ПАМЯТКИ

українсько-руської мови і літератури.

V.

Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

MONUMENTA LINGUAE NECNON LITTERARUM
UKRAINO-RUSSICARUM (RUTHENICARUM)
a collegio archaeographico Societatis Scientiarum Ševčenkianae edita.
VOL. V.

ПАМЯТКИ

УКРАЇНСЬКО-РУСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

ВИДАЄ

АРХЕОЇРАФІЧНА КОМІСИЯ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА.

ТОМ V.

У ЛЬВОВІ 1906.

З ДРУКАРНІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА
під зарядом К. Беднарского.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

MONUMENTA
LITTERARUM POLEMICARUM
exeuntis saec. XVI et ineuntis saec. XVII.
Edidit dr. Cyr. Studyńskyj.

ПАМЯТКИ
ПОЛЄМІЧНОГО ПИСЬМЕНСТВА
КІНЦЯ XVI І ПОЧ. XVII В.

ВИДАВ

Др. Кирило Студинський.

Studyńs'kyj

ТОМ І.

У ЛЬВОВІ, 1906.

НАКЛАДОМ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА

З друкарнї Наукового Тов. імени Шевченка
під зарядом К. Беднарского.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF WISCONSIN

PG
2749
S8
1

Передмова.

До тому, який видаємо в сьвіт, увійшли отсї полемічні твори:

I. Венедикта Гербеста: „Wypisanie drogi". Є се виїмок з твору п. з. „Odpowiedź na Confessią" ((1567 р.). Ми користали з еґземпляра, що находить ся в бібліотеці Осолїнських у Львові. стр. 1—12.

II. Щасного Жебровського: „Kąkol, który rozsiewa Stephanek Zizania" (Вільно 1595 р.). Є се передрук брошури, що переховує ся в бібліотеці Осолїнських у Львові. Заголовну карту, якої у сїм примірнику не достає, скопіював для нас ласкаво п. Богдан Лепкий з еґземляра бібліотеки Чарторийських в Кракові. стр. 13—30.

III. Стефана Зизанія: Казанье св. Кирилла о Антихристѣ"... (Вільно 1596 р.) в паралельнім польсько-руськім текстї. При копіованю користали ми з повного еґземпляра бібліотеки Красїнських у Варшаві а при коректї з неповного примірника бібліотеки ОО. Василиян у Львові. стр. 31—200.

IV. Незвісний твір Клирика Острогського (1599), з рукописи, оправленої при руськім виданю „Апокрисиса" Христофора Филалета (Бронського) з р. 1597, власности бібліотеки Осолїнських у Львові. В приписках відмічені ріжниці в текстї в порівнаню з рукописию, переховано в бібліотеці крехівського монастиря. стр. 201—229.

V. Іпатия Потія: „Relacia y Vważenie" (1609 р.) передрукована з еґземпляра бібліотеки Баворовських у Львові. стр. 230—249.

Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

VI. Рукопись Мелетия Смотр[illegible] 1609, що находить ся в Публичній царській б[illegible] (Разнояз. Q. I, 47).

В томі сім хотїли ми подати свого [illegible] лість. Та на жаль, не довело ся нам дісп[illegible] рих заходів, брошури Щасного Жебровс[illegible] виміреної против видання Стефана Зизан[illegible] Антихристѣ". Всї, видані нами твори вяз[illegible] релїґійним рухом при кінци XVI і поч. [illegible] мають они для нас значну вартість. Нї [illegible] до видань археоґрафічних комісий в Петер[illegible] те рішились ми зібрати їх в один окремий [illegible] житись на сухім виданю материялів, ми [illegible] обговорити бодай деякі питаня, важні для [illegible] самих творів, чи їх авторів. Найдовше з[illegible] ясненю ґенези творів Клирика Острогського і при розвязцї загадки, хто скрив ся під сим анонїмом.

Видаючи отсей том, ми вважаємо нашим обовязком, зложити щиру подяку згаданим нами Зарядам бібліотек, що дозволили нам користати зі своїх зборів. Спеціяльну подяку складаємо Впр. о. прал. Подолинському за випожичене книжок з капітульної бібліотеки в Перемишли і др. Йосифу Корженьовському за ласкаву поміч при відчитаню і скопіованю нечиткої рукописи Смотрицького. З щирою вдячностию згадуємо також бл. п. о. Аристарха Крижановського за те, що випожичав нам книжки з монастирів у Львові і Крехові.

У Львові 1906 р.

Др. Кирило Студинський.

Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

I.

Коли в р. 1500 київський митрополит, Йос. Болгаринович робив в Римі заходи в справі злуки руської церкви з Римом[1]), канонік краківської капітули, Іван Сакран видав брошуру п. з. „Elucidarius errorum ritus Ruthenici“, в якій перестерігав Рим перед унією з Русинами, бо они є „infensissimi hostes Ecclesiae Romanae“, бо нема другого християнського народа, що бувби „in defensione sui erroris schismatici pertinacior gente Ruthena“. „Adeo namque, характеризував Сакран Русинів, insecta et errore suo dura et inflexibilis gens est, ut nulli scripturarum ueritati, nulli ecclesiastice determinationi, nulli doctorum Catholicorum, aut Conciliorum Sententie assensu cedit vnquam“ [2]).

Сими словами відкидав Сакран гадку про можливість злуки Русинів з Римом, тих Русинів, яким важив ся навіть кинути в лице докір, що они є „atrocissimi“ [3]). Свій погляд на Русинів старав ся Сакран уарґументувати вичисленем 40 „блудів“, які, немовби, віддїлювали від себе на все церкву руську від латинської.

Однак, як справедливо замітив проф. Третяк[4]), зміняли ся часи, люди, а з ними й погляди. В сорок і чотири лїт пізнїйше ста-

[1]) Макарій »Исторія русской церкви« Т. IX. стр. 101—7.

[2]) Екземпляр в бібліотеці Осолїнських у Львові. Гляди передмову. Точний зміст сеї брошури подав Макарій »Исторія русской церкви« Т. IX. стр. 140—48. Порівнай також Завитневичъ: »Палинодія Зах. Копыстенскаго« Варшава 1883 стр. 34—5. Близші дані про Сакрана видруковав проф. Моравський: „Historya Uniwersytetu Jagiellońskiego. Kraków 1900. T. II. str. 66—82. „Elucidarius“ Сакрана передруковано (Apud Lasicium „de Russorum, Moscovit. et Tartarorum religione“ стр. 184—198 Spirae 1582 p.).

[3]) Заголовок другого, скороченого виданя з р. 1508 звучить: „Errores atrocissimorum Ruthenorum“.

[4]) Dr. Józef Tretiak: „Żywioł ruski w literaturze polskiej“ str. 2. (III. zjazd historyków polskich w Krakowie)

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

нув в оборонї Русинів против Сакрана Станїслав Оржеховский, який писав про них: „Quid enim humanius hac gente? quid morum antiquorum tenacius, quid obseruantius erga maiores? quid religiosius in Deum dici, aut cogitari potest“ ?[1])

Минуло ще дальших 22 лїт, а єзуіт Венедикт Гербест видає свій трактат п. з. „Wypisanie drogi“, в якім ігноруючи „apage“, проголошене Сакраном під адресою Русинів, говорить про потребу унії руської церкви з Римом.

В згаданій брошурі, яку видаємо на першому місци, Венедикт Гербест описує подорож, яку відбував зі своїм товаришом, Андрієм. Оба їхали з Калїша через Краків до Бжозова, Перемишля, Нового Міста (родинного місця Гербеста), Солї, Самбора, Львова і з поворотом до Калїша, зглядно Познання. Опис подорожі невеликий, але незвичайно інтересний. В помічанях Гербеста, що впрочім зрозумілe, беруть все верх справи релїґійні. Він, щиро відданий католицькій церкві, радїв, що в Кракові упадає протестантизм [2]), тїшить ся, що в Перемишлї бачить помиреного вже з католицькою церквою, Станїслава Оржеховського [3]); його радує, що Вірмени признають власть папи, і їм присьвячує Гербест доволї широкі, симпатією овіяні згадки [4]). Взагалї до народів, про які Гербест згадує, не чує він нїякого упередженя. Навіть в оповіданю про жидівські розрухи в Калїши, які Гербест застав з поворотом, не видно слїдів суспільної, або расової ненависти автора до Жидів. Він зазначує вправдї, що „zaiste nazbyt wznaszaią rogi Zydowie v nas w Polszce“ і вважає страту, яку понесли Жиди в часї розрухів заслуженою карою за те, що сьміли кинути ся на католицького монаха, — але й їх, вже й так Богом покараних за те, що розпяли Христа, радби Гербест пригорнути до католицької церкви і з свого рода гордостию підносить факт, що папа охрестив недавно в Римі первосвященика Жидів Ілию враз з його родиною [5]).

З цїлого невеликого твору Гербеста пробиває ся вдача автора-місїонаря, що радби бачити католицьку церкву осередком віри всїх країв і народів. В першім однак ряді хотївби автор, як член польської народности, заповнити для католїцизму сї прогалини, які ви-

---

[1]) Baptismus Ruthenorum. Bulla de non rebaptisandis Ruthenis. Cracovia 1514 картка знач. A. IIII. Екземпляр, з якого користаю, є власностию бібліотеки краківського університета.

[2]) Гляди нашого видання стор. 2—3.

[3]) Тамже стр. 4.

[4]) Тамже стр. 5—8.

[5]) Тамже стр. 10—11.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

творив в Польщі протестантизм. Мало се звершити ся коштом православної церкви на Руси. Виходячи з сего становиска, Гербест використує свій побут на Руси, виголошує у Львові проповідь, в якій толкує про потребу злуки Русинів з католицькою церквою, заходить тут до руської церкви і розмовляє через кілька годин з її священиком. Про сю розмову пише Гербест: „Czyta pismo ten Baytko Ruski, który tam iest we Lwowie, y zezwalał nam na wszystko, y na Posłuszeństwo Namiastkowi Piotra S; tylko tę rzecz składał na Przełożone swoie, na Oyca Władikę y na Patriarchę Konstantinopolskiego". Так само диспутує Гербест з руськими священиками в Новім Місті і Перемишли, але й до них мимо ріжниці в образованю, не чує він ніякого упередженя. Коли навіть в їх поглядах бачить Гербест „niemało opiniy prawym Chrześcijanom nieprzystoynych", то рівночасно виясню̆є, що они „vrosły z Niewiadomości y Nieumieiętności ich, y za potwarzą tych, kthorzy niechcą ku zgodzie" (протестантів) [1]). Проповідь Гербеста, про яку він згадує, була, о скільки знаємо, п е р ш о ю взагалї прихильною енунциацією на тему злуки руської церкви з Римом, а опис подорожи Гербеста був рівночасно п е р ш о ю, аґітацийною брошурою в сім напрямі.

А однак дивна річ! Хоть питанє, порушене Гербестом, стало в 25 лїт пізнїйше актуальним, хоть оно глубоко заворушувало уми сучасної, руської і польської суспільности, то однак про Гербеста, про його заходи в справі унії і про його брошуру сучасні люди не згадували, а так само майже непоміченою остала она в три віки пізнїйше в студиях над полємічною літературою кінця XVI і XVII віка. Вішневский передруковав її вправдї, але лише як сухий матеріял [2]), а знамениті дослїдники на полї полємічного письменства, Завитневич і Брікнер [3]) не згадали навіть про неї.

Що так, а не инакше стало ся, на се зложили ся ріжні причини. Брошура Гербеста була немовби додатком до його широкої праці, зверненої против протестантів, і тому губила ся она серед ріжнородного матеріялу. Саме питанє, піднесене Гербестом, не було ще на часї, бо саме тодї мусїв католїцизм в Польщі зводити тяжку боротьбу з протестантизмом, який полонив широкі верстви польської та руської суспільности, так що справа унії мусїла сходити на

---

[1]) Т а м ж е стр. 8.

[2]) W i ś n i e w s k i: „Historya literatury polskiej" T. VII Краків 1845. стр. 569—81.

[3]) Маю тут на гадці студию З а в и т н е в и ч а: »Палинодія Захарія Копыстенскаго« і працю проф. Ал. Б р і к н е р а п. з. „Spory o unię w dawnej literaturze" („K artalnik historyczny" за рік 1896 I.I.)

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

дальший плян. А впрочім і сам Гербест подбав о се, щоби на його брошуру забуто, коли в двайцять лїт після виходу „Wypisania drogi“ кинув камінем на гадки, які в нїй підніс, пятнуючи Русинів в подібний спосіб, як се вчинив свого часу Сакран. Маємо на гадці його брошуру, вид. в р. 1586 п. з. „Wiary kościoła rzymskiego wywody“, в якій Гербест кинув против Русинів те саме „apage“ як колись Сакран в своїм Elucidarius ї, пишучи:

„Bóg żydy gdy w łasce karał, dawał im proroki; teraz iż w gniewie są Bożym, prorokow nie mają. Takżeć też Grekom, y Rusi naszey, przy nich, Bog wszystko odiął. Nie mają ani pamięci, aby vmieć Oycze nasz y Wieru w Boha; ani rozumu, aby zbawienne rzeczy baczyć; ani woli dobrey, żeby dobrze żyć. Z strony też sakramentow, dziatek małych dusze zabiiaią, nie maią biskupiego bierzmowania, ani wiedzą, co to jest porządne rozgrzeszenie, przy Ciele Pańskim dopuszczaią się bałwochwalstwa, w małżeństwiech dopuszczaią się iawnego cudzołoztwa, charakter co to iest, ani pytay, etc. Panie Boże! racz się zmiłować y odiąć wodze ślepe....“ [1]).

Лишаючи пояснене сего звороту в поглядах Гербеста його біографови [2]), тут підчеркуємо, що наведений уступ був головною причиною, для якої його „Wypisanie drogi“ забуто. А однак найшов ся один сучасний Гербестови чоловік, що на гадки w „Wypisaniu drogi“ кинені звернув увагу, що підняв їх за свої, уарґументував їх ширше, убрав в богословський апарат, пустив поновно в сьвіт і з зелїзною консеквенцією перевів їх в дїло.

Чоловіком сим був Петро Скарга, що на основі „Wypisania drogi“ видав в р. 1577 свою брошуру „O Jedności“ [3]), подбав про друге, розширене її видане в р. 1590 [4]) і не зважаючи на „apage“ Сакрана та Гербеста, брав живу участь в приготованях до берестейської унії, засідав на соборі в Берестю, боронив опісля його правосильности в брошурі „Synod Brzeski i jego obrona“ [5]) та ще

---

[1]) „Wiary rzymskiego kościoła wywody“ передрук. в »Памятник-ах полемич. литературы« Т. II стр 581—600.

[2]) Олекс. Сушко: »Предтеча уніи« (Записки наук. тов. ім. Шевченка Т. 51—2 (праця доси не скінчена).

[3]) Передрукована она в II томі »Памятник-овъ полемич. литературы« стр. 223-526.

[4]) Передруковано Тамже Т. II стр. 527—612.

[5]) Передрук. Тамже Т. II стр. 939—1002 і в паралельнім польсько-руськім тексті Тамже Т. III. стр. 183—328.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

на склонї свого житя видав в користь унії відповідь против »Θρῆνος-а« Смотрицького [1]).

В подрібне порівнанє „Wypisania drogi“ Гербеста з брошурою Скарги „O Jedności“ не входимо, зазначимо хиба, що оба автори годили ся в богатьох гадках, а навіть в пляні переведеня унії. Гербест, взиваючи Русь в „Wypisaniu drogi“ до злуки з католицькою церквою, вказував виразно на те, що она при своїх обрядах остатись може [2]). Та сама гадка найшла відгомін в творі Скарги „O Jedności“ [3]). Обовязок переведеня унії вкладав Гербест на „Pasterzy y Panów“ [4]), а те саме повторив Скарга в брошурі: „O Jedności“, в спеціяльнім розділї „Kto się o to ziednoczenie starać nawięcey ma“ і хиба ширше вказав, що під „pasterzami“ треба розуміти „naszych duchownych, arcybiskupów i biskupów“, а під „panami“ — królów y panów katolickich. za których chęcią y nabożeństwem w tey mierze wiele by się y owszem wszystko sprawić mogło“ [5]).

Вже сї дрібні помічаня доказують, що брошура Гербеста сповнила своє завданнє, хоть ширший сьвіт нею не заінтересував ся. Автор її відкрив другим поле до роботи, від якої сам усунув ся. А коли доси загально тверджено, що брошурою Скарги „O Jedności“ вперве піднесено питанє про введенє унії на Руси, то була се помилка. Не твором Скарги, а „Wypisaniem drogi“ Гербеста треба рівнож починати історію полємічного, польсько-руського письменства в справі берестейської унії.

Задля ваги брошури Гербеста передруковуємо її вдруге а склонює нас до сего ще й та обставина, що у Вішнєвського замітні деякі пропуски та й взагалї неточність в передачі оригіналу.

II.

Дальші два твори, видруковані в нашій збірці (стр. 13—30 і 31—200) вяжуть ся тїсно з особою Стефана Зизанія, що від р. 1586—1593 був дидаскалом львівської, братської школи, поки не візвало його до себе віленське братство „на поратунокъ якъ чоловѣка навчоного“, де він визначив ся як знаменитий аґітатор против берестейської унії. Іменований в р. 1591 від митрополита Михайла

---

[1]) Брошура вийшла під заголовком: „Na Threny y Lament Theophila Orthologa, do Rusi Graeckiego Nabożeństwa przestroga X. Piotra Skargi, Societatis Jesu. W Krakowie 1610.

[2]) Гляди в нашім виданю стр. 9.

[3]) Памятн. полемич. литературы Т. II. стр. 491.

[4]) Гляди в нашім виданю стр. 9.

[5]) Памятн полемич. литературы Т. II. стр. 498—500.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Рагози, хоть був сьвітським чоловіком, проповідником по православних церквах у Львові, він використав свою позицию у Вільні, коли пронесли ся перші слухи про намір епіскопів в справі введеня унії. Одарений безсумнівним ораторським таланом, проповідував Зизаній на ратуши, по дорогах і церквах та взивав нарід до вірности в православлю, пятнуючи митрополита та епіскопів за те, що тайком готовились покинути православну церкву. В наслїдок сего почала ся між Зизанієм а епіскопатом завзята боротьба. Митрополит Рагоза видавав против него в р. 1595 грамоти і довів до вилученя його з церкви на соборі в литовськім Новгородку, відбутім дня 25 сїчня 1596 р., а король Жигмонт III. розіслав против него банніцию. Православні зі своєї сторони виправдали Зизанія з закидуваних йому єресий на соборі в Берестю в жовтни 1596 р. Банніция видана королем, велїла Зизанієви на якийсь час притихнути. Зизаній перебував дальше в Вільні та, імовірно, в р. 1599 постриг ся в черцї у сьвято-троїцькім монастири під іменем Сильвестра. Руська лавиця магістрату піднесла ся до него з повним довірем та симпатиею, коли віддала йому „книги и всѣ приходы церковные, яко самому архимандриту“ [1]). Та король і митр. Потій не лишили тут Зизанія в спокою. Руська лавиця магістрату і місцеве духовеньство, навернені Потієм на унію, а затрівожені королївською загрозою, що лавиця заплатить три тисячі кіп литовських гроший за те, що дозволила Зизанієви проповідати, змінили свої погляди на Зизанія. Руська лавиця вдерла ся силою до монастиря, почала топорами розбивати двері та грозити Зизанієви смертию. Зизаній утїк перед насиллєм з монастиря дня 15. жовтня 1599 р. Чи умер Зизаній вскорі після 1599, як думає проф Брікнер [2]), або чи закінчив він житє після 1610 р., як твердить Харлампович [3]), — річ тяжка до рішеня. Імовірнїйшою видає ся нам перша гадка.

На переслїдованя, яких Зизаній зазнав від Рагози, Потія та короля Жигмонта III., зложила ся не лише його агітаторська дїяльність против унії, ведена живим словом, але також його лїтера-

---

[1]) Жуковичъ: »Сеймовая борьба православнаго западно-русскаго дворянства съ церковной уніей« СПБ. 1901. стр. 362.

[2]) Al. Brückner: „Spory o unię w dawnej literaturze“ str. 590.

[3]) К. Харламповичъ: Западнорусскія православныя школы XVI. и начала XVII. вѣка Казань 1898 стр. 380. Крім Харламповича, що у своїй студиї подав нам дуже цікаві вісти про житє і творчість Зизанія, писали про него ще Завитневич в »Палинодіи« стр. 110–24, Бсляновський в окремій праці п. з. »Стефанъ Зизаній« (Волынскія епарх. вѣдомости« за рік 1887 ч. 6—17) і я у студиї над »Перестороrою« стр. 142—166.

Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

турна творчість. Вже на соборі в Новгородку литовськім обвиняв Рагоза Зизанія, що він виступав „противъ всей церкви святыхъ апостолъ и учителей Вселенскихъ, запустивши ся въ великое еретичество, училъ людей по вся часы, ижъ дей Господь нашъ Іисусъ Христосъ ходатаемъ нашимъ до отца Бога не есть, аргументуючи далѣй не письмомъ слова щирого Бога и апостолького и учителей церковныхъ въ книжцѣ своей, выданой на Римскій костелъ, а только силогизмою; которая книжка друку польского була вся достаточнѣ передъ нами (собором) читана и всему духовеньству предкладана“ [1]).

Під книжкою Зизанія треба розуміти його „Катехисисъ“ (1595 р.), який до наших часів не доховав ся, а против якого полемізував Щасний Жебровский в брошурі „Kąkol, który rozsiewa Stephanek Zizania w cerkwiach ruskich w Wilnie“ (1595).

Лише завдяки брошурі Жебровського міг проф. Завитневич сконструовати, хотьби лише в приближеню, зміст „Катехисис-а“ Зизанія [2]). Но при се старав ся Завитневич оборонити Зизанія перед замітами Рагози і Жебровського в справі вересий, хоть иньші великоруські учені, як митр. Макарий та проф. Ґолубєв добачали в деяких точках „Катехизиса“ Зизанія його відступство від православної церкви та вияснювали промахи Зизанія невеликим ровенем розвою сучасної, богословської науки, що не успіла ще одержати окончне оброблене в дусї строго православнім. Завитневич пішов навіть так далеко, що посудив Жебровського о клевети на Зизанія, на мою гадку цілком безосновно [3]). В обороні правовірности Зизанія виступив останними часами ще й Харлампович [4]), але з його, звичайно дуже поважними аргументами, сим разом погодити ся не можна.

Над проясненєм ґенези поодиноких тез в „Катехисис-ї“ Зизанія не зроблено доси нїчого. Так само не вияснено, з яких жерел користав Жебровський в полемиці против Зизанія. Окрім Беллярміна „Disputationes de controversiis fidei Christianae“, сеї величної енциклопедиї, писаної в обороні католицьких доґм, мусїв мати Жебровський ще й иньші, сучасні, католицькі підручники. Всї ті питаня лишаємо на разї вітвертими.

Коли вже „Катехисисъ“ Зизанія викликав острі інвективи в брошурі Жебровського та довів до вилученя автора з церкви, то

---

[1]) Порівнай мою працю п. з. »Переторога« стр. 141.

[2]) Завитневичъ: »Палинодія« стр. 119—30.

[3]) Більше на сю тему гляди в моїй »Перестороз-ї« стр. 146—51.

[4]) Харламповичъ: »Западнорусскія православныя школы« стр. 381.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ще більше негодованє і подражненє спричинив в католицькім таборі другий полємічний твір Зизанія п. з. „Казанье св. Кирилла о антихристѣ“.

Був то фальсифікат в цїлім сего слова значіню. Автор взяв вправдї на основу проповідь св. Кирила, в якій названий отець церкви говорив про знаки, по яких можна буде пізнати антихриста, однак деякі з тих знаків старав ся Зизанїй від себе примінити до папи, щоби виказати, що не хто иньший а папа є антихристом. Річ природна, що основати подібний абсурд на проповіди св. Кирила було тяжко і тому Зизанїй пустив ся на дорогу крайної несовісности. Дещо з проповіди св. Кирила Зизанїй пропустив, не одно перекрутив, а богато додав від себе, роблячи се так зручно, що нераз годї відріжнити, де кінчать ся слова св. Кирила, а починають ся його власні. Подрібне порівнанє твору Зизанія з проповідию св. Кирила подав Бѣляновський [1]).

Хоть Зизанїй старав ся довести у своїм творі крайний, до неможливости сьмішний абсурд, то мимо сего викликував він „Казаньемъ св. Кирилла“ поміж православними велике вражінє. Не треба забувати, що від часу Гуса, в богатім гуситськім письменстві не раз і не двічи аргументовано ту саму гадку; що розвинула ся она широко в протестантській літературі в письмах Лютра, Кальвіна, Мелянхтона, Іллїрика, Хитрея, Вольфґанта Мускуля, Теодора Бези, Теодора Бібліяндра, Генрика Панталєона, Буллїнґера та иньших; що перейшла она до польського, протестантського письменства, поки не найшла відгомону в творах Русинів [2]). Подражнені заходами католиків в справі введеня унії, православні підносили єї нераз, поки остаточно Зизанїй не виступив зі своїм твором, якому православні вірили більше, чим евангелиї [3]). Авторітет св. Кирила, яким заслонив себе Зизанїй, не дозволяв навіть сучасним Русинам припускати, що се фальсифікат, грубий, несовісний, крайно тенденційний, опертий в головних точках на творі кальвіна, Зібранда Люббертa. „De papa Romano“ (1594 р.) [4]). Хоть в проповіди св. Кирила нема згадки ані про опрісноки, ані про походженє св. Духа, Зизанїй добачує знаки „антихристова наставаня“ і в науцї римської цер-

---

[1]) »Волынскія епарх. вѣдомости« за рік 1887 при кінци студиї п. з »Стефанъ Зизаній«.

[2]) Порівнай мою працю п. з. „Pierwszy występ literacki Hipacyusza Pocieja“ Lwów 1902. стр. 67—72.

[3]) Порівнай Потія »Гармонію«, передрук. в »Памятникахъ полемич. литературы« Т. II. стр. 180.

[4]) Гляди мою працю про »Перестороґу« стр. 162—66.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

кви про опрісноки та в доґмі католицької церкви про походженє св. Духа „и отъ Сына“. Сим двом питаням присьвячує Зизанїй спеціяльні трактати, які основує на творі Суражського „О единой вѣрѣ“ [1]). Так само не згадав св. Кирило анї про первеньство папи, анї про чистилище, анї про посередництво Христа перед Богом, хоть Зизанїй вважав умісним під заголовком „Казанье св. Кирилла о антихристѣ“ видрукувати на сю тему цїлі розвідки, вимірені против католицької церкви. На яких жерелах опер вїн сї останнї екскурзи — се поки що не розслїджене. Нам здаєсь однак, що богато з сего, що писав на сї теми Зизанїй, можна би найти в сучаснім, претестантськім письменстві.

Ми мали вже нагоду вказати на иньшім місци, що твір Зизанїя п. з. „Казанье св. Кирилла о антихристѣ“ був почасти відповіддю на брошуру Потїя п. з. „Унія“ (1595 р.). Потїй стає в „Уніи“ в оборонї папи і його первеньства та старає ся опрокинути підозрінє, кинене протестантами, немовби папа був антихристом, — Зизанїй подає одинайцять знаків „антихристова наставаня“, примінюючи їх до папи. Потїй виступає в „Уніи“ в оборонї католицької доґми про походженє св. Духа „и отъ Сына“ — Зизанїй бачить в сїй науцї семий знак „антихристова наставаня“ і дїло антихриста. Потїй боронить доґми про чистилище — Зизанїй називає її єресию Орїґена. Потїй хвалить григориянський калєндар — Зизанїй перестерігає перед ним православних, пишучи, що єретиками є ті люди, що бажають після планет і сонця відмінити дни і сьвята [2]) Потїй зазначує, що в „Апокалїпсї“ має антихрист числo 666 і взиває, щоби протестанти показали свій розум та довели, що в імени „папа“ містись ся антихристове число 666 [3]) — Зизанїй немовби в відповідь укладає свого рода ребус [4]), в якім вдоволяє бажаню Потїя. Та саме в тім ребусї та в знаках „антихристова наставаня“ лежить цїла коміка твору Зизанїя, яка вказує, що був се чоловік невеликого, богословського образованя, релїґійний фанатик, що не перебирав в оружю, яким боров ся та в жерелах, якими користував ся. Його „Казанье“ цїнне нинї і цїкаве як сьвідоцтво нечуваного завзятя, з яким православні виступили против берестейської унії. Фанатизм Зизанїя мусїв повести його на дорогу противорічностий, історичних

---

[1]) Тамже стр. 167—8.

[2]) Порівнай мою студию „Pierwszy występ literacki Hipacyusza Pocieja“ стр. 74—5.

[3]) Памятники полемич. литературы. Т. II. стр. 158.

[4]) Гляди нашого виданя стр. 200.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

фальшів, тверджень натягнених, самовільних, без доказів, та фальшованя тексту св. Кирила, о скільки він не надавав ся до його аргументації [1]).

Польський текст твору Зизанія є повнійший. Се доказ, що Зизаній писав „Казанье о антихристѣ“ в польській мові. Руський переклад, богатий в пропуски і часто через те не зрозумілий, робить вражінє, що богато місць пропущено на те, щоби цїлість змістити на 108 картках.

Жалуємо дуже, що ми не могли роздобути брошури Жебровського, виміреної против „Казанья... о антихристѣ“ Зизанїя п. з. „Plewy“, бо она була би цїкавим доповненєм полеміки між сими двома людьми, як репрезентантами двох ворожих таборів. За пізно дізнали ся ми, що „Plewy“ переховують ся в царській бібліотеці в Петербурзї і через те не могли їх видруковати в сїм томі.

III.

З черги видруковали ми в нашій збірцї незвісний доси твір Клирика Острогського, вимірений против еп. Потія. Для нас спеціяльно інтересне питанє, хто крив ся під псевдонїмом Клирика Острогського і розвязка сего питаня буде нашою цїлею. Поки однак прийдемо до сего, мусимо поперід приглянути ся цїлій творчости Клирика Острогського, бо она для розвязки висше поставленого питаня може подати деякі вказівки.

Володимирсько-берестейський епіскоп, Іпатий Потій завважав вскорі після берестейського собора, що богато його заходів в справі унії піде на марне, коли не позискає для неї сторонників поміж впливовою, православною шляхтою. З поч. 1598 року вінчали ся вже заходи Потія в сїм напрямі певними результатами. Трийцять і пять руських шляхтичів з волинського воєвідства списало тоді інтересну заяву. Підписані шляхтичі дякували в заяві сїй частинї духовеньства, що дбала про унїю і висказували негодованє під адресою православного табору, що в спілцї з еретиками повстає несправедливо против „сьвятого дїла“ [2]). Не доставало поміж підписаними особи князя Константина Острогського, якого видвигнули

---

[1]) Гляди: А. Лиловъ »О такъ называемой Кирилловой книгѣ« Казань 1858 стр. 119—20 і 145—9. Студия Лїлова важна тим, що автор виказав, як великий вплив мало »Казанье« Зизанїя на вірованє раскольників про прихід антихриста і конець сьвіта.

[2]) Cypryan Żochowski: „Colloquium Lubelskie“ Lwów 1680 str. 36—7. Порівнай: Жуковичъ: »Сеймовая борьба православнаго русскаго дворянство съ церковной уніей« С. Петербургъ 1901 стр. 340.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

на чільне місце — майно, суспільне становиско і заходи на полї розбудженя духового житя на Руси. Потїй розумів знаменито, що колиб повело ся йому приєднати для унїї князя Острогського, то бувби се тяжкий удар для православного табору, який через те утратив би визначного, богатого і впливового провідника. В сей спосіб боротьба православних против унії стратила би на силї, а сам примір великого маґната мігби повести за собою широкі верстви руської суспільности.

В сїв цїли вислав Потїй до князя, з яким лучили його родові звязи а не так давно й приятельські відносини, лист з датою 3. червня 1598 року [1]). На вступі листу просив Потїй у князя „покою хотяжбы и несправедливого, который далеко естъ лепшый а нежли вражда и война справедливая межи побожными и хрестыянъскими людми“ [2]). Дальше зазначував Потїй, що унїя не є нїякою новостию, що на деяких грецьких островах, як Кретї, Корцирі, Закинтї, Кефальонії Греки находять ся в єдности з Римлянами і відбувають спільні богослуженя та процесиї [3]) і тому накликував князя, щоби сам, або через послів переговорював з папою і довів справу до доброго кінця [4]). В закінченю листу замітив Потїй, що не він перший підніс справу унії, але що заохочував його до неї сам князь, який бажав, щоби переведено її в порозуминю з московським і грецьким народом, чого він підняти ся не міг, бо в можливість такої церковної злуки не вірив [5]).

Отсе короткий зміст листу Потїя. Відповіди на него від князя Потїй не дістав, бо відносини між ними були вже від трех лїт зірвані, бо обурювали, певно, князя аподиктичний тон листу, питомий всїм творам Потїя, певність себе, що пробивала ся майже з кождого його уступу, вітвертість, далека від дипльоматиї, що не дозволяла нїколи Потїєви, перебирати в словах, що велїла йому, не щадити нїкого, навіть самого князя. Потїй в листї не стільки просив, скільки приказував, покликуючись на своє становиско епископа, а попри се закидав князеви, що він був одним з перших промоторів унії, дорікав йому, що він вислав на собор протестантів в Торуни лист з погрозами против короля, через що ударемнив

---

[1]) Вперве видав Потїй сей лист w „Ἀντιῤῥησις-ї (1590—1600 р.). Його передруковала археографічна комісия в Петербурзї в III. томі »Памятник-овъ полемической литературы« стр. 983—1034 в паралельнім руско-польськім текстї.

[2]) Тамже T. III. стр. 991.

[3]) Тамже T. III. стр. 996—7.

[4]) Тамже T. III. стр. 1013—15.

[5]) Тамже T. III. стр. 1015—28.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

скликанє собору в цїли порозуміня над унїєю [1]), докорював князеви за те, що дозволив видруковати в „Апокрисісї“ його довірочні листи і грозив такою самою відплатою [2]), накликував князя до єдности, вказуючи на божий суд, що не омине князя за згубу власної душі і душ руського народа [3]).

Ми можемо уявити собі обуренє князя Острожського, до якого, майже рівночасно, слав листи алекс. патриярх, Мелетий Пїгас, а в них величав князя „стовпом і оборонцем віри против всяких, страшних ворогів“ [4]), порівнував його з Константином Великим, взивав до витревалости в боротьбі против унії [5]), та іменував своїм ексархом [6]).

Хоть сам Острожський не відповів на лист Потїя, то всеж таки, не без волї князя [7]), виручив його в тім хто иньший, молоденький письменник, що скрив ся під звісним нам анонїмом Клирика Острогського. Він видав в Острозї 1598 року твір п. з. Отпи́съ на ли́стъ въ Бо́зѣ вели́кого Отца́ Ипа́тія володи́мерского и берестейского епископа, до я́сне освецо́ного княжа́ти Костентина Острозского, воево́ды Ки́евского [8]).

На свою молодість „в лѣтахъ и розумѣ“ вказує автор на вступі. Він прирівнує себе до „пастушка, надъ гусятками поставленого“, що „ви́дячи хи́трого ли́са, укладност'ю до о́ныхъ прилужа́ючого ся, хотя не мо́жетъ его поконати, предся доко́ла хто сильнѣйшій на ратýнокъ не припадетъ и о́нъ отгоня́етъ [9]). Відганяючи хитрого лиса, перестерігає Клирик православних перед унїєю, бо під „плащикомъ згоды“ можна легко впасти в сїть диявола. Унїю

---

[1]) Тамже Т. III. стр. 1007—9. Сам лист до протестантів видруковав Потїй в „Ἀντιῤῥησις-ї“ Тамже Т. III. стр. 641—54.

[2]) Тамже Т. III. стр. 1005.

[3]) Тамже Т. III. стр. 1032.

[4]) »Памятн. полемич. литературы« Т. IV. стр. 1097 в »Апокрисис-ї«.

[5]) И. Малышевскій: »Александрійскій патріархъ Мелетій Пигасъ Т. II. стр. 73, 94—5.

[6]) Тамже Т. II. стр. 25. Замітимо, що листи Пїгаса видав князь Острожський 1598 в Острозї п. з. »Книжица«. Великоруський переклад видав проф. Малишевський в II. томі вище цитованої книжки.

[7]) Промовляє за сим факт, що на приватне письмо до князя відповідає чужий чоловік, що відповідь видано в друкарні князя, хоть Потїй в р. 1603, руководячись політичними зглядами в виду особи князя, писав на сю тему: „A zatym y to się daie znać, że takie pisma nie z świadomości W. X. M. wychodzą“. Порівнай брошуру Потїя видану під іменем Piotra Fiedorowicza: „Obrona ś. Synodu Florenskiego powszechnego“ Wilno 1603 картка 2 об. в посьвятї князеви.

[8]) Передрукований в »Памятн. полем. литературы« Т. III. стр. 377—432.

[9]) Тамже Т. III. стр. 380.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

зве він або „оцукрованою зверху потравою“, в якій містить ся отруя[1]), або „мѣшаною колотливою згодою, оному Бабелю подобною“. Як однодушна згода при будові вавилонської вежі довела „до помешанья языкомъ“, так теперішня згода спричинила „помешанье сумнѣнья и вѣры“ [2]). Потієви підсуває Клирик слова будьто би писані в листї до князя, „же лѣпшая естъ нагоршая згóда, нижли налѣпшая незгóда“ і приводить кільканайцять примірів зі старого і нового завіта, щоби виказати, що не кожда згода була Богу милою[3]).

Про єдність на грецьких островах, на яку вказував Потій, висказує ся Клирик з глузованєм, пишучи: „Княжá его милость по тыхъ Корцúрахъ и Зацинтехъ не бывалъ, ани дынъдовалъ, и мóлодости лѣтъ своихъ по марнотрáвствѣ и рóспустахъ на бýркахъ не трáтилъ, — прóто тежъ цвѣту и кглянсу вѣры прародительнóй своей чужúми п'строгúнами не помазалъ“ [4]). Так само глузує Клирик з пропозиції Потія, щоби князь сам, або через послів переговорював з папою. Князь до Риму не поїде, бо не має „зá часу в калитѣ“, а через послів, колиб були „мало умѣетные, а до упаданья и ногъ его милости (папи) цѣловáнья неприступные“ не богато можна би вдїяти. Коли однак сам Потій хоче їхати, то православні його від наміру анї „не отводятъ“, анї „не радятъ а просити... обавя́ютсѧ“. Потій може віддавати поклін папі „насъ однáкъ до того́ ярма не викла́ючи, ани за насъ шлюбуючи и присягáючи“ [5]). Князь не мавби і так по що їхати до Риму, бо правдива церква не в Римі, але на Сході. Щоби останний погляд уарґументовати, Клирик містить широкий трактат в оборонї східної церкви, вимірений против первеньства папи[6]). Потій вказував, по приміру иньших католицьких письменників[7]), що за осудженє фльорентийської унії стрінула Грецию страшна кара, володінє Турків, причім покликував ся на твір Вессаріона. Клирик глузує з Вессаріона, а побіч него з папів та самого Потія. „Бы былъ тотъ доводъ Висарióновъ подпертъ еще Швитригайловымъ статýгомъ а Томáшовыми паралипомéны, штò орлà въ Вавилóнъ къ Іеремій слáно,

---

[1]) Тамже Т. Ш. стр. 386.
[2]) Тамже Т. Ш. стр. 387—8.
[3]) Тамже Т. Ш. стр. 386—404.
[4]) Тамже Т. стр. 407—8.
[5]) Тамже стр. 409—12.
[6]) Тамже стр. 413—27.
[7]) Порівнай хотьби твори Скарги „O Jedności“ (1597) передр. в »Памятникахъ полемич. литерат.« Т. II. стр. 502 і сл. „Synod Brzeski“ (1597) передр. Тамже Т. II. стр. 985 і сл. та Т. Ш. стр. 291 і слїд.

Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

такъ бы бы́лъ моцный, же бы́ на́нь и умéрлый отпóру не далъ, и нѣмы́й бы слóвка ни́ рекъ". Сьвідоцтво Вессаріона, в очах Клирика, так само важне, як сьвідоцтво папів „еретиків", або з „воску улѣпленая евангелія" Ґенадия Схолярха, або й слова самого Потїя. Як Вессаріон для кардинальства, так продав себе Потій за добра монастирів печерських, лавришевських, жидичинських і т. п.[1]) Сьмівсь вкінци Клирик з унїятських владиків, що не діпняли права, засїдати в сенатї, пишучи: „Южъ одúнъ зъ васъ въ рáдѣ, за пѣчью зъ робя́ты усѣвши, я́ко голóдный óный úстый до кýхни на лю́ди съ ты́лу загледáлъ".[2]).

Так виглядала арґументация Клирика Острозького. Переплїв ії автор чудовими, реторичними зворотами, які мусїли глубоко зворушувати уми і почуваня читачів. Так прим., навязуючи унїятам вину за погром нової віленської, братської церкви і братських домів, довершений в р. 1598, Клирик Острозький кличе:

„Чомужъ, отче владыка, такъ смѣле и беспéчне замыдля́ешь óчи, и на нóжки вы́ставити а прáве всемý свѣту свою несхвáлную оцукровáти усилуешъ згоду? Азáжъ не явны тоéй вáшее бѣдное згóды óвоцы по всемý тому́ пан'ству?... Поглядúжъ тепéръ óкомъ а послýхай слýхомъ: чого́ есте своéю, плáчю и рыдáнію гóдною згодою наброили? Не естъ тотъ градъ, не естъ мѣсто, гдé бы есте плачю́ и рыдáніа, стогнáніа и вóпля, и слéзъ отеческіа Богопредáнныя вѣры людей и душъ не наполнили. Отъ розли́чного в'здыхáнья гóлосовъ и болѣзни народóвъ сердечный крикъ и непостоáнный шумъ всю́ вселенную испóлнилъ: не тóлько стáрыхъ, молодыхъ, отцéвъ и мáтерей, чадъ и питáтелницъ боголюбúвыя сердца отъ жáлости и стогнáній пáдаются, але стѣны, каменіе, самые елемента двúжутся... Мóжетъ ся тýтъ слýшне припомянýти: „гласъ въ Ри́мѣ слы́шанъ бы́сть, плачъ, рыдáніе и вопль многъ" (Мат. II, 18) Рахúль, Рахиль, Востóчнаа церковъ плáчетса чадъ своúхъ, и не хо'четъ ся утѣшити, яко не суть! Раз'сы́пана, разсы́пана рáдость сердца ея́, погáшена пѣснь ея́, злýплена корóна з' головы́ ея́!... Якóго естé переслѣдовáнья, якóго уругáнья, якóго поличковáнья, якого оплеваня, якого замешаня і затрясненя, якого на остáтокъ крóвопролійства, мужобóйства, забійства, тирáнства, мордырьства, нахожéнья кгвáлтовъ на дóмы, на шкóлы, на церкви, обеленья шкарáдого невѣстъ, пане'некъ чúстыхъ, дýшъ невúнныхъ, пáній зáцныхъ и вельмóжныхъ, при самóй начúстьшой и страшной а непостижúмой

[1]) Тамже Т. Ш. стр. 428—9.

[2]) Тамже Т. Ш. стр. 429.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

таéмницu и офѣре, при пріймованю святѣишихъ таáинъ тѣла и честныя крóви Христовы, наполни́ли и наброи́ли!... Якожъ ту́тъ побóжного и святобли́вого душа человѣка у́мыслу, на тóе смóтрячи, не мáетъ в'здыхáти, не мáетъ стогнáти, не мáетъ плáкати?! Яко побóжное и чи́стое сердце не мáетъ ся пу́кати?! Яко земля́ не востренéщетъ, нéбо не ужаснется, сóлнце не помéркнетъ, луна́ не измѣнится, громи не в'дарят', силы небесныя не подви́гнутся?! Яко ва́шю ту́ю оплаканую и нещастли́вую згóду — згодою, а не слушнѣй — Вавилóномъ або óнымъ тéмнымъ хаóсомъ и самымъ пекéлнымъ проклятствомъ, называти и розумѣти хто́ не мáетъ?!... Повадили есте свѣтъ, потурбовáли лю́де, вы́сушили в' лю́дехъ зобополь'ную мúлость, повасни́ли рóдичовъ зъ дѣтми́, поятрили брата з' братомъ, побуди́ли одного́ проти́въ другóму, роспороши́ли брáтерство, прогнáли пріязнь, в'провáдили заятрéнье. В'несли́ надýтость, бýту, пыху, легкое уважене, легкомы́сльность, злóе одному́ о другомъ мнимáнье. Повáдили есте пана съ подъдаными, припрáвили есте о мнимáнье и дúвное розумéнье монáрховъ зъ монáрхами, крóлевъ съ крóлми и зацными а велúкими духовными. Нарушили естé сумнѣня, зломáли присягу, звели́ есте отцá папежа, зостáли естé ему́ в' слóвѣ. Присягáли естé за насъ всѣхъ, справовáли есте отъ насъ посéлство, о которомъ мы не мыслили, в'казовали естé отъ насъ лúсты, о котóрыхъ ся нáмъ не сни́ло. Переступили естé отеческіе грани́цы, нару́шили есте старожúтную вѣру. Стрáтили есте прадѣдній жрéбій, поваріовáли есте отеческій тестамéнтъ. Пороскопывáли есте грóбы прéдковъ, пору́шили естé кóсти отецъ, в'згордúли естé ихъ вѣру, пога'ньбили естé ихъ честные и святы́е спрáвы, задоптáли естé ихъ стéжки, затми́ли естé ихъ пресвѣтлую слáву... Зневáжили есте святыхъ, уничижúли естé преподоб'ныхъ, посоромоти́ли естé мучениковъ, котóрые за ту́ю вѣру крóвь свою розливáли. Помáзали естé ихъ коро́ны, погуби́ли естé отъ ихъ намъ зостáвленые скáрбы, погребли́ естé талáнты ихъ в' зéмлю, засмути́ли естé ихъ святые души, наполнили естé ихъ слезъ, накорми́ли естé ихъ воздыхáньми, напои́ли естé ихъ гóрестію, раз'сыпали есте ихъ пáмять со шу́момъ!..." [1])

На иньшім місци стає Клирик Острозький в обороні східних церков, питаючи унїятів: „.... Чому́ тыхъ церквей — церквáми призна́ти не хочете? чому́ имъ тóтъ титу́л', отъ Духа Святого дарóваный, уймуете? чому́ зъ нихъ óные чúстые шáты здирáете? чому́ имъ той гóдности зáзрите? чому́ ихъ и́мена съ книгъ живота́ вы-

[1]) Памятн. полемич. литерат. Т. Ш. стр. 404—6.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

гладити усúлуете? чому́ имъ тые двери затворяете? чому́ ихъ отъ дрéва óного рáйского, отгоняете? чому́ оные книгы, óные лúсты, óные привилья, до нихъ пúсаные, имъ надáные, выдираете? чому́ óный вѣнецъ, óную корону зъ головы́ ихъ шáрпаете? чому́ не памятаете: Богъ оправдáаи, кто осуждáай (Римл. VIII. 33—4.) [1])

До таких, чудових, глубоким смутком вилелїяних поетичних зворотів належить також заява Клирика, що князь не бувби противний злуці церков східної і західної, опертій на любові ближнього, любові, що є жерелом огню, що кріпить душу чоловіка, що підносить упавших, гріє серця озяблих... „Хто́ бы съ правдивыхъ сынóвъ, вúдячи мáтку свою́, цéрковъ — мóвлю, въ такъ велúкомъ смýтку и плáчу для незгóды дѣтей, не прослезилъ?!... Хто́ бы такъ велúкого множства, абы однымú усты́ и однымъ сердцемъ слáвили и выхваля́ли пречестное і велúкое Бога нáшего имя́, не радъ вúделъ“?... [2])

Клирик не обмежає ся на безлїчи цитатів з сьвятого письма, але й сягає до творів сьвітських людий, як Гіляріона і Петрарки [3]), щоби й їх полемічними зворотами украсити свій твір. Кінчить Клирик Острозький свою брошуру прегарною молитвою [4]), до якої ще в дальшій части повернемо.

Твір Клирика Острозького зраджував в авторі чоловіка з визначим поетичним таланом. Іронія Клирика, страшне оруже в кождій полемиці, одіта в дійсно артистичну форму, надавала його творови специяльної принади, ставила молодого автора в ряди письменників, з якими навіть противник мусів числити ся. І не злегковажив сего першого літературного виступу Клирика Острозького Іпатий Потій, а хоть у своїм „Отписѣ на лúстъ нияκого Клирика Острозъского Безъименного“ [1]) не на однім місци глузував з його особи та способу його аргументації [2]), то по при се писав про него поміж иньшим отсї знаменні слова: „Ale iakom z pisania

---

[1]) Тамже Т. III. стр. 422.

[2]) Тамже Т. III. стр. 429—31.

[3]) Тамже Т. III. стр. 426.

[4]) Тамже Т. III. стр. 431—2.

[5]) Сей памятник передруковано в паралельнім польсько-руськім тексті в »Памятникахъ полемической литературы« Т. III. стр 1041—1122.

[6]) Потій зове Клирика Острозького »машкарьникомъ«, що лице »машкарою закрылъ« (Тамже стр. 1043 і 1049), »комедейнымъ жакомъ«, »жакомъ«, що »по жаковску пишетъ« (Тамже стр. 1043 і 1115), »Авраамомъ Острозкимъ«, що ріже кози

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

twego zrozumiał, widzę, żeś student akademicy sławney Ostrozskiey; y ieśliże ta godność twoia z niey wyszła, nie lada ingenium młodości twey bydź widzę; y mogło by co godnego bydź z ciebie napotym, gdzieby lepsze czwiczenie przystąpiło, bowiem buyna rola dobrego nasienia potrzebuie [1]).

Як бачимо, навіть завзятий противник Клирика признавав йому поетичний талан та вроджений дотеп (врожоный довстипъ), але рівночасно, і то цїлком оправдано, відмічував його слабу сторону, брак річевої арґументациї. Арґументи Клирика не все йшли в парі з його поетичним таланом, а навіть дотепу надужив нераз Клирик лише на те, щоби осьмішити Потїя.

При точнім перегляді листу Потїя і відповіди Клирика недостатки в арґументациї Клирика виступають дуже ярко на яву. Передовсїм впадає в очи, що на історичну часть листу Потїя Клирик або не відповів, або збув її пасквілем. Так, приміром, Потїй дорікав князеви Острожському за те, що він вислав на з'їзд протестантів в Торуни посла з письмом і через се унеможливив скликанє собору для нарад над унїєю, — Клирик Острогський поминув сей заміт мовчанєм. Потїй виказував, що порозуміне з царгородським патриярхом в справі злуки церкви східної з західною є неможливе, хотьби з огляду на тяжку залежність грецької церкви від Турків, причім з дїйсним полетом начеркнув образ гнету, в якім жила Греция [2]), — Клирик Острогський не дав на се рівнож нїякої відповіди. Потїй покликував ся у своїм листї до князя Острожського, на фльорентийський собор, — Клирик Острогський назвав сей собор розбійничим (лїстрикійським) та видав як додаток до своєї відповіди Потїєви пасквіль [3]), що ходив вже в рукописях

(Тамже стр. 1047—8) і т. п. Виступаючи против глузувань Клирика, Потїй пише про него, що певно не в острожській школї, але »подобно рыхлей где въ корчме за горилкою научилесь ся тои диялектики« (Тамже стр. 1117). Ще в р. 1603 в брошурі п. з. „Obrona św. Synodu Floreńskigo“ називає Потїй Клирика „pachołkiem, ktory abo po Ostrogu od karczmy do karczmy pielgrzymuie, albo przy dworze vstawicznie nad kuflem, nie nad księgami siedzi“ (стр. 79—80). Річ природна, що витягати з останних слів які небудь висновки для характеристики особи Клирика — годї, бо і против автора »Апокриси-са« писав Потїй в досадї: „Ale y ia na błaznam poszedł, że się tak długo w rzecz wdaię z szalonym chłopem, ktory, podobno maśloku opiwszy się, tak szaleje“ (Пор. Ἀντιῤῥησις в »Памятникахъ полемич. литературы« Т. III стр. 948).

[1]) Тамже Т. III стр. 1054. Цитуємо нарочно текст польський, бо руський в сїм уступі досить баламутний.

[2]) Памятн. полемич. литературы Т. III стр. 1018—1028.

[3]) Передруковано єго Тамже Т. III стр. 433—476.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

поміж православними, до якого однак Клирик долучив від себе деякі нові части. Як тяжко кривдячими були заміти Клирика Острозького против фльорентийського собору, так само неоправданими були його обвинення унїятів о участь в виленськім погромі. Вся вина погрому переводженого в братській, новій церкві і в братських домах протягом трех днїв, від страстної суботи до сьвітлого понеділка, була виключно по сторонї студентів віленської єзуітської академії [1]).

На деякі з тих слабих сторін аргументації твору Клирика Острозького, які ми доси піднесли, реагував вже Потій. Так прим. в своїм „Отписѣ“ дав він коротку, але влучну відправу Клирикови на тему фльорентийського собору [2]). Він станув в оборонї собору і заповів, що „в короткомъ часе особливый отказъ“ вийде, який однак появив ся доперва в р. 1603. Видав його Потій п. з. „Obrona św. Synodu Floreńskiego powszechnego“ [3]), а хоть був автором сеї брошури, то не поклав на нїй свого імени, лише чуже прізвище Piotra Fiedorowicza [4]). В останнїй брошурі розширив і поглубив лише Потій ті гадки, які висказав раньше в „Отписѣ“ Кликови Острозькому. На обвинення Клирика Острозького, звернені против унїятів о участь в віленськім погромі, відповів Потій коротко, зазначуючи, що „замешанья и буръды виленъское вашыжъ сцызматикове, а што горъшая — жонъки, которые оною церъковою справуютъ, были причиною, ижъ не мало людей невинъныхъ побито, поранено. А ты предъся смеешъ то намъ причитати, што вашижъ наброили. Але ачей панъ помъститъся кривды своее, ижъ таковые своволникове возмутъ заплату свою“ [5]).

---

[1]) Жуковичъ: »Сеймовая борьба... стр. 358-60.

[2]) Памятн. долемич. литературы Т. III стр. 1104—1116.

[3]) Польський еґземпляр сеї рідкої брошури переховує ся в бібліотецї Осолїньских у Львові під ч. 4460. Про руський еґземпляр сеї книжки подав короткі вістки Копітар в листї до Дениса Зубрицького. Порівнай мою працю п. з. »З кореспонденцій Дениса Зубрицького«. (Записки наук. тов. ім. Шевченка Т. XLIII стр. 38).

[4]) Признаєсь до авторства сеї брошури сам Потій в листї до князя Сапіги з р. 1603. Archiwum Domu ks. Sapiehów T. I Nr. 433 стр 368.

[5]) Памятник. полемич. литератур. Т. III стр. 1061—3. Потій докоряє православним також в иньших творах, що їх жінки вмішують ся в справи церкви, як прим. в „Ἀντιῤῥησις-ї“, де пише: »не только вы, але и жонъки ваши церквами справуютъ! Смотритежъ, што за порядокъ въ церквахъ вашыхъ: же ся вже не разъ и кровью людъскою ополокали, за рядомъ и справою тыхъ кролевенъ Ангельскихъ и патрыяръшыцъ новыхъ» (Тамже Т. III стр. 681), або на иньшім місци: »бо у васъ и жонки писмомъ шырмуютъ и непосланые будучи кажутъ« (Евреемъ 5) (Тамже Т. III стр. 939), або вкінци: »Хтожъ теперъ епископомъ тое церъкви? Жонъки, которые и въ церкви людей бити кажутъ! О, мои милые кролевны Ангельские, паметайтеся!

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Не богато більше щасливим був Клирик Острозький в тих частях своєї відповіди Потієви, в яких оперував **богословським матеріялом.**

Ми чули вже, що Клирик підсунув Потієви слова, писані ним будьто би до князя, що „лѣпшая естъ нагоршая згóда, нижли налѣпшая незгода". Сам концепт не був новий. Раньше вже доказували Стефан Зизаній [1]) та автор „Апокрисиса", Христофор Бронський [2]), що не кожда згода була милою Богу, а Клирик Острозький підхопив лише їх гадку та суґґестіонував її Потієви. Украшуючи її значним числом примірів з Старого і Нового Завіта, молодий автор хотів почванити ся знанем св. письма. З другої сторони бажав Клирик осьмішити Потія та перестерегти православних перед унією, сею „з верха оцукрованою стравою", в якій не тяжко найти отрую.

Потій не лишає сего заміту без відповіди та глузує з Клирика, що він хиба тоді мусів бути без окулярів, коли щось подібного міг вичитати в його листі до князя. Рівнож поучає Потій Клирика, що примірів треба уживати скромно, немовби яких присмаків, або як соли, щоби нею не пересолити страви. Вкінци підозріває Потій, що автор, добираючи таке значне число примірів мусів користовати ся якоюсь протестантською проповіднею, та радить Клирикови, щоби не твердив, що унія **не згоджує ся з божою волею**, бо хиба дорадником Бога не був, щоби міг знати, „умъ Господень" (Рим. XI. 34) [3]).

На иньшім місци містить Клирик Острозький широкі богословські виводи, звернені против первеньства папи. Для оцінки вартости аргументациї Клирика та відповіди Потія подамо короткий зміст трактатів на сю тему, які дали нам оба автори.

вшакъ то еще не Анъкглия«. (Тамже Т. III стр. 945). В иньшім творі „Poselstwo do Papież ... Sixta IIII." (Wilno 1605) читаємо навіть вірш Потія:

„Lepsza by drugiey kądziel, niż pismem szermować,
Z prześlicami na kościoł, na prawdę szturmować,
Żonce milczeć, a słuchać w kościele kazano,
Nie świegotać nie rządzić, to im prawo dano". (Картка 5 -6).

Мимоходом замітимо, що в р. 1587 писав на сю тему православний письменник, Герасим Данилович Смотрицький: »Къ тому не только музчизны, але и зъ бѣлыхъ головъ нѣкоторые хотятъ вѣдати глубокости писма таемницы догматъ церковныхъ, **которымъ призвоитша бы куделя зъ веретеномъ а нижли тое, што писано перомъ** (Архивъ юго-западной Россіи ч. 1 Т. VII стр. 234. Порівнай Малышевскій: »Мелетій Пигасъ« Т. II стр. 103.

[1]) Порівнай: »Казанье о Антихристѣ« в нашім виданю стр. 67—9.

[2]) Памятн. полемич. литературы Т. II. стр. 1587.

[3]) Памятн. полемич. литературы Т. III стр. 1052—8. Останнього цитату (Рим. XI 34) ужив також Клирик против Потія (Тамже Т. III стр. 383).

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Клирик доказував безлїчию цитатів, що основи церкви покладені не в Римі, але в Сіонї [1]). Коли дехто твердить, що Петро був в Римі і через те правдива церква находить ся в Римі, Клирик відповідав, що Петро був перед тим в Єрусалимі, опісля в Самарії, Лїдиї, Азиї, Бітинії, Понті, Галатї, Йопії і Кападокії, тому на кождім з сих місць, а не лише в Римі, може бути признана правдива церква. Коли католики твердять, що Петро умер смертию мученика в Римі і там лишив після себе намісника, Клирик зазначує, що Христос умер в Єрусалимі і оставив після себе намісником свого брата Якова, тому нїчо не стоїть на перепонї, щоби там признавано правдиву церкву. Слова „Ты еси Петръ и на семъ камени созижду церковь мою“ велить Клирик розуміти в сей спосіб, що Христос построїв церкву на ісповіданю Петра та на його вірі, а не в Римі [2]). Коли католики твердять, що св. Петро був старшим від других апостолів, Клирик відповідає, що після слів св. Киприяна [3]), св. Петро мав рівну повагу і власть з прочими апостолами, а колиб навіть був старшим, то і в такім разї не виходить з сего, щоби правдива церков мала бути в Римі, бо старшим над Петра був Христос в Єрусалимі. Коли католики говорять, що для того є в Римі правдива церква, бо Христос молив ся за Петра, щоби не уставала його віра, Клирик відповідає, що Христос молив ся також за тих, що увірили в него через апостолів, а що перед всїми увірила була східна церква, тому можна уважати її правдивою [4]). Годї також, по гадцї Клирика, признавати римську церкву тому правдивою, що она велична й богата та що числить богато ісповідників, бо Христос прирік бути й там серед вірних, де збере ся двох, або й трех в його імени, бо церква Христа довго терпіла переслїдованя, бо сам Христос платив за себе податок а через те був в неволї, бо

---

[1]) Клирик Острогський не був тут оригінальним. Гадку сю підносив вже раньше та арґументовував Василь Суражський в творі п. з. »Книжица о вѣрѣ«, передрук. в Памятн. полемич. литературы Т. II порівнай стр. 736—7.

[2]) Клирик йде тут за гадкою Лютра, який твердив, що під каменем треба розуміти віру, або ісповідане Петра і тим ріжнить ся від автора »Апокрисиса«, що лучить арґументацию Лютра з твердженем Кальвіна, що під каменем можна розуміти також Христа (Памятн. полемич. литер Т. II стр. 1363—5. Порівнай також студию Скабалановича: »Объ Апокрисисѣ Филалета« СПБ. 1873 стр. 46.

[3]) На сьвідоцтво Киприяна покликував ся раньше автор »Апокрисиса« Тамже Т. II стр. 1345.

[4]) Порівнай »Апокрисисъ«, де читаємо: „Co sie tyczy Ewanielicy Chrystusa Pana, rzecz iest pewna, że iako w przyimowaniu iey greckie narody zaraz po żydowskim chodzily, tak w dotrzymaniu statecznym y w vdzielaniu iey inszym przodek przed rzymskim kościołem maią“. Тамже Т. II стр. 1655.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

кого Бог любить, того навідує нещастями. Правдивість східної церкви доказує Клирик тим, що Христос окупив її своєю кровию, що установляв для неї епіскопів, що апостоли в Антиохиї і Єрусалимі спільно нараджували ся і презвітерів для тамошних церков установляли. Коли Атаназия питано, по чім можна пізнати правдиву віру і правдиву церкву, відповів: „Як король, лишаючи своє королівство, віддає своїм слугам на переховок дорогоцінности, так зіставив Христос у східній церкві величезні скарби: „Вефлиєм, де тїлом родив ся, Назарет, де виховав ся, Йордан, де охрестив ся, Тавор, де перемінив ся і показав славу свого божества, Сіон, або Єрусалим, де довершив спасеня для сьвіта, Оливну гору, з відки возніс ся на небо". На кінци трактату питає Клирик з насьмішкою Потїя, чи може тому́ він не хоче признати східної церкви правдивою, що она не вірить в дві голови в церкві та що она не додає до символу віри „и отъ Сына" [1]).

Трактат Клирика против первеньства папи піддає Потїй точній аналїзї, послугуючи ся при сій нагоді знаменито дібраними арґументами з твору Беллярміна. Передовсїм не перечить Потїй, що спасеня людий вийшло з Сіону і дивує ся, на що Клирик зібрав таку безлїч цитатів, скоро кождий знає, що в Сіонї основав Христос свою церкву, що сам Христос родив ся з жидівського поколїня, що однак ученики його, хоть були Жидами в жидівстві не остали. Христос покинув жидівство, бо Жиди убили його а його ласка мала перейти на поган, над якими майже всюди володїли Римляни. Після довгих подорожий прибув до Риму визначнїйший апостол Христа, Петро, основав тут свою столицю і приняв смерть мученика. Де була столиця всїх блудів та ідолопоклоньства, там основав Петро столицю сьвятости і віри, як про се сьвідчать еп. сьвятий Максим [2]), римський папа Лев [3]), якого халкидонський собор дивно вихвалює [4]) а Греки признають своїм сьвятим та семий вселенський собор, що хвалить лист папи Адриана, в якім Рим названий головою всїх церков [5]).

Потїй зазначує дальше, що католики шанують місця, на яких Христос принїс сьвіту спасеня, але не для теперішньої віри, бо

---

[1]) Памятники полемич. литературы. Т. III стр. 413—27.

[2]) Maximus sermo 5. de natali Apostolorum. Цитат взяв Потїй з Беллярміна „Disputationes de controversiis fidei Christianae" (вид. з р. 1588) T. I „De Romano Pontifice" lib. 2 cap. 2 стр. 725.

[3]) Leo serm. 1 de natali Apostolorum. Тамже lib II cap. 2 стр. 726.

[4]) Порівн. Тамже T. I „De Rom. Pontif." lib. II cap. 4 стр 730.

[5]) Гляди Тамже T. I „De Rom. Pontif." lib. II cap. 13 стр. 755.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

місця сї замешкують тепер головно магометани. Дивує ся рівночасно Потїй, чому Клирик, ставляючи так високо Єрусалим, не вважає єрусалимського патриярха старшим від царгородського, на що, певно, прочі патриярхи не пристали би. Потїй нагадує рівнож Клирикови, що за часів св. Єроніма, на якого він покликує ся, коли ще єдність в церкві та нїкейські канони заховувано, єрусалимський патриярх був під властию неокесарийського епископа [1]). Що Христос умер в Єрусалимі, сего нїхто не перечить. Потїй велить лише памятати, що Христос установив св. Петра намісником не лише Єрусалиму, але й цїлого сьвіта словами: „Паси овцы моя, паси агнцы моя". Під вівцями треба розуміти всїх вірних, під агнцями церковних наставників. Тричи повторив Христос сї слова, бо тричи Петро вирік ся його [2]). Колиж Христос іменував Петра найвисшим пастирем, вільно було Петрови назначити намісника з такою ж властию в Єрусалимі, Александрії, або Антиохії, однак Петро сего не вчинив, а лишив його в Римі, про що сьвідчить Оптат Мілєвітанський, який вичисляє всїх папів аж до Сирициа [3]). Сьвідоцтва отця церкви, Киприяна, наведеного Клириком на доказ, що иньші апостоли були рівні Петрови, Потїй не перечить. Всї апостоли мали рівну власть в основуваню церков, установлюваню пастирів, проповіданю евангелия, бо заходила тодї сего потреба, однак власть иньших апостолів була дочасна, а Петра безнастанна, чого доказом, що не маємо тепер 12 патриярхів, як колись було 12 апостолів. Коли б апостоли мали були таку власть, як Петро, були би лишили після себе наслїдників. Не вчинили сего, бо не мали власти і сам Петро патриярхів установив.

На заміт Клирика, що сам Христос установив епископом в Єрусалимі свого брата Якова, Потїй стверджує на основі сьвідоцтва Златоуста [4]), що Якова назначив епископом св. Петро, а ви-

---

[1]) Останний аргумент взятий з Роберта Беллярміна: „Disputationes de controversiis fidei Christianae" T. I з трактату „De Rom. Pontifice" lib. I cap XXVI стр. 704.

[2]) Дословно ту саму аргументацию находимо в Беллярміна Op. cit. T. I „De Rom. Pontifice" lib. I cap. 14 стр. 665—7. Що під агнцями треба розуміти церковних наставників, порівнай Тамже T. I lib I cap. 16 стр. 671.

[3]) Optatus Milevitanus lib. II contra Parmenianum (а не contra Donatistas, як хибно подає Потїй). Доказ взятий рівнож з Беллярміна Op. cit T. I „De Rom. Pontifice" lib. I cap. 25 стр. 700.

[4]) Chrysostomus in Joann. hom. ultima Цитат взятий дословно з Беллярміна Op. cit. T. I „De Rom. Pontifice" lib. I cap. 26 стр. 703.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

сьвятили його, як сьвідчить Евзебий [1]); Петро, Йоан і старший Яков. Петро назначив також патриярхами в Александрії Марка евангелиста а в Антиохії Еводия. Щоби хто не думав, що св. Петро свою власть, яку мав в Антиохії, де раньше була його столиця, там лишив, тому назначив свого найлїпшого ученика Марка патриярхом в Александрії, де сам столиці не мав. Через те уважано з давна александрийського патриярха старшим після папи, як про се сьвідчить нїкейський собор. Коли православні, каже Потій, ставлять свою голову то в Сіоні, то в Царгородї, то в Антиохії, в такім разї сьвідчать про себе, що не мають голови. Комусь мусїла бути новірена зверхня власть, а кому, сего православні не кажуть. Колиж твердять, що зверхня власть віддана всїм, тоді згоджують ся з єретиками, які вірять, що всї вірні є головами, а рівночасно й членами церкви. Невірно думають також православні, що патриярхи є рівні папі, так само, як апостоли були собі рівними, бо противлять ся сему виразні сьвідоцтва отцїв церкви, а спеціяльно Григория Назиянзенського, якого сьвідоцтво Потій приводить [2]).

В дальшій части трактату вказує Потій на потребу видимої голови церкви, папи і невидимої голови, Христа, причім висьміває Зизанія, який твердив, що Христос є видимою і невидимою головою церкви [3]). На питанє Клирика, чого не достає східній церкві, відповідає Потій, що бракує їй учителїв і проповідників божого слова, бо ті, що приїздять на Русь з Грециї, шукають тут лише власних користий. За брошурою Скарги „O Jedności“ [4]) зазначує Потій, що придаток „и отъ Сына“ в символї віри є конечний а хто не вірить в походженє св. Духа від Отця і Сина, сей є Арияником і єретиком. На кінци трактату радить Потій Клирикови не чванитись, що кого Бог любить, сего карає, бо годі назвати любовю божою, коли Турок забирає у Християн що найкрасші дїти, зневолює їх до своєї вірп та повертає їх у янїчарів. Признакою правдивої церкви було се, що в часї найбільшого гнету, тристалїтної війни, мученики тріюмфовали над своїми тиранами, погани ставали хри-

---

[1]) Eusebius lib. 2. historiarum cap. 1 наводить сьвідоцтво Климентия, що Петро, Яков і Йоан висьвятили молодшого Якова. Пор. Беллярмін Op. cit. T. I lib. 1 cap. 26 стр. 703.

[2]) Gregorius Nazianzenus, oratione de moderatione. Цитат взяв Потій рівнож з Беллярміна Op. cit. T. I „De Rom. Pontifice“ lib. I c. 25 стр. 698—9.

[3]) Порівнай Стеф. Зизанія: „Казанье... о Антихристѣ« нашого виданя стр. 89.

[4]) Памятн. полемич. литерат. Т. II стр. 431.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

стиянами, а не на відворот, як тепер діє ся, що з Греків повстають Турки [1]).

Стежучи слідом за богословськими виводами Клирика Острозького, та піддаючи їх основній критиці, Потій відповідає не меньше влучно й на иньші заміти, що мали ширше, подекуди загальне значіне.

Клирик сьміяв ся, що унїятським владикам не повело ся війти до сенату. Потій зазначує, що владикам руської церкви се право повинно прислуговати, що оно принесло би для церкви чималі користи, що сам князь Острожський в листї до него з 1593 р. між иньшими услівями принятя унії жадав також сего привілею для руського епископату. Про себе зазначує Потій, що він не бажає місця в сенатї, хоть був сенатором аж до часу, коли його висьвячено на епископа [2]). Про виєднане сего права для епископату він сам з нїким не говорив, ані о се нїкого не просив, хоть владики мали в сім напрямі приречене від короля і части сенаторів. З заду через людий заглядати до кухні він не потребує, бо уродив ся в старинним, шляхотськім, хоть не богатім домі, так що з кождим, навіть найповажнїйшим сенатором, може станути на рівнї. Доси жив він так чесно, що нїхто нїяких замітів против него піднести не може, хиба би лише „съ тою униею на пляцъ хотелъ выехати". А чи переводив він унїю для власних користий, чи для божої слави, — про се нехай Бог судить [3]).

З повною сьвідомостию стає також Потій в оборонї подорожий молодїжи на науку за границю. На живих примірах сучасних, визначних людий, як Солїковського, Замойського та троцького вєводи, князя Радзївіла вказує Потій на користи, які з їх виїздів за границю, а спеціяльно до Італії, плили. Тому замічає він, не яло ся Клирикови глузовати з Коркир, Закинтів, Кофальонїй та й взагалї чужих країв, в яких молодіж набирала знаня та ширших поглядів. Потій начеркує при сїй нагоді кількома чертами образ сучасного, сибаритного житя шляхти. Богато з тих каже він, що сидїли дома, ставали жебраками, а сї, що

---

[1]) Цїлий трактат Потія в оборонї первеньства папи уміщений в »Памятниках полемич. литерат.« Т. III стр. 1078—1102.

[2]) Причину, чому Потій не старає ся війти до сенату, вияснив він в *Ἀντιῤῥησις*-ї, пишучи, що не один з сенаторів волів би в спокою дома остати, бо »не кождый зъ сейму до своего власного дому трафитъ, рыхлей до арендара, албо до заставъника, а часомъ мимо ворота своего власного дому шыетъ«. Памятн. полемич. литер. Т. III стр. 685—9.

[3]) Тамже Т. III. стр. 1117—19.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

виїздили за границю, „уходечи обжирьства, домового, которое не только до сытости и до пиянъства, але тежъ часомъ и до вомиту звыкло бывати“, не лише, що батьківщини не стратили, але й научили ся того, за чим на дармо шукали би в Польщі, Литві та Волині. І князеви Острожському, що по чужих краях не бував, скарбів не прибуло. Годі також дивувати ся, коли князь не хоче їхати до Риму, бо „не всимъ дано естъ доступити Коринту“ (Йоан. 6) [1]. За те унїятські владики до Риму їздити не перестануть, бо волять мати над собою ярмо Христа, як проклятого Турка. Хоть князь по чужих краях не їздив, то мимо сего він і православні давно свою віру „пстротинами помазали“, коли не вірять сьвідоцтвам грецьких отців церкви, що св. Дух походить від Отця і Сина, коли не признають чистилища і первеньства папи, коли не вірять, що душі сьвятих видять вже лице Бога [2].

Боронячи виїзду молодїжи за границю, Потій сам відчував, що є односторонним, що не все вертає молодїж з чужих країв з запасом знаня, з охотою, служити вітчині, з почутєм та сьвідомостию сего важкого обовязку, тому вернув ще раз до сего питаня у своїм знаменитім „Kazaniu na niedzielę o marnotrawnym synie“, щоби ним вливати на ширші верстви своєї суспільности. Згадана проповідь є знаменитим доповненєм поглядів Потія, висказаних в полємиці з Клириком Острогським, тому́ позволимо собі навести з неї поодинокі уступи:

„Pociecha Oycu, Domowi ozdoba, Syn z nauk w oyczyste powraca progi“ — кличе Потій до своїх вірних. „Czego żeś się pożądany w odległey nauczył krainie, Synu? co za cnoty na ozdobę Domu, co za uczynki na pociechę zstarzałym Rodzicom z sobą przywiozłeś? iakiey nauki, na podporę Oyczyzny, bystrym dociekłeś rozumem? iakich talentow na wysławienie Imienia Boskiego, na rozszerzenie Wiary świętey zgodnych dostąpiłeś? co za sławę Imienia twego, między Obywatelami odległey krainy, do miłey powracaiąc Oyczyzny, zostawiłeś? O nieszczęśliwy Synu! szatańskie plemię! Ohydo oyczyzny! omierzłość Bogu! wstydzie ludziom. „Rozproszył maiętność swą, żyiąc rozpustnie, przystał do iednego Obywatela oney krainy, y posłał go do wsi swoiey, aby pasł wieprze, y radby był napełnił brzuch swoy młotem, ktory iadali wieprze, a nikt mu nie dawał“. Ciesz się, Oycze, z tak za-

---

[1]) Тамже Т. III стр. 1075.

[2]) Памятн. полемич. литерат. Т III стр. 1063—75. Замiт, що православні давно покинули віру отців грецької церкви, висловив Потій майже дословно так само в „Ἀντιῤῥησις-ї“ Тамже Т. III стр. 717—19.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

cnego Posagu, ktory syn twoy marnotrawny, po nierządnicach z postronnych narodow wnosi do domu twego, ponieważ nie słuchaiąc Ekklezyasta Pańskiego wydzieliłeś mu Fortunę na stracenie oney y na zgubę duszy iego, a w czas dalszy: „Nie daway Synowi swey woli za młodu, a nie lekce sobie waż myśli iego“ (Eccl. 30), bo oprocz przymiotow wszeteczeństwa, y piiaństwa, ktore z sobą dziedzicznym prawem, za nierządnicami postronnemi, w Dom twoy przyniosł, wiekszą nakarmi obelgą“ [1]).

Вину злого поведеня сина на чужині, причину браку почутя обовязку, служити вітчині, бачить Потій в гулящім житю висших верств тодішньої суспільности, в злім вихованю дітий... „Sromota Oycowska iest z Syna źle wychowanego“ кличе за Екклєсіястом (22) Потій. Покликуючи ся на приміри, взяті з творів мудрців Сольона і Кратесса, з свідоцтв отців церкви і св. Письма, Потій відзиває ся до своєї суспільности: „O nieszczęśliwe, opłakane naszych wiekow, krain naszych czasy! w ktore niemiłosierni Rodzice, aby Potomstwu doczesne zostawili Bogactwa, szalenie ubiegaią się, a o duszę onych krwią niewinnego Chrystusa z niewoli okupione szatańskiey, żadnego nie przykładaią starania, do obżerstwa, aby nie schudli Synowie, do tańcow, aby się Polityki przyuczyły, Corki przymuszaią, do Cerkwi zaś, aby tylko widziane były, a nie dla oddania winney czci Maiestatowi Boskiemu, posyłaią“ [2]).

Побіч голосу горожанина, що хотів бачити молодіж за границею окрасою вітчини, а після повороту до краю славою дому, підпорою рідної землі, пробиває ся з наведених слів ще й голос священика, що в релігійнім житю своєї суспільности шукав для неї красшої будуччини.

На сім кінчимо перегляд полєміки Потія з Клириком Острозьким. З відповіди Потія поминули ми лише натяки на особу автора, до яких вернемо в одній з дальших частий нашої студиї, дальше нецікаву оборону Вессаріона та Генадия Схолярха перед замітами Клирика [3]) і перестороги Потія, писані під адресою православних на тему їх дружби з протестантами [4]).

З перегляду письм обох авторів бачимо, що Клирик стояв вище від Потія в поетичнім обробленю свого твору, хоть треба признати, що й відповідь Потія писана живо та інтересно. За те

---

[1] Hipacyusz Pociej: „Kazania y Homilie“ (виданє Льва Кишки) Supraśl 1714, стр. 17—18.

[2]) Тамже, стр. 20.

[3]) Памятник. полемич. литератур. Т. III стр. 1111—13.

[4]) Тамже, Т. III стр. 1121.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

брав верх Потій над Клириком в арґументації. Не на однім місци, а спеціяльно в оборонї подорожий молодіжи за границю, ставав Потій на ширшім становиску, обіймав оком більші овиди. Не дорівнував Потій Клирикови в тонї і на спокійну, хоть, що правда, докучну і їдку іронію Клирика відповідав нераз брутальностию [1]), що не лицювала з повагою його арґументації. В оборонї своїх церков були оба автори однаково пристрастні. Оба бачили вину по сторонї противника, а нїколи по своїй. Клирик шукав за виною неповоджень православної церкви лише в унії, а Потій бачив причину замішань і незгоди виключно по сторонї православних, до яких кликав: „Чи мы на сеймикахъ шляхту бунтуємо? чи мы на сеймы позываемъ васъ? господара, короля и пановъ радъ чи мы турбуемъ и справами речи посполитое мешаемъ? [2]). Забував Клирик, що унія выросла на розстрою православної церкви, а Потій, боронячи прав унїятської церкви, не хотів погодити ся з тим, що і православні мають рівнож право до житя і до оборони свого стану посїданя.

Хоть Потієви проба поєднаня князя Острожського з собою та приєднаня його для унії в р. 1598 не повела ся, то мимо сего він не покидає гадки про се також в пізнїйших лїтах. Коли в р. 1603 повело ся Потієви приєднати для унії нових 58 шляхтичів з новгородським воєводою, князем Скумином Тишкевичем на чолї [3]), він не забуває також на князя Острожського і присьвячує йому свою брошуру п. з. „Obrona ś. Soboru Floreńskiego powszechnego“. Видає її Потій нарочне під чужим іменем, бо, як сам пише до князя Сапіги, Острожський від него присьвяти не приняв би [4]). І ся проба була рівнож безуспішною. З незвісного твору Клирика Острозького, який вперве друкуємо, дізнаємо ся, що й перед 1603 р. заходив ся щиро Потій, щоби злагодити гнів князя і помирити його з унією. Вказує на се заголовок твору Клирика, в якім автор зазначує виразно, що відповідає на „другїй листъ велебного отца ипатія володымерского и берестейского епископа“ [5]). Тому можна

---

[1]) Тамже Т. III. стр 1094, 1106, де Клирик названий »блазном« і т. п.

[2]) Тамже Т. III стр 1065.

[3]) Пор. Żochowski: „Colloquium Lubelskie“ стр. 37—8, де видруковано відповідну заяву з всїма підписами. Гляди також Жуковичъ: »Сеймовая борьба«... стр. 438—9.

[4]) Archiwum Domu Sapiehów T. I Nr. 433.

[5]) Гляди в нашім виданю стр. 201.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

здогадувати ся, що з початком 1599 р. і то перед виданєм в сьвіт відповіди Клирикови, яку ми обговорили, звернув ся Потій до князя з новим листом, в якім вказував, що через унію не нарушено нічого у східній церкві, та що лише для удержаня ладу в церкві на Руси руські владики мусїли покинути патриярхів. Однак і на сей лист Потій відповіди не дістав від князя. В його імени відповів знов Клирик Острозький. Вправдї під твором підпису Клирика нема, але зі слів передмови, де автор виразно каже, що буде „повтóре отповѣдати“ [1]), можемо на певно твердити, що маємо тут до дїла з Клириком Острозьким. Як в першій відповіди Потієви [2]), так і в сїй новій додав Клирик Острозький під передмовою дописку: „Писано у Острогу в школї грецкой“ [3]).

Провідні гадки сеї нової, другої відповіди подає сам автор в передмові. Він вияснює, що хоть є найменьше потрібним членом церкви, то таки важить ся відповідати епископови, бо кличе його до сего обовязок. З оружиєм св. письма буде він „строфовати епископа (Потія) а з ним прочих его єдиномыслников нерозсоудный и легкомыслный постоупок мѣшанои а вихроватои и бурливои згоды“, до чого долучить, „стосованье а оуваженье порядковъ восточнои церкви старожитныхъ съ порядками римскими“ [4]).

Переходячи до полємики против унїятських епископів, Клирик зазначує, що прикметами, які украшували патриярхів, якими сьвяті побіджували королївства, доступали обітниць, замикали уста львам, були: постійність у вірі, статочність ума, відвага серця і розвага. Наводячи цїлий ряд примірів з житя старозавітних патриярхів, автор зазначує, що унїятські владики не визначували ся сими прикметами а забрали ся до сьвятих річий легкодушно, підриваючи старинний стовп і основу окраси і слави руського народа, не памятаючи притім на кару, яка стрінула Датана і Авірона, що важились без розваги на великі річи і справи [5]).

Гнїв князя Острожського против унїятських владик, Клирик вповнї оправдує, бо нема такого чоловіка, якого не розгнївав би легкодушний крок Потія та його товаришів. Обовязком кождого чоловіка є, виступати против владик та їх згоди, що має зі всїх сто-

---

[1]) Тамже стр. 202

[2]) Памятник. полемич. литератур. Т. III стр. 381.

[3]) Гляди наше виданє стр. 202.

[4]) Тамже, стр. 201—2

[5]) Тамже, стр. 202—11.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

рін розвалені стїни, що не має основ і умов до житя. Кождий, хто хоче що не будь бурити, повинен добре над сим розважити. Протягом шести днїв Бог сотворив сьвіт, а однак, коли мав збурити Єрихон, сїм днїв велїв обходити мури міста і доперва осьмого дня мури упали. Коли пророк Йона бажав для Ниневи заглади, Бог докорював йому за се, бо Ниневa була твором рук Бога а не Йони. А унїятські владики рішили ся знищити не Єрихон, не Ниневу, але місто великого короля, Сіон, церкву і заворушили мир та місто него „рогатую нѣякуюс (плащем ркомо зверху покóю, але вноутрнего розруху црикри́тую) монстранцію мнѣманюи згоды клѣтятъ". Великий Давид задумав построїти для божої слави величний храм, а однак Бог звістив йому, що не він, але син його, Соломон довершить се дїло, яке потребує великої розваги. Сам Соломон ледви докінчив будову протягом кількадесяти лїт, проливши чимало слїз. А ти, отче владико, „тоую свою архи синагогоу згоды... на пѣскоу легкомыслного оу́пору, оутлыми стѣнками лѣпячи, за так короткій часъ склѣтити оусилоуючи ся, якого конца сподѣваешь ся, якои потѣхи сподѣваешь ся и заплаты"? [1]).

Невдячність чоловіка, пише дальше Клирик, доводить Бога до гнїву. Бог сотворив чоловіка, одарив його розумом і настановив володарем всїх сотворінь. Через невдячність в виду Бога, все те стратив чоловік. Так само невдячним став Потїй, бо погордив своїм тихим і бідним патриярхом а утворив собі нового. Жиди погордили колись манною і за се стрінула їх кара, якої єпіскопи, що покинули православє, рівнож не уйдуть. Як колись Жиди, за пророка Самуїла, погордили Богом, бажаючи нового короля і нових порядків, так злегковажили унїятські владики Христа і бажають нових чужоземних законів, незвичайних порядків, нового архипастиря, любуючи ся в зверхнім блеску иньшої церкви. Щож найшли они злого у східній церкві, чому віддають їй за манну жовч, за воду оцет, чому переслїдують її, на взір Савла, чи не чують они слів Бога: я у р о д и в с и н і в і в и х о в а в їх, а о н и в и р е к л и с я м е н е? [2]).

На сїм кінчить автор першу частину свого твору. В другій веде порівнане порядків східної з порядками західної церкви, питаючи: „Яких порядків, отче владико, крім старинних, божих, бажаєте? Чи милїйші вам нові, людські? Бо чи лїпший сей порядок: „ісповідуємо, що лише під одним видом правдивого Христа приймаємо", понад сей: „єсли не снѣсте плоти сына человѣческаго и не пїсте

[1]) Т а м ж е стр. 211—14.
[2]) Т а м ж е стр. 215—16.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

крови его, живота не имѣете?“ ... Чим лїпші великі скарби з розкоши від двох шелягів бідної вдови з недостатку? Чим лїпша назва „папежь“ над імя: „патриярха“. Назва „патриярх“ має свою основу в сьвятім письмі а про слово „папежь“, коли хто має яку вістку, нехай нас поучить. Чим лїпший є сей порядок: „папа є всесьвітним судию всїх“ [1]) понад сей: „єдинъ єстъ законоположникъ и судїя, могый спасти й погубити?“ Чим красший є порядок: „жадні синоди не можуть прав римській церкві становити“ [2]) понад сей: „хоть Римляни, вступаючим в дияконьство і презвітерство, велять покидати жінки, однак ми (шестий собор) приказуємо дияконам і презвітерам жити в подружю?“ Чим лїпший є лад: „повага римського еписькопа є висшою понад всї собори і не підлягає нїчиїй критиці“ [3]) понад сей: „Царгородський собор скидає Гонория, римського папу і царгородського патриярха, Сергія?“ [4]) Чим лїпший є порядок, що велить сидїти на високих престолах та пишатись на окрашених тронах, понад сей, що каже вдоволяти ся з прутя плетеним престолом Христа?... Чи лїпшим є сей ряд, що навертає до віри, зглядно до послуху насиллєм, як ви се творите, понад слова св. письма, що сего зборонюють?... Чи лїпше називати ся Петровим, Павловим, чим Христовим? Чи близшим до спасеня є, бачити камень в Петрі, а не в Христї? [5]) Чи безпечнїйше будовати церкву на Петрі, чим на Христї? Чи лїпше Петра називати головою церкви, чим Христа? Покликуючись, як в першій відповіди, на свідоцтво Киприяна, що всї апостоли мали рівну власть, та на слова св. Письма „Павлові уста — Христові уста“, Клирик Острогський запитує унїятських владик: „чим лїпший ключар неба, Петро над Павла? В чім вам патриярхи так дуже завинили? Чого їх безчестите? Чому про них злорічите? Чому з них глузуєте? Чи се пристоїть християнам, а що більше, духовним, прибільшати недужим недуги, скалїченим рани, сумним зітхання? Лише клеветники, коли бачуть, що хтось постить, — кажуть, що він гіпокрит, а коли їсть, говорять, що він обжора; коли ходить, твердять, що неспокійний,

---

[1]) Порівнай »Апокрисисъ« в Памяти полемич. литератур. Т. III стр. 1635.

[2]) Порівнай »Апокрисисъ« Тамже Т. II стр 1637.

[3]) Порівнай »Апокрисисъ« Тамже Т. II стр 1637.

[4]) Порівнай Василя Суражського »Книжицу о вѣрѣ« (1588) Тамже Т. II стр. 774, 5, 6 і »Апокрисисъ« Тамже Т. II стр. 1241 і 1265.

[5]) Коли в першій відповіди Потієви йшов Клирик за гадкою Лютра, що під каменем треба розуміти ісповіданє, або віру Петра, тут слїдує за гадкою Кальвіна, що під каменем розумів Христа Порівнай нашої передмови стр. XX.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

а коли відокремлений сидить — звуть його лїнивим; коли мовчить, кажуть, що простак, коли говорить, називають його говірким; коли дає милостиню, кажуть, що хвалить ся, коли не дає її, посуджують о скупство і лакомство; коли мудрий — кажуть: гордий; коли тихий, звуть його сумним; коли веселий, посуджують його о розпусту ... а коли люди на кого не ласкаві, кажуть злі людські голоси, що се — лотр". Такими словами поневіряють злі люди патриярхів, як колись безчещено Івана Хрестителя. І чи мають патриярхи упадати на дусї, що не посїдають коний з срібними уздами, що не блестять від золота та срібла, що не їздять на возах, кованих золотом, що їх не носять на лектиках, що місто воза, уживають власних ніг, що не мають богацтва, слуг, що чужими ногами до ходу не користують ся, що не сплять на слоневих ліжках?" [1])

Клирик Острозький дивує ся, що Потїй сьмів твердити, будьто би унїятські владики нїчого нового до церкви не внесли, нїчого в нїй не нарушили і не відмінили. Забув, видно, каже Клирик, про Потїя, що собор царгородський зборонював духовеньству відступати патриярха, доки сей не є собором осуджений а картаґенський собор наказав під загрозою вилученя з церкви, щоби нїхто з духовних не звертав ся від патриярха до папи [2]). Кінчить Клирик Острозький свій твір чудовою апострофою до унїятських єпископів, з якої поодинокі частини передамо в живій, теперішній мові:

„І чи не зворушить вас плач і страх, що ви свою матїр, Сіон, яка вас сплодила і на лонї пестячи, як дїтий любяча голубка викормила та виховала, покинули і виректи ся? Місто сеї звичайної пісоньки Дамаскина „Радоуйся сїоне сьвятый", яку сьпівали їй дїти поверх сїмсот лїт, ви підносите і спричиняєте плач і стогін, розжалюєте матїр-церкву, гасите сьвічку її сьвічника, спустошуєте її сьвятости, нищите олтар, змінюєте псалтир, заглушуєте пісню, звязуєте радість, перевертаєте кївот нового завіта, ...та безчестите сіонське імя!" ... Прикметою ангела є, не грішити, прикметою диявола, згрішивши, не покутовати, а прикметою чоловіка, по грісї каяти ся. Покайте ся тому́ і ви епископи, ... прийдїть до Сіону, обійміть його, та віддайте хвалу живучому в нїм Богу! ... Чи не бачите сего, що ви мало що не виставили на небезпечність здоровля короля, пана нашого, чого цїла

---

[1]) Тамже стр 216—21.

[2]) Порівнай »Апокрисисъ" Памятн. полемич литер. Т. II стр. 1501—7 і 1683—5. Против сего погляду, висловленого в »Апокрисис-ї« про картаґенський собор, полємізував Потїй в *Ἀντῤῥησις*-ї Тамже Т. III стр 550—60.

Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

корона до судного дня не могла би віджалувати? Прокиньтесь з такого сну заблудженя, наверніть ся до чудового сходу сьвіта, вступіть до сіонської винниці!... Викиньте з поміж себе таке лукавство і не товаришуйте з хитрим зводником (еп. Кирилом Терлецьким), який натворив так богато лихих вчинків, що земля буде кликати і стогнати, коли ми будемо мовчати, з котрим, по словам апостола Павла, не то що приставати, але навіть їсти не яло ся, а котрий у вашій єдности мало що не був провідником. Уважайте, чи добре є, коли золото змішаєсь з іржою, чи не шкідний марципан приправлений отрує, чи добра милостиня з руки грабежи, чи мила жертва — кров безроги і вонюче стерво?... Не годить ся говорити з слабим про силу, з сліпим про сьвітло, з розбійником про мьр і згоду, з блудником про чистоту, з деруном про милостиню, з безсоромним про побожність. з обжорою про піст, з пяницею про повздержливість! Послухайте тому́, сіонські сини, вашої матери, що вас повила і в плачу промовляє до вас: Прийдіть і глядіть, сини, бо я вдовиця собі полишена: виховала я вас з радостию а потратила з журбою... Щож маю дїяти тепер з вами, я вдовиця опущена? Ідіть лише, сини мої, і просіть в Бога милосердя!... Заманені умом, ви погубили свою давну доброту і віддалили ся від раю... І щож маю дїяти нині, сини мої? Не стало слїз в очах моїх, розсипала ся по землї слава моя!... Хтож порадить менї, хто потїшить мене, сини мої? Хто улїчить мене? Всї, що переходять побіч мене і минають мене дор гою, похитають головами,... отворять уста, заскрегочуть зубами і скажуть: „Чи се мати Сіон, чи се корона, слава і потїха всеї землї? Отсе маємо день, якого ми ждали і годину, якої ми бажали, тепер маємо її і бачимо. Стопчім її і знищмо!“... Отсе розлила ся вода моїх слїз висше мові голови, око мов померкло, стратило блеск, замкнуло ся і не отворить ся, доки не засяє сьвітло правди перед моїми воротами, доки не настане в серци моїм ранна зоря! Наверніть ся проте, сини мої, а Бог вислухає вас і прийме до своєї слави. А хто з вас не наверне ся, сего зїсть божий гнїв!...[1]).

Чи був сей твір в своїм часї друкований? Підозрівати можемо, що в друку він не явив ся, бо анї не відповідав на него Потїй, анї згадки про него в сучаснім, полємічнім письменстві не маємо.

---

[1]) Таможе стр. 225–9.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Не знаємо навіть, чи післано його Потієви і чи мав він про него яку небудь вістку. Зближений сей твір до першої відповіди Клирика Потієви настроєм і тенденцією. Глубока любов до православної церкви пробиває ся з обох творів з однакою силою. Бажане помиреня „відступних" синів з православною церквою зазначив автор в другій відповіди Потієви не в порівнаню сильнійше. Так само замітна ріжниця в композиції обох творів. В першім перемагали глузованя, в другім незвичайна повага. В першім читаємо безліч цитатів та примірів, в другім їх рівнож не брак, хоть маємо їх може у трохи відповіднійшім числі. Реторичні звороти, якими переплетений перший твір, виступають у значно більшій степени в другім і дають нам точнійше понятє про дійсно незвичайний талан автора, що одів свою нову відповідь Потієви в одежу правдивої поезиї слїз і плачу. Легкий відгомін впливу сучасного полемічного письменьства, а специяльно „Апокрисиса" лишив також тут свої слїди.

IV.

Розглянувшись основно у змістї і жерелах творів Клирика Острогського, можемо перейти до розвязки цїкавого для нас питаня, хто скрив ся під анонїмом Клирика Острогського?

Потій, якому залежало на тім, щоби дізнати ся про прізвище автора, нїчого певного про него не знав. Потій не був навіть певний, чи Клирик походив зі шляхти [1]). І хоть як рад був Потій, щоби Клирик відкрив лице та зняв з себе „машъкару", однак ані Клирик, ані нїхто з сучасних письменників не заспокоїв його цїкавости. Тому почав Потій губити ся в здогадах та вже в відповіди Клирикови дав натяки, що під Клириком треба розуміти автора „Апокрисиса". Уважному читачеви полеміки Потія з Клириком впало, певно, на гадку, чому Потій у своїй відповіди Клирикови боронив короля і порівнував його з Константином Великим [2]), хоть Клирик ані одним слівцем против короля не виступив. Так само незрозумілим буде для читача, чому Потій пятнував Балабана і Ко-

[1]) В відповіди Клирикови писав Потій: „Patrzay ty vrodzenia swego y kondyciy, ieślisz tego godzien przymawiać ślachcicowi, nie będąc onym" (Памятн. полемич. литер. Т III стр. 1120). Цитуємо польський текст, бо в руськім сих слів не достає.

[2]) Так само назвав Потій короля у своїй відповіди на »Апокрисисъ« п. з. »Αντιῤῥησις« Тамже Т. III. стр. 672.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

пистенського за їх дволичність в справі унії [1]), хоть про них рівнож Клирик у своїм творі не згадав, та вкінци, по що він вивів справу свого спору з брацлавською каштеляновою, Мариєю Загоровською [2]), хоть про неї нема також в творі Клирика ніякої звістки. Не підлежить сумнївови, що сими натяками велів Потій здогадувати ся про особу автора, якого бачив в Філялетї, а який в „Апокрисисї" короля не щадив [3]), Балабана і Копистенського перед замітами католиків боронив [4]) та справу Загоровської против Потія видвигнув [5]). В кілька літ пізнійше зазначив Потій в иньшім творі про автора „Апокрисис-а", що він уложив пасквіль против фльорентийського собору. На сю тему Потій писав: „Lecz nie tak się barzo dziwuię głupiemu Diakowi (Стефанови Зизанієви), ktory iako sowa z pustei stodoły z takiem rozumem wileciał. Ale się dziwuię iednemu w rzeczy mądremu szlachcicowi, ktory iako do Philaleta, tak y do tego Synodu się przyłożył, abo raczei on sam oboie napisał. Nie przystoi zaprawdę uczciwemu szlachcicowi baśniami y kłamstwy narabiać, ale się z każdym szczyrze, cnotliwie, iako zakon chrześciański y uczciwość uczy, obyść. Ale to ma heresia, zwłaszcza Nowochrzczeńska, że sromu, cnoty y uczciwości sobie nie poważa" [6]).

---

[1]) Ширше виказував Потій дволичність обох владик в »Ἀντιῤῥησις-ї« Тамже Т. III стр. 522, 544, 592, 702, 704, 708, 766. Про Балабана твердив Потій, що він дуже давно вів пертрактациї з лат. архиепископом у Львові, Дим. Соліковським в справі свого переходу на унію (Тамже Т. III стр. 618).

[2]) Княжна Загоровська мала право патронату над церквою св. Илиї в Володимири. Потій каже про неї, що она зборонювала презвітерам служити службу божу що неділї і домагала ся від них, щоби в тім часї відправляли богослуженє, коли їй догіднійше. Розгнївваний за се Потій забрав з церкви антимінс, а коли княжна добула новий від царгородського патриярха, Потій хотів судово відобрати княжній церкву св. Илиї і тому кілька разів просив князя Сапігу, щоби прислав йому з литовської метрики копію одного документу, який мав виказувати, що церкву сю построїли володимирські епископи (Archiwum Domu Sapiehów T. I стр. 320—1, Nr. 389, стр. 232, Nr. 391. стр. 336—7 Nr. 404, стр. 342 Nr. 409, стр. 353, Np. 420 і стр. 369 Nr. 437). Про всї повисші натяки гляди в відповіди Клирикови (Памятн. полемич. литер. Т. III стр. 1059—61). Про спір з княжною Загоровською говорить також Потій в »Ἀντιῤῥησις-ї« Тамже Т. III стр. 930—4.

[3]) Тамже Т. II стр. 1803, 5, 12. За легковаженє особи і власти короля дорікав Потій Філялетови і православним в »Ἀντιῤῥησις-ї« Тамже Т. III стр 488, 489, 564, 764, 788, 806, 808, 822—4, 868, 924, 946, 950 і 952.

[4]) Тамже Т. II стр. 1123, 1155, 1179, 1195, 1315, 1317.

[5]) Тамже Т. II стр. 1767.

[6]) „Obrona ś. Synodu Floreńskiego powszechnego... przez Piotra Fiedorowicza стр. 7.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:00 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Річ природна, що всї ті натяки та підозріня не мають нїякої реальної основи. Вистане порівнати сю обєктивність, з якою Філялет писав про фльорентайський собор в „Апокрисис-ї“ [1]) з пасквілем, виданим Клириком Острогським, щоби рішучо оречи, що Філялет з Клириком не є ідентичним. Милити ся в здогадї міг Потїй хотьби тому, що Клирик користував ся подекуди твором Філялета.

Не був також Клирик, як здогадує ся Потїй, протестантом, бо протестантським в його двох відповідях Потїєви є хиба вияснюване „Ты єси Петръ“ в дусї Лютра, або Кальвіна і сам спосіб полєміки проти папів, уживаний майже у всїх творах протестантів. Клирик був православним, але підлягав, як майже всї тодїшні, руські письменники, впливови лїтератури протестантів.

Не підлежить сумнївови, що Потїй старав ся засягнути близших подробиць про Клирика, однак його цїкавість була лише о стільки заспокоєна, що до пасквілю против фльорентийського собору приложив рук не лише сам Клирик, але й його „bakałarz Nowochrzczeniec“ [2]), який умістив там трактат против походженя св. Духа „и отъ Сына“. Останню вістку потвердив, як се зараз побачимо, також Мелетий Смотрицький.

Після свого вітвертого переходу на унїю, Мелетий Смотрицький пятнував частїйше твори Клирика [3]), причім звертав ся головно не против його „Отпису“ на лист Потїя до князя Острожського, але против пасквілю на фльорентийський собор [4]). Робив се Смотрицький, як здає ся, нарочно, бо Клирик Острогськйй завдячував свій розголос в православнім таборі майже виключно останньому творови. Хоть Мелетий Смотрицький мусїв мати дуже точні вістки про особу Клирика, то однак сказав нам про него дуже мало. Не

---

[1]) Памятн. полемич. литерат. Т. II стр. 1171. Розумїємо тут польський текст »Апокрисис-а«, бо в руськім перекладї пороблено вже рїжні зміни і названо фльорентийський собор розбійничим і т. п. Порівнай Тамже Т. II стр. 1168 і дальші.

[2]) В „Obron-ї ś. Synod-y Floreńsk-ого“ писав Потій: „A isz imienia swego zamilczał (при пасквілю на фльор. собор) znać, że się bał, aby go za kłamstwo wstyd nie było, tak głupi Rusin Kleryk, iako niezbożny Nowochrzczeniec“ (стр. 9); „Przemudry Philosophie (алюзия до Клирика), rozwiąż, ten Syllogizm, ieśli możesz, y z onem twoiem Bakałarzem Nowochrzczeńcem (стр. 21). „Ale pierwey, писав ще Потій, śmieszne dowody greckie, które głupi Synodopisca, a ieszcze głupszy Nowochrzczeniec w swym Scripcie z Grekami przeciw Łacinnikom położyli zmyślone pokażę y zdradę ich odkryie (стр. 48—9).

[3]) Гляди загальні згадки про Клирика в Смотрицького: „Apologii“ (1628) стр. 24, 88, 89, 90, 91, 92, 107 w „Exaetesis-ї“ (1629) картка 27, 50 об. 69 об. 70 91, 95 в „Paraenesis-ї стр. 15, 25, 27—9.

[4]) Порівнай в „Apologi-ї“ стр. 76—87, в „Exaetesis-і“ картка 90—5 в „Paraenesis-ї“ стр. 6, 7, 14, 89.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:01 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

виключена річ, що Сметрицький хотів бути дискретним, бо православні уміли задержувати в найбільшій тайні прізвища своїх полемістів, а сам Мелетий Смотрицький досьвідчив на собі сеї дискреції, як творець „*Θρῆνος*-а“, про що з признанєм по своїм переході на унію висказував ся [1]). Можна би також здогадувати ся, що про особу Клирика Смотрицький не хотів богато говорити, бо Клирик належав ще тоді до числа живучих людий [2]). Не виключена ще й иньша причина, яка могла здержувати Смотрицького від виявленя прізвища Клирика, на яку звернемо увагу в дальших, наших досліdах.

Клирика ставить Смотрицький на рівні з Зизанієм, Філялетом, Ортольоґом, пишучи про них, що серед православних мали они велику повагу, бо були між ними „iakoby Boskie iakie oracula“ [3]) Про житє Клирика зрадив нам Смотрицький не богато більше понад се, що писав вже раньше Потій. Смотрицький писав про Клирика: „Co zacz y Klerik? Podobny Zyzaniemu Dydyskał, do ktorego się przełożył y przemierzły Ponurzeński Dydaskał, ktorego przeklęty Ariański duch znaczny iest w Sylogizmach naprzeciw pochodzeniu Ducha św. y od Syna, u tego Kleryka położonych“ [4]).

Иньший письменник XVII віку, Яков Суша передав нам про Клирика дуже суху вістку: „Anonymus clericus Ostrogiensis, Doctorum Russiae ordine tertius (перші два: Зизаній і Філялет), quem gymnasii ejus civitatis, superstite Basilio Duce, praecipuum fuisse, aiunt, didascalum“ [5]).

Зрозумілим є для нас, що пізнійші письменники не були в силї доповнити сего, чого не подали про Клирика сучасні йому люди. Тому не розвязали нам сеї загадки ані письменник XVIII віку, Стебельський [6]), ані митр. Евгений [7]), що особою Клирика цїлком не

[1]) Гляди Смотрицького „Exaetesis“ картка 70.

[2]) Імовірно тому́, що крім »Отпис-у« на лист Потія і злученого з ним пасквілю, Клирик нїчого більше не друкував під сим анонїмом, здогадує ся Арсенїй Сїлецький, що Клирик умер вскорі після 1598 р. (Волынск. эпарх. вѣдомости з р. 1885 в статиї »Острожская типографія и ея изданія« стр. 295). Здогад Сїлецького подїляє також Харлампович ъ в статиї »Острожская православная школа« (»Кіевская Старина« з р. 1897 Т. 57 стр. 380).

[3]) Гляди Смотрицького: „Paraenesis“ стр. 6.

[4]) Порівнай: Смотрицького „Apologi-ю“ стр. 96.

[5]) Jacobus Susza: „Saulus et Paulus“ стр. 86—7.

[6]) Ignacy Stebelski: „Dwa wielkie światła“ (вид. друге — Львів 1866) стр. XXX.

[7]) Словарь историческій о бывшихъ въ Россіи писателяхъ духовнаго чина грекороссійской церкви. СПБ. 1827.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:01 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

заінтересував ся. Найбільше розповсюдненою була ще гадка Філярета [1]), що ототожнював Клирика з Острозьким презвітером, Василем (Суражським), автором „Книжицы о вѣрѣ“ (вид. 1588 р.). Здогад сей опрокинув остаточно Харлампович, вказуючи на те, що згаданий презвітер підписував ся всюди повним іменем, що виступив на літературнім полі вже в р. 1588, коли зі слів самого Клирика та Потія дізнаємо ся, що Клирик був чоловіком молодим, не так давним учеником острожської школи, а в письменьстві чоловіком незвісним, „homo novus“ [2]). Цілком справедливо стверджує також Харлампович, що не можна мішати Клирика з особою виленського диякона, Василя троїцького, що вже в р. 1596 виступив як презвітер і жив ще в 20-тих роках XVII віку [3]). Не згоджує ся також Харлампович з поглядом проф. Брікнера, що, на основі непорозуміня, назвав Клирика Острозького, дидаскалом Авраамом [4]). Нових здогадів Харлампович не висказує, а ставить справу о стільки ясно, що бачить в Клирикови ученика а опісля дидаскала острозької школи, чоловіка на літературнім полі цілком нового.

Крім повисших здогадів мусимо зазначити ще погляд знаменитого ученого, Вартоломея Копітара, висловлений ще в р. 1843 в однім з нечисленних, але дуже цікавих його листів, писаних до Дениса Зубрицького. Копітар питав поміж иньшим Зубрицького: „Wer kann in der Ostroger Polemik von 1596 seq. der Clericus Ostrog. seyn? Wäre es der junge Meletius Smotrycki? Er starb nach Eugenij A. 1663 in. am Brand der Eingeweide und könnte

[1]) Филаретъ, архіеп. черниг. и нѣжинскій: »Обзоръ русской духовной литературы« 1859 I 238.

[2]) Вистане також порівнати дуже тяжкий стиль Василя Суражського з живою аргументацією, та поетичним полетом Клирика Острозького, щоби прийти до пересьвідченя, що се дві окремі постати.

[3]) Харлампович: »Острожская православная школа« в »Кіевск. Старинѣ« за рік 1897 Т. 57 стр. 378—81 і »Западнорусскія православныя школы XVI и нач. XVII в. Казань 1898 стр. 270—1.

[4]) Brückner: „Spory o unię“ стр. 596 і 598 Харлампович: »Острожская православная школа« стр. 379. Останний пише: »Звісний історик Брікнер називає Клирика Авраамом. Коли проф. Брікнер основує свій погляд на тім, що так зове його Іпатий Потій у своїй відповіди на його »Отпись«. (»Отче Авраме«, »Пане Авраме« Пам. полем. литер. Т. III стр. 1047), то помиляє ся. Діло в тім, що Клирик дав на один з епіграфів до свого »Отпису« слова Авраама з притчі про богача і Лазаря: »Помяни, яко воспріялъ еси добра твои въ животѣ твоемъ« (Пам. полем. литер. Т. III стр. 382). Потій доглянув в сих словах натяк на себе, на своє давнійше високе становиско (він був сенатором) і тому відплатив ся Клирикови за його пробу, ототожнити себе з Авраамом: »А такъ, пане милый, Аврааме Острозский! пильнуй себе: жебысь и съ Лазаромъ своимъ, которого на лони своемъ пестуешъ, не досталесь ся на богачово местце . . .«.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

also 1597 wohl ein clericus von 15—18 Jahren seyn; um so mehr, da ihn Eugenij 1599 auf dem Dissidenten-Congress sucht, ein paar Neffen studieren lässt (in Schlesien) und er 1610 schon als voller Mann mit dem „*Θρῆνος*“ auftritt“ [1]).

Копітар не уарґументовує близше свого здогаду. Сумнівою навіть є річию, чи основу до него дало Копітарови порівнанє стилю творів Клирика і Смотрицького. Найімовірнїйше, грала тут ролю бистра інтуіция, якою визначав ся Копітар у своїх дослїдах на полї славістики взагалї. Зубрицький був в сій справі иньшої гадки. Він бачив в Клирикови, автора „Апокрисиса“, Христофора Бронського (Филялета) [2]**. Так само не годив ся з поглядом Копітара иньший галицький письменник, Антін Добрянський, що в р. 1852 реаґував на здогад Копітара сими словами: „Ктобы тотъ найменьшій клирыкъ церкви Острогскои мӧгъ быти, — не знати. Ученый Копитаръ въ листѣ своемъ, писанӧмъ передъ лѣты до єдного ученого Русина въ Галичинѣ, гадкує, чи не былбы то Мелетій Смотрицкій; но той року 1601 бывши еще въ школахъ єзуитӧвъ въ Вильнѣ, не могъ вже р. 1598 клирикомъ быти“** [3]).

Не зважаючи на сї рішучі запереченя стійности здогаду Копітара, ми станемо в його оборонї та наведемо цїлий ряд доказів, що його імовірність викажуть.

Про молодечі лїта Мелетия Смотрицького знаємо дуже мало. Звісним нам є лише те, що він був учеником острогської школи, де образував ся під проводом свого вітця, Герасима Даниловича Смотрицького [4]**, ректора сеї школи, та архимандрита Кирила Люкаріса, пізнїйшого царгородського патриярха** [5]**. Річ цїлком природна, що молоденький Мелетий, тодї ще Максим Смотрицький мусїв у своїх перших творах брати взірцї з писань своїх учителїв. Переглядаючи твір Герасима Даниловича Смотрицького п. з. „Ключь**

---

[1]) Гляди мою працю п. з. »З Кореспонденциї Дениса Зубрицького« (»Записки наук. тов. ім. Шевченка« Т. 43 стр. 37, де я вияснив і розвязав деякі похибки митр. Евгения.

[2]) »Вѣстникъ Народнаго Дома« Львів 1906 Ч. 3 стр. 50 в статиї проф. Ф. Свистуна: »Кореспонденція Дениса Зубрицкого съ Копитаромъ«.

[3]) Гляди календар »Перемышлянинъ« за р. 1852, де видруковано статию Ант. Добрянського п. з. »Вѣдомость историческая о Перемышли« стр. 112–13.

[4]) П. Голубевъ: »Петръ Могила« Кіевъ 1883 Т. I стр. 93 Харлампоничъ: »Западно-русскія православныя школы« стр. 391. Про Герасима Даниловича Смотрицького, гляди замітки Харлампоничa в статиї »Острожская правосл. школа« стр. 271–8 и »Западно-русскія правосл. школы« стр. 262–4.

[5]) Порівнай Смотрицького: „Paraenesis“ (1629 р.) стр. 68 в його листї до Люкаріса

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:01 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

царствія небесного“ [1]), ми справдї переходимо до пересьвідченя, що Клирик Острогський в него сильно вчитував ся, так що поодинокі його части, або й арґументи війшли майже живцем до відповідий Клирика Потїєви.

Таким відгомоном впливу „Ключа парствія небесного“ є в першім ряді передмова Клирика до читача в першім „Отписѣ“ Потїєви. Герасим Дан. Смотрицький зазначував, що обовязком чоловіка є, давати відповіди на питаня, бо і св. письмо (I Петр. гл. Ш, 15) взиває нас до сего словами: „Готови будте завжды ку отповѣди каждому пытаючому васъ“. Колиб його відповідь (Герасима Дан. Смотрицького) не вдоволяла, в такім разї нехай читач має на увазї, що взяв ся він до неї з конечности, на приказ кн. Острожського, хоть добре знав про себе, що він є одним „отъ худыхъ простакъ“, що підняв ся сеї працї „не безъ великого жалю и сумненя, власне якъ плохий а голый за збройного рыцера воевати, а простакъ неученый за мудрого оратора отповедати“. Дивувати ся його слабій відповіди не повинні руські народи, коли самі про відповідь не дбали, маючи поміж собою гіднїйших, що могли би „взявши бронь духовную отъ недужого и неумѣлого, сами по вѣре крѣпко дѣйствовати, и сопостатомъ истинный ответъ давати“, тямлячи на слова Христа (Рим. XV 1): „Братие должніи есмы силни немощи немощныхъ носити и не собѣ угожати“ [2]). Клирик Острогський парафразує лише сей уступ Герасима Даниловича Смотрицького, послугуючись майже дословно поодинокими зворотами та користуючись тими самими цитатами з св. письма. Свого додав Клирик в предмові до читача дуже не богато [3]).

Герасим Данилович Смотрицький зазначував, що не в богацтві, не в значнім числї ісповідників треба бачити признаку правдивої церкви, бо Христос не звав себе царем сьвіта [4]), бо прирік бути навіть між двома, або трема, коли зберуть ся в його імя [5]), — те са-

[1]) »Ключь царствія небесного« або »Календарь римскій новый« (твір має два заголовки) був відповідию на брошуру Венедикта Гербеста п. з. „Wiary rzymskiego kościoła wywody“ (порівнай нашої передмови стр. IV. Вийшов твір Герасима Даниловича Смотрицького в Острозї в р. 1587. Передруковано його з неповного екземпляра в Архивѣ юго-западной Россіи Ч. I Т. VII стр. 232–65 і в великоруськім перекладї в Малышевск-ого »Мел. Пигасъ« Т. II.

[2]) Архивъ юго-западной Россіи Ч. I Т. VII стр. 237–9.

[3]) Памятн. полемич. литер. Т. Ш стр. 377–81.

[4]) Архивъ юго-зап. Россіи Ч. I Т. VII стр. 249.

[5]) Тамже стр 243 і 246.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:01 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ме повторив Клирик Острозький у своїй відповіди Потієви [1]). По гадці Даниловича Смотрицького всї апостоли були собі рівні [2]), а те саме підносить Клирик Острозький двічи, наводячи, по приміру „Апокрисиса“, свідоцтво св. Киприяна [3]). Герасим Данилович Смотрицький докорював католицькій церкві за придаток до символа віри „и отъ Сына“ [4]), за причастие під одним видом [5]) — а майже так само підносив сї заміти Клирик Острозький у своїх відповідях Потієви [6]). Герасим Смотрицький писав в оборонї православної церкви: „Его же бо отецъ любитъ сына сего и наказуетъ, не тръпящаго же наказаня, и двомъ господиномъ работающаго презираетъ и мимо пущаетъ и учинилъ декретъ черезъ праотца и патриярха нашего Авраама, межи таковыми сынами мовячи, чадо, ты въсприялъ еси благая своя въ животѣ своемъ, Лазарь же злая, сего ради сей утѣшается, ты же страждеши, такъ и теперъ разумѣймо, кого дочасне Богъ караетъ, вѣчно зъ собою мѣти хочетъ“ [7]) — Клирик Острозький повторив сю оборону майже дословно [8]).

Не оригінальним був також Клирик Острозький в поетичнім плачу східної церкви, яким украсив свої твори. Раньше вже нарікав Герасим Смотрицький на байдужність православних для справ своєї церкви та кликав до них:

„Повстанте, почуйтеся и поднесѣте очи душъ вашихъ, а обачте съ пилностю якъ спротивникъ вашъ дияволъ не спитъ, и не толко якъ левъ рикаючи ищеть, кого пожерети, але явне сами въ пащенки ему розними способы многие отъ крови и повинныхъ вашихъ впадаютъ а звлаща отъ единое матере вашее невѣсты непорочной, царя небоснаго, роженые братя и сестры. О чемъ она яко мати ваша (церковъ святая мати вѣрнымъ объщая) болезно васъ породивши, водою святого крещенія омывши, дары духа святого просвѣтивши, и хлѣбомъ животнымъ ученіемъ евангельскимъ воскормивши, женіху своему, кровию пречестною васъ откупившему, яко сыны свои за слуги и дворяны отдати з радостю, яко родителей и прародителей вашихъ надѣяла ся, и съ ни-

---

[1]) Порівнай нашої передмови стр. XX.
[2]) Архивъ юго-зап. Россіи Ч I Т. VII. стр. 245.
[3]) Перівнай нашої передмови стр. XX і XXX.
[4]) Архивъ юго-западной Россіи Ч. I Т. VII стр. 258.
[5]) Тамже стр. 258.
[6]) Гляди нашої передмови стр. XX і XXIX—XXX.
[7]) Архивъ юго-западной Россіи Ч. I Т. VII стр. 248.
[8]) Гляди нашої передмови стр. XXXVII і XX—XXI.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:01 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ми, и съ вами вѣчно царствовати певна была, теперъ вмѣсто надѣи, радости, и потѣхи, жалостно нарекаетъ и многослезно плачетъ, единыхъ, же отъ нее отступаютъ, другихъ же о тое не дбаютъ, и вси вобецъ на повинность свою мало памятаютъ, колеблючи ся дивными способы у вѣре, один з другого большую слабость и згоршене беручи....“ [1]).

Річ зрозуміла, що всї повисші помічаня на тему спорідненя творів Клирика Острогського з „Клю-чем царствія небесного“ не доказували би ще нїчого, бо крім сина могли взорувати ся на творі Герасима Даниловича Смотрицького ще й иньші його ученики, або автори, колиб не фактъ, що плач православної церкви кинений мов би від нехочу в першім „Отписѣ“ Клирика, одїтий в чудову, реторичну одежу в другій відповіди, находимо не лише в закінченю пасквілю на фльорентийський соборъ [2]), але також в однім з творів Мелетия Смотрицького а іменно в його „*Θρῆνος*-ї“, оброблений з таким артизмом, чувством та поетичним полетом, що й по нинї викликує він величезне вражінє.

„Niestetysz mnie nędzney, кличе Смотрицький в імени церкви, niestetysz nieszczęsney! Ach ze wszech stron z dobr złupioney, niestetysz na świecką ciała mego hańbę z szat zwleczoney, biada mi nieszczęsnemi brzemiony obciążoney. Ręce w okowach, iarzmo na szyi, pęta na nogach, łańcuch na biodrach, miecz nad głową oboiętny, woda pod nogami głęboka, ogień po stronach nieugaszony, zewsząd wołania, zewsząd strach, zewsząd prześladowania. Biada w mieściech y na wśiach, biada w polach y dąbrowach, biada w gorach y przepaściach ziemie...[3]). Ach ciężkoż mi zaprawdę z tym nievkorzonym potomstwem, z tym iadowitym iaszczorczem plemieniem ciężko. Y ktoż boleści tey zarowno ze mną nie podeymie? Kto mi płakać nie dopomoże. Synym rodziła y wychowała, a oni się mnie wyrzekli, y iadowite ięzykow swoich żądła na mnie wyrzucili...[4]). Iam strapiona, ia mizerna y nad wszystkie matki nieszczęśliwsza. Ktora gdziesiękolwiek obrocę, wszędy syny moie na zdradzie mnie nayduię...[5]). Kto potoki łez moich pohamuie? Biada mnie nieszczęsney, żem syny ro-

[1]) Архивъ юго-западной Россіи Ч. I Т. VII стр. 238—9.

[2]) Памятник. полемич. литератур. Т. III стр. 474—6.

[3]) Theophil Ortholog „*Θρῆνος*, To iest Lament iedyney ś. Powszechney Apostolskiey Wschodniey Cerkwie, z obiaśnieniem dogmat Wiary. Wilno 1610 Rozdział I картка 1.

[4]) Тамже, Rozdz. I картка 3 обор.

[5]) Тамже, картка 9 обор.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:01 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

dziła na boleść moię, y Corki na zranienie moie...[1]) Synu, oto Matka ze wszelkim błogosławieństwa Bożego winszowaniem, stawię się przed cię... Uźal się niezmiernego płaczu, żalu boleści, y strapienia moiego, ktorego ty sam y z drugą Bracią twoią, a młodszymi Synami moimi przyczyną iesteście. Wychowałam bowiem was z radością, a potraciła z płaczem y z boleścią[2]), porodziłam was na vciechę y podporę starości moiey, a doznawałam po was gorszey, niż po iawnych przeciwnikach moich, nieprzyiaźni, gorętszey nienawiści, sroższego vcisku, okrutnieyszego prześladowania, y szkodliwszego vpadku... Głos w Ramie słyszan iest, płacz y krzyk bardzo wielki, Rachele płaczącey synow swoich, a nie chciała się dać vtulić, że ich niemasz...[3]).

Читаючи сї дрібні виїмки з великої поеми Мелетия Смотрицького і глядячи на спорідненє гадок з твором Герасима Смотрицького „Ключь царствія небесного“ та писанями Клирика, мимохіть мусимо здогадувати ся, що молодий Мелетий, взоруючи ся на творі отця, під іменем Клирика Острогського виступив і гадку, кинену отцем, тричи, як початковий письменник обробив, а вкінци по раз четвертий, як визначний поет ту саму гадку одів в одежу чудової поезиї у своїм знаменитім „*Θρῆνος*-ї“.

За здогадом Копітара, що Клирик Острогський є ідентичним з Мелетиєм Смотрицьким, сьвідчили би ще й иньші помічаня.

Перший „Отписъ“ Потієви кінчить Клирик чудовою молитвою, яку находимо знов в „*Θρῆνος*-ї“ Смотрицького. Останний розширив ії лише та з більшим артизмом обробив. Наведемо схожі місця в обох творах.

Клирик Острогський писав:	В „*Θρῆνος*-ї“ читаємо:
„Владико, Господи и Творче всяческыхъ! от всѣхъ дубравъ земскыхъ и от всѣхъ древесъ избралъ єси Собѣ виноградъ одинъ: отъ всѣхъ цвѣтовъ полныхъ выбралъ єси Собѣ цвѣтъ одинъ: от всѣхъ бездънъ морскыхъ наполнилъ єси Собѣ источ-	„Boże Oycze y Tworco wszystkiego, ktory ze wszystkich lasow ziemie y ze wszech drzew iego, obrałeś iedyną Winnicę... ze wszystkich kwiatow świata obrałeś sobie lilię iedną, a ze wszystkich przetchlin Morskich napełniłeś sobie potok ieden y ze wszystkich budowanych miast

[1]) Тамже, картка 12.

[2]) Порівнай нашої передмови стр. XXXI.

[3]) Theophil Orthlog: *Θρῆνος* — картка 22 і обор. Порівнай нашої передмови стор. XIV.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:01 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

никъ одинъ: отъ всѣхъ градовъ и мѣстъ осветилъ єси Собѣ Сїонъ: отъ всѣхъ сътвореній летаючихъ оулюбилъ єси Собѣ голубицу одну, отъ всѣхъ сътвореній скота провидѣлъ єси Собѣ агницу одиноу: от всѣхъ розмноженыхъ людій изыскалъ єси Собѣ люди єдины..... Которого престолъ єстъ безцѣненъ и слава неиспытана, Которомоу предстоятъ вои ангельстїи съ трепетомъ, Которого слово истино, и мовене сильно и росказа'нье моцно и разсмотреніе страшно"..... пода'й миръ церкви твоей... взыщи заблоуждьшее... оутверди православіемъ церковъ Свою... всели единодушіе, абысмо одною мыслїю, одными оусты, однымъ сердцемъ выславовали имя Твоє, и о Тобѣ, Цари нашемъ веселячи ся, служили Тобѣ єдиному, Иже въ Тройци славимому Богу.!...[1]).

poświęciłeś sobie sam Sion, a ze wszech powietrznych ptakow mianowałeś sobie gołębicę iedną, y ze wszystkiego stworzonego bydła obrałeś sobie owcę iedną, a ze wszystkich rozmnożonych narodow zdobiłeś sobie lud ieden,..... ktorego Thron iest myślą nieogarniony y sława niepoięta, przed ktorym stoi z boiaźnią y drzeniem woysko Aniołow, y wszystkich gornych mocarstw, ktorego słowo prawdziwe y powieści trwałe, ktorego rozkazanie mocne a rozprawienie straszne"... weyrzy miłosiernym okiem na niewysłowiony żal, vcisk, y strapienie moie,... vsmirz serdeczną boleść moię, ktorey mi przyczyną są właśni synowie, przyidź z Libanu, przyidź mi na pomoc, niech się zawstydzą, y niech się wstecz obrocą, ci ktorzy szukaią dusze moiey y zostrzaią na mnię niewstydliwie ięzyki swoie...[2]).

З виїмкою закінченя оба автори і Клирик і Мел. Смотрицький в наведеній молитві нїчим між собою не ріжнять ся. Тяжко припускати, щоби оно вийшло припадково. Мимоволї підозріваємо, чи своїх власних гадок, висказаних раньше під іменем Клирика, не повторяє і не украшує Смотрицький у своїм пізнїйшім творі?

Щоби понижити католицьку церкву, Клирик Острогський в першім „Отписѣ" Потїєви покликує ся між иньшим на слова Петрарки (з книги листів): „И хтожъ охолодитъ утисненый свѣтъ, хто до першого стану приведетъ утисненое мѣсто? Хто превротныи обычаи направитъ, хто роспорошеные овцы згромадитъ, хто пастыри блудячіе скараетъ, хто наведетъ, хто натягнетъ до клюбы своеи? И не будетъ же конца своволенству и злостямъ"?[3]).

---

[1]) Памятник. полемич. литератур. Т. III стр. 431–2.
[2]) Theophil Ortholog: „Θρῆνος" картка 20—1.
[3]) Памятн. полемич. литер. Т. III стр. 426.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:01 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

В „*Θρῆνος*-і“ містить Смотрицький цїлий ряд гадок і поезий ріжних письменників, як Петрарки, Баптіста Мантуана, Івана Монаха Ґаранци, Платини, Бернарда Оната і иньших та примінює їх до католицької церкви в сїй цїли, щоби її осьміяти. Наведених слів Петрарки Смотрицький не повтаряє, однак уживає досадніїшого вірша сегож поета в польськім перекладї:

Rzymie, źrzodło nieszczęścia, domie gniewu pełny,
Szkoło błędow, haereziy kościele odmienny.
Rzymem byłeś, a teraz iesteś Babylonem:
Skąd tak wiele kłopotow płynie w każdą stronę.
O matko zdrad, o dobrych okrutne więzienie,
A złych tarczo, y wdzięczne nadder opatrzenie.
Żywych piekło, dziw będzie wielki niesłychany,
Ieśli cię w swym nie zetrze gniewie Pan nad pany.
W ubostwieś fundowane, w pokorze, w czystości,
Teraz wszystko to tłumisz rogiem swey hardości [1]).

Завважати мусимо, що в сїм напрямі анї Клирик Острозький, анї Мелетий Смотрицький оригінальними не були. Йшли они тут за протестантами, а спеціяльно за твором Зібранда Любберта „De papa Romano“ (1594), автора на Руси любленого і популярного [2]). Оружіем Зібранда Любберта в боротьбі против власти папи були не лише богословські аргументи, але також гадки сьвітських письменників і твори поетів. Наслїдувати Зібранда Любберта почав вже Клирик, а Мелетий Смотрицький брав для свого „*Θρῆνος*-а“ [3]) повні пригорщи поетичних аргументів з твору „De papa Romano“. Ідентичний спосіб полємики против Риму в творах Клирика і Смотрицького робить на нас вражінє, що маємо тут до дїла з одним автором, що під анонїмом Клирика, ставив молодечі, несьмілі кроки, доки не виступив під іменем Ортольоґа зі свої „*Θρῆνος*-ом“, в якім гарними поетичними перекладами ріжних авторів піднїс ся в сїй манєрі до висоти дїйсного таланту.

Не від річи буде також згадати, що Клирик наводячи в першім „Отписѣ“ слова св. Єронїма, писав: „Отповѣдаемо зъ онымъ

---

[1]) Theophil Ortholog: „*Θρῆνος*“ картка 69 обор. і 70.

[2]) Під впливом Зібранда Любберта писали Стефан Зизанїй свое »Казанье... о антихристѣ« і Юрий Рогатинець богословську часть своєї »Перестороги«. Гляди мою студию над »Перестерогою« стр. 162—6, 169—86.

[3]) На се звернув я вже був увагу в працї над »Перестерогою« стр. 31.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:01 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

вашимъ Єронимомъ, а по нашему Герасимомъ“ [1]) Хоть ототожнюванє імени Єроніма з Герасимом є хибне, то однак насуває ся на гадку, чи не хотів в сей спосіб Мелетий Смотрицький, що скрив ся під анонімом Клирика, ушановати памяти свого вітця, Герасима Даниловича Смотрицького?

Завважаємо також, що в обох авторів, як Клирика, так і Смотрицького находимо часто ті самі арґументи.

Так прим. Клирик твердив, що східна церква перед західною увірила в Христа і тому може бути признана правдивою [2]), те саме читаємо в „*Θρῆνος*-ї“ в ширшій арґументациї [3]). Клирик зазначував за Лютром, що під каменем в словах „Ты єси Петръ“ треба розуміти віру і ісповіданє Петра [4]), або твердив за Кальвіном, що камень означає Христа [5]), те саме читаємо в „*Θρῆνος*-ї“ [6]) як відзвук комбінаций Філялета [7]). Клирик вичисляв, по приміру Зібранда Любберта [8]), або Філялета [9]), по імени папів, яких вважав єретиками [10]), а робив те саме Смотрицький в „Antigrafe“ [11]) і в „*Θρῆνος*-ї“ [12]). Клирик завірював, що антиохійська церква має ту саму повагу, що римська церква [13]), а повторив те Смотрицький у своїм „*Θρῆνος*-ї“ [14]). Клирик подав за Філялетом цитат з творів св. Киприяна, що всї апостоли мали рівну власть [15]), а навіть його рів-

---

[1]) Памятн полемич. литератур. Т. Ш стр. 419.

[2]) Тамже Т. Ш стр. 417.

[3]) Theophil Ortholog „*Θρῆνος*“ картка 85—7.

[4]) Памятн. полемич. литерат. Т. Ш стр. 416 в першім »Отписѣ«.

[5]) В другій відповіди Потія гляди нашого вид. стр 221.

[6]) Theophil Ortholog: „*Θρῆνος*“ картка 36 обор. і 37.

[7]) Порівнай нашої передмови стр. XX.

[8]) Sibrandi Lubberti: „De Papa Romano“ libri decem (1594 р.) стр. 24, 25, 51, 620, 623, 637, 649, 653—9, 664, 666—7, 670, 677 82. 907, 905.

[9]) Памятн. полемич. литературы Т. II стр. 1241.

[10]) Єретиками зове Клирик Острогський отсих папів: Лїберия, Гонория, Анастазия, Маркелина, Івана XII. і Григория VII (Тамже Т. Ш стр. 428).

[11]) Смотрицький вичисляє поміж папами »єретиками« Лїберия, Маркелина, Анастазия, Гільдебрандина, Евгения IV, Гонория, Сильвестра, Івана VIII. і Івана XXIII. Додамо, що протестанти начислювали аж сорок папів »єретиків«. Белярмін наводить їх арґументи і боренить папів у своїм знаменитім творі „Disputationes de controuersiis fidei Christianae“ Т. I „De Rom. Pontifice lib. IV cap. VIII—XIV стр. 974—1020,

[12]) Theophil Ortholog: „*Θρῆνος*“ картка 35 об.

[13]) Памятн. полемич. литер. стр. 422—3.

[14]) Theophil Ortholog: „*Θρῆνος*« картка 180.

[15]) Памятн. полемич. литерат. У. Ш стр. 416 в першім »Отписѣ« та в другій відповіди нашого виданя стр. 222.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:01 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

нож Смотрицький в „*Θρῆνοσ*-ї“ [1]) Клирик поборював за Філялетом автентичність „з воску злїпленої евангелиї“ Геннадия Схолярха [2]), а не в порівнаню ширше полемізував против неї Смотрицький в „Antigrafe“ [3]). Клирик Острозький порестерігав Потія у своїй другій відповіди перед Кирилом Терлецьким, пишучи против него, що „він тілько лиха натворив, що коли ми мовчати будемо, тодї земля стане кричати і стогнати“ [4]), Мелетий Смотрицький навіть після смерти Терлецького не простив йому та писав про него, що він „mężoboystwem, wszeteczeństwem, y innemi temu podobnemi cnotami, o ktorych wszystek Łucki Powiat bardzo dobrze wie, nie po iednokroć siebie przyozdobiwszy y ieszcze za żywota nosa na twarzy z dworskiey choroby pozbywszy, za drugimi się pospieszył“ (умер) [5]).

Користуване тими самими жерелами, оброблюване ідентичних мотивів, однаковий спосіб полеміки, гарний, реторичний і поетичний стиль вказують на духове споріднене Клирика і Смотрицького, споріднене так визначне, що часто годї відріжнити від себе тих двох людий. Одну хиба бачили би ми ріжницю, що в творах Клирика виступає Смотрицький, як молодець, а в „Antigrafe“ та „*Θρῆνος*-ї“ як муж, як письменник з виробленим пером та великою ерудицією.

Окрім Герасима Даниловича Смотрицького, другим духовим провідником молодечих лїт Мелетия був Кирило Люкаріс. Прибув він вперве до Острога в р. 1594, де забавив не довго, бо в першій половині 1595 р. бачимо його в Вільні. В сїчни 1596 стрічаємо його знов в Острозї, звідки переїздить до Вільна а в жовтни сегож року бере участь в берестейськім соборі. З собору вертає Люкаріс

---

[1]) Theophil Ortholog: „*Θρῆνος*“ картка 36.

[2]) Памятн. полемич. литер. Т. Ш стр. 428–9.

[3]) Тамже Т. Ш стр. 1278 і д

[4]) Гляди нашого виданя стр 227.

[5]) Theophil Ortholog „*Θρῆνος*“ картка 76 Православні письменники кінця XVI і поч XVII. віку бачуть в Терлецькім чоловіка на скрізь неморального. (Гляди »Апокрисисъ« Памятн. полемич. литер. Т. Ш стр 1057, 1245, 1759, твір Вишенського в »Актахъ южной и западной Россіи« Т. II стр. 230 і »Пересторогу« в моїй студиї стр. 54. Дивним і невиясненим контрастом до замітів православних письменників є слова Потія, який в »*Ἀντιῤῥησις*-ї« боронить Терлецького перед Філялетом, зове його чоловіком »добрымъ и непереконанымъ« (Памятн. полемич. литерат. Т. Ш стр. 925) та застерігає ся в листї до князя Сапіги перед докором „iakobym miał go zaniechiwać y lekce poważać“ (Archiwum Domu Sapiehów T. I Nr. 433 стр. 368). Можлива річ, що Потій вірив в невинність Терлецького, хоть судові акти, видані Орестом Левицьким (Архивъ юго-зап. Россіи Ч. I Т. VI) свідчать, що Терлецький був не лише процесовичом, але й чоловіком грубих пороків та убийником.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:01 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

знов до Вільна, а в короткім часї їде по раз третий до Острога, де перебуває через цілий рік. При кінци 1597 р. або з початком 1598 р. виїхав Люкаріс з Острога до західної Европи, де відбував фільозофічні та богословські студиї на університетах в Віттенберзї і Женеві. В р. 1600 прибув Люкаріс ще раз на Русь, висланий сюди своїм кревним, алекс. патриярхом, Мелетиєм Піґасом з листами до православних князїв і протестантів, однак сим разом педаґоґічною працею, з причини иньших поручень, не займав ся. Був се останний побут Люкаріса на Руси, бо небавом заняв він, з причини смерти Мелетия Піґаса, александрійський престол а опісля царгородський патриярхат.

За часів свого першого побуту в Острозї обняв Кирило Люкаріс становиско ректора острозької школи, учив тут грецької мови а рівночасно вів спори і диспути з Єзуїтами та Францїсками. Приїздили до него на науку навіть старші люди, як прим. зі Львова, Гавриїл Доротеєвич. Тодї, то, а, імовірно, і в р. 1597 находив ся між його учениками молодий Максим, пізнїйше Мелетий Смотрицький. Про педаґоґічну дїяльність Люкаріса на Руси зібрано доси дуже скупі вістки. Його відносини до Мелетия Смотрицького рівнож не вияснені. Коли однак маємо дані, переказані нам автором XVIII віку [1]), що Люкаріс ставав по диспут з Єзуїтами і Францїсканами, то мусимо також принятн, що він мусїв мати ширше, богословське образованє [2]) А в такім разї насуває ся нам, мимохіть, на гадку питанє, чи не написав він трактату против походженя св. Духа, „и отъ Сына“ що був видрукований при пасквілю на Фльорентийський собор, виданий Клириком Острогським? На ствердженє нашого здогаду не маємо на разї нїякого доказу. Однак можемо ствердити на певно, що автором його мусїв бути один з визначних дидаскалів острогської школи, коли значну часть його аргументів повторив в десять лїт пізнїйше Мелетий Смотрицький у своїм

---

[1]) Thomas Smithus: Collectanea de Cyrillo Lucario patriarcha Constantinopolitano Londini 1708 стр. 48. Порівнай Харламповича: »Западно-русскія православныя школы« стр. 266, де зібрана основно лїтература про Люкаріса.

[2]) Видає ся нам неімовірною річию, щоби Люкаріс, як твердить Піхлєр (Geschichte des Protestantismus in der or. Kirche im 17. Jahrhund. oder der Patriarch. Cyrillus Lucaris und seine Zeit. München 1862 стр 50) не відбував до приїзду на Русь нїяких позитивно богословських, історичних, догматичних і ексеґетичних студий немовби тому „da der Hass und die Verachtung gegen Rom, die mächtig in ihm genährt wurden, mussten ihm solche nicht nur als überflüssig, sondern als gefährlich und verwerflich erscheinen lassen“.

Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

„Antigrafe“ [1]) Тому й впадає нам на гадку, що автором його міг бути Кирило Люкаріс, учитель Мелетия Смотрицького. Сам факт, що Клирик Острогський надрукував чужий трактат про походженє св. Духа і що опіля арґументами сего трактату покористував ся Мелетий Смотрицький, бувби знов одним з доказів на ствердженє нашого здогаду, що Клирик Острогський міг бути ідентичним з Мелетиєм Смотрицьким.

Щоби остаточно заокруглити наші помічаня, мусимо ще розвіяти деякі сумніви, які насувають ся нам на гадку. Там прим. Клирика назвав Смотрицький „podobnym Zyzaniemu Dydaskałem“. Чи міг вже бути Смотрицький в р. 1598, коли числив лїт 21, дидаскалом школи в Острозї? На мою гадку не є се виключеною річию, коли будемо мати на увазї визначний талант Смотрицького. Вкінци тяжко навіть підозрікати, щоби в 21 році житя Мелетий Смотрицький мав бути лише учеником острозької школи.

Антін Добрянський, полємізуючи против підозрінь Копітара про ідентичність Клирика з Смотрицьким, зазначив, що він з сею гадкою не може погодити ся, бо Смотрицький був ще в р. 1601 в школї Єзуїтів у Вільнї і тому не міг в р. 1598 бути клириком. Однак тут Добрянський помиляв ся, беручи назву Клирика буквально, перед чим перестерігав Ґелязий Диплїц, коли писав: „A takim sposobem też y Kleryk Cerkwie Ostroskiey siebie podpisał: ieżeli słowo Kleryk nie w ściśleyszym znaczeniu, w iakim w Kanonach Synodalnych pospolicie się bierze, brać będziemy, ale w bogatszym, iakie się wywodzić daie z Rozdz. 5. listu I. B. Piotra Apostoła, wiersza 3. [2]).

Однак чи не найбільшу трудність подає розвязка третого а рівночасно останного сумнїву. Впадає в очи, що Смотрицький, зраджуючи по своїм переходї на унїю свої анонїмні твори [3]), Кли-

---

[1]) Мелетий Смотрицький повтаряє в „Antigrafe“ в трактатї про походженє св. Духа (Памятн. полемич. литер. Т. III стр. 1187—1210) отсї свідоцтва отців церкви: Дионїзия Ареопаґіта »про божество« гл. II, Василя Великого (против Ария і Савелия), Юстина мученика »про віру« гл. I, Теофілякта на 3 гл. Йоана, Хризостома з проповіди про св. Духа, Атаназия з книг про віру, Дамаза з листу до Павлїна, Єронїма в передмові до книги Дидима. Порівнай »Исторія о листрикійскомъ ... сынодѣ« (Памятн. полемич. литер. Т. III стр. 449—55).

[2]) Gelazyusz Dyplic: „Antapologia“ (1632) стр. 614 Дуже рідкий, неповний екземпляр переховує ся в бібліотеці перемиської капітули.

[3]) На можливий заміт, чому не заждав з виданєм своєї „Apologii“ і з переходом на унїю до собору, або чому не покинув православної церкви раньше, Смотрицький відповів: „Uczyniłem to tedy, kiedy Pan Bog zezwolił y zdarzył. A uczyniłem to po

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

рика вважав цїлком окремою від собе постатию [1]). Чи робив се може тому, що соромно йому було признати ся до пасквілю против фльорентийського собору, виданого ним під іменем Клирика? До такого підозріня управнюють нас його власні слова, якими він протиставив свій „Lament" *(Θρῆνος)* пасквілеви Клирика Острозького.

„Przeszłego roku, писав Мел. Смотрицький, zszedł z tego świata tu w tym kraiu mąż w narodzie Ruskim, tak w pobożności żywota, iako w wiadomości dogmat wiary, nie lada exystimacyey (Oyciec Damian Nalewayko [2]); są iednak żywi ci poważni mężowie z Ostrogskiey Kapituły Świeszczennicy, przy ktorych obecności, w głos o Lamentowym skrypcie to mowił, że iest w poważności opisaney wnim prawdy Bożey, pismom św. Złotoustego rowny: za ktory krew swoię nam wylewać y dusze zań pokładać godzi się... O skrypcie Klerykowym z ust tegoż zeszłego męża słyszałem, że go nie chwalił: y iż on był, ktory odwiodł od tego, że się imienno do tego skryptu nie podpisał ten, czyie było to miasto, ktorym się ten Kleryk otytułował [3]); (na czym iuż przez Au-

---

wielkim moim wybadywaniu y doświadczeniu. Świadomi są tego dobrze ci, ktorym wiadome były moie lucubracie naprzeciw scriptu Unia otytułowanego, naprzeciw rozmowie Brześcianina z Bratczykiem, naprzeciw zmartwychwstałego Nalewayka, naprzeciw Politice, Ignorantiam y nabożeństwu nowo-Cerkwian Wileńskich napisane y do publikowania przez druk iuż po wydaniu Lamentu puszczone bydź nagotowane, nie wspominam Verificatiey, obrony iey, Elenchu, Iustificatiey, y tym podobnych, w ktorych iedney po drugiey im daley, tym rzadszy byłem w następywaniu na dogmata, prawdziwy, szczery w rzeczach potocznych, pod te czasy nagle przepadłych. Niemal y teraz nayduie się w Bibliotece Monastera Bractwa Cerkiewnego Wileńskiego Traktat o pochodzeniu Ducha św. Sposobem syllogismow, od Graekow Rzymianom, y wzaiem Graekom od Rzymian zadawać się zwykłych, polskiem ięzykiem napisany, y przodkowi memu na mieyscu tym Archimandrytowi do czytania podany. Za ktorym na ten czas mieysce to tak się było poruszyło, że aż na większy, zaszkodny gomon, niż na zbawienny pożytek zaniosłey się sprawie milczeniem złożyć musiałem. Przyszło było czasu swego y do tego, żem był y Palinodyą na Lament napisał, ktorą do rąk Kapitule Ostrozskiey w tym Monasterzu, w ktorem teraz residuię y to piszę, podana odemnie bywszy, zaległa"... Apologia стр. 105—6, порівнай Exaetesis картка 15 і Paraenesis стр. 22.

[1]) Смотрицький писав: Bym ia był znał, com wierzył, szedłbym ia był tak daleko za Zyzanim? słuchałbym ia był tak długo Philaleta? dałbym ia był tak mocną wiarę Klerykowi?... Paraenesis стр. 27.

[2]) Гляди про него: Харлампович: »Западнорусскія православныя школы« стр. 271—3.

[3]) Розуміти тут треба князя Острожського.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:15 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

thora Skryptu tego rzecz była stanęła) daiąc tę przyczynę: że gdy wielkiemu y zacnemu imieniowi twemu lada Klecha karczemne słowo zada, czym tę swoię powieść wesprzesz? A tak naten skrypt za iego radą na bezimiennym Kleryku stanął: żeby dobrze Klecha Klesze co nie w smak przymowił, nie wielki miał bydź uraz..." [1]).

На сім кінчимо наші замітки про особу Клирика Острогського. Чи учені згодять ся тепер зі здогадом Копітара, що під Клириком треба розуміти Мелетия Смотрицького — не пересуджуємо. Ми збирали в сій цїли наші помічаня совістно, бажаючи розяснити всякі сумнїви, з якими стрічали ся по дорозї. Залежало нам на тім, щоби конче дійти до правди, тим більше, що не видавало ся нам річию можливою, щоби чоловік з талантом міри Клирика мав лише двічи виступити на літературнім поли, а не припадав нам також до вподоби нїчим не попертий здогад, будьто би Клирик, вскорі після свого виступу з р. 1598, мав закінчити житє.

Колиб наші виводи признано вірними, то в такім разї літературна творчість Мелетия Смотрицького в лїтах 1595—1610 [2]) обіймала би отсї твори, звернені майже виключно против брошур Потїя:

I. Рік 1595 або 1596: його полємічне письмо против брошури Потїя п. з. „Унїя" (1595) (lucubracie naprzeciw scriptu Unia otytułowanego) [3]). Твір сей затратив ся.

II. Рік 1598: „Отписъ" Потїєви, виданий під іменем Клирика Острогського враз з пасквілем против фльорентийського собору;

III. Рік 1599: другу відповідь Потїєви, писану рівнож під іменем Клирика Острогського, яку у перве видаємо в нашій збірцї;

IV. Рік 1604 або 1605: його полємічний твір против „Розмови Берестянина з братчиком" [4]) (lucubracie naprzeciw

---

[5]) Paraenesis стр. 7.

[2]) Голубевъ »Петръ Могила« Т. I стр. 95. починає твори Смотрицького числити з р. 1610, з виходом „*Θρῆνος*-а", що є очивидною похибкою.

[3]) Порівнай мою студию п. з. „Pierwszy występ literacki Hipacyusza Pocieja" Львів 1902 стр. 95—6.

[4]) Автором »Розмови Берестянина з братчиком« був Потїй, як про се свідчить полємічний, доси невиданий твір незвісного автора п. з. »О ереси отступниковъ, которыя суть Новое Руси, сирѣчъ уніятствъ«, де читаємо: »Пробог оунія-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

rozmowie Brześcianina z braciszkiem). Як „Розмову“, так і відповідь на неї знаємо лише з заголовків;

V. Рік 1607: полемічну брошуру против „Zmartwychwstałego Nalewayka“, твору, як судити по заголовку, писаного рівнож Потієм, що перший почав називати православних „Наливайками“, а православну церкву „Наливайковою“[1]). Оба твори не доховали ся рівнож до наших часів;

VI. Рік 1608: „Antigrafe“, що було відповідию на два твори Потія п. з. „Haeresiae, Ignorantiae y Polityka Popow y Mieszczan Bractwa Wileńskiego“[2]) і „Гармонія“[3]);

VII. Рік 1610: „Θρῆνος“, в якім Смотрицький рівнож виступав против полемічних писань Потія[4]).

З перегляду, який подаємо, бачимо, що три з поміж найвчасніших творів Смотрицького, до яких він сам признавав ся, пропали. Може бути, що ще поталанить ся кому віднайти їх будьто в порводруках, будьто в переписі, будьто в перекладі на латинську мову. Від покійного вже нині Василиянина, о. Аристарха Крижановского дізнались ми, що в одній з рукописий Корсака, які переховують ся в дух. семинарії св. Атаназия в Римі, находить ся вістка, що на бажанє римської столиці перекладено твори Мелетия Смотрицького на латинську мову. Переклади, як здаєсь, зберегли ся по нині в ватиканській бібліотеці. Колиб їх віднайдено і показало ся, що Рим велів справді перекласти всї твори Мелетия Смотрицького, а не лише ті, які він видав після свого переходу на унію, то тодї мали би ми побіч змісту його затрачених творів також пев-

---

тове покайте ся! Єже оуперед и веспол со жиды Пасху обходити, празновати позволити и сего року ѧ҃х҃ѕ, што оупрод жидов за д недѣлѣ была обхожена пасха жидовская, Потѣй и писмомъ оухвалилъ в деспутації своей, которую деспутацїю подписалъ, яко бы братскій братъ з берестеницею где ся диспутовали« (стр. 16). Твір датований р. 1606. Переховує ся він в бібліотеці крехівського монастиря.

[1]) Гляди »Ἀντιῤῥησις« (»Памятн. полемич. литературы« стр. 946); листи до князя Сапіги (Archiwum Domu Sapiehów T. I Nr. 408 стр. 339, Nr. 538 стр. 438, Nr. 561 стр. 458—9 і 458).

[2]) „Haeresiae...“ не дохували ся до нашого часу. Поняте про їх зміст можемо мати з „Antigrafe“. Сконструювати їх зміст старав ся Завитневич (»Палинодія« стр. 197—8). Браки, слідні в його праці, доповнимо в окремій студиї на тему „Haeres-ій“, »Гармонії« та „Antigafe“, до якої матеріяли у нас вже цілком зібрані. При сій нагоді викажемо, що автором „Haeres-ій“ та »Гармонії« був на певно Потій.

[3]) Передрук. в »Памятн. полемич. литературы« Т. II стр. 169—222 в паралельнім руско-польськім тексті.

[4]) Порівнай: Theophil Ortholog: „Θρῆνος“... картка 5 „Przedmowy do czytelnika“.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:10 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ні вістки, чи під Клириком скрив ся Смотрицький. Всеж таки, колиб навіть остаточне рішенє питаня про особу Клирика не випало по гадці Копітара і нашій, то ми сьвідомі сего, що наша праця не пішла на марне, бо шукаючи за автором, вияснили ми ґенезу творів Клирика Острогського і виказали, який вплив мали його писаня на творчість Смотрицького.

V.

З твору „Relacia y vważenie“, який друкуємо на пятім місци, подав вже був свого часу широкі виписки Коялович [1]). Цїнну студию на тему подїй, яких сьвідком було Вільно в р. 1609—11 написав проф. Жукович [2]). Автор опер свою працю не лише на „Relaci-i y vważeniu“, але також на цїлім ряді історичних актів. Нам лишає ся хиба вияснити, на якій основі приписуємо „Relaci-ę y vważenie“ Іпатиєви Потїєви, хоть сего в заголовку брошури не зазначено.

Читаючи „Relaci ę y vważenie“, мусимо завважати, що в нїм поміщені дуже точні дані про Сенчила [3]), Вартоломея Зашковського [4]), Веляміна Рутського [5]) та їх відносини до Потія. Про Сенчила і Зашковського автор „Relaci-ї“ подав оригінальні, консисторські акти, будьто в цїлости, будьто в виписках, які могли бути доступні в першім ряді Потїєви, в другім його найблизших сторонникам і помічникам. Вістки про заходи Рутського та Потія в паралїжованю акциї Сенчила та Зашковського розказані з такими подробицями, що міг їх реєстровати або Рутський, або Потій. Про Рутського не маємо даних, щоби він вмішав ся в письменну полємику против православних, а за те знаємо цїлий ряд полємічних творів Потія, в яких він списував важні для істориї руської церкви події, серед котрих йому, як епископови, зглядно митрополитови довело ся проживати. Тому, вилучаючи особу Рутського від ав-

---

[1]) М. Коялович: »Литовская церковная унїя» СПБ. 1861 Т. II стр. 298—301, 303—4, і 305—11.

[2]) П. Н. Жукович: Послѣдняя борьба духовенства митрополичьей епархіи съ Потѣемъ и уніей 1609—1611. (Христіанское Чтеніе 1901, августъ стр. 258—91 і сентябрь стр. 370—89). З раньших праць треба би згадати ще й проф Василевськ-ого: »Очеркъ города Вильны« в Батюшкова »Памятн. русск. старины« Вып. V СПБ. 1872.

[3]) Гляди нашого виданя стр. 233—4.

[4]) Тамже стр. 234—6.

[5]) Тамже стр. 238—9 і 240—2.

Generated on 2015-06-23 19:10 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

торства сеї брошури, звертаємо увагу на Потія, на якого, як на її творця вказували би ще отсї помічаня.

Коли приглянемо ся полемічному письменьству від р. 1595—1610, то побачимо, що окрім Потія та Скарги ніхто більше з католиків не взяв в нім участи. Першим унїятом, що побіч Потія станув в обороні унїятської церкви, був доперва його ученик, Морохорський, що в р. 1612 видав свою „*Παρηγορεῖ*-ю", звернену против „*Θρῆνος*-а" Смотрицького. Від 1595 р. до виступу Мороховського одиноким полемістом з посеред унїятів, що обстоював інтереси своєї церкви, був Потій. Сей факт промовляв би дуже рішучо за тим, що й „Relacia y vważenie" могли вийти рівнож з під пера Потія.

Хто вчитував ся в твори Потія, сей мусїй завважати, що він любував ся в повторюваню тих самих гадок. Те, що читаємо в його „Унії" (1595 р.), можемо найти в його листах до князя Острожського та Сапіги, в його відповіди Клирикови Острогському, в „*Ἀντιῤῥησις*-ї", в „Obron-ї sw. Synodu Floreńskiego powszechnego", в передмові до „Poselstwa Misaela do Syxta IIII." в „Гармонії". Як червона нитка тягнуть ся крізь його писаня ті самі гадки і погляди, висловлені з часта тими самими словами [1]). Те саме бачимо в „Relaci-ї". Поодинокі гадки, або звороти, які стрічаємо тут, читали ми вже раньше в иньших його творах.

Вже давнїйше дивував ся Потій в „*Ἀντιῤῥησις*-ї„ [2]) та в листах до князя Сапіги [3]), що патриярх Єремія міг затвердити статути церковних братств у Вільні та Львові, якими піддавав під власть братств не лише сьвітських людий, але також епіскопів і низше духовеньство. Йому здавало ся, що се річ неможлива, щоби патриярх важив ся віддати руських сьвященників „sub iugum prostych chłopów, krawców, szewców, garbarzy". Пересьвідчившись однак, що се правда, виступив він в „Relacii" рівнож против сеї постанови патриярха. Ще з часу, як Потїй був сьвітським чоловіком, мав він пересьвідчене, що патриярхи і всякі грецькі висланцї приїздять на Русь лише для наживи [4]), ту саму гадку висловлював він частїйше в иньших своїх творах [5]), а повторив її рівнож в „Rela-

[1]) Порівнай мою працю п. з. „Pierwszy występ literacki Hipacyusza Pocieja" стр. 32—6, 46—7, 56, 59, 62—4.

[2]) Памятн. полемич. литерат. Т. III стр. 830—2.

[3]) Archiwum Domu Sapiehów T. I Nr. 461 стр. 458.

[4]) Theiner: „Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae" T. III Nr. 46.

[5]) Порівнай лист Потія до князя Острожського (Памятн. полемич. литер. Т. III стр. 1023—5), його »*Ἀντιῤῥησις*« (Тамже Т. III стр. 694, 826, 862).

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

сії“ [1]). В „Унії“ [2]) і в „Ἀντιῤῥησις-ї“ [3]) жалив ся Потій, що унїятські владики терплять часто великі переслїдованя за те, що почали призадумувати ся над ладом у своїй церкві, що повели за собою в тій цїли своє стадо під власть папи, — в „Relacii“ повторив Потій ту саму гадку, подекуди навіть дословно так само [4]). На кінци попереднього розділу нашої передмови вказали ми, що Потій був одним з перших людий, які православних називали „Наливайками“, а православну церкву „Наливайковою“, — ті самі прізвища стрічаємо в „Relacii“ [5]). В своїй невгомонній і пристрастній вдачі пятнував Потій на ріжних місцях православе як „przeklętą schizmę“ [6]), аргумснти противників, як „bałamutnią“ [7]), людий, що накоетили унії прозивав, „przeklętymi szatanami“ [8]) або „wierutnymi zbrodniarzami“ [9]) — а те саме читаємо в „Relacii“ [10]). До ряду спеціяльно Потієм люблених слів, якими він часто послугував ся, належала „машъкара [11]). Покористував ся ним Потій також в „Relacii“ [12]). Та й не лише поодинокі гадки і звороти, але також весь спосіб писаня, невязаний нїякими конвенціональними формами, стиль живий і ядерний, що характеризує всї твори Потія, виступав рівнож в „Relacii“ з такою самою силою.

Против наших виводів можна би піднести лише один заміт. В „Relacii“ вихвалений Потій, його „dobrotliwa natura“ [13]), його вдача „skłoniejsza do miłości, aniżeli pomsty“ [14]), його „zacna osoba“ [15])

---

[1]) Гляди нашого виданя стр. 243.

[2]) Памятник. полемич. литератур. Т. II стр. 115.

[3]) Тамже Т. III стр. 954.

[4]) Гляди нашого виданя стр. 243—4.

[5]) Тамже стр 248 і 9.

[6]) Гляди: »Ἀντιῤῥησις« Памятн. полемич. литер Т. III стр. 484, 560, 561, 564, 566, 700, 704, 918, 968, 980; його лист до князя Острожського (Тамже Т. III стр. 992, 1000); його відповідь Клирикови (Тамже Т. III стр. 1100) і т. п.

[7]) Тамже Т. III стр. 804, 812, 820, 836, 900, 906, 952, 966 (»Ἀντιῤῥησις-ї«), стр. 1018 (в листї до князя Острожського) стр. 1104 і 1110 (в відповіди Клирикови Острогському) і т. п,

[8]) Archiwum Domu Sapiehów T. I Nr. 433 стр. 362.

[9]) Тамже Nr. 420 стр. 352.

[10]) Гляди нашого виданя стр. 233 і 249.

[11]) Порівнай „Ἀντιῤῥησις“ (Памятн полемич. литератур. Т. III стр. 490 і 574), відповідь Клирикови Острогському (Тамже Т. III стр. 1044 і 1050) та цїлий ряд його проповідий (Hipacyusz Pociej: „Kazania y homilie“ Suprasl 1714 стр. 7, 53, 194—5, 270 і 321)

[12]) Гляди нашого виданя стр. 234

[13]) Тамже стр. 236.

[14]) Тамже, стр. 247.

[15]) Тамже, стр. 248.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

і т. п., а все те могло би вказувати, що не Потій, але хто иньший міг таке про него писати, а тим самим бути також автором „Relacii“, — однак тут не треба забувати, що в безіменно виданій брошурі міг Потій користувати ся більшою свободою в оцінюваню своєї праці і особи. В прочім і в иньших творах, які вийшли без сумніву з під пера Потія, як прим. в „Ἀπόδειξις ї“ зове він сам себе „человѣкомъ добримъ и невиннымъ“, „цнотливымъ“[1]), або й кличе про себе, як прим. у відповіди Клирикови Острогському: „ни чимъ ми тежъ, зъ ласки Божое нихто ока въ житю моемъ цнотливомъ запорошити не можетъ, хиба если бысь съ тою униею на пляцъ хотелъ выехати“[3]). В виду сего піднесений нами заміт упасти мусить.

VI.

На кінци нашої збірки видрукували ми латинсько-польську рукопись з р. 1609., приписувану Мелетиєви Смотрицькому.

Мошинський, що перший подав про неї вістку, думав, що писав її Смотрицький в літах 1620–5, перед своїм вітвертим переходом на унію[3]). Харлампович, опираючись на тім, що автор рукописи покликував ся на 7 том Баронія „Annali um“, який вийшов в р. 1601, здогадував ся, що Смотрицький уложив її в перших літах після свого повороту з Німеччини[4]). Однак Харлампович не доглянув, що автор рукописи цитував сторони твору єзуіта Каспра Пентковського про фльорентийський собор[5]), що вийшов в друку в р. 1609, а се вказує, що рукопись повстала не раньше 1609 року. Саме на рік 1609 вказувала би ще й та обставина, що

---

[1]) Памят полемич. литературы Т. III стр. 570, 572, 686.

[2]) Тамже Т. III стр. 1119. В тім самім творі називає себе Потій »епископомъ цнотливымъ« (Тамже Т. III стр. 1069).

[3]) X. Antoni Moszyński: „Wiadomość o rękopismach polskich oddziału teolog. w cesarskiej biblijotece w Petersburgu“. Rozprawy akad. Umiej. filolog. I. 1874 стр. 309.

[4]) Харлампович: »Западнорусскія православныя школы« стр. 391–2.

[5]) Порівнай рукопись в нашім виданю стр. 296, примітка 6 і 7. Автор має тут на думці переклад Каспра Пентковського: „Święty a powszechny sobor we Florencicy odprawiony: Abo z Grekami Vnia. Spisany ode trzech Kościoła Greckiego na to od nich samych wysadzonych Pisarzow, ktory po łacinie iest trochę skrocony. A tu się z Greckiego na Polskie właśnie przekłada, na żądanie Iego M. X. Biskupa Kuiawskiego, Kanclerza Koronnego, y nakładem iego wydaie się. W Krakowie w drukarni Mikołaia Loba, Roku Pańskiego 1609.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

рукопись писана під впливом одного з творів Зібранда Люббертa, який появив ся рівнож в 1609 році.

На Смотрицького, як на автора сеї рукописи, вказувала би замітка, імовірно, з XVIII віку, уміщена на заголовній картці:

„Smotrzycki Maximi (се останне слово перечеркнене) Meletii mss. Polemica. Codex hic scriptus est manu Meletii Smotrzycky arch. ep. Poloc. ex Schismatico Unionis Promotor".

Хоть подібних записок не яло ся легковажити, то все таки можемо висловити жаль, що не маємо під рукою ніякого автографу Мелетия Смотрицького, щоби на основі порівнаня почерку можна було остаточно сказати, що писав її він а не хто иньший.

До висказаня сеї гадки склонює нас не лише обережність, але й факт, що між рукописею, яку друкуємо, а „*Θρῆνος*-ом" Смотрицького, що появив ся в р. 1610., нема виднїйшого спорідненя. Згоджують ся з собою оба твори лише в тенденциї, піднести на глум зверхню власть папи, та в користуваню з однакових жерел, а специяльно з творів Зібранда Люббертa. Колиб виказало ся, що записка про автора, додана на рукописи, є вірна, то в такім разї можна би лише ствердити, що Смотрицький в „*Θρῆνος*-ї" щасливо оминув богато таких місць з рукописи, які, певно, не принесли би йому чести. В рукописи, яку друкуємо, маємо таку безлїч нїсенїтниць, повторених за протестантами, а вимірених против папів, що приходить ся нераз здвигнути плечима. Сама рукопись, хоть в перших трех частях ведена після пляну, при кінци четвертої части стає хаотичною, так що робить на нас вражінє не самостійного, до друку призначеного твору, а радше записок, чи там виписок з ріжних авторів.

Автор записок збирав, по приміру протестантських богословів, матеріяли на доказ, що папа був антихристом. Тому́ в першій частині ставить він тезу, що хто через сварнї, насилле, убийства, чари, сімонїю, обманьство і „szybalskie oszukanie" добуде який небудь пастирський уряд, сей має післанництво не від Бога, а від диявола. Такими средствами доходили до пастирського уряду папи, тому́ не мають вони післанництва від Бога, лише від чорта [1]). Гадка не була нова. Підносили її в сей спосіб ріжні протестантські письменники,

[1]) Порівнай рукопись в нашім виданю стр. 250—60.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

а спеціяльно Рудольф Ґвальтер[1]) та Зібранд Любберт,[2]) останний з них у двох своїх творах з р. 1594 і 1609. Майже всї приміри, які зібрав автор рукописи в 1. части, взяті з названих авторів.[3]) Яку вартість мали сї матеріяли, міг би читач пересьвідчити ся з твору Беллярміна „Disputationes de controuersiis fidei christianae", в яких сей знаменитий учений боронив 40 папів перед ріжними монструальними замітами протестантів.[4]) Для приміру наведемо оповіданє про папу Сильвестра 2, який, бутьто би, чарами діпняв папської столиці. Він мав запродати свою душу дияволови, який допоміг йому, що він став зразу архиепископом в Ремі, опісля в Равеннї, а вкінци папою. Перед смертию мав Сильвестер каяти ся свого тяжкого гріху та просити, щоби його тїло волочили коні по містї, а опісля щоби похоронено його в тім місци, де коні остановлять ся. Коні станули при лятеранській базиліцї, де Сильвестра похоронено.[5]) Беллярмін називає всї ті вигадки казками і вказує на те, що в лятеранській церкві є й доси нагробник Сильвестра з епітафією папи Сергія IV, мужа сьвятого, що лише в пять лїт пізнїйше засів

---

[1]) Rudolphi Gvaltheri Tigurini Antichristus, Id est homiliae quinque, quibus Romanum Pontificem verum et magnum illum Antichristum esse probatur, quem prophetarum Christi et Apostolorum oracula venturum et cavendum praedixerunt. (без місця і року видання). Нема сумнїву, що книжка Ґвальтера видана перед 1580 р., бо в сїм роцї покликує ся вже на неї Michael Hager, ss. Theologiae Doctor et in Friburgensi Archigymnasii Professor у своїм творі п. з. „Tractatus de singularitate contra nostri temporis haereticos breviter et dilucide, ac ob multarum cum historiarum, tum rerum cognitionem necessariam necessario ac saeculo huic accomodate conscriptus." Ingolstadii 1580 пор. стр. 14.

[2]) Sibrandi Lubberti „De Papa Romano libri decem" (1594) і йогож: De papa Romano replicatio ad defensionem tertiae controversiae Roberti Bellarmini scriptam a Jacobo Gretzero. Franckeranae apud Aegidium Radaeum, ordinum Frisiae Typographum (1609).

[3]) З твору Ґвальтера взяті оповіданя рукописи про Боніфатия III. (стр. 251), про Христофора I. (стр. 252), Івана XIII. (стр. 254), Боніфатия VII. (стр. 274), Дамаза II. (стр. 255), Сильвестра 2 (стр. 256), Івана 18, Сильвестра III, Григория VI, Венедикта IX (стр. 258) і Іванну-папіссу (стр. 259) — Порівнай: Rudolphi Gvaltheri op. cit. картки 35, 62—3, 63 обор., 64, 65, 64 обор, 64—5, і 61. Про папу Боніфатия III. гляди також оповіданя Sibrandi Lubberti: „De Papa Romano" (1594) стр. 488, про Сильвестра 2. (Тамже стр. 676—7 побіч згадок на стор. 25, 51 та 85) і в творі Зібранда з р. 1609 стр. 39—40, 104—5 і 262), про Венедикта IX. в творі Зібранда Люббертa „De Papa Romano" (1594) стр. 622. З останнього твору (стр. 51) взяв також автор нашої рукописи вістку про папу Григория VII (стр. рукоп. 255). Оповіданя рукописи (стр. 257) про папів Формоза і Стефана 6 міг автор взяти або з твору Зібранда Люббертa „De Papa Romano" (стр. 674—5), або з його нового твору, вид. в р. 1609 стр. 137.

[4]) Порівнай нашої передмови стр. XLV. замітка 11.

[5]) Гляди нашого виданя стор. 256.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

на апостолській столиці. Сильвестер займав ся ґеометриєю, а всїх таких людий посуджувано о чари.[1])

Крім Ґвальтера та Зібранда Любберта користував ся ще автор рукописи в сїй першій частинї хронїкою Мартина Бєльского, з якої наводить два приміри на тему „szybalskiego oszukania“ через яке будьто би Келєстин V. та Іван XXII стали папами.[2])

В другій частинї рукописи твердить автор, що хто ширить балвохвальство, сей має післанництво не від Бога, а від диявола. Сю провину бачить знов автор по сторонї папів, які евхаристию не вважають сотворінєм, лише Творцем, які зовуть Матїр Божу Єговою та Ісусом і віддають честь образам і крестови.[3]) Ся частина є на скрізь протестантською.

В третій части ставить автор тезу, що хто вивисшає ся понад Бога, сей є антихристом. Колиж папа присвоїв собі імя Бога, вивисшає ся понад Бога, велить цїлувати свої ноги, вводить до церкви зіпсутє, установляє такси за розгрішеня від убийств і. т. п., та легковажить повагу вселенських соборів, — то папа є антихристом.[4]) Цїлий сей трактат є в значній части відгомоном творів Зібранда Любберта[5]) і зближує ся подекуди до „*Θρῆνος*-а“ Мелетия Смотрицького.[6])

В четвертій части зазначує автор, що хто є архиєретиком, сей має післанництво не від Бога, а від диявола. Папам закидує автор, що вони є ісповідниками єресий Валєнтиніянів, Євстатиянів, Пеляґіянів, Манїхеїв, Євтихіянів, Марціонїтів, Присциліянів, та що вони невірно викладають декальоґ. На кінци говорить автор про чистилище, целїбат, про повагу антихриста, про признаки, по яких можна пізнати правдиву церкву і против первеньства папи. Лише останний трактат сеї части рукописи вказує на невеличке споріднене з „*Θρῆνος*-ом“ Смотрицького.[7])

---

[1]) Roberti Bellarmini: Disputationes de controversiis fidei Christianae T. I. трактат De Rom. Pontif. l. IV. cap XII. стр. 1005.

[2]) Гляди нашого виданя стр. 259—60.

[3]) Гляди нашого виданя стр. 260—5.

[4]) Гляди нашого виданя стр. 265—81.

[5]) Sibrandi Lubberti: „De Papa Romano“ (1594) стр. 798—802, 858, 875, 876, 879, 880—1, 900—5 і цит. твір з р. 1609 стр. 194—8.

[6]) Theophil Ortholog: »*Θρῆνος*« картка 32—4.

[7]) В трактатї против первеньства папи цитує Смотрицкий в „*Θρῆνος*-ї“ (картка 36. обор. і 37. обор.) сьвідоцтво Хризостома: sermo 2 in Pentecost. tomo 3. і Августина Retract. lib. 2° cap. 25. Ті самі сьвідоцтва стрічаємо в рукописи нашого виданя стр, 301—2.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Про твори Ґвальтера та Зібранда Любберта, які лишили визначний вплив на рукописи, автор не згадує. За те наводить цілий ряд латинських, часто католицьких письменників, з яких важнїйших назвемо по імени. Він цитує Плятіну,[1]) Навклера,[2]) Бальба Єронїма,[3]) Павла диякона,[4]) Баронїя,[5]) Беллярміна,[6]) Сіґеберта Ґембляценського,[7]) Івана Трітемія,[8]) Панвівія Онуфрия,[9]) Люітпранда,[10]) св. Антонїна,[11]) Матея Па-

---

[1]) Вартоломей Плятіна (1421+1481) лишив твір: Platinae historici liber de vita Christi ac pontificum omnium hactenus ducenti et viginti duo fuere. Venetiis 1479.

[2]) Nauclerus Joannes (+1510) написав „Memorabilium omnis aetatis et omnium gentium chronici commentarii“ (1516) і „Tractus de symonia“.

[3]) Balbus Hieronymus (+1535). Його поезиї вийшли в р. 1772 і 1791—2 п. з. Hieronymi Balbi Veneti Gurcensis (був еп̈іскопом в Ґурк в Каринтиї) olim episcopi opera poëtica, oratoria, ac politico-moralia. Автор нашої рукописи покликує ся на його статию: »De coronatione“ (Bononia 1530), яка найшла ся на індексї заборонених книжок задля виводів про становиско найвисших съвітских властий до духовної. Крім сеї статиї писав він їх значно більше.

[4]) Paulus Diaconus, син Варнефріда (720+797) написав „Historia Longobardorum“ I. вид. 1514 в Парижи, а опісля передрук в „Monumenta Germ. histor. Scriptorum“.

[5]) Baronius Caesar, кардинал (1538+30. VI. 1607 р.) написав „Martyrologium Romanum restitutum, Gregorii XIII iussu editum cum notis Caes. Baronii“ I. вид. в Римі 1586. і „Annales ecclesiastici a Christo nato ad annum 1198“ I. том вийшов 1588 р. Продовжували сей твір його наслїдники.

[6]) Bellarmin Franc. Romulus Robertus, єзуіт (1542+1621 дня 17. IX.) написав знамениту апольоґію католїцизму „Disputationes de controversiis fidei Christianae“ (1581—1592). Вийшло її чимало видань.

[7]) Sigebertus Gemblacensis (1030+1112) лишив хронїку від р. 381—1111, як продовженє твору св. Єронїма (віддруков. в „Monum. Germ. hist. scriptorum“ VI. стр. 300—374.

[8]) Joannes Trithemius, опат Бенедиктинів, історик (1462+1516) писав богато аскетичних творів (прим. вид. в 1604 в Моґунциї: „De vanitate et miseriis humanae vitae“), научно-духовних, природничих, лїчничих і т. п.

[9]) Panvivius Onuphrius, монах Августинів, археольоґ та історик, в р. 1554 професор богословія у Фльоренциї, опісля бібліотекар ватиканської бібліотеки, ур. 1529 в Вероні + в Палермо 1568 в 39 році житя. Автор нашої рукописи покликує ся на його твір п. з. „Platina de vitis Pontificum restitutus cum LX ad eas annotationibus et additione Pontificum a Sixto IV. usque ad Pium IV. (1562). Богато його творів вийшло протягом 16 в. Крім сего лишив він чимало невикінчених праць, які використав в части кардинал Маі в „Specilegium Romanum“ Romae 1842. Томи VIII і IX.

[10]) Luitprand, еп̈іскоп Кремони (922+972). Писав: „Antapodosis“, де описав подїї в Нїмеччинї, Греції, Італії; „De rebus gestis Ottonis Magni imperatoris“; De legatione Constantipolitana (дотепна сатира на грецький двір). Найлїпше виданє його творів зладив Перц (Pertz) в „Monumenta Germaniae historica“ T. III.

[11]) Antoninus Sanctus, архиеп. Фльоренциї в лїтах 1446—59, родив ся у Фльоренциї 1389+1459. Автор нашої рукописи покликує ся на його: „Chronicon“ (середних вікiв), що містить ся в трех томах (видав єзуіт Петро Матурус в Лионї 1586 р.) і на „Summa theologica“ (теольоґія моральна видана в лїтах 1477—80). Дуже добре виданє зладив Петро Баллєрінї в Вероні 1740 р.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

різия,[1]) Мартина Поляка, [2])Вінкентия Белльовака,[3]) Костера Франца,[4]) Слєйдана Івана,[5]) Марияна Скота,[6]) Баптиста Івана Мантуана,[7])

---

[1]) Mathaeus Parisius, англійський історик 13 віку, уродж. около 1200 р. +1259. Лишив „Historia major“ (добре видане вийшло в Льондонї 1872—83 в семи томах).

[2]) Martinus Polonus (званий також Scotus, Carsulanus, Cartulanus, Bohemus, Streptus, Marcin Strempa), ур. в Опаві на Шлезку, домінїканин, сповідник папів, знаменитий проповідник, висьвячений на архиеп. в Гнїзнї дня 21. мая 1278 р. умер тогож року в дорозї до своєї столиці, написав хронїку папів, яку видано з хронїкою Марияна Скота в Базилеї 1559 р. п. з. Mariani Scoti Chronicon. Adjecimus Martini Poloni, archiep. Consentini (місто Gnesnensis) eiusdem argumenti historiam. Пяте видане сего твору Мартина Поляка з пропущенем казки про Іванну-папіссу вийшло в Кольонї 1616 р. Його перекладено на мову чеську, французьку, італійську та нїмецьку. Крім сего писав він ще иньші твори та лишив багато рукописий.

[3]) Vincentius Bellovacensis (Belvacensis, Belluacensis), учений домінїканин 13 віку, побіч Альберта Великого і Томи з Аквіну, один з найбільше трудящих мужів написав „Speculum maius“ (кольосальну енцикльопедию). Иньші його працї педагогічні і богословські видав Іван Амербах 1481 р. Крім сего лишив він багато рукописий.

[4]) Costerus Franc., єзуіт (1531+1619 в 88 роцї житя а в 67 яко монах-єзуіт), знаменитий полємість, що мав великий вплив на католиків, яких піддержував і навертав з протестантизму. Автор нашої рукописи покликує ся на його „Enchiridion controversiarum“ (Кольонїя 1585 р.). Твір сей явив ся в кількох виданях і в перекладах на рїжні мови. Його поборювали сильно протестанти, яким Костер відповідав чим раз то новими справленими і розширеними виданями. Крім сего видав він кілька аскетичних творів, кілька томів проповідий і богато дрібних писань.

[5]) Sleidanus Joanes (власт. імя Ioann. Philippi) р. 1506, або 1508 в місцевости Schleiden +1556. Є се історик протестантизму. Написав: „Commentaria de statu religionis et reipublicae Carolo V. Caesare“ (Штрасбурґ 1555). Доси вийшло 80 видань сего твору, який між протестантами має велику популярність.

[6]) Marianus Scotus, р. в Ірляндиї 1083 р. +1083 був монахом-затворником. Він написав хронїку. Перша книжка обіймає старинну історию, друга житє Христа і апостолів, трета християнську історию по рік 1082. Першу часть видано в Базилеї 1559, зміст другої і цїлу трету книжку передруковано в Monumenta Germ. Script. V. також Migne Patrologia lat. CXLVII.

[7]) Baptista Joannes Mantuanus, також Spagnoli, або Spagnolus званий, тому що його родина походила з Іспанії, родив ся 1448 в Мантуї. Він був кармелїтом, професором і пріором монастиря. Умер після 1513 р. Був се ново-латинський поет. Як розумів він звание поета, се виявив в гарній поезиї п. з. „De praesidentia oratoris et poëtae“ а також в „Carmen contra poëtas, impudice loquentes“. В „Apologeticon“ дав він відправу тим людям, що робили йому заміти з причини його поетичної творчости. З поміж його поезий найкращі три книжки: „De calamitate temporum“. Другим важним твором с сїм книжок „Parthenice“. Є се епічна поема, в якій автор описав житє Пресьвятої Дїви та иньших сьвятих дїв. В „Parthenice“ дав автор дуже гарні артистичні, високо драматичні і сильними красками начеркнені житєписи. Крім численних поезий писав він прозою „Isagoge ad patientiam“ і „Libellus de vita beata“. Перше видане його творів зладив в Парижи Ascensius 1513 р. в трех томах. Повне видане в 4 томах явило ся в Антверпії 1576 р.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Генрика Агріпу Корнелія,[1]) Лаврентия Валла,[2]) Теодорика з Нїєму [3]) Григория Валентияна,[4]) Кассандра Ґеорґія [5]) Торзелліна Горация,[6]) Андраза,[7]) знаменитого каноніста калолицької церкви

---

[1]) Agrippa Henricus Cornelius р. 1487 в Кольонїї +1535 в Ґренобле. Був се фільозоф з кабалїстичним напрямом і хоть належав до католицької церкви, сприяв Лютрови і писав против католіцизму. Автор нашої рукописи покликує ся на його „De vanitate et certudine scientiarum". Його твори вийшли в Лїонї 1550 і 1600 р., а в нїмецькім перекладї в Штутґартї 1856 р.

[2]) Laurentius Valla, гуманїст, р 1406 або 1407 р. в Римі а умер в Лятерані на становиску каноніка. Він написав „De voluptate ac vero bono", де вияснював погляди стоїків, епікурейців та християн про найвисше добро, лишив також статию п. з. „De elegantiis linguae latinae", дальше дуже важний твір, посередний між лексіконом і граматикою „Dialecticarum disputationum l LIII", „De libero arbitrio", переклав, на приказ папи, Тукідеда. В р. 1440 написав він „De falso credita et ementita Constantini donatione declamatio". В сім творі, на який покликував ся також автор нашої лїтописи, нападав Валля на папів, приписував їх свїтській власти цїле нещасте Італії, називав папів тиранами, злодіями та розбишаками. Против сего твору видав Steuchus: „Contra Laurentium Vallam De Falsa Donatione Constantini LLII". Lugduni 1548. Його „Opera" вийшли в друку в Базилеї 1540 р., деякі окремо раньше. В р 1869 видав Vahlen в „Sitzungs-berichte der Wiener Akademie philos. hist. LXI—LXII нові твори: „Laurentii Vallae Opuscula tria".

[3]) Theodoricus à Niem (Дітріх з Нїєму) історик, род. ся в половинї XIV в. +22. марта 1418 р., на становиску каноніка. Він описав велику схизму між папами: 1) „Nemus unionis" (6 частий) 2) „De schismate" libri III, 3) De vita et factis Johannis XIII, а крім сего „Privilegia et iura imperii circa investituras episc. et abbat." Деякі його твори остались в рукописи.

[4]) Gregorius Valentinianus, визначний догматист і полемїст. Родив ся в р. 1551, вступив в р. 1565 до ордену єзуїтів, став професором в римській колегії, умер 25. V. 1603 р. Папа Климент VIII. звав його „doctor doctorum". Він належав до ряду найзнаменитших богословів, що бороли ся против реформациї. Він написав: „Commentariorum Theologicorum tomi IV.", в яких вияснив на основі творів св. Томи з Аквіну цїлу теольоґію. Перше виданє явило ся в Інґольштатї в лїтах 1491—7, почім вийшло множество видань. Він видруковав також полемічні твори против антитриніїтаріїв „Analysis fidei Catholicae" (1585) і „De Trinitate" (1586). В роках 1587—91 боронив він церковну науку про Евхаристию. Всїх його творів начислюють 42.

[5]) Cassander Georgius (р. 1513+1566) написав: „Consultatio de articulis Religionis inter Catholicos et Protestantes controversiis". Сим твором користував ся автор нашої рукописи. Більше його творів, в числї 18, враз з „Consultatio" видруковано між иньшим 1616 в Парижи п. з. „Opera omnia".

[6]) Torsellini (Turselinus) Horatio, єзуіт, р. 1544+1599. Найважнїйшим його твором є істория сьвятого дому в Льорето: „Lauretanae historiae libri quinque" Romae 1597

[7]) Andrada, Didicus, або Diego Payva, славний португальський богослов 16. віку, родив ся дня 26 VII. 1528 р. Він був професором теольоґії. Король Себастиян выслав його задля учености на тридентський собор. Против Chemnitza „Theologiae Jesuitarum praecipua capita" видав він Orthodoxarum explicationum libri X. (Венеция 1564 і 1594, Кольонїя 1564 і 1570). На сей твір покликує ся автор нашої

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Ґрацияна[1]) та иньших. З польских письменників покликує ся автор нашої рукописи окрім Бельского на твори Вуйка і Пекарського.

Рукопись, яку друкуємо, є одним новим доказом, як сильно стояло наше полемічне письменство кінця 16 і поч. 17 віку під впливом протестантизму.

На закінчене додамо, що картки рукописи (велич. 4°) йдуть в сім порядку: 1, дальше 8—34, почім вставлені дві порожні картки, а після них вправлені картки 2—7. На кінци рукописи маємо знов три порожні картки.

У Львові 1906 р.

Др. Кирило Студинський.

рукописи. Chemnitz відповів на него твором „Examen Concilii Tridentini“, против якого видав Андрада свою знамениту працю „Defensio Trid. fidei cath. libri V.“ (вид. 1578, 1580, 1595), яка однак кінчить ся описом пятого засїдання, бо смерть († 1. XII. 1575) спинила його в дальшій роботї.

[1]) Gratianus Італїянець, був монахом камедулом в Больонії. Він видвигнув канон. право до становиска окремої науки. В р. 1139 написав він начерк канон. права, позбиравши канони (canones) з ріжних збірників в одну, систематичну цїлість, вяжучи їх короткими виводами, званими dicta Gratiani. Заголовок цїлого твору є „Concordantia discordantium canonum“, бо автор мав на цїли погодити з собою суперечности канонїчних постанов. Пізнїйше названо його твір „Decretum“. Він умер 1160 р. Його ученик Павкапалея додав нових 166 канонів (paleae). Після тридентського собору скликано на приказ папи Пія IV. окрему комісию (correctores Romani), яка усунула канони, що противили ся постановам собору. Так повстало офіцияльне виданє, зване editio Romana. Найновїйше, критичне виданє зладив Фрідберґ п. з. „Corpus iuris canonici“ (Липск 1879),

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ПАМЯТКИ
ПОЛЄМІЧНОГО ПИСЬМЕНСТВА.

Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF WISCONSIN

Венедикт Гербест.

Wypisanie drogi (1566).

Wielmożnemu Panu, P. Stanisławowi Herborthowi, Kasztellanowi Lwowskiemu, y Zupnikowi Ruskiemu, Xiądz Benedikt Herbest Laski y Pokoiu od Pana Boga żąda.

SWięty Paweł, Apostoł Pana CHristusow, M. Panie Lwowski, napisał tak do Korinthow: [1]) Błogosławiony Bog y Oćiec PAna naszego Jesu Christa, Oćiec Miłosierdzia, y Bog każdego Poćieszenia: ktory nas ćieszy, w każdym smętku naszym. Tych słow Apostolskich y ia słusznie teraz vżywać mogę; gdy tę drogę, którąm tego roku do patriey czynił, dał nam Pan Bog fortunnie obiechać. Abo-**(oб.)**-wiem mamy za co Panu Bogu dziękować, iako Oycu miłosiernemu, y w smętkach naszych dźisieyszych nas ćieszącemu: kthory na tey drodze, nie mało nam pokazać raczył; zkąd ia do thego cżasu, y z moim miłym towarzyszem M. Andrzeiem, osobliwie sie cieszę, co też krotko chcę wypisać, dla tych osobliwych dwu przyczyn: [2]) aby ten, od ktorego wszelkie Poćiechy wychodzą, od nas był błogosławion; a Katholicy naszy mieli też ztąd nieiakie poćieszenie, bo nie wszyscy o tym, co thu przypomnię, wiedzą: a wiedzieć niezawadźi. Jestći zkąd bogoboynym Chrzescijanom smęćić sie, v nas, gdy na rostargnienie iedney Wiary Koscioła iednego patrząc, z Rzeczy pospol. Koronney nic też poćiesznego nie odnoszą; wszakże nie opuszcża nigdy P. Bog swoich, aby im też cżego, zkądby słuszne poćieszenia wzięli, niemiał okazować. Te nasze Poćiechy, niektore są Osobliwe, a niektore Pospolite: ia te napilniey, vmysliłem thu

[1]) На боцї: 2. Cor. 1. [2]) Przyczyny thego Pisania.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

wypisać, im nakrocey będę vmiał: ktore mogą iaki pożytek vczynić. (**2** к.) Przyiechałem naprzod do Kalisza[1]) w pierwszą Sobotę po Wielkiey Nocy: zastałem towarzysza mego, z kthorym na drogę miałem wyiechać, nieprawie zdrowego: (bo y na pierwszym noclegu, Febrę miał nie małą), ale Pan Bog miłosierny, Oćiec każdego Poćieszenia, raczył nas tym zaraz obdarzyć; iż ona zła (iako nasza Ruś mowi) Ciotka w źiemię wnet przepadła: y przyiechalismy do Krakowa,[2]) za łaską Bożą, w dobrym zdrowiu. Z tamtąd odnieslismy ten List,[3]) ktoregom ia przepis zostawił w Ruśi, na niektorych mieyscach: z kthorego acż niemały smętek; wszakże też y poćiechę niemałą może wźiąć prawy Chrzescijanin. Mądrze tego Listu dostano: co w sobie zamyka; iako mi P. Bog mił, prawdźiwie oznaymię. Pisany iest do nieiakiego Simona v Nowowiernikow przy KRakowie Ministra, o sprawach y o Wierze nowey Ministrow Litewskich. Ci (powieda ten; ktory pisał) Wilneńscy Ministrowie, Wędrogouius, Coscinius, Kurnicianus, Kuterlanus, więcey iuż niż przez (**об.**) trzy lata trzymaią z Arriany y z Nowokrzcżeńcy: prawdziwą naukę o S. Troycy, każą: niezgodne swe y fałszywe Konfessiae wydaiąc, ine potępiaią: pamiątkę Christusa Zbawiciela chcąc zniszczić, osobliwe Swięta (iako Narodzenia iego, Zmartwychwstania, Swiątki, wespołek z inymi) wymietuią: żadnego Artikułu Wiary Chrzescijańskiey, gdy tego cżas iest, niewykładaią: imiona pewnych Cżasow, Swiąt y Dni, wygładzić chcą: na swym tu Konciliabulum, Krzest małych dziatek kusili się wyrzućić: Wieczerzą Pańską y nieucżciwie, y bardzo rzadko, iakoby rzecż niepotrzebną, cżynią: miasto Kazania, obycżaiem Nowokrzcżeńcow, prorokuią: to iest, swoie Sny i Widzenia; to iest, straszliwe Bluźnierstwa, powiedaią: wiele Zon mianie, dobra naszego społecżność, wzgardę Vrzędu, Sądow, y każdego Stanu, wnoszą: do zniszczenia Krztu dziatek małych rzecż tocżąc, na 16 Niedziel y daley, Krzest odwłacżaią; a Rodzicow y Kmotrow nie przypuszcżaią: gotowanie ku Wie-(**3** к.)-cżerzy Pańskiey, za niepożyteczną rzecż, y prawie za śmiech, v siebie maią: Poddani Panom y Urzędowi pisząc, tytułu Braterskiego vżywaią: do zrownania Stanow, y do wzgardy Vrzędu, wszystkę rzecż wiodą: przy Wieczerzy, na iednym mieyscu Pan z Chłopem siedzą: ludzie prośći a nieuczeni, rzeczy Swięte sprawuią; według swey mysli Dekreta cżynią; y na przeciw Vrzędowi wiele sie ważą. Tu w Wilnie gadano o tym; Maiąli być przypuszcżani do Wieczerzy Pańskiey, kthorzy Niewolniki swe wolnymi nieczynią? W Kosciele niemasz nic; tylko stoł szynkowny, w pośrzod Koscioła: o Groby niedbaią:

---

[1]) на боцї: Kalisz. [2]) на боцї: Krakow. [3]) List o sektach Litewskich.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

z Małżeństwa, z Pogrzebow, z wszystkich rzeczy Swiętych, wielkie idą zgorszenia y wzgarda Religiey. Mnie (powieda) nad wolą nieboszczyka Pana Radźiwiła, nigdy ani do Rady ani do Kazania nieprzypuscili: y iesli tu będą ći dłużey rządźić, nietylko Błędow będzie pełno; ale też trzeba sie bać nakoniec Sediciey. Atoż masz W. M. Miłosciwy Panie Lwowski, pewne No-(**об.**)-winy Litewskie: z ktorych Katholicy y smęcą sie; y ćieszą. smęcą, dlatego; iż Braćia naszy, ktorzy z nas wyszli, z nami trwać niechcą; a za tymi Sektami swymi, Gniew Boży do Polski y do Litwy wnoszą: a weselą się przeto; iż przy tey Wieży Babilońskiey,[1]) ktorą Luter Apostała budować począł, Pan Bog tych Nowowiernikow ięzykami miesza. Jasnyć to znak iest Wieże Babelskiey: „Fałsz sie z sobą niezgadza, y zawżdy sie mieni; nie thak Prawda. Wicher iest Szatan; nieodmienny Pan Bog: on iest oycem Klamstwa; a ten istą Prawdą. Począł iuż Pan Bog karać [2]) Litwę Moskwićinem: co tham teraz za nędza; w Wierszach swych opłakuie X. Suffragan Wileński, miedzy inych nie mało, tymi słowy:

Scilicet huc redijt dictum memorabile Vatis:
Sic iam non nobis, terra quod êdit, erit;
Sic nos non nobis, quod cumulamus, erit etc.
Summa mali species! ego porto pondus et aestus;
Alter praeripiet parta labore meo.

Panie Boże, bądź y z nami, bo nie lepsze są nowiny Polskie z strony nowey (**4 к.**) Wiary; niźli te Litewskie. Z Krakowa wyiechawszy, y przy pamiątce Męczennika Polskiego S. Stanisława, Panu Bogu posłużywszy (cosmy też nieomieszkali czynic y w Częstochowie,[3]) na Gorze Swiętey), fortunnie z łaski Bożey przyiechalismy do Brzozowa,[4]) do X. Biskupa Przemyskiego, Brata W. M. rodzonego. Tam przez trzy dni mieszkaiąc, vczylismy sie Kapłańskiego żyćia, nie tylko z słow; ale też z przykładu Biskupa dobrego. Panie BOże, racz nam thakie dawać Pasterze. Dziwna rzecz; prawie vmartwił w sobie wszystkie swe affekty![5]) Piszą to o Sokratesie; iż go nigdy nic nieobruszyło, ani szczęscie, ani przećiwność: we dwu też naszych Biskupach, w drugim X. Hosiuśie Kardinale, przypatrzywałem sie y ia temu; co to iest Idem Vultus eademque Frons. Miał na then czas X. Biskup Sciatikę, iakoby iey nie miał: wszystko v niego za iedno było. Nazaiutrz po nas, wyiechał on na Siem Lubelski, a mysmy do Przemysla [6]) przyiechali, na dzień wielebnego S. Stanisława. Tam (**об.**) zastalismy onego dobrze

---

[1]) На бощ: Wieża Babel. [2]) Kaźń Boża. [3]) Częstochow. [4]) Brzozow. [5]) Affekty vmartwić. [6]) PRZEmysl.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

vczonego y slachetnego Człowieka, ktory y Pisaniem y Przykładem swoim, wiele ludźi do Koscioła Powszechnego za sobą wiodł. Dorozumie sie każdy, o kim mowię; znali dobrze y obcy ludzie Stanisława Orzechowskiego, Philosopha Wymowcę y Theologa wielkiego, z niemałym żalem naszym, teraz niedawno zmarłego. A czego iemu niedostawało; gdyby chćiał był niedbać o Rzymski Kościoł? według głupiego świata; wszystko miałby był lepiey, do nas niemysląc: ale on mądrze wolał wszytkimi pożytki wzgardźić, dla iedney swey Dusze.[1]) Y ktożby mu kazał bronić Papieża Rzymskiego; przećiw kthoremu przed tym y pisał y czynił; gdyby był zbawienia Dusze swey nie miłował? V ludźi vczonych, a na świećie zawołanych, to iest naćięższa; ganić, co przed tym chwalił, y Piorem tego poprawić. A coż ztąd onemu przybyło; iż tho był vczynił? vtraćił łaskę wszystkich Nowowiernikow: zginęły mu Pensiae: sstał sie vboższym; niźli był przed tym. Według tedy Swiata, le-(**5** к.)-piey było trzymać z onymi (a zwłaszcża, że też o żonę, kthorą był poiął, miał wielkie trudnosci; ani mogł, choćiay za Papieżem pisał, Papieskiey otrzymać Dispensaciey), ale według Pana Boga, lepiey tak vczynił, iż do Koscioła Powszechnego, z kthorego był niemądrze na czas wyszedł, mądrze w czas sie nawrócił. Abowiem y siebie samego Duszę pozyskał; y wiele inych zacnych Slacheckich domow, w Owczarni Piotrowey trzymał, a ku niey zgromadzał: wielką za tho iż będzie miał odpłatę, mamy o tym Nadzieię dobrą. Zaiste z tego iednego zawołaney nauki Człowieka, mogłby sie każdy kaiać: gdyby chćiał pilno weźrzeć w Prawdę, złożywszy affekty, a odłożywszy na stronę persony. Teżći on niechwalił złych w Kosciele Obyczaiów: Prawdy samey przestrzegał y bronił; y tę, w Pisaniu swoim, wszystkim iasnie mowił. O wielka Dobroći y Opatrznosci Boska;[2]) gdyby ią ludzie chćieli baczyć! Dał Pan Bog podporę w Grzech vpadłym ludziom, vpadek niegdy Dawidow;[3]) ktorego on, (**o6.**) Krolem y Prorokiem będąc, w Psalmiech swych pisać nie wstydźił sie: S. Paweł też,[4]) Pana Christusow Apostoł, swoie Bluźnierstwa y Przesladowanie Koscioła Pańskiego, w Pismie swym wspomina: thakże y naszym Polakom miłym Pan Bog dał znaczny przykład Stanisława Orzechowskiego; ktory też przed wszystkim światem Grzech swoy w swoich Xięgach obwoływa: PAnie Boże tylko day, aby ći, ktorym tego iest potrzeba, słyszeć to y widzieć chcieli.

Gdyby to oni czynili, a czynić vmieli y chćieli, co P. Bog dał był Orzechowskiemu: należliby Prawdę. do starych Doktorow[5]) trzeba sie vdać temu, ktho zbłądźić niechce; nad S. Hieronymem y on siedział

---

[1]) На боцї: Młosć Dusznego Zbawienia. [2]) Opatrznosc Boża! [3]) Ps. 50 etc. [4]) I. Tim. 1, I. Cor. 15 et caet. [5]) Czytanie Doktorow S.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

w ten czas, gdysmy do Przemysla przyiechali. A ktoresz Xięgi czytał, w on czas? te; w ktorych tak iest napisano: [1]) „Scripturae intelligentiam absque Dei Gratia et Doctrina Maiorum, sibi imperitissimi vel maxime vendicant". W dzień S. Stanisława przyiechalismy do patriey moiey: [2]) dał mi Pan Bog, iako Oćiec Miłosierdzia, Ro-(**6** к.)-dźice moie miłe zdrowo oglądać: zastalismy tak prawie wszystko; iakosmy sobie od Pana Boga życzyli. Jechałem ia potym do Soli, a z Soli do Sambora, y z towarzyszem moim przyiechałem do Lwowa,[3]) we Wtorek przed Bożym Wstąpieniem. Thu aczkolwiek wielce bylismy poćieszeni, z niemało rzeczy: wszakże to nawiętsza była, Jedność Wiary Swiętego Koscioła Powszechnego w onym sławnym Miescie. Osobna łaska BOZA ieszcże iest nad Lwowem; tak, iako też nad Przemyslem: iednym sercem, iednymi vsty, iednego Pana Boga wszyscy po staremu chwalą. Takći tam bywa: [4]) gdzie „thoż wierzy Pan, co Sługa; toż Starostowie, co Mieszczanie; toż Vrzędnicy, co Poddani". Poćieszna to była, w iednym baczným Mieszczaninie LWowskim, discipule niegdy w Witembergu Philippowym: ktoregom ia był odiechał, przed ośmią lat, wielkim Luteranem; tegosmy naleźli, z niemałym podźiwieniem naszym, wielce bogoboynym Katholikiem. Takową nam theż dawano (**o6.**) sprawę w Krakowie, o niektorych Mieszczanach: ći, za łaską Bożą, do nas chutliwie przystaią; ktorzy, w nowych Zborzech, zdali sie być naprzednieyszy. A ktoby niemogł baczyć; co tho iest za Ewangelia, prawie każdy rok odmienna? małegoć tu trzeba wzroku: gdyby tylko chćieli przeźrzeć. Ale więtsza tho poćiecha; kthorą teraz przypomnię.

Gdym Kazanie czynił we Lwowie, (acż wolałbym był inych słuchać) w dzień Bożego Wstąpienia; Znaki prawego Koscioła Pańskiego sama podawała nam Ewangelia: [5]) (bo ten ma Apostoły, porządnie wysłane: po wszem świećie, każdego narodu ma Wierne: Pan w nim z swymi Robotniki robi: y Naukę Znakami vtwierdza) y przetosz vczyniłem był krotką zmiankę Ormian y Ruśi; aby chćieli znać Koscioł Apostolski, pod Pasterzem iednym Piotrem. Krotko mowiąc, dowiedzielismy sie tego pewnie, iż Ormianie [6]) są z nami iedney Wiary, iako to każdy może z tych znakow poznać. Abowiem Legata niedawno Papieskiego, Kardinała Kom- (**7** к.) -mendona, człowieka osobliwie mądrego y vczonego, y (czegom ia doznał w Poznaniu) bogoboynego, z wielką wdzięcznością y vczćiwoscią (gdy we Lwowie był) Ormianie przyięli: X. Arcybiskupa Lwowskiego nad Biskupem y Kapłany swymi władzą, iawnie wyznawaią, do Kosciołow naszych radźi chodzą; y przy Mszy

---

[1]) На боцї: In. Dan. Cap. 11. [2]) Nowe Miasto. [3]) Lwow. [4]) Wiary iednosć, zkąd. [5]) Mar. 16. [6]) Ormianie.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

vććiwie bywaią: v nas naostatek, gdy tego iest im potrzeba, Koscielne Sakramenta biorą. Abowiem ieden brat ich, Jurek Ormianin, we wszystkiey Ruśi naszey Kupiec dobrze znaiomy, przeszłego roku [1]) rozniemogł sie w Mosciskach, od Przemysla cżterzy mile, na Jarmarku tam będąc, w dzień Wszech Swiętych: y tam Spowiedź vczyniwszy przed Kapłanem naszym, z rąk iego przyiął Sakrament; y po śmierći, obyczaiem Kościoła naszego, na Swiętym mieścu iest pogrzebion. Nic inego lepiey pokazać nie może, iakiey kto iest Wiary; iedno społeczne vżywanie Swiątosci Koscielnych. Przy Obiedzie też, w tenże dzień Wniebowstąpienia Pańskiego, przyszedł (**o6.**) Ormiański Kapłan do X. Arcybiskupa: tam theż vczćiwość ich przećiwko Przełożonym Kościoła naszego, y Posłuszeństwo winne świętey Stolicy Papieskiey, bacżylismy oczyma naszymi.

To tedy y wiedząc y widząc, szlismy z ochotą do ich Kościoła: słuchalismy w Sobotę, ich Liturgiey; to iest Mszey: z rozmow społecżnych, kthoresmy z ich Kapłany mieli, nic inego niemoglismy rozumieć, iedno iż, pod roznym Obrzędem Koscielnym zwierzchnim, iedney są Wiary z nami. Dali nam też pewną sprawę, zkąd oni swe Kapłaństwo porządnie biorą: maią Patriarchę w Armeniey; ktory im Biskupy święći, y daie: a Patriarcha wźiął moc od Papierza z Rzymu. Napierwszy ich Patriarcha, y prawie Apostoł Ormiański, był nieiaki S. Grzegorz: temu (iako oni powiedaią) dał moc Sylwester Papież, Swięćić y stanowić w Ormiańskiey źiemi Biskupy: y potwierdzaią to świadectwem Nicephora, Historyka Graeckiego, bo tak ten o tym pisze, miedzy inymi słowy: [2]) Swięty Grzegorz on, (**8 к.**) ktory wielkie Cuda cżynił, wiele ćierpiąc dla Pana Christusa od Teridatesa (Dertadiusem zowią Ormianie tego Krola swego; iesli dobrze pomnię) nakoniec przez 14 lat był zamknion w dole błotnym y ćiemnym: dla cżego gdy Pan Bog Teridatesa, ze wszytkim Domem iego y z Pany, ćieszko karał: (bo ludzie obracali sie w Wieprze; y sami siebie żarli) z onego dołu wyćiągniony S. Grzegorz, tym iednym Znakiem na wiarę ich nawroćił, Kościoły im zbudował, Msze miewał; [sacra arcani et mystici Sacrificii celebrauit] y nowymi Cudy z tamtąd Diabły wypędził. Powiedaią też niektorzy; (thak tenże Niceph. pisze) iż ten Grzegorz, wespołek z Teridatesem, do Cesarza Konstantynusa przyiechał, z cżego sie barzo vweselił Cesarz; y Grzegorza onego, vcżyniwszy go wszystkiey oney źiemie Biskupem, tam do Armeniey posłał. Z tych słow y z inych Nicephorowych, vtwierdza sie ta powieść Kapłanow Ormiańskich, iako Patriarcha ich ma moc y władzą od Sylwestra Papieża, (then (**o6.**) okrzćił Cesarza Konstantinusa; według y Ormiańskiego wyznania) pred Xij set lat daną. A cho-

[1]) На 6оцї: Roku 1565. [2]) Li. 8. Capit. 35.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ćiay że na czas mogli byli niektorzy Ormianie odstąpić od posłuszeństwa Stolice Apostolskiey: na Koncilium zasię Florentskim, ktore było przed 120 lat, posłuszeństwo przyięli. Y powiedał nam to zapewne Xiądz Simon, Kapłan v nich we Lwowie czelnieyszy: iż gdy był z swym Biskupem, (ktory tam v nich we Lwowie leży) nie barzo dawno w Rzymie; tham, w iednym ich na to vczynionym Kosciołku, swoim Ormiańskim Obrzędem Biskup on Mszą sprawował. Niezmyslam nic: thak sie działo: są żywi Swiadkowie: Xiądz then Simon osobliwie, dawał nam o tych rzeczach sprawę: a Liturgią miał przy nas, z vczćiwością wielką y z nabożeństwem, Xiądz drugi (bo ich iest cżterzey podobno, we Lwowie) Michał. Y kthorysz Katholik nie miałby mieć ztąd poćiechy, gdy ze wszą̨d Wiary swey Powszechney, przećiw tym nowym nowey Ewangeliey ludziom, vtwierdzenie baczy? Iż pod iedną Wia-(9 к.)-rą rozmaite są Obrzędy [1]) spraw Koscielnych; iedność Wiary tho potwierdza. Abowiem nie mogą tego rzec, bez wstydu wielkiego, naszy Przećiwnicy; aby Papieżowie Mszę sobie zmyslili; a przy Mszy, pamiątkę Swiętych, Vmarłych y Zywych: gdyż taż Msza (acż sposobem inym zwierzchnim) iest v Ormian, v Graekow, v Rusi, v Moskwy etc. Y ta v nas rozność Zakonow, rozność spraw zwierzchnich w Dioecesiach, iednosci Wiary nie każą; ale twierdzą: osobliwa to iest sprawa Boża: tak chce mieć Pan Christus [2]) swą Oblubienicę, w bryżowaniu rozmaitym. Ormiańskiey Mszey Ceremoniae barzo ku naszym przychodzą w Chlebie przasnym y okrągłym, iako v nas, poświącaią: Ciało Pańskie y Krew podnaszaią: dla niemocnych, tylko zmacżane we Krwi, Hostiae chowaią; y takie też pospolstwu rozdawaią, sami Kapłani tylko z kielicha przy Ołtarzu pijąc: w Vbierze naszemu podobnym, v Ołtarza służą: Ciborium także, iako y my, Ołtarze, Obrazy, z wielkim w Kosciele ochędostwem (об.) maią. Kapłani są żonaći, ale żonę poymuią, przed Kapłaństwem; (nie tak; iako Luter z swoimi) a poymuią Pannę: y nad thę, iesliby vmarła, inszey (chcąli być Kapłany) nigdy mieć nie mogą. Do Ołtarza gdy iść maią; winną Czystość przez kilka dni chowaią, nie tak; iako ći nowey Ewangeliey Mułowie. Wielkie zaiste iest vtwierdzenie Wiary Kościoła Rzymskiego, z spraw Ormiańskich: dał ie nam Pan Bog do naszey Ruśi dla wielkiego zaiste pożytku Kościoła swego. Abowiem y Xiąg niemało maią tych; ktorym ći Nowowiernicy, gdy ich my Prawdą spieramy, wierzyć niechcą: maią Xięgi S. Dionysiusa,[3]) zwolennika Apostoła S. Pawła; ktory opisał sprawy Kościoła Apostolskiego, Mszą, Modlitwy za Vmarłe, y wiele inych rzeczy świętych: y zwolennika

[1]) На боцї: Obrzędow kościelnych rozność. [2]) Psal. 44. [3]) Dionys.

Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

S. Piotra, Papieża Rzymskiego, Clemensa,[1]) ktory także wypisał wiele świętych Vstaw Apostolskich, ktore my trzymamy, a Luter imi gardźić począł, maią też Pismo: Liturgią [2]) naostatek y Mszą S. Jakuba, z Ba-(**10** к.)-siliusza, y S. Chrysostoma, w ktorych y Ofiara iest Ciała Pańskiego y Przyczyna Swiętych, y Modlitwy za Vmarłe, nie tylko Ormianie maią; ale też y nasza Ruś, ludzie Graeckiey Wiary. Iest drukowana Msza Ormiańska; ktorą niegdy wydał X. Andrzey Lubelczyk, Kanonik y Kaznodzieia Lwowski: sprawę Krztu świętego, y Błogosławienie Kapłańskie rodzących Niewiast, z osobliwymi też Ceremoniami, (co przed XX lat, tenże Auctor wydał) mamy też drukowaną: dali nam na ostatek swoię Confessią, y wyznanie swey Wiary: zdroznego nic nie maią: zgadzaią sie z nami; y maią sie, y znaią, do tego. Z strony tedy Ormian, wielkąsmy wźięli we Lwowie poćiechę, ktorą w nas vtwierdźili Lwowscy Kaznodzieie. Mielismy też tam nieco poćiechy, (acż nie do końca) y z naszey Rusi,[3]) ktorzy Graeckiego Kościoła sprawę chowaią. o kthorych Wierze chcąc mieć rzecż pewnieyszą, szlismy do ich Cerkwie: y tam rozmawiaiąc o Wierze z ich Popem, kilka godzin strawili-(**06.**)-smy. Czyta Pismo ten Baytko Ruski; ktory tam iest we Lwowie y zezwalał nam na wszystko, y na Posłuszeństwo Namiastkowi Piotra S.: tylko tę rzecż składał na Przełożone swoie, na Oyca Władikę y na Patriarchę Konstantinopolskiego. O gdyby naszy Pasterze pilno przed się tę rzecż wzięli, azaby P. Bog, za ich pilnym staraniem, raczył Ruś naszę z nami ziednoczyć. Gadałem ia y w patriey moiey, z Popem tam Ruskim, Pismo czytaiącym: cosmy też czynili z Xiędzem Officiałem y Kaznodzieią Przemyskim, w Klasztorze ich v S. Spassa; y Waszey M. Miłosciwy Panie Lwowski, ta rzecż iest nietayna. Maiąć oni nie mało swych opiniy, prawym Chrzescijanom nieprzystoynych: ale te wszystkie vrosły z Niewiadomosci y z Nieumieiętnosci ich, y za potwarzą tych; kthorzy niechcą ku zgodzie. mnie sie tak widzi, y X. Officiał Przemyski lepiey to bacży, iż obłędliwe ich mnimania łatwieby sie im zbiły: gdyby tylko przyść mogło do porządney z nimi rozmowy. Panie Boże day to; aby naszy (**11** к.) Przełożeni mogli ten lud Panu Bogu pozyskać: zwłaszcża tego cżasu; ktorego oni też są ku nam przychylnieyszy. Abowiem ta Sekta nowa iuż sie też zawadza y miedzy ich Popy; ktorzy są pod Pany Nowowiernymi. a zwykł tho Pan Bog tak cżynić z Miłosierdzia swego,[4]) iż, gdy iedni od Kościoła Powszechnego odstaią, on drugich na tho mieysce wzywa. Wzgardzili byli Graekowie Papieżem: obrał sobie Pan Bog nas Polaki, Niemce, Węgry; a Graeki w Turecką

---

[1]) На боцї: Clemens. [2]) Liturgiae. [3]) Ruska Wiara. [4]) Laske P. bog przenosi.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

moc dał na ostatek. także też tego naszego wieku, odstali Niemcy y Węgrzy od Wiary; y Polacy niektorzy poczęli im tego dopomagać: a Pan Bog co? obrał sobie wielki lud, w Indiey, y w inych nowych Insulach, Ziemiach, Krainach; do ktorych swą Laskę przeniosł: a Węgrow część wielką podał iuż Turkowi, Niemcom straszliwemu. Panie Boże racz to dać; aby sie y nam kiedy niedostało. Aza niewidźimy dokąd sie zaniosło? aza nasz miły dobrey pamięći Stanisław Orzechowski niewywodźił to, y prawie demonstro-(об.)-wał; iże ći Nowowiernicy, Turkowi drogę do Polski śćielą? Wzgardźili Zydowie Wiarą; Pan Bog obrał Pogany: wzgardźili Papieżem Graekowie; na to mieysce mysmy wstąpili: odstali zasię teraz Niemcy od Piotra Rzymskiego; iako w Indiey, tak też w naszey Ruśi, może Pan Bog Ruś z nami ziednoczyć. Trzeba by nam o to Pana Boga prośić, a Pasterzom y Panom o tym chodźić; iakobysmy być mogli z sobą pod iednym Pasterzem, w iedney Owczarni. Wiele może być pozwolono Graekom; gdy iedna Wiara y iedno Posłuszeństwo będzie: pozwoliło im Koncilium Florentskie wszystkich ich Ceremoniy; tak, iako też Ormianom: y o Liturgiey, y o żonach Kapłańskich, toż trzymaią Graekowie; com o ORmianiech niedawno powiedział: y Sakrament chowaią do roku, dla niemocnych, pod iedną tylko Osobą. Bylismy też przy Ruskiey Mszy,[1]) w Monasterzu S. Spassa: służą, według Liturgiey; ktorą S. Chrysostom y Basiliusz napisał: mam ia nadzieię o łatwiey zgodzie, (12 к.) za pilnym staraniem Biskupow y Panow naszych. Xiądz Biskup Przemyski, gdysmy v niego byli, powiedał nam nieco; iako w inych Krainach, Graekowie zgadzaią sie z naszymi[2]): Panie Boże day to; aby nam też tę, w naszey patriey, pamiątkę po sobie zostawił; aby my do Ruskiego, Ruś do naszego Kościoła. w iednosci Wiary y Posłuszeństwa, moglibysmy chodźić. A byłoć to w naszey Ruśi, wnet po Florentskim Koncilium: mam ia tego pewny Dowod, z Xiąg Grockich Lwowskich. Ktoby chćiał widzieć; niechay czyta in Actis, Feria 6 post festum S. Andreae, Anno 1537: tham naydzie Przywiley[3]) Krola Węgierskiego y Polskiego Władysława; y o tey Vniey Wiary Ruskiey z nami, ztamtąd weźmie pewną sprawę. Trzy rzeczy tam maią Władikowie y Popowie Ruscy, na swym Przywilegiu, Roku Bożego 1443 sobie danym: iedna; aby też, ktore naszy maią, Wolnosci Praw mieli: druga; aby przy swey Iurisdikciey zachowani byli: a trzećia; aby też Imienia swoie (об.) Koscielne, tak iako naszy, spokoynie trzymali: a to wszystko dano im dla

[1]) На боцї: Msza Ruska. [2]) Zgoda Graekow z Lacinniki. [3]) Przywiley Kościołow Ruskich.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:06 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

tego; iż czasu Eugeniusa Papieża, (ktorego tham iest zmianka) z Kosciołem Rzymskim y Powszechnym Vnią Wiary [1]) przyięli byli. Zaiste iesli Cerkwie Ruskie maią co wolnosci; za tym Przywilegiem maią: y przetoż byliby oni podobno pochopnieyszy do odnowienia they świętey Vniey, za staraniem Panow y Pasterzow naszych. Szatan rad zawżdy targa Iedność. co im on radnieyszy czyni; tym nam potrzeba iest być czuynieyszym, y w zbawieniu Dusz braći naszey pilnieyszym.[2]) Przez ktore Naiemniki (bo dobrzy Pasterze tego nieczynią) rozerwana iest ona święta Vnia; dali ći iuż liczbę Panu Christusowi, dla Ziednoczenia rosproszonych narodzonemu:[3]) y my, gdybysmy co z nas iest nieczynili, na to sie gotuymy: ia, co ze mnie było, z Miłości winney ku ziemkom y Braći moiey, radem też to vczynił: iż w Pisaniu moim, niechćiałem thego zamilczeć. Iako trudno ma ktho wniść do Nieba, komu Piotr Pasterz nieotwo- (**13** к.) -rzy;[4]) (a nie otwiera on wszystkim; ktorzy głosu Pańskiego przezeń niesłuchaią[5]) na inym mieyscu, dowodnie to wywodzę:[6]) teraz tylko chcę błogosławić Pana Boga; iż patrią naszę, w tych dźisieyszych smętkach racży nieiako ćieszyć: tylkoby nam potrzeba, być thego wdzięczнym; a pilniey Panu Bogu czystym sercem służyć. Insze rzeczy, na drodze naszey, opuszczam. bo tylko te wspominam; ktore ku pożytku pospolitemu należą. Nawiedzilismy też swiętą onę, v Opatowa, Lysą Gorę;[7]) gdzie iest cząstka Krzyża Pańskiego: a do Kalisza[8]) przyiechawszy w dobrym zdrowiu, z łaski Bożey, trafilismy na rozruchy Zydowskie.[9]) ktorzy acż niemałą szkodę ayw popadli; wszakże dali do thego wielką przyczynę: iż śmieli sie targnąć na Zakonnika, na Kapłana, v Fary w Kaliszu Kaznodzieie. Zaiste nazbyt wznaszaią rogi Zydowie, v nas w Polszce: a onoby mieli być tymi, ktorymi chce ich mieć sam Pan Bog: iako Błoto po vlicach; tak wzgardzeni, według Pisma Prorockiego,[10]) maią być Zydowie. a to (**об.**) wszystko z Miłosci maią czynić Chrzescijanie: aby thak, dla czego dani są w niewolą y w wzgardę, tym łatwiey obaczyć mogli.[11]) Vkrzyżowali oni Syna Bożego: Sługi iego pobili y pomordowali: y dźiś (oprocż iawnego przez Lichwę drapiestwa) iakimi są Chrzescijanom Przyiaćielmi; wypisał to niektory Zyd okrzczony, Hieronymus de sancta Fide.[12]) Abowiem naukę Chrzescijańską, w swym Talmućie, gorszą czynią niż Pogańską: Biblią zfałszowali: Ewangeliae, gdzie mogą, palą: Pana Christusa maią za nawiętszego na świećie Złoczyńcę: y w Piekle,

---

[1]) На боцї: Vnia Wiary Ruskiey z Rzymską. [2]) Ioan. 10. [3]) Ioan. 11. [4]) Mat. 16. [5]) Mat. 10, 21. [6]) Lic. 88 etc. [7]) Gora S. Krzyża. [8]) Kalisz. [9]) Zydowie. [10]) Psal. 17. [11]) Act. 2. Mat. 22. [12]) Lib. 2. Capit. 5 et 6.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

w naplugawszym smrodzie, mieysce iemu daią: Chrzescijanskie persony nasromotnieyszymi słowy mianuią: mimo nasze Koscioły idąc; Dom ten smrodliwy, powiedaią, niechay Bog rozwali: trzy kroć przez dzień nas przeklinaią: niethylko zdradźić Chrzescijanina; ale też zabić nakoniec, (gdyby iedno mogł) za Ofiarę Bogu maią. wszytko to ten Hieronym Zyd okrzczony wypisał, przed 150 lat: podobnoć nieodmienili do tego cżasu, wy- (**14** к.) -myslnego, y bluźnierstwa pełnego, Zydowskiego Talmuthu swego. Oprocż Zaslepienia serdecżnego, y kaźni wieczney,[1]) odiął im Pan Bog Krolestwo, Kapłana, Ofiarę; y rosproszył ie, iako lud wzgardzony, po wszystkim świećie: przetosz Panowie Chrzescijańscy, ktorzy Zydy wynoszą, a przećiw woley Bożey to cżynią, będą za to Panu Bogu odpowiedać. Azaby nielepiey o to sie starać; iako by też, w ich Bużnicach, ich błędy im pokazowano? zaiste trzebaby tego: gdybysmy woleli Dusze ich pozyskać; niźli Cżerwone złote, Pieprze y Szafrany, od nich brać. Z Miłosci tho ia mowię; nie złym vmysłem: wie Pan Bog. iako sam w sobie Grzechu miłować niechcę; tak theż w Bliźnich moich. Teżći szalonemu nie miło bywa; gdy go wiążą; ale ku rozumowi przyszedszy wdzięcżen bywa tego. y Niemocni Lekarzom pierwey niedziękuią; ażby dobrodzieystwa ich poznali.

Wiem też, co sie dźiś dzieie w Indiey, y w samym iuż (za łaską Bożą, y osobliwym staraniem prawie świętego (**06.**) Oyca Papieża dźisieyszego) w Rzymie: we Wtorek Swiąteczny przeszły, sam Papież swymi rękami okrzćił iednego znacżnego Zyda, Eliasza, w Rzymie v Zydow nawyższego Kapłana, w bogactwiech, w nauce, y w rozumie zawołanego; a z nim wespołek, trzy iego syny, y cżwartego wnęka. Ten Eliasz, teraz iuż Michał, ma pilne o inych staranie: y okrzćiło sie ich, niedługo potym, więcey niż XXX; miedzy ktorymi y żona iego była, przed tym barzo temu przećiwna. Panie Boże day to, aby to naszy Nowowiernicy pierwey obacżyć chćieli; niźli nas z nimi P. Bog nawiedźi. Moglićby iuź iasnie widzieć; iako Pan Bog swą łaskę, od iednych do drugich, zwykł przenośić: nietylko Zydowie vznawaią Pasterza Chrzescijańskiego; ale też y Krolestwa ine do Posłuszeństwa Papieskiego wracaią sie.

Po szkodzie, oni mądrzy: o gdyby Polak, przed szkodą. Tak ći bywa, za staraniem pilnym Pasterzow dobrych: takowi Pasterze z Klasztorow niegdy wychodźili. Nieogląda sie nic na swe dźi- (**15** к.) -sieyszy Papież: osobna iest Skromność w życiu; a niewymowna Pokora: niedarmo daie mu Pan CHRistus moc y Diabelstwa wypądzania, za Błogosławieniem Papieskim. Pewną nowinę z Rzymu pisano,

---

[1]) На боцї: Ps. 68. 54. Esa. 3. etc.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ieszcze Miesiąca Lipca; iż siedmi pewnych od Diabelstwa wybawił. Tho ia, dla naszych: Panie Boże, racz nam tego Papieża Piusa, y teraz prawego Zakonnika, dlugo na świećie trzymać. etc. Amen. W Kaliszu przetrwawszy przez dzień S. Iana, (bo tak Przyiaćiele chćieli) przyiechałem do swych do POZnania,[1]) za łaską Bożą w dobrym zdrowiu. Teć są Poćiechy nasze niemałe na tey drodze: do ktorych przydałem trzy insze materie; iednę o Miłosciwym Roku; drugą, o Spowiedźi do P. Boga y Swiętych: a trzećia rzecż iest, List do Bernardina nieiakiego; ktory z Klasztora niedawno ayw wystąpił. Pamiętam, M. Panie Lwowski, com z W. M. o Spowiedzi rozmawiał;[2]) gdym był thą drogą w Soli: niechćiałem zaniedbać, tego napisać; co niewiele podobno lu- (**06.**) -dźi wiedzą: Miłosciwy[3]) też Rok abysmy vczćiwie przymowali od Oyca S. Papieża; y tego nam potrzeba: a List[4]) ten Laćiński, ktory zbija zgwałtowniki Slubow Bożych, nietylko Ministry tych Nowowiernikow wymaluie; ale też prawey Wiary wyznanie, Koscioła prawego y Pasterza pokazanie, za gruntownym starych Doktorow z Pisma S. świadectwem, gruntownie wypisze. Niechcę więcey słowy bawić Waszę M: gdy W. M. to, co tu iest napisano, przeczćisz: mam tę nadzieię; iż y rzeczy niepoganisz, y dar ten mały za wdzięczne przyiąć raczysz. co wszytko, iż ku W. M. mianowićie piszę; nieuczyniłem tego bez słusznych przyczyn: chcę być tego wdzięczen; co mi W. M. thą drogą, w domu swym, łaskawie raczył pokazać. Panu Bogu W. M. poczam, wszytkiego Domu W. M. (acż niegodny) Bogomodlca.

Dan z Tumu Kosćioła Poznańskiego, Miesiąca Listop. Roku P. 1566.

---

[1]) На боцї: Poznań. [2]) Spowiedź do S. [3]) Miłosciwe Lato. [4]) List.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Щасний Жебровский: Kąkol (1595 р.).

KĄKOL
KTORY ROZSIEWA
STEPHANEK ZIZANIA
W CERKWIACH RUSKICH
W WILNIE
PRZYTYM
Napomnienie krotkie do vniey Kościoła
Ruskiego z Laćinskim
(орнамент)
W Wilnie,
Roku Pańskiego, 1595.

(2 стор.) Ioan. 10. v. 16.

Y będzie iedna owczarnia y ieden Pasterz.

Ioan. 17. v. 11. 18. 20. 23.

Oycze święty zachoway ie w imie twoie, aby byli iedno iako y my. Poświęć ie w prawdzie. Zeby wszyscy iedno byli, iako ty Oycze we mnie, a ia w tobie: aby też oni w nas iedno byli. Aby byli iedno, iako y my iedno iesteśmy, ia w nich, a ty we mnie, aby byli dokonani w iedno.

Ioan: II. v. 32.

Jezus miał vmrzeć za narod, a nietylko za narod, ale aby syny Boże którzy byli rozproszeni zgromadził w iedno.

Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

(стор. 3).

Iasnie Wielmożnemu Panu, Iego Mcži Panu Hieronimowi Chodkiewiczowi, Panu Wileńskiemu, etc. etc. etc. Panu y dobrodźieiowi memu Milośćiwemu.

ONe stare a dobre wieki w przodkach swych vtraćiwszy, Iasnie Wielmożny a moy Mćiwy Panie, trafilismy na tak złe y nieszczesne cżasy, w ktore, niemal we wszystkich rzeczach Bozkich, nic się tak dobrego, prawdźiwego, gruntownego y szczerego nie znayduie, cżegoby ludźie, ktorzy się imieniem Chrześćiańskim nazywaią, psować, ganić y wywrośić nie vśiłowali. Aza niewiemy, przy wierze gruntowney a starożytney, iaki węzeł iest zgoda zobopolna y iedność stateczna, ktora wszystko Chrześćiaństwo, nietylko w swey klubie zachowuie, ale ie szerzey gruntuie, mnoży, y wynośi: A wżdy się ludźie niektorzy tacy znayduią, ktorzy związek miłośći Chrześćiańskiey, y chwalebne ziednocżenie nie tylko targaią, ale rozmaite błędy w wierze śieiąc, w nienawiść y w ohidę, tych co się do zgody nachylaią, przywodzą. Miedzy takimi słusznie ma być położony ten, przećiwko ktoremu tę rzecz moię teraźnieyszą prowadzę, ktory wszelakiem sposobem o to się nawięcey stara, aby ludźie nabożeństwa Ruskiego od ziednocżenia y związki z kośćiołem Katholickim odwiodł: a żeby do tego łacnieyszy przystęp miał, nauki Kacerskie y wielkich błędow pełne, miedzy nimi rozśiewa. Ktorego smiałość aby nieiako pohamowana była. Tę małą Xiązkę pod imieniem W. M: swego **(стор. 4)** Mćiwego Pana wydaię, a to stey miary, aby tym miley była cżytana, im w więtszey powadze v wszystkich iest imię y zacność starożytnego domu Chodkiewiczowskiego, y własney osoby W. M. mego Mćiwego Pana. Małyć to w prawdźie podarek iest, lecż ia z pokorą y vniżeniem proszę, abyś W. M. moy Mćiwy Pan nie tak dar iako vmysł daruiącego vważywszy, to małe podarze z miłośćiwą łaską przyiąć raczył. w Wilnie 16. Septembris. Roku Pańskiego, 1595.

W. M. Pana mego Miłośćiwego

namnieyszy sługa
Sczesny Zebrowski.

(стор. 5).

K Ą K O L

Ktory rozśiewa Stephanek Zizania w Cerkwiach Ruskich w Wilnie.

WYdał tych cżasow Stephanek Zizania Xiązkę małą, w ktorey się zamyka obiaśnienie Symbolum Niceńskiego. Godna zaiste Xiązka takiego sprawcy. Abowiem iako sprawca sam Zizania, tak y Xiązka pełna iest

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Zizaniey, abo kąkolu fałszywey y bluźnierskiey nauki: a to nie w małych rzeczach, ale w przednieyszey taiemnicy wiary naszey, to iest Boga w Troycy iedynego. Tak że to w wielkim podźiwieniu v każdego być muśi, iako tak iawnemu bluźniercy stolica Kaznodźieyska zwierzona iest, od starszych Ruskiego nabożeństwa, y tego za nauczyćiela wiary maią, ktory nigdy się nie vczywszy, ale od kachlow y od prasy prosto, na kaznodźieyskie mieysce wstąpiwszy, niedowiarstwa y błędy rozmaite, od kośćioła Katholickiego iuż dawno potępione, ludźiom podaie. Acż podobno stało się to z opatrzności Bożey, aby ta taka Xiązka na iasnią wyszła. Bo gdyby to Ruśi naszey przedtym kto **(стор. 6)** powiedał, iż takiego Kaznodźieię maią, ktory ich nie Greckiey ale Heretyckiey wiary vczy, wiaryby podobno v nich niemiał. Lecż teraz za takowym świadectwem Xiążek własnych iego każdy vwierzyć muśi. Dla tego vmyśliłem kroćiuchno te bluźnierstwa, błędy y kąkole iego z Xiążek iego wyczerpione zebrać, y przed oczy wszystkim położyć. A to nie z nienawiśći iakiey przećiwko Autorowi, ktoremu życzę (Bog lepiey wie) nawrocenia y wieczńego zbawienia, ale z miłości Chrześćiańskiey, boiąc sie aby tak swowolną nauką wielu dusz prostych ludźi a zwłaszcża niewinnych dźiatek, ktorym te błędy na naukę Chrześćiańską podane są ku vczeniu, zarażonych nie było, y na wieczne potępienie nie szło.

Pierwszy Kąkol z bluźnierstwem złączony: Iż Pan Chrystus nie iest naszym przyczyńcą v Boga.

TAk o tym pisze Zizania w śiodmym Artykule.

Potępiamy rożnych Heretikow, ktorzy vymuiąc cżći Synowi Bożemu etc. przyczyncą go do Oyca powiadaią. Przeto my śiedzącego na prawicy Boga Oyca wierzymy. y iedney chwały y wielmożności z Bogiem Oycem, a nie podleyszey władzey. Ani Przyczyncą, gdyż ten ktory się do kogo przyczynia śiedźieć z nim nie może, ani rowney z nim możności iest. Poty Zizania.

(стор. 7) Iest to tak gruby błąd, że od początku Ewangeliey aż do tego cżasu, żaden tak głupi nie był, ktoryby go miał twierdźić. Abowiem tak iasnie przećiwna rzecż iest w pismie wyrażona, że nikt wątpić niemoże, pisze naprzod o tym Paweł ś. do żydow cap: 7. v. 25. Przetoż y zbawić na wieki nas może, przystępuiąc sam przez się do Boga, zawsze żywiąc aby się przyczyniał za nami.[1]) Przy ktorym mieyscu ś. Jan Chrizostom tak pisze: Nie rzekł (prawi) że się za nas Pan Chrystus modlił, tylko na ten cżas gdy się dla nas vniżył, ale zawżdy y kiedykolwiek nam potrzeba, nie do cżasu tylko, ale y w przyszłym żywoćie. Tenże Paweł ś. do Rzymian cap. 8. v. 34. tak o Chrystuśie pisze: Ktory iest na prawicy Bożey, ktory się też przyczynia za nami.

[1]) На боцї: Pan Chrystus się za nami przyczynia.

Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Na ktore słowa Chrizostom S. tak mowi. Y w zacności swoiey starać się o nas nie przestał, ale przyczynia się za nami. Toż mowi Homil: 24 in Matthaeum A Jan ś. w pierwszym liśćie cap: 2. v. 1. tak pisze: Ieśliby kto zgrzeszył przyczyńcę mamy v Oyca, Iezusa Chrystusa. Coż nad te świadectwa pisma ś: iasnieyszego być może? a zatym co za głupstwo być może temu rowne, odeymować vrząd przyczyńcy Panu Chrystusowi w niebie krolującemu. Głu- **(стор. 8)** -pia tedy iest ona racya,[1]) ktorą na podparćie błędu swego przynośi Zizania, że ten ktory się do kogo przyczynia rownym mu w możności nie iest. Abowiem kiedy P. Chrystus na źiemi będąc modlił się za nas Bogu Oycu, pytam, byłli na ten czas rowny Bogu Oycu, czyli nie? ieśli nie był rownym, tedyć ani był Bogiem prawdźiwym, bo dlatego iest rownym Oycu, iż iest także Bogiem iako y Oćiec, ieśliż był rownym a przedśię sie modlił, tedyć modlitwa do Oyca rowności Chrystusowi nie odeymuie, iako na źiemi tak y na niebie.[2]) A przyczyna tego ta iest. Abowiem Pan Chrystus nie dla tego się modli Bogu Oycu, aby sam przez się wszystkiego vczynić nie mogł, ale iako pięknie Chryzostom Hom: 15. ad Romanos. wykłada, aby nam miłość swoię pokazał, chcąc nas iako przez śmierć, tak y przez przyczynę swoię zbawić, choć mogł bez tego iednym tylko słowem vczynić. Ktemu że nie lży maiestatu Boskiego modląc się za nami, dowodźi tego tenże Chryżostom ś. na tymże mieyscu z pisma ś. Abowiem y Bogu Oycu to przyczyta pismo ś. 2. Cor: 5. v. 20. Miasto Chrystusa poselstwo sprawuiemy, iakoby Bog przez nas was prośi, *Παρακαλοῦντος* y Duchowi ś. Rom: 8. v. 22. samże Duch prośi za nami wzdy- **(стор. 9)** -chaniem niewymownym.[3]) Iako tedy żadney nieprzystoinośći w tym niemasz, iż się Bog Oćiec y Duch ś. w nas modli, tak ani w tym, że się Syn Boży za nas modli w naturze naszey. Abowiem acż w naturze Boskiey iest rowny Bogu Oycu, wszakże w naturze człowieczey wedlug ktorey się modli, iest niższym niżli Oćiec. Ioan. 14.

Wtory Kąkol. Duch S. nie iest dchnieniem Bożym.

W Dźiewiątym Artykule tak pisze Zizania: Doskonała persona Troyce S. Duch iest a nie dchnienie, gdyż sam dycha gdźie chce: ani dar, abowiem sam dary daruie, ani palec, gdyż nie iest członkiem Bostwa. Y to grubi błąd z wielkiey nieumieiętnośći pochądzący. Bo mowić że Duch S. nie iest dchniony od Boga, iest mowić że Duch ś. nie pochodźi od Boga. Pochodzenia bowiem Ducha ś[4]) własnieyszym imieniem nazwać niemożemy

---

[1]) На боцї: Racia głupia. [2]) Że się Christus modli za nami czci się tym nic nie vwłacza iego. [3]) Duch S. za nami się modli. [4]) Pochodzenie Ducha ś. iest dchnienie.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

iedno dchnieniem. A tego nas y pismo S. y Doktorowie nauczyli. Abowiem dla czego pismo ś. Ducha ś. Duchem vst Bożych nazywa, iedno że z vst Bożych pochodźi? a pochodzenie ducha z vst iest dchnienie. słowem Pańskim, mowi Dawid, Psal. 32. v. 6. niebiosa vmocnione są, a du- **(стор. 10)** -chem vst iego wszystka moc ich. Co o personie Ducha ś. Greczcy Doktorowie wykładaią, a osobliwie Cyrylus Aexandryiski w kśięgach że Duch ś. iest Bog. Toż daie znać Pan Christus Ioan: 20. gdy daiąc Apostołom Ducha ś. dchnął na nie y rzekł: bierzćie Ducha ś. nie żeby ono dchnienie zwierzchne był Duch ś. ale że onym dchnieniem zwierzchnym znaczył, iż przez dchnienie Duch ś. pochodźi.[1]) O czym też mamy wyznanie Oycow ś. tak Greckich iako y Laćińskich, zgromadzonych na walnym Synodzie Lugduńskim, na którym stała się vnia Grekow z Laćinnikami. Wyznawamy (mowią Oycowie ś.)[2]) iż Duch ś. wieczńie z Oyca y z Syna pochodźi, nie iako ze dwu początkow ale iako z iednego początku, nie dwoiakim dchnieniem, ale iednym dchnieniem. To wyznawał do tego czasu, przepowiadał y vczył ś. Rzymski kośćioł, matka wszystkich wiernych, y ten iest vmysł nieodmienny starożytnych Oycow y Doktorow Laćińskich rowno y Greckich. Poty są słowa kanonu Synodu Lugduńskiego. A żeby kto co podłego o dchnieniu Ducha ś: nie rozumiał, ma każdy wiedźieć, iż dchnienie Ducha ś. nie iest ćielesne[3]) iako w nas iest, ale duchowne: bo iż Bog Duchem iest, dchnienie **(стор. 11)** też iego duchowne iest, to iest przez miłość y wolą. Abowiem iako Syn Boży, iż iest Mądrośćią Boża, przez rozum od Boga pochodźi. Tak Duch ś. iż iest miłośćią Bożą, pochodźi od Boga przez wolą: a iż iest miłośćią Oyca y Syna: tedy rowno od Oyca y od Syna pochodźi. Nie iest tedy nasz błąd Ducha ś. dchnieniem Boga Oyca nazywać, ale Zizaniey nieumieiętność, ktory się tego w pismie y w Doktorach nie doczytał.

Trzeći Kąkol. Duch ś. nie iest darem.

NIe wiem komu wierzyć, cży pismu y Doktorom ś. ktorzy Ducha ś. darem Bożym barzo często zowią, cży błędnemu Zizaniey. Paweł ś. do Rzymian cap: 5. v. 5. tak pisze: Miłość Boża rozlała się w sercach naszych, przez Ducha ś. ktory dany nam iest,[4]) iesli Duch ś. dany nam iest od Boga, toć iest darem Bożym. Na ktore słowa Chrizostom ś. pisząc tak mowi: Dał nam prawi Bog takowy dar, ktory iest naywiętszy, nie niebo, nie źiemie, nie morze, ale co nad to wszystko droższe iest, y ktore z ludźi y z Anyołow syny Boże y braćią Chrystusową czyni.

[1]) На боцї: Dchnienie zwirchnie co znaczyło. [2]) Wyznania Oycow Greckich o pochodzeniu Ducha ś. [3]) Dchnienie nie ćielesne. [4]) Duch ś. iest dar.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Coż to za dar taki, nieinszy iedno Duch ś. poty Chryzostom ś. A żeby się kto nie mylił, ro- **(стор. 12)** -zumieiąc tu przez Ducha ś. dary iakie stworzone,[1]) dla tego iaśnie tu dźieli Apostoł personę Ducha ś. od inszych darow stworzonych. Abowiem o darach stworzonych, iaka iest wiara, nadźieia, miłość, mowi że są rozlane w sercach naszych przez Ducha ś. ktory nam iest dan. Iesli przez Ducha ś. ktory nam iest dan: toć nietylko dary rozlane w sercach naszych, ale y sam Duch ś. rozlewaiący te dary, iest nam od Boga dany. Iest y inych barzo wiele mieysc w pismie ś. ktore o tym świadczą, iż Duch ś. nam bywa dany od Boga. A że to się rozumieć ma o samey personie Ducha ś. nie o iakich darach stworzonych, ze dwuch rzeczy pokazać się może. Naprzod że Duch ś. ktorego nam Zbawićiel obiecał dać, iest Paracletus. Duch poćieszyćiel Ioan: 15. ktory że iest personą Boską, stegoż mieysca iasno się pokazuie: bo słyszy, mowi, vczy, przepowieda, co personie tylko służy nie rzeczy niemey. Druga, że acż często w pismie ś. Duch znaczy dary stworzone,[2]) wszakże kiedy w pismie znayduiemy, złączone oboie te słowa DVCH S. na ten czas persona sama Ducha ś. znaczona bywa. Iako gdy rozkazał krzćić Pan Christus w imię Oyca y Syna y Ducha ś. pewnie przez Ducha ś. nie rozumiał rzeczy iakiey stworzoney, ale trzećią personę w bostwie. Iest tedy błąd wielki **(стор. 13)** nie przyznawać Ducha ś. być darem Bożym.

Cżwarty Kąkol. Duch ś. źle bywa nazwany palcem Bożym.

IEśli zła rzecż nazywać Ducha ś. palcem Bożym, tedyć źle go tak nazwał Pan Chrystus gdy mowił Lucae 11. v. 20. Ieśli palcem Bożym wyrzucam dyabelstwo, przyszło na was krolestwo niebieskie. Ktore słowa wykładaiąc Cyrillus Alexandryiski lib: 13. Thesauri 3. mowi. Palec Boży nazywa tu Ducha ś. gdyż podobnym sposobem z istnośći Bożey wychodźi Duch ś. iako z ludzkiey ręki palec.[3]) Abowiem iako z ćiała ręka, z ręki zaś palec idźie, tak y Duch ś. nietylko z Oyca ale y z Syna pochodźi. Ponieważ toż pismo ktore Ducha ś. Palcem Bożym zowie, zowie też y Syna Bożego prawicą y ramieniem. Esaiae 52. v. 10. Nagotował Pan ramię święte swoie przed oczyma wszytkich narodow. Skąd znać głupstwo Zizaniey ktory czego nie rozumie to gani. Bo acż Bog członkow ćielesnych niema, wszakże pismo ś. własnośći Boże przez własnośći członkow ćielesnych zwykło znaczyć o czym pełno w pismie, doczytać się każdy może.

---

[1]) На боцї: Duch ś. nie iest darem stworzonym. [2]) Dar stworzony iako rozeznac od Ducha ś. ktory też iest darem. [3]) Duch ś. palcem Bożym może być nazwany. [4]) Chrystus ramie Boże iako.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

(стор. 14)

Piąty Kąkol. Duch S. nie pochodźi od Syna ale od samego Oyca.

A Tego czym podpiera? Bo (powiada) Syn Boży o tym świadectwo daie gdy mowi v. Iana ś, cap: 15. Duch prawdy ktory od Oyca pochodźi. Lecz z tegoż samego mieysca ta iego podpora się wywraca. Abowiem trzy rzeczy tu Pan Christus o Duchu świętym mowi: że od Oyca pochodźi, y że iest Duchem prawdy, y że go on miał posłać od Oyca. Ieśliż iest Duchem prawdy: a prawda iest Pan Christus (bo o sobie mowi: Ia iestem droga, prawda y żywot) tedyć iest Duchem Chrystusowym, a zatym y od Chrystusa pochodźi: Nie iest to moy argument, ale świętego Cyrilla Alexandryiskiego w liśćie do Nestoryusa Heretyka, ktory list iż miał w sobie dostateczne wyłożenie wiary Chrześćiańskiey, przeto był przyięty, nietylko od Synodu wielkiego Ephezkiego, ale y od inszych pozad idących zborow, iako się ex Actis tychże zborow pokazuie.[1]) Tak tedy wtym liśćie Cyrillus ś. pisze. Duch ś. iest Duch prawdy nazwany, a Christus prawda iest: tedyć pochodźi z niego, iako y z Boga Oyca. Skąd się pokazuie, iaka wiara była starożytnych Greckich Oycow, o pochodzeniu Ducha **(стор. 15)** świętego, to iest, że oni wespoł zebrani na Synodach swoich, zgodnie wyznawali, iż Duch ś. nietylko od Oyca ale y od Syna pochodźi, abo (co wtąz idźie) od Oyca przez Syna: iako na Florenskim Synodźie declarowali się Biskupi Greczcy, że oni mowiąc iż Duch ś. pochodźi od Oyca przez Syna, toż rozumieią co y Laćinnicy, gdy mowią iż pochodźi od Oyca y od Syna. Pokazuie się też że Pan Chrystus w słowiech przerzeczonych dostatecznie wyraźił, iż Duch ś. nietylko od Oyca ale y od niego pochodźi, gdy go nazwał duchem prawdy. A jeszcze więcey gdy mowił: Ktorego ia wam poślę od Oyca.[2]) Bo ieśli Duch ś. od Syna nie pochodźi, iakoż go syn posyła? Abowiem miedzy personami Boskimi, iedna drugiey nie posyła, ktora od niey nie pochodźi. Oćiec posyła Syna y Ducha ś. bo te dwie personie pochodzą od Oyca. Syn zaś, ani Duch ś. nie posyła Oyca, bo Oćiec od nich nie pochodźi. Ieśliż tedy Ducha ś. Syn posyła: tedyć Duch ś. pochodźi od Syna. A nie szkodźi temu nic, to, co z Izaiasza Zizania przywodźi, iż Duch Boży posłał Chrystusa. Bo to prawda iest, iż Chrystus ile człowiekiem iest był posłany od Ducha ś.[3]) ponieważ tam rzecz się tocży o posłaniu na **(стор. 16)** przepowiadanie Ewangeliey. A to posłanie było wedle człowieczeństwa. A my mowiemy o posłaniu person Boskich

---

[1]) На боцї: Wiara starich Grekow o pochodzeniu Ducha ś. [2]) Syn posyła Ducha ś. [3]) Chrystus iako posłany od Ducha ś.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

w swey własney naturze. Nie nasz tedy to iest błąd, ktorzy z Epheskim zborem wierzymy y wyznawamy Ducha ś. od Oyca y od Syna pochodzącego, ale błąd iest y barzo wielki Zizaniey, ktory przećiw Synodowi Epheskiemu y świętemu Cyryllowi Alexandryiskiemu, przeć się tego nie wstydźi, wyrzekaiąc się rzeczą samą Oycow y przodkow swoich, ktorych teraz dla krotkośći nie wyliczam.

Szosty, Siodmy, y Osmy Kąkol. Ani źli do piekła, ani dobrzy do Nieba przed dniem sądnym idą.

SLowa własne Zizaniey są w artykule osmym. Tym Artykułem potłumiamy błąd onych ktorzy powiadaią, aby iuż miał być sąd, y aby iuż mieli grzesznych dusze męki, a sprawiedliwych zapłaty doskonałe otrzymać, co iest przećiw pismu y samemu rozumowi.

Trzy rzeczy tu twierdźi Zizania. Pierwsza: że sądu osobnego zaraz po śmierći niemasz. Druga: że dusze grzesznych zaraz po śmierći mąk żadnych nie ćierpią. Trzećia: że dusze sprawiedliwych przed dniem sądnym zapłaty nie od- **(стор. 17)** -noszą. Każda z tych trzech rzeczy iest fałszywa, przećiwko pismu, y potępiona iuż dawno od Kośćioła Katholickiego, a naostatek y od samych Grekow y Laćinnikow na zborze Floreńskim, na ktorym się ziednoczyli znowu Grekowie z Laćinnikami. Naprzod tedy szczery błąd iest nie przyznawać sądu osobnego, ktory się dźieie zaraz po śmierći każdego, abowiem wyraźnie pismo swięte mowi Ecclesiastici 11. v. 28. Latwia rzecż iest przed Bogiem wdźień śmierći, zapłaćić każdemu według drog iego.[1]) Tu opisuie mędrzec iż P. Bog ma oddać każdemu, to iest iż ma każdego osądźić: a to kiedy? dnia ześcia abo śmierći. Toć przed wielkim onym dniem sądnym. A iakoż ma oddać? każdemu według drog iego, to iest dobrym zaplaći, złych skarze. Lecż Zizaniey widźi się to przećiwko rozumowi, aby Pan Chrystus miał sądźić po śmierći, y drugi raz na końcu świata. Iakoby to rzecż nieprzystoyna była, aby Bog sprawiedliwość sądu swego, ktory nad każdym z osobna czyni, swego czasu iawnie przed wszytkim światem pokazać miał, skąd y więtsza chwała dobrym, y złym więtsze karanie będzie. Rzecże podobno kto: dosyćby na onym ostatnim sądźie, tego osobnego nie potrzeba?[2]) Odpowiadam. **(стор. 18)** Oboyga sądu potrzeba:[3]) Onego ostatniego dlatego aby wszystkiemu światu sprawiedliwość Pańska, w karaniu złych, y w zapłaćie dobrych pokazana była. Tego zaś sądu osobnego potrzeba z tey miary: aby się zasłużona zapłata świętym sługom Bożym długo nie

---

[1]) На боцї: Dusza skoro po śmierći sądzona bywa. [2]) Pytanie. [3]) Przyczyna sądu dwoiakiego.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

odwłoczyła, Ponieważ sam Bog to zakazał Leuit: 19. v. 15. Nie zostanie przy tobie zapłata naiemnika twego aż do iutra. Iż tedy ludźie sprawiedliwi zasłużyli sobie na tym świećie krolestwo niebieskie, tedy to sprawiedliwośći Bożey należy, aby słudzy iego zaraz iak znidą z tego świata, zapłatę swą odnośili.

Powtore y to drugi błąd wielki, mowić. że dusze złych przed Sądnym dniem nic nie ćierpią. Przećiwko temu błędowi mamy niemało przykładow w pismie ś. Pierwszy przykład iest o szataniech, o ktorych tak pisze Piotr ś. 2. Pet: 2. v. 4. Ieśliż Bog Anyołom grzeszącym nie przepuśćił, ale łancuchami piekielnymi stargnąwszy ie do piekła, podał ie na męki, na sąd ie zachowawszy. Iako od słowa do słowa y w Laćińskich y w Greckich kśięgach napisano. Ieśliż tedy Szatany podał na męki,[1]) ieśli podał ie do ćiemnice wieczney, ieśli ie przykował łancuchami piekielnymi: tedyć pewnie roskoszy nie **(стор. 19)** zażywaią, ale sprawiedliwym sądem Bożym y na ćiemnice, y na łańcuchy, y na męki skazani ćierpieć muszą. A iż ie śćiągnął do piekła, a piekło pełne iest ognia, tedyć iuż w ogniu pałaią, y w ogniu straszliwego onego wielkiego sądnego dnia oczekiwaią, na ktorym z wielką hańbą y podobno ieszcże z więtszym pomnożeniem mąk, będą przed wszytkim światem znowu do piekła strąceni y na wieczne vdręczenie skazani. Wtory przykład mamy Sodomy y Gomory, o ktorych miastach mowi Iudas Apostoł ś. w liśćie swym v. 7. Iż wystawione są na przykład, ćierpiąc mękę ognia wieczńego.[2]) Iuż tedy Sodomczycy ognia a nieiakiego inszego ognia ale ognia wiekuistego karanie odnoszą. Trzeći przykład mamy o Chore Datan y Abiron, o ktorych tak czytamy Num: 16. v. 32. Rozstąpiła się ziemia pod nogami ich, a otworzywszy się pożarła ie z przybytkami ich, y ze wszytką maiętnośćią ich, y zstapili żywo do piekła. Pewnie że nie na gody, ale aby dla złośći swoiey pałali w ogniach piekielnych.[3]) Cżwarty przyklad mamy Bogacża onego, ktory po śmierći był pogrzebion w Piekle, y tam męki wielkie ogniowe ćierpiał. Lucae 16. v. 22. Zakrzykuie tu Zizania: że to przypowieść w **(стор. 20)** rzeczy samey tego nigdy nie było. Ale ten okrzyk obrony mu żadney nie przynieśie. Bo naprzod proszę, kto mu to powiedźiał, żeby to przypowieść a nie prawdźiwa Historya była? Kiedykolwiek Ewangelistowie iaką przypowieść Pańską nam opisuią, na początku kładą, iż P. Chrystus taką a taką przypowieść powiedźiał a tu Lukasz ś. nie powiada żeby przypowieść iaka była. Ktemu, w przypowieśćiach, iż nigdy skutecznie na świećie nie były, nie bywaią mianowane imiona y nazwiska

---

[1]) На боцї: Diabli w piekle męki ćierpią. [2]) Sodoma y Gomora w ogniu męki ma. [3]) Chore, Datan, Abiron w piekle.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

własne, iako w inszych przypowieśćiach Pana Chrystusowych, iasnie każdy obaczyć może: a tu iako w prawdźiwey Historyey persony własnymi nazwiskami mianowane są, Lazarz, Abram, Moyżesz[1]). Nad to wszystkie insze rzeczy tu opisane, prawdźiwe są, niezmyślone, iako piekło, przepaść, Abraham, Moyżesz, Prorocy: toć też pewnie nie zmyślona persona iest Bogacża y Lazarza. A co mowią iż tu iest wzmianka ięzyka y palca, czego dusze nie maią: to ieszcże przypowieśći nie czyni. Bo y Bog acż członkow niema, przedsię pismo o nim pod podobieństwem członkow tych ćielesnych mowi. Nie dźiw tedy że y o duszach zmarłych ludźi także mowi, pokazuiąc że co żywi ćierpią na ćiele, to zmarli ćierpią **(стор. 21)** na duszy: inaczey bez tych podobieństw zrozumiećbysmy rzeczy duchownych nie mogli. Ale daymy to żeby to przypowieść y rzecż zmyślona była: ku czemuż proszę tę przypowieść P. Chrystus przywiodł, iedno aby nam pokazał to co się na tamtym świećie dźieie? Inaczey przypowieść żadnegoby podobieństwa nie miała, gdyby o rzeczach niepodobnych była. Iż tedy ta przypowieść iest o mękach zaraz po śmierći: tedyć pewna rzecż być muśi, iż dusze złych po śmierci męki ćierpią. Przydam y to co Paweł ś. do Korynthow pisze I. Corint: 3. v. 13. Iż gdy dźień Pański w ogniu przyidźie, iesli ktorego vczynek zostanie zapłatę weźmie, a ieśli ktorego vczynek zgore szkodę podeymie, a sam zbawion będźie, wszakże tak iako przez ogień[2]). Ktory to iest dźień pański w ktorym się to dźiać będźie? Pewnie nie dźień żywota naszego; bo dźień żywota naszego w pismie ś. iest nazwany dźień nasz, nie dźień Pański[3]). Ani też iest on dźień wielkiego y ostatniego sądu. Bo na onym sądźie żaden nie będźie przez ogień zbawiony, ale ktorykolwiek do ognia będźie posłany, na wieki tam zostanie: bo rzecże Pan, Idźćie przeklęći do ognia wieczńego. Muśiem tedy rzec, że tu Duch ś. mowi o dniu Pańskim, ktory się **(стор. 22)** poczyna zaraz po śmierći każdego, w ktorym Pan rozdaie każdemu według vczynkow swych.

Potrzećie pokazuie się y trzeći błąd. Zeby dusze sdrawiedliwych przed Sądnym dniem nie miały być w niebie.

Bo gdźież się kwapił Paweł ś. gdy mowił, Philip: I. v. 23. Pragnę być rozwiązany a być z Chrystusem: Wiedźiał pewnie że rozwiązany będąc z tego ćiała, miał się tam dostać. gdźie Chrystus, to iest do nieba[4]). Do tegoż służy y ono mieysce 2 Corinth. 5. v. 1. v. 8. Kędy Paweł ś. chce wyszedszy z ćiała, być obecnie przy Panu w niebie. A łotrowi na krzyżu wiszącemu y proszącemu o krolestwo niebieskie:

---

[1]) На боцї: O Bogaczu prawdźiwa Historia. [2]) Czyśćiec. [3]) Co dzień nasz a co dzień Pański. [4]) Swięći w niebie są.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

kiedy Pan Chrystus obiecał krolestwo niebieskie? Dźiś (mowi) będźiesz zemną wraiu. Toć nie po dniu sądnym ale zaraz po śmierći. Bo co łotr nazywa Krolestwem Chrystusowym, to P. Christus nazywa Raiem. Także Stephan pierwszy Męczennik kiedy miał vmrzeć, widźiał niebiosa otworzone, y Jezusa stoiącego na prawicy mocy Bożey: Acto: 7. nie dla inszey przyczyny, iedno aby rozumiał że tam miał być zarazem po śmierći przeniesiony, y dla tegoż wnet przydaie one słowa Acto: 7. v. 59. Panie Jezu przyimi Ducha mego. A że o tym także trzymali Doktorowie swięći, nic wątpić nie trzeba: **(стор. 23)** Abowiem Chryzostom ś. Hom: 3 ad Philip: tak pisze: Sprawiedliwi choć na tym choć na przyszłym świećie są, z Krolem (to iest z Chrystusem) są. Wszakże na onym świećie bliżey przystępuią, nie przez wiarę, ale twarz w twarz. Basilius ś. o czterdźieści męczennikach pisze, iż ich niebo przyięło, y że otworzone są im Rayskie wrota. Homil: in 40. Martyr. Grzegorz Nazyazeński toż pisze o Basiliuszu ś. Oratione in Basil. Grzegorz Niseński także pisze o ś. Ephrem Oratione in sanctum Ephrem. Chryzostom ś. nieraz twirdźi o Pawle świętym iż w niebie iest.

Jasnie się tedy z tych dowodow pokazuie wielka nieumnieiętność y błąd wielki Zizaniey, ktory się tego zapiera, o czym iasne są świadectwa pisma świętego y Doktorow świętych.

Dźiewiąty Kąkol. Heretykami są ktorzy nie w kwasnym chlebie sprawuią Sakrament Ciała Pańskiego.

JEśli to tak iest, iako Zizania powiada: toć napierwszy Heretyk był sam Pan Chrystus, ktory iż ostatnią Wieczerzą sprawował pierwszego dnia przasnikow, Matth: 26. v. 13. Mar: 14. v. 12. Lucae 22. v. 7. kiedy pod **(стор. 24)** przeklęctwem Bożym nie godźiło się mieć nic kwaszonego wdomu, tedyć nad to nic pewnieyszego, że nie kwaśnym chlebem ale przasznym Wieczerzą swoię odprawował[1]). Bredźi tedy lada co Zyzania. Bo to do wiary nie należy, bądź w kwaśnym iako Grecki, bądź w przasnym chlebie iako Laciński Kościoł czyni, Sakrament Pański iest sprawowany: ani dla tey roznośći iak żywo Kościoł Laćiński Greckiego ani Grecki Laćińskiego nie potępiał: y owszem do tego czasu Greczcy Katholikowie ktorzy nie daleko Rzymu mieszkaią, alla grotta ferrata, w kwaszonym chlebie odprawuią Mszą ś.

---

[1]) На боцї: Pan Jezus w przasnym chlebie wieczerzą swą odprawował.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Dźieśiąty Kąkol. Heretykami są, ktorzy małych dźiatek do Sakramentu ćiała Pańskiego nie przypuszczaią.

ANi pisma żadnego, ani postanowienia Kościoła powszechnego, o tym niemasz, aby dźiatki małe, poki do rozumu przyidą, Sakramentu Ciała Pańskiego pożywać mieli: (Acż na niektorych mieyscach był ten zwyczay przez czas niemały zachowany: aby dźiatkom małym ćiało Pańskie rozdawano. O czym pisze Cyprianus Sermone de lapsis). Y owszem gdy się pisma **(стор. 25)** świętego dołożemy, znayduiemy, że nietylko nie iest rzecż potrzebna dźiatkom ku zbawieniu, ale ani do końca przystoyna[1]). Niepotrzebna: bo oni przez Krzest zstaią się synami Bożymi, a zatym y dźiedźicmi Krolestwa Bożego. Nieprzystoina: abowiem taiemnica ta Ciała Pańskiego bez wiary y bez doświadczenia siebie samego, y bez przypamiętywania męki pańskiey nie ma być sprawowana: bo y Pan Christus kazał to czynić na swoię pamiątkę, y Paweł ś. każe się przed przyięćiem dobrze doświadczać. A dźiatki małe acż wlaną wiarę na krzćie maią, wszakoż vżywać iey nie mogą, a przeto ani rozważać sobie tey taiemnice, ani pamiątki męki Pańskiey, wedle godności czynić, ani samych śiebie doświadczać y przygotować mogą. Dla tego Kościoł Laćiński tego zwyczaiu niema, aby małe dźiatki do tak wielkiego Sakramentu przypuszczał: ani im dla tego zagradza do nieba: bo tym tylko iest potrzebny do zbawienia Sakrament Ciała Pańskiego, ktorzy go z przygotowaniem y z wiarą vżywać mogą. Y do takich ściągała się ona mowa Chrystusowa. Jeśli nie będźiećie pożywać ćiała mego, y pić krwie moiey, nie będźiećie mieć żywota w was. Do czego y ten dowod **(стор. 26)** niech przystąpi: Poki kto iest Synem Bożym, poty ma prawo do krolestwa niebieskiego. Jeśli synami tedy y dźiedźicami mowi Paweł ś. Rom: 8. Lecż dźiatki małe przez Krzest zstali się synami Bożymi[2]), a tego synowstwa nie mogą traćić iedno przez grzech: grzeszyć zasię niemogą poki do rozumu nie przyidą. A zatym poki do rozumu nie przyidą, choć nie przyimuią Sakramentu, nie grzeszą ani przestaią być synami Bożymi, y dźiedźicami Krolestwa Bożego. Niechże baczy Zizania gdźie to wyczytał, aby to był błąd Heretycki bronić Sakramentu Ciała Pańskiego dźiatkom małym.

Fałsze abo potwarzy Zizaniey.

NIe dosyć mu było grube nazbyt y przećiwne wierze Katholickiey błędy, za szczyrą prawdę vdawać, ale chćiał ieszcże przydać do

---

[1]) На боцї: Dziatkom małym ćiało pańskie dawać nietrzeba.
[2]) Dziatki maią prawo do nieba oprocż przyięćia ćiała pańskiego.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

błędow y te potwarzy. Pierwsza na zacnego onego, ktory kościoła Greckiego wielkiem był Filarem, świętego Atanasiusa. Abowiem Symbolum iego przekładaiąc na polskie: to mieysce gdźie mowi o Duchu ś. dwoiako zfałszował. Bo gdźie Atanasius ś. mowi: Duch ś. od Oyca y od Syna nie sprawiony, nie stworzony, nie v- **(стор. 27)** -rodzony, ale pochodzący: tam ten wierny tłumacz przekłada: Duch Swięty od samego Oyca nie sprawiony. y przydawaiąc ono słowko Samego, a wyrzucaiąc drugie słowko y od Syna, przećiwko wszytkim księgom starym Greckim y łacińskim fałsz buduie: za co ten fałszerz tak niewstydliwy srogą liczbę Panu Bogu dnia sądnego oddać muśi. Nam teraz fałsz iego wytknąć iest dosyć. Jeszcze się ten falsz y stąd pokazać może: że Atanasius ś. na inszych mieyscach, a zwłaszcza Sermone 4. contra Arium, Ducha świętego zowie światłością z obudwu pochodzącą.[1]) Abowiem Oyca zowie słoncem, Syna iasnością, Ducha ś. światłością z obudwu pochodzącą. Drugą potwarz, kładźie na łaćinniki, iakoby oni twierdźili, iż Duch ś. od dwuch początkow pochodźi. A Kościoł Laćinski tak się tym brzydźi, że też przeklina y za Heretyki ma te, co tak trzymaią: iako się z Canonu Concilium Lugduńskiego wyższey pokazało. Lecż Zizania tak z sobą argumentował: Wedle Lacinnikow Duch ś. pochodźi od Oyca y od Syna, otoż od dwu początkow. Głupie co prawda Argumentum. Bo rownymby obyczaiem tak kto mogł argumentować, Bog Oćiec, Syn, y Duch ś. stworzyli świat, otoż trzey są stworzyćiełowie świa- **(стор. 28)** ta: Iako tedy to nie idźie tak ani owo: Bo acż Oćiec, Syn, y Duch ś. są trzy persony, wszakże ći trzey iedno są,[2]) y iednę wszechmocność maią, a przeto iako są iednym Bogiem, tak y iednym stworzyćielem świata. Także względem Ducha ś. Acż Oćiec y Syn są dwie personie, wszakże ći dwa są iednym Bogiem, y iednę moc maią, tedyć też iednym są początkiem Ducha ś.

Trzećia potwarz iest na Macedoniusza Heretyka, iakoby on twierdźił, że Duch ś. od Oyca y od Syna pochodźi, y iakoby za to miał być potępiony od Synodu Constantinopolskiego. Lecż to iest fałsz: Abowiem Macedonius Heretyk trzymał o Duchu ś. z Aryanami, iako o tym świadczy Augustyn święty de Haeresibus, cap: 52. A Aryanowie twierdźili że Duch ś. iest stworzeniem Synowskim, iako świadczy Basilius ś. 2 contra Eunomium: gdźie pisze iż tak dowodźili, Syna Bożego być mnieyszym niżli Oćiec: Bo Oćiec, stworzył Boga mnieyszego, to iest

---

[1]) На боцї: Duch ś. od Oyca y od Syna pochodźi. [2]) Duch ś. ieden ma początek.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Syna. A Syn nie mogł stworzyć Boga ani wielkiego ani małego, ale tylko stworzył Ducha ś. ktory nie iest Bogiem. A toć było bluźnierstwo Macedoniuszowe potępione na Zborze Constantinopolskim: [1]) nie to co sobie zmyśla Zizania. Iż tedy Macedoni' twier- **(стор. 29)** -dźił Ducha ś. być stworzeniem Syna: Oycowie święci przećiwko temu vtwierdźili, że Duch ś. nie iest stworzony, ale od Oyca pochodzący, tym iednak nic nie zagradzaiąc pochodzeniu od Syna: bo ani tak to twierdźili, żeby od samego Oyca pochodźił: ani tam na ten czas o tym gadka była, ieśli od obudwu pochodźi, abo od iednego, ale ieśli iest stworzony abo pochodzący. A te questie vważywszy, roskazali wierzyć że Duch ś. nie iest stworzony, ale pochodzący od Oyca wedle pisma.

Teć są przednieysze błędy y iawne fałsze tego to Mistrza w Izraelu. Dźiwna rzecż zaiste y pożałowania godna, iako w tak małą książkę, tak wiele błędow mogł natkać. Cożby było gdyby co więtszego pisał, iakoby trudno policżyć wszystkie błędy, omyłki y fantazmata iego. Lecż się dźiwować nie trzeba: bo tak pospolićie bywa, iż głupi na ten czas nawięcey błądźi, kiedy mądrze y wysoko chce mowić. Więc y Zizania iż się rzeczy głębokich nigdy nie vczył, a przedsie chćiał się vdać za vczonego Teologa do ludźi: tedy nie dźiw że w tak sprosne y gęste błędy wpadł, skąd nie tylko dobre mniemanie v ludźi vtraćił, ale y za bluźnierce słusznie od każdego bacżnego poczytany być ma. Dobrze **(стор. 30)** takiemu radźi Mędrzec w Pismie ś. aby raczey milczał. Bo Stultus si tacuerit, sapiens reputabitur. Głupi poki milczy, vydźie za mądrego, a gdy mowić poczńie, głupstwo swe wydaie. A ieśliż milczeć niechce, niechże się lepiey poucży y namyśli, aby ani sobie ani swoim sromoty nie czynił. A co więtsza aby głupstwem swym dusz Chrześćiańskich iako trućizną nie zarazał, oglądaiąc się na straszliwy Sąd Boży.

Vpominanie do Vniey narodu Ruskiego.

IVż się do ćiebie obracam cny narodźie Ruski. Gdy się przodkom twoim przypatruię, wydźiwić się niemogę, iako cnotami wszelakiemi, pobożnośćią, świątobliwośćią, a osobliwie zgodą y miłośćią Chrześćańską kwitnęli: tak że o nich się rzec mogło: Ten iest lud ktorego błogosławił Pan. Abowiem y przełozone Duchowne takowe mieli, ktorzy nauki y swiątobliwośći swoiey wonność po wszystkim świećie rozlawszy, aż do tych czasow znaki wielkie swoiey doskonałośći zostawili:

---

[1]) На боцї: Błąd Macedoniuszow iaki.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

mowię onego Bażylego, Chryzostoma, Atanazyusza, Grżegorza Nazyańskiego, y Nissenskiego, y wielu innych: **(стор. 31)** ktorzy iako gwiazdy Niebo, tak Kościoł Grecki zdobili y oświecali, ćiemności Herezyey y błędow rozganiali, owieczki Christusowe zdrową a zbawienną nauką posilali, przykładem swym do miłości Bożey y do wszelakiego nabożeństwa wzbudzali.

O świeckich też przełożonych mowiąc,[1]) miedzy tymi wiele takowych było, ktorzy nad wiarę Katholicką, nic na świećie zacnieyszego sobie nie poczytali, onę sobie nad wszytko przekładaiąc, y do gardł swych oney broniąc, przykład osobliwy y wieczney pamięći godny wszystkim Panom Chrześćiańskim, po sobie zostawili. Tacy byli oni zacni Cesarze, Konstantinus, Theodosiusowie oba, Martynianus, Iustinianus, Tiberius, Basilius y inszy. Skąd rzeczpospolita Grecka miedzy inszymi Państwy Chrześćiańskimi długo y szczęśliwie kwitnąca była. Miała znaczną łaskę, opatrzność Bożą, y obronę nad sobą: miała sławę, czasy y lata dobre, y mnostwo wszystkiego dobrego, owa krotko mowiąc, miała swoię moc y władzą, wolność, swobodę, pokoy, zwyćięstwo. A tego wszystkiego szczęśćia y błogosławieństwa Bożego iednę tylko naprzednieyszą przyczynę [2]) wynayduią, zgodę y miłość Kościoła Gre- **(стор. 32)** -ckiego z kościołem Laćińskim: Abowiem poki ta była, poty wszytkie te kleynoty w Greckich Państwach stateczńie y nieodmiennie trwały. A iako skoro ta vstała, tak też zrazu wszystko błogosławieństwo y szczęśćie pomaluczku vstawać poczęło,[3]) a potym za wiadomośćią wszystkiego świata prawie niemal wszystko vpadło, co każdy mądry od osmi set lat sobie czasy rozbieraiąc dobrze obaczyć może.

Ty tedy narodźie zacny, przykład takich przodkow maiąc za cześć wielką sobie rozumieć masz ich naśladować, ich przykładem żyć, y ich stopami chodźić. Nie wstydźili się oni zwać y cźćić vrząd Pana Chrystusow w Biskupach Rzymskich: bo z Kościołem Rzymskim iako dusza z ćiałem iedno będąc tegoż ćiała iednę głowę od Chrystusa postanowioną znali, w rzeczach dusznych powolni mu byli, z wielkim nabożeństhwem onemu posłuszenstwo powinne oddawali: wiedząc iż wtym nie człowieka samego, ale Chrystusa Pana cźćili, ważyli, szanowali. Niemasz się tedy y ty wstydźić, tegoż za onych przykładem vczynić. Nad miłość vnią y zgodę, oni nic pięknieyszego, milszego, ani droższego

---

[1]) На боцї: Przełożonych Greckich tak Duchownych iako y Swieckich iednakie serce było do Kościoła Laćinskiego. [2]) Szczęśćia y trwałośći Greckiey przyczyna. [3]) Grekowie vtraćiwszy zgodę vtraćili wiele.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

nie rozumieli. Niechćiey się też y ty w niezgodźie y rozerwaniu kochać, bunto- **(стор. 33)** -wniki wszelakie ktorzy ćię od iedności odwodzą, za głowne nieprzyiaćiele sobie poczytay, dla pożytku twego od nich vćiekay, a głosu ich szkodliwego nie słuchay. Słuchay raczey głosu Pasterzow y Biskupow twoich, ktorzy czuiąc się w powinności swey y w vrzędźie swoim, drogęć do zgody y do vniey świętey otwieraią. A maiąc na bacżeniu pożytki ktore za tym niepochybnie vrość mogą, w te słowa do ćiebie y do synow twoich mowią. My na ktorych ramiona Bog Wszechmogący ćiężar ten barzo ćiężki starania o dusze ludzkie włożył,[1]) y nam do szafunku y do zachowania polećił skarb barzo drogi, ktorego on krwią swoią naświętszą nabył: znaiąc to barzo dobrze co powinność nasza Pasterska nieśie, nierazechmy z płaczem wylali serca nasze do Pana Boga, za was owieczki nasze, iakobysmy was za niedbalstwem naszym wiecznie nie zgubili, ale Panu Chrystusowi samemu, iako wierni szafarze do rąk oddawali. Teraz tedy na wszystkie się strony oglądaiąc y vpatruiąc co wam iest zdrowego y zbawiennego: do świętey zgody y do iedności was wzywamy. abysmy tę ligę y to przymierze, poddaność y posłuszeństwo, ktore Oycowie naszy, stolicy Apostolskiey Piotra ś. mocno trzymali, za przykładem y powodem ich przy- **(стор. 34)** -ięli: a związawszy się węzłem nie rostargnioney miłości, lepiey Panu Chrystusowi służyli: gdyż on sam powiedźieć raczył. Stąd poznaią iż vczniowie moi iesteśće, ieśli się wespoł miłować będźiećie. Słuchayćiesz owieczki miłe wiernego głosu Pasterzow waszych, nie pogardzayćie napominaniem naszym, idźćie z stopy w stopę torem onym dawnym za Biskupami waszymi. Mieyćie się do zgody y do miłości. Bo miłość Bog iest, y kto mieszka w miłości mieszka w Bogu, a Bog w nim. Niesłuchayćie tych warchołow, ktorzy miedzy wami zaiątrzenie y niezgody rozśiewaią. Abowiem Bog nie iest Bog niezgody y rozdwoienia, ale iedności y społeczności. Przydayćie tę śliczną ozdobę zgody świętey do wszystkich nabożeństw waszych, aby tym milsze y przyiemnieysze Panu Bogu były: bo bez zgody nic się Panu Bogu nie podoba. gdyż y Pan Chrystus ofiary do ołtarza nośić y kłaść nie kazał, ażbyś się pierwey poiednał z bratem swoim. Vćieszmy tym Pana Boga y Anioły iego, ktorzy nadewszystko zgodę miłuią: [2]) daymy tę poćiechę y oczekiwaną ochłodę wszystkiemu Chrześćiaństwu: ktore z poiednania nas braćiey swoiey niewymownie się ćieszyć będźie. Nie dopuszczaymy aby się więcey iuż nieprzyiaćiele kośćioła Bożego z niezgody naszey śmiali

---

[1]) На боцї: Głos pastyrzow ruskich do owieczek swoich. [2]) Zgoda s. Bogu y Angołom miła.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

y ćieszyli: ktorym daleko lepszy y (стор. 35) potężnieyszy odpor damy, kiedy w iedności wespoł z sobą związani y ziednoczeni będźiemy. Niech tedy dla Boga synaczkowie mili głos Oycow waszych vszu waszych dośięże, a v was daremny nie będźie: otoli się przed Maiestatem Bożym y przed wszytkim dworem Niebieskim oświadczamy, iż zatraczenia waszego winni być niechcemy, omywamy przed wszystkim światem ręce nasze ze krwi waszey. Na zaniedbanie nasze vskarżać się nie możećie, wolne iest z tey strony oko nasze od zmazy y grzech od nas odszedł: bo o to nie milczemy. Ieśli nas nie vsłuchaćie, nie my za was ale sami za się dnia onego sądnego odpowiadać będźiećie, gdyż nie z nas ale z was zguba wasza.

Te takie abo tym podobne są głosy do ćiebie pasterzow twoich: ktore ieśli wdźięcznie y sposzłuszeństwem przyimiesz, pożytek sobie vczynisz, a panu Bogu samemu w Pasterzach twoich do ćiebie mowiącemu tę poczćiwość wyczuiesz. Ieśli zaś czego Boże nieday, starszym twoim duchownym sprzećiwiać się będźiesz, vszy zawrzesz, a do Pana Boga twego tyłem się obroćisz, żadney wymowki ani przed ludźmi, ani przed Bogiem mieć nie będźiesz: ale przeklęctwo wieczne nad tobą będźie wiśiało, ktore ćię swego czasu poraźi. A nie wymawiay się tym, że podobno nie wszyscy Władikowie na to (стор. 36) się zgodźili: bo do dobrego dosyć y na iednym. Złość ludźi niezgodnych do miłości zobopolney przeszkadzać nie ma. A ieśli o wielość Biskupow idźie, masz za sobą niepoliczony poczet Biskupow onych świętych przodkow twoich, na ktorych przykładźie y powodźie możesz bespieczńie polegać. Niezgodni Panu Bogu za się rachunek dadzą. Ty twego dobra nie opuszczay z ktorego y doczesne y wieczne poćiechy od Pana Boga otrzymasz. Amen.

DO ZIZANIEY.

DZiwuieć się miły Zizania, że ty będąc tym czymeś iest, tak się wielkich rzeczy ważysz. Z niebem y z źiemią walczysz, ani Bogu ani ludźiom nie przepuszczasz. Swiętych z nieba wypychasz. Szatanow do piekła nie puszczasz. Chrystusa przyczyńcę naszego nie wierzysz. Ducha ś. bluźnisz. nie przyznawaiąc go być od Oyca y od Syna pochodzącym. Niedosyć ći na tym, y na przełożone twoie tak duchowne iako y świeckie ięzykiem szpetnie się targasz. Krola Pana naszego niepięknie na kazaniach twoich wspominasz. Metropolićie łaiesz. Laćinniki przeklinasz. Ruś do buntow y do niezgody podżegasz: y żeć krotko powiem, vrząd Dyabelski na źiemi odprawuiesz. Czego ći ktorzy kazań twoich słuchaią poświadczyć mogą. Niewiem na co się oglądasz y wczim

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

tak bardzo vfasz. Iako się ći, ktorim to należy wiedźieć, na ćię tego dowiedzą, niewiem iako im za to dosyć vczynisz.

DO TEGOSZ.

PLaćiś ty Zizania onego niewiedźiał,
Co Pan Chrystus o takim naśieniu powiedźiał: [1])
Niech kąkol czasu żniwa do szczętu wyrwany
Będźie w snopach na wieczne spalenie podany.

[1]) На боцї: Matt. 13. v. 30.

Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Стефан Зизанїй.

(картка I ненум.)

KAZANЬE
СѢГО КИРИЛЛА
Патрїа́рхи їерли́мъского, ѡ
атїхристѣ и̑ знакѡ^х е̑гѡ. з ро^з
шире́нїемъ нау́ки проти̑
е̃ресей ро́зъны^х.

K A Z A N I E.
S. Cyrylla Patryarchy Jerozolim
skiego, o Antichryśćie, y Znakoch
iego, z rozszyrzeniem nauki prze-
ćiw Herezyam roznym.

Брошура Стефана Зизанїя, напечатана в Вільні 1596 р. в руській і польській мові, числить всїх карток 224 мал. 8⁰. Перші картки, в числї 8, ненумеровані. Они містять в собі заголовок, герб кн. Острожського, посьвяту і реєстр. В передруку означуємо їх римскими цифрами. Властива брошура починає ся доперва з девятою карткою, від якої замічаємо нумерацию аркушів на руськім текстї кирилицею, на польскім ґотиком по серединї картки. Всїх аркушів числить брошура: 1 ненумерований + 27 нумерованих. Нумерация карток починає ся в рускім текстї доперва з 13 карткою (кирилицею гї) а на попередних она пропущена; в польскім текстї є рівнож 12 карток без нумерациї, однак через помилку означено в старопечатній брошурі 13 картку числом 12 (арабскими цифрами) і так переведено дальшу нумерацию до кінця. Через сю помилку вийшло те, що польский текст числить 107 карток, хоть в дїйсности має їх, подібно, як і руський, 108 карток, не числячи перших вісьмох, ненумерованих карток. В передруку будемо означувати так ненумеровані, як і нумеровані картки обох текстів арабськими цифрами, починаючи від числа 1. При сїй нагодї мусимо звернути увагу на се, на що вказав вже був у своїй бібліографії Каратаєв, що деякі картки руського тексту мають блудну нумерацию. Так прим. 21 картка означена числом кѧ; 22 картка числом кѣ; 23 картка числом кѕ; 24 картка числом кз; нумерациї карток 79, 102 і 108 не відпечатані, так що картки остали ся без неї. Перепечатуючи оба тексти паралельно, відмічуємо грубшими клямрами ті слова, чи реченя, яких в другім текстї нема. Крім того подаємо розстріленими черенками в кирилиці а курсівою в польскім текстї ті місця, що не годять ся з собою, або що свобіднїйше перекладені.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Bo gdy rzeką pokoy y zmocnie
nie: tedy nagle ze wszystkim zginie
nie przyidźie na nie, I. Thess: 5.
W Wilnie.
Roku od stworzenia świata. 7104
а ѡ вопщѣмъ гѫ нщ҃ѣ їс хѫ, ѧфчѕ.

(картка I об.)

Herb Jaśnie Oświeconego wielmożnego
Pana Konstantina Konstantinowi-
cza Kxiążęćia Ostrozskiego, Woie-
wody Kijewskiego, Marszałka
żiemię wołyńskiey, starosty
Włodźimierskiego, etc.

[Герб кн. Острожьскихъ.]

Męstwo twoie z wiarą iest Kleynot nadroższy,
Czego sye nieprzyiaćiel lęka by nasroższy:
Ktore w domu Ostrozskim nigdy nie vstaie,
Bo wiernym iego potomkom tę łaskę Bog daie:
Ze skarbow maiętnośći z ynąd nie potrzebuią,
Lecz w swey stałośći y wierze wiecznie sye funduią.

(картка II ненумер.)

Ꙗснѣ Ѳсвѣцѡномꙋ Пáнꙋ, а Пáнꙋ Кѡстáтíнꙋ Кѡстáтíновичꙋ. Въ свѣтóмъ крещíенїи Васíлїю. кнѧжáти ѡстрожскомꙋ Воєвóдѣ кúевскомꙋ, Мар'шалкови зéмлѣ Волúнскоѥ, Стáростѣ Володúмѣрскомꙋ. и прóча.

Пáнꙋ Моéмꙋ Мл҃тивомꙋ.

Мнѡгó ѥстъ рéчíй непéвъныхъ, в котóрыхъ сѧ кохаíю лю́ди. лéчъ побóжъность [самáѧ] ꙗснѣ вельмóжный Кнѧже маéтность вѣчнаѧ и несмертéлнаѧ [ѥстъ] чл҃кокι. котóраѧ нетóлко на сéй свѣтѣ áле и по смéртι ѳномꙋ помагáетъ. Ѥслú ковѣмъ богáство, тó ѥстъ непéвънο. ꙗкъ ты мó-

(картка III об.)

Jaśnie Oświeconemu Panu a Panu, Konstantemu Konstantinowiczowi, we Krzćie świętym BAZYlemu Kśiążęciu Ostrozskiemu, Woiewodzie Kijewskiemu, Marszałkowi Ziemię Wołyńskiey, Staroscie Włodźimierskiemu etc. Panu memu Miłościwemu.

Wiele iest rzeczy nie pewnych w ktorych sie ludzie kochaią, lecz Pobożność, Jasnie wielmożne Kśiąże, maiętność wieczna y nie śmiertelna człowiekowi, ktora nie telko na tym świećie, ale y po śmierći onemu pomaga: Jesli bowiem Bogactwo, to nie iest pewne, iako też możność y śiła trwa telko do czasu, Zdrowie ta-

Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

жность и̑ сѝла трѣва́етъ то́лко до ча́сѹ. здоро́вѧ та́кѣже пѣ́сѣ хоро́бы. а̀ мо́лодости ѡ̑з'до́бѹ, звѣ́тѧжѹе ста́рость. Побо́жъность сама́ѧ то̀ко в правосла́вѣной вѣ́рѣ чѣ́кови е̑стъ за́вѣ́ждꙑ мо́цъна. кото́рои розъмаи́тиⁿ спо́собомъ правъди́вꙑи сѝ ѡ̑ве собѡ́рънои це́рѣкве собѣ́ набꙑва́ли. е̑дны бовѣ́мъ по́стомⁿ, [и̑] моли́твою, ѥ̑лъмѹ́жною. чи́стостю, и̑ пов'ста́глѝвостю т̑ѣ́ла. а̀ дрѹгíи ста́тѣ́чъностю и̑ смѣ́лостю вызънанѧⁿ пра̄ди́вои вѣ́ри. Ꙗ̑ко проро́ци, А̑по́столове, Мѹ́ченици сты́и. кото́рїи свое́ю побо́жностю наⁿ всѣ́ⁿ с̑ѹ́тъ поли́чени. а̀бовѣ́ⁿ жа́леⁿ кри́вѣды бо́жеи зна́ты бѹ́дѹчи, ѥ̑ако и̑ гѣ́тъманы проти́въ на́йпотѹ́жнѣ́йшиⁿ мона́рѣхѡⁿ сѣ́та того̀ становѝли сѧ. вы̑нанѧ ѡ̑ е̑дъно́и сто́и правосла́вѣной вѣ́рѣ чи́нѧчи, и̑ въ въ о̑но̀ до кон'ца̀ тръва́ючи живота̀ свое́го не жа́ловали. што̀ все́ дла̀ ми́лости г̃а б̃а и̑ [ме́нъшеи], бра́тїи свои́ чини́ли. кото́рыⁿ вѣ́ри побо́жности (картка II об.) и̑ мѹ́жства наслѣ́дова́ли, ѡ̑ные за́цъные. сто́е па́мѧти про́дъкове Костаⁿти̑ⁿ о̑нъ вели́кїи гѣ́тма̄ⁿ Ѡ̑ц̑ъ ва̀шеи кнѧжа́цъкои мл̄сти. кото́рого ста́лость, мѹ́жство, пова́гѹ мѹ́дрость, вѣ́рѹ, г̃ѹ е̑ѹ и̑ па́нѹ своемѹ. нетóл'ко в' тѹ́тошни̑ⁿ, а̑ле и̑ в' и́ны̑ⁿ па̄ⁿства̄ⁿ дозна́ли за́цъны̑ⁿ на́родѡⁿ лю́де. неⁿспомина́ю т̑ѹ дла̀ хвалы́ бо́жеи на ро́зъны̑ мѣ́съца

kież psuie choroba, a młodości ozdobę źwećięża starość. Pobożność sama, *ta* w Prawosławney wierze człowiekowi iest zawżdy *pomocna*, ktorey rozmaitym sposobem Synowie pra- **(картка IV ненум.)** -wdźiwi Soborney Cerkwie sobie nabywali, iedni bowiem Postem, Modlitwą, Jałmużną, Czystością, y powśćiągliwością ćiała, a drudzy *Męstwem* [y] wyznaniem prawdziwey wiary, iako [są] Prorocy, Apostołowie, Martires święći, ktorzy [dla męstwa] w pobożności nade wszystkich są policzone, abowiem żalem krzywdy Bożey zięći będąc, iako *Rycerze sławni* przećiw napotężnieyszym Monarchom świata stanowili sye, wyznanie o Jedney świętey prawosławney wierze czyniąc, y w niey do końca trwaiąc żywota swego nie żałowali, co wszystko dla miłości Pana Boga, y braćiey swey czynili, kthorych wiary Pobożności y męstwa naśladowali zacni oni świętey pamięci przodkowie Konstantin on wielki Hetman Oćiec W. Kx. M. ktorego Stałość Męstwo, Powagę, Mądrość, Wiarę Panu Bogu, y Panu swemu nie telko w tuteszнich, ale y w inych Państwach doznali zacnych *Familiey* ludźie: Nie wspominam thu onego dla chwały Bożey na rozne mieysca **(картка IV об.)** Bożey maiętności nadania, ozdoby, Domow Bożych wielkim kosztem budowania, dla rozszyrzenia chwały Bożey, y vspokoienia *Reliey* Jiedney świę-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

маѣтъности наданѧ. ѡ҃зъдо́бы, вели́кими ко́шъты бꙋдова́нѧ домо́въ бо́жїихъ для розъшире́нѧ побо҃жности, и҃ въспокое́нїѧ набожѣ҃ства ѣ҃дъно́и свято́и кадоли́ческои цр҃кви гре́ческои. на҃ што былъ пр҃аве г҃ꙋдⷭ ѣⷭ ꙋвѣ́сь вѣ́къ сво́й ѻ҃фѣ́рова҃. за҃што ты҃ е҃го́ бо́гъ всѣдержи́тє҃ го́йне благослови́ти ра́чи҃. Ва́шⷭ кнѧжа́цъкꙋю мл҃ть, па҃ски́и го́дъности пото́ҳка. В҃ домꙋ кня҃ⷭства ѡ҃стро҃ского дѣ́дича, а҃ въ правосла́҃вной вѣ́рѣ перє҃нѣ́шого дарова́ти ра́чи҃. кото́рого мо́жъность, ста́лостъ, мꙋ́҃ство, вѣ́рꙋ, па҃ски́и по́стꙋпъки на́тѧ҃шїй нѣ́пріятель затаи́ти не мо́же. Але ка҃ждꙋ҇ до́мⷭ ѡ҃стро҃ⷭкомⷭ призна́ти то́е за́въждꙋ мꙋ́ситъ. Про́то и҃ а҃бы҃ сѧ не зда́лъ непотре́бъне мо́вѧчи вспомина́ти не хо҃чⷭ то́е. то́л҇ко што҇ Па҃велъ до Тимофе́ѧ [1]) написа́лъ мо́вити мꙋ́шⷭ. Дѧкꙋю бо́гⷭ которомⷭ слꙋжꙋ҇ с прародѝтелей чи́сты҃ сꙋмънѣ́нѧ҃, и҃ безъ пере́ста҃нкⷭ тебѣ҇ в҇спомина́ю в прозѣ҇ба҃ мои҃ в ночи́ и҃ во́дне жада́ючи тебѣ҇ ви́дѣти, памѧта́ючи на слезы҇ твои, а҃бы҃ бы҃ ра́дость напол҇не́нъ. приво́дѧчи собѣ҇ на па́мѧть ѻ҃нꙋю вѣ́рꙋ кото́рая҃ е҃стъ в тобѣ҇ нелицемѣ́рная҃. кото́рая҃ пер҇вѣ́й ме́шъкала в ба҃бцѣ҇ твое́й Лои́дѣ, и҃ в҇ ма́тцѣ҇ твое́й Ѥв҇ни́кїи, а҃

[1]) В руськім тексті цитату нема.

tey Katholickiey Cerkwie Greckiey, na co był prawie Panu Bogu wszystek wiek swoy ofiarował, za co też go Bog wszechmogący hoynie vbłogosławić raczył, Waszą Kx. M. Pańskiey dostoyności Potomka, w domu Kśięstwa ostrozskiego Dźiedźicza, *w sławney Familiey Ruskiey* Przodkuiącego darować raczył, ktorego Możność, Męstwo, Stałość, Wiarę, postępki Pańskie naćięższy nieprzyiaćiel zamielczeć nie może, ale każdy Domu Ostrozskiemu zawżdy przyznać to muśi: przeto ia abym sye nie zdał, przożno mowiąc wspominać ich nie chce, to telko co Pawel święty do Timoteusza [1]) napisał mowić muszę: Dźiękuie Bogu, ktoremu służę z przodkow, czystym sumnieniem, iż bez przestanku ćiebie wspominam w prożbach moich w nocy y wednie, żądaiąc ćię widźieć, pamiętaiąc na łzy twoie, abym był **(kartka V nenum)** radości napełnion, przywodząc sobie na pamięć onę wiarę, ktora iest w tobie nie obłudna, ktora pierwey mieszkała w Babce twoiey Loydźie y w Matce twoiey Ewnicey, a iestem tego pewien że y w tobie, dla ktorey przyczyny napominam cię, abyś wznicał dar Boży, ktory iest w tobie przez włożenie Rąk moich. Abowiem[ći] Bog nie dał nam Ducha boiaźni, ale mocy, y miłości, y trzezwości. Nie wstydayże sye tedy ćierpienia Pana naszego,

[1]) На боцї: 2. Tim: 1.

Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

ѣстемъ того пѣвецъ же и в' тобѣ. для которои причины напоминаю тя абы (картка III) роспалял даръ божій, которій ѣстъ в тобѣ рѫкоположенїемъ моимъ. дховѣмъ богъ не далъ нам духа бомзни, але моци, и любве, и трезвостн. Не в'стыдаиже см тѣды тер'пенїя гла нашего. анѣ мене вязня его. але поспол праць̀и въ евг'лїи, ведле моци божен. Длятого и тою малою книжкѫ. в ш, к и, м а, припишю. и пил'не прошѫ абы ей в ш, к и, м а, читати и мнѣ млтивым пано̀мъ быти рачилъ. В пил'ни, Мая, к, ведле старожитного каленъдаря.

в ш, к и, м а.

Слѫга и богомолецъ
Стефанъ зїзанїй
Слова бжго проповѣдникъ.

ani mnie więźnia iego, ale pospołu rob okoïo Ewanyeliey, wedle mocy Bożey. Dla czego y tę małą Kśiążkę W. Kx. M. przypisuię, y pilnie proszę, aby ią W. Kx. M. czytać y mnie Miłośćiwym Panem być raczył, w Wilnie, Maia 20. wedle starożytnego Kalendarza.

W. Kx. M.
Sługa y Bogomodlca
Stephan Zyzanj
Didaskal.

(картка V об.).

РЄЄСТРъ
w' значенїа потребънѣйшихъ
речїй в тыхъ книж'кахъ.

Gо двохъ приходѣхъ хвыхъ з неба. роз'дѣлъ, перъвый.

Gо чисцѫ. роз'дѣлъ. второй.

[Ико не самымъ дшамъ сѫдъ бѫдетъ тамъже естъ].

[Ико] нѣмашъ поединкомъ сѫдѫ але в'сѣмъ зарово̀но [маетъ быти, тамъ же], листъ десатый.

Гдѣ сѫтъ дшѣ грѣшныхъ, листъ дї.

Гдѣ [сѫтъ] дшѣ справедливыхъ, лист ѣї.

(картка VII об.)

Regestr Oznaczenia rzeczy co potrzebnieyszych w tych Książkach.

O dwu przyśćiach P. Chrystusowych z Nieba. Rozdźiał, 1.

O Czyscu, Rozdźiał, 2.

Nie masz poiedinkiem Sądu, ale wszystkim wespoł, list, 10.

Gdzie są Dusze grzesznych list 14.

Gdzie Dusze *świętych*, list 15.

Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

[Щто̀ є̾ст] чи̾тецъ хр̾стїа̀нскы̀, лн̾ст з̃і.

Czyściec Chrześćijańskiy, list 17.

[Dlaczego modlim sye za vmarłe, 18].

Зло́є зъе̾ноче́нїе причи́ною погѝбели сѣ́тѫ. ро̾ждѣ́лъ трє́тїй.

Złe ziednoczenie przyczyną zginienia światu, Rozdźiał, 3. [list 19].

Ѡ [ново̾] кале̾дарѝ ѝ ѡ̀змы́шле̾но̀ главѣ́. [та́̾же.] лѝстъ к̃д.

O Kalendarzu, y o zmyszloney Głowie, list, 24.

Ꙗ̀ко въ ѡ̀смо̾ вѣ́кѫ кѡне́цъ томѫ̀ сѣ́тѫ маѥ̾т бы́ти. ро̾ж̃д, лн̾ст к̃з.

Iż w osmym wieku skończenie temu światu ma być, roz: 4. l. 27.

Ѥ̀ кото́рїй ча̾ Ꙗ̀н̾тїхри̾ст ѡ̀ста̾нѝ ма̀ѥтъ бы́ти. лѝстъ к̃д. **(kartka VI).**

W ktory czas [on] ostatniy Antichryst ma być, list 28.

Сѧ̾ хс̾ главо́ю цр̃кви своє̀ е̃стъ а̀ нѣ́ма́шъ ѝ̾ншен. лѝстъ, л̃в.

Sam Chrystus Cerkwi swoiey Głową, y nie iest inszey, list, 32.

В̀ кото́рѝ ча́съ ѝ кто̀ бѫ́дѥ̾т ѐди̾н па́стыр̾ ѝ ѐдина̀ о́вча́р̾нье. лн̾ст. л̃г.

W ktory czas y kto będzie, ieden Pasterz y iedna owczarnia list, 33.

Дѫхо́̾вныи нѣ́ма́ю̾т мече̾м свѣ́ц̾ки̾м кара́ти, ѝ нѣ́кого́ бѫ́дь до правосла́̾нои вѣ́ры приѧ̀ша́ти. л̃д.

Duchowni nie maią karać mieczem świeckim, y choć do Prawosławney wiary nie przymuszać żadnego, Znak, 2. list, 34.

В̀ кото́рій ча̾ па́пѣ̾ ѡ̀ гре́кѡ̾ ѡ̀ц̾епи́̾ ся, ѝ гоне́нїе на хр̾стїа́ны подви́гнѫлъ, ѝ ц̾́ксарѣ̾ство ри́̾мское ѿ̀ста́ло. лѝстъ, л̃е.

W ktory czas Papież od Grekow odszczepił sie y woiować począł na Chrześćijan, y [kiedy] też *rzymscy Cesarze* vstali, list 35. **(kartka VIII)**

Ѡ̀ [тепѣ́рѣ̀ш̾не̾] ѡ̀ц̾епе́н̾ствѣ̀ дѫхо́̾вны̾х рѫ́ски̾х. [зна̾к г̃, лн̾ст л̃з.]

O odszczepieństwie Duchownych ruskich: *Y o bytności tu Patryarchow, y o Bratstwach*, Z. 4. list 38.

Ѡ̀ прини́̾ждѣ̀ патрїа́̾рше̾м до нш̃ѥи зе̾м̀лѣ̀, ѝ ѡ̀ бра́̾ствѣ̀. зна̾к г̃, лн̾ст л̃и.

Prawidła Konsyligine y wiary wyznanie kto skasował, z. 5. list 41.

Кто̀ [на̀̆пер̾в̀ѣ̀̆] правѝла сѣ̈ты̾х ѡ̀ц̈ъ покасова́лъ, ѝ [правосла́в̾нои] вѣ́ри вы́з̾нанѫ. зна̾к ѥ̃, лн̾ст м̃а.

Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Што̀ ѥ^{ст} мѣ^{р}зо^{ст} запⷭстѣнїѧ лі^{ст} м҃в.

Co sye rozumie Obrzydliwość spustoszenia [stoiąca], Znak, 6. list, 42.

Ѡ ѻпрѣснокⷭ, зна^{к} s҃, ли^{ст} м҃д.

O [Chlebie y] Przaśniku list, 44.

[Йжъ] х҃с не ѻпрѣсноко^{м}, а҃ле доскона́лы^{м} хл҃ѣво^{м} вечéрⷭ та́йнⷭю чи- (картка VI об.) ни́лъ. зна^{к} ше́сты̀, ли^{ст} м҃з.

Chrystus nie Przaśnik ale doskonały chleb *nam podał*, list 47.

Ѡ Ѿщепе́нⷭтвѣ [што̀] пере^{д} Ан҃ті́христо^{м} [ѻста́нимъ,] зна^{к} з҃, ли^{ст} н҃.

O odszczepieństwie przed Antichr: Y o pochodzeniu ś. Ducha, list 50, 51.

Ѡ похоже́нію сто̀го дх҃а, ли^{ст} н҃д.

Йжъ а^{нт}ті́хри^{ст} ма^{ет} ри́мское па$^{нⷭ}$тво похопи́ти, [и лю^{д}] зводи́ти, ли^{ст} ѕ҃в҃.

Iż Antichryst ma państwo Rzymskie pochwyćić y zwodźić, z. 8, list 62.

Ѩки^{м} спо́собо^{м} а^{нт}ті́хри^{ст} по́ръве^{т} вла́дⷭтⷭ ри́мскⷭю, [и ко^{и}ко ⷭбⷣе^{т} пановáти. зна^{к} д, ли̑стъ ѕ҃ѣ.]

Jako Antichrystus porwie władze Rzymską, a vczyćiele Rzymskiego Kośćioła wydadzą lud y sami też będąc zwiedźieni, Roz: 9. list, 65.

Ѧ и^{же} [Ан҃ті́христови] ри́мского костéла ⷭчи́тел҃ѣ лю^{д} бжїй выдадⷭ^{т} бы^{в}ши ни^{м} ѡ҃шⷭ́кани. ли^{ст} ѕ҃ѳ.

Od ktorego czasu Antichrystowe panstwo zączęło sye w rzymie, [y kiedy ostatnie będzie], list. 65. y 66.

Ѡ кото́ро^{г} ча́сⷭ зача́ло сѧ па$^{нⷭ}$тво а҃н҃ті́хрїстово в рі́мѣ, ли^{ст} ѕ҃ⷭ.

[За чи^{м} сѧ ма҃е^{м} сподѣква́ти ѡ҃ста^{т}него а^{нт}ті́христа, ли̑стъ ѕ҃ѕ҃.]

W ktorey Cerkwi na ostatku vśiędźie Anti: do końca zwodząc, list, 68.

Ѣ кото́рой цр҃кви на ѡ҃ста^{т}кⷭ ⷭсѧде^{т} а҃нъті́христъ, до ко^{нц}а́ звóдѧчи [лю҃де.] ли̑стъ ѕ҃н҃.

Йжъ [а^{нт}ті́хри^{ст}] прево^{з}несѐ^{т} сѧ на^{д} всѧ́кого бо́га. зна^{к} і҃, ли^{ст} о҃

Jako to miał sye wywyszyć nad wszelakiego Boga, Znak 10. list 69,

Дла чо^{г} бо^{г} а^{нт}ті́хрїста пошле^{т}, о҃в.

Dlaczego Antichryst będźie, list 71.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

(картка VII ненум.).

Колѝ рѣкà wгнíстаѧ потечет ѻ҃є.

Крⷭтъ хⷭвъ на нб҃ѣ wказ́же сѧ. ѻ҃н.

Ꙋ҃ знаменїи хⷭво҃м и̑ а҃нтíхрїстово҃м п҃.

Ижъ голевà но́во вы́никълаѧ є҃ст змíева ѣ҃ресь. лúстъ, п҃д.

Сам҃ хⷭ е̑ди҃н є҃ст головóю цр҃кви. п҃ѕ.

Ꙗко сн҃ъ бж҃ї ю҃ж сѧ не мóли҃т ѿцéви, и̑ што̀ є҃ст приповѣда́нїе, п҃з.

Выкла҃ на є҃тц҃хáни҃ [правдívы҃] ча҃.

Ꙗкъ хⷭ бы҃ ходотае҃м, лúстъ ч҃в.

Хⷭ рѫкóима и̑ дóсы҃тчинítе҃, ч҃г.

Їѡа҃н [бг҃осло҃в] пúшет жѐ ѹ҃тѣшítелѧ мáемо а҃не ходотáѧ. лист ч҃д.

Параклит непрїчинáет сѧ, лист ч҃е.

Чл҃чаѧ натꙋ́ра з бо́҃кою ро́҃вно є҃ст ч҃з.

На ново кр҃ще҃нцѡ҃, лúстъ, ч҃и.

Ижъ хⷭ ѹ҃жè тепе҃р не є҃ст ходотае҃м р҃а.

Ꙋ҃ ієрѣ҃йствѣ. і̑ ѡ ѻ҃фѣ́рѣ, лист р҃в.

(картка VIII об.).

Rzyka ognista kiedy poćiecze, list 75.

[Ze] sie krzyż na niebie pokaże list 76.

O znaku Chrystusowym, y Antichrystusowym, list, 79.

Ze Głowa Nowowynikła, iest Herezys Smoka [onego], list, 84.

Ze Chrystus [ma władzę na wieki, y] sam iest Głową Cerkwi [swoiey, a inszego żadnego nie iest], list 85.

Jako Syn Boży iuż sye nie modli Oycu [swemu,] *y wykład Chryzostomow na opowiadanie,* list 86. y 87.

Wykład na Entichanin, 91.

Jako Chrystus był Pośrzednikiem, y iako iest Rękoymią y dośić vczynićielem za dług, list, 93.

Jan pisze: że Poćieszyćiela mamy [v oyca] a nie pośrzednika, list 94.

Paraklit [Duch ś] nie przyczynia sye [za nami do Oyca,] list 95.

CZlowiecza Natura rowney iest czći z Boską [Syna Bożego,] list 97.

Na nowokrzczeńce [Dowody,] list 98.

Chrystus iuż nie Pośrzednikiem, 101.

O Jereystwie Chrystusowym 101.

O ofierze, list, 103.

Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Ѡ ѻбы́чаи и̑ подава́нію та́н, лі^{ст} р̃є.

[штѡ сѧ до^{п}дѣ́же розмѣ́є^{т},] ли^{ст} р̃s.

Сѵма знакѡ^{в} а̑нъті́хрістовы^{х} на ко^{п}ці̑.

O obyczaiech Cerkiewnych, y o podawaniu *ciała y krwie*, list, 106.

Summa znakow Anti: list, 107.

Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

(картка I).

Do Czytelnika.

KAżdemu to iawna czytelniku miły, iż Pan Bog opatrnego strzerże, iako sam nas vcząc mowi[1]): strzeżćie się aby was kto nie zdradźił, abowiem wiele ich przyidźie w imię moię mowiąc, ia iestem chrystus, y wiele ich zwiodą. A iż przed przyśćiem P. Chrystusowym byli prawdźiwi Prorocy, byli też y fałszywi zwodźićiele, o kthorych Piotr S. mowi: także y w was będą, ktorzy wniosą Herezye zatracenia[2]). Przeto Pan gdy przyszedł lud Izraelski od zdrady odwodząc mowił[3]): Pytaycie pisma w ktorym wy mniemaćie mieć żywot wieczny, a to świadczy o mnie. Y ktorzy tedy pismu prorockiemu wierzyli, cy Pana Jezusa poznali. A ktorzy zaś więcey fałszywym swym przełożonym, a niżli pismu wierzyli Pana Jezusa y z nimi vkrzyżowali. A iż po Chrystusie miał być Antichrystus, ktoremu mieysce gotuiąc wiele ich było ludzi za sobą zwodząc, przeto P. Chrystus w Cerkwi swoiey iako y na on czas dla przestrogi postanowił swoie proroki Doktory ś.[4]) ktorzy nam iaśnie wszytko pismo prorockie y Apostolskie obiaśnili, a nawięcey czego sye mamy strzec prawie znacznie y mieysce y wszystek sposob Antichrista ostatniego, y teraznieyszych łżywych chrystusow sług iego opisali. Co y ia będąc prożbami ludżkimi vśiłowany, rozumieiąc być rzecz gwałtownie potrzebną od Doktorow S. poczęśći zebrawszy napisałem y kto im będźie wierzyć Antichrysta sye vstrzeże, a nie wierni żaś śidła iego nie vydą.

(Паралєльного, руського тексту сеї передмови в творі Зизанїя нема. Тому містимо його на першім місци, хоть картки польского тексту в старопечатній брошурі йдуть після карток руського тексту).

(картка I, аркуш значений Аѣ).

Сѣтого Фцѣа [нашего]

КИРИЛЛА ПАТРІ-

ЯРХА ІЄРУСАЛИМ-

ского каза^{нїе}, на ѳсмый артикѵлъ вызна́нїа вѣ́ры. ꙗко ѯс

(картка I об.)

Swiętego Oyca

CYRILLA PATRI

ARCHI IEROSOLIM-

skiego kazanie na osmy Artikuł wyznania wiary, iako Christus

[1]) math: 24. [2]) piot: 2. [3]) Jan 5. [4]) 1. Kor: 12. Efes: 5.

Generated on 2015-06-23 18:11 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

ѣщѥ прїйтѝ мáетъ сѫдúти живы̑м и мéртвы̑м, котóрого цр°твѫ нé бѫдет ко̑нца. и ѡ а̃нтїхрїстѣ взáвши w про̑рока данїúла.

ieszcze przyść ma sądźić żywe y vmarłe, ktorego Krolestwu nie masz końca. Y o Antichryśćie wźiąwszy od Proroka Daniela.

РОЗДѢЛЪ ПЕРВЫЙ,

Сѫм'ма.

Ѡ двоу̑ хв̃ы̑х прихóдѣхъ. и ѡ сúсобѣ их, т̃ѫ кирúлъ ст̃ы̑й в пéршом роздѣлѣ ѡповѣдáетъ, напоминáючи áбы̑смы з рáдостю ѣгѡ ѡжидáли. гды̑ж прíйдетъ не знóвѫ сѫдъ принáти, áле всѣхъ протúвникwвъ ѡсѫдúти. а вѣрны̑х свóих ѡ мѫ̑к антíхрїстовы̑х вы̑свободúвши запláтѫ дати.

Dwu Chrystusowych przychodźiech, y o sposobie ich tu Cirillus s. w pierszym rozdźiale opowiada, napominaiąc, abysmy z radością onego oczekiwali, gdyż przijdźie nie znowu sąd przijąć, ale wszytkich przećiwnikow osądźić a swym wiernym od męki Antichrystusowey onych wyswobodźiwszy zapłatę im dać.

Хв̃ъ прихóдъ нѣ ѣдúнъ тȏкѡ ѡповѣдáем, áле и дрѫгїй на̑ пéр'шїй бáрзѡ ѡздоб'нѣйшїй. пéршїй бовѣкмъ тер'- (картка I об.) плúкости м̃клъ ѻ̑казáнїе. а втóры̀ цр°твa бóжего клейнóты принóси̑т. áбóвѣм̑ ꙗкъ йншого мнóго всѣ двоáко ѳ̑ г°дѣ нáше̑м і̃ х̃ѣ замыкáет сѧ, тѡ ѣ̃стъ, двоáкое рожéнїе. ѣдїно ѡ б̃а пре̑ вѣки, а̃ дрѫгóе ѡ дв̃ица по̑ лѣто̑м. тáкже и двоáкїй прихо̑, ѣдúнъ нѣ знáчны̀, а дрѫгíй котóрый máетъ бы́ти. в пéрвы̀ прихо̑ повúтъ бы̑ в пещéрѣ, а̃ в дрѫгíй прїодѣ́ет сѧ в' свѣтло̑т ꙗкъ в шáтѫ. в пéрвы̀ притерпѣлъ распáтїе не дваючи нá в'сты̑, а в' дрѫгíй прíйдетъ гѫфы а̃ггл°кими хвалúмый.

Нѣ мѣймо̑ теды̀ дóсы̑т нá пе̑рво̑м прихóдѣ, áле и дрѫго̑

CHrystusowe przyśćie opowiadamy, nie iedno telko, ale y drugie, nad pierwsze barzo **(картка 2)**, ozdobnieysze. Pierwsze abowiem cierpliwośći miało vkazanie, a drugie Krolestwa Bożego Kleynoty przynośi. Abowiem iako inego wiele, wszystko dwoiako w Panu naszym Jezuśie Chrystuśie zamyka sye, to iest, dwoiakie rodzenie. Jedno od Boga przed wieki. A drugie od Panny pod laty. Także y dwoiakie przyśćie. Jedno nieznaczne, A drugie ktore ma być. W pierwsze przyśćie vwiniony był w Jaskini, a w drugie oblecze sye światłośćią iako szatą w pierwsze vćierpiał vkrzyżowanie nie dbaiąc o wstyd, a w drugie przyidźie hufy Anyelskimi chwalony.

Nie mieymyż thedy dośić na pierwszym przyśćiu, ale y dru-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:16 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ѡ́жида́ймо. и̂ в пе́рвыѝ мо́вивши бл҃о҃вѣнъ гра́дый въ и́мѧ г҃дне, и̂ во вто- (картка 2) -рыѝ то́е҃ зл҃ мовѧ́чи, а҃бы н҃ а҃н҃гелы зѳстрѣ́тивши г҃а и̂ кла́нѧючи сѧ реклисмы, бл҃о҃вѣнъ кото́рыѝ прихо́дитъ въ и́мѧ г҃не.

Прихо́дит҃ и̂збави́тель нѣ зно́вѯ сѹ҃ прина́ти, а҃ле кото́рїи е̂го̀ ѡ̂сѯди́ли ѡ̂сѯди́ти. кото́рїй молча҃ пе́рше гды̀ е̂го̀ сѯдили, тепе҃р в҃спомина́ючи мо́ви҃ законопрестѹ́пнико҃, кото́рїи нѣ в҃стыд҃ли́ве распа́тїе ѳ҃чини́ли. то́е ты̀ чини҃; а҃ м҃ молча҃ тогды̀ дла̀ ѳ҃правле́нїѧ. тепе́рь про́ситъ люде́й ѳ҃ча́чи, а҃ тогды̀ мѯ́ся҃ поѯда́ти сѧ бы̀ и̂ нѣ хотѣ́ли.

Наука.

Христо҃ прихо҃ ѡ̂повѣ́дае҃, нѣ е̂ди́нъ то́лкѡ а҃ле и̂ дрѹ́гїй. прихо҃ х҃ъ въ пе́рвыѝ бы҃ з не́ба на землю, в по҃шосты ти́сѧчи л҃т҃ ѡ̂ (картка 2 об.) сткорѣ́нѧ сѣ́та, гды сѧ ра́чи҃ к жвотѣ́ прч҃тои дв҃цѣ ѡ̂ дх҃а с҃тго ве́дле чл҃ства зача́ти и̂ народи́ти [1]).

Пе́рше х҃с на́ землю пришо́лъ ѳ҃бо́го, поко́рно, нѣ сла́вно, и̂ до́мѯ сво́его т҃ѯ на зе҃ли́ не ма́ючи. а̂ то̀ чини́лъ дла̀ ты҃ причи́нъ.

[1]) Михаи҃ псе҃ло к зе҃рца́лѣ.

giego oczekiwaymy. Y w pier- (картка 2 об.) w pierwsze mowiąc: Błogosławiony kthory przychodźi w imię Pańskie, y w drugie toż mowiąc, aby y z Anyoły potkawszy Pana y kłaniaiąc sye rzeklismy: Błogosławiony ktory przychodźi w imię pańskie.

Przychodźi tedy zbawićiel, nie znowu sąd przyiąć, ale ktorzy go osądźili osądźi, ktory mielczał gdy go sądźili, teraz wspominaiąc mowi *swowolnikom*, ktorzy go nie wstydliwie *vkrzyżowali*: toś ty czynił a iam milczał na on czas dla *vprawowania*: teraz prośi ludźi vcząc, a na ten czas muszą sye poddać by y nie chćieli.

Nauka.

Chrystusowe przyśćie powiadamy, nie iedno telko ale y drugie. Przyśćie Pana chrystusowe pierw- (картка 3) -sze było z nieba na źiemię, w połszosta tysiąca lat od stworzenia świata, gdy sie raczył w żywocie czystey Panny od Ducha świętego wedle człowieczeństwa począć, y narodzic [1]).

Pierwey Chrystus przyszedł na źiemie vbogo, pokorno, niesławno, y domu swego tu na ziemi nie maiąc, a to czynił dla tych przyczyn.

[1]) Strzykowiusz we 2, księga: Rozdź: 7.

Generated on 2015-06-23 18:16 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Пе́рвам, а҃бы вс҃ѣ поко́рныи, оу҃бо́гїи и҃ ѿ сѣ҃та в'згоржѐ-ныи доброво́лне, и҃ безпе́чне до не́го пристѫпи́ли, и҃ сни҃ посполи́това҃е мѣ҃кти могли́. ѿ кото́ры҃ за́в'ж҃ы пи́л'ность чи́ни҃т, бра́тїею и҃ называ́ючи за ни҃ сѧ порѫча́е҃т, мо́вячи,[1]) што́сте и҃ оу҃чини́ли, мнѣ҃сте оу҃чини́ли, и҃ за ни҃ ѿда҃.

Дрѫга́м, а҃бы ты҃ спо́собо҃ оу҃каза́лъ на҃ собо́ю слѫгъ свои҃, а҃ на҆ болше і҆ерєѡ҃в хв҃ы҃. гды҃ ѫ҆ки́й са҃ **(картка 3)** х҃с бы҃, таки́и и҃ слѫгы е҆го҆[2]), нѣ҆ бо҃ши́и на҃ пн҃а сво́его, ма́ло што҆ на҆ се҃ свѣ҃тѣ ма́ючи, ѿ люде́й в'зоржѐни и҃ ѿсмѣ҃а́ни, мѫ́сѫ жа́дного нѣ҃кто́мѫ нѣ҆ чи́нячи, са́ми долегли́вости и҃ бѣ҃ды поно́сячи.

Тре́тїм, а҃бы а҆нти́христа и҃ слѫгъ е҆го҆ оу҃каза́лъ[3]), кото́рїи во все҃ е҆мѫ҆ проти́вни[4]) го́рди вывыше́нни, бога́ти, сла́вни, христо́вы҃ при́кры и҃ страшли́ки. фо́ртеле҃, а҃ кгва́лто҃ вс҃ѣ҃ за собо́ю та́гънѫ҆чи. са́ми долегли́востей нетє҃рпячѝ, вс҃ѣ҃ бѣ҃ды задаючѝ, а҃ на҆ бо҃ше хв҃ы҃. нѣ҆ та҃ ѿ оу҃богы҃ а҃къ бо́лше ѿ бога́ти҃ стара́ючи сѧ, и҃ и҃ по҃сѣ҃да́ючи, хотячѝ сѧ на́

На боцїї: [1]) ма҃т. к҃е. [2]) в҃ кори а҃і. ма҃т ї҃ [3]) ѫ҆кі́и панъ таки́и и҃ слѫги е҆го҆. [4]) і҆ю́да а҃. в҃ тим ѓ. д҃ѣ҃ к҃.

Pierwsza: Aby wszyscy pokorni y vbodzy, od świata tego wzgardzeni, dobrowolnie y bespiecznie do niego przystąpić mogli, y z nim pospolitowanie mieli, o ktorych zawżdy staranie czynić raczy, braćią swoią onych nazywaiąc, y ręczy sye o nich mowiąc: [1]) Coście onym vczynili, mnieście vczynili, [a iako indźiey mowi]: Ja wam zapłacę za nich.

Druga: Aby tym sposobem [sam] sobą vkazał nam sług swych, a na więcey Jiereiow Chrystusowych: gdyż iakowy sam był CHrystus **(kartka 3 об.)** takowe y słudzy iego [2]), nie więtsze nad Pana swego, [pokorni, y vbodzy,] mało co na tym świećie maiąc, od ludźi wzgardzeni y ośmiani, musu żadnego nikomu nie czyniąc, same dolegliwośći, y biady ponosząc.

Trzećia: Aby Antichrystusa, y sług iego vkazał[3]) ktorzy *Chrystusowi* y z swym Panem we wszystkim [mieli być] przećiwni [4]), pyszni, wywyszeni, bogaći, sławni, Chrystusowym przykrzy, y straszliwi, fortelmi a gwałtem wszystkich za sobą ćiągnąc, sami dolegliwości nie cierpiąc, [a] wszystkim biady zadaiąc a nawięcey CHrystusowym. Nie tak [dalece] o vbogich iako o boga-

На боцїї: [1]) math: 25. [2]) 2. Kor: 11. Math: 10. [3]) Jaki pan tacy y słudzy iego. [4]) Judasz: 1. 2. Tim: 3. Dźieie: 20.

Generated on 2015-06-23 19:10 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

сѣ сѣ́тѣ воцари́ти и́ кто́бы сѧ и нѣ́ покори мѕчи́телѣ ѻкрѕтные ѡ̀ кото́рыхъ нас даючи ѯс престро́- (картка 3 об.) -гѕ мо́вилъ[1]), Кнѧжа̀ сѣ́та сего̀ и́детъ, алѐ въ мнѣ́ нема́етъ нѣ́чо́го, то̀ е̑стъ, нѣ в моихъ мѣ́сце бѕде мѣ́ти[2]).

Хр̃ъ прихо ѡ̀повѣ́да́е нето́во пе́рвы́й, а̑ле и́ дрѕгі́й нас пе́ршїй ѡ̀здобнѣ́йшїй, кото́рыи ма́етъ бы́ти о̑смого вѣ́кѕ. а̑бо́вѣ сѵ̑ѣ́тѣлѣ до́кторове ст̃ы́и[3]), ижѣ а̑ко ѯ̑съ пришо дрѕгі́й ра въ о́смый дн̃ь по̀ въскр̃сенїи и мер'твы̀хъ до̀ ѹ̑ченико́въ свои̇хъ, та́къже и́ дрѕгі́й ра въ о́смый вѣ́къ з не́ба прїи́ти ма́етъ.

И̑ бѕ́детъ прихо е̑го̀ вто́рыи на̀ землю сла́вныи, з мо́цѕ ба́рзѡ кели́кою и стра́хо на̀ проти́вны̀хъ.

Пе́рвое, а̑бы мо́цѕ и́ дх̑о̀мъ ѹ̑стъ свои̇хъ, то̀ е̑стъ ро́сказо, о̑ного го́рдого т̃ѕ на̀ сѣ́тѣ людмѝ нѣ́ звѣ́ктѧжо́ного а- (картка 4) -ти́хрїста и слѕгъ е̑го̀ фалши́вы̀хъ пр°рокѡ̀ за́би. а̑ко са пре пр°рка мо́вит, ѡ̑во а̑ на̀ пр°роки фалши́выи кото́рїи зво́дѧт люді́и мои̇хъ.[4])

tych sye staraiąc y onych podśiadaiąc, chcąc tu na świecie nad wszystkimi Panować, a ktoby sye im nie pokłonił Tyrani okrutni, o kthorych nam daiąc przestrogę Chrystus mowił[1]): Książe świata tego idźie, ale we mnie niema nic. (картка 4) to iest, nie w moich mieysce będźie mieć[2]).

Chrystusowe przyśćie opowiadamy nie *iedno* telko, ale y drugie, nad pierwsze ozdobnieysze: kthore ma być osmego wieku. Abowiem [iako] świadczą Doktorowie święci:[3]) Iż iako Chystus przyszedł drugi raz w osmy dźień po zmartwychwstaniu do vczniow swoich, także y z nieba drugi raz w osmy wiek ma przyść.

A będźie wtore na źiemię przyśćie iego sławne z mocą barzo wielką. y z strachem *przećiwnikom iego.*

Pierwsza: aby mocą y duchem vst swych. to iest, rozkazaniem [swoim], onego Hardego tu na świecie ludźmi nie źwieciężonego Antichrystusa y sług iego fałszywych Prorokow zabił. iako sam przez Proroka mowić [raczy]: Owo ia na proroki fałszywe, kthore zwodzą lud moy[4]). (картка 4 об.)

---

[1]) На боцї: Тут паралѣльного цитату (Йоан 14) нема. [2]) ѯ̑с и́ правѝла боронѧт дѵхо́вны̀м владя́ти па́н'ствы. [3]) е̑ѵ̃ге́лїе ѹ̑чи́телное на̀ л̃ъ домины. [4]) Іереме́а к̃г.

На боцї: [1]) Jan. 14. [2]) Ducho(w)ny świeckim panstwe(m) iesli władnie Antichrystus. [3]) Eklesi: Kapit: 11. [4]) Jere: 23.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:16 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Дрѵгóе. а҃бы вс҃ѣхъ своих котóрїи звестѝ сѧ не дáвши до конца̀ жд8чѝ є҃гò в ы т е р ' п ѧ т, ѿ всѧкого страхъ̀ и҃ неве҃печéн'ства а҃н'тíхрїстова [мóцѵ своéю] бы́лави҃, и҃ слáвою в҃ѣ҃ною т҃ѵ на̀ с в ѣ т ѣ в'зго҃рже҃ныхъ тогды́ прослáви҃. ꙗ҃ко сáмъ мóви҃, слáвѧчих мѧ прослáв'лю, а҃ котóрїи мнóю в'згор'жáютъ бе҃чéстни зостáнѵтъ. и҃ зáсь мóви҃, Прїйдѣ́тє ко мнѣ̀ вси҃ змор'дóка҃ныи и҃ ѡбтѧжéнныи, а҃ ѧ҃ ва҃ ѵ҃спокóю[1]).

РОЗДѢЛ ВТОРЫЙ.

І҃ко про҃роцн и҃ с҃тыи а҃пс҃ли о҃бáдва прихóды хр҃ѣ҃ зна́ючи лю҃дъ ѵ҃помина́ли, а҃бы є҃гò в' прихо҃х (картка 4 об.) пéрвый вдѧ́чне прїймúли, а҃ на втóрый з дóбрыми ѵ҃чúнками готóви бы́ли, гды҃ѫ втотъ ч҃асъ вс҃кмъ сѣ́дъ бѣ́детъ, и҃ ѻ҃гнь вс҃є спрѣ́бѣетъ.

І҃ ѡ҃ ты́х ѻ҃бо҃х прихóдѣ́х, мóви҃ Малахíя про҃рóкъ.[2]) зна́гла прíйде҃ в цр҃ковъ свою҃ г҃дь, котóрого вы́ шѵкáете. ѡ҃то прíйде҃ мóви҃ г҃дь вседержúте҃, и҃ ктóжъ стéрпи҃ дн҃ь прихóдѵ є҃гò, а҃лбо ктò вы́трвае҃ пре҃ѫ ѡ҃блúчностю є҃гò. а҃бóвѣ́м҃ прихóди҃ а҃къ ѻ҃гнь роѕ҃варáючи, и҃ а҃къ мы́ло перѵ́чи҃х и҃ сѧдє҃ роѕ҃вáрѵючи и҃ ѡ҃чищáючи. и҃ потó҃ зáра҃ѕ мóви҃ сáмъ и҃ѕ҃бавúте҃, прїйдѵ̀ до ва҃ в сѵ́дѣ, и҃ бѵ́дѵ свѣ҃комъ скоры́м, на чаровникѡ҃, и҃ на чѵжоло҃жникѡ҃, и҃ на

На боцї: [1]) Ма҃ а҃і. [2]) мала҃х ѣ҃.

Druga: aby wszystkich swych ktorzy zwieść sye niedali, y do końca onego oczekiwaiąc *wytrwaią*, od wszelakich strachow y niebezpieczności Antichrystusowey wybawił, y sławą wieczną tu *od świata* wzgardzone wysławił, iako sam mowi: Kthorzy mie wysławiaią y ia ich wysławię, a ktorzy mną wzgardzaią bezecnemi zostaną. y zas mowi: przydźcie do mnie wszyscy spracowani y obćiążeni, a ia was vspokoię[1]).

Rozdźiał wtory.

Jako prorocy y święći apostołowie oboie przyśćie chrystusowe wiedząc lud vpominali, aby go w pierwsze przyśćie wdźięcznie przymowali, a na wtore zdobrymi vczynkami gotowemi byli, ponieważ w ten czas wszystkim sąd będźie, y ogien wszystko sprobuie.

(картка 5, аркуш значений B).

A O tych obudwu przyśćiach mowi Małachijasz Prorok[2]), z prędka przyidzie w Cerkiew swoię Pan, ktorego wy szukacie. Oto przyidźie mowi Pan wszechmogący, y ktoż zćierpi dźień przyścia iego, albo ktho wytrwa przed oblicznośćią iego. Abowiem przychodźi iako ogień rozwarzaiąc, y iako mydło praczek, a vsiędźie rozwarzaiąc y oczyszczaiąc. A potym zaraz mowi sam zbawićiel: Przyidę do was w sądźie, y będę świadkiem prędkim na czarownikow, y na cudzołoż-

На боцї: [1]) Math: 11. [2]) Mała: 5.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:16 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

присѧга́ючиҳ и҃мене́м мои́м фалшиве́. и҆ да́лѣ̀.

Про́то же пе́рше ѹ҆певня́ючи васъ па́ве҃л мо́ви҃т,[1]) Е҆сли́ кто̀ бу́дуетъ на҃ ѳ҃дамє҃нтѣ є҆го̀ зло́то, сре́бро, (картка 5) дорого́є камѣ҃нє. дрова̀, сѣ́но, соло́мꙋ, ко́ждого спра́ва и҃вна бу́де҃т, а҆вовѣ҃м дн҃ь ѡ҃ка́же҃т, понева́же ѻ҆гне҃м ѿкры҃тсѧ.

Вѣ́да҃л ѿ҃ба прихо́ды па́велъ до ти҃та пи́шꙋчи, гды́ мо́ви҃т[2]); ѻ҆каза́ла сѧ ла́ска бж҃їѧ збавє́нна҃ всѣ҃м лю́дє҃м, навы́ча́ючи на҃с, а҆бы́ ѿвє҃ргши сѧ незбо҃жности, и҆ телє҃сны҃х пожадли́востей, в чи́стости, и҆ в҃ справедли́вости, и҆ в҃ правосла́вной вѣ́рѣ жи́ли҃смы в҃ ны́нѣ҃шнє҃м вѣ́кꙋ. ѻ҆чекива́ючи цаслі́вои҃ надѣ́ѣи, и҆ ѻ҆свѣ҃ще҃нѣ҃а хвалы́ вели́ко҃т ба̀, и҆ спа̀са нш҃его і҃с̃ ха̀.

Розꙋмѣ́ешѝли ꙗкѝти мо́ви҃т. и҃ жъ за пе́рѝшїй прихо҃д дакꙋє҃м, а҆ дрꙋго́го ѻ҆чекива́є҃м, гды҃ж и҆ Сн҃волом҃ тепе҃р ва҃м ѻ҆повѣ҃да́є҃мый, ѻ҆пѣ҃ва́е҃т. И҆ вошє҃дшаго на нб҃са, и҆ сѣ҃да́ющаго ѿ҃десн҃ю ѿц҃а. И҆ па́ки гряды́ꙋщаго (картка 5 об.) со сла́вою сꙋди́ти живы҃м и҆ мє҃ртвы҃м, его́же цр҃ствїю не бу́де҃т конѝца̀.

На боцї: [1]) а̃ кори҃н. г̃. [2]) до ти́та в̃.

nikow, y na tych kthorzy przyśięgaią na imię moię fałszywie, y daliey.

Dla tegoż pierwey vpewniaiąc was Paweł mowił [1]): Jesli kto buduie na *swym* fudamencie złoto, śrebro, drogie kamienie. Drwa, śiano, słomę: każdego sprawa iawna będźie, abowiem Dźień (kartka 5 ob.) okaże, ponieważ sye ogniem odkryie

Wiedźiał [thedy] oboie przyśćie Paweł Swięty gdy do Tytusa pisząc mowił [2]): Okazała sye Laska Boża zbawienna wszystkim ludźiom, navczaiąc nas: Abysmy odrzoćiwszy niezbożności, y ćielesne pożądliwości: w czystości y w sprawiedliwośći, y w prawosławney wierze żyli w *teraznieyszym* wieku, oczekiwaiąc szczęśliwey nadzieie, y oświecenia chwały wielkiego Boga, y zbawićiela naszego JEZVSA Chrystusa.

Rozumieszli iakoć mowi, *abysmy* za pierwsze przyśćie dziękowali, a drugiego oczekiwali: gdyż y Symbolum teraz opowiadane, opiewa: Ktory wszedł na niebiosa, y śiedźi na prawicy Oycowskiey. Y Powtore ma przyść z chwałą sądźić żywe y vmarłe, (kartka 6) kthorego Krolewstwu nie będźie końca.

На боцї: [1]) 1. Kor: 3. [2]) Tit: 2.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:16 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Наука.

Абóвѣмъ прихóдитъ ꙗко õгнь роᵃварáючи. Тоѣ Малахíа пророᵏ мóвитъ[1]); а самᵐ йзбавúтеᵉ тáмʼже прѣᵇ пророка мóвитъ. самᵐ прїйдѣ до васᶜ вʼ сѹдѣ, й бѹдѹ свѣдѣтелᵐ скорыᵐ. Й двᵃдъ мóвитъ[2]); вʼзыйдѣ дымᵐ гнѣвомᵐ ѣгò й õгнь Ѿ лицà ѣгò запáлитъ ся. оу҃глѣ роспáлитъ ся Ѿ нéго, й приклóнивши нбсà йзыдѣтъ. Й в дрѹгоᵐ[3]); Бг҃ъ ꙗвнѣ прíйдетъ ѣ҃ъ нáшʼ, й незамолчитъ õгнь прѣᵈ нимᵐ роᵃгорúтся, й õколо нéго бѹ́рѧ велúкаа. призоветъ нѣ҃о звысóкости. й зéмлю роᵃсѹдúти людú своѝ.

й ѣщéˀ[4]); Ѻгнь прѣᵈ нимᵐ впрѣᵈ пóйдетъ. й попáлитъ õколо вóрѹги ѣгò. Й пáвеᵛ пѷшетъ[5]) кóждого справà ꙗвʼна бѹдетъ. âбóвѣᵏ дн҃ь ѽкáжетъ, поневáж ѽгнемᵐ Ѿ (картка VI) крыетъ ся. Íсáиа пророкѹетъ[6]). õто гᶜдь ꙗкъ õгнь прíйдетъ. й ꙗкъ бѹ́рѧ óрѹжїѣ ѣгò. Ѿдáти запáчúвостю поᵐстѹ свою, й рóскаᶻ ѣгò õгнь во пóломени, âбóвѣᵏ óгнемᵐ гᶜднимᵐ ѡсѹдúтъ ся всѧ зеᵐлѧ. й óрѹжїемъ ѣгò всѧкое поколѣнѧ. и мнѡго бѹдетъ пораженыᵡ гóсподеᵐ.

На боцї: [1]) малахíа г҃. [2]) ѱалоᵐ ѯ҃і. [3]) ѱалоᵐ м҃д. [4]) ѱалоᵐ ч҃ѕ. [5]) а҃ кориᵑ. г҃. [6]) Íсаиа ѯ҃е.

Nauka.

Abowiem przychodźi iako ogień rozważaiąc, tho Małachyasz Prorok mowi[1]). A sam Zbawićiel tamże przez Proroka mowi: Sam przyidę do was w sądźie, y będę świadkiem prędkim. A Dawid mowi[2]): Wznidźie dym gniewem iego, y ogień od oblicznośći iego rospali sye, węgle rożżarzy sye od niego, y skłoniwszy Niebiosa znidźie. Y w drugim[3]): Bog iawnie przyidzie, Bog nasz y nie zamilczy, ogień przed nim rospali sye, a około niego *zaburzenia wielkie*, przyzowie Niebo z wysokośći, y źiemię rozsądźić lud swoy.

Y ieszcze[4]): Ogień przed nim wprzod poidźie, y popali około nieprzyiaćiele iego. Y Paweł [Swięty] pisze[5]): Każdego sprawa iawna będźie, abowiem dźień okaże, po **(картка 6 об.)** -nieważ ogńiem odkryie sye. Izayiasz Prorokuie[6]): Oto PAN iako ogień przyidźie, y iako *zaburzenie* oręże iego, oddać zapalczywośćią pomstę swoię, a roskaz iego ogień w płomieniu, abowiem ogniem Pańskim osądzona będźie wszystka źiemia, y Orężem iego wszelakie Pokolenie, y wiele będzie porażonych Panem.

На боцї: [1]) malach. 3. [2]) Psal. 17. [3]) Psal. 49. [4]) Psal. 96. [5]) 1. Kor. 3. [6]) Izay. 66.

Generated on 2015-06-23 19:15 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Ѧ тóе всѣ скóро прѣ сѹ́дны̀м днем̀ по воскр̃сéнїи мáет̀ бы́ти, ꙗ̃ко кирил̀ сты̀ѧ в розд̾лѣ шéстом̀ пѝшет̀, ѝж всѣ сѧ мáет̀ ѻ̑гнем̀ сполѧровáти, ѝ нѣчóго нечи́стого дó нéба невни́дет̀. гды̀ ꙗ̃ко Пéтръ ап̃лъ мóвит̀[1]; Ꙗ̃къ во дн̃ы̀ нóеы в'вес̾ свѣт̀ затонѹ́л̀ бы̀л̀ ѝ погúнѹл̀ водóю. тáкѡе в'дн̾ь сѹ́дны̀ нéбо ѝ зéм'лю óгнь ѡ̀гóр'нет̀, котóрый ѣ̑здет̀ в погúбел̀ нечестúвым̀ лю̀дем̀. ѧ̑бовѣ́м̀ мóвит̀; ѻ̑ного дн̃ѧ пáн'ского, нѣ̑са за̀жѣ- (картка 6 об.) ны ѝ планéты горѧчѝ ростопѧ̀т̀ сѧ; ѧ̑ зем̀лѧ̀ ѝ штокóл'вѣ̀ ѣ̑стъ на нѣ̀ згорúт̀. новы̀х тéды нѣ̑съ ѝ новóи зем̀л̾ѣ́ кéдлѹ̀т̀ ѡ̂жѣ́кт'ницы̀ ѣ̑гѡ̀ ѡ̀жидáем̀, в котóры̀х прáвда жúвет̀.

Прóто злѣ̀ ѻ̑ригем̀ ѣ̀ретúк̀, ѝ дрѹ́гúе ѣ̀ретицѝ бу́чат̀. ꙗ̃кобы мѹ́ки дочáсные бы́ли. ѝ тепѐр прѣ̀ днем̀ сѹ́дны̀м̀ грѣ́шны̀х дш̃ѣ́ самѝ бѐз т̑ѣ́кла в'ѻ́гнѝ полерóвном̀ мѣ́лиѥ мѹ́чити. ѝз мѣ́сца на мѣ́сце перѣ̀ходúти. штѡ̀ протúв'но прáвдѣ́ ponевáж ап̃лъ ст̃ы̀ бу́чит̀ нáѥ мóвячи[2]. Ѧ котóрїе неслѹ́хали ѣ̑вг̾лїѧ гд̃ нш̃его їс̾ хр̃а, мѹ́кѹ прíймѹ̀т̀ погúбел̀нѹю вѣ́чнѹю. ѿ лицà г̾дня ѝ ѿ слáвы крѣ́пости ѣ̀го. гды̀ прíйдет̀ прослáвити сѧ во ст̃ы́хъ своѝх.

Ato wszystko *tuż zaraz* w dźień sądny w przyśćie Pana Chrystusowe być ma, iako Cyrillus święty w rozdźiale szostym pisze: Iż sye wszystko ma ogniem spolerować. y nic nie czystego do nieba nie wnidźie. Gdyż iako Piotr Swięty mowi[1]: Jako we dni Noego wszystek świat zatonął y zginął wodą: tak też w dzien sądny Niebo y źiemię ogień ogarnie, kthory będźie na zatracenie niecnotliwym ludźiom. Abowiem [tamże niżey] mowi: One go dnia Pańskiego, Niebiosa zapalone, **(картка 7)** y Płanety goraiąc rostopią sye. A źiemia y cokolwiek iest na niey zgory, nowych tedy Niebios, y Nową źiemię, według obietnice iego oczekiwamy w ktorych prawda żywie.

Przeto zle Oryhenes heretik, y drudzy Hereticy vczą: Jakoby męki doczasne byli: Y teraz przed sądnym dniem grzesznych Dusze sami bez ćiała w ogniu polerownym mieli sye męczyć. Y z mieysca na mieysce przechodźić, co *iest przećiwko* prawdźie, ponieważ Apostoł Swięty vczy nas mowiąc[2]: A kthorzy nie słuchali Ewanyeliey Pana naszego Jezusa Chrystusa mękę wezną zatracenia wieczną od oblicznośći Pańskiey, y od *wielmożności* mocy iego, gdy przyidźie wysławionym być w Swiętych swoich.

На боцї: [1]) ѝ Пéтръ г̃. [2]) ѝ Солѹ. а̃.

На боцї: [1]) 2. Piotr 3. [2]) 2. Tesa. 1.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:10 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Іѡ̀а̑ златоѹ́стый на тыѣ слова̀ та̑ пи̑шетъ[1]); гдѣ̀ сѹ̑ тыѣ кото́- **(картка 7)** рїѣ мо́ва̑т, и̑̀ сѹ̑ некѣ̑ные мѹ́ки, а̑ле дла̀ потре́бы ѿпра́ва. ѡ̑ ѣ̂дино́го бо̀ѣ̑ то́л'ко лица̀ хр̂а, то̀ е̑ст, гды̀ прі́йдетъ хс̑. ѡ̑вїи в мѹ́кѹ. а о̑вїи в ца́рс̑тво нб̑ное по̀дѹ̑т. та̑же Дамаскинъ сты̀ пи́шетъ[2]). понева̑̀ дш̑а а̑нѣ добра̀, а̑нѣ грѣха̀ тѹ̂ вѹ́дѹчи бе̑ тѣ́ла не могла̀ чини́ти, ѣ̂дно̀ вку́пѣ, про́то̑̀ ѡ̑бо́е вку́пѣ запла́тѧ прі́ймѹ̑т.

Я̑ григо́рій богосло̑̀ на ѕа̑̀вле́нїе гра̂да пи̑шетъ[3]). тѹ́ сѧ полерѹе̑̀ ѡ̑ е̑̀а нав'кже́нїе̑̀ и̑ вѣда́ми, а̑бо́вѣ̑̀ та̑̀ мѹ́ка̑̀, а̑ не ѡчище́нію ча́съ, а̑ко о̑ригѐнъ бре́дитъ.

Я̑ што̀ ѣ̂ретицѝ берѹ̑т собѣ̑ на свою̑ е̑ре̑ дово́ды, пе̑рвы̀ ѡ̑ ѣ̂ѵ̑англ҃ѣ, што̀ хс̑ напомина́ет[4]), а̑вы̀ ка́ждыѝ по́ки на сѣ̑тѣ живе̑т ро̑̀правил'сѧ коне̑̀не с проти́вниково̑̀ свои̑̀. а̑бо́вѣ̑̀ **(картка 7 об.)** в'вер̑же̑̀ бѹ́де̑т в тем'ни́цѹ. и̑ не зы̀де̑т ѡ̑тол҃ѣ а̑̀ ѡ̑да́сть послѣ̑нѝ кодра̑нтъ. и̑ но та̑̀ а̑̀'не мо́вит; же то ма́е̑т бы́ти по сѹ̑дно̑̀ дни̑, гды̀ здѣкретѹ зда̑̀ бѹ́де̑т до вѣ́чны̑̀ мѹ̑̀[5]), и̑ не мо́же̑т сѧ нѣчи̑̀ ѡ̑та̑̀толѧ

На боцї: [1]) златоѹстыѝ на ѣ̂писте̑̀. [2]) Дамаскинъ кни́гы д̑. гла̑ кѝ. [3]) Григо́рїй богосло́въ сти̑̀ ґі. [4]) Ма̑т҃ е̑. [5]) Пре̑̀ де́кре-то̑̀ нѣ́хто̀ мѹ́ки неподоймѹе кромѣ̑ ва̑зе̑̀ѧ.

Jan [Swięty] Złatousty na te słowa pisząc tak *mowi* [1]): Gdźie są ćij **(kartka 7 ob.)** ktorzy powiadaią: Iż są nie wieczne męki, ale dla potrzeby odprawa. abowiem od iednego telko oblicza Pana Jezusowego, to iest, gdy przyidźie Chrystus, Jedni na męki, a drudzy do Krolestwa niebieskiego poydą. Toż y Damascenus Swięty pisze[2]): Ponieważ dusza ani dobrego, ani złego tu będąc bez ćiała nie mogła czynić. iedno w kupie, przetoż oboie w kupie zapłatę wezmą.

A Gregorz Theolog *o nawiedzeniu miasta* pisze[3]): Tu sye powiada poleruiemy od Boga nawiedzeniem y biadami, abowiem tam mękam anie czyszczenia czas, iako Orygenes plećie.

A co Hereticy biorą sobie na tę swoię herezye dowody. Pierwszy od Ewanyeliey, co chrystus napomina[4]): Aby każdy poki [tu] na świećie żywie rosprawił sye koniecznie z przećiwnikiem swym, abowiem wrzocon będźie w ćiem- **(kartka 8)** nicę, y nie wynidźie stąd aż odda ostatni Kodrant. *Tedy na tym mieyscu* iawnie mowi, że to po sądnym dniu ma być, gdy z Dekretu zdan będzie do wiecznych mąk[5]). y *nie będźie*

На боцї: [1]) Chryzost. na Epist. [2]) Damasc: księgi 4. Kapi: 28. [3]) Gregorz Theolog wiersz 13. [4]) Math: 5. [5]) Przed dekretem żaden karania nie podeymuie, telko więźienie.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:17 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

вы́кѹпити. бы́ да҃ и҆ wста҃ни҆ кодра҃нтъ, што҆ бовѣ҃ чл҃къ мо́же҃т да́ти и҆змѣ́нѹ за д҃шѹ свою҆. та҃к то́е мѣ́сце вси҆ сты́и розѹмѣ́ю҃т[1]). ꙗ҃ко҂ и҆ само́е то́е сло́во до҃ де́же. на ко҃нцѣ сего҆ сло́ва кири҃а҃ сты́ѧ тол҃кѹе҃т[2]) которо́е и҆ нато҃м мѣ́сци значи҃т вѣч҃ность а҆ не дочасные мѹ́ки.

Дрѹгїй ѿ а҆п҃ла што҆ мо́ви҃т[3]), еслѝ чїи҆ дѣ҃чи҃ки згора҃т шко́дѹ подо҆́ме. а҆ са҃м сѧ҃ се҃т сѧ, то҆ е҃сть; не҃гори҃т и҃ли захова҃н бѹде҃т та҃к ꙗ҃къ о҆гне҃м. те́ды и҆ то́е в страш҃ны҆ и҆ wста҃ны҆ wн҃ де҃н вели́кі҆ сѹ́ды҆ бы́ти (картка 8) ма́е҃т. и҂ ꙗ҃ко сѧ рекло҆ о҆гнь всю҆ зе҃млю о҆гоне҃т. пре҃з кото́рыи вс҃ѣ дла҆ про́бы дѣ҃чи҃кѡ҃ свои҃х про҆́тѝ мѹ́сѧ҃т[4]). И та҃к ꙗ҃ко златоѹ́сты҆ мо́ви҃т[5]); е҃(с)ли҆ кто҆ золото́е о҆рѹ́жїе но́сячи про҆́де҃т рѣ́кѹ҆ ѡ҆гне́нѹю. свѣ҃тлѣ҃ шїй выхо́ди҃т. а҆ еслѝ сѣ҃но дрова҆ но́сячи про҆́де҃т. нето҃ко а҆́бы собѣ҃ што҆ помо́г҃лъ, а҃ле и то́е погѹби҃т што́ бы мѣ҃. Ты҃же спо́сово҃м и҆ при дѣ҃чи҃ка҃х. прото мови҃т и҂ шко́дѹ подо҆́ме҃т. а҆ то҆ е҃сть пе́р҃вая мѹ́ка. а҆ са҃м сѧ҃ се҃т сѧ,

На боцї: [1]) Θеофила҃кт. [2]) Синаѯа́ръ сѹбо́ты мясопѹстноѧ. [3]) а҃. кори҃н. і҃. [4]) што҆ сты́и писа́ли ѡ҆ дн҃и сѹдно҃м то́е е҆ре́тицѝ тепе́рь бы́ти повѣ҃да́ютъ. [5]) златѹсты҆ на҆ е҆писто́лїю до кори҃н.

sye *mogł* ztamtąd żadną rzeczą wykupić by dał y ostatni ko drant, ktorą bowiem odmianę da człowiek za duszę swoię. Tak to mieysce wszyscy Swięći [Doktorowie] rozumieią[1]). Jakoż y same to słowko, aż poki, na końcu Kazania thego CYryllus Swięty wykłada[2]): że to, aż poki, znaczy wieczność. ktore y na tym mieyscu wieczność powiada anie docześne męki.

Drugi, od [Pawła] Aposztoła, co mowi[3]): Jesli czyie vczynki zgoraią szkodę podeymie, a sam *zachowan będźie*, to iest, nie zgory, albo zachowan będźie, tak iako ogniem. Tedy y to w straszny y ostatni on wielki sądny dźień Pański ma być. Ponieważ iako sye iuż **(kartka 8 об.)** mowiło, że ogień wszystkę źiemię ogarnie. przez kthory wszyscy dla proby vczynkow swoich przeyść muszą[4]). Y tak iako Chryzostom swięty mowi[5]): Jesli kto złotą zbroię nosząc przeydzie rzekę ognistą, świetleyszy wychodźi. A iesli śiano drwa nosząc przeydźie, nie telko aby sobie co pomogł, ale y to *straći* coby miał. Tymże sposobem y przy vczynkach, y dla tego mowi, że szko-

На боцї: [1]) Theofiila. [2]) Тут цитату нема. [3]) 1. Kor: 3. [4]) Co swięći pisali o sądnym dniu to hereticy iuż być powiadaią. [5]) chryzostom na Epist: do korin:

Generated on 2015-06-23 19:10 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

але тᵃᵏ ꙗ҃ко ѻ҆гнеᵐ, и҆ ѻ҃то дрꙋгáѧ. Я҆ штѡ҆ а҆пᵒлъ мóвитᵀ тᵃᵏ тѡ҆ еᵒᵀ и҆жъ сᵃᵐ з ꙋчиᵂками не згинеᵀ, а҃бы не мѣᵏ бы́ти, а҃ле пребꙋ́деᵀ на вѣки в огни҆. абóвѣᵏ и҆ наᵐ е҃стъ ѡ҆бы́чаѧ мóвити спасáᵉᵀсѧ. ѻ҆тóй рéчи котóраѧ во огни҆ не згараéᵀ заразᵃ. прóто и҆ т҃ꙋ рéклъ спасеᵀсѧ (картка 8 об.) не штѡ҆ и҃ное, тоᵒ҃ко доᵒ҃гость мꙋки значиᵀ. ꙗ҃кобы рéклъ, сᵃᵐ прѣбꙋдеᵀ непрестáнꙋно мꙋ́чачи сѧ. пóты сꙋᵀ слова҆ с҃тго златоꙋстого.

Прóто нѣмáшъ мꙋᵏ и҆ ѻ҆гнѧ҆ дочаᵒного, а҃нѣ дш҃ѣ бᵉᶻ т҆ѣла скóро по смéр҆ти полерꙋ́ючого. гдыᶣ в деᵑ сꙋ́дны҆ тóйже ѻ҃гнь котóры҆ справеᵃ҃лúвые прóйдꙋᵀ, грѣшныᵡ по дéкретѣ страш҆ноᵐ¹), гды҆ рече҆ и҆дѣте ѿ мéне не знáю вᵃᶜ²) з собóю загóр҆неᵀъ, и҆ нáвѣки вѣчные мꙋчити бꙋ́детъ.

Я҆ тóй сꙋᵃ и дéкреᵀ бж҃ій не самыᵐ дш҃аᵐ бᵉᶻ т҆ѣла, а҃нѣ преᵃ҃ воскр҃сéнїеᵐ ꙗ҃ко дрꙋгóго блꙋдꙋ ꙋчаᵀ е҆рети҆цы҆³), маéᵀ бы́ти. а҃ле гдыᵢ дш҃а з т҆ѣлоᵐ по воскр҃сéнїи на сꙋдъ поᵛстáнеᵀ, тог҆ды҆ и҆ заплáтꙋ за ꙋчиᵂки кáж҆дыᵢ чл҃къ принáти маéᵀ.

На боцї: ¹) златꙋстыᵢ тáм҆же. ²) в пéтръ г҃. ³) дрꙋгíй блꙋᵃ҃ е҆ретúцкій.

dę podeymie, a to iest pierwsza męka. a sam *zachowan* będźie, ale tak iako ogniem, a oto druga. A co Aposztoł mowi tak to iest, iż sam z uczynkami nie zginie, aby nie miał być, ale *będźie* na wieki w ogniu, abowiem y nam iest obyczay mowić *zachowało się* o tey rzeczy ktora w ogniu nie zgara zaraz, dla tegoż y tu mowi *zachowan będźie*, nie innego co telko *wieczność* męki znaczy: iako by rzekł sam będźie, *na wieki wieczne* męcząc syę. poty są **(картка 9, арк. знач. C.)** słowa Chryzostoma Swiętego.

Przeto niemasz mąk y ognia docześnego, anie dusz bez ciała skoro po śmierći poleruiącego. ponieważ w dźień sądny tenże ogień ktorego šprawiedliwi przeydą, grzesznych po Dekreće strasznym[1]), gdy [Pan] rzeknie idźcie odemnie nie *wiem* was[2]), z sobą zagarnie, y na wieki wieczne męczyć będźie.

A ten sąd y Dekret Boży nie samym duszam bez ćiała, anie przed zmartwychwstaniem, iako drugiego błędą (sic!) vczą hereticy[3]), ma byc, ale gdy dusza z ćiałem po zmartwychwstaniu na sąd stanie, na ten czas y zapłatę za vczynki swoie każdy człowiek przyiąć ma.

На боцї: ¹) chryzostom tamże. ²) 2. Piotr 3. ³) Drugi błąd hereticki.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:16 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

(картка 9, аркуш значений Ѣ)

ꙗ̃ко а҆пⷭ҇лъ пи̑ше[т][1]: Ꙗ҆бо́вѣ[м] всѣ[м] на[м] подоба́е[т] ꙗ̃ви́ти ся̀ пре[д] сⷭ҇дищемъ хⷭ҇товы[м], а҆бы̀ ко́ждо̀ принⷯ[а], што̀ з' тѣ́ло[м] о҃у҃чини[а], и҆лѝ до́бро̀е, и҆лѝ зло́е,

на́то златоⷭ҇сты̀ пи̑ше[т]. прі́йме[т] тѣ́ло што̀ о҃у҃чини́ло, и҆лѝ до́бро̀е и҆ли́ зло́е, а҆бо́вѣ[м] в' о҃бѡ[х] о҃у҃чи[н]ка[х] послⷭ҇жи́ло дⷭ҇ши, та̑к'же и҆ запла́тⷭ҇ з не́ю прі́йме[т][2]. загорожа́е[т] же тⷭ҇тъ о҃у҃ста̀ е҆ретикѡ[м] кото́рыи мо́ⷦ[т], и҆ны̀е тѣ́ло тог'да̑ вста́не[т], што̀ не е҆́сть та[к][3]. а҆бы̀ и҆ны̀е тѣ́ло гр҃ши́ло, а҆ и҆ны̀е мⷭ҇чити ся̑ мѣ́ло. и҆ и҆ны̀е до́бре чини́ло а҆ и҆ны̀е корⷭ҇но́вано, по́ты златоⷭ҇сты̀.

Ѳ҆ чо[м] и҆ са[м] ї҃с мо́вн[т][4]). а҆бо́вѣ[м] и҆де[т] ча҆[с], в' кото́ры̀ вⷭ҇ѣ мⷭ҇ртвїи въ гро́бѣ́хъ. о҃у҃слы́ша[т] гла҆[с] сн҃а бо́жего, и҆зы́йдⷭ҇[т] кото́рїи до́бре чини́ли на воскр҃се́нїе живота̀. а҆ ко- (картка 9 об.) то́рїи злѐ чини́ли на воскр҃се́нїе сⷭ҇дⷭ҇.

Ѳ҆то[ж] ви́дишъ и҆[ж] нѣ́ма́шъ самы[м] дⷭ҇ша[м] сⷭ҇дⷭ҇ и҆ запла́ты те-

Jako [Paweł Swięty] Aposztoł pisze [mowiąc] [1]: Abowiem wszystkim nam przysłusza okazać sye przed sądem [Pana] Chrystusowym **(картка 9 об.)** aby każdy przyiął co z ćiałem vczynił, albo dobrze albo złe.

Na to Chryzostom Swięty pisze [mowiąc]: Przyimie ćiało co vczyniło *iesli* dobrze albo zle, abowiem oboygom vczynkom posłużyło duszy także y zapłatę z nią weźmie[2]). A zagradza tu vsta Heretykom, ktorzy mowią: insze ćiało na on czas powstanie, co nie iest tak[3]) aby insze ćiało grzeszyło, a insze męczyć sye miało. Y insze dobrze czyniło, a insze Korunowano. *poty są słowa Chryzostoma Swiętego.*

O czym y sam [Pan nasz Jezus] Chrystus mowić [raczy][4]): Abowiem idźie czas w ktory wszyscy będące w grobiech vsłyszą głos Syna Bożego, y wynidą ktorzy dobrze czynili na zmartwychwstanie zywota, a ktorzy źle czynili na zmartwychwstanie sądu. [Y indźiey pisze: Ze ie rozdźieli, iako rozłącza Pasterz owce od kozłow, y daliey] **(картка 10).**

Otoż widźisz iż niemasz samym duszam sądu y zapłaty te-

На боцѣ: [1]) ѣ̃ кори[н] е҃. [2]) не и҆нъшїй дⷭ҇ши а҆ и҆нъшїй тѣ́лⷭ҇ соу[х], а҆́ле е҆́бо[м] е҆́денъ и҆̃ е҃ного часⷭ҇. [3]) дⷭ҇ша с тѣ́ло[м] гр҃ши́ла. с тѣ́ло[м] и҆ соу[х] ма́етъ прина́ти. [4]) і҃ѡа[н] е҃.

На боцї: [1]) 2 kor. 5. [2]) Nie inszy duszy a inszy ćialu sąd, ale oboigom ieden y iednego czasu. [3]) Dusza z ćiałem grzeszyła, z ćiałem y sąd weźmie. [4]) Jan 5.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:16 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

пр пере҃х сѹ́дъ҃х дне҃х, а҃ле а҃ж по сѹ́дѣ вéспо҃х з' тѣ́ло҃х. ꙗ҃ко и҆ и҃де пи҆ше҃т[1]). Л҆ѣта а҃бо́вѣ҃х невѣ́домости пребáчи҃х бъ҃, а҆ нн҃ѣ вс҃ѣ҃х всю́ды роскáзуе҃т кáяти сѧ. понева҃ж ѹ҆станови҃х дн҃ь сѹди́ти вс҃ю вселе́н'ную въ пр҆áв'дѹ[2]).

І҆wа҃х сты҃ѩ то́е҃ж пи҆ше҃т[3]): И҆ два҃цать и҆ четы́ри ста́рцѣ ѹ҆па́ли на лицѣ́ свое҆, и поклони́ли҃с҃ бг҃ѹ мо́вячи: Хвали҃х т҃а г҃и бг҃е вседе҃ржи́телю, и҃ж пришо҃х гнѣ҃в твóй, и҆ ча҃с҃ ме҃ртвы҃х сѧ҃х прия́ти, и҆ да́ти запла́тѹ слѹга҃х твои҃х, и҆ сты҃х, и҆ кото́рыи боя́т сѧ и҃мени҆ твóего, малы҃х и҆ вели́ки҃х[4]).

Ви́дишъ и҃ж не поеди҃ко҃м сѧ҃х и҆ запла́та быва́е҃т. а҃ле вс҃ѣ҃х е҆дно́го ча́сѹ. ꙗ҃ко и҆ са҃м х҃с мо́ви҃т: (картка 10) Ѡ҆ста́вте расти҆ о҆бо́е вкѹ́пѣ҃ до́ жни҆ва. а҆ ча́сѹ жни҆ва рекѹ́ же҃цо҃м зберѣ́кте пе́рше плеве́лы и҃ свяжѣ́те и҃х в снопы҆, та҃х ꙗ҃ко на спа́ле҃нѣ҃, а҆ пшени́цѹ зберѣ́кте в жи́т'ницѹ мою́[5]).

што҆ ни́жѐ та҃х же викла́да҃т мо́вячи, жни́во е҆́сть коне́ць вѣ҃кѹ. а҆ же҃цѣ҃ сѹ҃т а҃гг҃лы. и҆ ꙗ҃къ

На боцї: [1]) дѣ҃ка́нїа ѕ҃і. [2]) нѣ҃ма҃ш по҆е҆ди҃ко҃м сѹ́дѹ а҃ле вс҃ѣ҃х вéсполъ. [3]) а҆пока́л. а҃і. [4]) сѧ҃х и҆ запла́тѹ вс҃ѣ҃х ра́зо҃м а҆ не по҆е҆ди́нко҃м о҆учини҃т бъ҃. [5]) Ма҃т г҃і.

raz przed sądnym dniem, ale aż po sądzie wespoł z ciałem. Jako y *na inszym mieyscu* mowi[1]): Lata abowiem nie wiadomośći przebaczył Bog: a dźiśia wszystkim wszędźie roskazuie pokutować, ponieważ vstanowił dźień, sądźić wszystek świat *wedle sprawiedliwośći*[2]).

Jan święty [w swoim Obijawieniu] toż pisze mowiąc[3]): A dwadźieśćia y czterzy starcy vpadli na oblicze swoie, y pokłonili sye Bogu mowiąc: Chwalimy ćię Panie Boże *wszechmogący*, iż przyszedł gniew twoy, y czas martwym sąd przyiąć, y dać zapłatę sługom twym, y Swiętym, y ktorzy boią sye imenia twego, małym y wielkim[4]).

Widźisz iż nie poiedinkiem sąd y [wieczna] zapłata bywa, ale wszystkim iednego czasu będźie. Jako sam Chrystus [raczy] mowić: (картка 10 об.) Ostawćie rość oboie wespoł do żniwa, a czasu żniwa rzeknę żeńcom zbiercie pierwey kąkole y związźćie ich w snopy tak iako na spalenie, a przenicę zbierzcie w żytnicę moię[5]).

Co niżey tamże [Pan] wykłada mowiąc: Zniwo iest koniec wieku, a żence są Anyeli, y iak

На боцї: [1]) dźieie 17. [2]) Niemasz poiedinkiem sądu ale wszystkim wespoł. [3]) Apok: 11. [4]) Sąd y zapłatę wszytkim razem vczyni Bog. [5]) Math: 13.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:16 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

плевéлы збираю^{т} и̂ огне^{м} спа́лю^{т} та^{к}же бу́де^{т} и̂ на ко^{н}цѝ вѣ́ка сего̀. пошле^{т} сы̃ъ ч^{о}лскїй а̂гг̃лы^{х} свои^{х}; и̂ зберу́тъ ѿ цр^{о}тва е̂го̀ вса́кое погор^{р}ше^{н}ѐ и̂ кото́рїе чи́ня^{т} безако́нство и̂ в$^{'}$ве́р$^{'}$гу^{т} и^{х} в пѣ́чъ ӧгни́ству. т̂у бу́де^{т} пла^{ч} и̂ скре́же^{т} зубо^{м}. то^{г}ды̀ справе^{д}ли́вы ӥ просвѣ́тя^{т} ся ꙗ̃къ слн̃це в цр^{о}вїи ѻ̃ц̃а и^{х} а̂ кто̀ ма́е^{т} оу̃ши слы́шати нехай̀ слы́шае^{т}[1]).

слы́шай̀же [т̂у] е̂рети́ку вы́кладу што̀ г̃с мо́ви^{т}. и^{же} дн̃ю о̂ста́^{т}него на ско^{н}- **(картка 10 об.)** ча^{с}ю того̀ сѣ́та, вс^{ѣ}^{м} сы^{м} ма́е^{т} бы́ти, тогды^{же} и̂ запла́та гр^{ѣ}ши́ны^{м} и̂ справе^{д}ли́вы^{м} да̂на бу́де^{т}.

Ӓ ёслѝ рече́шъ и^{же} малы́е гр^{ѣ}хѝ тепе^{р} сы́да^{т} и̂ за ни^{х} доча^{с}не ка́ры^{т}ъ. и̃но и̂ на то^{м} ся мы́лишъ. Мо́ви^{т} бо^{в}ѣ^{м} г̃с[2]), и^{же} с ка́ж$^{'}$дого сло́ва поро^{жн}него. кото́рое е̂слѝ мо́вити бу́ду^{т} чл̃ци дадя́^{т} ли^{т}ѣ^{х} з не́го в$^{'}$ дн̃ь сы́дный.

ӑто ви́дишъ и^{же} нето^{л}ко за ы̆чи́но^{х} а̃ле и̂ за сло́во, не тепе^{р} а̃ле на о^{н} ча^{с} сы́ди́ти е̃ъ бу́де^{т}[3]).

та^{к}же и̂ за то́е[4]) што̀ голо́дного не нако^{р}ми́ли, и̂ прагнѣ́чого не напои́ли. не до чи́стцы, а̃ле до в^{ѣ}чны^{х} мы́къ ѡ-

Kąkole zbiraią y ogniem spalaią tak też będźie y na końcu wieku tego. poszle Syn człowieczy Anyoły swoie y zbiorą od Krolestwa iego wszelakie pogorszenie, y kthorzy czynią bezakoństwo, y wrzocą ich w pieć ognistą, gdzie będźie płacz y zgrzytanie zębow. Na ten czas sprawiedliwi *będą sye świecić* iako Słońce w Krolewstwie Oyca ich, a ktho ma vszy ku słuchaniu, niechay słucha[1]).

Słuchayże Heretiku [tego] wykładu *Pana Chrystusowego*, co mowi: Iż dnia ostatniego na koń- **(kartka 11)** -cu tego świata wszystkim sąd ma być, a na ten czas też y zapłata grzesznym y sprawiedliwym dana będźie.

A iesli rzekniesz iż małe grzechy teraz sądzą, y za nich docześnie karzą. Tedy sye y na tym mylisz, abowiem mowi Chrystus[2]): Jako z każdego słowa prożnego ktore iesli mowić będą człowiecy, dadzą liczbę z niego w dźień sądny.

Otoż widźisz, iż nie telko za vczynek, ale y za słowo nie teraz, ale na on czas Bog sądźić będźie[3]).

Jako też y za to[4]): co głodnego nie nakarmili, y pragnącego nie napoili, nie do czyscu ale do wiecznych mąk osądźiwszy

На боцї: [1]) Сты́и по сы́дѣ в$^{'}$ цар^{ъ}ство нб^{с}ное войдя́тъ. [2]) ма^{т} ѕ̃і. [3]) гр^{ѣ}хѝ малы́и тепе́рь не сы́да^{т}. [4]) ма^{т}. к̃е.

На боцї: [1]) Swięći po sądźie do Krolestwa Niebieskiego wnidą. [2]) Math: 12. [3]) Grzechy małe teraz nie sądzą. [4]) Math: 25.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:16 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

сѣдѧ̀ши ѡ̑ дóшлеⷮ а̑ко мóвиⷮ: ѝ пойдѹⷮ сíи в мѹ́кѹ вѣ́чнꙋю, а̑ правеⷣницы к живоⷮ вѣ́чный[1]).

для тóгоⷯ за ѹмеⷬрлыхⷯ мóлиⷯ сѧ ѝ млⷭтню чúниⷯ иⷯ е̑щѐ ѝ малыхⷯ грѣ́хѡⷣ не сѹ́жено. а̑бы̀ тыⷯ преⷣ дéкретоⷯ сѹдíю ѹ̑благати[2]).

(картка 11) Я̑ не тóⷯко дш̃ѣ бе̑ⷣ т̑кла тепéръ не бывáюⷮ сѹ́жени ѝ кáрани. а̃ле ѝ а̃гг̃ли котóрïи згрѣшúли, то єⷭⷮ дïѧ́воли, е̑щѐ сѹ́дѹ ѝ за ѹчúн'ки свои̑, карáнѧ не взѧ́ли[3]), ѝ не мѹ́чаⷮ сѧ в' о̑гнѝ пекеⷣноⷯ. а̃ле сѹⷮ запеⷬрты въ а̃дѣ́[4]), котóрыⷡ не е̑стъ пéклоⷯ. ѩ̃къ е̑ретицѝ выкладáюⷮ. а̑бóвѣⷯ пéкло сѧ розѹмѣ́еⷮ, што̀ печеⷮ ѝ пáлиⷮ. а̃ Я̑дъ грéц'кое е̑стъ слóво[5]) ѝ розѹмѣ́еⷮ сѧ мѝ́ксце невѣ́домое, ѝ̃ли мѝ́ксце тéⷯностеⷯ, [ѝ нивкихⷯ прóпастѐ.] до коⷮрыхⷯ х̑с дш̃ею о̑божéн'ною. дш̃ѣ́ ѡ̑ а̃да высвобожáючи стѹпиⷯ. ѡ̑ чоⷯ пи̑шеⷮ[6]). ѹмéр'ши т̑кло̑ⷯ а̑ ѡ̑жúвши дх̑оⷯ, котóрыⷯ зышоⷯ ѝ в темнúци проповѣ́далⷯ.

odeszle, iako mowi: Y owi poidą do wiecznych mąk, a sprawiedliwi do żywota wiecznego[1]).

Dla tegoż za vmarłe modlimy sye, y Jałmużny czynimy iż ieszcze y małych grzechow nie sądzono, aby tym przed Dekre-(te)m sędźiego vbłagać[2]).

(картка 11 об.) A nietelko Dusze bez ćiała teraz nie bywaią sądzeni y karani, ale y Anyeli ktorzy zgrzeszyli, to iest Dijabli ieszcze sądu, y za vczynki swoie karania nie wźięli[3]) [ktorych wybrani Boży sądźić będą, przeto] nie męczą sye ieszcze w Ogniu piekielnym, ale [iedni lud zwodzą, a niektore] są zawarte w Adźie[4]), ktory Adis nie iest piekłem iako Hereticy źle wykładaią, abowiem piekło *sye rozumie* y nazywa stąd, że piecze y pali, a Adis Greckie[5]) iest słowo, y rozumie sye mieysce niewiadome albo mieysce ćiemnośći, do ktorych Chrystus *BOską* duszą [swoią] dusze Swięte od Adu wywodząc sstąpił, O czym pisze[6]): Vmarszy ćiałem, a ożywszy Duchem, ktorym sstąpił, y w ćiemnośći duszam przepowiadał.

На боцї: [1]) х̑с не до чúст'цѹ а̃ле до вѣ́чныхⷯ мѹⷯ ѡ̑тóшлетъ. [2]) за ѹмерлыхⷯ длячóго сѧ мóлим. [3]) а̃ кориⷯ. е̃. [4]) дъѧ́бли ѝ дш̃ѣ́ грѣ́ш'ныхⷯ въ а̃дѣ́ сѹⷮ в безⷭнаⷯ. [5]) а̃дъ што̀ єⷭⷮ. [6]) а̃ пеⷮ. г̃.

На боцї: [1]) Chrystus nie do czyscu ale do wiecznich mąk odeszle. [2]) Za vmarłe dlaczego sye modlim. [3]) 1. Kor: 5. [4]) Dijabli y dusze grzesznych są w Adźie w ćiemnośćiach. [5]) Adis co iest. [6]) 1. Piot: 3.

Generated on 2015-06-23 18:16 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

ѝ проро҃ мо́ви҃т[1]). вы́вѣ҃а и҃х ѝс тмы́ ѝ т҃е́ни см҃р҃тнои ѝ ва҃зе҃е и҃х розор҃ва҃ то҃ е҃у҃т, в҃е́рны҃х то́҃ко вы́вѣ҃а҃, а҆ нев҃е́р҃- (картка 11 об.) ны҃х та҃ з в҃е́сы҃ зоста́ви҃а҃. гдѣ ѝ тепе́рѣ҃ в҃е́сы҃ дш҃ѣ҃ гр҃е́шны҃х[2]) воло́ча҃т до свои҃х ста́р҃шѝ҃х. кото́рыи та́мѣ҃ ѡ҃гл҃у́шени с҃ѣда҃т в҃ т҃е́мносте҃х до дн҃е с҃у́дного. а҆ ѝ҃ны҃е т҃ѵ҃ на зе҃мли пакоста҃т лю҆де҃[3]).

Про́то гды҃ х҃с всторо́н҃ѣ҃ гер҃геса҃нскѡ҆, вы́гна҃а҃ и҃х з ч҃л҃кѡ҃в[4]), зла҃клиса҃ бы́ли, сподѣ҃ва́ючи са҃, и҃ж и҃х х҃с ю҃ж мо́чити б҃ѵ҃де҃т. ѝ вола́ли, што҆ тоб҃ѣ҃ до на҃с, і҃с҃е сн҃е б҃ж҃ї҃й, пришо́л҃ е҃ пре҃х часо҃м мо́чити на҃с. я҃ко҃ж х҃с за и҃х про҃во́ю, не въ о҃гнь а҃ле в҃ сви́н҃ѣ҃ по҃ла́лъ и҃х. в҃и́дишъ е҃рети́кѵ҃ и҃ж ѝ в҃е́кси зна́ю҃т, же҆ е҆ще҆ и҃м не пришо́лъ ча҃с мо́чити са҃.

Я҆ ѡ҃ ты҃х кото́рыи с҃ѵ҃т во а҃д҃ѣ҃. Ї҆ю҆да бра҃т г҃дн҃ь пи҃ше҃т[5]). а҆ ѡ҃ а҃гг҃е́л҃ѣ҃х, кото́рыи не заховáли сво́ен зве́р҃хности. а҃ле ѡ҃ста́вили свое҆ ме́ш҃ка҃е. На с҃ѵ҃ вели́кого (картка 12) дн҃а҃ ва҃зе́҃мъ ѵ҃ставн҃ы҃м по҃ те҃носте҃ю заховáлъ[6]). При то҃м злато́сты҆ с҃ты҆ пи҃ше҃т. што҆ и҃м б҃ѵ҃-

На боцї: [1]) ѱ҃ало҃м р҃ѕ҃. [2]) дш҃ѣ҃ гр҃е́шны҃х в҃ а҃д҃ѣ҃ в҃ нев҃е́домо҃м м҃е́сцин. [3]) е҃фе́сїѡ҃м ѕ҃. [4]) ма҃т. н҃. [5]) Ї҆юда а҆. [6]) в҃е́сы҃ е҆ще҆ несѵ҃жены.

A Prorok mewi[1]): Wywiodł ie z ćiemności: y ćienia śmiertelnego, y więźienie ich rozerwał, to iest wiernych telko wywiodł, a niewier- (картка 12) nych tam z Dijabły zostawił, gdźie y teraz dijabli dusze grzesznych[2]) ludźi włoczą do swych starszych, ktorzy tam ogłuszeni siedzą w *ćiemnicach* do dnia sądnego, a insze tu na źiemi y na powietrzu pod niebem *walczą z ludźmi*[3]).

Przeto gdy Chrystus w powieće Gergiesinow wygnał ich z człowieka[4]) zlękli sye byli, spodźiewaiąc sye iż ie Chrystus iuż meczyć *roskaże*, y wołali [mowiąć]: Coż tobie do nas Jezusie Synu Boży, przyszedłeś przed czasem męczyć nas. Jakoż Chrystus za ich prośbą nie w ogień, ale w świnie posłał ie. *Patrz że thu* Heretiku iż y Dijabli wiedzą, że ieszcze im nie przyszedł czas męczyć sye.

A o tych [zaś], ktorzy są w Adźie Judasz brat Pański pisze [mowiąc][5]): A o Anyeliech ktorzy nie zachowali swey zwierchności[6]), ale zostawili swoie mieszkanie, na Sąd wielkiego (картка 12 об.) dnia więźieniem vstawicznym pod ciemnością zachował. Przytym Swięty Chryzo-

На боцї: [1]) Psal: 106. [2]) dusze grzesznych w niewiadomym mieyscu. [3]) Efes: 6. [4]) Mat: 8. [5]) Judusz 1. [6]) Dyiabli ieszcze nie sądzeni.

Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

детъ в страш'нꙑ дн҃ь сѹ́дный, є́дин҃ то҃ко вѣ́даетъ пра́вє҃нꙑ сѹдїа̀, кото́рꙑ ко́ждомѹ ве́дле досто́и҃ства справедли́ве запла́ти҃т. Ви́дишъ и҃ж҃ в' те́мности сѣдя́т до сѹ́дѹ.

Ꙗ҆́ко и҆ пе́тръ сты́ пи҃ше҃т[1]). е҆сли́ бъ а҃гг҃лѡ҃ кото́рїи згрѣши́ли непошано́ва҃, а҃ле зва҃ками те҃ности зва҃за́в'ши ѿда́лъ на сѹ́҃ захова́ти[2]). При то҃м҃ златоѹ́стꙑ сты́ пи҃ше҃т.

Смотри́ и҆ак' ся а҃гг҃лы згрѣши́в'ши мѹ́ча҃т. а҆вѡ́кѣ҃ гдⷭ҇ь приш҃о́лъ ꙗ҆с҃ з' нб҃а, те́ды што̀ пере́днѣ҃шихъ вѣ҃сѡ҃ запе́ръ в' про́пасть. а҆ то̀ е҆́стъ я҆в'но ѿ о҃но́го гдⷭ҇а ꙗ҆҃ка проси́ли, а҆вы́ и҃х не посла́лъ в про́пасть. е҆дны҃х бо҃ѣ҃кмъ (**картка 12 об.**) зва҃за́лъ в те҃ность за҃кн҃ѹ́лъ. а҆ дрѹ́ги҃х росказа́лъ гони́ти. до ѹ҆́ченикѡ҃ мо́вачи[3]), о҃то даю́ ва҃м мо́цъ на нечи́стыи дх҃и. а҆ в' дн҃ь прихо́дѹ е҆го̀ вы́ведетъ и҃х на бо́л'шїи мѹ́ки. и҆ што̀ тепе҃р запе҃р и҃х в' про́пасти, то̀ на тот҃ ча҃с ѿда́сть и҃х о҃гню҃ вѣ́чномѹ. по́ты златоу́стꙑ.

stom pisze [mowiąc]: Co im będźie w straszny dźień sądny, ieden telko wie sprawiedliwy Sędźia, ktory każdemu wedle dostoiestwa *sprawiedliwą zapłatę* zapłaći. Widźisz iż [ieszcze nie przyięli zapłaty, ale] w ciemnicach śiedzą do sądu.

Jako y Piotr Swięty [o nich] pisze [mowiąc][1]): Jesli Bog Anyołom ktorzy zgrzeszyli *nie przepuścił*, ale związkami ćiemności związawszy oddał na sąd zachować[2]). Przy tym Chryzostom święty pisze [mowiąc]:

Patrz iako sye Anyeli zgrzeszywszy męczą, abowiem gdy przyszedł Chrystus z nieba, tedy co przednieysze Dyiabły zawarł w przepaść, a to iest iawna od onego: gdy Chrystusa prośili, aby ich nie posłał w Przepaśći. Jednych abowiem (**картка 12[3]), арк. знач. Г**) związał w ćiemność zamknął. A drugich roskazał gonić, do vczniow [swych] mowiąc[4]): Oto daię wam Moc na Nieczyste Duchy. A w dzień przyśćia iego wywiedźie ich na więtsze męki. Y co teraz zawarł ich w Przepaśći tho na ten czas odda ich ogniowi wiecznemu. Poty *są słowa Swiętego Chryzostoma.*

На боцї: [1]) к҃. пе҃т҃ к҃. [2]) розѵмѣ́ки кѧзе҃нѥ те́мности гдѣ нѣ́ма҃ бж҃ьи ла́ски. [3]) ма҃т҃. і҃.

На боцї: [1]) 2. Piot: 2. [2]) rozumiey więzienie ćiemności gdźie nie masz bożej łaski. [3]) **повинно бути: картка 13; гляди замітку на початку брошури.** [4]) [Łukasz 10,] Math: 10.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:16 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Я и͗ пре͗ дн̃е͗ сѹ́дны͗ дⷣа́ли [в' о҃г'нѝ] сѧ не мѹ́ча͗[1]). гото́вѹ и̑ дш̃ѣ лю́дє҃ грѣ́шны͗. ꙗ̑ко пи̑ше͗ [2]), Вѣ́дає͗ гⷭ҇ь б̃ъ до́бре цнотли́вы͗ ѿ на́пасти вызволя́ти, а̑ неспра́вед'ли́вы͗ на дн̃ь сѹ́дный кѹ мѹ́ченю захова́ти. ѡ̑ чо͗ ꙗ́сне Їѡа́нъ сⷮ҇ый пи̑ше͗[3]). гдⷭ҇ю͗ сѹ́ дѣ́ле͗. Тогⷣы̑ сⷬ҃рть и̑ а̑дъ вѣкер'же́ни бѹдѹ͗ въ е̃зеро о҃гни́стоє а̑то̀ е̃сть смⷬ҃рть втора́ѧ. И̑ хⷪ҇с мо́ви͗[4]). Та͗ бѹдє͗ на ко͗цѝ вѣ́ка. вы̀дѹ͗ а̃гг҃ли (картка 13, аркуш значений Г) и̑ ѿлѹ́ча͗ злы͗ з посро́͗кѹ до́бры͗ и̑ в'ве́р'гѹ͗ и͗ в пⷦ҇ о҃гне́͗нѹю, т҃ѹ бѹдє͗ пла͗ и̑ скре́же͗ зѹбѡ͗. И̑ мо́ви͗ и͗ їс̃ розѹмѣ́ете ли то́є всѐ; а̑ о҃нѝ рекли̑ розѹмѣ́е͗. та͗же розѹмѣ҆ и̑ ты̑ е҃ретѝче.

Я ꙗ̑ко Дш̃ѣ грѣ́шны͗[5]) а́нѣ поеди́͗ко͗ бе҃ т҃ѣла сѹ́дѹ, а̃нѣ пре͗ с҃ѹдо͗ мⷭ҇въ пеке́͗ны͗ непо-до̀мѹю͗. та͗же и̑ справед'ли́вы͗ дш̃ѣ бе҃ т҃ѣла а̃нѣ коро-нова́͗ѧ, а̃нѣ цр҃тва небе́҃ного, гдѐ хⷪ҇с е̃сть телесне е҆щѐ недостѹпи́ли. а̃ле а҆ж по воскр҃нїи и҃ т҃ѣло͗ ве́҃пол҃ъ то́є ѡ̑дер'жатъ.

А iż przededniem sądnym Dyiabli sye nie męczą: pogotowiu y dusze ludźi grzesznych[1]), iako [Piotr S. w liście swoim] pisze [mowiąc]: Wie Pan Bog dobrze cnotliwych od *przypadkow* wybawiać, a niesprawiedliwych na dźień sądny ku męczeniu zachować. O czym [thymże sposobem prawie] iaśnie Jan Swięty [w swoim Obijawieniu mowiąc] pisze[2]), gdy iuż *sądny dźień* będzie: Tedy Smierć, y Adis wrzoceni będą w Jezioro ogniste, a tho iest śmierć wtora. A Chrystus mowi[3]): Tak będźie na skończeniu wieku, wy **(kartka 12 ob.)** nidą Anyeli, y odłączą złych z pośrzodku dobrych, y wrzocą ich w Piec ognistą, tu będźie płacz y skrzytanie zębow Y mowił im [PAN] Jezus, a rozumiećież to wszystko? a oni odpowiedźieli, rozumiemy. także rozumiey y ty heretiku.

A iako Dusze grzesznych[4]) ani sądu poiedinkiem bez ćiała, ani przed Sądem mąk [ogniowych] piekielnych niepodeymuią: także y sprawiedliwych Dusze bez ćiała, ani korunowania, anie Krolestwa Niebieskiego, gdźie Chrystus iest ćieleśnie ieszcze niedostąpili, ale aż po zmartwych-

---

На боцї: [1]) ꙗ̑ко дїа́воли та͗ и̑ дѹшѣ грѣшн'ны͗ в' о҃гнѝ сѧ не мѹ́ча͗. [2]) в̃. пⷮ҇ в̃. [3]) а̑по͗. к̃. [4]) ма͗. г҃л. [5]) на проти́въ тре́тего бла́дѹ е҃ретѝцкого.

На боцї: [1]) Jako dijabli, tak y grzesznich dusze nie męczą sie w ogniu. [2]) Apok. 20. [3]) Math. 13. [4]) Naprzećiw trzećiego błędu heretickiego.

Generated on 2015-06-23 18:16 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

ꙗко сáмъ ✠с мóви[т][1]). ѣщѐ знóвꙋ прúдꙋ и поймꙋ вáс к собѣ. и[ж] дáлѣ ꙗ ѥстѣмъ, и вы бꙋдетѣ. И и[н]дѣ мóви[т][2]); Áбóвѣ[м] гдѣ бꙋдѣ[т] трꙋп тáм' сѧ зберꙋ[т] и орли. И ѿ тогò чáсꙋ почáто[м] взя[в]ши вѣчнѣ з ни[м] (картка 13 об.) бꙋдꙋ[т]. Ꙗко пáвелъ ст҃ы пúше[т][3]). иж҃ъ са[м] г҃ь, в рóсказѣ и в' гóлосѣ áр'χáг҃лѣ и во трꙋбѣ бóжей зы́де[т] з нéба. á мер҃твы́и ѿ χ҃ѣ воскре҃снꙋтъ пéрше, пото[м] мы́ котры́и жúво остáне[м] вкꙋпѣ з ни[м] похвáчени ꙋдемъ на óболоцѣ[х] потыкáючи г҃а на повѣтрꙋ, и та[к] за[в]жды з гóсподемъ бꙋдемъ.

Але тꙋ ѥрети[к] рече[т], иж҃ъ пáве[т] и вс҃ѣ ст҃ыи ю[ж] с χ҃мъ сꙋ[т], тò ѥстъ достꙋпúли вѣчнои запláты [и] цр҃ства нб҃наго, áбóвѣ[м] са[м] пàвелъ мóви[т][4]): Тѣ́сно ми з обо[х] сторо[н] пожада[н]ѥ мáючи розвя́зáти сѧ, á со χ҃мъ бы́ти мнѡ́го на[м]то лѣ[п]ше, и на дрꙋгóмъ мѣсци[5]). И ꙋфáе[м] и зезволя́емъ радꙋ'нѣ[е] вы́ти з тѣкла и итѝ до бóга.

Ѿповѣдáю. иꙗ'шла ѥстъ рéчъ хотѣ́ти, á и[н]- (картка 14) шла пожела[н]ѥ достꙋпúти.

Пáве[т] з тѣ́кломъ ро[з]вя́зáти сѧ ꙗко дóброн рéчи прáгнꙋ[т]. И штò wstaniu z ćiałem wespoł ono otrzymaią, iako sam Chrystus mowić [raczy][1]): Jeszcze znowu przyidę y poimę was z sobą, iż *gdźie* ia iestem y wy będźiećie. Y *na drugim mieyscu* mowi [2]): Abowiem gdźie będźie trup, tam sye zbiorą y Orli. Y od tego czasu początek wźiąwszy wiecznie z nim bę- (kartka 13) dą. Jako Paweł Swięty pisze[3]): Iż sam Pan w roskazaniu y w głośie Archanyoła y w trąbie Bożey znidźie z nieba, a pomarli w Chrystuśie zmartwychwstaną pierwey, potym my kthorzy żywo zostaniem wkupie z nim pochwyceni będźiem na obłokach, potykaiąc Pana na powietrzu, y tak zawżdy z Panem będźiem.

Ale tu Heretik rzecze iż Paweł y *drudzy* Swięći iuż są z Chrystusem, tho iest, dostąpili wieczney zapłaty Krolestwa niebieskiego: Abowiem sam Paweł mowi[4]) ćiasno mi z obu stron, *pragnienie* maiąc rozwiązać sye: a z Chrystusem być daleko ieszcze liepiey. Y na drugim mieyscu [mowi][5]): A vfamy y zezwalamy radniey wyniść z ćiała a iść do Boga.

Odpowiedz [mu]: [Iż] insza [to] iest rzecz co *pożądać*, a insza pożądaney obietnice dostąpić.

(kartka 13 об.) Paweł [Swięty] z ćiałem rozwiązać sye, iako

На боцї: [1]) Iwa. ѧi. [2]) Мат. кѧ. [3]) Солѹня, ѧ. [4]) Филип, а. [5]) в, кори[н], ѥ.

На боцї: [1]) Jan 14. [2]) Mat. 24. [3]) Tesal. 4. [4]) Filip. 1. [5]) 2. Kor. 5.

Generated on 2015-06-23 18:16 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

з х҃мъ бы́ти, ѡповѣда́е҃ же ѥ́щѐ на́д'то а҆̀кп'ше ѥ́стъ. про́то до́брои достѹпи҃, а҆̀ лѣ҃шеи ѥ́щѐ см҃ сподѣва́е҃. Авѡ́вѣ҃ всѣ҃ ст҃ыи ч҃тно ѹмре́рши пра҃вѹ҃ и҆̀ вѣ́рѹю҃ с х҃мъ бы́ти. а҃ и҆̀ тепе́рь хотѧ́ на то҃, хотѧ́ на при́шломъ свѣ́тѣ з х҃мъ сѹ́тъ, вѣ́рою и҆̀ надѣ́ею[1]), и҆̀ х҃с з ни́ми ѥ́стъ а҆̀ко мо́ви҃. И҆̀ ѥ́стемъ з ва́ми а҃ж҃ до скон'ча҃ниѧ вѣ́кѹ. а҆̀ вша́к'же во о҃номъ вѣ́кѹ, гды҆̀ сѣ́ломъ и҃ мер'твыхъ, а҃ко и҆̀ х҃с воскр҃снетъ не пре҃вѣ́рѹ и҆̀ надѣ́ю кото́раѧ ю҃ж҃ ѹста́не҃, а҃ле лице҃м, к' лицю҆̀ з ни҃м вѣ́ч'не пребыва́ти бѹдѹ҃.

Про́то [и҆̀] па҃велъ сѣ҃ты́й не мо́ви҃ ско́ро роѧ҃лѹчи́в'ши см҃ с сѣ́кла, бѹ́дѹ за́ра҃ (картка 14 об.) корѹно́ва҃и҃ в цр҃твїи нб҃номъ, а҃ле ѡповѣда́е҃, а҆̀ што҆̀ в сѣ́лѣ з х҃омъ бы́ти мнѡ́го на́д'то а҆̀лѣ́пше.

Авѡ́вѣ҃ ѥ́рети́цѝ маниха́и повѣда́ю҃[2]); н҃ж҃ дшї҃ бе҃ сѣ́кла корѹнова́ни и҆̀ вѣ́чны҃х запла҃ цр҃тва нб҃ного достѹпи́ли, про́то ю҃ж҃ и҆̀ сѣ́кла з ме҃ртвы҃х не ма́ю҃ по́што воскр҃снѹти. гды҆̀ ж҃ и҆̀ разбо́йника х҃с вѣ҃кла ю҃ж҃ до

dobrey rzeczy pragnął. A co z chrystusem być, opowiada że ieszcze nad to liepiey iest, przeto dobrey [rzeczy] dostąpił, a lepszey ieszcze spodźiewa sye. Abowiem wszyscy święći vczćiwie *vmiraiąc* pragną y wierzą z Chrystusem być: acz y teraz chocay na tym chocay na przysyłym świećie z Chrystusem są, wiarą y nadźieią[1]), y Chrystus z nimi iest, iako sam mowić [raczy]: Ja iestem z wami aż do skończenia wieku: a wszak że w onym wieku gdy z ćiałem iako y Chrystus z martwych powstaną, nie przez wiarę y nadzieię ktora iuż na on czas vstanie, ale twarz w twarz z nim wiecznie mieszkać będą.

Przeto Paweł Swięty nie mowi skoro rozłączywszy sye z ćiałem będę [z Chrystusem] zaraz, [y będę] w Krolestwie niebieskim korunowan, ale opowiada, że [ma pożądanie ro- (kartka 14) związać sye z ćiałem,] a co w [tymże] ćiele z Chrystusem być *daleko* nad to lepiey.

Abowiem Hereticy Manicheuszowe powiadaią[2]) iakoby Dusze bez ćiała iuż są korunowani, y wiecznych zapłat Krolestwa Niebieskiego dostąpili, przeto iuż ćiała zmartwych wstać niemaią poco, [y biorą sobie ono na do-

На боцї: [1]) Сѣ҃ты҃х ѹсопѣ́ши҃х вѣ́ра и҆̀ надѣ́ѧ не ѹста́ла ѐпифа́нїй въ а҆̀гкѵротосѣ. [2]) Маниха́йскаѧ ѐресь.

На боцї: [1]) Swiętych dusz wiara y nadźeia nie vstała. Epifaniusz, w Angirot: [2]) Manicheyska Herezyia.

Generated on 2015-06-23 18:16 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

цр^ства нб^ного. и̂ без' т̑кла да^ мѵ цр^ство нб^ное.

wod, co Pan rzekł do Zboyce: Dźiś ze mną będźiesz w raiu, y powiadaią] że oto iuż Chrystus Zboyce [onego] wwiodł do Krolestwa Niebieskiego, y bez ćiała *otrzymał doskonałą zapłatę.*

Котóры^х ѱáми невстыдли́выми златоу́стый сты̑ называ́е^т, и̂ пи́шѵчи на тóе слóво, што̀ х̑с мóви^т [до ра^збóйника,] нн̑к со мнóю бѵдеши в раи, ѳ̑ука́зѵе^т йжъ ра́й не е́стъ цр^ство^м нб^ны^м[1]), котóрого ра́достѣ̑ о̑ко не ви́дѣло, оу̑хо не слы́шало. и̂ на ср^це не пришло̀ чл̑кѵ. а̂ ра́й за^ о̑ко а̂да́мле ви́дѣло. и̂ оу̑хо па́вло- (картка 15) во ра́дости невымо́в'ныи гды та^м бы̑лъ до ра́ю захва́че^т слы̑шалъ. в' кото́рїй то̀ ра́й х̑съ дш̑ѵ ра^збойника и̂ йны^х ст̑ы^х ѵвѣ́клъ. я̑ко [пи́ше^т.][2])

Ktorych Psami nie wstydliwemi Złotovsty Swięty nazywa, a pisząc na to słowo co Pan rzekł: Dźiś ze mną będźiesz w raiu [y] *mowi* [tam ze iuż trzy dni spiralismy sye oto,] że Ray nie iest Krolestwem Niebieskim [onym][1]), ktorego radości oko nie widziało, vcho nie słyszało y na serce nie przyszło człowieku: a Ray zaś oko Adamowe widźiało, a vcho Pa- (картка 14 об.) włowe radości niewymowne tam słyszało, gdy był zachwycon do Raiu, do ktorego tho Raiu Chrystus dusze Zboyce onego y innych [wszystkich] Swiętych wwiodł, iako [sam na Krzyżu do niego mowić raczył: Dźiś ze mną będźiesz w Raiu.][2])

а̑ до цр^ства нб^ного а^ по въскр^нїи и^з мр̑твы^х, и̂ по̀ сѵ́дѣ и^з т̑кло^м х̑с корѵнокати и̂ ѵвѣсти̑ о̑вца^ я̑ко прч^тое е̑ѵ^глїе о̑пѣква́е^т[3]).

A do Krolestwa Niebieskiego aż po zmartwychwstaniu, po sądźie, z ćiałem Chrystus Korunować y wwieść obiecał, iako *pisze*[3]): [Na ten czas rzeknie, Przydźćie Błogosławieni Oyca mego, odźiedźiczcie zgotowane wam Krolestwo od stworzenia świata.]

На боцї: [1]) Ра́й не е̑стъ цр^ство^м небесны^м па̀велъ тое розда́клаѥтъ. а̑ кори^т. в̑. [2]) дш̑к ст̑ы́х в' раи на̀ высоко^м и̂ ро^кошно^м мѣ̑сци гдѣ̀ на вѣ̑жда́етъ св̑к^т о̑блй́ча бж̑о^г Лѵка, к̑г. [3]) Ма^т. к̑е.

На боцї: [1]) Ray nie iest Krolestwem niebieskim rozdźiela to Paweł 1. Kor: 20. [2]) dusze swiętych w Raiu na wysokim y roskosznym mieyscu gdźie nawiedza światłość Oblicza Bożego. Luk: 23. [3]) Mat: 25.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:16 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Рай бо́вѣ дш҃а ѭ҆ да҃, кото́рыи҆ є҆ст҃ в҆ о҆пра́т҃рности и҆ в҆ рѫка҃ бо́жїих҃ ѩ҆ко пи́ше[т] 1) Дш҃ѣ пра́ведныхъ в рѫка҃ бж҃їих҃, и҆ недо҃кне҃т҃ см҃ ихъ мѫка. а҃ цр҃ство нб҃ное е҆щѐ да́ти мо҆е҃тъ ѩ҆ко златоу́стыи҆ с҃тыи҆ [ѿ лица҃ х҃ва] мо́ви҃т 2): стра́тилесь бы҃ рай возми҆ его҆, а҃ въскр҃нїе, нѣ зоп҃со́ва҃нѣ, и҆ з҆ а҃г҃лы весе́лїе, сна҃ на҃ о҆болоцѣхъ҆ потыка҃не, и҆ ни҃ вѣчне бы҃ти, ра́дости кото́рїи҆ непришли҆ на҃ ср҃це чл҃вѣ, гды҃ прїи҆де҃шъ до ѿца мо- (картка 15 об.) его҆ то҃ды ти да҃м. а҃ тепр҃ на҃ вѣрѣ и҆ на҃ надѣи҆ до сѫ́дного дн҃ѧ в҆се҃ нале́жи҃т. ѩ҆ко выра҃зне и҆ на дрѫго҃м мѣ҃цѣ златоу́стыи҆ пи҆ше҃т 3); Понева҃ѭ гды҃ ѿ тѣла дш҃а ѿлучи҃вши см҃ и҆де҃т ѿсе́лѧ потыка́ю҃т е҆и҆ а҃гг҃лскїи си́лы до́брїи. и҆ вѣсо́вскїи гѫ́фы прев҆ро҃тныи, а҆бы вс҃ле спра҃ви҃х ѕчини́ла, и҆ли злы҃х и҆ли до҃бры҃х и҆ ро҃зны҃х мѣ҃сцъ, и҆ли сі҃и и҆ли о҆вїи посади́ли е҆и҆ захо́ваючи, а҃ѭ до послѣ҃не҃г дн҃е, в҆ кото́рїи҆ на сѫ҃ в҆ с҆ѣ҃ста́не҃м. и҆ тогды҃ и҆ли до вѣчного живота҃, и҆ли в҆ непроходи́мыи҆ по́ломе҃и҆ о҆г҆ни́сты҃ во҆҃де҃м. по́ты златоу́ст҃ы҃.

Ray abowiem [z ktorego był Adama wygnał y zawarł, znowu s'oro za grzech Adamow vmarszy otworzył y wwiodszy do niego] dusze [Zboyce, Adama, y inych tam] im [mieszkanie] dał, *ktorych* ma w ręku y w opatrzności swoiey, iako pisze[1]: Dusze sprawiedliwych w ręku Bożych, y [iuż] sye ich nie dotknie męka. a Krolestwo Niebieskie ieszcze dać ma, [kthorego święci wiarą oczekiwaią.] iako Złotovsty Swięty *pisze* [2]: Straciłeś był **(kartka 15)** Ray, weź że go [zaś]: a zmartwychwstanie, niezepsowanie, y z Anyoły wesele, Syna na Obłokoch potykanie, y z nim wiecznie być, radości ktore nie przyszły na serce człowiekowi gdy przyidźiesz do Oyca mego na ten czas dam ći: a teraz na wierze y nadźieiey do Sądnego dnia wszystko należy. Jako wyraźnie y na drugim mieyscu Złatovsty [Swięty] pisze[3]: Ponieważ, gdy Dusza od ćiała rozłączywszy sye y idźie stąd, tedy ią potykaią Anyelskie Siły dobre, y Dijabelskie Hufy przewrotne, aby wedle spraw ktore czyniła lub złych, lub dobrych, y [wedle] roznych mieysc, albo ćij albo owi posądźili ią zachowuiąc aż do ostatniego

На боцї: 1) Прем҃ѕ. г҃. е҃. мо҆. а҃г. 2) в҆ словѣ҃ о҆ прест҃а҃ царица. 3) на҃ е҆пистоля҃ ю҆ды ѩ҆ко см҃ спира҃ шата҃ [ѡ҆ мо҆҃сеово҃м тѣлѣ҃.]

На боцї: 1) mądrośći salom: 3. 5. moy. 33. 2) W Kazaniu Stanęła Krolewna [na prawicy twoiey]. 3) Na Epistołę Judasza iako sye szatan spirał.

Generated on 2015-06-23 18:16 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Вѣр'же пра́вдѣ, а́ не зводи́ ся мнѣма҃е҃м. або́вѣ҃м са҃м па́велъ ѿсне до́ Тимоѳе́а пи́шѹчи мо́витъ[1]); Бѣгъ мо́й доконала́емъ, а́ вѣрѹ захова́лъ. да́лѣй захова́на (картка 16) мѝ е̑стъ корона́ пра҃вды. кото́рѹю мѝ да́сть дна́ о̑ного справед'ли́вы҃ сѹдїа́. а́ нето́л'ко мн҃ѣ, а̑ле и́ всѣ҃м ми́лѹючи҃м прихо҃м е̑го́[2]). Прито҃м златоу́сты҃ пи́ше҃т: Гды҃ всѣ҃х на сѹдны҃ дн҃ь корѹнова́ти бѹде҃т, на то҃т ча҃ Тимоде́а с҃т҃го и́ па́в'ла.

То́е҃ж и́ ѡ̀ всѣ҃х с҃т҃ы҃х пи́ше҃т[3]) Кото́рїи вѣ́рою звѣта́жили кроле҃ства. чини́ли справе҃дли́во҃ст, достѹпи́ли ѡ̀бѣ҃тницъ, то̀ е̑стъ [чѹда чини́ти,] а̑ко та́мъ ни́жей пи́ше҃т. а́ пре҃ща́ недостѹпи́ли ѡ̀ны҃х ѡ̀бѣ҃тницъ. а́бо́вѣ҃мъ бо҃ъ оу҃смотри҃ лѣ́пшость, а́бы҃ бе҃з на҃ досконала́о҃ст не взя́ли[4]). Прито҃м Златоѹ́стѣ҃; Тогды́ бо҃вѣ҃мъ в' вѣ́пѣ҃ з на́ми, и́ ѡ̀ни́ досконалы́ми я̀ва҃т ся, хота́ на҃ в вою́ оу҃переди́ли, а̑ле к корѹнова́нію не ѹпере́да҃т. и́ бо҃ъ не чи́-

На боцї: [1]) ѿ ти҃м. д҃. [2]) Па́ве҃ и́ всѣ҃ с҃т҃ы҃ е̑ще́ не корѹнова́нї. [3]) е̑вре́ю҃м а҃. [4]) Звѣта́жъство в' тѣлѣ, пе҃рва́ обѣ́тница а́ дрѹга́ по воскр҃нїи запла́та.

dnia, w ktory na Sąd wszyscy staniem, y na ten czas albo do wiecznego żywota, albo w nieprzechodzący płomień ognisty wnidźiemy. Poty Chryzostom [święty.]

Wierz że prawdźie, a nie zwodź sye mniemaniem, abowiem sam Paweł do Timoteusza pisząc mowi[1]): **(kartka 15 ob.)** Bieg moy dokonałem, y wiarę zachował, a daliey zachowana mi iest Korona prawdy, ktorą mi da dnia onego sprawiedliwy sędźia, a nie telko mnie, ale y wszystkim miłuiącym przyśćie iego[2]). Przytym Złotovsty święty *mowi*: Gdy wszystkich w dźień sądny korunować będźie, na ten czas Timoteusza świętego y Pawła.

Toż też y o wszystkich Swiętych pisze[3]). Ktorzy wiarą źwiećiężyli krolestwa, czynili sprawiedliwość, dostąpili obietnic[4]), to iest, [tu na tym świećie znaczney łaski Bożey,] iako tam niżey pisze: A przedśię nie dostąpili onych obietnic, abowiem Bog vpatrzył lepszość, aby bez nas doskonałość nie wźięli. Przytym [pisze święty] Złotovsty: *Na ten czas* abowiem w kupie z nami, y oni doskonałemi okażą sye, chocaż nas w

На боцї: [1]) 2. Tim. 4. [2]) Paweł y wszyscy s. ieszcze nie korunowani. [3]) Ebre 11. [4]) Zwiećiężstwo w ćiele pierwsza obietnica a druga po zmartwychwstaniu zapłata.

Generated on 2015-06-23 18:16 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

(картка 16 об.) ни^{т} и҃мъ в то^{м} ѹ҆ближе́нїа, а҃ле и҃ на^{с} а҃ко W҆ц҃ъ вс҃ѣ^{х} в҃ кѵ́пѣ почита́е^{т}.

Показало сѧ а҃сне ѡ тро^{х} ре́ча^{х} бля́дѕ е҆ретиц'кого. Пе́ръваѧ[1]) и^{ж} нѣма́шъ мѵ^{х} дочасны^{х}, а҆бо́вѣ^{м} и҃ дїа́колы до^{л}го мѵ́чи^{в}ши^{с} и҃ за грѣ^{х} до́сы^{т} ѕчинии^{в}ши вы́ш'ли бы пото^{м} з' ни^{х}. а҃ко о҆ригє^{н} и^{в} помо^{ч}ника́ми свои́ми брѣ́ди^{т}. кото́ры^{х} всѣ҅хъ таковы^{х} на пѧто^{м} в'селе^{н}ско^{м} събо́рѣ сты́и патрїа^{р}хи и^{в} ни́ми вири́лїй па́па ри^{м}скїй прокля́ли вѣч'не.

Дрѵга́[2]). и^{ж} сѵдѕ поеди^{н}кового бъ҃ нѣко́мѵ нѣ чи́ни^{т}. бо҃ е҆сли́ бы та^{к} бы́ло, ю^{ж} бы сѵ́дѕ ж'да́ти непотре́ба. а҃ле то҃ бля^{х}, а҆бо́вѣ^{м} бъ҃ а҃ко вѣ́римѡ и^{ж} ма́е^{т} прiйти́ съ сла́вою сѵди́ти живы^{х} и҃ ме^{р}твы^{х}, то҃ е҆́сть вс҃ѣ^{х} е҆дного҃ ча́сѵ.

Тре́тяѧ[3]) а҃ко дш҃ѣ самы́ бе^{з} т҃ѣла цр^{с}тва нб^{с}ного (картка 17 арк. знач. Д) запла^{т} вѣчны^{х} пре^{д} въскр^{с}нїемъ е҆щѐ нѣ прина́ли, а҆бо́вѣ^{м} е҆сли́бы дш҃а бе^{з} т҃ѣла мѣ́ла бы́ти корѵнова́на. а҃ко повѣ́да́ю^{т} проклѧтїи маниχе́и, то҃ т҃ѣлѕ нѣмашъ по што҃ въскр^{с}нѵ́ти. и҃ вѣ́ра и҃ надѣ́ѧ сты́х ю^{ж} бы ѕстала́.

На боцї: [1]) а҃. [2]) в҃. [3]) г҃.

boiu vprzedźili, ale w korunowaniu nie vprzedzą, y Bog nie czyni (картка 16, арк. знач. Д.) im w tym vbliżenia, ale y nas iako Oyćiec wszystkich w kupie poczyta.

Pokazało sye iaśnie o trzech rzeczach błędu heretickiego. Pierwsza[1]) iż niemasz mąk docześnych, abowiem y Dijabli długo męcząc sye y za grzech dośić vczyniwszy wyszli by potym z nich. iako Oryhenes y z pomocnikami swemi plecie: ktorych wszystkich takowych na Piątym powszechnym Zborze Swięći Patryarckowie y Wiriliusz Papież rzymski z nimi wiecznie przeklęli.

Druga[2]) iż Sądu poiedinkowego Bog żadnemu nie czyni: bo iesliby tak było iuż by Sądu czekać nie potrzeba, ale to błąd, abowiem Bog iako wierzymy ma przyść w chwale swoiey sądzić żywe y umarłe, to iest wszystkim iednego czasu.

Trzećia[3]), iako Dusze same bez ćiała Kroleszwa Niebieskiego zapłat (картка 16 об.) wiecznych przed zmartwychwstaniem ieszcze nie przyięli, abowiem iesliby Dusza bez ćiała miała być Korunowana; iako powiadaią przeklęći Manicheuszowie, iuż ćiało niema poco zmartwychwstać, y wiara y nadźieia świętych iużby *vstać muśiała.*

На боцї: [1]) 1. [2]) 2. [3]) 3.

Generated on 2015-06-23 18:16 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Прóто нѣ дх҃ъ сты҃й а҃ле дýхъ антíхрїстов вы́мислилъ тýю дочаснóю мýкý[1]), а҃бы всѣхъ в' нечи́стости телéсной и в' роспýстномъ житїи, êгò вóлю попо-лня́ючихъ оу҃безпéчилъ. страхъ мýкъ óкрýтныхъ и вѣ́чныхъ ѿложивъши дочáсный о҃г'нь чистúтелный нá то, бы́ти повѣ́дáетъ. в' котóромъ дýша сама безъ тѣ́кла в'сѣ ѿбы́ти мóже. чемý пóпора óное жидов'скóе мúлостивое лѣ́то[2]).

Дрýгáя[3]): а҃бы тѣ́ прелъ смертю бѣ́дáми хр҃тїáнскúми чúст'цемъ. покý· (картка 17 об.) тами пóстомъ пренасльдовáнемъ выгнáнемъ, мýками люд не зъ'неволúлъ сѧ полѧровати, чúмъ всѣ́ полѧрýючисѧ лáски бóжей достýпúли.

Кý томý тъ҃ж а҃би[4]) лю́дe сýдý стрáш'ного и сýдúи грóзного нѣ́чого сѧ не лѧкáли, тепéр сýдъ дш҃áмъ самы́мъ безъ тѣ́кла бы́ти повѣ́дáетъ и âбы сáмъ всю влáд'зý хр҃тóвý нá сéбе похватúвши дш҃ѣ́ прелъ часомъ, êдны на час до чúст'цý ѿсылалъ. â дрýгы́хъ своéю мóцý ѿтáмтолѧ вы́водúлъ, и до цр҃ствá нб҃сного посылалъ. â тò всè ô м á н а.

Przeto nie Duch święty, ale duch Antichrystusow wymyślił tę docześną mękę[1]), aby wszystkich w nieczystości ćielesney, y w rospusnym życiu, iego wolą wypełniaiących vbespieczył, strach mąk okrutnych y wiecznych odłożywszy, docześny ogien czyścowy na tho być twierdzi, w ktorym dusza sama bez ćiała wszystko odbyć może: do czego podpora ono żydowskie miłośćiwe Lato[2]).

Druga[3]). aby tu przed śmierćią Chrześćijańskim czyścem biadami Pokutami, Postem, Przenaśla- (картка 17) dowaniem, wygnaniem, mękami, ludzie nie zezwolili sye polerować, czym wszyscy [święći] poleruiąc sye łaski Bożey dostąpili.

Ku temu też[4]), aby ludźie Sądu strasznego, y Sędźiego groźnego nic sye nie lękali, teraz sąd duszam samym bez ćiała być powiada: y aby sam wszystką władzę Chrystusową pochwyciwszy dusze przed czasem iedne na czas do czyścu odsyłał, a drugich swoią mocą stamtąd wywodźił, y do Krolestwa niebieskiego posyłał: a to wszystko *omamienie*.

На боцї҃: [1]) причúна чúстъцý. а҃. [2]) г҃. мой, кѣ. [3]) к҃. Чúстецъ хр҃тїáнскїй. [4]) г҃.

На боцї҃: [1]) Przyczyna czyścu 1. [2]) 3. moy. 25. [3]) 2. Czyśćiec chrześćijański. [4]) 3.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:16 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

РОЗДѢЛ ТРЕТІИ.

Ѡповѣдаетъ їжъ панъ нє могѫчій злостє᷑ болше терпѣти пріидетъ, и всю сплюгавленꙋю ѡздобꙋ ѡбновитъ. А геретиковъ ꙋпоминаетъ, абы нє болшє над слово Божє Слонце и мєцъ, и всє нєбо з' звѣздами собѣ поважали. понєважъ оно єстъ вѣчно, а тоє нє пєвно.

(картка 18)

Пріидетъ зайстє пнъ нш изкупитєль Хсъ з нєба. и пріидє на скончанію того свѣта, съ славою въ ѡстатнїй днь. Будетъ бокѣм конєцъ томꙋ свѣтꙋ, и всє єє створѣнє зась ѡбновит сѧ. поневажъ мужебойство, и чужеложство, и злодѣйство, и всакїй грѣхъ пополнѣ сѧ на землй И кровь на кровь змѣшала сѧ на свѣтѣ, абы болше не было страшъное таковое мєшканє не справєдливости напелнєное.

Переминꙋти маетъ там ѳздоба абы сѧ лѣпшам показала. и єслй хочешъ слышати ꙋказы ѿ писма, слꙋхажє Ісаию которы мовитъ[1]). И зовѧт сѧ якъ цидула нбо, а вѣ звѣзды спадꙋтъ якъ листа фигковое.

И Євглє мовитъ[2]) **(картка 18 об.)** слнце затмитъ сѧ, а мѣсацъ не дастъ свѣта своєго, и звѣзды спадꙋтъ з нєба.

На боцї: [1]) Ісаиа гі. [2]) матє᷑ кѳ.

Rozdźiał Trzeći.

OPowiada, iż Pan nie mogąc złości wiecey ćierpieć przyjdźie, y wszystkę splugawioną ozdobę obnowi. a Heretikow vpomina, aby nie więcey nad słowo Boże Słonce y mieśiąc, y wszystko niebo z gwiazdami sobie poważali, ponieważ ono iest wieczne, a to nie pewne.

(картка 17 об.)

PRzyidźie zaiste PAN nasz, Zbawićiel Chrystus z nieba a przyidźie na skończeniu tego świata z sławą w ostatni dźień. Będźie bowiem koniec tego świata, y wszystko *teraznieysze* stworzenie zaś sye odnowi, ponieważ mężoboystwo, y cudzołożstwo, y złodźieystwo, y wszelaki grzech popełnion iest na źiemi. Y krew na krew zmieszała sye na świećie, aby więcey nie było straszliwe takowe mieszkanie, nie sprawiedliwośći napełnione.

Przeminąć tedy ma ta ozdoba, aby sye lepsza pokazała, a iesli chcesz słyszeć *dowody* [na tho] od pisma, słuchayże Izayiasza ktory mowi[1]): Zwinie sye iako Ceduła Niebo, y wszystkie Gwiazdy spadną iako liśćie Figowe.

A *Ewanyelista* mowi[2]): Słońce sye **(картка 18)** zaćmi, a Miesiąc nie da światłości swoiey, y Gwiazdy spadną z Nieba.

На боцї: [1]) Izay: 13. [2]) Mat: 24.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:17 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Не жа́лѹймо́ᵐ жѐ са́ми о᷑у-мира́емъ, гды́ᵐ и̂ зв҃кⷭ́ды ꙗ̃къ слы́шимъ о᷑умира́ю᷑т ᾱ̃ле за᷒ вста́нѹт.

Зо́кⷭ́ᵉт те́ды нб̃са г̃ь, не дла́-то́го а̂бы̀ и̑ᵡ затра́тилъ, ᾱ̃ле а̂бы̀ е̂щѐ цѹдне́йшими и̑ᵡ поста́вилъ.

Слы́ша̀ дв̃да прр᷒ка мо́ка-чого[1]). на поча᷑тку зе́млю ты̀ пн̃е о᷑фѹнⷣова́ле᷒, и̂ спра́вы рᵾᵡ твои̑ᵡ сѹᵀ нб̃са, ты̀е зги́нѹть, а ты̀ тръва́ешъ.

Т҃ѹ рече᷑т кто̀ о᷑то ꙗ̃вно мо́-ви᷑т, поги́бⷭ́нѹᵀ. Слы́ша̀йже ꙗ̃ко ма́ешъ розѹмѣ́ти з дрѹги̑ᵡ слвᵂ ꙗ̃къ то поги́бⷭ́нѹᵀ, вс҃ѣ ꙗ̃къ ша̂та звеᵀша́ю᷑т. І̂ ꙗ̃къ ѡ̂дѣ́жѹ зовᵉ́ешъ и̑ᵡ и̂ Ѡмѣнаᵀ са. што́ са в послѡ́вици мо́ви᷑т, и̂ до̀ чолов҃ѣка. ви́дите о᷑то не-ви̑нны̀ги́нѹᵀ. а̂ нⷣкто̀ таᵡ не дᵉ́ржи᷑т на се́рⷣци а̂бы̀ зги́нѹᵀ. а̂-бо́кѣᴹ таᵡ (картка 19) воскр᷒нїа ꙗ̃къ и̂ небе́съ ѡ̂бновле́нїа ѡ̂чека-ва́емъ.

Слн̃це перемѣ́ни᷑т са в те́мⷭ́-ность, а̂ м᷒ць въ кро́къ.

Неха̀же са навча᷑т кото́рїе Ѡ мани̑хе́йское е̃реси наверне́ли са. и̂ ю᷑ж бо᷑ше ты̑ᵡ сѣ́ти᷑ богами неха̀ не чи́ни᷑т, а̂нѣ померка́-ючого потᵉмнѣ́кающаго са сего̀ слн̃ца, в мѣ́сто х҃а невчти́ве неха́й не мнѣма́ю᷑т.

И̂ за᷒ слы́ша̀й пн̃а мо́ка чого[2]), нб̃о и̂ земла̂ перемине᷑т, а̂ сло-

На боцї: [1]) ψа᷑. р̃а. [2]) ма᷑т-де᷑ к̃д.

Nie żałuymyż że sami vmiramy, gdyż y gwiazdy iako słyszymy vmiraią, ale zaś powstaną.

Zwinie tedy Pan Niebiosa, nie dla tego aby ie zatraćił, ale aby ieszcze cudnieyszymi ich postanowił.

Słuchay Dawida Proroka mowiącego[1]): Na początku źiemię ty Panie vfundował, a sprawy rąk twoich są niebiosa, te zginą, a ty trwasz.

[Ale] tu rzecze kto, Oto iawnie mowi, że zginą. Słuchayże iako tho masz rozumieć z drugich słow iako to zginą. Wszystkie iako Szata zwietszaią, a iako Suknie zwiniesz ich y odmienią sye. Co więc mowimy w przypowieśći y do człowieka: *Patrzćie* oto nie winny zginął, a żaden tak nie trzyma na Sercu aby zginąć [miał]. Abowiem tak zmartwychwstania, iako y Niebios odnowienia oczekiwamy. **(картка 18 об.)**

Słońce sye odmieni w ciemność, a Mieśiąc w Krew.

Niechże sye nauczą, kthorzy od Manicheyskiey Herezyey są nawroceni, a iuż więcey te światła Bogami niech nie czynią, anie *mrocznego* poćiemniwaiącego tego słońca w miasto Chrystusa nie vczćiwie niech nie mniemaią.

Y zaś słuchay Pana mowiącego[2]): Niebo y ziemia przemi-

На боцї: [1]) Psal: 101. [2]) Mat: 24.

Generated on 2015-06-23 18:17 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

вà мой не мѝмо пóйдѫтъ. не ѣстъ бовѣмъ рóвнои гóд'ности створѣнѧ з слóвомъ пáн'ски[м].

Наука.

И крóвъ на кров змѣшáла сѧ нá свѣтѣ. ѩко пéр'ше при нóи, длѧ зѧ[ч]ночéнїѧ и сѣкта того вшетечéн'ства згла́ди[л] Бъ[1]) в'вéсь (картка 19 об.) свѣт потóпо[м]. тáк'же и тепе[р], гды сѧ вѣ всѣ на единò вшете[ч]ное, и сѣкта того бе[з]пе[ч]ное своево[л]ное мéш'канѧ згóдѧ[т], свѣт тот и[з] ни́ми Бъ затрáти[т].

росказа[л] âбóвѣ[м] Бъ сн̃о[м] свои[м] на о̃нъ чáсъ, âбы сѧ несъквоѫплáли з' сы[н]мѝ люд'скими, и жа[д]ной споле[ч]ности з ни́ми не мѣли. а̃ле ѡ̂ни нѣчóго дѫхóвного в сóбѣ не мáючи, рóскошам сѣ̂та того дáли сѧ ѻ̑вести. и почáли на ѡ[з]дóбѫ дочс̑нѫю. и цáстѧ людéй сковоа̑ны[х] взирáти, и ѡ сóбѣ любовати. а̃но ѩко Давы[д] мóвитъ[2]);

сн̃ове и[х] ѩко нóво сажóные лѣтороcли к мóлодости своѐ, цо[р]ки и[х] ѻ̑родúвые прѣкрашен[и]ные, ѩко ѡ[з]дóба цр̃кве. спѣжа[р]нѣ йхъ а̃лбо скáр'бницѣ напол'нéны, и ѡ збы[т]кѫ напо[л]-

На боцї: [1]) злóе з'ѣдноче[н]е причúною погúбели сѣ̂тѫ. [2]) ѱ̑ало[м]. рм̃г.

nie, a słowa moie nie odmienią sye, nie iest bowiem rowney godności stworzenie z słowem Bożym.

Nauka.

I Krew na Krew zmieszała sye na świecie. Jako pierwey *za czasu Noego*, dla ziednoczenia się y świata tego wszeteczeństwa zgładźił [Pan] Bog[1]) wszystek Swiat po- **(картка 19)** topem, także y teraz, gdy sye wszyscy na iedno wszeteczne, y świata tego bezpieczne swowolne mieszkanie zgodzą, Swiat ten y z nimi Bog zatraći.

Abowiem na on czas roskazał był Bog Synom swoim, aby sye nie ziednoczali z synmi ludzkimi, y żadney społeczności z nimi aby nie mieli. ale oni [vtraćiwszy łaskę ducha świętego, y] nic w sobie duchownego nie maiąc, roskoszam świata tego dali sye vwieść, począwszy na ozdobę docześną, y na szczęście ludzi swowolnych *skłaniać sye*, y *ono* sobie *smakować*, ano iako Dawid ś. mowi[2]).

Synowie ich iako nowosadzone latorostki w młodości swoiey, Corki ich vrodźiwe *vbrane* iako ozdoba Kościelna, Spieżarnie ich albo skarbnice napełnione, y od zbytku napełniaiąc ziedney dru-

На боцї: [1]) Złe ziednoczenie przyczyną zginienia świata. [2]) Psal: 143.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

на́ючи, з' той к дрⷭгꙋю. **(картка 20)** ѡ̑вцѣ̀ и̑х мнѡ́го пло́д'ны, и̑ мнѡ́жат сѧ на па́ст'виска̑х свои̑х. воло́ве и̑̀хъ то́лсты, м̑̀ѣста и̑х споко̀ны, ме́ш'ка̑е и̑̀хъ без' тр̀во́ги, ты̑х те́ды люде́й сов̑̀ѣ оу̑̀хвали́ли, а̑̀ко пи̑̀ше̑т[1]).

И̑ ѡ̑ба́чили сы̑̀нове бо́жїи цо́р'ки сы̑̀нꙋ̑в лю́д'ски̑х и̑̀же сꙋ̑т кра́сные, и̑ забы́ли ро́сказꙋ бо́жего. и̑̀зедно́чили сѧ и̑̀зм̑̀ша́ли сѧ з ни́ми.

И̑ бъ̑ за̑ ре́клъ: Не пребꙋдет дꙋ̑х мо̀ в ты̑х ча́кꙋ̑х, понева̑̀же т̑̀ло сꙋ̑тъ. то̀ е̑̀стъ; и̑̀жъ ве́дле т̑̀ла, а̑ ве́дле того̀ доча́сного св̑̀ѣта живꙋ̑т. и̑ та́къ гды́ сѧ сы̑̀нове бо́жїи з сы̑̀нми лю́дьмь св̑̀ѣта того̀ зедно́чили в'ве̑ св̑̀ѣтъ бъ̑ затопи̑̀ потопо̑̀м.

То́е̑̀же вла́сне и̑ тепе́рь оу̑̀жѐ на ко̑̀нцѣ̑ св̑̀ѣта дѣ́ет' сѧ, и̑̀же ц̑̀ркве хр̑̀ы, сы̑̀нове, та̑̀к св̑̀ѣтскїи ꙗ̑̀кь и̑ дꙋхо̑̀вныи кс̑̀ѣ о̑̀ныи доча́сныи ре́чи **(картка 20 об.)** и̑ живо̑т без'кло́по̑тны оу̑̀ ѿще̑̀пе̑̀нцꙋ̑в и̑ е̑̀ретикꙋ̑в ви́дѧт, кото́рїе сами̑ прел'сти̑̀вши сѧ, и̑ и̑̀м [а̑̀ко теле́сны̑̀м] нево́лю св̑̀ѣта того̀ [и̑ те̑̀рпли́вость хр̑̀ꙋ] и̑ оу̑̀бо̑̀йство за прокля̑̀тство и̑ в̑̀ѣчные мꙋ̑ки покладаю̑т[2]), а во̑̀но̑̀ст па̑̀ство и̑ роспꙋ́стность за благослове́н'ство и̑ цр̑̀ство

gą, Owce **(kartka 19 ob.)** ich rodzayne, y mnożące sye na pastwiskach swoich, Woły ich tłuste, Miasta ich spokoyne, mieszkania ich bez trwogi, tych tedy ludźie chwalili iako pisze[1]):

Y obaczyli Synowie Boży Corki Synow ludzkich iż są vrodźiwe, y zapomnieli roskazania Bożego, a ziednoczyli sye y zmieszali sye z nimi.

A Bog zaś rzekł: Nie będzie duch moy trwać w tych ludźiach, ponieważ ćiało są, to iest, iż wedle ćiała, a wedle tego doczesnego świata żyią. A tak gdy sye Synowie Boży z Synmi ludźiey świata tego ziednoczyli, wszystek świat Bog zatopił potopem.

Toż właśnie y teraz iuż na końcu świata sye dźieie. Iż *Cerkiewni* Synowie tak świeckie, iako [więcey] duchowne, wszystkie one doczesne rzeczy, y żywot bez kłopo(t)ny **(kartka 20, ark. znach. F.)** v odszczepieńcow y heretikow widząc [vbłogosławiaią szyroką drogą chodzących, ktora na wieczne zatracenie wiedźie, a ćiasney wszędzie vbiegaią[2]) do Krolewstwa Bozego wiodącey, dla] ktorey sye zgorzszyli, y *inych* [ludźi grubych y ćieleśnych

На боцї: [1]) бы̑т. S̑. [2]) лⷭ̑к. S̑. маⷮ дⷭ̑ ѧ̑ї. лⷭ̑к. г̑і.

На боцї: [1]) Genes: 6. [2]) Luk: 6.

Generated on 2015-06-23 18:17 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

нб^ное бы́ти повѣдаю^т, про́то^ж нехотѧчи в долегли́вости и̂ в' тер'пе́нїи х̃во^м бы́ти до ни^х сѧ з'е̂дночаю^т. и̂ з ни́ми к житїи свово́л'но^м сѣкта того̀ посполи́тствю^т запо́мнѣвши што̀ и^м ре́чено[1]). е̂ретика̀ чл̃ка. по пе́р'во^м и̂ второ^м напомина́ню оу̂далѧ́й сѧ вѣдаючи и^ж сѧ таковы̀ ро^звоево́ли^х и̂ грѣши^т, и̂ е̃ст' само ѡ̂сужѐнъ. И̂ па́ве^л ст̃ый мо́ви^т[2]). теле́сное мудрова́нїе ворогу́е^т на б̃а, и̂ зако́ну бо́жему непокаря́е^т сѧ а̂нѣ мо́же^т.

(картка 21, аркуш знач. (È)

И̂ йжъ ꙗко ви́димо, жѐ самѝ дх̃о́вные теле́сне всѐ розумѣючи. и̂ т̂ѹ ведле т̂ѣла на сѣтѣ а̃ не ве́дле дх̃а живучи. дла̂ свобо́д'ного житїа̂ зако́ны гва^лтя^т. и^з грани́цъ и^м замѣре́н'ны^х оу̂тѣка́ю^т, и̂ ѿпие-

zgarszaią y zwodzą] *powiadaiąc* vbostwo, [dolegliwośći, biady, przenaśliadowania, wszelakie od Boga nawiedzenia, niewolą świata tego,] za przeklęstwo y vtracenie łaski Bożey, [co Chrystus sam ćierpiąc, toż nam zalećić raczył mowiąc[1]): Biedne iest Krolestwo niebieskie, y biedzące sye chwytaią go. y ieszcze mowi[2]): Staraycie sye wniść ciasnymi wroty, etc.] A [swowolnicy zaś] rospusność, państwo, [dostatek,] wolność za [przednieysze] błogosławieństwo *poczytaią* [co y poganie okwićie maią,] przeto nie chcąc w dolegliwośći y w ćierpliwośći Chrystusowey być [do Synow świata tego vćiekaią, y] z nimi sye ziednaczaią y pospolituią, zapomniawszy co iest im *zakazano*[3]): **(картка 20 об.)** Heretika człowieka po pierwszym y wtorym vpomnieniu odprzysięgay sye, wiedząc że sye takowy stał swowolnym, y grzeszy, y iest samosądzon. Y Paweł święty mowi[4]): Ćielesne *rozumienie* nieprzyiaźń iest przećiw Bogu, a zakonowi Bożemu nie pokarza sye ani może.

A iż iako widźimy, że sami duchowni ćieleśnie wszystko rozumieiąc, y tu wedle ćiała na świećie, a nie wedle ducha zyiąc: dla świebodnego życia zakony gwałcą, a z granic im zamierzonych vćiekają. y odszczepień-

На боцї: [1]) ти^т. г̃. [2]) к ри^м. н̃.

На боцї: [1]) Math: 11. [2]) Luk: 13. [3]) Tit: 3. [4]) do rzym. 8.

Generated on 2015-06-23 18:17 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

пѣ[и]цами стаю[т] сѧ. и̂ правосла́вїе з' ерети́чество[м] мѣша́ютъ. ско́ро и̂ а[и]ти́хрїста и̂ ско[и]чéнїѧ сѣ́кта сподѣва́ти[с] ма́[м].

Пе́рше бо́вѣ[м] прі́йде[т] ѿщепе[и]ство, пото[м] а[и]ти́христъ[1]). И за[с] ѯ̃с з по[м]стою на всѧки[х] вшете́чникѡ[в] прі́йде[т] Ꙗ̃ко са[м] мо́ви[т][2]). кто̀ шко́ди[т] нехѫ̀ е̂щé шко́ди[т]. а̂ кто̀ е̃сть к плюга[в]ствѣ, нехѫ̀ е̂щè плюгавѣ́е. а̂ кто̀ справе[д]ли́вы̀ е̃сть, нехѫ̀ е̂щè бу́де справедли́вы̀. и̂ сты̀ нехѫ̀ сѧ е̂щè сты̀[т]. Ѿто и̂дꙋ́ ско́ро, а̂ запла́та моѧ̂ зо мно́ю е̃сть, а̂бы[м] (картка 21 об.) ѿда[т] ко́ждомꙋ вéдлꙋ[г] оу̀чи[и]ко[в] е̂го̀ и̃мъ е̃сть а̃л'фа и̂ ѡ̂мéга, пе[р]ві́й и̂ ѡ̂стáнь, почáто[к] и̂ коне́цъ цѧсли́выи̯ кото́рыи̯ захова́ю[т] росказа[и]е е̂го̀. а̃бы и̑[х] вла́дза бы̑ла над' дре́во[м] живота̀, и̂ в о р о́ т ы во́йдꙋ[т] до м̑ста. а̂ з надво́рѧ ѱы̑ и̂ чарвни́ци, и̂ вшете[ч]ници, и̂ мꙋжебо́ци, и̂ ба[л]вохва[л]ци. и̂ ко[ж]дый кото́рїй ми́лꙋетъ, и̂ кото́рі̀й чи́ни[т] кла[м]ство. и̃ ї̃с послáл'е[м] а̂гг̃ла моего́ а̂бы̑ то ва[м] сѣ́кча[л] во це[р]ква[х].

Нехѫ̀ же сѧ навча[т] кото́рїе ѿ манихѐѣскои̯ е̃реси, а̂бы̑ нево[с]ше планéты и̂ сл̃нце на[д] сло́во бо́жїе поважа́ли[3]). а̂нѣ кво́ли сл̃нцꙋ церко́вного пора[з]кꙋ

На боцї: [1]) к со[т]. к̃. [2]) а̀по[к]. к̃в. [3]) неслꙋ[ш]не кала[и]да[р] ѿм̑кнено.

cami staią sye, a prawosławije z hereticstwem mieszaią. rychło [tedy] y Antichrystusa, y skończenie świata spodźiewać sie mamj.

Pierwey bowiem [mowi], przyidzie odszczepieństwo, a potym Antichrystus[1]). Y zaś Chrystus z pomstą na wszelakich wszetecznikow przyidźie, iako sam [przez Jana S.] mowić [raczy][2]). Kto szkodzi niech ieszcze szkodzi, a kto iest w plugawstwie niech ieszcze plugawieie: a kto sprawie- **(картка 21)** dliwy iest, niech ieszcze będźie sprawiedliwy, a święty niech sye ieszcze święci. Oto idę rychło, a zapłata moia zemną iest, abym oddał każdemu według vczynkow iego. Jam iest Alfa y Omega, pierwszy y ostatni, początek y koniec, szczęśliwi ktorzy zachowywaią roskazanie iego, aby ich władza była nad drzewem żywota, y *Broną* wnidą do miasta, a znadworza Pśi, y czarownicy, y wszetecznicy, y mężoboyce, y bałwochwalce, y każdy ktory miłuie y ktory czyni kłamstwo: ia Jezus posłałem Anyoła mego, aby tho wam świadczył w Cerkwiach.

Niechże sye nauczą, ktorzy od Manicheyskiey Herezyey, aby nie wiencey płanety y słońce nad słowo Boże poważali[3]), a nie kwoli *planetam* Cerkiewnego po-

На боцї: [1]) Tess: 2. [2]) Apok: 22. [3]) Niesłusznie kalendarz odmieniono.

Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

сло́вомъ бо́жіимъ оу҃мощне́ного непсова́ли, гды́жъ пре҃въ вс҃ѣхъ се҃мъ вселе҃нскихъ собо́рwмъ дх҃омъ ст҃ы́мъ и҃ сло́вомъ бж҃ïимъ се҃мъ кротъ полерова́нымъ **(картка 22)** вс҃ѣ спра́вы цер҃ко́вные сѫтъ зам҃кне́ны и҃ оу҃мо́цнены. а҃ на́бо҃ше дн҃ы набоже҃ства и҃ ст҃ꙋю па́сх҃ѫ, а҃бы́ не з жиды́, а҃нѣ впе́ре҃ жидо҃мъ, а҃нѣ з҃ ере҃ти́ки wбходи́ти карова́но[1]). про́то слꙋшнѣ҆ ҃нб҃ѫ и҃ сл҃нцꙋ wмѣнꙋ прина́ти. а҃ нѣ҆жли [в] це҃ркви в чо҃м сѧ wмѣни́ти. ꙗ҃ко злотоꙋ́стыи ст҃ы́и пи҃ше҃т[2]). понева҆ж҃ е҃стъ сло́вомъ бо́жïимъ оу҃мощне́на. а҃ сло́во бо́жïе на҃ нб҃о и҃ зе҃млю е҃стъ моц҃нѣ҆ѣе. ꙗ҃ко са҃м Хс҃ ре́клъ. нб҃о и҃ земла҃ пре҆҃де҃т а҃ слова҆ мои҆ не м и҃ м о и҃ д҃ ѕ т ъ.

А҃ е҃сли҃ и҃ мо́ва҃т ере҃тици҃. же҆ того҆ ве́дле плане҃т и҃ сл҃нца бы́ла потре́ба, а҃бы́ дни҃ и҃ ста wмѣни́ти.

ꙗ҃но зна́е҃м же҆ не и҃нѣ҆ша҃ потре́ба, то́лѣ҆ко а҃бы́ тако́ю хи́тростю. w҃ е҃дино́и вс҃ѣхъ зве҃рхноти, и҃ правди́вои цер҃ко́вноі главы́ х҃а. по҃ дрѕгꙋ́ю (картка 22 об.) прифор҃мо́ванꙋю вс҃ѣхъ проста́кwмъ звести҃ могли҃[3]), кото́рыхъ цы҃ре вто҃м Пав҃е҃т ст҃ы́и перестерѣгае҃т пи҃шѕчи[4]) Бра́тïа҃

На боцї: [1]) правѝла а҃пс҃лькїи ѻ҃ златоу́стъ [к҃ маргарітѣ] сло́во. а҃. к҃. [2]) w҃ цр҃кви. златоу́стъ. [3]) кала҃нда́рь новый е҃стъ ома҃на. [4]) кола҃с. к҃.

рządku słowem Bożym vmocnionego nie psowali, gdyż przez wszystkie śiedm powszechne Zbory duchem świętym y słowem Bożym śiedmkroć polerowanym **(kartka 21 ob.)** wszystkie sprawy Cerkiewne są zamknione y vmocnione, a nawięcey dny nabożeństwa y Swiętą Paszchę aby nie z Zydy, anie w przod żydow anie z heretiki obchodźić warowano[1]). Przeto słuszniey Niebu y *źiemi* odmianę przyiąć, aniżli Cerkwi [Pana Chrystusowey] wczym sye odmienić, iako złotousty święty pisze[2]), ponieważ iest słowem Bożym vmocniona, a słowo Boże nad niebo y źiemię iest mocnieysze, iako sam Chrystus mowić [raczył]: Niebo y źiemia przeminie, a słowa moie nie *odmienią sye.*

A iesli y mowią hereticy, że tego wedle Planet y Słońca była potrzeba, aby Dni y święta odmienić.

Ale wiemy, że nie insza [iaka] potrzeba, telko aby takową chytrością od iedney [nad] wszystkie zwierzchności, prawdźiwey Cerkiewney głowy Chrystusa pod drugą **(kartka 22)** przyformowaną wszystkich prostakow [a raczy mowiąc swowolnikow] zwieść mogli[3]), ktorych

На боцї: [1]) Apostolski kanon 70. Chryzostom [na żidy] u Kazaniu 1. 2. [2]) Цитату брак. [3]) Kalendarz nowy iest omamienie.

Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

стережѣте сѧ, ѧбы вас нѣкто не ѡшюкал фїлософіею. и прожнымъ ѡманѣніемъ вѣдле оустáвы людскои, вѣдле стихи, ал'бо планет свѣта того[1]), а не вѣдлъ Хса Іса гды в нюм мешкает всѧка зполнота божства телеснѣ, и ѧбысте в нюм былы зпол'нени. Которы ест главою всѧкого преложенства, и владзы.

Отож Павел S. vpomina, aby dla obłudnego wymyszlenia do iney głowy krom Chrystusa Pana [naszego] nie przystępowali, [ale zupełnie w nim iedinym byli, to iest, namniey sye od niego pod inszą głowę nie odrywaiąc, gdyż on sam iest iediny widomą cieleśną głową Cerkwi swoiey.] [Jako] y na drugim mieyscu narzekaiąc pisze[3]): Ale na on czas nie znaliście Boga, służyliście tym ktorzy z przyrodzenia nie **(картка 22 об.)** są Bogowie, a teraz poznawszy Boga, y owszem poznani bedąc od Boga, iakoż sye zaś nawracaćie ku elementom, albo płanetom mdłym y niedostatecznym, ktorym zaś, [już], zwysokośći służyć chcecie, Dni *zachowywaiąc*, y Miesiące, y

На боцї: [1]) Стихїа рец. дрѹги рѣча почато. а планѣта звѣздá блѹднáѧ. [2]) галат Д. [3]) з высокости нá до ѡ правды к неправдѣ не кáже сходити.

На боцї: [1]) Tesal: 2. [2]) Elementum iest, rzecz drugim początek, a Planeta gwiazdą błądzącą. [3]) Galat: 4.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:17 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

чл҃вко҃ и҆дéте. Я҃ ꙗ҆къ данїи҃л҃ пророк҃ пи҆ше҃[1]) всю҆ бо́жію и҆ сты҃х є҆го҆ пра́вдꙋ покꙋси҃т сѧ превратѝти, кото́рыи҆ зло́стьми перевр҃тѧжи҃т вср҃х пе́р'ше не́го бы҃вши҃х, и҆ трш҃х царе҃в зва́лчи҃т, и҆ [слова҆] навы́ш'него мовити бꙋдє҃т, и҆ сты҃х вы́ш'него перелести҃т, и҆ помы́сли҃т перемѣни́ти часы́ и҆ зако҃н. ѿ҆то҃ж ꙗ҆вне пре҃течш҃в а҃нтиⷯристовы҃х в кото́рыхъ справꙋ́є (картка 23 об.) дꙋ҃х є҆го҆, позна́ти мо́жешъ. и҆ не смѣ́й мо́вити на ѥ҃а, а҆бы́ тѧ пре҃в прорⷪкш҃в и҆ а҆пⷭлш҃в сты҃м дⷯо҃м не мѣ҃т перестере́чи. а҆нⷭ тыж҃ розꙋмѣ́ѥ҃, а҆бы́ дⷯо҃м вжї҃м ѻ҆мощне́нѧ цр҃ко҃в потре҃ковала́ дни҆ и҆ мⷭцы ѿмѣ́нити гды҃ж ѥ҃сть во вср҃х постановле́нїѧх свои҃х не ѿмѣ҃нл, и҆ є҆дна́ко тр'ва́є҃т, а҃ж до ко҃нца҆ вѣ҃ка҃.

czasy, y lata, boię sye o was, abym snać prożno nie pracował v was. iakoby [tak do wszystkich] rzekł, [boię sye o was, iż wy z wysokości[1]) na doł, to iest,] opuściwszy raz vznaną prawdę, y prawdźiwego [doznawszy] Boga dla dniow mieśięcy y czasow za marnym człowiekiem idźiećie: A iako Daniel *S.* o nim pisze[2]): [Ktory] wszystke Bożą y świętych iego [postanowioną] prawdę będzie sye kuśił przewrocić, ktory złością [miał] przewićiężyć wszystkich co pierwey niego byli: A trzech krolow zwałczy, y bedźie mowić [z strony] naywyszego, a święte nawyszego zmami, y pomyśli przemienić czasy y Zakon. Skąd iawnie Predoteczow Antichrystusowych w kto **(картка 23)** rych to sprawuie duch iego każdy poznać może, a żaden nie smiey mowić, abycię *Pan Bog* przez Prorokow y Apostołow duchem świętym niemiał przestrzec, anie też rozumiey aby potrzebowała [Chrystusowa] Cerkiew duchem Bożym vmocniona [będąc,] dni y Miećiące odmienić, gdyż iest we wszystkich postanowieniach swoich nie odmienna, y [w nich] iednako trwa, [y trwać będźie] aż do końca wieku.

На боцї: [1]) данїи҃л҃. з҃.

На боцї: [1]) Z wysokości na doł, od prawdy do nieprawdy nie każe schodźić. [2]) Daniel. 7.

Generated on 2015-06-23 18:17 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

ᾶλε дх̃ъ а[н]тихристо[в] пре[з] сл8[т] свои[х]. ꙗкъ а̑п[с]лъ ст҃ы҃ шѝше[т]. лъжéю члч[е]кою зводи́ти м·к[а] молоды[х] и̑ нєѡ̑ па́тр·ны[х] в ро́звм·ѣ, ѿ чего̀ на[с] выстерѣгáти сѧ наꙋча́є[т]. мóвячи[1]) а̑бы́сте бо[л]ше не бы́ли дѣ[т]мѝ в ро́звм·ѣ, хв·ѣючими сѧ и̑ тꙋлáючими в ко[ж]до[м] в·ѣтр·ѣ наꙋ́ки пре[з] зрáдꙋ лю[л]ствю пре[з] хи́тростъ до заведéнїѧ в' бл8[л].

на̑ што Златоꙋ́сты҃ ст҃ы҃ [та[к]] мóви[т] дѣ·тє[м] а̑бóв·ѣ[м] ѣ́ст҃ъ присвои́то не (картка 24) ста́лыми бы́ти, слꙋ́хаючи которїи л'ж·ѣ[в] ꙋча[т]. тепе[р] то́є, а̑ пото[м] и̑ное, прехóдячи всѣ дов'т·ѣпне, хотячи зрáди[т]. та[к] бов·ѣ[м] кс̑·ѣ ѣ̑ретицы́ чи́ня[т].

(а̑п[с]лъ) а̑ле захóвꙋючи правдꙋ в мѝлости. а̑бы[с]мы росли́ в не́го во все[м], которїи є[ст] глава̀ х̑с. При то[м] златоꙋ́стый. Ло[ж] довт·ѣпо[м] называє[т]. ѻ̑ни̑ ѡ̑повѣдає[т], спро́снои и̑ л'жи́вои наꙋки ꙋча[т]. Я̑ мы̑ пра[в]дꙋ чи́ни[м] в наꙋ́цѣ, в житю̀, в сло́вѣ, и [в] люв'ви̑. и̑наче҃ бов·ѣ[м] жа́де[н] не мо́же[т] пра[в]дꙋ чини́ти то[л]ко а̑бы[с]мы вꙋдова́ли ме́ш'ка[н]є, сло́во, и̑ наꙋ́кꙋ на́шꙋ в х̑ѣ глав҃ѣ нш̃ей[2]).

Ale Duch Antichrystusow przez sług swoich iako Aposztoł święty pisze, Klamstwem człowieczym zwodźić miał młodych i *nie statecznych* w rozumie, *w czym* [nas vpominaiąc a nawięcey] przestrzegaiąc vczy [mowiąc][1]): Abyśćie więcey nie byli dźiećmi w rozumie, chwieiącymi sye y tułaiącemi w każdym wietrze nauki przez zdradę ludzką, przez chitrość do zawiedźienia w błąd.

Przytym Chryzostom S. *pisze:* Dźiećiom abowiem iest przyswoito **(картка 23. об)** nie stałemi być, [tych] słuchaiąc, ktorzy *fałszu* vczą, teraz to, a potym insze, przechodząc wszystko *dowćiepem* chcąc zdradźić: tak abowiem wszyscy hereticy czynią.

(Apostoł) Ale zachowuiąc prawdę w miłośći, abysmy rośli w niego we wszystkim, kthory iest Głową Chrystus. Przytym Chryzostom [święty pisze:] Leż dowśćipem nazywa, oni, opowiada sprośney y łżywey nauki vczą: a my prawdę czynimy w nauce, w żyćiu, w słowie y w miłośći, inacey bowiem żaden nie może prawdę czynić, telko abysmy budowali mieszkanie, słowo, y naukę naszę w Chrystuśie Głowie naszey[2]).

На боцї: [1]) къ ефесєѡ[м] д̃. [2]) прй и̑ной голов·ѣ кро[м] х̑а жа́де[н] не мо́же пра[в]ды ꙋчи́ти.

На боцї: [1]) Efes. 4. [2]) Przy iney Głowie krom chrystusa żaden nie może prawdy vczyc.

Generated on 2015-06-23 18:17 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

(а҃п°лъ) з котóрого всѣ т҃ѣлó[1]) згодлúвѣ слóжоно и̂ спóено бꙋдꙋчи прѣ[з] вшúт'ки стáвы споле[ч]ного додавáнїѧ, вéдлꙋ[г] дѣ[ж]ности ка[ж]дого члов[и]ка, вéдлꙋ[г] (картка 24 об.) мѣ́ри свóеи, чúни[т] взро[ст] т҃ѣла кꙋ збꙋдóваню самóго себѣ в мúлости.

(Aposztoł) Z ktorego wszystko ćiało[1]) zgodliwie złożone y spoione będąc przez wszystkie stawy społecznego dodawania, według dźielności każdego członka, według miary swo- (картка 24, арк. знач. g.) iey, czyni wzrost ćiała, ku zbudowaniu samego śiebie w miłości.

Ѥѵгліѥ ѿ матѳе́а котóрое кирі[л] сѵ̑ты" в казáнью се[м] припоминáетъ, Глава̀, кд. зачáло, чѝн.

Ewanyelia Matheusza S. ktorey Cyryllus święty w tym Kazaniu vżywa Kapitula 24. Zaczało 98.

Гдꙑ х҃с сѣдѣ[л] на горѣ̂ о̂ливно". приствпúли до нéго оу̑ченици о̂сóбно мóвѧчи. повѣ́[ж] на[м] колѝ тóе бꙋдє[т]. и̂ штò за знá[к] прихóдꙋ твоéго, и̂ до ко[н]чє[н]е сѣ̂та, а̂ ѿповѣ́дающи і҃с рéкл҃ъ и̑мъ. Стережѣ́тє а̂бы вáсъктò не здрáди[л]. а̂бóвѣ[м] мнóгѡ и[х] прúйдє[т][2]) во имѧ̀ моѐ мóвѧчи ꙗ̃ ѥ̃стє[м] х҃с, и̂ мнѡ́ги[х] перелестѧ[т][3]). а̂ бꙋдетє слы́шати ѡ̀ во"на[х] и̂ ѿповѣ́ди воéн'ные смотр̂ѣ́тє а̂ не лѧка̀"тє сѧ. прúстои[т] бовѣ́[м] всемꙋ̀ томꙋ̀ бы́ти, а̑лє не [тогдꙑ] ѥ̂щѐ ѥ̃стъ ко[н]чинà. а̂бóвѣ[м] по[в]ста́не[т] нáро[д] на нáро[д], и̂ крꙋлє[в]ство на крꙋлє[в]ство. и̂ бꙋдꙋ[т] гóлоды и мо- (картка 25, арк. знач. Ж.) рѝ и̂ трꙋсѣ́[н]є по мѣ̂сто[м], а̂ тò всѣ̀ почáто[к] бóлестє[м].

На боцї: [1]) са[м] х҃с глава̀ тѣ́лꙋ цр҃кві. межи [т҃ѣло[м] и̂ главóю нѣ̑чегó не мае[т] бы́ти.] [2]) мнѡ́го а[н]тихристо[в] ѥ̂диномꙋ ѡ̂ста[т]немꙋ слꙋжáчи[х] мѣ̂кло бꙑти.

На боцї: [1]) Sam chrystus Głowa ćiału Cerkwi. Między (дальшої части цитату нема). [2]) wiele antichrystow iednemu ostatniemu służących miało być.

Generated on 2015-06-23 19:10 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

тогдꙑ вꙑдадꙋт вас на фрасꙋнки, и оубꙗтъ васъ и бꙋдете в ненависти оу всѣх народѡв для имене моего.

И тогдꙑ погоршат сѧ их мнѡго и ѣдин дрꙋгого вꙑдаст, и знеавидꙋт ѣдин дрꙋгого.

И мнѡго фашивꙑх пророкѡв повстанет и перелестят мнѡгих.

А для мнѡгого безаконства изгаснет любо мнѡги. А кто вꙑтерпит до конца тот спсетсѧ.

И проповѣстсѧ сиа ѣвглїе царества по всю вселенно на свѣдоцтво всѣм народом, и тогдꙑ прїидет кончина.

Ꙗ кгдꙑ оузритѣ ѡбридливост спꙋстошѣнїа реченꙋю Данїилом пророком стоѧщꙋю на мѣсци стѣм, а хто читает нехай розꙋмѣет. тогдꙑ котороїи бꙋдꙋт в жидовствѣ, нехай бѣжат на горы, а (картка 25 об.) котороїй на дахꙋ нехай не сходит взѧти што в домꙋ его.

И котории на роли нехаи сѧ в заа не вертает взѧти шат своих.

[Ꙗ] бѣдаа беремѣнꙑм и персѧми кормѧчим в онꙑе днꙑ.

Мѣте сѧ абꙑ не бꙑло оутѣкание ваше зимѣ, анѣ в сꙋботꙋ. бꙋдет бовѣм тогдꙑ оутрапение велїкое, ѣкое не бꙑло ѡ початꙋ свѣта аж дотꙑ анѣ бꙋдет. и ѣслибꙑ невкороче-

Na on czas wydadzą was na frasunki, y vbiią was, y będźiećie w nienawiśći v wszystkich narodow dla imienia mego:

A na ten czas zgorszą sye ich wiele, y ieden drugiego wyda, y znienawidźi ieden drugiego.

A wiele fałszywych Prorokow powstanie, y zwiodą ich wiele:

A dla wielkiego bezakoństwa zgaśnie miłość między wielą. A kto wyćierpi do końca, ten zbawion będźie.

Y opowie sye Ewanyelia Krolewstwa po wszystkim świećie, na świadectwo wszystkim narodom, y na ten czas przyidźie *dokończenie.*

A gdy obaczyćie Obrzydliwość spustoszenia, opowiedźianą Danielem Prorokiem, stoiącą na mieyscu świętym, a kto czyta niech rozumie: na ten czas ktorzy będą w żydowstwie, niech bieżą na gory, a kto **(kartka 25)** ry na dachu niech nie schodźi wźiąć co w domu swoim.

Y ktory na Roli, niech sye nazad nie wraca wźiąć szat swych.

Biada brzemiennym y pierśiami karmiącym onych dniow.

Modlćie sye aby nie było vćiekanie wasze Zimie ani w Sobotę: będźie bowiem na ten czas vtrapienie wielkie, iakie od początku świata nie było aż *do tego czasu,* ani będźie. Y iesliby

Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

ны дни̑ о̃ные не бы̑лобы зба́влено всѧ́кое т̑кло а̃ле дла̀ вы̑бранны̑х оу̑коро́чены бѫдѫ̀т дни̑ о̃ные.

тогды̑ е̂сли̑ кто̀ ва̀м речѐт, о̃во т̂ѫ̀ ӿ̃с, а̏бо о̏де невѣ́рте. Пок'ста́нѫ̀т бо̀кѣ̀м лжѝ христи[1]) и̂ лжи́вые проро́ци. и̂ да́дѫ̀т зна́кы̀ и̂ ч̑ѫ̀да, а̂бы̀ звели̑ е̂сли̑ мо̀жна̀ рѐч и̂ навыкоре́нѣ̀шы̀х.

о̃то впе́рѐд пове́ла̀ва̀м. про́то е̂сли̑ реку̀т ва̀м, о̃то в пѫ̀сты́ни ѐст невыхо̀дѣте. (картка 26) о̃то в поко́а̀х не имѣ́те вѣ́ри. а̂ко́вѣ́м а̃къ бли́скавица выхо́дѝт о̑ в'схо́дѫ̀ и̂ а̃вла̀ѐт ся̀ да̀ж на за́хода̀ та̀к бѫ̀дѐт и̂ прихо̀д сы̃на чл҃ка. Ꙗ где́ [ковѣ́м] бѫ̀дѐт тр҃ѫ̀, та̀м ся̀ зберѫ̀т и̂ о̃рли.

а̂ за́ра̀з по вътрапе́нїю днѐв о̃ны̀х сл҃нце затмѝт ся̀ и̂ м҃ц҃ь неда́ѐт свѣ́та своего́. Ꙗ̂ звѣ́зды спа́дѫ̀т з не́ба, и̂ мо́цы нб҃ные подвѝгнѫ̀т ся̀.

тогды̑ а̂вѝт ся̀ зна́ма̀ сы̑на чл҃ческого на нб҃си и̂ тогды̑ пла́кати ся̀ бѫ̀дѫ̀т вс̑ѣ̀ поколѣ́нма зе́млѣ̀. и̂ оу̑зра̀т сы̃на чл҃ческого и̑дѫ́чого на о̃блацѣ̀хъ нб҃ны̀х. з мо́цѫ̀ ѝ сла́вою вели́кою, и прочаѧ̀.

nie były vmnieyszone dni one, nie byłoby zbawione wszelkie ćiało. ale dla wybranych vmieyszone będą dni one.

Na ten czas iesli kto wam mowić będźie, owo tu Chrystus, albo *ono tam* nie wierzćie: Powstaną bowiem łżywi chrystusowie[1]), y łżywi prorocy, y dadzą znaki y cuda aby zwiedli iesli można rzecz y nawybornieyszych.

Oto wprzod powiedźiałem wam, przeto iesli rzekną wam oto w pustyni iest nie wychodźćie, oto w poko- **(картка 25 об.)** iach nie *wierzćie:* abowiem iako błyskawica wychodźi od wschodu, y okazuie sye aż na zachodźie, tak będźie y przyśćie Syna człowieczego. A gdźie będźie Trup, tam sye zbiorą Orli.

A zaraz po vtrapieniu dni onych, Słońce sye zaćmi, a mieśiąc nieda światłośći swoiey. Y gwiazdy spadną z nieba, a mocy niebieskie dźwigną sye.

Na ten czas okaże sye Znamie Syna człowieczego na Niebie, y w ten czas płakać będą wszystki pokolenia źiemię. y vyźrzą Syna człowieczego idącego na obłokach niebieskich, z mocą y z sławą wielką. etc.

На боцї: [1]) лжѣ̀ христо̀в розѵмѣ̀й а̂нтихристо̀в.

На боцї: [1]) Łżywych Chrystusow rozumiey antichrystow.

Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

РОЗДѢЛ ЧЕТВЕРТЫИ.

Ꙗ̑ко ѯ̑с час приходѕ своего и̑ конец того сѣ̑та, жа̑номѕ нешзна̑мѣ, толко знакы пѣ̑ные, и̑ престрогѕ дла̑ а̑нтихристѡв ѡповѣ̑да, которы̑м ѳ̑номѕ ѳ̑ста̑тнемѕ а̑нтихристѣ людъ до кѷ̑пы звожчи. пре̑дъ его̀ приходомъ мѣ̑ли повс'тати.

(картка 26 об.)

Переминѧ̑тъ те̑ды ре̑чи ви̑домые, а̑ прии̑дѧ̑т которы̑х ѡ̑чекива̑ем цѧ̑д'нѣ̑шїе на̑ нихъ. Але часѣ̀ жаде̑м не пыта̑й сѧ. Яковѣ̑м мо̑вит не ва̑ша е̑стъ ре̑чъ розмѣ̑ти часы̑ и̑ лѣ̑та, которы̑е ѡ̑цъ ма̑е во свое̑й вла̑дзы. а̑нѣ смѣ̑ ѹ̑казовати коли̑ то бѧ̑де. а̑нѣ тыж зас в знакъ лежачы̀ спи̑, не спѣ̑те мо̑вит а̑ковѣ̑м в которы̑и дн̑ь несподѣва̑ете сѧ сы̑нъ чове̑чїй прии̑де.

Я̑ понева̑ж при̑стомало на̑м зна̑ти знакы̀ скончанїѧ сѣ̑та. и̑ понева̑ж ѯ̑а ѡ̑чекива̑емо, а̑бысмы зке̑дени бывши не померли. и̑ лжи̑вы̑м а̑нти̑христо̑м не бы̑ли ѡ̑шѹ̑кани.

бо̑жи̑м те̑ды зезволе̑нем̑ъ порѹ̑шени а̑пс̑ли приствпи̑ли до пра̑ди̑вого ѹ̑чи̑тела, и̑ мо̑вили, повѣ̑ж на̑м коли̑ то̀ бѧ̑де. и̑ которы̑и ест знакъ (картка 27) твоего̀ прихо̑дѕ, и̑ скончани̑е вѣ̑ка.

ѡ̑жида̑ем тебѣ̀ иж ма̑еш̑ъ е̑щѐ прии̑ти. а̑ле ша̑та̑н перемѣ̑к-

Rozdźiał Czwarty.

Jako Chrystus czas przyśćia swego, y koniec tego świata żadnemu nie oznaymił, telko znaki pewne y przestrogę dla Antichtystusow opowiedźiał, kthorzy onemu ostatniemu Antichrystusowi lud do kupy zwodźić, przed iego przyśćiem mieli powstać.

(картка 26).

PRzeminą tedy rzeczy widome, a przyidą ktorych oczekiwamy *pięknieysze* nad nie: ale o czasie żaden nie pytay sye, abo wiem mowi: Nie wasza iest rzecz *wiedźieć* czasy y lata, ktore Oćiec ma w swoiey władzy, a nie śmiey vkazować kiedy to będźie: ani też zaś wznak leżąc spi: Nie spićie mowi, abowiem w ktory dźień nie spodziewaćie sye Syn człowieczy przyidźie.

A ponieważ *potrzeba* nam było wiedźieć znaki skończenia świata, y ponieważ Chrystusa oczekiwamy, abysmy oszukani będąc nie pomarli, y łżywym Antichrystusem nie byli omamieni.

Bożym tedy zezwoleniem poruszeni Apostołowie, przystąpili do prawdźiwego vczyćiela, y mowili: Powiedz nam kiedy to będźie, y kto- **(картка 26 об.)** ry iest znak przyśćia twego, y dokończenia wieku.

Oczekiwamy cię iż masz przyść, ale Szatan przemienia sye

Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

нáєт сѧ во âггѣла свѣтла[1]). повѣ҃ жнам̃ запе҃на, âбыҳмо сѧ комѹ и҃шемѕ вмѣсто тéбє непоклони́ли. â о҃ ѿтвори҃ши свои бж҃твє҃ныи оу҆стà, рѣҳ цаслúвы҃.

Стережѣтє сѧ âбы҃ вáсъ жáдє҃ незрáди҃. â вы҃ тепéръ слѹхаючи, дѹшéв҃ныма ѡчúма я҆́ко бысте є҆гò видѣли и҆ слы́шали тóє҃ ѝ до вáсъ мóкачого. Стережѣтє сѧ âбы҃ ва҃ нѣхтò незрáди҃.

ѝ оу҆певнѧ́є҃т всѣҳ вáсъ, тóє слóво âбы́сте зрозѹмѣвáли. Не исторїѧ тò є҃стъ ѡ҆ прóш҃лыҳ рéчаҳ. а҃ле прор҃ковá҃нє ѡ҆ тыҳ всѣҳ котóрїн мáю҃т бы́ти.

не мы́ прор҃кѹєм̃ бóсмы ѝ не го҃ни. а҃ле пи҆́смо вáмъ покладáє҃м. ѝ знакѝ ѡ҆ котóрыхъ мовъ҃лено. **(картка 27 об.)**

Наука.

Не ка҃ше є҃стъ розѹмѣти часы́ и лѣта, штò положи҃ Ѿц҃ъ ко своє҆̀ кладзы. для слѹшныҳ тéды [ѝ] мнѡ́гиҳ причи҃ закри҃ х҃с роҳ ѝ ча҃ пéвны҆̀ прихóдѹ своéго. â зкла́ца для людє҆̀ превро҃тыҳ я҆́ко с҃ты҆̀ пéтръ пи҆́ше҃т[2]). и҃ж и҃ тò оу҆таéно бѹдє҃т. [â до своиҳ] х҃с мóви҃т[3]). ва҃м̃ є҃стъ дâно разѹмѣти тає҃мницѣ цр҃ства небє҃ного, â ы́ны҃м̃ в҆ приповѣстѧҳ.

w Anyoła światłego[1]), powiedz nam pewnie abysmy sye komu inemu wmiasto ćiebie nie pokłonili: A on otworzywszy swe Boskie vsta rzekł szczęśliwym.

Strzeżćie sye aby was żaden nie zdradźił. Y wy teraz słuchaiąc duchownymi oczyma iako byśćie go widzieli, y słyszeli toż do was mowiącego: Strzeżćie sye, aby was żaden nie zdradził.

A vpewnia wszystkich was to słowo abyśćie zrozumiewali, nie Historija to iest o przeszłych rzeczach, ale prorokowanie o tych wszystkich ktore maią być.

Nie my prorokuiemy bośmy y niegodni, ale pismo wam pokładamy, y znaki o ktorych mowiono. **(kartka 27)**

Nauka.

Nie wasza iest rzecz rozumieć czasy y lata, ktore położył Oyćiec w swey władzy.) Dla wielu tedy y słusznych przyczyn, zakrył chrystus Rok y Czas pewny przyśćia Swego, a zwłaszcza dla ludźi przewrotnych, iako Piotr święty pisze[2]): Ktorym to zakryto będzie. [Co też y Pan] chrystus mowic [raczy][3]). Wam iest dano rozumieć taiemnice Krolewstwa Niebieskiego, a inym w przypowieśćiach.

На боцї: [1]) к҃. Кори҃. а҃і. [2]) к҃. пе҃тръ ѓ. [3]) лѹкà и҃.

На боцї: [1]) Цитату брак. [2]) 2. piotr: 3. [3]) Luk: 8.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

А́ и́ж то̀ е́стъ во влады́зы хсво̀ ча́сѹ дла̂ прозѣ́бы людскои продожи́ти, и̂ дла̂ зло́сти оукороти́ти. Про́то сты́и ро́кѹ дн҃а̂ и̂ часѹ̀ пев'ного не описа́ли, а̀ле ведла̂ соломо́на[1]) кѣ̀к згодли́ве во о́смом вѣ́кѹ докончѣ́на сема̂ вѣ́кѹ, и̂ почя́токъ приш'ло́мѹ бы́ти повѣ́даю́т[2]).

А iż to iest we władzy chrystusowey czasu dla prożby ludzkiey, [y dla polepszenia żywota ich] przedłużyć, tak też dla złości vmnieyszyć. Przeto święći [Boży] Roku dnia, y czasu pewnego nie opisali: iednakże wedle *Ekklesiasta*[1]) wszyscy zgodliwie w osmym wieku dokończenie tego wieku y początek pryszłego być powiadaią[2]), [ktory pisząc o skończeniu świata mowi: Day cześć śiedmiom y osmym.] **(kartka 27 ob.)**

а̂ а̀ко чловѣ́ка старо́го ви́дячи зна́емъ, жѐ **(kartka 28)** корзо о̀умерети̂ ма́етъ, бо мѹ кы́ш'ли лѣ̀та. а̀ле кото́рого дн҃а̂ и̂ годи́ны нез'на́емъ. такъ же и̂ о̂ прихо́дѣ хво̀м и̂ ѡ̂ скончѣ́нїю того̀ сѣ̀та розѹмѣ̀мо, ижъ по выпо̀нѣ́нїю лѣ̀т и̂ знакѡвъ кото́рїе намъ дхъ̀ сты̀ презъ проро́ки и̂ самъ хс̀ о̂повѣ̀вши, росказа̀ сѧ пѝно в тыѣ часы̀ стере́чи[3]).

A iako człowieka starego widząc, znamy że ma rychło vmrzeć, bo mu [iuż] *wychodzą* lata: ale kthorego dnia y godźiny [ma vmrzeć] nie wiemy. Także y o przyszćiu Chrystusowym y o dończeniu tego świata rozumieć [mamy], iż po wypełnieniu lat, [a nawięcey pewnych] znaków, ktore nam duch święty przez Proroki [Boże, y swięte Doktory], y Sam Chrystus opowiedźieć [raczył]: y pilno sye warować w te czasy roskazał[3]).

а̀бо̀ѣ́мъ е̂сли́бы и̂ ро́къ пезъны̀ в пи́смѣ̀ бы̀ назначе́ный. зара̀ бы дхъ̀ противны̀ стара̀ сѧ то́е мѣ̀сце ѡмѣ̀ни́ти и̂ такъ лю́дѐ в бо̀ше́ю свою̀ во́лю и̂ безпѐностъ привести̂.

Abowiem iesliby y Rok pewny w pismie był naznaczony, [tedy] by zaraz duch *przećiwnika* starał sye to mieysce odmienić, aby tym ludzi *w więtsze niebezpeczęstwo, y w mieszkanie swowolne* przywiodł.

На боцї: [1]) е̂клисїа̀ст а̀і. [2]) вѣ̀къ о̀смы̀̀. вѣ̀къ цр҃ства небе̂ного. [3]) Лоу̀к. к҃а.

На боцї: [1]) Ekkles: 11. [2]) Wiek osmy Wiek krolewstwa niebieskiego. [3]) Цитату брак.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ꙗ̃коⷢ вѣдаючи дх̃ъ а̂нтихристовⷡ иⷢ мнш̾г на часѣхˣ належитˁ. не токо рокˁ ӓл҃бо сто̀, але о̃коло потори тисѧчи лѣтˁ в лиˁцѣ ѿ створѣнѧ свѣта. жидовⷡ и̂ апⷭтихристовыˣ предотечовⷡ зставиˁного всѣхˣ православныˣ ѻ᷎живаⷭѧ навчиˣ ѻ᷎таити. и̂ а̂кта (картка 28 об.) ю̃жъ выпоˁнаючїи сѧ а̂нтихристова прихо́дꙋ ѻ᷎таити.

Jakoż wiedząc Duch Antichrystow, że wiele na czaśiech nalezy, nie telko Rok albo sto, ale około połtora tyśiąca lat w liczbie od stworzenia świata, żydow y *sług swoich* Predoteczow z vstawicznego wszytkich Prawosławnych [chrześćijan] vżywania, nauczył [viąć y] skryć y lata **(картка 28, аркуш знач. Н.)** iuż wypełniaiące sye Antichrystusowego onego ostatniego przyśćia *vmnieyszyc*.

жидовⷡ дла̀ то́го[1]), жѐ мⷭ сїа̑шл҃ а̂жида́ютˁ а̂бы вы́мовⷡкꙋ мѣ́ли, и̃жъ е̂щѐ е̂го̀ прихо́дꙋ не пришл҃и и̂ лѣта.

Zydow dlatego[1]) że [Chrystusa gdy przyszedł nie przyięli ale] oczekiwaią [ieszcze] Mesyiasza, y aby wymowkę mieli, iż ieszcze lata przyśćia iego *nie wypełnilisię*. [ktore sye iuż dawno wypełnili, iako pisze[2]): A gdy przyszło wypełnienie lat, posłał Bog Syna swego.]

а̂ е̂ретиковⷡ такѫже, а̂бы лю̂де не повна́ли жѐ лѣта̀ юⷢ вы́шл҃и з нихˣ апⷭти́христови ѡ᷎статнемꙋ повста́ти, а̂ не токо лѣтˁ лиˁцꙋ певнꙋю ѡ᷎ створѣнѧ свѣта погꙋбла́ютˁ[2]). ӓл҃е днꙑ и̂ мѣсѧцы, и̂ всѣ [того̀ свѣта ме́шкаⷭе] ра́дибы з новоꙋ свое́ю вѣ́рою а̂ старꙑми е̃рес҃ми тепеᵖ зача́ли, и̂ всѣхˣ на е̂диноⷩ вѣ́пꙋ звели́, а̀ то̀ всѣ сло́зи дла̀ то́го чи́нятˁ ꙗ̃кобы рꙑхлѣ`` пн̃ꙋ мⷭцеⷣ апⷭти́христꙋ оному̀ зготова́ти.

A heretikow także. aby ludźię nie poznali, że lata iuz *wychodzą* znich antichrystusowi ostatniemu powstać. [Przeto] nietelko lat liczbę pewną od stworzenia świata *zatłumiaią*[3]) [nową wynayduiąc,] ale dni, y mieśiące y wszytkie [starożytne chrześćyanskie konsiliyne Postanowienia] radźiby [zgładzili,] a swoię nową wiarę z starymi herezyami, teraz *zaczynaiąc* [postanowili, O ktorych pisze[4]): Szukaią swoię prawdę postanowić, a

На боцї: [1]) жи́дове и̂ е̂ретицы̀ дла̀чо́го лиˁцꙋ лѣтˁ зописова́ли. [2]) роᵏ ѳ᷎аф҃ѳ. папа григо́рїй ѳ᷎і. калеⷩдаᵖ ѡ᷎мѣнилˁ.

На боцї: [1]) Zydowie y hereticy dlaczego liczbę lat zepsowali. [2]) Galat. 4: [3]) Roku 1582. Papa Gregorius 13. kalendarz odmienił. [4]) Do rzym 10. 2. tim 3.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Прóтожⷤ хс[1]) к тыѣ ôстатнїѣ часы вѣрнымⷨ своимⷨ пилнⷪ роскàзатⷢ сѧ стерéчи, всѣ штò потрéба бы̑ло ôзна҃мивши ѿвными рⷣ- (картка 29, аркуш значений S.) ми, котóрыхⷭ и̂ напростѣ҃шїи вúдѧчи и̂ слы̑шачи розⷭсѵдúти мóжетⷣ. ѿко антúхристови прⷣзⷭ êгò предотéчшⷫ м̂ѣсце, цⷭрство, сегò св̑ѣта зготóвано м̂ѣло бы̑ти[2]). и̂ [немâло пѣшⷫ и̂] крóлшⷫ св̑ѣта тогò до столúцы êмⷭ пророковⷭнои, [прⷣслⷭ êгò звéдени бⷭдⷭчи склонúти и̂ подⷭдáти сѧ мѣ́кли.] поневажⷤ оⷭ ŵстⷭтны҃ [антúхристъ] нѣ ŵкáжетⷣ сѧ ажⷤ пⷨрше, вéдле пророúⷭства[3]), до столúцы своéи [прⷣслⷭ своихⷭ] сѣмⷨ крóлшⷫ [зманúти] и прилⷭчúти мáетⷣ. [и̂ штò оⷭ роскáже тóе чинїти бⷭдⷭтⷣ. зⷭ котóрїми,] и̂ дⷭрги хⷭ тршⷭ крóлоⷫ звⷭчитⷣ. [и̂ тⷭ бⷨрзо мâло ôклⷭны҃ пановáти êⷭдетⷣ.] âбóвѣⷨ хс на нéго прин҃ти мáетⷣ з нéба[4]), â

На боцї: [1]) матдѣ҃. кд. [2]) Цитату брак. [3]) данїилⷭ. з҃. âпокⷭ. s҃і. з҃і. [4]) Iюда. а҃.

prawdzie Bożey dawno postanowioney niechcą sye poddać, ale ieszcze od niey radźi by] wszystkich [do swoich błędow] na ied- (картка 28 об.) ne kupe zwiedli. Ato wszystko słudzy dlatego czynią, aby rychley Panu mieysce [onemu ostatniemu] Antichrystusowi zgotowali.

Przeto Chrystus[1]) w te ostatnie czasy wiernym swoim pilno roskazał sie strzec, [anie wychodźić, z Cerkwie starożytney od prawdy raz zastanowioney,] oznaymiwszy [nam wszystko co było potrzeba. y onego Bożego przećiwnika y sług iego] iawnemi rzeczami [vkazał,] ktore y naprostszy widząc *albo* słysząc *poznać* [go] może, iako *mu słudzy iego* mieysce, [lud] panstwo gotować mieli[2]), y krolow do stolice iemu prorokowaney [za czasu mieli przywodźić]. Gdyż poki wedle proroctwa[3]) do stolice antichrystusowey śiedm krolow nie przyłączą sye, y drugie trzy poki nie będą zwalczone on ostatni nie okaże śie. [A gdy sye on ostatni okaże, y chrystusowe przyśćie będźie. Abowiem Chrystus na *Antichrystusa* [y sług iego] przyść ma z nieba[4]), aby samego y *ze* wszytką iego *Pompą y możnośćią* świata tego (картка 29) zwalczył y wiecznym

На боцї: [1]) math. 24. [2]) Jako poznać antichrystusa po sługach iego. [3]) Dani: 8. apok: 16. 17. [4]) Judasz 1.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ѣго̀ самóго и̂ зовсѣ̑мъ ѣго̀ пⷭ
ствомъ звⷭчити и̂ вѣ̑ныⷨ мѹ́-
кⷨ ѿдáти мáетъ. и̂ (картка 29
об.) южⷤ боⷭше збытькѹ и̂ тирáн-
ѣ̑мъ нáⷭ цр̃квлю своéю (то
ѣ̑стъ) нáⷭ правослáвными
хрⷣтианы чинúти не допѹ́ститъ.
âбóвѣ̑ⷨ бѹдетъ в ѣ̑ к д а̀[1]), кáр'-
зо велúкаⷨ, ѩкáⷨ ѿ почáтькѹ
свѣ̑та не бы̑ла âнѣ̑к потомⷨ бѹ-
детъ. того̀ чáсѹ, [к котóрїй] онⷭ
ѿстáтнїй âн'тúхристъ правос-
лáв'ныхⷯ хрⷣтїⷭнⷭ всюдꙑ мор-
довáти бѹдетъ. ѩко хс̃ даючи
зáраⷭ и̂ потѣ̑хи ôповѣ̑дáетъ.
жѣ̀ ѹ̑коротчены бѹдѹтъ днꙑ ты̑и
длⷯ вы̑браныхⷯ.

Я̑ прⷣ [тыⷨ] часомъ даѣ̀ знá-
ти ѩбы ѿ прéлести и̂ з'рáды
мнóгыхⷯ моглúсмы сⷯ ѹ̑стерé-
чи, котóраⷯ давнó сⷯ зачáв'ши
дóл'го не прⷣ ѣ̑днóго мѣ̑кла
т'рвáти, и̂ такⷦ хи̂трο и̂ поⷭ-
ст̂ѹпне ѣ̑слúбы мо̀жно и̂ навы-
борнѣ̑ⷣшиⷯ прⷣстúти.

прóто не тоⷭкο ѿ своемⷨ
прихóдѣ̑к, котóрїй ѣ̑стъ вѣ̑р-
ныⷨ ѣго̀ потѣ̑кш'лúвый, чⷭ
(картка 30) ôповѣ̑дáетъ. ѩле и̂
ѿ âнтúхристовыхⷯ предотéчшⷭ
стерéчи сⷯ пиⷭно роскáзѹе, âбы
в ты̑е часы̑ нѣ̑ⷨ онⷭ прúдетъ
ѿшѹскáни не бы̑ли, и̂ до конца̀
не дотр'кав'ши âнтїхрїстѹ сⷯ

[1]) Цитату нема.

mękam oddał. y iuż więcey zbytkow, [przesladowania,] y tiranieiey nad cerkwią swoią to iest, nad prawosławnemi Chrześciiany. czynić nie dopuśći.

Abowiem będzie *vtrapienie*[1]) [na prawosławnych] barzo wielkie, iakie od początku świata nie było, ani potym będźie, [to iest,] onego czasu [gdy iuż] on ostatni Antichrystus [okaże sye, y] prawosławnych Chrześćijan [ktorzy mu się niepokłonią] wszędzie mordować *roskaże*, Jako Chrystus daiąc zaraz y poćiechy opowiada: że vmnieyszone będą dni one dla wybranych.

A [co teraz mowi, początek telko boleśćiam iest, y dla tegoż] przed czasem ostatnim daie znać, aby od zrady y oszukania wielu [sług y Predoteczow iego] *Prawosławni* vwarowali sye, ktora zdaleka sie zacząwszy długo nie przez iednego miała trwać. y tak chitrze y podstępnie, iesliby można rzecz y nawybornieysz(y)ch zmamić.

Przeto nie o swym *tak dalece* przyśćiu, ktore iest wiernym iego poćieszli- **(картка 29 об.)** we, czas opowiada, ale od przedoteczow Antichrystusowych pilno warować sye roskazuie, aby w te czasy nim on przydzie oszukani nie byli, a do konca nie dotrwawszy aby sye Antichry-

На боцї: [1]) Math: 24.

Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

не [поклонíли ѝ] не поᵃдáли. âбóвᵏᵏ кто́ сѧ ѣ̂мѵ поклóнитᵀ вᵏ црᵒтвїи нбᵒномᵘ не бѵдеᵀ. ѡ̂ котóрого наставáнію знакѝ пéвᶣныи ѡ̂повᵏᵃ вᵏрныᵘ своиᵘ. â тѡ̀ ѥ̃стъ пéрᶣшїй, ꙗ̃ко кириᵃ свѧты́й пѝше.

stusowi nie poddali [y wiecznie nie zginęli.] *abowiem kto do konca wytrwa, ten zbawion będzie*, o ktorego nastawaniu Chrystus znaki pewne opowiedział. A tho iest pierwszy, iako Cirillus swięty pisze.

ЗНѦК ПЕ́РШІЙ, ѦНтїхристова наставáнѧ.

Ꙗ ты̂ смотрѝ штѡ̀ ю́ж бы́ло. ѝ штѡ̀ ѣ̀щѐ мáеᵀ бы́ти. ѝ пиᵃно стережѝ сѧ. гдыᵘ мóвиᵀ стерегᵏ́теᵉ сѧ âбы̀ вᵃᶜ жáдеᴴ не зрáдиᵃ. мнóгїе âбовᵏᵏ прїйдѵᵀ, во именѝ мóеᵘ, мóкѧчи, ꙗ̃ ѥ̃стеᵘ ☧с ѝ мнѡ́гиˣ звед8ᵀ. âтѡ̀ ю́ж бы́ло почáсти тѡ̀ ѥ̃стъ Сѝ- (картка 30 об.) монъ воᵃхвъ, ѝ менáнъдръ ѝ ѝ̃ныѳ ѡ̂каꙗ́нныѳ голов'ныѳ ѣ̂рѳтикѝ. â снаᵀ ѝ нѝᵏ нᵏкотóрїѳ.

Znak Pierwszy.
Antichrystusowego nastawania.

A ty patrz co iuż było, y co ieszcze ma być, y pilno strzeż się, ponieważ mowi: Strzeżćie się, aby was żaden nie zdradźił. Abowiem wi(e)le ich przyidzie w Imieniu moim mowiąc: Ja iestem Chrystus y wiele ich zwiodą. Ato iuż było poczęśći, to iest, Simon (картка 30) Magus, Menandr. y drudźi *mizerni* a głowni heretici, a snac y dziś są niektorzy.

ВЫРОЗѴМѢНѧ.

Ꙗко стӹѧ âпᵒлы на ѻ̃нъ чᵃᶜ ѡ̃ныˣ Ѡщепенцовъ ѝ зводи́телѐ люд8 бóжего за собóю, âнтíхристами называ́ли. таᴷже ѝ на сѐ чᵃᶜ [всᵏˣ] ѣ̀рѳтикѡᵛ ѝ зводи́телѐ аᴴтѝхристами ѻ̃номѵ ѡ̂стаᵀнемѵ слѵжáчими розѵмᵏ̀. котóрїѳ ѿ ѣ̀диноѝ сᵀ̃ои кадолѝческои собóрнои ѝ âпᵒлкои цр̃кве грéческои Ѡстѵпи́ли, ѝ воᵃше совᵏ̂ â нᵏᴷли раᵛ ѳ̈хвáлено̀ правᵛдᵏ хᵒво̀ кᵏ́рити кáжѵᵀ. ѡ̂ котó-

Wyrozumienie.

Jako święći Apostołowie na on czas, onych odszczepieńcow y zwodźicielow ludu Bożego [od Chrystusa] za sobą, Antichrystusami nazywali. Także y *terazniejszych* czasow, [odszczepieńcow,] heretikow, a zwodzicielow Antichrystusami onemu ostatniemu służącymi rozumiey, [wszystkich] ktorzy od iedney Swiętey Katholickiey, Soborney, y Apostolskiey Greckiey CERkwie odstąpili, y więcey sobie aniżli raz vchwalo-

Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

рыхъ ѣв'не їѡанъ сты̑ѧ пишетъ[1]).

Дѣти послѣднѧѧ годи̑на ест и̑ ѣако слышасте иж антихристъ и̑деть, и нн̑ѣ мно́гїе антихристы бы́ли. и̑ Ѿтоля розумѣемъ иж послѣдни̑ (картка 31) чс е̑стъ. Ѿ нас вы́шли, а̑ле не бы́ли з нас. бо̀ гды́ бы Ѿ на́съ бы́ли вж'ды́бы з на́ми бы́ли тръва́ли. а̑ле абы́ся показа́ли иж не бы́ли вс̑ѣ з нас.

[ѣако] и̑ он гоpды̀ си̑мон волхвъ самарі́йскїй[2]) е̑ще зра́зъ ста̑вши са̑ Ѿцепе̑ще̑мъ Ѿ си́мона петра̀, [и̑ дрѣги̑х а̑пслкъ] в' пе́ре̑х побѣ̑гъ до ри́мѹ мѣнячс хрстом бы́ти, в'весь спо́собъ та̑м ѡ̑ста̑тнего а̑н'ти́христа са̑м пеpвы́ѣ бѹ́дячи, и̑ по не̑м бѹ́дячих собо́ю во о̑но̑м рі́мѣ прознаменовала. иж на̀ и̑мѧ си́мона петра̀ мѣ̑ ѹ̑сѣсти гоpдый кня̑ сѣ̑кта того̀ а̑н'ти́христ. што̀ значи́ло и̑ на̀ он час гды̀ х̑с петра̀ само́го назва̑ сатано́ю, [гды̀ бы̑лъ ве́дле сѣ̑кта того̀ вѹсквю спра́вѹ Ѿправова́ти похотѣ̑ла̑].

ney prawdzie Chrystusowey, wierzyć każą. O ktorych Jawniey Jan swięty pisze[1]).

Dźieći ostatnia Godzina iest, y iakośćie słyszeli, iż Antichrystus *przyść ma*, y dziś wiele Antichrystusow było. Y stąd rozumieymy iż **(kartka 30 ob.)** ostatnia *godźina* iest, od nas wyszli, ale nie byli znas, Abowiem gdyby od nas byli, wżdyby znami byli trwali. Ale aby sye okazali iż nie byli wszyscy z nas.

[A tacy ieszcze na on czas pokazali sye przy Apostolech, o ktorych tu Ciryllus święty wspomina, abowiem] on pyszny [a wielki heretik] Simon magus Samaryski[2]) ieszcze zrazu stawszy sye odszczepieńcem: Simona Piotra [vprzedził,] y do Rzymu bieżał, y tham wmiasto Chrystusa być sye powiedźiał, y wszystek sposob ostatniego Antichrystusa sam pierwszym będąc, y po nim bedących w onym Rzymie sobą *figorował*: że na imię Simona Piotra miało vśieść Harde Kśiąże świata tego Antichrystus, [ktory miał świata tego sprawy sprawować, y o onych rozmyszlać.] co znaczyło y na on czas, gdy y samego Piotra Pan szatanem nazwał, [mowiąc do niego[3]): Idź zamną szatanie, zgorszeniem iesteś mi, abowiem

На бощї: [1]) а̑. їѡа. в̑. мнѡго антихристов ѣдїномѹ ѡ̑ста̑тнемѹ слѹжа́чихъ. [2]) дѣ. й̑.

На бощї: [1]) 1. Jan: 2. wiele antichrystow, iednemu ostatniemu służących. [2]) Dźieie. 8. [3]) math: 16.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

[кото́рого] х҃с свое́ю по-ко́рою и̂ моли́твою напра́-ви[в], же́ са т҃ о҃ в не[м] не (картка 31 об.) вы́по[л]нило. а҃ле к' Ги́-мон҃к ко[л]хв҃к[1]) кото́рїй ѡ̂кро[т]не бы[в] го[р]ды́. и̂ з'в҃к[л]ши мнѡ́ги[х] к ри́м҃к пре[д] вс҃к[м] на́родо[м] вы-со́ко каза́л' са слу́га[м] свои[м] но-си́ти[2]).

а҃ле пе́тр҃ъ а̂п[о]л҃ъ к҃ждаючи жѐ то̀ е҃ст҃ъ пе[р]шӓй пре[д] оста[т]-ни[м] а̂н'ти́хри[ст], и̂ ты[м] по ко[з]-ду́х[у] оше́нїе[м] лю[д] зво́ди[т]. мо-ли[л] са бг҃у а̂бы̀ е҃го̀ стлу́ми[л], кото́рого бг҃ъ з висо́кости по-рази[в]ши ро[з]тр[т]ти[л]. даючѝ зна-ти а̂бы́смы са таковы[х] го[р]-ды[х] варова́ли. и̂ за а[н]ти́хри-ст҃ѡ[в] розу́мѣли, кото́рїе са слу́га[м] свои[м] ка́ж[т] носи́ти. и̂ в' м̂҃ѣсто х҃а главо́ю са цр҃кви е҃го̀ называ́ю[т].

Гды[ж] пе́тр҃ъ ст҃ый в' м̂҃ѣсто х҃а главо́ю цр҃кви х[с]вой не называ́л' са, а̂бы̀ м҃ѣ[л] бы́ти цр҃кви т҃҃кла х[с]ва дру́го́ю гла-во́ю[3]). а̂бо́в҃ѣ[м] мѣ́сѣкла бы бы́-ти ӥнӓ це[р]ква҃ъ т҃҃кла петро́

На боцї: [1]) Цитату брак. [2]) Цитату брак. [3]) Е҆ди́но̀ т҃҃кло це́р҃ъко[в] ѡ̂ дко[х] голова[х] не мо́-же бы́ти.

(картка 31) nie myslisz ktore są sprawy boskie, ale człowiecze. y niżey mowi: Jesli kto chce zamną iść, niech się same(g)o siebie zaprzy, y weźmie krzyż swoy a za mną idźie.]

[Y tak Piotra Swietego] Chrystus pokorą swoią y modlitwą naprawił, że sye w niem *zły skutek zatracenia* nie wypełnił, ale w Simonie Magusie[1]), ktory okrutnie był hardy [a na złoto y srebro chćiwy:] y wiele ludzij zwiodszy w rzymie, wysoko kazał się sługom swym nosić przed wszytkim narodem[2]).

Ale Piotr Swięty wiedząc że to iuż pierwszy przed ostatnim Antichrystuś, y tym po powietrzu noszeniem lud zwodzi, modlił się bogu aby go stłumił, ktorego bog z wysokośći poraziwszy rostrąćił: daiąc [za czasu] znać abysmy śie takowych *nadentych* warowali, y za Antichrystusy rozumieli, ktorzy sye sługom swym każą nosić, a w miasto chrystusa Głową Cerkwie iego nazywać.

Gdyż Piotr Swięty w miasto **(картка 31 об.)** Chrystusa Głową Cerkwi iego nie nazywał sye, aby miał być Cerkwi ciała Chrystusowego drugą Głową[3]). Abowiem musiałaby byc insza Cer-

На боцї: [1]) Dźieie. 8. [2]) w żywoćie Piotra, y Pawła. [3]) Jedno ćiało Cerkiew O dwu Głowach nie może być.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ка, а̂ и́наѧ цр̃ковъ т̂·к- (картка 32) ла хⷭва. Але хⷭ свою̂ е̂диновѣ а̃ не петро́ѵѣ цр̃ковъ дрѵгѵю̂ wбеца̄, на тверⷣдо̄ и̂ ка̂менно̄ вы̄на́ню зѣдова́ти[1]). са̄ е̃й вѣдѣ́чи фѵдаме̄то̄ и̂ глава́ю[2]).

главо́ю [е̃стъ] же́смы т̂·кло̄ е̂го̀. а̃ко пи̂ше̄[3]): Кото́рїй е̂ст главо́ю хⷭ, з кото́рого всѣ̀ т̂·кло.

фѵдаме̄то̄ и̂ ка́мене̄ дла̀ то́го, же́ са̀ на не̄ вѣдѣ́емо а̃ко кам·ка̀ жива́[4]). Але̃ ӣж са̀ пе́тръ вм̂·ксто хⷭа а̃н·к цр̃кви е̂го̀ дрѵго́ю главо́ю не м·кнока̄ бы́ти. а̃ле е̂ціѣ̀ вели́кѵю престро́гѵ ѵмира́ючи в ри́м·к ѵчинн̄. гды̀ е̂го̀ а̃ко хⷭа на крест·к роз'пина́ли, просӣ а̂бы не та̄ а̃къ хⷭа голово́ю кго́р·к. [а̃ле к зе̄ли] ѵкрижова́ли. а̂бы е̂го̀ не розѵм·к̄ кто̀ дрѵго̄ хⷭа йли к' м·ксто главы̀ хⷭа бы́ти, а̃бо цр̃кви хⷭвой дв̂·к голов̂·к м·кти.

kiew ciała Piotrowego, a insza Cerkiew ćiała Chrystusowego: ale Chrystus swoię iednę, a nie Piotrową drugą obiecał na twardym y kamiennym wyznaniu zbudować, [mowiąc[1]): A na tym Kamieniu (ktoregośty Pietrze wyznał) zbuduię Cerkiew moię. Przeto] sam Chrystus iest Fudamentem, y Głową Cerkwi swoiey[2]).

Głową [dla tego,] żesmy ćiałem [y członkami] iego, iako pisze[3]): Ktory iest Głową Chrystus, z ktorego wszystko ćiało.

[A] Fudamentem y kamieniem dla tego, że sye na nim buduiemy, [iako pisze Piotr święty][4]): Do niego przychodząc kamienia żywego, od ludźi wzgardzonego, a od Boga wybranego nazacnieyszego y sami] iako kamienie żywe [buduyćie sye w dom duchowny.] *Przetoż* Piotr święty, ani w miasto Chrystusa [wyietnie], ani Gło- (картка 32, арк. знач. I) wą Cerkwi Chrystusowey *nie był*, ale ieszcze y wielką przestregę vmiraiąc w Rzymie vczynił, gdy go [Rzymianie] iako y Chrystusa Krzyżowali, prosił aby nie ku gorze głową iako Chrystusa *powieśili*, aby go kto nie rozumiał drugiego Chrystusa, albo w miasto

На боцї: [1]) мат҃е҃. ѕ҃ї. [2]) са̄ хⷭ церкви своéй глава и̂ фоудаме̄тъ. [3]) е̂фесѣ. д̃. [4]) а̃ пе̄т. в̃.

На боцї: [1]) math: 16. [2]) Цитату брак. [3]) Jefes: 4. [4]) 1. piotr: 2.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Głowy Chrystusa, albo Cerkwi Chrystusowey dwie głowie mieć.

Y nie telko aby miał iako Chrystus Głową nad Cerkwią iego [Panować,] ale nie chćiał y na krzyżu vmieraiąc, Głowy swey ku gorze podiąć, ale ią obrośił ku żiemi, vkazuiąc, że od żiemie druga Głowa w Rzymie, Cerkwi oney w Jeruzalem vkrzyżowaney prećiwna miała powstać, ktorą [zaś] Chrystus aż w przyśćie swoie wtore rostrąći.

Abowiem on iest [sam] iedną prawdźiwą[1]), y na wieki żywą cielesnie y widomie wszytkiego ćiała Cerkwie swoiey Głową, [iako Jan S. mowi[2]): Cosmy widźieli oczyma swemi, y **(kartka 32 об.)** cosmy oglądali, y rękoma naszymi dotykali sye,] ktory z martwych powstawszy więcey nie vmiera[3]), [iako Bog y człowiek prawdźiwy:] y [tak] iawnie [zmartwychwstawszy][4]) w ćiele wszystkich rowno Apostołow swoich Chyrotonisawszy[5]), na mały czas odszedł od nich na Niebo, nie zostawuiąc żadnego wyiętnie wmiasto siebie Głową, telko członkami y sługami ciała Cerkwie swoiey ich zostawił. Gdyż sam z nieba na ziemie przyszedszy, dla tego stał

На боцї: [1]) kołas. 3. Rzym 9. [2]) 1. Jan. 1. [3]) 1. kor. 15. [4]) [Chryzostom o wćieleniu.] [5]) Luk. w ostatnim.

ѝ не тóл'ко ѧбы мѣ[т] быти ѧко **(картка 32 об.)** ☧с главóю цр҃кви ѥгò, а҃ле не хотѣ[т] ѝ на кр[с]тѣ ѳумирáючи к гóрѣ головы по[т]нáти, тóл'ко ѥй ѡбер҃нýлъ к зе[м]ли. ѳукáзуючи и[ж] ѡ зе[м]лѣ дрýгам головá в ри́мѣ цр҃кви о҃но҆ въ ѥрѵсалúмѣ ѳукрижова[т]ной проти[в]нам мѣ҆ла пов'стáти[1]). котóрую ☧с а[ж] в прихо[т] сво҆ втóрїй ро[в]трѵтитъ.

Áбóвѣ[м] о[н] ѥ̃стъ ѥдинóю пра[в]дúвою[2]) ѝ нá вѣки живóю телéсне ѝ вúдоме всемѵ тѣлѵ цр҃кви своѥ҆ главóю[3]). Котóрїй и[з] ме[р]твы[х] въскр҃съ ѝ бо[т]ше не ѵмирáе[т][4]). ѝ ꙗ̃в'не [кѵдѵ́чи] в' тѣлѣ вс҃х зарóк'но а҃п[с]лw[в] ☧ротонúса[в]ши[5]), на малы҆ ча[с] Ѡшúшóлъ нá нб҃о не зоставлю́чи жа[т]ного вына[т]не, в мѣсто сéбе головóю тóл'ко чло[к]ками ѝ слѵгáми т҃ѣла цр҃кве своѥ҆ и[х] зостáвилъ[6]). І'ды[ж] са[м] прише[л]ши з нéба нá зе[м]лю, дла тóго стáл' са҆ **(картка 33, арк. знач. 3.)** нáшею главою вúдимымъ чл҃ко[м] ѧбы жáде[к] ѝн'шїй чл҃ве[к] на землѝ ѝ нá нб҃ѣ в' кáждо҆ влáдзы нѐ про[т]ковáлъ[7]). а҃ кто́ са҆ надымáетъ ꙗ̃ко пѝшетъ ѝ не держи[т] (☧а) главы ѡ ко-

---

ПАМ. ПОЛЕМ. ЛЇТ.

12

Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

то́рон всѣ тѣ́ло, и̂ са́м сѧ чи́нитъ в' мѣ́сто хр̃а главо́ю це́ркви хр̃вой то̀ е̃стъ а̂нтихри́ст, и̂ ꙗ̃ко сѝмон во́лхвъ о̃нъ пе́рвїй а̂нти́хри́ст к' ри́мѣ петра̀ впереди́вши в'сю̀ сла́в хр̃в нà се́бе хоті́лъ приня́ти[1]). а̃ле хр̃с з нéба е̂го̀ порази́лъ. и̂ о̂ста́тнего а̂нти́христа вбие́т дх̃о́м встъ свои́х. кото́рїи тѹ̀ на земли́ хр̃а впережде́т[2]) и̂ в'сѣмѣ тѣ́лѣ це́ркви хр̃вой голово́ю вчини́вши сѧ до се́бе лю́дї всѧ́кѡ зграма́жде́тъ. а̃ в'мѣ́сто хр̃а себѣ̀ положи́въши и̂ то́е што̀ по сѹ́дномъ дн̃и е̂вде́т на се́бе взя́вши мо́ви́т[3]). ꙗ̃ е̂ди́нъ па́стыр е̂ди́но̀ и̂ ста̂до нехаѵ̀ е̂вде́т, (картка 33 об.) и̂ то̀ е̃стъ ꙗ̃вны́й зна́къ а̂нти́христова д̂ха.

На боцї: [1]) деофилакт к матден. [2]) колас. а̃. [3]) а̃. кори[н]д' е̃ї.

sye naszą Głową widomym człowiekiem[1]), aby żaden inszy człowiek na źiemi, y na niebie we wszelakiey władzy nie przodkował. A kto śię nadyma [członkiem będąc, iako pisze[2]): Y nietrzyma (Chrystusa) Głowy od ktorey wszystko ćiało y sam sye czyni w miasto Chrystusa Głową, Cerkwie Chrystusowey, to iest Antychrystus. y] iako Symon Magus, on pierwszy Antychrystus w Rzymie Piotra S. vprzedźiwszy wszystką *władzę* Pana Chrystu **(картка 33)** sową chćiał na śię porwać, ale go Chrystus z nieba poraźił[3]). także y ostatniego Antichrystusa vbije Duchiem vst swych, ktory tu na źiemi Chystusa vprzedza[4]), y wszystkiemu ćiału Cerkwie Chrystusowey Głową śię vczyniwszy, do siebie lud wszelako zgromadza, a w miasto Chrystusa śiebie położywszy, y to co po sądnym dniu *Chrystus vczyni*, on teraz na się wźiąwszy mowi[5]): Ja ieden Pasterz, iedna owczarnia niech będzie. Ato iest Jawny y pierwszy znak Antichrystusowego Ducha.

На боцї: [1]) 1. kor. 4. kołass. 1. Rzym: 14. [2]) kołass. 1. [3]) Theofilakt. w math. [4]) kołas. 1. [5]) 1. kor. 15. zaczało. 160.

Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

ЗНАК ВТОРЫИ.

Ктóрїй знакъ послы́шите ѡ̑ воꙋ̀нахъ, ꙗ̃коже ѝ ѣ̃стъ ѻ̑ꙋжѐ воꙋ̀нà в месопотáмїи пе^{р}со^{м} и^{з} грéками. По^{в}стáне^{т} повѣ^{т} на повѣ^{т}, ѝ па^{н}ство на па^{н}ство. ѝ бꙋ́дꙋ^{т} гóлоды ѝ мóры, ѝ трѧсѣ́нѧ зе^{м}л̂ѣ мѣ́сцами. а̂ тóе всѐ ѻ̑ꙋжѐ бы́ло. И̑ за^{с} мóвѝ^{т} стрáхѝ з нéба бꙋ́дꙋ^{т}, ѝ велúкіе непогóды, не спѣ́те^{ж}, бѡ̀ не вѣ́дасте в котóрїй чáсъ г^{с}дь прїи́детъ.

ВЫРОЗꙋМѢНѧ.

Слы́шати бꙋ́дете ѡ̑ воꙋ̀на^{х} не и^{ж} бы пере^{д} ты^{м} воꙋ̀ны́ не бывá (картка 34, арк. знач. зѣ) ли, ѝ бл^{р}зо ꙗ̃къ читáе^{м} ѡ̑ па^{н}ства сѧ̀тѣ́та того̀ бывáли сѧ лю́де. а̃ле жѐ тꙋ^{т} мóви^{т}, бꙋ́дꙋ^{т} воꙋ̀ны. ꙗ̃ко бы рѣ́клъ, не тóлко дла̀ па́нꙋ̀ства а̂ле ѝ дла̀ вѣ́ры ва́шеи воꙋ̀ны точúти бꙋ́дꙋтъ з ва́ми[1]). а̂бы̀ ва^{с} могли̑ ѿ не́и ѝ ѿ головы̀ ѯ^{а} ѿвестѝ, а̃ по^{д} и́ншю а̂нꙋ̀тíхристовꙋ̀ по^{д}бúти. а̀ и^{ж} ты^{ж} ѝ с̀ самы^{х} дꙋхо́вны^{х} мѣ́кли такíи повста́ти, котóріи ѿщепúвши сѧ ю̑жъ не сло́ко^{м} бо́жїи^{м} ꙗ̃ко ѯ^{с} ѝ сѵ̑ты̑ ѣ̀гѡ̀, а̃ле ꙗ̃къ кнѧжата сѧ̀тѣ́та того̀ мече^{м}, ꙗ̃къ самѝ воева́ти, та^{к} ты^{ж} ѝ дрꙋ́ги^{х} на ро^{з}лѧтьѐ кѵ̀рвѣ́ повꙋ́жа́ти мѣ́кли,

На боцї: [1]) ма^{т}дѐ. кѦ.

Znak Wtory,

WTory znak, vsłyszyćie o woynach. Jakoż y iest iuż woyna w mesopotamieiey Persom z grekami, powstanie powiat na powiat, y Państwo na Państwo. Y będą głody, y mory, y trzęsienia źiemię mieyscami, a to wszystko iuż było. Y zaś mowi, strachy z nieba (картка 33 об.) będą y wielkie niepogody. Nie spićież, abowiem nie wiećie w kthory czas Pan [wasz] przyidźie.

Wyrozumienie.

Słyszeć będźiećie o woynach) Nie iżby przed thym woyny nie bywały, y barzo iako czytamy o państwa świata tego bijali sye ludźie, ale że tu mowi będą woyny, iakoby rzekł, nie telko dla Panstwa, ale y dla wiary waszey woyny toczyć będą z wami[1]), aby was mogli od niey, y od Głowy Chrystusa odwieść, a pod iną Antichrystusową podbić, aże też y z samych duchownych mieli tacy powstać, ktorzy odszczepiwszy sye iuż nie słowem Bożym iako [Pan] Chrystus y święci iego, ale iako Kśiążęta świata tego mieczem, iako sami woiować, tak też y drugich na rozlanie krwie pobudzać mieli, co im nie telko nie przy-

На боцї: [1]) math. 26.

Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

штò нм не тóлко не прúстоѧло, ãле тыж ѝ закáзано чинúти. ѩко гѣ петрѣ речѐ[1]): Сховáй мéчъ твóй в пóхвы, âбóвѣм ктò мечем въю́ет ѿ (картка 34 об.) мечà згúнет. Тóеж в правúлах по всѣх собѡ́рах варóвано, âбы дѫхóвныи ѩкъ спрáвами свѣтскúми в пáнствах тáкже вóйною бáвити сѧ не смѣли â не тóлко до éреси ѿщепéнства, ãле ѝ до цúрои вѣри прѣз кгвáлтъ ѝ вóйнѫ ãбы жáного не притѧгáли, ѩко сáм гѣ мóвит[2]): ѣслú ктò хóчетъ йтú за мнóю нехáй сѧ зáприт самóго себѐ, ѝ возмет крѡтъ свой, ѝ йдет за мнóю: тò ѣстъ, же сáм рáчий нехà за вѣрѫ ѹмрет, âнѣжли бы йного до нéи примѫшáючи мѣклъ забивáти.

Чогó сѧ всѣх хрвы свѧтúтелїе пúлно стереглú, леч дх̃ъ âнтíхристов, ѣдиногó з дѫхóвных старшого леóна трéтего, бúскупа рúмскаг[3]) ѻколо рóкѫ хрва, девѧтсотного нâ то звѣклъ, жѐ нáпервѣ захóднїи [всѣ] (картка 35, арк. знач. зѓ) пáнства ѿ столúцѣ цѣсарскои констáнтúнополскои ѡтор'вáлъ, гды̆ дрѫгóго цѣсара карóлюса велúкоѓ в рíмѣ собѣ ѹчинúлъ (ач цѣсарѣ прáвдúвые христїáнскіе[4]), ѝ столúца их в констáнтинополи, ѡ констáнтúна

На боцї: [1]) мат̃дѐ. ѯs. âпок. гї. [2]) мат̃дѐ. їs. [3]) рок. ѱд. [4]) в тѫрко грéцыи.

stoi, ale też y zakazano czynić (картка 34). iako Pan do Piotra mowić [raczył:][1]) schoway miecz twoy w pochwy, abowiem kto mieczem woiuie od miecza zginie. Toż w Nomokanoniech po wszystkich Konssylijach warowano: Aby duchowni, iako sprawami w państwach *świata tego*, także woyną bawić syę nie śmieli, a nie telko do herezyiey odszczepieństwa, ale y do wiary szczyrey przez gwałt y woynę aby żadnego nie przyćiągali, iako sam Pan mowić [raczy:][2]) Jesli kto chce iść za mną, niech sye samego śiebie zaprzy, y weźmie Krzyż swoy y *naśladuić* mię: to iest, że sam raczey niech sye [gotuie] za wiarę vmrzeć, aniźliby inego do niey przymuszaiąc miał zabijać.

Czego sye wszyscy [Pana] Chrystusowi *Biskupi* pilnie strzegli, lecz duch Antichrystusow iednego z duchownych starszego Leona trzećiego Biskupa Rzymskiego[3]) około roku pańskiego dźiewięćsetnego na to zwiodł, że na pierwey zachodnie państwa, od (картка 34 об) stolice Cesarskiey Konstantinopolskiey oderwał, gdy drugiego Cesarza Karolusa wielkiego w Rzymie sobie vczynił (Acz Cesarze prawdziwe Chrześćijanskie[4]), y stolica ich w Konstantinopolu od KONstantina

На боцї: [1]) Mar: 25. Apok. 13. [2]) Math. 16. [3]) Ruk. 804. [4]) w turko greciy.

Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

кели́кого до ма[г]ме́та трва́ла ти́сячѧ дв҃е́сти҃ и̑ четы́ри л҃та) а̑ пото[м] ю̑жъ ѡ̑тторва́вши сѧ ви́скупъ рі[м]ский, и̑ ц҃е́саря на́ сторонѹ ѡ̑ложи́лъ, взѧ́вши на се́бе не то́лко столи́цѹ и̑ кла́дзѹ ц҃е́сар'скѹю св҃е́цкѹю, а̑ле и̑ вожѹю, и̑ готѹю́чи столи́цѹ, я̑къ пи̑шетъ[1]) почи́нѧвши по ти́сячи л҃т҃ к старо[м] ри́м҃ку ста́ршемѹ а̑ ѡ̑ста[т]немѹ кнѧжа́ти св҃е́та того́, лю[х] ѡ вс҃е́[х] краю́[в] зе[м]л҃е́ до послѹше́нства свое́го притѧга́е[т][2]), а̑ я̑къ пе́рше на гре́ки, **(картка 35 об.)** та́къ и̑ на и́ны[х] мече́[м] ѻ҃ста́ки[т]не воюетъ, и̑ вс҃е́[х] хрнстїа́нъ и̑ всѧ́кое кол҃е́кно а̑бы́ сѧ мѹ а̑ко бо҃ поклони́ло ро[з]маи́тыми пра[к]ты́ками ла́скою, пода́рками, ѡ̑б҃е́тницами, про[з]бо́ю гро[з]бо́ю, ка́раньем[ъ], во҃`но́ю, че́ры[з] послѡ[в] и̑ сл҃ѹ[г] свои[х] ѻ҃гра́дѹ дѹхо[в]ного и̑ св҃е́цко́го приводи́[т], хотѧчи́ а̑бы жа́денъ незоста́лъ при старожи́[т]но҃ в҃е́р҃ку, е̑дина́кои с҃т҃ои католи́цкои и̑ а̑пл҃скои ц҃р҃кви гре́цкои[3]), и̑ ѡ̑ с҃т҃ы[х] патріа́р҃хѡ[в] и̑ постано́ве́нѧ всели́нски[х] събо́рѡ[в] гре́цки[х] вс҃е́ а̑бы ѡ̑ствпи́ли а̑ на е̑го̀ рі[м]скїе новы́е е̑рети́цства по́лные постанове́нѧ зезво́лили. кото́ри[х] нема[ѧ] што̀ ро́къ, и̑наччи́й станови[т] ѡ̑м҃кна́е[т]. а̑ то̀ е̑сть зна[к] пе[в]ны҃ а[н]тіхрїстово́го наста[п]ле́нѧ, я̑ко ни́же҃ на ли́ст҃к к҃s и̑ к҃з ѡ̑ка́- **(картка**

На боцї: [1]) а̑по[к]. к҃. [2]) ке́дринъ. [3]) [ма[г]де҃`. к҃д.]

wielkiego do mahmeta trwała tyśiąc dwieśćie y czterzy lata) A pothym iuż oderwawszy sye Biskup rzymski y Cesarza na stronę odłożył, wźiąwszy na się nie telko stolicę y władzę Cesarzską świecką, ale y Bożą, y gotuiąc stolicę iako pisze[1]) począwszy po tyśiącu lat w starym Rzymie starszemu a ostatniemu Kśiążęćią świata tego, lud od wszystkich krain ziemię do posłuszeństwa swego przyćiąga[2]), a iako pierwey na Greki, tak y na inych mieczem vstawicznie woiuie, y wszystkich Chrześćijan, y wszelkie kolano aby sye mu iako Bogu pokłoniło rozmaitemi praktykami łaską, podarkami obietnicami prożbą grożbą, karaniem, woyną przez posłow y sług swoich vrzędu duchow- **(картка 35)** nego, y świeckiego przywodźi, chcąc aby żaden nie został przy starożytney wierze iednakiey świętey Katholickiey y Apostolskiey Cerkwie greckiey, y od Swiętych Patryarchow, y postanowienia powszechnych Soborow Greckich wszyscy aby odstąpili, a na iego Rzymskie nowe Herezyey pełne postanowienia zezwolili, ktore niemal co rok to inaczey stanowi, [y] odmienia. A to iest znak pewny Antichrystusowego nastawania, iako niżey na liśćie 23. okazuie sye: także y tu gdźie Duchowni

На боцї: [1]) Apok. 20. [2]) cedrinus.

Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

36) зѳ^{т} сѧ. та^{к}же и̑ тѣ́тъ гдѣ̀ дѫхо^{в}ные мече^{м} воюю^{т}, и̑ дла̀ вѣ́ры мо^{р}дова́ти допѹща́ютъ, а̑ па́нства посѣда́ючи пре^{з} мѣ́съ и̑ фо́ртелѣ по^{л} се́бе всѣ^{х} по^{л}бива́ютъ, гды^{ж} сты̑ кири^{л} ѡ̑ а^{н}ти́христѣ не ина́чїй повѣда́етъ[1]). ѣ̂дно̀ жѐ практі́ками и̑ нездержа́ніе^{м} пра́вды. а̑ пото^{м} кгва́лтомъ всѣ^{х} а^{ж} до ко^{н}ца̀ зводи́ти бѫде́тъ.

mieczem woiuią, y dla wiary mordować dopusczaią, a państwa pośiadaiąc przez mus, y fortele pod śię wszystkich podbijaią, gdyż Cyryllus ś. o Antichrystuśie nie inacy powiada[1]), iedno że praktykami, y nie zdźierżeniem prawdy, a potym gwałtem wszystkich aż do końca zwodźić będźie.

(kartka 35 об.).

ЗНЯК ТРЄТІИ.

Ще^{ж} смотрѣ́мо, што̀ за знакѝ ма́ю^{т} сѧ показа́ти на дѫхо^{в}ны^{х}. и^{з}бави́тель мо́ви^{л}. и̑ тогды зго́рша^{т} сѧ мнѡ́гїе, и̑ ѣ̂ди^{н} дрѹго́го вы̑даст҃ь, и̑ зненави́ди^{т} дрѹ́гъ дрѹга. и̑ кгды бѫ́слы́шишъ йжъ влады́ки на влады́^{к}, и̑ клири́ки на клири́кѡ^{в}, и̑ йны^{х} ста́нѹ дѫхо^{в}ного на се́бе повстаючи^{х}, и̑ до кро́-

(картка 36 об.) ве нахо́дячи^{х} тогды̑ не тро́ве^{ж} сѧ бо тѝ ѡ̑повѣ́жено. Не смо́три^{ж} того̀ што́ сѧ тепе^{р} дѣ́е^{т}, а̑ле пи^{л}нѹй што́ ти пе^{р}ше в пи́смѣ ѣ̂стъ ѡ̑зна́мено. и̑ хота́бымъ и̑ а̑ѣ бѫчачи̑ тебѣ̀ ги́нѹлъ, а̑ле ты̑ не погиба́. при́стои^{т} вовѣ́мъ бѫчениково̀ лѣ^{п}ши^{м} и̑ ѡ̑патрънѣ́йши^{м} на^{л} бѫчи́телѧ бы́ти. о̑по́слѣ^{л} прише^{д}ши а̑ пе^{р}ши^{м} бы́ти. гды^{ж} и̑ в^{ъ} ѣ̂дина́дцатѹю годи́нѹ ѣ̃ъ прїи́мѕе^{т}. не дивѹ́ сѧ и^{ж} влады́ки ѣ̃дины̑ дрѹги^{х}

Znak Trzeći.

JEszczeż Patrzmy co za znaki maią sye pokazać na duchownych, Zbawićiel mowił: Y na ten czas wielie ich sye zgorszą, a ieden drugiego wyda, y nienawidźieć będźie ieden drugiego. Y gdy vsłyszysz, iż Biskupi na Biskupow, y Klerykowie na klerykow, y inych stanu duchownego na się powstaiących y do krwie nachodzących, tedy nie trwoż sye, boć pierwey opowiedźiano.

Nie patrz że tego co sye teraz dźieie, ale pilnuy coć pierwey w piśmie iest oznaymiono, a chocay bym y ia ćiebie vcząc ginął, ale ty nie giń, przystoi bowiem vczniowi lepszym y opatrnieyszym być nad vczyciela, w pośliedź pryszedszy a być pierwszym, gdyż y w iedenastą godzinę Bog przyimuie. nie dźiwuy sye że władyki ieden drugiego znienawidzą, abowiem y

На боцї: [1]) в^{ъ} знакѣ ѳ̃.

На боцї: [1]) w znak: 9.

Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

зненави́дѧт. а҃бо́къ и̂ ме́жи а҃по́столми нашо́лъ сѧ продавца.

Выроꙁумѣнѧ.

И (Н)Я тот часъ зго́ршат сѧ мнѡгїе) На то ма҃ло што҃ потре́ба писа́ти, кгды́ сѧ то́е вла҃сне тепе́рь дкет. иж не только поспо́литые, а҃ле и̂ дꙋхо́вные зго́ршивши, дла҃ (картка 37, арк. знач. I) поко́ры и̂ ꙋбожства цр҃кве хр҃вы Wбкга́ют. а҃ до го́рдого и̂ па́нство҃ м̂бога́ченого кнажа́ти сѣ҃кта тот м̂ка҃н'ныи Wхо́дят. а҃ко і҃ю́да хр҃їстопрода́вца W х҃а ꙋбо́гого, не дла҃ и́ное причи́ны до [ко́гоꙋбі҃ца́в] жидо́въ, е҃дно҃ дла҃ ла́ко҃ства маетности Wшо́лъ. та́кже и̂ ты́е, Сто́бли́вы Патрїа́рхш, ꙋбо́гі и̂ поко́рны слⷭ хр҃вы Wстꙋпꙋю́т[1]). и̂ вели́ки добродѣ҃ свои, W кото́рі принима́ли бл҃ве́нство бо́жіе ненави́дѧт, а҃ пра҃ве выдаю́т на фрасꙋ́нки. вша҃ же кгды́ то́е ви́дишъ, розꙋмѣ́ки а҃ко ꙋчит кїри сты҃ не вѣ҃кра зла́ W кото́рои м̂ни Wстꙋпꙋючи гі҃нⷭ а҃ле и҃ негоⷭность, на кото́рі сѧ ты́е знакы́ кыполна́ю. І҃ако і҃ ю́да сты҃ пі҃шет: иж въ

На боцї: [1]) безꙋмныи мо́вѧт бꙋдеⷦ к ра́дѣ҃ сѣдѣ҃кти и дохо́дов наши҃ постерѣ҃гати.

między apostołmi nalazł sye *wydawca.*

(kartka 36, ark. znach. K.)

Wyrozumienie.

I Na ten czas zgorszą sye ich wiele) Na to mało co potrzeba pisać, gdyż sye to właśnie teraz dźieie, że nie telko pospolici, ale y duchowni zgorszywszy sye, dla pokory y vbostwa Cerkwie Chrystusowey odbiegaią, a do Hardego y Państwem vbogaconego Kśiążęćia świata thego mizerni odchodzą: iako Judasz Chrystusow wydawca od vbogiego Chrystusa, nie dla iney przyczyny do żydow, iedno dla łakomstwa maietności odszedł. [Jako też y sami żydowie pokornego y vbogiego Jezusa widząc wzgardźili: mowiąc: Azali nie wiemy że to iest Syn Cieślin[1]). Y ktoż z Kśiążąt vwierzył wen, telko gruby narod, ktory niewie Zakonu przeklęći są.] Tak że y ći od świętobliwych Patryarchow, vbogich, y pokornych sług Pana Chrystusowych odstępuią [2]), y **(kartka 36 ob.)** wielkich swoych dobrodźieiow od ktorych przyięli błogosławieństwo Boże nienawidzą, a prawie wydaią na

На боцї: [1]) [Math. 13. zacz: 56. Jan 7. Zacz. 27.] [2]) Głupi mowią będźiemy w radźie siedźieć y dochodow naszych przestrzegać.

Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

ста^тніе часы́, бѫдѫ^т наслѣ^двцы, вѣ́дле свои́н пожадли́- (картка 37 об.) вости ѝ нечи́стости хо́дячи а то̀ сѫ^т тѣ́ни кото́рїи сѧ Ѿ е́дности вѣ́ры Ѿдѣла́ю^т, а̂ сѫ^т телѣ́сни дѫха̀ нема́ючи. а̂ вы̀ тѣ́ды възлюбле́ные въ сто́й ва́ше́ вѣ́рѣ, бѫдѫ́йте сѧ дх҃о^м сты̑^м, нѣчто́го не Ѿстѫ́пѫючи сто̑обли́вы^х Ѿцє̑^в на́ши^х патрїа́рхѡ^в, ѝ до конца̀ съ ни́ми трва́ючи спасе́м сѧ.

frasunki. Wszakże gdy to widźisz rozumiey iako vczy Cyryllus święty nie wiara zła od ktorey oni odstępuiąc ginu, ale ich niegodność na ktorych sye te znaki wypełniaią. Jako Judasz święty pisze: ze w ostatnie czasy będą naśmiewce, wedle swey żądze y nie czystości chodząc, a to są ći ktorzy sye od iedności wiary oddzielaią, y są cieleśni ducha nie maiąc, a wy tedy namilszy w świętey waszey wierze buduyćie sye duchem świętym, nic nie odstępuiąc świętobliwych Oycow naszych Patryarchow, y do końca z nimi trwaiąc, kto bowiem do końca wytrwa ten zbawion będźie. **(картка 37).**

ЗНАКЪ ЧЄТВЄРТЫИ.

Я не то́лко на прелож҃о́ны^х то^т зна^к ѣ́сть. а̃ле ѝ на посполи́ты^х, мо́ви^т бовѣ^м. дѧ роⷭмножє́нїѧ зло́сти вы̀ сухне любо^в межи м(н)ѡ́гими, мо́же^т ли кто̀ похвали^т сѧ и^з межи ва́съ. а̃бы мѣ^а не ѡ̂бла́ганꙋю любо^в до бли^жнего свое^г а̂за́ли не слова́ми мно̂го кро́ть вѣ^шше^т всего̀, ѝ ѡ̂смѣхае^т сѧ лас҃ (картка 38, арк. знач. І҃в҃) кавы^м пока́зꙋючи сѧ, а̂ на се́рдцы змꙋшла́е^т зра́дꙋ, ѝ чи́ни^т злѐ мо́вячи до́бре.

Znak Czwarty.

A nie telko na przełożonych then znak iest, ale y na pospolitych, mowi bowiem: Dla rozmnożenia złośći *zgaśnie* miłość między wielą. możeli się kto pochwalić y między wami, aby miał nie obłudną miłość do bliźniego swego, azali nie słowami wiele kroć wienszuie wszystkiego [dobrego], y vśmiecha sye łaskawym sye pokazuiąc, a na sercu myśli zdradę, y czyni zle mowiąc dobrze.

Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

ВЫРОЗѢМЄНѦ.

[И] дл҃а ро҃змноже́нїа несправе҃ли́вости, зга́сне ми́лость межи мнѡ́гими) На то҃ѥ Ѳеѡфила҃кт, сты҃ пи҃ше, же҃ ѹ҆мно́жа҃т са҃ за́зрости, неприа҃зны, погорѣше́нѧ, лжи́выи проро́ци, кото́рїи сѵ҃т предотёчѣ а҃нтїхрїстовы зво́дачи мнѡ́ги҃х, и҃ на всѧ́кѹю ре҃ч҃ несправедли́во҃сти по҃пѹ҃дливы҃х. И҃ дл҃а вели́кои несправедли́во҃сти и҃ практы҃к а҃нтїхристовы҃х стрѣво́жени, бѹ҃дѹ҃т лю҃де, та́кѣ [ка́рзо] же҃ и҃ ме́жи сво́ими [вла́сными] не на҆Ҁде са҃ и҃скра любвѐ, вы҆да҃ст бокѣ҃м (картка 38 об.) ѥ҆де҃нд҃рѹго́го, а҃ кто́ бѹ҃де҃т до ко҃нца҆ терпли́вы҆Ҁ и҃ мо́цно стоа҃чи҃ не покло́ни҃т са҃ в таковы҃х бѣ҃да҃х спасе́нъ бѹ҃де҃т а҃ко до́бры҆Ҁ ры́цырь в҆Ҁ во҆Ҁнѣ, по́ты сты҃ Ѳеѡфила́к҃т. А҃ сты҃и Патрїа́рхове и҃стин'ныи па́стырѣ нш҃ѣ, Ѩаки҃м а҃нтиѡхи҃йскій. Ї҃ереми́а конста҃нтинопо́л'скїй1) тѵ҃т ѹ҆ на́съ бу҃дѹчи, ю҃ж кли҃з'ко ско҃нче́нїа сѣ҃кта. хотя҃чи҃ тѣю и҃скрѹ любвѐ бо́жеи роспали́ти в лю҃дѣ҃х, Бра́тства черво҃ныи е҃но́го сто҃го пра́восла́вїа гре́ческого постанови́ли, што́ ты҃ж и҃ нас҃нѣ҆Ҁшїй кро҃л по́лскій, зве́рхностю па҃ства прнкиле҃ми то҆Ҁ ѹ҆моцни́ти ра́чи҃л. хотя҃чи҃ а҆бы правосла҃вные хр҃тїа́не ве-

На боцї: 1) а҃нтїохи҃йскїй бы҃лъ ро҃к а҃. ф҃п҃ѕ҃ а конста҃нтинопо҃скїй а҃. ф҃п҃д҃.

ПАМ. ПОЛЕМ. ЛИТ.

W y r o z u m i e n i e.

DLa rozmnożenia niesprawiedliwości zgaśnie miłość między wielą) Na to Theofilaktus święty pisze: Ze sye vmnożą zazdrości: nieprzyiaźni, pogor- **(картка 37 об.)** szenia, łżywi Prorocy, kthorzy są Antichrystusowi Predoteczy, zwodząc [ich] wiele, y na wszelaką rzecz niesprawiedliwości *swowolni:* Y dla wielkiey niesprawiedliwości, a Praktyk Antichrystusowych strwożony będźie lud, tak, że y między swemi nie naydźie sye iskra miłości: wydadzą bowiem ieden drugiego, a kto ćierpliwy będźie do końca, y mocno stoiąc nie pokłoni sye w takowych biadach, zbawion będzie iako dobry Rycerz w woynie, poty święty Theofilaktus. A święći [zaś] Patryarchowie, prawdźiwi Pasterze naszy, Ioachim Antiochiyski y Jeremijasz Konstantinopolski1) tu v nas będąc, iuż blisko skończenia świata chcąc te iskre Bożey miłośći rospaliwszy w ludziach [zatrzymać,] Bratstwa Cerkiewne iednego świętego prawosławija Greckiego postanowili: Co też y Naiaśnieyszy Krol Polski, zwierzchnością Państwa Prywileymi tho vmocnić raczył, **(картка 38)** chcąc aby Prawosławni Chrześćiianie wedle nabo-

На боцї: 1) antiochiyski był roku. 1585. a konstantinopolski 1589.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

для̀ набожѳ̑ства своѳ̀ к мѝлости правдѝвой. ѣдѳ̑ кожды̀ з ближни̑м свои̑м, в цѝрости ѝ повѝн'- (картка 39) ности своѳ̀ хрестиа̑нскѡ̀ сходячѳ̀ роз'мышлѧ́ли ѣди̑ ѡ дрѹгом милост̀ выполнѧ́ючи, а гнѣ̀в бо́жій благаючи. Але того̀ фдаме̑нтѹ мѝлости хр̃вои, набарзѣ̀ дїа́волѡ̀ ненавѝдиⷮ, ѝ пе́рше злы̑х дхо̑вны̑х, добр̂ѹ противны̑х (а̑нѣ которы̑х тамѡ же вѝ́сны̑х) взбѹди̑ на то́ воева́ти. А потом ѝ поспо́литы̑х мнѡ́го зво́диⷮ а̑бы̀ сѧ тѡмѹ проти́вили, што̀ на̑м роска́зано коне̑чно любѝти, мо́вячи[1]) братство, въ̑любѣ́тѣ, ба бо̀ те сѧ, цр̃ѡ чт̂ѣтѣ. То̀ ѥ̑стъ бг̃ѹ на́ми̑шлѧ ре̑ жѝти братствѹ вѣ́пѣ, за̑што на̑м ѡбеца́лъ да́ти ѝ живоⷮ вѣ̑чны̀.

А и̑ж втѡ̑м не и̑ншее што̀ ви́дим тѡ́лко прешко́дѹ шата́нскѹю, ты̑м барзѣ̀ зва̑ко̑м мѝлости хрїсто́вѡ̀ себѣ́ зва̀зѹѝмо, кгды̑ж̑ъ а̑ко да́лѣй пѝшетъ коне́цъ свѣ̑та близко. (картка 39 об.).

Mа́ешъ ты̑ж ѝ то́тъ зна́къ, и̑ж бг̃ѹдеⷮ ѡповѣ́дано Ев̃ⷬлїе по все́й зе̑млѝ. на свѣдо̀цство всѣ̑м на́родо̑м, ѝ тогды̑ прі́йдеⷮ коне́цъ. а̑коже ви́ди̑м и̑ж ма̑ло не в'вес свѣⷮ нау́ки христо́вы напо̑не̑н ѥ̑(с)тъ.

На боцѣ: 1) а̑ пе́тр̃ъ в̃.

Żenstwa swego, w miłości prawdźiwey, ieden każdy bliźnim swym, w szczyrości i powinności swoiey Chrześćijanskiey, schodząc sye rozmyszlali ieden o drugim miłość pełniąc, a gniew Boży błagaiąc: Ale tego nabarziey fudamentu miłości Pana Chrystusowey Dijabeł nienawidźi, y napierwey złych Duchownych dobremu przećiwnych, a niektorych *w tymże Bratstwie świętobliwym będących* wzbudźił na to walczyć. A potym y pospolitych wiele zwodźi, aby sie temu przeciwili co nam roskazano koniecznie miłować, mowiąc[1]). Bratstwo miłuyćie, Boga sye boyćie, Krolowi cześć wyrządzayćie: Abowiem to iest rzecz namilsza [Panu] Bogu żyć Bratstwu w kupie, za co nam obiecał dać y żywot wieczny.

A iż w tym nie inego co widźim, telko przeszkodę szatańską, tym ba- (картка 38 об.) rźiey związkiem miłości Chrystusowey siebie zwięzuymy, gdyż iako daley pisze koniec świata blisko.

ЗНАК ПѧТЫИ.

Znak Piąty.

MAsz też y ten znak, iż będźie opowiedźiana Ewanyelia po wszystkiey źiemi, na świadectwo wszystkim narodom: y na ten czas przyidzie dokonczenie. Iakoż widźimy, iż mało nie wszystek świat nauki Chrystusowey napełnion iest.

На боцѣ: 1) 1. Piotr. 2.

Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

ВЫРОЗѢ҃МЄNѧ.

Ѥщѐ нѣ҃ сѧ бы҃ло вы҃полнило ти́сѧча лѣ҃т ѿ кочловечє҃ѧ хр҃а. проповѣ́дало сѧ є҆ѵ҃гл҃їе немаѫ̀ всемꙋ̀ свѣ́тꙋ, почѧ́вши ѿ є҆росолѷ́ма всѣ҃м погáномꙋ̀[1]) а̀ нáболше прє҃ѕ с҃ѣ҃м вселе́нскиѫ̀ собѡ̀роѫ̀ в греці́и за монáрхѡ҃в. х҃. вꙋ́дꙋчиѫ̀ на кото́рыѫ̀ всегó сѣ҃вѣта хр҃тіѧ́нъ роѕмаи́тыѫ̀ми нáроды, пр҃а̀вда є҆ѵ҃гл҃ьскои прóповѣ́ди з обꙗ́снє́нь҃емъ вѣ́ры, є҆дноста̀не згодли́ве застановлéна ѥ҃стъ, и҆ дꙋ́хом с҃тꙑ́м ꙋмóцнена. и҆ запеча- (картка 40. арк. знак. Ід҃) тована. а̀ ѿтаѫ̀толѧ повсѣ́мъ свѣ́тѣ на свѣ́дóцство всѣ́м нáродомъ ѻ҆повѣ́жено.

таѫ̀ бовѣ́мъ въ є҆дино́й с҃т҃ѻ҃ каѳолѝческѻ҃, тѡ҃ ѥ҃стъ собѡ̀рнѻ҃ и҆ а҆пл҃ческѻ҃ цр҃кви грéческѻ҃. ѻ҆бꙗ҃снéна ѥ҃стъ и҆ ꙋ҆мóцнéна пр҃áвда. таѫ̀ бы́ли собѡ̀ры вселе҃нскїе всегó сѣ́вѣта хр҃тїа̀номъ таѫ̀ и҆ саѫ̀ пáпѣ҃ѕ рі҃мскїи҆ на собѡ̀р є҆ждаѫ̀. таѫ̀ правúла и҆ вѣ҆вéсь закѡ̀нъ церкóвнꙑҀ постановлéно и҆ ꙋ҆мóцнено. ѿ таѫ̀толѧ всѣ҃ досконáле приняли є҆ѵ҃гл҃їе и҆ вѣ́рꙋ таѫ̀ всѧ́кого еретіка̀ ѻ҆сꙋ́жено и҆ ѿ цр҃кве ѿлꙋ́чено. таѫ̀ всегó сѣ́вѣта хр҃тїа̀ны а̀ на-

На боцї: [1]) дѣ҃кѧ҃. к҃. лꙋ҃, в остат҃.

W y r o z u m i e n i e.

IEszcze nim sye było wypełniło tyćiąc lat, od *narodzenia Pana Jezusowego* przepowiedźiana iest Ewanyelija niemal **(картка 39)** wszystkiemu światu: Począwszy od Jeruzalem wszystkim poganom[1]) a nawięcey przez Siedm powszechnych Soborow w Grecyiey za Monarchow Chrześćijańskich będących, na ktorych [od] wszystkich [części] świata Chrześćijany rozmaitemi narody prawda Ewanyelskiey przepowiedźi z obijaśnieniem wiary, [y ze wszystkimi świątośćiami y Ceremonijami] iednostaynie zgodliwie zastanowiona iest, y Duchem świętym vmocniona, y zapieczętowana, a ztamtąd po wszytkim świećie na świadecstwo wszytkim narodom opowiedźiana.

Tam bowiem w Iedney świętey Katholickiey, to iest, Soborney y Apostolskiey Cerkwi Greckiey obiaśniona iest y vmocniona [Ewanyelska] prawda, tam były Sobory powszechne wszytkiego świata Chrześćijanom, tam y sam Papież Rzymski na Sobor ieżdżał, tam Kanony **(картка 39 об.)** y wszystek Zakon Cerkiewny postanowiono y vmocniono. Z tamtąd wszyscy doskonale przyięli Ewanyeliję y wiarę. Tam wszelakiego heretika osądzono, y od Cerkwie

На боцї: [1]) Dźieie 2. Dźieie 2. Luk: w ostatnim.

Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

бол'ше дх҃омъ ст҃ымъ сло́во бж҃ее сѣмъ кротъ ве́дле пророкшъ пробо́вано и́ сполерова́но. и҃ако пи́шетъ[1]) словесà гдна словесá чи́ста сре́бро роспа́лено и́ вы́пробовано ѿ земл҃ѣ ѡ҃чище́но сѣмъ **(картка 40 об.)** кротъ пробо́вано и҃ вѣ́ры гре́ческа҃ правосла́вїа вс҃ѣ ст҃ыи мч҃еницы кровь свою҆ да́ли вы́л'лѧти, даючи ѡ҃ нїю҆ свѣдо́цство всѣмъ пога́номъ на́ свѣтѣ.

к тѣ҆ се҃дмѝ собо́ры все́ле҃нскими ѹ҃моцне́ной пра́вдѣ кто́ вы́тръвае҃тъ спасе́нъ бу҃детъ и҃ако пи́ше҃тъ[2]) а҆ кто́ ѳстѵпи́лъ, и҆лѝ в' чо́мъ нарꙋ́шиꙗ҃ вѣ́чне погѝне҃тъ. когда́ же҃ заста́новѝло сѧ коне́чное и҆ доскона́лое всѣмъ ѡ҃ повѣда́нье. и҆ не потре́ба причина́ти ѹ҃мока́ти и҆лѝ ѡ҃мѣна́ти. а҆бы̀ што̀ нокѣ҆ на҃ ꙋ҃хва́лꙋ се҃мѝ все́ле҃нски҃ собо́рꙋ мѣ́ло сѧ пропо́вѣда́ти. або́вѣмъ [што̀ и҆наче҆ но́во становѝти и҆ пропо́вѣда́ти.] то҆ ю҃же҃ кꙋ нарꙋ́ше́нїю и҆ зопсо́ванїю бу҃детъ, а҆ не почато́ро́пропо́вѣди и҆ вѣ́рѣ, а҃ле и҆ всей тва́ри коне́цъ прїи́де. и҆ не мо́ви҃тъ **(картка 41. знач. И)** за́да҃ бу҃де а҃ле прїи́де҃тъ. в чо́мъ на́перѣ҆ пѧ́тѣ҆же҃ ри҃ски҆ вс҃ѣ собо́ры зрꙋ́ши҃ гдыже҃ ша́та҃ и҃ако сѧ рекло́ ѡ҃ ста́рꙑ҆ смо҃ ро҃взва҃

На боцї: [1]) ѱа҃. а҃і. їс на҃ви҃. ѕ҃. [2]) при҃ со҃. д҃. за҃. г҃ н д҃. [3]) г҃. і҆здра. в҃.

odłączono. Tam *wszystkimi* Chrześćiiany, a więcey duchem Swiętym słowo Boże siedmkroć wedle Prorokow[1]) probowano y wypolerowano iako pisze:[2]) Słowa Pańskie, słowa czyste, śrzebro rospalone y wypolerowane od źiemię śiedmkroć oczyszczone. [Dla tey śiedmkroć] *polerowaney* wiary Greckiego Prawosławija wszyscy święći Męczenicy Krew swoię dali wylać, świadectwo daiąc o niey wszystkim poganom na świećie.

W tey [tedy] Siedmią powszechnemi Sobory vmocnioney prawdźie, kto wytrwa zbawion będźie, iako [pięńknie a prawie wyraźnie od persony boskiey Ezdrasz] *mowi*[3]). [Nie lękay sye o Matko Synow (Cerkwi Chrześćijańska) poszlę tobie na po- **(картка 40 арк. знач. L)** moc sług moich, Ezayasza y Ieremijasza Prorokow, przez ktorych radę poświęciłem y zgotował Drzew dwanaśćie (Swiętych Apostołow) rozmaitych owocow, y źrzodeł telkoż mlekiem y miodem opływaiących: y gor Siedm (Soborow) barzo wielkich, rodzących Roże, (śiedm Swiątośći) y śliczną kwiaty (Ceremoniey) ktoremi vweselę Syny twoie]. Kto [tedy tey śiedm kroć probowaney radośći] odstąpił, albo w czym naruszył, *zbawion* być nie może, ponieważ zastanowie-

На боцї: [1]) Przypowie: 9. Zach. 3. y 5. [2]) Jezu nau 9. Psalm 11. [3]) 3. księg: 2.

Generated on 2015-06-23 18:22 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

вѹ́дѹчи свои́м фо́ртеле́м да́вны́м го́рдостю о҃ного зве́ка кото́рій а҆ко а҆да́м в раи поча́ пре́а мѣрѹ а҆ко бы́ на́х всѣ́х см выноси́ти и҆ Ѿщепи́вши но́вы́ми е҃ре́си по́мные змышле́нѣ становѝти. росказѹючи и́х всѣ́м дер'жа́ти. а҆бы зтлѣ́ми́ о҃ное в грецы́и дх҃о́м с҃ты́м вс҃ѣ́х' згодли́кое постановле́нье и҆ пропове́да́нье. на́перве́' бовѣ́м в ри́мѣ вы́з'на́нье вѣ́ры собѡ́р҃ное нице́н'ское взрѣ́шилъ, а҆ пото́м кро́вь сн҃а бо́жого ке́ли́х ново́го тестаме́н'тѹ, спасе́нье Ѿна́, о҆фѣ́рѹ доскона́лѹю поки́нѹ́, и҆ в мно́ги́х ре́ча́х збаве́нны́х дѹ́хови с҃тѹ́, и҆ пе́рши́м с҃ты́м Ѿце́м. спроти́ви́ся см и҆ до конъца́ см спротив'ля́ет'ъ.

nie skuteczne wszystkimi zgodliwe stało sye y wszędźie iest opowiedźiane, y nie może przyczyniać vymować odmieniać, aby co nowego albo inaczey przepowiadać, nad vchwałę śiedmi powszechnych Soborow, ponieważ [to w przeklęstwie] ku naruszeniu y zepsowaniu iest, y nie początek przepowiedźi y wierze, ale raczéy wszystkiemu stworzeniu koniec przydźie: y nie mowi, zaraz będźie **(картка 40 об.)** ale [zatym] przydźie, [gdy sye naruszenie stanie] W czym napierwey Rzymski Papież [ieden po drugim onego] *Soborowego postanowienia* [y duchem świętym zmocnienia okazał sye wzruszyćielem. Gdyż szatan iako sye rzekło, on stary Smok rozwiązan będąc, swoim fortelem dawnim Hardością onego zwiodł, ktory iako ładam w Raiu począł przez miarę iako Bog nad wszytko sye wynośić, y odsczepiwszy sye [swoie] nowe herezyeiy pełne zmyszlenia stanowić, roskazuiąc [ie] wszytkim trzymać: aby [tym] zatłumił onę w grecyiey Duchem Swiętym wszystkich zgodliwe *zastanowienie*, y przepowiadanie, napierwey bowiem w Rzymie wyznanie wiary Soborne Niceńskie wzruszył. A potym krew Syna Bożego Kielich nowego Testamentu, zbawienie ludźiom odiął. Ofiiarę doskonałą porzoćił: y w wielu rzeczach zbawiennych, Duchowi Swiętemu y pierwszym Oycom **(картка 41)**

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:10 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Swiętym sprzećiwił sye, y dokońca sye sprzećiwia.

ЗНЯ́КЪ ШЄ́СТЫИ

Znak Szosty.

Я да́лѣ̀ што̀ бѫдетъ, мо́витъ потомъ. кгдꙑ̀ ѡ҃бачите ѻ҃бридли́кость спⷭ҇стоше́нїа, ѻ҃повѣда́нную дании́лом про҃ро́комъ стоя́чую на мѣ́сцѣ сто҃мъ, кто̀ чита́етъ нехай зрозꙋмѣва́етъ.

A daley co będzie, mowi potym: Gdy vyżrzycie Obrzydliwość spustoszenia, opowiedżaną Danielem Prorokiem, stoiącą na mieyscu świętym, kto czyta niechay zrozumiewa.

КЫРОзꙋМѣНїа.

Wyrozumienie.

Мѣ̀сце сто́е [на всѣхъ свѣтѣ́йшее,] розꙋмѣ̀й їеро҃лїмꙉꙗко [матѳѐѩ пи҃ше 1), [жѐ е҃стъ] сто҃е мѣ̀сто бж҃їе. а҃ кирꙋ҃ї҃ї҃ро҃лимскій мо́ки 2) же́ е҃стъ на҃вы́шшаго цр҃ко҃ꙋ а҃плⷭ҇кла Розꙋмѣ̀ты҃ [на ко҃жде҃мъ мѣ́сци] в цр҃кви хрⷭ҇тїа҃нскꙋ̀ в ѻ҃лтарй҃ престо҃ꙋ мѣ̀сце сто҃е. на котóро҃мъ [сїе҃ницы] посвѧ́чꙋютъ хлѣ́бъ и҃ винò ѻ҃фѣ́рованое в тѣ́ло и҃ кро҃ꙋ хр҃ꙋ. Ꙗвовѣ҃мъ в цр҃квахъ хрⷭ҇тїа҃нскихъ двѣ̀ мѣ́ца ма́ютъ в олтарй҃ бꙑ́ти 3), жертóвникъ (картка 42, знач. Ив) и҃ престо҃ꙋ. то̀ е҃стъ, ѻ҃фѣ́рова҃нѧ е҃дно̀, а҃ посвѧче҃нѧ дрꙋго́е. ꙗ҃ко то всю́ды ѿ҃ правосла́вныхъ [ѡ҃бача́ишъ] дисѧстíрїѡ҃мъ, то̀ е҃стъ жертóвникъ, на котóро҃мъ (ꙗ҃ко ве́дле а҃рона ѻ҃фѣро҃ваницы

Mleysce święte rozumiey Jeruzalem, iako pisze[1]): Swięte Miasto Boże: Y naywysza Cerkiew Apostolska, iako Cyryllus święty, [w Katechysmie, w 16. Rozdźiale] *wspomina*[2]). Rozumiey też Prestoł *w domu Bożym* być mieysce Swięte, [toiest, Maiestat w Ołtarzu,] na ktorym [Maiestaćie] poświącaią chleb y wino ofiarowane **(картка 41 об.)** w ćiało y krew [Pana] Chrystusową. Dwie bowiem w Cerkwiach Chrześćijańskich mieysca maią być w ołtarzu, *Thysiastiryon*, y *Jerion*, to iest ofiarowania iedno, a poświącenia drugie, iako wszędźie w prawosławnych [Chrześćijańskich Cerkwiach] są w ołtarzu [Thysiastirya], Zertowniki, to iest, mieysca ofiarowania, na ktorych (iako

На бо҃цїї: 1) мад҃. к҃з҃. за҃ р҃г҃і. 2) в катех҃ г҃а ѕ҃і. 3) [к о҃лтарі̀ дв҃ѣ мѣ́сца]

На бо҃цїї: 1) Math. 27. zacza. 113. 2) w Kate: 16.

Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

бара́нки живы́е ѡ҆фѣрꙋ́ючи ко-
ло́ли, кро́вь вылива́ючи[1]) та́къ те-
пе́рь) ве́дле ме́лхиседе́ка хлѣ́бъ
живы́й в҃ мѣ́сто хр҃а поко́рнаго
бара́нка на ѡ҆фѣ́рꙋ бг҃ꙋ прино́-
сячи ко́лютъ и҆ зарѣзꙋю́тъ[2]). вино̀
з водо́ю в҃ ке́лихъ ново́го тестa-
ме́нтꙋ влива́ючи, прино́сятъ ѡ҆фѣ-
ро́вницы ѡ҆ставны́ю и҆ бг҃ꙋ ми́-
лꙋю ѡ҆фѣ́рꙋ ве́лле про҃ро́ка[3]) на
всѧко́мъ мѣ́сци в҃ до́мꙋ бо́жемъ.
и҆ та́къ пе́рше ѡ҆фѣрꙋ́ючи на жер-
то́вникꙋ перено́сятъ о҆́ное на пре-
сто́е мѣ́сце сг҃о́е, гдѣ҆ т҃ѣло
и҆ кро́вь хр҃а и҆сто́тне бꙋва́етъ.

Ѡ҆бридли́вость спꙋстоше́нѧ (ꙗ҆-
ко ѳеѡфила́ктъ[4]) (**картка 42 об.**)
мо́витъ трꙋ́пъ е҆́стъ чл҃ка мертво́го
то̀ е҆́стъ т҃ѣло спꙋстоше́нное
бе́зъ дꙋшѣ́ и҆ кро́ве е҆́стъ ме́ртвое
и҆ ѻпꙋстѣ́лое и҆ ничто́го не спра-
вꙋю́чее) гдыж то́ што́ бы́лъ з
рі́мꙋ вы́шедшы і҆ерⷭли́мъ спꙋсто́-
шилъ,[5]) трꙋ́па своего́ в҃ о҆лта́рꙋ
на мѣ́сци сто́мъ поста́вилъ и҆ жи́-
дове ба́лвано́мъ трꙋ́па чловѣ́чого
ѻвридли́востю называ́ли, и҆ ꙗ҆ко
ба́лвохвалъ́ство́мъ бри́дили сѧ.

Розꙋмѣ́ты ѻбридли́вость
спꙋстоше́нѧ гды҆ ц҃ѣ́рквахъ хр҃тїа-
нски́хъ вꙋдꙋ́тъ спꙋстошены и҆ вы-
вержены з олта́рꙗ дниастíрнѧ,

wedle Arona ofiarownicy, Baranki żywe ofiaruiąc, y krew wyliwaiąc, kłoli[1]), tak teraz) wedle Melchysedeka, Chleb żywy w miasto Chrystusa pokornego Baranka Bogu na Ofiarę przynosząc kolą *albo* zarzynaią[2]), wino z wodą w Kelich Nowego testamentu wliwaią, przynosąc ofiarownicy vstawiczną y [Panu] Bogu miłą ofiarę, wedle Proroka[3]) na każdym mieyscu *w Cerkwiach Chrześćijańskich*: Y tak pierwey ofiaruiąc na Zertowniku, przenoszą, one na *Jerion,* mieysce *święcenia*, gdzie [sye poświąca y] bywa istotnie ćiało y krew pana Chrystusowa. **(картка 42).**

Obrzydliwość spustoszenia, iako Theofiilaktus mowi, Trup iest człowieka martwego (to iest, ciała spustoszone, bez dusze y krwie iest martwe y opuśćiałe, y nic nie sprawuiące) gdyż then co był z Rzymu wyszedszy Jeruzalem spustoszył[4]), Trupa swego w Ołtarzu na mieyscu świętym postanowił. Y żydowie bałwan trupa człowieczego obrzydliwośćią nazywali, y iako bałwochwalstwem brzydźili sye.

Rozumiey też obrzydliwość spustoszenia, gdy w Cerkwiach chrześćiańskich będą spustoszone y wyrzocone Thysiastirya z ołta-

На боцї: [1]) Іса̀ ѝг. [2]) Ꙗ҃ѡ҃ нг҃ ꙋг҃ заⷣ ѯа. [3]) малаⷯ. а҃. [4]) [Θеѡфила́кт. на҃ма҃ г҃а кѯ҃ заⷣ. ѳ҃д҃]. [5]) титꙋ҃ весп҃снмъ, звꙋри҃ і҆ерꙋсалимъ.

На боцї: [1]) Izaiasz. 53. [2]) Jan 16. Zacz. 16. [3]) małach. 1. [4]) Titus wespesian zburzył Jeruzalem.

Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

[то ѣ́стъ жертóвники.][1]) и ѳфѣ-ра жи́во закала́ема хлѣбо̀м и кино̀м ѳфѣровати сѧ не бу́детъ. то̀ко к олтарю́ на мѣ́сци поскачѐнѧ ѳбридли́кость спу́стошенѧ тру́пови подо́бнѧ стоѧ̀ти бу́детъ а то́е ꙗ̆ко хризосто̀м [сѧ̃ты̀] мо́витъ, ан̀- **(картка 43) знач.** Иг̃) тíхристъ прѐ прихо́дом ꙋ̑чи́нитъ, ѝже сю́ды (жертó̀вники) и пра̀ди́вую ѡ̑фѣру вы̀гладит.[2]) сво̀ ба̀ва̀ на сто̀м мѣ́сци поста́вѝши.

И ю̃ж̀ таково́е спу́стошѐнѣ вы́сланые ѿ не́го лжи́вые проро́цы зачина́ютъ и ѿтолѧ̀ познава́емо́, жѐ ю̀же блѝзко дн̃ь па́нскїй. а̀бо̀ѣ̀м гды̀ бы̀ла спу́стошо́на о̑ста̀тнѧѧ ѳфѣра вседне́внѧѧ ц҃рк҃ви соломо́ново̀ постановлѐнна. о̑ кото́ро̀м спу́стоше́ню та́кже ко ев̀ли мо́витъ, и даниѝ пр҃о̀р҃ъ, за́ра̀ ста́ло и доко̀нчи́ло̀ кролѐство ю̀ское и костѐ ро̀мета̀. та̀ ты̀̀ гды̀ бу́детъ спу́сто́шена тепе́рѣшнѧѧ сѧ̃ѧ ѡ̑фѣра, кото́рая не в косте́лѣ соломо́ново̀м а̑ле по всѐм сѣ́тѣ в цр҃ква̀х г҃днѝх постановле́на ѣ̃стъ, на то̀ ча̀ и сѣ́тъ сѧ доко̀нчитъ.

И што̀ бы̑ло в фикгу́рѣ (картка 43 об.) ѳфѣры косте́ла соломо́нового, то́е ѣ̀ѧ доскона́лѣ̀ вы́по̀нитъ к са́мо̀ и̑стѝности и в ре́чи выра̀зно̀. и ю̀же

На боцї: [1]) жертѡ̀никѡ̀ е̑ретїцѝ нѣ ма́ютъ. [2]) [на е̑писто́лѹ ѧ̃ до корѝто̀ г҃ѧ ѳ̃ѕ҃ р̃и].

rza[1]), y ofiara żywo zakłota chleb z winem ofiarować sye nie będźie: telko w ołtarzu na mieyscu poświącenia obrzydliwość spustoszenia trupowi podobna stać będźie. Ato iako Chryzostom mowi, Antichrystus przed przyśćiem [Pana Chrystusowym] vczyni, że wszędzie Zertowniki prawdźiwą o- **(kartka 42 ob.)** ofiarę wygładzi, swoy bałwan na to mieysce postanowiwszy.

Y iuż takowe spustoszenie wysłani od niego łżywi Prorocy zaczynaią, y stąd poznawamy że iuż blisko dźień Pański. Abowiem gdy była spustoszona ostatnia ofiara powszechna w *Kościele* Salomonowem postanowiona, o ktorym spustoszeniu także w Ewanyeliey mowi, y Daniel Prorok, zaraz vstało y dokończyło sye Krolewstwo Judskie, y Kościoł rozrzocon. Tak też gdy będźie spustoszona teraznieysza święta ofiara, ktora nie w Kościele Salomonowym, ale powszystkim świećie w Cerkwiach Pańskich postanowiona iest, na ten czas y świat sye dokończy.

Y co było w Figurze ofiary Kościoła Salomonowego, to sye doskonaley wypełni w samey isności, y w rzeczy wyraźney, y iuż to zaczynaią posłańcy An-

На боцї: [1]) Thisiastirya hereticy ni maią.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

тѡ̀ зачина́ю^{т} посла́нцы а̂нти́христовы сн҃а бе^{з}зако́н'ного, а̃ле е̂щѐ не коне́цъ, а̃жъ са^{м} прі́йде и^{з} ни^{м} са̀ доскона́ле вы́полни^{т} о̂бридливо^{ст} вседне́вного спⷭ̀стоше^{н}а̀. по́ти деѻ̂фила́ктъ и̂ сты̀ златоⷭ̀ты̀. а̂ не то́лко и̃нде всюды а̃ле и̂ в на́кышше́ цр҃кви а̂пл^{с}ко̀ въ і̂ерл^{с}м҃ѣ о̂ф҃ѣрⷭ̀ пра̀вди́вꙋю спⷭ̀сто́ши^{т}, а̂ свою̀ о̂бридли́во^{ст} на мѣ́сци сто^{м} поста́ки^{т}. а̃ко пи̃ше^{т}, гдⷭ̀ о̂у҃зритѐ о̂бридли́вость спⷭ̀стоше^{н}а̀ стоа́чꙋю на мѣ́сци с҃т^{м}. тогды̀ которїи в і̂юде́н нех҃а́ бѣ́жа^{т} на го́ры.

Про́то не сла̀шне а̂леѯа́^{н}дръ па̂па рі^{м}ского косте́ла запа́днего взгоⷬ^{р}ди^{в}ши хл҃ѣ^{б} живы́й доскона́лꙋю (картка 44 знач. ИД҃) хр҃ⷭ̀ ѡ̂ф҃ѣрⷭ̀ о̂прѣ́сно^{к} в олтарⷭ̀ на мѣ́сци сто^{м} поста́ви^{л}, кото́рїй е^{ст} хл҃ѣ́бо^{м} зло́сти а̃ко бы̀ до лю́дⷭ̀ жидо́вского мо́ви^{л}[1]) сѣ^{м} дн҃і̀ бꙋ́дете е̂сти о̂прѣ́сноки хл҃ѣ^{б} зло́сти чого́ [хр^{с}тіа́но^{м}] и̂ прави́ла апл^{с}кїе[2]) и̂ Ѳческие боро́на^{т}.

а̂бовѣ^{м} а̃ка́ма е^{ст} ро́зно^{ст} ме́жи чл҃ко^{м} и̂ тр҃по^{м}, така́ма е̃сть ро́^{з}ность ме́жи хл҃ѣ́бо^{м} и̂ о̂прѣ́сноко^{м}. бо а̃ко т҃ѣ́ло бе^{з} дшѣ

На боцї: [1]) [о̂прѣ́снокъ хл҃ѣ^{б} зло́сти, е̃ мⷣ. S҃ї]. [2]) а̂пл^{с}сла̀е о̃. в лаоди́кїи л҃з. л҃д.

antichrystusowi, Syna Bezzakonnego, ale ieszcze nie ko- (**картка 43**) niec, aż sam przydźie, y z nim sye doskonale wypełni Obrzydliwość powszechnego spustoszenia, poty Theofilaktus y święty Złotousty: Y nie telko indźiey wszędźie, ale y w nawyszey Cerkwi Apostolskiey w Jeruzalem ofiarę prawdźiwą spustoszy, a swoię Obrzydliwość, na mieyscu świętym postanowi, iako pisze[1]): Gdy vyżrzyćie obrzydliwość spustoszenia stoiącą na mieyscu świętym, na ten czas ktorzy w Judskiey źiemi niech bieżą na gory.

Przeto nie słusznie Alexander Papież Kościoła Rzymskiego zachodniego, wzgardźiwszy chleb żywy doskonałą Chrystusową ofiarę, Przaśnik w Ołtarzu na mieyscu świętym postanowił, ktory iest Chlebem złości, iako [pisze w Piątych Kśięgach Moyzeszowych]: Mowi Pan do ludu żydowskiego, Siedm dni będźiećie ieść Przaśniki Chleb złości. Czego y Nowokanony Apostolskie[2]), y **(картка 43 об.)** świętych Oycow zakazuią, [aby w namnieyszey rzeczy z Przaśnikami y Wielkąnocą Zydowską nie mieć ani czynić społeczności].

Abowiem iaka iest rozność między człowiekiem y trupem, taka iest rozność między Chlebem y Przaśnikiem: Bo iako ćiało

На боцї: [1]) [math. 24]. [2]) Apost. 70. w laodiky 38. 37. 39.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

розѣ́мнои, та́ѫже и҃ т҃кѣсто бе҃ ква́сѹ и҃ со́ли е҃ст мёртво. а҃ ква́съ за҃ и҃ со҃ѫ в҃ т҃кѣстѣ значи҃т дш҃ѹ розѣ́мнѣю в҃ т҃кѣлѣ. а҃ко са҃м х҃с, ква҃ всѣ замѣше҃нїе о҃живля́ючій ѹ҃подоби́лъ до живота́ в҃ѣ́чного мо́вячи[1]). подо́бно е҃ст цр҃ство нб҃ное ква́сѹ.

та҃ѫ ты҃ѫ и҃ со҃ѫ вм҃ѣсто ро́зѹмѹ в дш҃и покладае҃т. мо́вячи[2]). Сло́во ва́ше со́лію нехѫ҆ бѣ́дет҃ ростворе́но то҆ е҃ст (картка 44 об.) ро́зѹ҃м. и҃ на дрѹго҃м мѣ́стцы мо́ви҃т[3]). Сло́во гнило́е нехѫ҆ не вы́хо́ди҃т и҃з ѹ҃стъ ва́ши҃х, розѹмѣ́ сло́во гнило́е, ро́зѹмо҃м со́ли неѡсо́леное. та҃ѫ же и҃ ѡпрѣ́сно҃ѫ несо́леный. е҃стъ а҃ко згнилы́[4]). Ѡ҃ чо҃м григо́рій назиа҃нзкїй во вто́ро҃м сло́вѣ на па́сх҃ѹ на дво҃х мѣ́сцех҃ вспомина́е҃т мо́вячи[5]). ѡпрѣ́сно҃ѫ згнило́е е҃гѵ́пе҃тское т҃кѣ҃то а҆ хлѣ҃б ква҃ны́ живѹ́щїй е҃ст.

про́то не мо́жемо хл҆ѣ́бъ и҃ ѡпрѣ́сно҃ѫ за е҆́дно розѹмѣ́ти, а҆нѣ́ е҆́дны҃м и҃менем҃ называ́ти. а҆вовѣ́҃м гдѣ҆ мо́вишъ хлѣ҃б розѹмѣ́е҃т сѧ хл҆ѣ́бъ до҃коно́лый з ква́со҃м и҃ со́лю. а҃ко ты҃ѫ гдѣ҆ мо́вишъ чл҃ка҃ъ, з дѹше́ю и҃ро́зѹмомъ, а҃ле гды́бысь ѡпрѣ́сно҃ѫ хотѣ҃ѫ хл҆ѣ́бо҃м назва́ти, мѹ́сишъ ѡ҃бна҆снѣ҃ѫе прида́ти. мо́вячи,

[człowiecze] bez dusze rozumney, tak y ćiasto bez kwasu y soli iest martwe, a Kwas y Sol w ćiaśćie, znaczy duszę rozumną w ćiele, iako sam [Pan] Chrystus[3]), Kwasu wszystko zamieszanie ożywiaiącemu vpodobał żywot wieczny mowiąc: Podobne iest Krolewstwo Niebieskie Kwasu.

Także y Sol w miasto rozumney dusze pokłada, [albo raczey Rozum dusze Solą mianuie], mowiąc[2]): Słowo wasze Solą niech będźie rostworzone, to iest, rozumem. Y na drugim mieyscu mowi[3]): Slowo gniłe niech nie wychodźi z ust waszych, rozumiey słowo gniłe, rozumem so- (картка 44 знач. M) li nie osolone: Także y Przaśnik nie solony iest iako zgniły, o czym Gregorius Nazyanzenus we wtorym Kazaniu [ktore czynił] na Pasche, na dwu mieyscach wspomina mowiąc[4]): Przaśnik zgniłe Egipskie ćiasto, a Kwas chlebny ożywiaiący iest.

Przeto nie możemy chleb y przaśnik za iedno rozumieć, ani iednym imieniem nazywać[5]): Abowiem gdy mowisz chleb rozumie sye chleb doskonały z Kwasem y z Solą, iako też gdy mowisz człowiek, [rozumie sye doskonały człowiek] z duszą, y z rozumem: ale gdy byś przaśnik chlebem chćiał nazwać, musisz

---

На боцї: [1]) мѳ҃. г҃л҃. а҃і. за҃ѫ. ѝг. [лѯ҃ѫ г҃]. [2]) Сол҃ѯ҃. д҃. [3]) е҆фе҃с д҃ з҃ѫ сѯ҃з. [4]) [ѡпрѣ́снокъ згнїло́е т҃кѣ҃то]. [5]) сти҃х а҃лм҃з.

На боцї: [1]) math. 11. Zacz. 53. [2]) Tess. 4. [3]) efes 4 217. [4]) wirsz 147. [5]) Chleb y przasnik, nie iedno.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

(картка 45 знач. К.) хл҃ѣ⁶, прѣсный, ꙗ҆ко и҆ чл҃ка мр҃тво́го называ́ючи мо́кишъ, чл҃къ мертвы҆. а҆лбо ты҆ж҃ е҆ди́нымъ вла́сным и҆мéнемъ назове́шъ тр҃пъ. такъ тéж҃ о҆пр҃снокъ.

Я҆вне тéды [и҆] пи҃смо с҃тое хл҃ѣ⁶ и҆ ѡ҆пр҃сноки ро҃зд҃кла́е҃т, я҆бо́ѣкъ мо́вит рво́ам до жены҆ своéи[1]) во҃ми҆ в рц҃ѣ твои҆ хл҃ѣ бо́жомъ, хл҃ѣ⁶ и҆ ѡ҆пр҃сноки. и҆ на дрг҃ом мѣ҃сци, такжé ро҃зд҃кла́ючи пи҃ше҃т[2]): и҆ хл҃ѣ⁶ е҆ди҃н з олúвою, и҆ опр҃снок҆ е҆дéн ѡ҆ коша҆ и҆ на трéтем мѣ҃сци пи҃ше[3]); хл҃ѣбы квáшеные нехáй бꙋдꙋ҇т печéны сперворóдных жи҃т гв҃и.

на҃то [и҆ сам҃] бъ҃ не бе҃ причúны росказа҃ ѡ҆пр҃сноки ѡ҆ хл҃ѣба ро҃зд҃кла́ти на ка҃ждый рок҃, ѡ҆ о́но҃г ча́сꙋ ꙗ҆ко жидóвы вы҆ве҃ з҆ е҆гúптꙋ. и҆ ѡ҆пр҃сноком хл҃ѣ⁶ злóсти[4]) само́е прúкрое е҆дéнье се҃м днíй йсти росказа҃[5]), а҆бы҆ пре҃ (картка 45 об.) о҃ные вспомина́ли ѡ҆бридливо҃ст спꙋстоше҃нá, и҆ невóлю е҆гúпе҃тскꙋю. я҆ пре҃ кро҃ бара́нковꙋ, высвобожéнье з о́ноя невóлѣ.

а҆ то́ ѡ҆бое ꙗ҆ко бара́но҃к высвобоже҃нá, такъ҃же и҆ ѡ҆пр҃снокъ злóсти въ е҆гúптѣ почáто҃к свѡ҆ взя́ли, на о҃н ча́съ кгдꙋ҆ по҃всю҃м е҆гúптѣ и҆ по бéрегах мо҃рскихъ множествѡ велúкое тр҃по҃ бе҃

На боцї: [1]) г҃. цр҃ствъ д҃. [2]) к҃. мѡ҆. кї. [3]) г҃. мѡ҆. кг. [4]) о҆пр҃снокъ хл҃ѣ⁶ злóсти. [5]) е҃. мѡ҆се҆ѕ҃ї.

boiaśnienie przydać, mowiąc, chleb, przaśny: iako y człowieka martwego nazywaiąc mowisz, Człowiek, martwy, albo też iednym własnym imieniem nazowiesz, Trup: tak też, Przaśnik.

Jawnie thedy Pismo Swięte, Chleb y Przaśnik rozdźiela. Abowiem mowi Roboam do Zony swoiey[1]), weźmi w ręce twoie człowiekowi Bożemu Chleb, y Przaśniki. Y na drugim mieyscu także rozdźielaiąc pisze[2]): Y chleb ieden z oliwą, y Przaśnik ieden od Kosza. Y na trzećim mieyscu pisze[3]). Chleby kwaszone niech będą pieczone z pierworodnych żyt Panu.

Nadto, nie bez przyczyny Bog [wszechmogący] roskazał Przaśniki od chleba [przez śiedm dni] rozdźielać na każdy Rok, [począwszy] od onego czasu gdy Zydow wywiodł z Egiptu, y roskazał Przaśniki chleb złości[4]) same pr(z)ykre iedzenie przez śi dm dni iadać[5]), aby przez nie wspominali Obrzydliwość spustoszenia y niewolą Egipską, a przez krew Barankową wyswobodzenie z oney niewoley. (kartka 45).

A to oboie, iako Baranek wyswobodzenia, także y Przaśnik złośći w Egipćie, początek swoy wźięli, na on czas gdy po wszystkim Egipćie, y po brzegach Mor-

На боцї: [1]) 3. krolewskie. 14. [2]) 2. moys. 12. [3]) 3. moys. 23. [4]) Przaśnik chleb złośći. [5]) 5. moy: 16.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

кро́ве и̂ бе̾ вы́лѧ̾ѧ кро́ве бы́ло. и̂ ста́ла сѧ вели́кая ѡ̑бридли́вость спѵстоше̾а́. што̀ жидо̾ прⷯсностю тⷯта роска́зано на па́ма̾тк8 чини́ти а̃ко ѡ̑ то̾ широ́ко пи̑ше[1]). кото́рое ѡ̑нѝ а̃ко бре́ма невол̀ⷯ на рамена́ свои̑ взѧ̾ши (впе́ре̾ кро́въ высвобоже̾ѧ звара́̾ка вы́лѧ̾ши и̂ само́го зъи̾ши) шли̑ з'е̂ги́пт8.

И што́ сѧ в е̂гипт̀ⷯ на о̾ ча́съ зача̂ло, то́е сѧ в пѣрвы̀ прихо̾ хр̃ъ вы (картка 46 знач. Кв̃) пол'нило, а̂вовⷯ̀ бара́но̾ значи̾ хр̃а, а̂ кро̾ е̂го̀ значи́ла кро̾ хр̃8 и̑ а̃къ на о̾ ча° кото́рого до́м8 поро́ги кро́̾ю баран'ковою не пома́зано, та̾ перворо́̾ны̾ заби́вано. та̾же и̑ т8т кто̀ кро́вию сн̃а бж̃ого поро́го̾ ѹ̑стъ до́м8 свое́го не пома̂же. дш̃а е̂го̀ ре̾вороднаа в ню̾ жи́ва бы́ти не мо́же. а̃ко речѐ[2]) Кто̀ не пи̑е̾ кро́ве мое́и живота́ в собⷯ̀ не ма́е̾.

Я̑ опрⷯ̀сно̾ значи̾ ѡ̑бриа̾ли́вость спѵстоше̾а́, [и̑] нево́лю Е̂ги́пе̾скѵю. а̃ко и̑ нево́ла Е̂гипе̾ская значи́ла дш̃а̾ вⷯ̀чнѵю нево́лю.

прото́ хр̃с не в мⷯ̀сто ѡ̑прⷯ̀сонока ме̾ртво́го тⷯта кото́рїй значи̾ неволю, а̃ле в мⷯ̀сто живо́го бара́̾ка кѫто́рій значи̾ вы·

На боцї: [1]) в̃. мⷪ̀сѣ̀ в̃ї. и̑ д̃ї. [2]) і̂оа̾. s̃. за̾. к̃г.

skich mnożstwo wielkie trupow bez kwie y bez wylania krwie było: Y stała sye wielka Obrzydliwość spustoszenia, co żydom przaśniną ćiasta roskazano na pamiątkię czynić, iako O tym [w Kśięgach Moyzeszowych] szyroko pisze[1]): Kthore oni iako brzemię niewoley na Ramiąna swoie wźiąwszy (wprzod Krew wyswobodzenia z Baranka wylawszy, y samego ziadszy) szlj z Egiptu.

Y co sye w Egipcie na on czas zaczęło, to sye w pierwsze przyśćie [Pana] Jezusowe wypełniło: Abowiem Baranek znaczył [Paną] Chrzystusa, a Krew iego znaczyła, Krew [Pana] Chrzystusową: Y iako na on czas, ktorego Domu Progi Krwią Barankową nie pomazano, tam pier- **(картка 45 об.)** worodne zabijano: Także y tu, Kto krwią Syna Bożego Progow Vst Domu swego nie pomaże, Dusza iego pierworodna w nim żywa być nie może, iako [Pan] mowi[2]): Kto nie pije Krwie moiey Zywota w sobie nie ma.

A Przaśnik znaczył Obrzydliwość spustoszenia Niewolią Egipską, iako y niewola Egipska znaczyła [w ćiemnośćiach] duszam wieczną niewolą.

Przeto [pan] Chrzystus nie w miasto Przaśnika martwego ćiasta ktory znaczył Niewolą ale w miasto żywego Baranka,

На боцї: [1]) 2. moy. 12. y 14. [2]) Jan. 6. zacz. 23.

Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

скобожéнє пришóлъ мовáчи[1]), Йѣ ѣстє хлѣбъ животнúй, котóрый зышóлъєх з нéба. (картка 46 об.) й ꙗко пéрше люд їлчскїй з єгúптꙋ тах й тꙋт дшї҃ѣ ѿ прóпасти вúсвободиⷯ. бꙋдꙋчи правдúвымъ бгомъ стах сѧ досконалúмъ члкомъ, й ꙗко покóрнꙋ барáноⷯ âбы всѣхъ вѣрныхъ высвободиⷯ прє кровъ й тѣло своє дáлъ сѧ заколóти ꙋчинúвши сахъ собóю єдинъ разъ ѻфѣрꙋ за всѣхъ збавéнє, â нахъ онꙋю живóтнымъ хлѣбомъ й винохъ на вѣчнꙋю пáмѧть. пóты аж знóвꙋ прúдє росказáлъ ѡфѣровати.

Á ꙗко нє ѻпрѣснокꙋ áлє в хлѣбѣ. áнѣ в сто ѻпрѣснокшⷯ, áлє за трú дни прєх стомъ жидовскихъ подахъ нахъ хс ѻфѣровáти й ꙋжикáти тѣло своє. Свѣдчáть ѡ томъ всѣ Євáнгелíствє, âпóстолшє й стúи ѿцéвє. âвоѣмъ мóвить мáтѳ[2]): вѣдаєтє жє по двохъ днєх пâсха бꙋдєть й прохъ. Á гды ѣли взахъ їс áртохъ, тѳ ѣстъ хлѣбъ (картка 47 знач. Кг҃) досконалúы. й блвихъ й ламахъ даючи ꙋчнкшⷯ, й мóвихъ. прїймѣтє й ѣжтє, тѳ ѣстъ тѣло моє. Лꙋкá пúшєть[3]). й приближúлоⷫ сто ѻпр҃снокшⷯ, котóрого назывáно пⷫха, й прохъ. й взахъ їс хлѣбъ блгодарúвъ й ламахъ й дахъ имъ. Мâрко мóвить[4]), бúла

ktory znaczył wyswobodzenie przyszedł, mowiąc[1]): Ja iestem Chleb żywiący, kthory zszedłem z Nieba. A iako pierwey lud Izraelski z Egiptu, tak y tu dusze od przepaśći wyswobodźił: będąc [bowiem] prawdźiwym Bogiem sstał sye doskonałym człowiekiem, y iako pokorny Baranek, aby wy- (картка 46) swobodźił wszystkich wiernych, przez świętą Krew y ciało swoie dał sye zakłoć, vczyniwszy sam sobą ieden raz ofiarę za wszystkich zbawienie, y nam oneż żywiącym Chlebem y Winem na wieczną pamiątkę, poty aż znowu przydźie roskazał ofiarować.

A iako nie w Przaśniku, ale w Chlebie: Ani w święto Przaśnikow, ale za trzy dni przed świętem Zydowskim podał nam [Pan] Jezus ofiarować, y vżywać ćiało swoie: świadczą o tym wszyscy Ewanyelistowie, Apostołowie, y święći Oycowie. Abowiem mowi Matheusz [święty[2])]: Wiećie że po dwu dniu Pascha będźie, etc. A gdy iedli, wziął Jezus Arton, to iest, chleb doskonały, y błogosławił y łamał daiąc vczniom, y mowił: Bierćie a iedzćie to iest ćiało moie. Łukasz [święty] mowi[3]): Y przybliżyło sye Swięto Przaśnikow, ktore nazywano Pa- (картка 46 об.) scha, [nie mowi, iuż było przyszło, ale przybliżyło sye], etc.

На боцї: [1]) їоан. S. зах. Кг. [2]) мат. Кs. [3]) лук. Кв. [4]) мар. Дї.

На боцї: [1]) Jan. 6. zacz. 23. [2]) Math 26. [3]) Luk. 14.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

пⷭ́сχа ѝ ѻпрѣсноки по двоⷯ днеⷯ ѝ шⷭ́кáли ⷭ́ рχи ⷭ́ рéи ѝ кний-
ники, ⷭ́бы ⷭ́гѡ̀ зрáдою поймáвши ѹбиⷭ́ти ѝ мóвили жебы̀ не в сⷣ́то, ѝ проⷯ. взмⷯ їс χлⷭ́ѣ ѝ блⷰвиⷭ́, Іоáнъ мóвитⷮ[1]) прⷯ сⷣ́оⷯ пáсχи, вⷭ́даючи їс, иⷦ пришоⷭ́ чⷰ ⷭ́гѡ̀, ѝ проⷯ, ѝ гдⷭ́ вечéра бы̀ла, ѝ проⷯ. ѻмочиⷯ χлⷭ́ѣ ѝ даⷯ їюдⷭ́ сúмонⷭ́ йскарióтскоⷯⷭ́.

Прóто злѣ ⷭ́реⷮицѝ повⷭ́дáюⷮ, ⷭ́бы̀ ⷯс ѻпрⷭ́снокоⷯ, [ѝ] в'жидоⷭ́ скóе ѻпрⷭ́сноⷯе сⷣ́то т̑ⷭ́ло своѣ̀ ѝ кроⷭ́ мⷭ́ ⷭ́ давáти. поневаⷦ опрⷭ́снокшⷭ́ в чⷮ- (картка 47 об.) вⷬтоⷯ гды̀ ⷯс вечéрⷭ́ новⷭ́ю чиниⷯ ѣ̀ще не бы̀ло, ⷭ́ньⷭ́ иⷯ роскáзоваⷯ готовáти. ⷭ́ жидоⷯ аⷦ в сⷭ́бóтⷭ́ з'[иⷯ] сⷣ́оⷯ припадáли ѻпрⷭ́сноки. в котóрⷭ́ю ⷯс, [юⷦ] в гробⷭ́ бы̀ⷭ́ положéⷯ. ⷭ́ко пⷭ́шеⷮ[2]). Ѧ жúдове поневаⷦ бы̀ⷯ пⷭ́тоⷯ ⷭ́бы не зостáли тⷭ́ла на крⷰтⷭ́ в сⷭ́бóтⷭ́, бы̀ⷭ́ бовⷭ́ⷯ велиⷯдеⷩ тоѝ сⷭ́бóты, просúли пилáта ⷭ́бы̀ иⷯ гóлени перебúвши познимáли. ⷭ́ таⷯ иⷭ́ⷯ пришлá сⷭ́бóта сⷣ́то ѻпрⷭ́ⷰнокшⷭ́, ⷯа юⷦ в гробⷭ́ положéно.

Не старóго тéды тⷭ́кнѧ, ⷭ́ле новоⷬ досконáлого тестамéⷮⷭ́ досконáлы̀ⷣ χлⷭ́ѣ ѓь наⷯ даⷭ́. Ꙗко златоⷹⷮ пⷭ́шеⷮ[3]). таⷯ

На боцї: [1]) їѡаⷯ. ѓї. [2]) їоаⷯ ѯї. [3]) до корⷬ. бесⷭ́ⷯ. ⷭ́ї. ѝ ѻ̑ї.

Y wźiął Pan Jezus chleb, dzięki czynił, łamał y dawał im. Marek [święty] mowi[1]): [A] była Pascha y przaśniki po dwu dniu, y szukali *Arcybiskupowie, y Szkrybowie* [iako] by go zdradą poimawszy vbić, y mowili żeby nie w święto, etc. Wźiął Jezus Chleb, y błogosławił. Jan [święty] mowi[2]): przed świętem Paschy wiedząc Jezus że przyszedł czas iego etc. Gdy wieczerża była, etc. Omoczył chleb y dał Judaszowi Simonowi skaryotskiemu.

Przeto źle hereticy powiadaią, aby Chrystus Przaśnikiem, w żydowskie przaśniczne święto, ćiało swoię y krew miał dawać, ponieważ przaśnikow we czwartek gdy *Pan* wieczerzę nową czynił iestcze nie było, ani ich roskazował gotować. A żydom aż w Sobotę z świętem przypadały przaśniki, w ktorą Pan Je- **(kartka 47)** zus w grobie był położon, iako pisze[3]): A Zydowie ponieważ był piątek aby nie zostały ciała na Krzyżu w Sobotę, był bowiem Welikden tey soboty, prośili Pilata, aby im Golenie przebiwszy zięli, a tak nim Sobota przyszła święto przaśnikow, Chrystusa iuż w Grobie położono.

Nie starego tedy ćienia, ale Nowego [doskonałego testamentu], doskonały Chleb Pan nam podał, iako Chryzostom [Swięty]

На боцї: [1]) marek. 14. [2]) Jan. 13. [3]) Jan. 19.

Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

скрн҃ѧ, а҆ тѵ҆т бц҃а. та҇м карáноу҇ а҆ тѵ҆ хс҃. та҇м о҆прѣснóу҇ а҆ тѵ҆ хлѣ҃б.

А҆бовѣ҇м о҆прѣснóу҇ котóрїи ѥ҆стъ бе҃з квáсѹ и҆ сóли не мóжетъ бы́ти о҆фѣ́рою[1]. ꙗ҆ко пи҃шетъ[2]. всѧ́каѧ (картка 48) о҆фѣ́ра сóлю нехѫ҆ бѹ́детъ ѡ҆сóлена.

досконáлымъ тéды хлѣ́бомъ квс҃ и҆ со҃ в сóбѣ мáючимъ о҆фѣ́рѹемо, гдыж҃ и҆ хр҃а досконáлъмъ бы́ти вызнакáемо. А҆ ꙗ҆ко жидо҃вскóи невóлѣ крúдимо сѧ о҆прѣснокѡ҃. тѣ҇м тыж҃ потопля́емо а҆полинарúстѡ҃ ѥ҆рєтикѡ҃, котóрїи мóвѧтъ жѐ сн҃ъ бж҃íй не бы҃ъ досконáлы҆ члѣ́къ, и҆ дш҃ѣ розѹ́мнои не потрéковáлъ тóлко самѹ́ матéрїю, тѣ́ло сѵптє҃ное взѧ҃, а҆ в мѣ́сто дш҃ѣ бо҃ство бы́ло. прóто хлѣ́б҃ недосконáлы҆ бе҃з квáсѹ и҆ сóли ѹ҆чн҃кѡ҃ свои҃м росказа҃ти приноси́ти, тóлко мѵ҃кѹ҆ [сѵптéл҆но] замѣ́шáвши самѹ́ матéрїю мóвѧчи, жѐ квс҃ и҆ со҃ в хлѣ́бѣ, знaчитъ дш҃ѹ҆ розѹ́҃мнѹю к тѣ́лѣ. и҆ ѥ҆стъ грѹ́бость. а҃ле мáетъ бы́ти сѵптє҃ное тѣ́ло бж҃їе. котóрѹю ѥ҆рс҃ на (картка 48 об.) четкéртомъ всесéнскомъ собѡ́рѣ в ха҃лкедóнѣ проклѧ́то.

А҆ што ѥ҆рєтїцы҆ ѹ҆пóрныѧ повѣ́дáютъ а҆бы҆ хс҃ мѣ́лъ [на҃] дáти о҆прѣ́снокъ што҆ лѵ҃кѫ҆ и҆ пи҃шетъ[3]. и҆ пришо҃ дн҃ь о҆прѣ́сно-

mowi[1]). Tam Skrzynia, a tu Bogorodźica: tam Baranek, a tu Chrystus: tam przaśnik, a tu Chleb.

Abowiem Przaśnik, kthory iest bez Kwasu y Soli nie może być ofiarą[2]), iako [Marek Swięty] *mowi*[3]): Wszelka Ofiara Solą niechay będzie osolona.

Doskonałym tedy chlebem Kwas y Sol w sobie maiącym ofiaruiemy, poniewaz y Chrystusa doskonałym [człowiekiem] być wyznawamy: A (картка 47 об.) iako Zydowskiey niewoley brzydźimy sye przaśnikow, tak też potępiamy Apolinarystow Heretikow, ktorzy mowią, że Syn Boży nie był doskonały człowiek, y Dusze rozumney nie potrzebował, thelko samę materyę ćialo suptelne wźiął, a w miasto Dusze Bostwo było, przeto chleb nie doskonały, bez Kwasu y Soli [na ofiarę] vczniom swoim kazał przynośić, telko mąkę zamieszawszy samą materyę, mowiąc: Ze Kwas y Sol w chlebie znaczy duszę rozumną w ćiele, y iest grubość, ale ma być suptelne ćiało Boże. Ktorą Herezyę w Chałkiedonie na czwartym Zborze powszechnym przeklęto.

A co vporni Hereticy powiadaią aby Chrystus miał w przaśniku [ćiało y krew swoię] dawać, [biorąc sobie dowod] co

---

На боцї: [1]) бе҃з сóли не о҆ фѣ́ра. [2]) мр҃. к҃. [зач҃. мѳ҃в]. [3]) Luk: 22.

На боцї: [1]) Do kor: homilia 11. y 18. [2]) Bez soli nie ofiara [3]) marek. 9.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

кѡ в котóрїй чс прúстомло ѻ҆ф҃кровати пáсхѹ, [тéды] то чты́ри днй̃ прех сто҃м ѻ҆прѣснокѡ назывáли, в҃ котóрыѝ готó вали на сто҃ барáнка. ꙗ̃ко тѹ лѹкà зарс мóви. к котóрїй чс прúстомло ѻ҆ф҃кровати пáсхѹ, тѡ̀ ёсть барáнка. взмшѝ ѿ стáда готовáти а҆ не ѻ҆прѣ҃ноки ѣ̃сти. а҆ковѣ҃ не моглй пéрвше йсти ѻ҆прѣснокѡ пóки не йли барáнка. Ꙗ҆кó ѿ тоѵ в книгах мѡ̀ сéовых шыро́ко пйшеѵ). з оны́х тéды чотырѡх лнїй ѐдиного спомина́ет лѹкá. к котó рій гото́вано барáнка, а҆ не сты́х семй̃ в котóрїи ѻ҆прѣ҃ноки ѩ҆ковѣ҃ за чты́ри днй̃ перх сто҃м жúдове барáнка ѿ ста҆да взмшѝ хокáли а҆ чтырнáцатог днѧ̃ кѹ вéчерови зарѣ҃звали. котóрого ѵ҆м гдь бъ ѭ҆ теперь ѻ҆ф҃кровати а҆нѣ҃ ѹжикáти не допѹщáет. понева҆ж прѣ҃ ньго ста́лос доскона́лое высковожéнїе. а҆ сам бѹдучи ѻ҆ф҃крою й ѻ҆ф҃кровнико҃м, росказа҆ нам не вéмле а҆рона, але вéмле мéлхиседéка хлѣ҃б й кино́ ѹ҆ставúчне ѻ҆ф҃кровáти.

Łukasz [święty] *mowi*[1]): Y przyszedł dźień przaśnikow, w ktory czas przystało ofiarować paschę. **(kartka 48 znac. N.)** [Niech wiedzą, że] to one czterzy dni przed świętem przaśnikow nazywali [żydowie] w ktore gotowali na święto Baranka: iako tu zaraz Lukasz [święty] mowi: W ktory czas przystało ofiarować Paschę, to iest, Baranka wziąwszy od stada gotować, a nie Przaśniki ieść, abowiem nie mogli pierwey ieść przaśnikow, poki nie iedli Baranka, [ktorego za iedne noc ziadali, a przaśniki śiedm dni muszą iadać], iako o tym szyroko w Kśięgach Moyzeszowych pisze[2]): z onych tedy czterech dni, iednego wspomina Lukasz [święty], w ktore Baranka gotowali: anie z tych śiedmi w ktore Przaśniki iadali, abowiem za czterzy dni przed świętem [roskazuie] Zydom [Zakon, aby] Baranka od stada wziąwszy g o t o w a l i, a czternastego dnia ku wieczorowi zarzynali, ktorego im teraz *Pan Jezus* nie dopuszcza na ofiarę zarzynać, ani ieść, ponieważ przezeń stało sye wyswobodzenie [skuteczne][3]), a sam bę- **(kartka 48 ob.)** dąc ofiarą, y ofiarownikiem, roskazał nam, nie wedle Arona, ale wedle Melchisedeka Chleb y wino vstawicznie ofiarować.

На боцї: ¹) ѣ̃ мѡ̀. ѣ̃ї.

На боцї: ¹) Luk. 22. ²) 2. moy. 12. ³) [Dlaczego żydowie baranka nie rzeżą].

Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Але оупо́рныи жидо́ве кели́кого звѣта́ѥцѫ г҃а нш҃е́го і҃с х҃а ви́дѧчи оубо́гого взго́рдили. и о́номѹсѧ проти́вѧчи, опр҃ѣсноки обридли́вости е҃гипе҃тскои нево́лѣ и до сего́ дн҃ь жрѹ҃т, нѣчо́го на о҃фѣ́рѫ не ко́лючи[1]). кото́рим҃ а҃нті́хрнстовы предотёчи сѹ҃т помочника́мн. кото́рїи сѧ стара́ (картка 49 об.) ю҃т доскона́лѹю о҃фѣ́рѫ х҃ѵ҃ всю́ды вы́гладити. а҃ и҃ обридли́во҃т нево́лѣ е҃гипе҃тъскон, прина́въши вм҃ѣсто о҃ноѥ на мѣ́сци с҃то҃м҃ постанови́ти. з о́нымы ве́спо҃м҃ мѣ́сце гото́ючи кнѧжа́ти сѣ́та того́ ѡ҃ста҃тнемѹ, мо́вячи. же на́шъ е҃де҃м҃ ма́е҃т бы́ти. и всѣ҃х҃ на во҃ность сѣ́та того́ зобра́ти. кото́рого и жи́дове ма́ю҃т прина́ти. Понека́ж҃ о҃н взя́в҃ши и оувѣ́лѣви҃ши и҃х҃ обридли́вость е҃гипе҃тскои нево́лѣ и҃в҃ и́ны҃м҃ набоже́и҃ство҃м҃ ко҃с҃тѣ҃м҃ соломо́но҃в҃ старо́го за́конѹ дл҃ ѡ҃шѹка́и҃ѧ и҃м҃ зѣ́здова́ти покѵси҃т сѧ о҃ чо҃м҃ в҃ знакѹ д҃ пи́ше҃т.

Lecz vporni Żydowie wielkiego Zwiećiężce Pana naszego Jezusa Chrystusa widząc [pokornego y] vbogiego wzgardzili, a onemu sye sprzećiwiaiąc, Przaśniki obrzydliwośći [y] Egipskiey niewoli y po dźiś dźień żrzą, nic na ofiarę nie koląc [ani zarzynaiąc][1]): ktorym Antichrystusowi Predoteczy są pomocnikami, ktorzy sye staraią doskonałą ofiarę Pana Chrystvsową wszędzie wygładźić, a ich Obrzydliwość niewoli Egipskiey przyiąwszy, w miasto oney na mieyscu świętym postanowić, z onemi wespoł mieysce gotuiąc Kśiążęćia świata tego ostatniemu, mowiąc: Ze nasz ieden ma być y wszytkich na wolność świata tego, [tu na świećie zebrać], ktorego y Zydowie maią przyiąc, ponieważ on *przyiąwszy* y vwielbiwszy ich obrzydliwość (**картка 49**) Egipskiey niewoley, y z inym Zydowskim nabożeństwem, starego zakonu Kośćioł Salomonow, dla oszukania im *chcąc* zbudować, (!) iako Cyryllus S. w znaku dźiewiątym mowi.

ЗНЇ́КЪ СЄ́МЫИ.

Znak Siodmy.

А҃ е҃сли҃ кто҃ змо́ви҃т ва҃м҃ о҃в҃де х҃с а҃ѵ҃ко о҃н҃та҃м҃ не вѣ́р҃те, не́на́ви҃ст бра҃тнѧ подае҃т мѣ́҃це

A iesli kto zmowi wam, owdzie Chrystus, albo ono tam, nie wierzcie. Nienawiść bratna po-

На боцї: [1]) дла́то́го рѣ́жѹ҃т҃ъ бара́нъка а҃ шпр҃ѣ́сънноки ѣ҃да́т҃ъ же́ сѹ҃т в҃ нево́ли дїа́во҃л҃ской. х҃ѵ҃ во҃ность згорди҃в҃ши.

На боцї: [1]) baranka nie rzeżą, a przaśniki iedzą są w niewoli dyabelskie chrystusową wzgadziwszy.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ѫжѣ а҃нтíхристови. (картка 50) пе҃рше ковѣ҃м гоу҃дѕе҃т дíаво҃м Ѡцепе́н'ства и҂ ро҃ѕро́хи ме́жи лю҃ми́, а҃бы́ ты҃м ла҃тв҃ѣ̀ прина҃т бы҃х гды́ прі҆и́де҃т.

Нехà̀же то҆ не бу҃де҃т а҃бы́ кто́ з тутош'ны́х ѡ҃бы́ва́теле҃ а҃лбо з ны҃ши́х слу҃г бж҃і́х҃ приступи҃в до во́рога хр҃ва. ѡ҃ то҃м [А҃пс҃лъ] па́ве҃, я҃вны҆ показа́л' зна҃к мо́вячи. и҃ж е҆сли́ пе҃рше не бу҃де҃т Ѡцепе́н'ство и҂ ока́же҃т ся҃ чл҃къ безако҃нны҆̀, сн҃ъ затраче́нїа҃ спроти҃вля́ючі҆ ся҃ и҂ вино́ся҃чї ся҃ на҃д всѧ́кого называ́емого бг҃а, а҃лбо бо҃жни́цѕ. та҃к и҃ж сѧ́де҃т в це́ркви бж҃е́й, ока́ѕюючи ся҃ же҆ е҆ст҃ъ бг҃о҃м, а҃за́ли непамѧта́ете, я҃ко҃м ва҃м мо́ви҃в е҆щі́ у҃ ва҃с живѕчи́. и҂ тепе҃р вѣ́дае҃те што҆ [е҆го] заде́ржѕе҃т. а҃ле ѡ҃ка́же҃т ся҃ гды҂ е҆го҆ ча҃с прі҆и́де҃т. о҃у҃же́ ковѣ҃м таѥ҃нїца Ѡправѕ҃е҃т ся҃ непра́вости. то́҃ко то҃т кото́рїй заде́ржѕе҃т (картка 50 об.) а҃ж по́ки зпосро́҃ѣ ны҃никне҃т. и҂ то҃гды Ѡкрі́е҃т ся҃ безако́҃нни҃х. кото́рого г҃ъ о҃уби́е҃т дх҃о҃м оу҃ст҃ъ свои҃х, и҂ и҂ѕгла́ди҃т ѡ҃каза́нїе҃м прихо́ду своего́ того҆) кото́рого прихо҃а҃ е҆ст҃ъ ве҃а҃ле спра҃в шата́҃нски҃х во҃всѧ́ко҆ потѕ҃жности и҂ зна́ка҃х и҂ чѕ҃да҃х фа҃лши́вы҃х. и҃во҃всѧ́ко҆ зра́дѣ҃ и҂ несправе҃а҃ли́вости в затраче́ны҃х. то́е па́ве҃ мо́ви҃.

daie iuż mieysce Antichrystusowi, pierwey bowiem gotuie Diabeł odszepeństwa, y *trwogi* między ludźmi, aby tym łatwiey przyiętym był, gdy przyidźie.

Niechżeto nie będźie, aby kto z tutesznich obywatelow, albo z inszych sług Bożych przystąpił do nieprzyiaciela Chrystusowego. O tym pistąć (sic!) Paweł [S.] iawny pokazał znak mowiąc: [Abowiem] ieśli pierwey nie przyidzie odstąpienie, y okaże sye człowiek *Zakonu gwałtownik*, Syn zatracenia, sprzećiwiaiący sye, y **(картка 49 об.)** wynoszący sye nad wszalakiego ktorego nazywaią Bogiem, albo Bożnicę, tak iż w Cerkwi Bożey [iako Bog ma] śiedzieć, pokazuiąc śiebie że Bog iest, azali nie pamiętacie iakom wam mowił ieszcze v was *będąc*, Y teraz co zatrzymawa wiecie, że będźie odkryty swego czasu, bo taiemnica nieprawośći iuż *sye sprawuie*, telko trzymaiący teraz, aż poki z pośrodku wyniknie, y na ten czas *okaże sye* Bezzakonnik, ktorego Pan zabije duchem vst swych, y zgładźi okazaniem przyśćia swego (tego) ktore(g)o przyśćie iest wedle sprawy szatańskiey, we wszelakiey potężnośći, y znamionach, y cudach fałszywych, y we wszelakiey zdradźie nie sprawiedliwośći w zatraconych, to Paweł mowił.

Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Ѧ нн҃ѣ оу҆жѐ ѥ́стъ, ѿступле́ние. Ѿстꙋпи́ли лю́де ѿ пра́вои вѣ́ры. и҆ ѥ́дины сн҃ы ѿчее вы́нава́ю҃т[1]), а҆ дрꙋгіе х҃а ѿ нєбы́тности на бы́тность приведе́на смѣю҃т мо́вити. И҆ пе́р'ше бѣ́вны бы́ли геретикѡве, а҆ тепе́р их по́л'на цр҃кв҃ь та́мчих сѧ. Ѿстꙋпи́ли чл҃ци ѿ пра́вды, и҆ че́шꙋ҃т слꙋхи при пра́вными слова́ми, и҆ вс҃ѣ слꙋха́ю҃т вдѧ҃чне а҆ргꙋме́нтѡ҃в. и҆ в'с҃ѣ да́дꙋ҃тсѧ намо́вити. Ѿда́ли- (**картка 51**) ли сѧ лю́де ѿ спра́в до́брых и҆ бо́л'ше зезвола́ю҃т на довнѣ́ма́н'ное а҆ нѣ҆же́ли похва́ла́ю҃т само́ю и҆стоты́ꙋ.

Ѡ҃тоже ѹ҆же ѥ́стъ ѿступле́нство а҆ ма́емо ѡ҆чекива́ти и҆ во́рога. и҆ ѹ҆же пома́лꙋ ма́лꙋ высыла́ет пре҆д собо́ю передое́же҆ дѫшꙋ, а҆бы на гото́вое прише́д҆ши о҆стано҆к полови҆.

Стережи҆ тогды҆ чл҃че, и҆змоцня҆ твою҆ дш҃ꙋ. Ѿто сѧ цр҃ко҆ ѡ҆свѣ҆дча́е пре҆д живы҆м бг҃о҆м и҆же҆ ѻ҆пере҆д ѡ҆повѣда́е҆т ѡ҆ а҆нтíхрїстѣ нѣ҆же҆ли прíйде҆т. и҆ е҆слѝ и҆ прї то́бѣ бꙋде҆т. зда́сть ми сѧ а҆ѣ́пе'ше впере҆д вѣ́дати [ѡ҆ то҆м] и҆змоцнити сѧ.

ВЫРОЗꙋМѢНѧ.

Пе́рше готы́е҆т дїа҃волъ ѿступле́нство) зна҆к па́пе҆нѣ́'шїй,

Adźiś iuz iest odszczepieństwo, odstąpili ludzie od prawey wiary: Y iedni Synu oycowskie wyznawaią, [Syna Oycem czynią][1]) a drudzy chrystusa od niebytności na bytność *przy-* (**картка 50**) *sposobionego* śmieią mowić. Y pierwey iawni byli hereticy, a teraz ich pełna Cerkiew taiących sye, odstąpili ludźie od prawdy, y czeszą słuchy przyprawnemi słowy, y wszyscy słuchaią wdźięcznie Argumentow, y wszyscy dadzą sye namowić oddalili sye ludźie od spraw dobrych, y więcey zezwalaią na *mniemanie*, a nieźli pochwalaią samę istotę.

Otoż iuż iest odszczepieństwo, mamy tedy oczekiwać y nieprzyiaćiela, y iuż pomału mału wysyła przed sobą [swoich] *Predoteczow* aby na gotowe przyszedszy ostatek połowił.

Strzeż że sye tedy człowiecze, y zmacniay twoię duszę, oto sye Cerkiew oświadcza przed żywym Bogiem, że wprzod opowiada o Antichrystuśie nim przyidzie: a iesli y przy tobie będzie, zda mi sye lepiey wprzod wiedzieć y vmocnić sye. (**картка 50 об.**).

Wyrozumienie.

PIerwey gotuie Dyiabeł odszczepieństwo) Znak napewniey-

На боцї: [1]) Ѥретїцы сн҃а и҆спꙋща́теле҆м парак҆ли́тѣ пов҆ѣда́ю҃т и҆ ты҆м сн҃а ѿце҆м чи́нѧ҃т.

На боцї: [1]) Hereticy syna wypuszczaiącym parakleta powiadaią y tym syna oycem czynią.

Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

повѣдáетъ âнтíхрїстовы кѹпы Щцепéнство. котóрое сѧ на онъ чáсъ знáменѣ́ зачáло, гды̑ Щ сты̑ои востóчнои со- (картка 51 об.) бóрнои и̑ апл҃кои цр̃кве [правослáвїѧ] грéческого дѹхóвные рímского костéла Щстѹпúвши. розырвáли хрттiáнскую сѣ́кта того̀ монáрхїю, и̑ Щдѣ́ лúвши сѧ самѝ ѡ̑сóбно. ꙗ̑ко сѧ рекло̀, при знакѹ́ втóроѥ. И̑ затыѥ вс̑ѣ цр̃квные постановлѣ́нѧ [и̑] канóны сeмѝ вселéнскиѧ собóрѡвъ пѹ́ючи свои рóсказы и̑ постановлѣ́нѧ почáли становúти и̑ всѣ́ѥ ѹ̑давáти. ꙗ̑кожѐ и̑ самóе йстинноѥ кы́наніе вѣ́ры, то̀ е̃стъ вѣ́рую въ е̂динóго е̃а. наѧ ѹ̑хвáлѧ и̑ поставлéнѧ [всѣ́ѧ] семѝ сты̑ѧ вселéнскиѧ собóрѡвъ. фóрмоѧ Па̑па в ры́мѣ спомо́щникáми своúми зопсовáти[1]), а̑ йсхожéніе сто̑мѹ дх̑ѹ и̑ Щ сн̑а приложúти смѣ́ѥ повѣдáючи жѐ сн̑ъ бжїй, и̑ всѣ́ сты̑и вселéнскїи собѡ̑ры недосконáле рекли̑, котóрїй Щ Щц̑а похó· (картка 52 знач. Лд̃.) дѣ[2]). потрéба приложúти и̑ Щ сн̑а и̑ ѹ̑чúниѥ Щц̑ѥ́ сн̑а сто̑мѹ дх̑ѹ. Ѡ̑чѐ сты̑ѧ кириѧ мóвѧ: Щстѹпúли лю̑дѥ Щ прáвон вѣ́ры, и̑ е̂диныѧ сн̑о Щ̑ѥе вы́навáю, сн̑а Щц̑ѥ́ чúнѧ[3]). штò е̃стъ нá̑болшеѥ е̂ретúчество и̑ пéрвоѥ

szy powiada Antichrystusowy kupy odszczepieństwo, [o ktorym w piewszym Znaku zmianka była iako Jan[1]) święty mowi: Od nas wyszli, ale nie byli z nas: Abowiem gdyby od nas byli, wżdyby z nami byli trwali]. Ktore sye znaczne *stało*, na on czas, gdy od [Jedney] świętey Katholickiey y Apostolskiey Cerkwie Greckiey odstąpili, Duchowni Rzymskiego Kościoła rozerwawszy Chrześćijańską świata tego monarchyię sami osobno oddźielili sye, oczym [dostateczniey] przy wtorym znaku mowiło sye, y za [takowym oderwaniem sye], wszystkie Cerkiewne postanowienia Kanony Siedmi powszechnych Soborow psuiąc, swoie postanowienia y roskazowania poczęli stanowić, y [do] wszystkich vdawać: Jakoż y same istotne wyznanie wia- (**картка 51**) ry, to iest, Wierzę w Jednego Boga, Formos Papież w Rzymie z pomocnikami swemi[2]), nad vchwałę y postanowienie powszechnych Soborow zepsować, a pochodzenie Duchowi świętemu y od Syna przyłożyć śmiał: Powiadaiąc że Syn Boży, y wszyscy święći, powszechne Sobory nie doskonale wyrzekli [o pochodzeniu świętego Ducha]: kthory odoyca pochodźi[3]) potrzeba

На боцї: [1]) роѧ. ѱ̑ч̑д. а̑ посéмоѧ собóрѣ во сто лѣ́т никифóр хартофилáк̃. [2]) їѡаѧ. е̃ї. [3]) Сн̑а дрѹгиѧ Щц̑ѥ́, а̑ дх̑а Щц̑ѥ́ви внѹкоѧ.

На боцї: [1]) [1. Jan. 2.] [2]) Rok 794. a po śiodmym zborze we sto lat. Niceforus chartofilax. [3]) Jan. 1.

Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Ѳстꙋпле҃нїе. А҆бовѣ҃ мнѣма҃нїе҃ и҆ а҃ркꙋзме҃ны себѣ̀ и҆ и҃ны҃х заво́дꙗ҃т. а҆ што̀ писмо̀ сказ҃чи҃т, и҆ сама́ꙗ пра҃вда сн҃ъ бж҃ї҃й ѡ҆ и҆схожде́нии с҃тго дх҃а ре́клъ[1]); на то҃ непереста́ю҃т. а҃ле о҆ученици́ли два́ нача́тки дх҃ови с҃томꙋ, то̀ е҃сть Ѳ дво҃х персо҃х тре́тѣ̀ бы́ти повелева́ю҃т ѡ҆ка́ѧнныи. нерозꙋмѣ́ючи же́ а҆́ко е҆дно̀ е҃ст божества́ жꙋза҃ло и҆ е҆ди҃н е҃ъ, та҃кже и҆ Ѳ е҆дино́и пе҃рсо́ны дв҃ѣ бы҃тно҃ст свою҆ ма́ю҃т. А҆бовѣ҃ са҃м Ѻц҃ъ пре҃ кслѣ́ми вѣ́ки сн҃а ро́дитъ. и҆ дх҃а с҃тго [са҃м] (картка 52 об.) и҆спꙋща́е҃т. е҆ди҃н бовѣ҃ е҃сть, а҆́къ сн҃ꙋ роди́те҃, та҃кже и҆ дх҃ꙋ с҃томꙋ и҆спꙋща́тель. а҆ сн҃ъ за҃ и҃҆ сѧ неназыва́е҃т роди́те҃, а҃нѣ҃ и҆спꙋща́тел'[2]). Про́тѡ дх҃а с҃тго не ро̀ди҃т а҃нѣ҃ и҆спꙋща́е҃т. а҆́къ ты҃ и҆ дх҃ъ с҃ты҃ сн҃а неро́ди҃т, а҃нѣ҃ сѧ Ѻц҃е҃ называ́е҃т. е҆де́нъ бовѣ҃ е҃ъ е҃сть и҆ е҆де҃ сн҃ꙋ роди́тель, и҆ дꙋхꙋ свято́мꙋ и҆спꙋща́тель. и҆ Ѳ е҆дино́и персо̀ны дв҃ѣ҃, то̀ е҃сть Ѳ е҆дино́го Ѻц҃а сн҃ъ и҆ дх҃ъ с҃ты҃. И҆вне на҃ї҃ѡа҃ предотѣ́ча сказ҃чи҃т, кгды҆ кр҃тилъ х҃а во и҆ѡр҃да́ни[3]). и҆ тогды҆ пра҃ве зна҃не е҃ъ е҆ди҃н трома́ персо́нами а҆́к сѧ дѣ́ли҃т показа́лсѧ. што̀ и҆ до нн҃ѣ҃ бг҃оѧвле́нїе цр҃ко҃ называ́е҃т и҆ст҃и҃т[4]). А҆бовѣ҃ пе́рвои

На боцї: [1]) їѡа́нъ. е҃ї. [2]) [Е҆ди҃н сн҃ꙋ роди́те҃, и҆ е҆ди҃н дх҃ꙋ с҃томꙋ и҆спꙋща́те҃]. [3]) їѡа҃ а҃ за҃. г҃. [4]) того̀ сва҃та е҆ретїцы҆ не сватѧ҃т.

przyłożyć y od Syna, y [przyłożywszy] vczynił Oycem Syna świętemu Duchowi, o czym tu Cyryllus święty mowi: Odstąpili ludźie od prawdźiwey wiary, y iedni Synu oycowskie wyznawaią, Syna Oycem czynią[1]), co iest nawiętsza herezya, y pierwsze od vchwały Soborow świętych odstąpienie: abowiem mniemaniem y Argumentami śiebie y innych zawodzą, a co pismo świadczy, y sama prawda Syn Boży o pochodzeniu Swiętego Ducha powiedźieć [raczył[2]). Ktory od Oyca pochodźi, oni] na tym nie przestaią, **(kartka 51 ob.)** ale vczynili dwa początki Duchowi Swiętemu, to iest, od dwu Person trzeći być powiadaią *mizerni*, nie rozumieiąc że, iako iedno iest Bostwa zrźodło, y ieden Bog: także y od iedney Persony dwie bytność swoię maią. Abowiem Sam Oyćiec przed wszystkimi wieki Syna rodźi, a Ducha świętego wypuszcza: Jeden bowiem iest, iako Syna Rodzący, także y Ducha świętego wypuszczaiący: a Syn zaś, że sye nienazywa rodzący, ani wypuszczaiący, [to iest, aby miał rodźić, Parakleta albo wypuszczać], przeto Parakleta S. nie rodźi ani wypuszcza, iako też y Duch święty Syna nie ro-

На боцї: [1]) [Syna drugim Oycem a ducha oycowi Wnąkiem vczynili]. [2]) Jan. 1. zacz: 3.

Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

персо́ны Ѿц҃е̾вскои го́лоᶜ з не́бѣ бы́лъ слы́шаⁿ, то̀ е̃стъ сн̃ъ мо̀ къзлюбле́ⁿны̀ ѡ̂ нем же вла- **(картка 53 знач. М.)** говолиˣ. а̂ сн̃ъ кто́рам персо́на на зе̾мли̑ во і̂ердáнѣ рѣц҃ѣ стоа̾, ѡ̂ кото́ро̾ скѣ̾чи̾ Ѿце́̾вскїй го́лоᶜ. то̀ е̂ˢᵀ сн̃ъ мо̀. а̂ дх̃ъ сты̀ тре́тиа̄ пе̾рсо́на, во виде́нїи го́лѹбка, ѡ̂ о́ного̾ Ѿц҃а і̂схо́дѧчїй зыйшо́лъ и̂ на сн̃ѣ ѡ̀почива́еᵀ.

Жа́деᴴ те́ды не мо́жеᵀ и̂начѐ іа̂сн̃ѣ̀шего сѣ̀дѣ́тельства пока за́ти, і̂ако т҃ѣ е̃стъ і̃ав̀но. и̾ж ѡ̂ едино́и персо́ны дв̀ѣ сѵᵀ. Тшò (!) е̂ретїцы́ зопачи́ⁿши ѡ̂ дво̾ˣ г҃ю бы́ти повѣ̀да́юᵀ [1]).

А̃ле нш̃е прав̀ди́ое вы̾наⁿе жа́деᴴ дх̃ъ проти́ⁿны̀ зва́лчити не мо́же, бо́смы го́лоᶜ б̃а Ѿц҃а

На боцї: [1]) штò е̂ретицы̀ зопачи́ли.

dźi, ani sye Oycem nazywa[1]). Jeden bowiem Bog iest, y ieden Syna rodzący, a Ducha świętego wypuszczaiący, y od iedney persony są dwie, to iest, od iednego Oyca Syn y Duch święty, iawnie nam Jan S. Predotecza opowiedźiał: Abowiem gdy Krzćił Pana Jezusa **(kartka 52 znich. О.)** w Jordanu[2]), w ten czas prawie znacznie Bog ieden, trzema personami iako sye dzieli okazał: co y teraz Bohoiawlenye Cerkiew nazywa y święci iako nawiętsze y nazacnieysze święto[3]): Abowiem pierwszey Persony Oycowskiey, Głos z Nieba był słyszan: To iest Syn moy namilszy w ktorymem zezwolił. A Syn wtora Persona na ziemi w Jordan rzece stał, o ktorym [to] świadczył Oycowski Głos: To iest Syn moy. A Duch święty trzećia Persona, w widzeniu Gołąbia, od onegoż Oyca wychodzący zszedł, y na Synie opoczywa [albo trwa].

Zaden tedy nie może inacey iaśnieyszego świadectwa pokazać, iako tu iest iaśnie: że od iedney porsony dwie są, co Hereticy *opak wywrociwszy*, ode dwu trzećią być powiadaią[4]).

Wszakże nasze prawdźiwe wyznanie żaden duch przećiwny zwalczyć nie może, abowiem

На боцї: [1]) [iako duch syna nie rodzi także y syn ducha od siebie nie wywodzi]. [2]) Jan 1. [3]) Tego Hereticy nie święcą. [4]) Hereticy zopaczyli.

Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

слы́шали. а̂ сн҃а и̂ ст҃го дх҃а ѡ̀ о́ного̀ само́го ѡц҃а т҃ѹ на зе҃мли̂ ви́дѣли. Сн҃а бг҃а во чл҃вчⷭтвѣ на і҃ѡрда́нѣ рѣ́цѣ стоя́чаго. И̂ дх҃а ст҃го бг҃а ѡ҃видѣ́нїи го́лѹбя на не́го ѡ̀ ѡц҃а и̂сходя́чаго и̂ на не҃м пре- (картка 53 об.) бывающаго.

Тя́ пра҃вославна҃я вѣ́ра ѡ̀ тр҃ици ст҃ѣ̀ ѡ̀ о́но҃ ча́сѣ на҃м ся̀ показа́ла. Я҃вокѣ҃ воронѝ҃ ся̀ і҃ѡа҃н не хотя́чи хр҃а кр҃ⷭти́ти. кото́ро҃мѹ хр҃с ре́къ: дай по́кѡ̀ нн҃ѣ вовѣ҃ м та҃ присто̀́но ѐсть на҃м вы́по҃лнити всѧ́кѹю пра҃вдѹ то̀ ѐсть, и҃ж показа́ти и̂ пода́ти ѡ̀ тро̀йци ст҃ѣ̀ пра҃вдивѹю вѣ́рѹ на то҃ ча҃ⷭ сл҃ѹшъне бы̀ло, и̂ показа́ло ся̀ я҃вне. и҃ж я҃ко е̂ди҃н бъ ѐсть во тр҃ѡ҃ персо́на҃ та҃ж҃е ѡ̀ е̂дино́и персо́ны дв҃ѣ сѵ҃т[1]) то̀ ѐсть ѡ̀ е̂дино́го и̂ само́го ѡц҃а сн҃ъ ся̀ ро́ди҃т. а̂ дх҃ъ ст҃ы̀ похо́ди҃т. а̂ на сн҃ѣ пребыва́е҃т. ѡ̀ чо҃м і҃ѡа҃н[2]) зо всѣ́ми свя҃ты́ми скѣ҃зчи҃т, Я҃вокѣ҃ и̂са́ія та҃ пи̂ше҃т[3]). и̂ вы̀де҃т ро́жчка ѡ̀ ко́рене и̂ссе́ова и̂ цвѣ́т҃ зацвите҃т и̂ ѡ̀почине҃т на не҃м дх҃ъ бж҃і҃й пре҃ ро́жчкѹ, вц҃ѹ. а̂ пре҃ цвѣ́т҃, сн҃а бж҃его повѣ́да́е҃т. а̂ (картка 54) пре҃ дх҃а, бж҃его параклѝта, сѣ҃ дх҃ѡ҃, то̀ ѐсть, сѣ҃ да́рѡ҃ дх҃а ст҃ого в со́вѣ҃ ма́ючого ѡ̀зна̀мѹе҃т.

На боцї: [1]) е̂ди҃н бг҃ъ и̂ ѡ̀ е̂дно́и персо́ны дв҃ѣ. [2]) і҃ѡа҃н. за҃. г҃. [3]) і҃са҃. а҃ї. паракли҃т на сн҃ѣ о̂почива́е҃тъ.

słyszeliśmy głos (картка 52 об.) Boga Oyca, a Syna y świętego ducha od onegoż samego Oyca tu na żiemi widźieli: Syna Boga w człowieczeństwie, w Jordan Rzece stoiącego: A ducha świętego Boga w widzeniu Gołąbia nań od Oyca schodzącego, y nanim *trwaiącego.*

Ta [tedy] Prawosławna wiara o TRoycy Swiętey od onego czasu nam sye pokazała: abowiem zbraniał sye Jan nie chcąc [Pana] Chrystusa Krzćić, ktoremu [Pan] Chrystus mowił: Day pokoy, dźiś abowiem tak, słusznie iest nam wypełnić wszelaką prawdę, to iest, iż pokazać y podać, o Troycy Swiętey prawdźiwą wiarę na ten czas słucznie było, y pokazało sye iawnie: Ze iako ieden Bog iest w Trzech Personach, także od iedney Persony dwie są[1]), to iest, od iednego y samego Oyca Syn sye rodźi, a Duch święty pochodźi, y na Synie przebywa: A o tym Jan [Swięty Krzćićiel][2]) y z (картка 53) *inemi* Swiętemi Prorokami świadczy, abowiem tak *mowi* Izayasz: Wynidzie Rożdżka od Korzenia Jesse, y Kwiat zakwitnie, y opoczynie na nim Duch Boży. Przez Rożdżkię Bogorodźicę, a przez Kwiat Syna Bożego powiada, a przez Ducha Bożego,

На боцї: [1]) Jeden Bog y od iednej persony dwie. [2]) Jan. 1. [3]) Jzayasz 11 Paraklet na Synie opoczywa.

Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Ꙗковѣ҃ не єдинъ дх҃ъ, а҃ле сѣ҃ дх҃ъ ісаі҃а вспоминаєт, доскона́лаа бовѣмъ Тро́йци сто́й Персо́на паракли҃т сты҃. кото́рїй ѿ ѻц҃а и҃ зы҃шо҃ на не́го. Ꙗко то́ же проро҃ ѿ персо́ны сно́внен мо́ви҃т.

Дх҃ъ госпо́дь на мѣ, дла кото́рого пома́за҃ ма и҃ ра́лость проповѣда́ти ѹбо́ги҃м посла҃ ма ѹлѣчи́ти сокрꙋшє́н'ны҃х ср҃це҃м и҃ є҃щѐ то҃ же пр҃о́къ[1]) и҃ є҃в҃ліст҃ъ ѿ персо́ны ѻц҃а мо́ви҃т[2]).

положꙋ҃ дх҃ъ мо҆ на не҃м, и҃ сꙋ҃х пога́но҃м ѡ҃повѣсть.

а҃кне повѣда́ю҃т же а҃ко сн҃ъ ѿ ѻц҃а, та́ же дх҃ъ сты҃ ѿ ѻц҃а на сн҃ѣ е҃стъ и҃ на не҃м пребыва́е҃т. кото́рого сн҃ъ ѿ ѻц҃а и҃ на҃м даѥ҃т.

Ꙗ҃ а҃ко в старо҃м за́конѣ пи҃смо (картка 54 об.) свѣ҃чи҃т. и҃же к роздѣле́нїю персо҃ не ро҃здѣ́лного бо҃ства не и҃ншїй поря́до҃к е҃дно҆ ѿ е҃дно́и персо́ны дв҃ѣ сꙋ҃т. также и҃ вноко҃м тестаме́н҃тѣ свѣ҃чи҃т лꙋ҃ка́ сты҃й, пи҃шꙋ҃чи[3]) ѿ҃то а҃ пошлю҃ ѻ҃бѣ҃тницꙋ҃. ѻц҃а моего́ на ка҃. а҃вы҃ сѣдѣ҃те в мѣ҃стѣ і҃ерс҃ли́мѣ.

Paraklita, Siedm Duchow, tho iest, Siedm darow Ducha świętego w sobie maiącego oznaymuie.

Abowiem nie ieden Duch, ale śiedm Duchow Izayasz wspomina, doskonała bowiem Troyce Swiętey Persona Paraklit święty, ktory od Oyca zszedł nań. Jako tenże Prorok od Persony Synowskiey mowi[1]):

Duch Pański na mnie, dla ktorego pomazał mię, y Radość przepowiadać vbogim posłał mię, vzdrowić skruszone Sercem. Y ieszcze ten że Prorok [Izayasz] y Ewanyelista [Mateusz] od Persony Oycowskiey mowi[2]):

Położę Duch moy na niem, y Sąd Poganom opowie. **(картка 53 об.)**.

Jawnie powiadaią, że iako Syn od Oyca, także Duch święty od Oyca na Synie iest, y naniem *trwa*, ktorego Syn od Oyca y nam daie.

A iako w starym Zakonie pismo świadczy, że w rozdźieleniu Person nie rozdźielnego Bostwa, nie inszy porządek, tylko od iedney Persony dwie są, *iako* w nowym Testamencie świadczy Łukasz Swięty *mowiąc*[3]). Oto ia poszlę obietnicę Oyca mego na was, a wy śiedźćie w mieśćie Jeruzalem.

На боцї҃: [1]) то҃ же ѯ҃д. [2]) ма҃. вї҃. [3]) лоу҃к в остатнє҃м.

На боцї҃: [1]) Izaja. 61. [2]) math. 18. [3]) Lukasz w ostatnim.

Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

котóрꙋю ѡбѣ̑тницꙋ Ѿцéнскꙋю, тѡ̀ ѥ̑стъ, дх̑а ст̑го сн̑ъ взѧ̀вши ѿ Ѿц̑а и̑ посла̀. І̑ко

пéтръ ст̑ы̀ ѡ́бꙗсня́ѥ. до людє̀ мóвячи[1]) на ѻ̀ чл҃ъ гдⷭ̀ дх̑ъ ст̑ы̀ на а̑пⷭ̀лы зышо̀. ѡ̀ сн̑ꙋ вж̑о̀ мóвячи[2]). Правúцею бóжїєю по̀не҃ сѧ, а̑ ѡбѣ̑тницꙋ ст̑го дх̑а прннѧ̀ ѿ Ѿц̑а, и̑ вы́лѧ̀. тѡ̀ штѡ̀ вы̑ нн̑ѣ ви́дите и̑ слы́шите.

І̑в҃не ты́и дв҃ѣ мⷭ́ца ꙋказа́ю҃ть, жє̀ дв҃ѣ персо́нѣ ѿ є̀дино́и, тѡ̀ ѥ̑ст҃ъ ѿ Ѿц̑а сн̑ъ и̑ дх̑ъ ст̑ы̀. сн̑ъ сѧ ро́ди҃т, а̑ дх̑ъ ст҃ы похо́ди҃т. и̑ ѿ Ѿц̑а (картка 55) на̀ на҃ сѧ и̑зливае҃т. І̑ко

па́вє҃ ст̑ы̀[3]) до тѝта в ѻ҃ста҃не҃ мо́ви҃т. Б̑ъ Ѿцъ збавє́нными на҃ ꙋчїнн҃, прⷣ ѡ̑мытьє̀ Ѿрожє́нїѧ и̑ Ѡновле́нїѧ дх̑а ст̑го. кото́рого вы҃лѧ̀ на на҃ ѻ҃б҃ѣ̑тє і̑с хр҃то҃ зба́ви́телє҃ нш̑и҃ [4]).

[Тóєж̀ и̑ сѧ̀] нⷭ̀бави́тель мо́ви҃т [5]), Е̑сли́ мѧ люби́тє росказа́нье моє̀ хова́ти бꙋдетє, а̑ а̑ ꙋпрошꙋ Ѿц̑а, и̑ и̑ного ꙋтѣ̑ши́телѧ да́сть ва҃, а̑бы̀ бы҃ з ва́ми на́ вѣ̀ки дх̑ъ и̑стин҃ны̀. і̑ко бы рє́клъ, і̑ко менє̀ сн̑а своє҃ Ѿц̑ъ да҃ ва҃. то҃же и̑ дх̑а ст̑го потѣ̑ши́телѧ да́сть ва҃.

Ktorą obietnicę Oycowską, to iest Dusza (sic) świętego, Syn wźiąwszy od oyca y posłał, iako Piotr Swięty objaśnia do ludźi mowiąc[1]), na on czas gdy Duch święty na Swięte Apostoły zszedł o Synu Bożym mowiąc[2]). Prawicą [tedy] Bożą podniosł sye, a Obietnicę Swiętego Ducha przyiął od oyca, y wylał, to co wy dźiś widźićie y słyszyćie. **(картка 54)**.

Jawnie te dwie mieysca vkazuią, że dwie Personie od iedney są, to iest, od Oyca Syn y Duch Swięty, Syn sye rodzi, a Duch Swięty pochodźi, y od Oyca na nas sye wyliwa iako

Paweł Swięty[3]) do Titusa w ostatnim mowi: Bog Oyciec zbawiennemi nas vczynił, przez omyćie odrodzenia y odnowienia Ducha S. ktorego wylał na nas okwićie, Jezusem Chrysusem Zbawicielem naszym, co y sam

Zbawićiel mowi: [4]) Jesli mię miłuiecie, roskazanie moie chować będziećie, a ia vproszę Oyca y inego Pocieszyćiela da wam, aby był z wami na wieki Duch prawdźiwy. Jakoby rzekł, iako mnie Syna swego Oyciec dał wam, tenże y Ducha świętego Pocieszyćiela da wam.

На боцї: [1]) п҃е҃тр҃ъ. [2]) дѣ҃ѧ҃. S̑. [3]) Па́велъ. [4]) [і̑ꙗкъ сн̑ъ Дх̑омъ. та҃ дх̑ъ сн̑о҃ на҃ сѧ да́е҃. а̑ ѻ̑ба с҃т҃ ѿ є̑дино́го Ѿц̑а]. [5]) і̑ѡа҃. Г̑ї.

На боцї: [1]) Piotr. [2]) Dźieie 6. [3]) Paweł. [4]) Jan 14.

Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

ꙗ̑вне ѿ є̑диного двоⷯ ѹ̑каꙁѣ. И̑ да́лѣ̀ таⷦже мо́виⷮ[1]).

Гла́во кото́рое слы́шалисте не е́стъ моѐ. а̑ле кото́рїй мѧ послаⷯ Ѿц̃ъ то̀ мо́виⷦе̑ⷯ ваⷨ ѹ̑ ваⷫ вѣдѣчи, а̑ потѣши́теⷯ дх̃ъ сты̀ кото́рого по́шлеⷮ Ѿц̃ъ въ и̑мѧ́ моѐ (картка 55 об.) тоⷮ ваⷫ наꙋ̑чиⷮ всемѣ.

ѹ̑каꙁѣⷮ тѣ[2]) иⷦ ꙗ̑ко сн̃ъ е̑стъ дх̃оⷨ сты̃ⷨ посла́ны̀ ѿ Ѿц̃а. таⷯ тыⷦ и̑ дх̃ъ сты̀ во и̑мѧ̀ сно́ⷠское посыла́еⷮ сѧ ѿ Ѿца. сн̃ъ и̑ дх̃ъ ѡ̃ба сѣⷮ ѿ є̑диного Ѿц̃а, ѿ є̑дино́и винны̀, а̑лбо ка́ꙁы.

А̑ле тоꙋ̑ⷮ рече́ⷮ па́пѣⷦжниⷯ жѣ̀ дх̃а сто̃го и̑ сн̃ъ ꙗ̑ко и̑ Ѿц̃ъ посыла́еⷮ, тѣ̀ды и̑ ѿ сн̃а похо́диⷮ.

Ѿповѣ̑жмѣ [иⷦ] Не похо́диⷮ. а̑бовѣⷯ посыла́еⷮ е̑го̀ сн̃ъ не ѿ се́бе само́го ꙗ̑кѣ Ѿц̃ъ, а̑ле ѿ Ѿц̃а ѿ кото́рого похо́диⷮ[3]). Ꙗ̑ко пи̑шеⷮ[4]).

А̑ гды̀ прі́йдеⷮ ѹ̑тѣши́тель кото́рого а̑ ваⷨ пошлю̀ ѿ Ѿц̃а, дхⷯ и̑стиⷩны̀ кото́ры̀ ѿ Ѿц̃а походиⷮ. то́тъ свѣ̑дчиⷮ ѡ̑ мнѣ̑.

Посыла́еⷮ а̑ле ѿ Ѿц̃а то̀ е̑стъ зезволя́еⷮ. Ꙗ̑ко пи̑шеⷮ

На боцї: [1]) тоⷮ же. [2]) і̑сі̑а. мѝи [посла́ⷯе розꙁмѣ̀ зеⷫволе́ⷩе во е̑дна̀ иⷯ во́лѧ]. [3]) [пе́рше похо́диⷮ тоⷦ сѧ посыла́етъ]. [4]) і̑ѡа̑ⷩ. е̑ї.

Jawnie od iednego dwu [być] vkazuie, y daley tamże mowi[5]): **(kartka 54 ob.).**

Słowo kthore słyszeliśćie nie iest moie, ale ktory mię posłał Oyćiec: to mowiłem wam v was będąc, ą Poćieszyćiel Duch Swięty, kthorego poszle Oyćiec w imię moię, ten was nauczy wszystkiemu.

Vkazuie tu[2]), że iako Syn iest duchem Swiętym posłany od Oyca tak, też y Duch Swięty w imię Synowskie posyła sye od Oyca. Syn y Duch oba są od iednego Oyca, od iedney *przyczyny* albo Kauzy.

Ale tu rzecze Papieżnik, że Ducha świętego Syn iako y Oyćiec posyła, tedy y od Syna pochodźi.

Odpowiedz mu: Nie pochodźi. Abowiem [od Oyca pierwey pochodźi, toż sye od Syna posyła]: y Syn go posyła nie od śiebie samego iako Oyćiec, ale od Oyca od ktorego pochodźi, iako sam *powiedźieć* [raczył:][3]) **(kartka 55)**.

A gdy przyidźie poćieszyćiel, ktorego ia wam poszlę od Oyca, Duch prawdźiwy, ktory od Oyca pochodzi, ten świadczy o mnie.

Posyła [tedy], ale od Oyca, to iest, zezwala, [gdyż] iako pisze

Na boцї: [1]) tamże. [2]) Jzaia. 48. [3]) Jan. 15.

Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Θєѡфила́кт҃ъ[1]) [сты́й] и҃н'шее є҃сть рожє́нiе, а҆ и҃ншее похожє́нiе, и҃ и҃ншее посланьє. а҆ то҆ все (картка 56) ѡ҃ є҆дино́го ѡц҃а и҃дет҃, и҃ гды́ бы того҆, потрє́ба [бы́ла] жє҆ и҃ ѡ҃ сн҃а похо́дит҃ а҆зна́бы не доложи́х сам҃ сн҃ъ бо́жiй, мо́вячи. кото́рiй ѡ҃ ѡц҃а и҃ ѡ҃ мє́не похо́дит҃. А҆ле а҆къ ма́емъ вѣ́рити та́кже и҃ наꙋчи́х нас҃ сн҃ъ бж҃iй. и҃ж дх҃ъ ст҃ы́й ѡ҃ є҆дино́го ѡц҃а похо́дит҃. мо́вит҃ бовѣ́к҃[2]).

Дх҃ъ и҃сти́нны́й кото́рiй ѡ҃ ѡц҃а похо́дит҃, то́тъ свѣ́дчит҃ ѡ҃ мнѣ҆.

Тоє́и тє́ды нау́ки сн҃а бж҃є́[3], ѡ҃ похожє́нiю дх҃а ст҃ого вс҃ѣ҆ ст҃ы́и держа́ли сѧ.

И҃ на собо́рѣ҆ пє́ршо́м ницє́ско́м, и҃ второ́м костан҃тинопо́лско́м [вселе́нско́м] ꙋ҃ вы́знанiю вѣ́ри та́к положи́ли.

А҆ на тре́тє́м собо́рѣ҆ вселє́нско́м во є҆фе́сѣ҆, гдѣ́ келестíна па́пꙋ рíмского проклѧ́ли[3]). та́къ застановíли мо́вячи[4]). є҆сли́ кто҆ до вы́нда҆нѧ вѣ́ры и҃ никє́и ст҃ы́ми ѡц҃и зло́женои прило́жит҃ (картка 56 об.) што҆

Theofilaktus[1]), insze iest Rodzenie, a insze Pochodzenie, y insze posyłanie, a to wszystko od iednego Oyca idźie: Y gdyby tego potrzeba, żeby miał y od Syna pochodźić, a zaby nie dołożył sam Syn Boży mowiąc: Ktory od Oyca y odemnie pochodźi, [iako kiedy y vczył w śię wierzyć co potrzeba było dołożył mowiąc[2]): Wierzćie w Boga, y w mię wierzćie: tak też y tu], iako mamy wierzyć [o pochodzeniu Ducha świętego] tak nas nauczył Syn Boży, że duch święty od iednego [y samego] Oyca pochodźi, mowi bowiem[3]):

Duch prawdźiwy, ktory od Oyca pochodźi, ten świadczy o mnie. **(картка 55 об.)**

Tey tedy nauki Syna Bożogo (!) o pochodzeniu Ducha świętego, wszyscy święci trzymali sye.

Y na Zborze [powszechnym] pierwszym Nicenskim, y na wtorym Konstantinopolskim o wyznaniu wiary tak położyli, [Ktory od Oyca pochodźi]. a

Na trzećim powszechnym Zborze w Efeźie, gdźie Celestina [Heretika] Papieża Rzymskiego przeklęli[4]), [a o wyznaniu wiary, to iest, Wierzę w iednego Boga], tak *vmocnili* mowiąc[5]): Jesli kto do wyznania wiary w Nicenie

---

На боцї: [1]) Θєофила́кт҃ъ на і҃ѡа҃н г҃а҃ е҃ї. и҃ншее похожє́нiе а҆ и҃нъшее посла҃нiе. [2]) і҃ѡа҃н, е҃ї. [3]) пра҃в. а҃. и҃ д҃. [4]) пра҃в. ѕ҃.

На боцї: [1]) Theofila: na iana: 15 Insze pochodzenie a insze posyłanie. [2]) [Jan. 14]. [3]) Jan. 15. [4]) In aktis. Kan. 1. 4. [5]) Kanon. 7.

Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

на розо^{р}ваньé и̂ зопсóва^{нi}е нехà бýде^{т} прокля^{т}.

Прóто жáде^{н} W сты̃^{х} не смѣ^{л} та^{к} я̂къ пáпѣ^{ж} прикладáти и̂ о^{б}ыснáти штò ра^{з} дóбре w^{б}яснéно и̂ оўмоцнéно.

Пи̂ше^{т} ковѣ^{м} Григо́рїй назнá^{н}скїй[1]) хотѣ́л бы^{м} мóви^{т} почтúти сы̃на на^{д} дх̃а я̃ко сы̃на, а̂ле ми недопýщáе^{т} крщéнїе превышáючее мя дх̃о^{м}. слáва бовѣ^{м} W щ̃ѹ W котóрого е^{ст} сы̃нъ и̂ дх̃ъ. То^{т}же

называ^{н}зéнзо^{с} на пе^{н}тикóстїю починáючи кáза^{нi}е. мóвмо W дх̃ѹ дýшзще^{м}, мóви^{т}[2]). дх̃ъ сты̆й W щ̃а похóди^{т}. Я̃ко са^{м} х̃с повѣ^{л}, єдина́ ковѣ^{м} и н а̀ я̃лбо кáзза и̂ почáто^{к} щ̃ъ, а̂ сы̃нъ и̂ дх̃ъ о̃ба сѹ^{т} W щ̃а.

Кири^{л} їе̂р^{с}ли^{м}ский пи̂ше[3]). вѣ́даемо сы̃на котóрїй на^{м} о̂бецáл' зослáти W щ̃а параклúта. вѣ́даемо дзха, мóвмчого в пр^{о}роцѣ^{х} (картка 57 знач. N.) и̂ въ па^{т}десáтый дн̃ь на а̂п^{с}лы з'шо^{л} в' виде́нію wгни́сты^{х} я̃зы́кw^{в}, тѹ̆ въ їе̂р^{с}лмѣ в на́вышшю̀ а̂пл^{с}ко̀ це́р'кви и̂ ни́жше въ то̀же главѣ́ мóви^{т}.

Є̂ди^{н} бъ щ̃ъ є̂ди^{н} гъ є̂диноро^{д}ны̀ сы̃нъ его̀. є̂ди^{н} дх̃ъ

świętymi Oycy złożoney przyłoży co, na rozerwanie y zepsowanie, niech będźie przeklętym.

Przeto żaden od Swiętych nie śmiał tak iako Papież przykładać, y źle obiaśniać, co raz dobrze obiaśniono y vmocniono.

pisze bowiem Gregorius Nazyanzenus[1]): Chćiał bym mowi poczcić Syna nad Ducha iako Syna, ale mi nie dopuszcza (kartka 56 znach. P.) Krzczenie przewyszaiące mię Duchem, sława bowiem Oycu od ktorego iest Syn y Duch. Tenze

Nazyańzemus na Pentikostiu, poczynaiąc Kazanie[2]): Mowmy o Duchu dyszącym, [gdzie] mowi: Duch Swięty od Oyca pochodźi, iako sam Chrystus powiedział, Jedna bowiem *przyczyna*, to iest, Kauza y Początek Oyćiec, a Syn y Duch, oba są od Oyca.

Cyryllus [S. Patryarcha] Jerozolimski pisze[3]): Wiemy Syna, kthory nam obiecał zesłać od Oyca Paraklita, wiemy Ducha mowiącego w Prorocych, y w dźień Piędźiesiątny zszedł na Apostoły w widzeniu ognistych Języków, tu w Jeruzalem w naywyszey Apostolskiey Cerkwi. y niżey w tymże Rozdźiale mowi[4]).

Jeden Bog Oyćiec, y Jeden Pan Jednorodzony Syn iego ie-

На боцї: [1]) [Григо́рїй назиа^{н}скїй] на крщ̃е́нїе. во в̃ слóвѣ. сти^{х}. н̃д. [2]) то^{т}же бо^{г}сло^{в}. [3]) кири^{л} їе̂р^{с}ли^{м} в катє^{х}. ро^{з} s̃ї.

На боцї: [1]) In theofa: we wtorym kazaniu wiersz 54. [2]) Tenże theolog. [3]) Cyryllus w Katech Kap. 16. [4]) [Tenże].

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

сты̑ѝ параклитъ и̑ то̀ дⷭ̑ы тъ нⷭ̑ вѣ́дати. а̑ прироже̑ніе а̃лбо и̑постаси, не ба́рзо сѧ пытати. е̑слѝ бо вѣ́мⷭ̑ ѡ̑ чомъ пи́сано мо̑мо а̑ ѡ чомъ не пи́сано не смѣ̑мо.

Кирилъ а̃леⷭ̑андрі́йскій в пи́сані̑ю свои̑мъ до е̑реміа̑ша ѡ̑ сто̀ тр̃ци такъ мо́ви[1]). Рѣ́клъ г̃ъ гдⷭ̑ь прі́йдетъ потѣ́шителъ кото́рого і̑а вамъ пошлю̑ ѿ ѻц̃а, дⷭ̑ха пра̑вды кото́рій ѿ ѻц̃а похо́дитъ. и̑ тотъ свѣ́дчитъ ѡ̑ мнѣ̀. розумѣ́вшли мо́ви, нⷭ̑ ѿ̃то а̃ко сво̀ ѡ̑бѣцⷭ̑ѣтъ намъ посла́ти, вла́сный ѿ ѻц̃а дⷭ̑ъ. а̑ дⷭ̑ъ называ́етъ сѧ похо́дячій который ѿ ѻц̃а похо́дитъ. тако̑ намъ ѥ̑ста (картка 57 об.) новиⷭ̑ сн̃ъ.

В живо̑тѣ [за] сто̃го а̑ндре́а а̑по̃ла, вы̑наⷭ̑е вѣ́ри пи́шутъ. къ ахаі̑и дⷭ̑о́вные до всѣ̑хъ по свѣ̑тѣ̑ хр̃тіа̑нъ, на̑дешъ в гісторі́ахъ церко́вныхъ, и̑ в по́лски̑хъ кни̑гахъ, што̀ вы̑да̑ скарга живо̑тѣ̑ѝ сты̑хъ, ты́ми сло́вы[2]). Поко̀ вамъ всѣ̑мъ кото́рїи вѣ́рите во тр̃ци е̑ди́ного бⷭ̑а, доскона́лого пра̑ди́вого Ѻц̃а нерождⷭ̑ного. пра̑ди́вого сн̃а е̑диноро́дного пра̑ди́вого дⷭ̑а сто̃го. ѿ Ѻц̃а и̑сходя́щого нⷭ̑ сн̃ѣ̑ пребыва́ючого, та̑ нѝжей пи́шетъ, тое́и вѣ́ри навчи́лимы сѧ ѿ сто̃го а̑ндре́а а̑по̃ла хр̃ова.

На боцї: [1]) кирилъ а̑леⷭ̑а. [2]) мц̃а ноⷭ̑бра ѡ̑ставшіе дн̃ѥ.

den Duch Swięty Paraklet, y to dośić nam wiedźieć: a Natury, albo hypostasiey nie *wiele* wypytywać, iesli bowiem o czym pisano mowmy, a o czym nie pisano nie śmieymy.

Cyryllus Alexandryski w pisaniu swoim do JEremijasza o Swiętey Troycy tak mowi[1]): Rzekł Pan: Gdy przydźie pocieszyćiel, ktorego ia wam poszlę od Oyca, Duch prawdźiwy, ktory od oyca pochodźi, y ten świadczy o mnie. Rozumieszli [co] mowi: Iż oto iako swoy obiecuie nam posłać własny od Oyca Duch: A duch nazywa sye pochodzący, ktory od Oyca pochodźi, tak nam vstanowił Syn.

W żywoćie Swiętego Jędrzeia Apostoła, wyznanie wiary piszą w Achaiey *wszystkie Cerkwi*, do wszystkich na świecie Chrześćijan, naydźiesz w Historyach Cerkiewnych, y w polskich Księgach, co wydał Skarga Zywoty Swiętych, Temi słowy[2]): Pokoy wam wszystkim ktory wierzy- **(картка 57)** ćie w Troycy iednego Boga, doskonałego prawdźiwego Oyca nie rodzonego, Prawdźiwego Syna Jednorodnego, Prawdźiwego ducha świętego, od Oyca pochodzącego, y w Synie przebywaiącego: [y] tam [trocha] niżey piszą: tey wiarę nauczylismy sye od świętego Andrzeia Apostoła Pana Chrystusowego.

На боцї: [1]) Ciryll. alexandry. [2]) Mieśiąca Noembra ostat: Dnia.

Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

[Ѝѹст] и҃ сты҃ мч҃ни҃ пи́шѹчи ѡ҆ вѣрѣ мо́ви҃т[1]) е҃сть а҆ковѣ҃ Ѻц҃ъ неро҃же́ны҃ Ѡ кото́рого сн҃ъ см҃ ро́ди҃т. а҆ дх҃ъ [сватый] похо́дитъ.

Діони́сїй Ареопаи́та оу҃че҃ па҃вла сто҃го а҆по҃ла мо́ви҃т[2]). ѡ҆ бо́же҃ и҃стности непостижи́мы҃ е҃сть ро́зѹ҃, а҆ковѣ҃ (картка 58 знач. Нѣ.) и҃стность самои́ тро҃ци што҃ е҃сть жа́де҃ незрозѹмѣе нѣкгды. а҆ ро҃зді҃ле́нїе кото́рое в҃ и҃по́стасе҃ сла́ви мои бы́тности, то҃ е҃сть сн҃а кото́рiи Ѡ Ѻц҃а невимо́҃не сѣтлость. а҆ сто҃го дх҃а кото́рiй Ѡ Ѻц҃а невымо́҃не похоже́нїе и҃ ни́же҃ мо́ви҃т[3]).

жрѣ҃ло е҃сть Ѻц҃ъ, а҆ сн҃ъ и҃ дх҃ъ ѿба сѹ҃т Ѡ е҃дино́го бо҃ства. а҆ ꙗ҆ко сѹ҃т а҆нѣ мо́вити, а҆нѣ помы́слити немо́же. то҃т сты҃ и҃ а҆по҃лѡ҃ ро́҃вны҃ зовсѣ́ми е҃дна́ко мо́ви҃т, и҃ [не Ѡ дво҃ пе҃рсо́нъ тре́тѧѧ], ꙗ҆ко прокла́тые е҃ретицѝ выкерта́ю҃т, а҆ле Ѡ е҃дино́и персо́ны дв҃ѣ сѹ҃т.

Златоу́стыи сты҃ мо́ви҃т[4]), вѣ́даю и҃ Ѻц҃а сн҃а родн҃, а҆ ꙗ҆ковы҃ спо́сово҃ не розѹмѣю, вѣ́даю и҃ и҃ дх҃ъ сты҃ Ѡ не́го а҆ ꙗ҆ковы҃ спо́сово҃ не розѹмѣю.

Justin święty Męczenik pisząc o wierze mowi[1]): Jest abowiem Oyćiec nierodzony, od kthorego Syn sye rodźi, a Duch pochodźi.

Dionizyusz Areopaita, vczeń Pawła świętego Apostoła, mowi[2]): O Bożey isności, nie dośćigniony iest rozum: abowiem Istność samey Troyce [Swiętey] co iest, żaden nie zrozumie nigdy: Y rozdźielenie ktore w *Personach nachwalebnieyszey* bytności to iest, Syna kthory od Oyca nie wymownie światłość, y świętego Ducha ktory od Oyca [tak- (картка 57 об.) że nie wymownie *światłość*. Y niżey [w teyże kapitule] mowi[3]).

Zrzodło iest Oyćiec, a Syn y Duch oba są od iednego Bostwa: A iako są [o tym] ani mowic, ani pomyślic nie może. Ten święty, y Apostołom rowny ze wszystkimi świętemi iednako mowi. Ze [iako od Jednego Bostwa, także y] od Jedney Persony dwie są, a nie odedwu iedna, iako hereticy przeklęći wywracaią.

Złatousty Swięty mowi[4]): Wiem że Oyćiec Syna rodźi, a iakowym sposobem nie rozumiem: Wiem że y Duch od niego, a iakowym sposobem nie rozumiem.

На боцѣ: [1]) ѡ҆ вы҃на҃ю вѣ́ры. г҃а҃. а҃. [2]) дїони́сїй ѡ҆ бж҃ствѣ г҃а҃. в҃. [3]) то҃т же. [4]) хризосто҃м во а҃ ка́за҃ю на е҃номїа́ны.

На боцї: [1]) [Justinus] O wyznaniu wiary kap. 1. [2]) Dionizyu o bozstwie kap. 2. [3]) Tenze. [4]) Chryzost. w 1. Kazaniu na ewnomijany.

Generated on 2015-06-23 18:27 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

и҃ дрⷭго҃ ка́заню[1]), кото́ромⷭ на҃пи҃ ѡ҆ дх҃ⷭ (картка 58 об.) сто҃ [мови҃], и҃вакѝтель ѡ҃бⷭна́е҃ гдⷭ пріи́де҃ паракли҃, дх҃ъ пра́вы҃ кото́рыи ѡ҃ ѿца҆ похо́ди҃ пи҃с҃мо мо́ви҃ и҃нде ѡ҃ бе҃. а҆ тⷭ ѡ҃ ѿц҃а. та҃ вовѣ҃ са҃ и҆ о҃ со́вѣ мо́ви҃ а҆мъ ѡ҃ ѿца҆ вы҃шо҃. то́е҃ и҆ ѡ҃ сто҃ дх҃ⷭ мо́ви҃, кото́рій ѡ҃ ѿца҆ похо́ди҃ не мо́ви҃ ро́ди҃ см҃. што вовѣ҃ не пи́сано не слⷭшине мⷭдрова́тн.

сн҃ъ ѡ҃ ѿца҆ ро́ди҃ см҃ а҆ дх҃ъ похо́ди҃

и҆ на тре́те҃ мѣ́сци мо́ви҃ [2]) сн҃ъ дх҃а сто҃го водо́ю называ́е҃. а҆ ѿц҃ъ мо́ви҃. мене о҆пⷭсти́ли, жро҃ло водⷭ живо́и. жро́дло бо́вѣ҃ дх҃оки сто́мⷭ ѿц҃ъ, про́то҃ и҆ ѡ҃ ѿц҃а́ похо́ди҃. называ́е҃ см҃ вовѣ҃ дх҃ъ бо́жій, и҆ дх҃ъ кото́рїи ѡ҃ бе҃ ѿца҆, и҆ дх҃ъ кото́рій ѡ҃ ѿца҆ и҆схо́дитъ.

ви́дишъ и҃ е҆дино бо́зство и҆ е҆дѝно жро́дло. з кото́рого дв҃ѣ живы́е рѣ́кки вы́ш- (картка 59. Нѓ.) ли. ѡ҃ е҆дино́го ѿц҃а сн҃ъ ро́ж҃нѣ, а҆ дх҃ъ сты҃ и҆схо́ж҃нѣ, Ви́дишъ а҆ко сⷭт тые́ прокла́ти, кото́рые мѣ́нѧ҃т дв҃ѣ жро́ж҃лѣ бжⷭства́ бы́ти, и҆ ѡдво҃ дх҃ови сто́мⷭ походи́ти.

Y w drugim Kazaniu, ktoremu nadpis: O duchu świętym[5]]. I zbawićiel obiaśnia: Gdy przydźie Paraklit Duch prawdźiwy, ktory od Oyca pochodzi, pismo mowi indziey od Boga, a tu od Oyca, tak bowiem sam y o sobie mowił: Jam **(картка 58)** od Oyca wyszedł, toż y o Swiętym duchu mowi: Ktory od Oyca pochodzi, nie mowi rodźi sye, co bowiem nie pisano niesłusznie mudrować.

Syn od [Jednego] Oyca rodzi sye, y duch święty [od iednego] pochodźi.

Y na trzećim mieyscu [w Homiliiach] mowi[2]): Syn ducha świętego wodą żywą nazywa, a Oyćiec mowi: Mnie opuśćili Zrzodło wody żywey, Zrzodło bowiem duchowi świętemu Oyćiec, przetoż y od Oyca pochodzi, nazywa sye bowiem Duch Boży, y duch ktory od Boga Oyca, y duch ktory od Oyca pochodźi.

Widźisz że iedno Bostwo, iedno Zrzodło, z ktorego dwie żywo rzyce wyszły, od iednego Oyca, Syn sye rodząc, a duch święty pochodząc. Widźisz iako są ći przeklęći, kthorzy mienią dwie żrzodłe Bostwa być, y od dwu duchowi świętemu pochodźić, [ponieważ Oyciec y Syn, dwie są Personie a nie iedna]: **(картка 58 об.)**

На боцї: [1]) то҃же. [2]) тотъ же. [златоу҃ в бе́сѣдах҃ на҆ то] а҆ то́ мо́вн҃ ѡ҃ дх҃ⷭ. ішл҃. глл҃. з҃.

На боцї: [1]) Tenże: [2]) Tenże na to. A to mowi o duchu. Jan. zacz. 27.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:32 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Θеоφила^кт҃ъ сты҃и пи҃ше^т [1]), мо́ви^т х҃с, кото́рого и҃а̑ пошлю̑ ѡ ѡц҃а. и҃нде мо́ви^т пи҃смо ѡц҃ъ пошле́ а҃х҃а. а̑ тв^т мо́ви^т, и҃а̑ пошлю̑. те́ды тѡ мо́вячи, н҃ѣчо́го и҃ного не значи^т, е̑дно ро́вность пока́зуе, а̑бы́ см҃ не розумѣ^м бы́ти проти́вны^м ѡц҃е́ви. и̑ а̑ко [ты^ж] ѡ е̑дино́и бы́^тности посыла́е^т а҃х҃а, дла̀ то́го прилоожи^м ѡ ѡц҃а. а̑вов҃к^м мо́ви^т пошлю̑ его̀ са^м а҃ле ѡ ѡц҃а. тѡ е҃сть҃, жѐ и̑ ѡц҃ъ зе^во́ли^м посла́ти. а̑вов҃к^м не ѡ се́бе вывожѹ а҃х҃а, а҃ле ѡ ѡц҃а мно́ю да́е^т см҃.

тѹ̑ ѥвне Θеоφила^кт҃ъ сты҃и боро́ни^т а̑бы̀ м҃к^м а҃х҃ъ сты҃и ѡ сн҃а (картка 59 об.) похо́ди́ти, и҃́ко ты^ж и̑

дамаски^м сты҃и пи҃ше^т [2]), а҃х҃а сты҃го ѡ ѡц҃а мо́вимо, и̑ а҃х҃о^м ѡце́^вски^м м҃кнѹ́емо. а̑ ѡ сн҃а а҃х҃а немо́вимо, то́лко а҃х҃о^м сно́вски^м м҃кнѹ́емо.

ви́дишъ, хотя̀ а҃х҃о^м хр҃ы^м дла̀ е́^дности и^х бо^ства называ́емо, а҃ле ѡ не́го а҃х҃ѹ сто́мѹ и̑сходи́ти немо́вимо. а̑бы^омы мно̀го бого^м и̑ мно̀го ѡц҃е^м к бо́з҃^стѣ҃к, и̑лѝ и̑спѹща́телѐ не ѹчини́ли, што́бы бы́ло вели́кое влю^зн҃ѣ^рство. и҃́ко пи҃ше^т [3])

Teofilaktus [na słowa Pana Jezusuwe tak] pisze [1]): Mowił Chrystus Ktorego ia poszlę od Oyca, indźiey mowi pismo Oyćiec poszle ducha, a tu mowi ia poszlę, thedy tho mowiąc nic inego nie znaczy, telko rowność pokazuie, aby sye nie rozumiał byé przećiwnym Oycowi: A iako od iedney bytności posyła ducha, dla tego przyłożył od Oyca, mowi bowiem poszlę go sam, ale od Oyca, to iest, że y Oyćiec zezwolił posłać, abowiem nie od śiebie wywodzę Ducha, ale od Oyca mną daie sye.

Tu iawnie Theofilaktus broni, aby miał duch święty od Syna pochodźić: iako też y

Damascenus Swięty pisze [2]): Ducha swiętego od Oyca mowimy: y duchem Oycowskim mianuiemy, a od Syna Ducha nie mowimy telko duchem Synowskim mianuiemy, (картка 59).

Widźisz, chocay duchem Chrystusowym dla iedności ich Bostwa nazywamy, ale od niego duchowi świętemu pochodźić nie mowimy, abysmy [person iako Sabeliusz w iedne nie sliwali, ani dwu początkow, y] wiele Bogow Oycow, wypuszczaiących nie vczynili, coby było wielkie bluznierstwo, iako pisze [3])

На боцї: [1]) Θеоφила^кт҃ъ на е҃ѵ^гліе і҃ѡа́на г҃л҃. [2]) дама^с г^а а҃ї. [3]) кирѣ^м а̑ле҃ѯа^м ѡ̑ тр҃ци е̑дино́го бг҃а пи҃ше^т.

На боцї: [1]) Theofilak na ewanel v Jana 15. [2]) Dama. 11. [3]) Cyryllus o Troycy Jednego Boga.

Generated on 2015-06-23 19:15 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

кирил^{л} с҃тꙑ҇й а҆леѯа^{н}дрі́йскїй змежи тре^{х} а҆бовѣ^{м} пе^{р}со^{н} бо^{в}ски^{х}, е҆ди́на всѣ́ки^{м} спо́собо^{м} бе^{з} почá^{т}ка҄ называ́е^{т} сѧ, кото́рая е҃сть҆ ѿц҃ъ. а҆ и́ные дв҃ѣ, сн҃ъ и҆ дх҄ъ с҃тꙑ҇й о҃бѣ҄ ѿ ѿц҃а состо́ѧ^{т} сѧ. а҆^{ч} не е҆ди́ны^{м} спо́собо^{м} а҆бовѣ^{м} сн҃ъ сѧ ро́ди^{т} а҆ дх҄ъ с҃тꙑ҇й и҆схо́ди^{т}. а҆ле и҆ на^{х}то. о҃в҃сѧ ро́ди^{т}, а҆ ѡ^{в} и҆схо́ди^{т} не (картка 60 знач. Nд҃.) и^{ж} бы та^{к}, я҆къ ѿ ѿц҃а сн҃ъ и҆зꙑ҇шо^{л} ро́^{з}нѣ. та^{к}же и҆ дх҄ъ с҃тꙑ҇й мѣ^{л} ѿ сн҃а походи́ти. а҆бꙑ҇смы пе́рвое положи́ли. и҆ вто́рое, и҆ тре́тее. ѡ҆вѣдѝ сѧ таково́го блю^{з}нѣ^{р}ства, и҆ мнѡ́говжі҃а пога́^{н}ского. кото́рꙑ^{х} нб҃^{о}, и҆ кро^{н} и҆ зе^{в}съ. ѿц҃ы и҆ сн҃ове и҆ вн҃ко́ве. а҆ле на^{м} е҆ди^{н} ѡ҆бо^{м} перс҃о́на^{м} причи́ною и҆зва^{з}ко^{м} ѿц҃ъ. и҆ кнемꙋ во^{з}во́дѧ^{т} сѧ кото́рїи ѿ не́го. Ꙗ҆ко и҆

а҆п^{о}лъ ꙗ҆ꙋчи^{т} [1]), ѯ҆ на^{с} е҆ди^{н} бъ҃ ѿц҃ъ ѿ кото́рого всѣ҆.

и҆ вдрꙋго^{м} мо́ви^{т} [2]). а҆бовѣ^{м} и҆^{з} не́го и҆ ни^{м} и҆ в҃ не^{м}, всѣ҆, то-мꙋ сла҆ва.

И҆ѯ҆сти^{и} с҃тꙑ҇й мꙋ҆чени^{к} и҆ вели́кий фїлосѡ́фъ пи́ше^{т} [3]). Понева^{ж} ѿ свое́и и҆сности ѿц҃ъ сн҃а ро́ди^{л} ѿтое́и^{ж} дх҄а с҃тго прои^{з}вѣдѣ҆.

Cyryllus święty Alexandryski zmiędzy trzech abowiem Person Boskich, iedna wszelakim sposobem bez początku nazywa sye, ktora iest Oyćiec, a ine dwie, Syn y Duch święty obie od Oyca *sstały sye,* acz nie iednym sposobem, abowiem Syn sye rodźi, a duch święty pochodźi, ale y nadto, ow sye rodźi, a ow pochodźi, nie iżby tak iako od Oyca Syn wyszedł rodnie, także y duch święty miał pochodźić od Syna, abysmy pierwsze położyli, y wtore, y trzećie, *odstąp* takowego bluźnierstwa, Politheyiey Pogańskiey, (**картка 59 об.**) ktorych Niebo, y Kron, y Zews, Oycowie, y Synowie, y wnękowie, ale nam ieden obudwom personam Przyczyną y związkiem Oyćiec, y do niego przywodzą sye ktorzy od niego. iako y

Apostoł vczy [1]). V nas Jeden Bog Oyćiec od ktorego wszystko.

Y na drugim [mieyscu] mowi [2]). Abowiem Zniego, y Nim, y Wnim wszystko, *ktoremu* chwała.

Justin świety męczenik, y wielki Filosof y Theolog pisze [3]): Ponieważ od swey istności Oyćiec Syna rodzi, od teyże y ducha swiętego wywodzi. [Y niżey w theyże kapitule mowi: Toż tedy rozumienie y o Swiętym Duchu trzymamy, że iako Syn, także y Duch od Oyca, telkoż roznym

На боцї҄: [1]) а҃. ко^{р}. и҃. [2]) кри^{м} за^{т} р҃з. [3]) и҆сти^{и} ѡ҆ кы^{з}на^{и}ню вѣ́ры гла^{в}. а҃.

На боцї: [1]) 1. korin. 8. [2]) do Rzym. zacz. 107. [3]) Justin. O wyznaniu wiary kap. 1.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:32 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Ѧ҃данáсій ст҃ы҆ вы҆нака́е т҃1) дх҃ъ ст҃ы҆ зав҃жды е҃стъ. и҆ ѡ҃номꙋ҃ бж҃еске́номꙋ кы́ти и҆ ѡ҃ ѡ҃ц҃а дака́ти см҃ и҆ и҆схо- (картка 60 об.) -ди́ти вкр҃ѕе҃.

Васíлій келúкій2) корóни т҃ похоже́ніе дх҃ѕ и҆ ѡ҃ сн҃а. и҆ [ѡ҃ше҃] мóки т҃ не ѕ҃де т҃ ю҃ж ство-ри́тель а҃ле створ҃ке́нье. ꙗ҆ вовк҃ъ з҃ѡ҃це҃ е҃гѡ҆ вк҃да́ю. а҆ не ѡ҃ц҃е҃ называ́ю. а҆ сн҃омъ принмле҃ е҃гѡ҆. а҆ не сн҃о҃ м҃кнꙋ́ю а҃ле ко-то́рꙋю до ѡ҃ц҃а приско́йто ст҃ ма́е т҃ розмк҃ю. понека҃ ѡ҃ ѡ҃ц҃а и҆схо́ди т҃.

sposobem bytności, ow bowiem swiatłość z swiatłości, rodźi sye, a ow tak że swiatłość z swiatłości, nie rodzeniem ale pochodzeniem wychodźi]. (**картка 60 знач. 0.**).

Athanazyusz święty wyznawa1): Duch Swięty zawżdy iest, ktorego Boskiego być, y od Oyca dawać sye y pochodźić wierzymy.

Bazyli Wielki2) broni pochodzenie Duchowi [świętemu] y od Syna, y [iesli co będzie od Oyca y od Syna trzećiego] to stworzenie anie stworzyćiel będźie, iako mowi [przećiw Aryusza, y Sabeliusza pisząc temi słowy: Abyś nie rozdźielił od Oyca y od Syna Ducha świętego, niechże cię zawśćiągnie podanie: Pan tak nauczył, Apostołowie przepowiadali, Oycowie zachowali, Męczenicy vmocnili, dośić miey na tym, abyś tak mowił iakoś sye nauczył, y nie mow tak mudruiąc: nie rodzony iest albo rodzony, iesli nierodzony, to Oyćiec, iesli rodzony to Syn, a iesli nie iakiego co od nich tedy stworzenie], ia bowiem onego z oycem wiem a nie Oyca go mowię, y z Synem przyiąłem go, a nie nazywam Sy- (**картка 60 об.**) nem, ale ktorą do Oyca ma

На бощї: 1) а҆данáсій посла҃ мѣ к҃ сарапїѡ́нѕ. 2) касí-лій на а́рїа҃ и҆ на савéлїа҃.

На бощї: 1) Atanazi w epistole. 2. do Sarapiona. 2) Bazyliusz na Ariusza y na Sabeliusza.

Generated on 2015-06-23 18:32 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

а̂ на ко̾нцѣ сло́ва того̀ пи̂шетъ[1]), а̃ле къ и̃стинѣ сы̃нъ ѿ бо̃а. и̂ дх̃ъ ѿ бо̃а. понева̑ж и̂ сы̃нъ ѿ ѻ̃ца̀ и̂зы̀де. и̂ дх̃ъ ст̃ы́и ѿ ѻ̃ца̀ и̂схо́дитъ. сы̃нъ ро̾дитъ, а̂ дх̃ъ ст̃ы́и и̂схо́дитъ.

Маѯи̾мъ ст̃ы́и пи̂шетъ[2]). е̂ди̾нъ доброт[л]и́вы́и, е̂дино́го сы̃на роди́тъ̑, и̂ дх̃а ст̃го жр̾ѣдло.

Θеѡдоритъ блаже́ны́и[3]) злоѣ̾рными называ́етъ мо́кающихъ дх̃ъ ст̃ы́и и̂ ѿ сы̃на поха́дитъ. где мо́кнетъ е̃стъ те́ды дх̃ъ сы̃о̾, поне́ва̑ж вкѹпѣ е̂дно́и и̃стности з ни̾м (картка 61. знач. 0.) ѿ ѻ̃ца̀ и̂схо́дитъ, е̂сли̑ кто̀ та̑к его̀ вы̾нава́етъ. я̃ко бл̃гочести́вы́и го́ло̾съ пр̈и̃ймѹ̃мо. а̂ е̂сли̑ рече̑тъ кто̀ и̑̾ ѿ сы̃на а̃лбо сы̃о̾м бы́тно̾ст свою̀ ма́етъ. я̂к' сромо́тны́и и̂ нечести́вы́и ѿтве́рзмо. вѣ̀рѹ̃мо е̃ѕ мо́кающомѹ. дх̃ъ кото́рый ѿ ѻ̃ца̀ и̂схо́дитъ[4]). на̑̾то.

Дама̾съ [ст̃ы́и] па̂па, в ли́стѣ свое̾м до па́влина пи̂шетъ[5]). Ѐсли̑ кто̀ не рече̑тъ дх̃ѹ̃ сто́мѹ ѿ ѻ̃ца̀ бы́ти ко и́стинѣ̀ и̂ ко пра̑̾ѵдѹ, я̃ко и̂ сы̃ѹ ѿ бж̃ствено́и и̃стности, и̂ е̃ѕ

Przyswoitość rozumiem, ponieważ od Oyca pochodzi.

A na końcu tego Kazania pisze: prawdźiwie Syn od Boga, y Duch od Boga, ponieważ y Syn od Oyca wyszedł, y Duch święty od Oyca pochodźi, Syn sye rodźi, a Duch swięty pochodźi.

Maxim święty pisze[1]): Jeden dobrotliwy, iednego Syna rodzący, y Duchowi świętemu źrżodło.

Theodorytus Błogosławiony[2]) złowiernemi nazywa, ktorzy mowią aby duch święty od Syna pochodził, [y tak pisze] mowiąc: Jest tedy Duch Synow, ponieważ wkupie iedney istnośći z nim od Oyca pochodźi, y iesli go kto tak wyznawa, iako pobożny głos przymuymy, a iesli kto mowi, iż od Syna albo Synem bytność swoię ma, iako sromotny y nie vczćiwy odrzućmy, wierzmy Bogu mowiącemu: Duch ktory od oyca pochodźi[3]). Nadto (**kartka 61**).

Damazus Papież w Liśćie swoim do Pawlina pisząc [mowi][4]): Jesli kto nie mowi duchowi świętemu od Oyca być istotnie y prawdźiwie, iako y Synowi od Boskiey istnośći y Bogu Bo-

---

На бо̾цѣ: [1]) [то̾ѫ̀е]. [2]) маѯи̾мъ г̾ а̃ї. [3]) Θеодори́тъ. [4]) Бо́лше хр̃ѣ и̂ѣ̾зли а̂ргѹмѣ̾нтѡ̾м вѣ̀рити ма́емо. [5]) дама̾съ къ зѣпо̾ны̾х правíлѣ̀х.

На бо̾цѣ: [1]) Maxim kap. 14. [2]) Theodorytus we wtorey kapit. o początku pisze to. [3]) Więcey chrystusowi a niżli argumentom wierzyć potrzeba. [4]) damazus w zupełnych Nomokanoniech.

Generated on 2015-06-23 19:15 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

бжїѧ слова нехай бѹдет проклят[1]).

Такожъ и на соборѣхъ вселенскихъ вселенскими стыми проклято такого которыйъ бы смѣлъ што до выznанїа вѣры приложити [или] Вынати, или Вмѣнити а иж [то] формозъ папа римскїй смѣлъ вчинити и довыznанїа вѣры в рымѣ похожденїе дха стомъ и Ѿ сна приложити (картка 61 об.) Ѿ всѣхъ теды клятва на немъ ест. и на тыхъ которыхъ з нимъ зезволаютъ и сно Ѿчее непристоне повѣдаютъ, и Ѿцепивши са, вѹставичне противъ правды стго дха борѧтъ[2]). которыйъ грѣхъ ни всій вѣкъ никогдыцыйъ не естъ Ѿпущоны. Гди їсе змилѹй са над ними дай имъ вѹзнанѧ.

żemu słowu niech będźie przeklęty.

Jako też y na Soborach powszechnych wszystkimi świętemi przeklęto takiego, ktoryby śmiał co do wyznania wiary przyłożyć, odiąć, albo odmienić, a iż Formos Papież Rzymski śmiał vczynić, do wyznania wiary w Rzymie pochodzenie duchowi ś. y od Syna przyłożyć, od wszystkich tedy klątwa na nim iest, y na tych ktorzy z nim zezwalaią, a Synu oycowskie nie przystoynie powiadaią, y odszczepiwszy sye vstawicznie przeciw prawdy świętego ducha *vpor wiodą*[1]), kthory Grzech ani na tym świecie, ani na onym nie iest odpuszczony, Panie Jezu Chryste zmiłuy sye nad nimi, day im vznanie. (**картка 61 об.**).

ЗНѢКЪ ѮСМЫИ.

Znak Osmy.

Хс правдивыйъ бжїй единородный снъ. юже не прійдетъ Ѿ земѣлѣ. еслй ктò прїидет в пустынѧх [при]видѣнїѧ показовзвючи не выходй. Ѿвде хс, лѫко Ѿно там, не вѣръ надолѫ и на землю несмотри ѭ, аковѣмъ з небѣ прїидетъ влѫка, не самъ единъ ако пѣрше, але з мнѡгими аггелкїми тмами Ѡкрѹжалемъ. анѣ тѝхо ако дѫждъ на рѹно,

Chrystus prawdźiwy Boży Jednorodzony Syn iuż nie przydzie od ziemie, iesli kto przydzie w pustyniach widzenia pokazuiąc nie wychodź, y mowiąc: Owdźie Chrystus, albo ono tam nie wierz, na doł y na ziemię iuż nie patrz, abowiem z Nieba przydźie Władarz, nie sam ieden iako pierwey, ale z wielkimi mnostwy Anyelskimi okrążony, ani

На боцї: [1]) [иншее дѹх ал иншее дыханїе їѡн. гл. лг]. [2]) мѳ. вї. [зач. мз.].

На боцї: [1]) math. 12.

Generated on 2015-06-23 18:32 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

а҃ле і҆ако҃ъ блискавица выхо́дитъ ѿ всхо҃а сл҃нца а҆ о҆ка- (картка 62) зв҃етъ сѧ на за́падъ, такъ бу҃детъ и҆ прихо҃дъ сн҃а чл҃ч҃ого. и҆ за҃ мо́витъ, ѡ҆ба́чаетъ сн҃а чл҃ч҃ого на о҆болоцѣ҃хъ и҆дѹ́чого, з мо́цѭ и҃ сла́вою вели́кою. и҆ по́шлетъ а҆г҃лъ свои҃хъ з вели́ки҃мъ го́лосо҃мъ, и҆ да́лѣ҃.

А҃ле і҆ако҃ъ пе́рше гды́ сѧ хотѣ҃ къчлове́чити и҃з па҃ны сѧ народи́ти ѡ҆жида́емы҃и б҃ъ. дїа́во҃ѵ҃ бу҃пе́ре҃ѵ҃ ѡ҆бри́ди҃ѵ҃ хи҆тро спра́ву зве҃ѵ҃ши лю҃ ба҃ѵ҃кохва҃ѵ҃ство҃ѵ҃. лжи́выми бога́ми кото́рїе сѧ роди́ли, и҆ и́ны҃хъ роди́ли. а҆бы҃ сфа҃ѵ҃ше҃ѵ҃ бу҃переди́ѵ҃ши не҃вѣ҃рнѹ бу҃чини҃ѵ҃ пра́ѵ҃дѹ.

та҃кже и҆ дрѹгі́й ра҃з, и҃же ма́етъ прїи́тї х҃с пра́ѵ҃ди́вы҃и по҃ѵ҃по́рѹ дїа́ко҃ѵ҃ со҆бѣ҃ взя́ѵ҃ши гла́ѹпы҃хъ проти́ѵ҃ники҃ѡ҃ѵ҃ ѡ҆чекива́нїе, а҆ на҆́ко҃ѵ҃ше ѿ ты҃хъ, кото́рїе ѿ жидо҃ѵ҃ства. Приведе́тъ і҆ако́го҃с чл҃ка ко́҃ѵ҃хва в чо́рнокни́жствѣ҃ и҆ к чарова҃ѵ҃ю и҆ в҆ кѹкгла́рствѣ҃ всѣ҃ зло҃е бу҃мѣ҃ючо҃г, (картка 62 об.) хвата́ючого со҆бѣ҃ преложе́҃ѵ҃ство. Ри́мского цр҃ства. а҆ фа҃ѵ҃ши́вое х҃о҃ѵ҃ назове́тъ сѧ и҆ хв҃ы҃ѵ҃ на҃ѵ҃виско҃ѵ҃ жидо҃ѵ҃ зради́тъ кото́рїи сѧ е҆гѡ̀ сподѣ҃ва́ютъ а҆бы҃ з ни́ми ме́шка҃ѵ҃; а҆ посторо҃ѵ҃ни҃хъ спра́вами во҃ѵ҃ше́бны҃ми и҆ кѹкгла́рскими по҃ѵ҃стѹ́пающи.

też cicho iako deszcz na Runo ale iako Błyskawica [oświecaiąc, abowiem sam mowi: Jako kiedy Błyskawica] wychodźi od wschodu Słonca, a vkazuie sye na zachodźie, tak będzie Y przyśćie Syna Człowieczego. Y zaś mowi: Obaczą Syna człowieczego na obłokach idącego, z mocą y chwałą wielką, y poszle Anyoły swoie z wielkim głosem y daley.

Ale iako pierwey gdy sye *miał* człowiekiem stać, a z Panny sye narodźić oczekiwaiący Bog, dyiabeł w przod chytrze ohidźił sprawę, (картка 62) zwiodszy lud bałwochwalstwem, łżywymi Bogami ktore sye rodźili, y inszych rodźili, aby z chwałszem vprzedziwszy, nie wierną vczynił prawdę.

Tak też y drugi raz, że ma przyść Chrystus prawdziwy, *przyczynę* Diabeł sobie wźiąwszy, głupiech przećiwnikow oczekiwanie, a nawięcey od tych ktorzy od Zydowstwa. Przywiedźie [tedy] iakiegoś człowieka wieszczka, w Czarnokśieżstwie y w czarowaniu, y w kuglarzstwie wszystko złe vmieiętnego, chwytaiącego sobie Przełożeństwo Rzymskiego Panstwa, a fałszywie Chrystusem nazowie sye, y Chrystusowym nazwiskiem Zydow zwiedźie ktorzy sye go spodźiewaią, aby z nimi mieszkał: a postronnich sprawami *Praktekarzskimi* y kuglarzskimi podstępuiąc.

Generated on 2015-06-23 18:32 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

ВЫРОЗѢМѢНѢ.

Окде ѯс ѧлбо ѡно́ тамъ невѣръ тотъ знакъ ѡ̑смы̀ з пе́рвымъ сѧ зграждаетъ и́ о́ного ѡбѣсня́етъ, ѹ̑казꙋючи намъ зводи́тела ѧ̑вне кото́рый мѣсто на рімскомъ пꙋстꙋ̑ствѣ ѹ̑сѣ́сти. пꙋ́ство т҃ѳ на земли́ ѡ̑богати́ти сѧ, и к'мѣсто ѯа назва́вши сѧ всѣхъ до се́бе ѡ̑ цр҃кве зводи́ти. ѕдова́нѣмъ, и пышны́ми мꙋрамн. мѣстъ и̑ косте́ловъ свѣ́тлыхъ, и до́статкомъ мале́тностѣ̀ и̑ сла́вою сѣ́та того̀ пре́ѧмлючи. в чомъ насъ ѯс ѹ̑поминаетъ мо́вячи[1]). **(картка 63)** е̑сли́ ѕдатъ вамъ мо́вити, ѻ̑вде е̑стъ ѯс в пѹстыни, то̀ е̑стъ, в пѹсто́ш'ныхъ и̑ дочасны́хъ ре́чахъ, не выхо́дѣте ѡ̑тколѧ невыходи́ти, ѡ̑ е̑дино́и сто́и собѡ́рнои цр҃кве, ѡ̑ старожи́тнои, и̑ неподозре́нои вѣ́ры. ѿра́въ заставно́вленои и̑ дх҃о́мъ сты́мъ змо́цненои пра́вды. за новы́ми ере́мн и̑ ѿщепе́нствы невыхо́дѣте. и̑ е̑сли́ рекꙋтъ вамъ ѡ̑ѕде ѯс в ѕдо́ванѧхъ не и̑мѣте вѣ́ры. не спо́дѣва̀ сѧ пра́вды хр҃вы гдѣ̀ ѕдова́нѣмъ и̑ сѣ́та сего̀ могꙋ́ство́мъ поставля́ютъ сѧ. на́до и̑ на́ зе́млю несмотри́ ю҃ж. з не́ба бовѣ́мъ вла́ка прі́йдетъ. а̀ кто́ сѧ т҃ѳ на земли́ на̀ всѣхъ поно́ситъ, дꙋха а̑нті́хрнстока е̑стъ стережи.

На боцї: [1]) ма.кд.

Wyrozumienie.

OWdźie Chrystus, albo ono tam nie wierz) Ten Znak osmy z pierwszym sye znakiem **(картка 62 об.)** zgadza y onego obiaśnia, vkazuiąc nam iawnie zwodźiciela, ktory miał na państwach *ziemskich* vśieść, y państwem tu na źiemi bogaćić sye, y w miasto Chrystusa nazwawszy sye, wszytkich do śiebie od Cerkwie Chrystusowey zwodźić, budowaniem y pysznemi murami miast, [Zamkow] y świetnych Kościołow, y dostatkiem maiętnośći y sławą świata tego zwodząc, w czym nas Pan Chrystus vpomina mowiąc[1]): Jesli będą wam mowić owdźie iest Chrystus w Pustyniach, to iest, w pustosznych y doczesnych rzeczach, nie wychodźcie, skąd niewychodzić: od iedney świętey [Katolickiey] Soborney [y Apostolskiey] Cerkwie [Greckiey] od starożytney y nie podeźrzaney wiary, od raz zastanowioney, y duchem świętym zmocnioney prawdy, za nowymi herezyiami y odszczepieństwy nie wychodźćie, y gdy wam mowić będą: Owdźie Chrystus w budowaniach, nie wierzćie. Nie spodźieway sye **(картка 63)** prawdy Chrystusowey, gdźie budowaniem, y potężnośćią świata tego stawią sye: Nadoł y na źiemię nie patrz iuż, z Nieba

На боцї: [1]) Math. 24.

Generated on 2015-06-23 18:32 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Ѧбокѣ пре хвы прихо-
до пе́рши вѣдаючи ша́та,
иж сн҃ъ бж҃ій, мѣ са чла҃ко
ста́ти. звѣ бы на́рш (картка
63 об.) лю҃ский на бо҃вохва
ство а҃бы ты вс҃х б҃ѡ ѡкри-
ди и х҃а ѻупреди҃ши вс҃х ѡ
б҃а ѡкѣ. х҃с правди́вый при-
ше҃ши ста́лса пре҃са чла҃ко.
вс҃к ба҃ва́ны вы́гладиа, и лю҃
допо҃на҃ма б҃а прїкѣ҃ [1]). в кото́ро
члч҃ствѣ зно́ѡ за з не́ка прїй-
ти ма́е вс҃х сѫди́тн. Ѧле ша́-
та и ѡ то вѣдаючи, иж х҃с
пра҃ди́вы сн҃ъ члч҃ій дрѫгій ра҃
прїйти ма́е. з невымо҃ными
ро́скошми и цр҃ством нбсны,
вс҃х свои҃х хотѧчи сн҃ми цр҃-
ства ѻучини́тн. и на вѣ҃ные
ро́скоши посади́ти, зно́ѡ
х҃а ѻупрежда́е и высыла́е ю҃ не
бе҃дѫ́шные бо҃ваны. а҃ле чла҃ки
живы́и лже хр҃ты, кѣто́рїе х҃ѡ
подобачи́ са. бо́лше собѣ а-
нѣ҃жли хв҃и вѣ҃рити ка́жѣ. и
пре҃ о҃ны лю҃ хв҃ъ до а҃нтїхрїста
ѡкѡди. вса́ки спо́сово
стара́ючи (картка 64) а҃бы вс҃к
о҃номѣ ѡста҃немѣ лжѣ х҃ѡ, а҃ко
йсти҃номѣ х҃ѡ поклони́ли са
кото́рій вм҃ѣсто х҃а бы́ти са
назва́ са. и вчїни҃ши са кнѧ-
жа́е сѣ҃кта того, и ѡкога-
ти҃ши с҃ѡ на зе҃мли па҃ство

На боцї: [1]) а҃ корн҃. и҃.

bowiem Władarz przydzie, a ktho sye tu na źiemi nad wszystkich podnośi, ducha Antichrystusowego iest strzeż sye[1])

Abowiem przed Chrystusowym przyśćiem pierwszym, wiedząc Szatan, że Syn Boży miał sye człowiekiem stać, zwiodł był narod ludzki na Bałwochwalstwo aby tym wszystkich Bogu ohidźił, a Chrystusa vprzedźiwszy wszystkich od Boga odwiodł, Chrystus prawdźiwy iednak przyszedszy stał sye człowiekiem, wszystkie bałwany wygładźił, y lud do poznania Boga przywiodł[2]): w ktorym człowieczeństwie znowu zaś przyść ma wszystkich sądźić, ale szatan y o tym wiedząc, że Chrystus Bog prawdźiwy Syn człowieczy drugi raz ma przyść, z niewymownemi roskoszami y Krolestwem Niebieskim, chcąc wszystkich swoich Synmi Krolewstwa (**картка 63 об.**) vczynić, y wiecznych roskoszy *domieśćić*, znowu Chrystusa vprzydza, y wysyła, [lud od Boga odwodząc] iuż nie bezduszne bałwany, [ktore są wyniszczone], ale człowieki żywe Chrystus y łżywe, ktorzy Chrystusowi podobiąc sye, więcey sobie aniźli Chrystusowi wierzyć każą, y przez onych lud [Pana] Chrystusow do Antichrystusa odwodźi, wszelakim sposobem staraiąc sye, aby wszyscy onemu ostatniemu Lżechrystuso-

На боцї: [1]) [kołas. 2. zacz. 255. [2]) 1. kor. 8.

Generated on 2015-06-23 19:15 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

и всего̀ свѣта wпѣкшно^{м} назва^{в}ши сѧ, взѧ^{в}ши на сéбе бжїю и свѣцкую влáдзѣ, на всю̀ вселéн'нюю послw^{в} выслáе^{т} [1]) вс^{х} крóлѣ^{в} до сéбе и до своéи столи́цы згромажáючи. áбы wно̃е мѣ^{с}то его̀ вавило^{п} велúкое зовсе^{м} на ро^{з}лá^{н}е крóве гото́во бы̀ло. которое вавило^{п}, хс и́сти^{н}ы̀ з свои^{м} кролé^{в}ство^{м} потлýми^{т}. w чо^{м} читáй во w^{б}ѧвлéнии сто̃го iwáна [2]).

[Abowiem] iako przed pierwszym przyśćiem Pana Chrystusowym, nad wszystkie Bałwany był ieden nawiętszy Bałwan w Babilonie przy Krolu Nabuchodonozorze [4]), ktoremu [iako Bogu] aby sye wszyscy kłaniali, Krol roskazał. gdy w Trąby Piszczki y Organy grano, ktory na on czas sprawą Bożą przez trzech młodźieńcow zwiećiężon iest.

[Ѩ] ѩкъ пре^{д} хсовы^{м} прихóдо^{м} пéрши^{м}, на^{д} вс^{х} бо^{г}ка^{м} wбы^{д} ѣде^{и} нáйболший бо^{г}ка́нъ в'вавилóн'к при крóлю навходоносóр'к [3]). котóром^{ѕ} кро^{д} вс^{м} росказа^{в} (**картка 64 об.**) клáнѧти сѧ- гды̀ к трýбы и wр^{г}áны с пúщки йграно. котóрый тогды̀ справою бжїею пре^{в} трóхъ млоде^{и}цw^{в} звѣ^{т}ѧжо^{и} ѣ^{с}тъ [4]).

Также y teraznieyszym mnogim łżechrystom, ieden iest nawysszy łżechrystus, onemu ostatniemu Antichrystu Predotecza,

Тѧ^{к} и тепéр'кшни^{м} мнẃг^{и}м лжѣ хр^{с}то^{м}, ѣди^{н} ѣ^{с}тъ нáвышїй лжѣ хс. о̃нóмѕ wстáтнемѕ анътíхристѕ предотéча. которо-

wi, iako prawdźiwemu Chrystusowi pokłonili sye, ktory wmiasto Chrystusa być sam nazwał sye, a vczyniwszy sye Kśiażęćiem świata tego, y obogaćiwszy sye tu na źiemi Państwem, y wszystkiego świata Opiekunem nazwawszy sye, wźiąwszy na sye Bożą y świecką władzę, na wszystek świat posłow wysyła [1]), wszystkich Krolow do śiebie y do swey Stolice zgromadzaiąc, aby ono miasto iego Babilon wielkie, ze wszystkim na rozlanie krwie gotowe było [2]), ktore Babilon **(kartka 64 znac. R.)** [y Lżechrystusa onego] Chrystus prawdźiwy swoim Krolestwem potłumi, o czym czytay w obiawieniu S. Jana [3]).

На бощї: [1]) апо^{к}. sї. [2]) апо^{к} ѯі. [3]) данїи^{л}. г^{л}. г. [4]) [на^{в}ходоносо^{р} при своe^{м} бо^{г}ва́н'к, а а^{н}тїхристъ при своéй wкридлúвости прослав'лáе^{т} сѧ].

На бощї: [1]) Apok: 16. [2]) [Apok: 17]. [3]) Apok. 17. [4]) Daniel 3. [5]) Apok. 11.

Generated on 2015-06-23 18:32 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

рій ѡсѣ столи́цѫ вѣтаро вавило́нѣ. а̂ а̂ко т҃ѫ ни́же Кири сты̀ пи́шетъ к старо рі́мѣ. Кото́рого хс̃ и̂сти́ны̀ пре свои́х ѻу҃го́никѡ Є̂но́ха и̂ и̂лію[1]). фа́ши́вцем прѐ всѣ́ми ѻу҃каза́вши дх҃омъ ѻу҃стъ свои́хъ ѻу҃бі́етъ.

khtory ośiadł Stolicę w starym Babilonie, a iako tu niżey Cyryllus święty pisze w starym Rzymie, kthorego Chrystus prawdźiwy przez swoich Vhodnikow Jenocha y Heliasza, fałszywcem vkazawszy przed wszystkimi Duchem vst swoich vbije, [gdy do Jeruzalem przydźie]. **(картка 64 об.).**

ЗНАКЪ ДЕВѦТЫИ.

А прі́йдетъ прѐрече́нный а̂нті́христъ ты́ спо́собо гды̀ вы́полнѧтъ сѧ л҃ѣта Ри́мскоѧ па́рства, и̂ бли́зко ю҆́же бѫдетъ коне́цъ всего̀ сѣ́та. Тогды̀ повста́нѫтъ дѣ- **(картка 65 знач. П.)** сѧ кро́ле ри́мски на роны́х мѣ́сцех, а̀ е̂дино́го ча́сѹ пану́ючи. то̀ па по ты́х е̂динаца́ты̀ а̂нті́христъ кѫгляр҃скою зло́ю хи́тростю по́р'кетъ вла́дзѫ ри́скѫю[2]). Трех тѣ́ды прѐ ни крѫлю́ючих зго́л'дѫетъ дрѫги сѣ́ми ма́ючи по̀ собо́ю.

з спе́р'вѫ споко́ны, и̂ ба́ны и̂ розу́мны чи́сты и̂ мілосе́рдны, обла́не бѫдетъ сѧ пока́зовати. а̀ знака́ми и̂ чѫдамн фа́ши́выми по́стѫпки кѫгля́рскими. жидѡ ѡ҃шѫкава́вши до ца́кѫ. а̂коы вла́с-

A Przydźie wprzod mianowany Antichrystus tym sposobem: Gdy sye wypełnią lata Rzymskiego Państwa y blisko iuż będźie koniec wszystkiego świata, na ten czas powstaną dźiesięć Krolow Rzymskich, na roznych mieyscach a iednego czasu panuiących tedy po tych iedenasty Antichrystus kuglarską złą chitrością porwie władze Rzymską[1]). Trzech tedy przed nim Kroluiących zhołduie, drugich śiedmi maiąc pod sobą.

Spierwu spokoynym, y bacznym y rozumnym, czystym, y miłosierdnym obłudnie będźie sye pokazywać a znakomi y cudami fałszywymi, [y] podstępki kuglarzskimi Zydow oszukawszy doszczędu, iako by własny Chry-

На боцї: [1])а̂по. а̂ї]. [2]) к рі́мѣ пов'ста́нетъ а̂нті́христъ и̂ до є҆рⷭ̃ліма по̀детъ а̂ко тїтъ котóрїй бы фїкгу́рою е̂го̀. Θеѡфїла́кт' на ма. к҃д.

На боцї: [1]) w Rzymie Antichrystus powstanie y do Jeruzalem poydźie, iako titus ktory był figurą iego. theofi. in mat. 24.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:32 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

нꙑ҃ хр҃с, котóрого ѡ҆нѝ ѡ҆чекиⷤáю⁓. а҆ на ѡ҆стáтцѣ ѿмѣ́ни⁓ сѧ злосли́вꙑ҃ срóкгостѧми, и҆ пра҃в ламá҃нѣ҃. и҆ⷢ ꙗ҆вдѣ⁓ переѯходи́ти вс҃ѣ҃ пе́р҃ше ѥ҆гѡ́ вꙑ҃ши҃ нєспраⷤедли́ви҃, и҆ безéцны҃, и҆ ꙗ҆вдѣ⁓ ѻ҆бы́йцею и҆ прúкри҃, немилосéрдны҃ и҆ ро҃змаúты҃ до́ вс҃ѣ҃ а҆ ѡ- (картка 65 об.) -соблúвѣ на на҃ѕ хр҃тїѧ҃ хра҃п маю́чи.

на по́лчварта а҆́кта та҃ⷦ ꙗ҆вдѣ⁓ [ѡ҆кро⁓не] збы⁓кова́ти. а҆ⷢ ктѡ́ры҃ з нéба сла́҃ны҃ прихо́до҃ ѥ҆диноро́҃ного сн҃а бо́жого г҃а нш҃его і҃с х҃а пра҃вдúвого потлу́҃ми⁓ сѧ. кото́рїй ѻ҆бы́вши дх҃о҃мъ ѻ҆у҃стъ свои҃ ро҃ствꙋ ѡ҆гнє҃номꙋ ѿда́сть ѥ҆гѡ́.

Того́ ѻ҆чимѡ́ не пло́҃но мо́ⷤчи, а҃ле ѿ ст҃го пи҃ма́ збираю́чи. А҆́ле на҆ болшей сегѡ́ дн҃а чи́тано⁓ пр҃о́роцтва данúлова перена́҃ши. И҆́ко҃ⷢ и҆ а҃рха҃нгел҃ъ гаврїи҃ пов҃кла҃ъ та҃ⷦ мо́ⷤчи.

зв҃ѣ҃р҃ четве́ртꙑ҃, па҃ство четве́ртое ꙗ҆вдѣ⁓ на земъли́. кото́рое бу҃детъ превыша́ти вс҃ѣ҃ па́нства. А҆́ тѡ́ заúсте рíмъского костéла ѻ҆чúтел҃ѣ с҃т⁓ вы⁓да́вцами.

Пе́рвое вок҃ѣ҃ сла́вное бы́ло па҃ство Асирíйское. А҆́ кто́рое ми҃ско́е ке́спол҃ (картка 66) з пе́рски҃. А҆́ пото́҃ тре́тее македо҃ское. Четве́ртое нн҃ѣ҃ цр҃ство рíм҃ское.

А҆́ пото҃ⷢ за҃ѕ гаврїи҃ выкладáючи мо́ви҃. Де́ⷭ⁓ рш⁓ ѥ҆гѡ́ Де́ⷭ⁓ кро́ле҃ повста́не⁓. и҆ по не҃ⷢ пов҃ста́не⁓ дрꙋгúй, кото́рїй

stus ktorego oni oczekiwaią a na ostatku odmieni sye złośliwy, srogością y Praw łamaniem, [tak] że będzie przewyszać wszystkich przed **(kartka 65)** nim będących niesprawiedliwych, a bezecnych: y będzie *mężoboycą*, y Przykrym, niemiłośiernym, y rozmaitym do wszystkich, a osobliwie na nas Chrześćijan chrap maiąc.

Na połczwarta lata thak będźie zbytkować, aż wtorym z nieba sławnym przyśćiem Jednorodzonego Syna Bożego Pana naszego Jezusa Chrystusa prawdźiwego potłumion będźie, ktorego vbiwszy Duchem vst swych, Rodzaiowi ognistemu go odda.

[A] tego vczymy nie płonno mowiąc, ale [od] świętego pisma zbiraiąc, a nawięcey od dźisieyszego dnia czytanego Proroctwa Danielowego przeiąwszy. Jakoż y Archanioł Gabryel powiedźiał tak mowiąc:

Zwierz Czwarty, Państwo czwarte będźie na źiemi, ktore będźie przewyszszać wszystkie Państwa: A tego zaiste Rzymskiego Kościoła Vczyćiele są *podawcami*. **(kartka 65 об.)**.

Pierwsze bowiem, sławne było Państwo Asyryskie. A wtore Miedskie, wespoł z Perskim. A potym trzećie Macedońskie. Czwarte dźisia Państwo Rzymskie.

A potym zaś Gabryel, wykładaiąc mowił: Dźieśięć Rogow iego, dźieśięć Krolow powstanie: a ponim powstanie drugi, ktory

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:32 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

перѣ́деⷮ вс҃ѣхъ пе҃рши҃хъ зло́стю[1]). не то́л҃ко мо́виⷮ деⷭ҃тѝ, а҃ле и҃ вс҃ѣхъ кото́рїе пре҃хъ ни҃мъ бы́ли, и҃ трⷯ҃хъ кро́левъ зго҃ⷣⷭ҃еⷮ. Ѥ҃ѣдати при́стоиⷮ, и҃же зме́жи ты҃хъ деⷭ҃тѝ тро҃хъ зго́ла зва҃чиⷮ, же́ са́мо ѡ҃смъ бу҃деⷮ пановáти. И҃ слова҃ бу҃деⷮ мо́кити блюⷭ҃нѣ́рскіе проти҃ на҃ки҃ше́го безако́н҃никъ.

przechodzić będźie wszystkich pierwszych złością[1]), nietelko mowi dźiesięći, ale y wszystkich ktorzy przed nim byli, y trzech Krolow zhołduie. Wiedźieć [thedy] przystoi, iż z między tych dźieśięći, trzech zgoła zwalczy, że samo osmy będźie Panować. Y słowa bluźnierskie mowić będźie przećiw nawyszszego Bezzakonnik.

БЫРОзꙋМѣѥ.

Дво҃а҃кїй спо́со҃ ѡ҃ наста҃ва́ю а҃нтїхрїста на па́нствѣ рі҃ско҃ кири҃ сты́й ѡ҃ про҃ро́чества зобра҃ви҃ на҃ ѡ҃повѣ́даⷮ. Пе́рвы҃ ѡ҃ кото́рого ча́сꙋ а҃нтїхристо́ко па҃- (картка 66 об.) ство в рі́мѣ мѣ́ло҃ зача́ти. а҃ко мо́виⷮ. Гды́ са҃ вы́по҃на҃ⷮ лѣ́та рі҃ского па́нства. немо́киⷮ гды́ зꙁѣ́рено бу҃деⷮ, а҃ле гды́ са҃ вы́полна҃ⷮ лѣ́та. то҃ е҃стъ кгды́ ю҃же рі҃мо҃ⷨ цѣ́сарѣ не бу҃ⷣⷭ҃ⷮ влада́ти, а҃ко нн҃ѣ ви́ди҃ и҃же не вла́днⷭ҃ⷮ.

Не розꙋмѣ́же а҃кы рі҃ское па́҃ство а҃нтїхри҃ⷭ҃ⷮ пе́рше мѣ́лъ зꙁѣ́р(и)ти. а҃ пото҃ⷨ е҃го҃ мо́цꙋ доста́вши на не҃ ꙋ҃сѣ́сти. гды҃же не мо́глибы са҃ та҃ⷦ прꙗ҃ко гдѣ́ и҃де на таковꙋ́ю мо́цъ здобы́ти. понева҃же са҃ ѡ҃ста́҃нїй е҃но по́҃чкарта лѣ́та бу҃деⷮ. [а҃ле за ча́сꙋ е҃го҃ предо·

Wyrozumienie.

DWoiaki sposob o nastawaniu Antichrystusa na Państwie Rzymskim Cyryllus Swię- (картка 66) ty zebrawszy od Proroctwa nam powiada. Pierwszy, Od ktorego czasu Antichrystusowe Państwo w Rzymie miało sye zacząć, iako mowi: Gdy sye wypełnią lata Rzymskiego Państwa, nie mowi gdy zburzono będźie; ale gdy sye wypełnią lata, to iest, gdy iuż Rzymem Cesarze nie bedą władnąć, iako dźiś widźim że nie władną [iako pierwey].

Nie rozumieyże aby Rzymskie pańswo Antichrystus pierwey miał zburzyć, a potym go mocą dostawszy, na nim miał vśieść gdyż [iako widźim], nie mogłby sye thak prędko *w inych stronach* na takową moc zdobić, [aby mogł tak wielkie Państwo zburzyć], *ku temu* sam on ostatni

На боцї: [1]) ѡ҃ста҃нїй тепе́рѣшнихъ зло́стю пере́йⷣе.

На боцї: [1]) Ostatni teraznieyszych złością przeydźie.

Generated on 2015-06-23 18:32 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

тéчѣ], в рíмѣ. пáнство и̂ влá-дзѕ цⷭкáрскꙋю ѡ̑стꙋ́дши, ѥ̂мѕ мѣ́ли пáнства примножáючи мⷭцѣ готовáти. котóрїи тѡ̀ аⷭнтíхристовы предотéчѣ и̂ его̀ влáдза. ꙗко Златоꙋ́стый пи̑шеⷮ мóкачи[1]). гды́ (картка 67) сѧ зопс̑ѕеⷮ рíмскаѧ влáдза, тоᵍды́ аⷭнтíхристово зачнéⷮ сѧ кладаᵖство. ꙗкне в рíмѣ ѿ того́ сѧ чáсѕ почáла. гды́ влá-дза цⷭкаре́ рыⷭскиⷯ в рíмѣ ꙋстáла. и̂ гды́ чл̃къ дѕхóⷫный. бискѕⷪ рíмскїй, бóжїю и̂ свⷭцкѕю влáдзѕ почаⷯ держáти.

[Ѧ] дрꙋ́гїй спóсѕбъ ꙋказѕеⷮ наⷯ зачиⷯ ѡ̑стаᵀнего аⷭнтíхрїста на óно́ столи́цы рíмско́ сподѣвáти�given мáеⷯ. Ѧко мóвиᵀ. тогды́ поⷫстáнеⷮ дéсѧⷮ крóлюⷫ рíⷯскиⷯ. тó ѣ̃стъ гды́ дéсѧⷮ крóлшⷫ на роⷫныⷯ мⷭцеⷯ бꙋ́дꙋчиⷯ до риⷯского ѥ̂динаⷯцатого пáнⷭства в ѥ̂диⷫ чⷭ прислꙋшáти бꙋдꙋᵀ. тогды́ в рíмѣ на тоⷯ ѥ̂динаⷯцатоⷯ риⷯскоⷯ паⷫствѣ, ю̑ⷯ ѡ̑стаᵀнего аⷭнтíхриста скóро сподѣвáти сѧ мáеⷯ.

Абовѣⷯ сеⷯмѝ крóлюⷫ до послꙋшеⷫства своéи рымскои столи́цѣ, прⷮ слꙋᵀ (картка 67 об.) своиⷯ за чáсѕ а̂нтíхристъ доброволⷯне и̂ бⷮ вꙋ́ны позыскáти маᵀ. а̂ трѲⷯ заⷭ вꙋ́ною и̂ мóцѕ

На боцї: [1]) к̃ десоⷯ. к̃.

iedno połczwarta lata [panować będźie na gotowe Panstwo pokornie wstąpi, ktore] Państwo y władzę Cesarzską ośiadszy Predoteczy iego, onemu zaczasu gotować mieli, każdy co raz przymnażaiąc, ktora to iego władza w Rzymie [na ten sye czas poczęła] (картка 66 об.) iako y Chrysostom [Swięty] mowi[1]): Gdy sye zepsuie Rzymska władza, na ten czas Antichrystusowe zacznie sye Władarstwo, iawnie w Rzymie od tego czasu poczęła sye, gdy w Rzymie władza Cesarzow Rzymskich vstała, [to iest], że człowiek duchowny Biskup Rzymski, Bożą y świecką władzę *na się porwał.*

Drugi sposob vkazuie nam, zaczym ostatniego Antichrystusa na oney stolicy Rzymskiey spodziewać sye mamy, iako mowi: Na ten czas powstanie dźieśięć Krolow Rzymskich, to iest, gdy dźieśięć Krolow na roznych mieyscach będących, do Rzymskiego iedenastego Państwa w ieden czas przysłuszać będą, w ten czas na tym iedenastym Panstwie w Rzymie iuż ostatniego Antichrystusa zaraz spodźiewać sye mamy.

Abowiem śiedm Krolow do posłuszeństwa swoiey Rzymskiey Stolice przez sług swoich za czasu Antichrystus dobrowolnie y bez woyny pozy- (картка 67) skać ma. A trzech zaś woyną y

На боцї: [1]) 2. thess. 2.

Generated on 2015-06-23 18:32 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

з о́ными сє҃мй̀ кро́лми доста́нет. ꙗ̂ко сѧ при розд҃лѣ четвёртом҃ вспомяно́ло. кото́рiи трй̀ зае҃но рiмски҃м па҃ство҃м личи́ти сѧ могу҃т. понева҃ж за пово́до҃м й̂ про́мыслѡ҃м рiмскои столи́цы зв҃ѣтѧжени ма́ю҃т бы́ти. а̂ для́ то́го й̂ самоо́смы҃м[1]) а҃нтiхрїст҃ъ на па҃ств҃ѣ рiмско҃м сидмчй̀ мо́же҃т сѧ назва́ти, ꙗ̃ко самоо́смы̀ дх҃ л҃ка́вы̀. сє҃мй̀ лют҃ѣ̀шн҃х прїймъе҃т й̂ прихо́ди҃т до чл҃ка. й̂ быва́е҃т ѹ̓ чл҃ка о̃ного лестъ послѣ́дънѧѧ го́ръше пе́ръкои[2]).

ЗНЯКъ ДєСѧТЫИ.

Не ѿ кро́лѡ҃в о̂де́ржи҃т па҃ство а̃ле кѵкгла́рство҃м по́р҃ке҃т вла́дзѕ[3]). а̂ кто҃ж то̀ е̃сть ъ̃лбо (картка 68) ѿ ꙗ̂коко́и спра́вы пов҃ѣ҃ж на҃ ѿ па̂в҃ле. кото́рого (мо́ви҃т) е̃сть прихо҃д ве́дле спра́вы шата́нскои. всею̀ мо́цѕ й̂ знака́ми й̂ ч҃да́ми фа҃ши́кыми.

То́е по҃д прй̀пов҃ѣстю ѹ̓ка́зъе҃т. и҃ж ша́та҃н на́чине соб҃ѣ ѹ̓чи́нн҃т. й̂ пре҃з о̃ного са҃м о̂со́бою бѕде҃т справова́ти в҃ѣдаючи ков҃ѣ҃м и҃ж по сѹ́д҃ѣ не бѕде҃т м҃ѣти бо́лше поко́ю. [й̂] ю҃ж не пре҃з слѕ҃г свои҃х ꙗ̂къ звы҃к, а̃ле са҃м собо́ю. бѕ-

На боцї: [1]) для́ чо́го само ѿсмый. [2]) златоу́стыѝ в бе́сѣда҃х. [3]) З дѵхо́вънык҃ бѕде҃т а̂нт҃хри́стъ.

mocą z onemi śiedmią Krolmi dostanie. iako sye przy rozdźiale czwartym wspomniało, ktorzy trzey [Krolowie] za iedno Rzymskim Państwem liczyć sye mogą, ponieważ przywodem y rozmyszlaniem Rzymskiey Stolice, źwiećiężeni być maią, a dla tego y sam osmym[1]) na państwie Rzymskim śiedząc Antichrystus nazwać sye może, iako samoosmy zły duch, [ktory] śiedmi gorszych do śiebie przymuie y przychodźi do człowieka, y bywa człowieka onego *zdrada* poślednieysza gorsza pierwszey[2]).

Znak Dźieśiąty.

NIe od Krolow otrzyma Państwo, ale kuglarstwem porwie władzę[3]). A ktoż to *będźie*, albo od iakiey sprawy, powiedz nam o Pawle: Ktorego [mowi] iest przyśćie wedle sprawy sza- (kartka 67 об.) tańskiey, wszelaką mocą y znakami, y cudami fałszywemi.

To [tedy] pod przypowieśćią vkazuie, że Szatan naczynie sobie vczyni, y przez onego sam osobą [swoią] będźie sprawować: Wiedząc bowiem że po sądźie nie będźie mieć więcey pokoiu, [przeto] iuż nie przez sług swo-

На боцї: [1]) Dlaczego samo osmy. [2]) Chryzostom w homilijach. [3]) Z duchownych bendźie antichryst.

Generated on 2015-06-23 18:32 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

детъ кáлчити оуприймъ всáкими знакáми и чюдáми фалшúвыми. Wщъ ковъ·км·ъ фáлшь, и фалшúвые спрáвы кюгларствомъ справúетъ. иж мнwгіе бюдютъ мн·кмáти жè кúдаютъ мертвыхъ взкюжены хъ â wни не·стáли. и хрóмыхъ хóдячихъ и сл·кпыхъ прозирáючихъ â оу·здоровл·кнє не бюдетъ.

Й зас мóвитъ. спротивлáючїй сѧ и вынóсячй сѧ нáд всáкогъ (картка 68 об.) бá, áлбо кожнúцю.

нáд всáкого бá. тò ёстъ, чúм сѧ бъ почитáетъ не накúд·кти бюдетъ антúхристъ.

â иж мóвитъ в цéркви бжéй ёмю сúсти. в котóрò цр̃кви взкюрéной (ıá мóлю) к жидовскò, á не к тò к котóрò тепр ёстєм длѧ чóгож тò мóвлю, âбысмы сѧ не·здáли сами себè выдавáти поневаж бовъ·м дожидшв прúйдетъ, ıàкобы хс. и wт жидшв приняти бúти схóчетъ; и âбы их тым бóлше зрáдиѧ, чютнюю цр̃ков оучúнитъ подаючй мн·кмáнє ıàко бы он бы с поколúнѧ дáва. хотячй соломóновю цр̃къ звюдокáти.

Й прúйдетъ антíхристъ тогды, гды к жидовскò цр̃кви кáмєнь на кáмени не зостáнетъ вéлє слшв хв̃ых. гды áлбо стáр·квши ich iako zwykł, ale sam sobą będzie walczyć vprzymiey, wszelakimi znakami, y cudami fałszywemi, Oyćiec bowiem fałszu, y fałszywe sprawy kuglarstwem sprawuie, iż wiele ich będą mniewać, że widzą martwych wzbudzonych, a oni nie powstali: y chromych chodzących, y ślepych widzących, a vzdrowienia nie będzie.

Y zaś mowi: Sprzećiwiaiący sye y wynoszący sye, nad wsze lakiego nazwanego Boga. Albo Bożnicę.

Nad wszelakiego Boga, to iest, czym sye Bog poczyta nienawidźieć będźie Antichrystus.

A co mowi: że ma vśieść w Cer- (картка 68 знач. S.) kwi Bożey. w ktorey Cerkwi? wzburzoney (ia mowię) w żydowskiey, a nie w tey, w ktorey teraz iestem, dla czegoż to mowię? abysmy sye nie zdali sami śiebie wydawać. Ponieważ bowiem do żydow przydźie[1]), iakoby Chrystus, y od żydow przyiętym być zechce, y aby ich tym więcey zdradźił, *nabożny* Kościoł vczyni, podaiąc mniemanie, iakoby on był z pokolenia Dawidowego, chcąc Salamonow Kościoł zbudować.

A przydźie Antichrystus na ten czas gdy w Zydowskim Kośćiele kamień na kamieniu nie zostanie, wedle słow [Pana] Chry-

---

На боцї: [1]) od zapadni do wschodnice rowie (sic) przyidźie.

Generated on 2015-06-23 18:32 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

ѧ розва́лиⷮсѧ. а҃ко дла҃ заклада҃ѧ ѳ҃дамéиⷮ ро҃в- (картка 69 знач. Р.) копáетⷮ сѧ. а҃бо и҃на҃шими ꙗ҃ковы́ми спо́собами всѐ камѣ́не ро҃мéтано бу҃детⷮ. не мнкню т҃ѳ покритѧ верхнего, а҃ле стѣ́ны и҃ всѐ вн҃ѳтрѣ цр҃квное. гдѣ бы́ли херовíми. тогды о҃н прíйдетⷮ. всѣ́кими знака҃ми и҃ чу́дами фа҃ши́выми. перебачáючи вс҃ѣ ба҃вны.

[А҃] сперво́тку лю҃скостъ, а҃бо милосéрдїе на҃ра́дѣ маю́чи а҃ по́слѣ҃ ѿкрⷭ҃тность и҃ бе҃человéчїе пока́же. а҃ на҃бо҃ше на с҃ты҃х бж҃и҃х мóви҃ бовѣ҃. Смотри҃ѣ҃ а҃ но рог тоⷮ чинитⷮ вѣ҃ны҃ на҃ с҃ты́ми. и҃ зас на и҃шом мѣ́сци. бу҃детⷮ часъ фрасо҃ли́вы҃. и҃ фрасу́но҃ ꙗ҃ковы҃ не быва҃ѧ ѿ того҃ часу ꙗ҃кѣ на зе҃мли҃ лю́ди а҃ж до того҃ часу.

ВЫРОЗУМѢНѦ.

Не ѿ кро́лю҃ ѿдéржитⷮ па҃ⷭтво то҃ ѣ́стъ не ѿ о́ны҃х се҃ми҃ а҃бо (картка 69 об.) десѧти́ кро́ло҃ бу҃детъ посажо҃н на па҃ⷭтвѣ рíмскомъ, а҃бо на҃ и҃хъ па́нство҃м. кото́рїи е҃го во все҃м слу́хати бу҃дⷮ. а҃ле кукгла҃рство҃м нѣ́ки҃м. кото́рїмъ в раи҃ шáта҃н зкѣ҃ а҃дáма. ты҃же и҃ о҃н по҃а҃го́рнетⷮ и҃х по҃а҃ свою҃ влáдзу. ѳ҃бецу́ючи и҃х ꙗ҃ко богáми т҃ѳ на свѣ҃тѣ почини́ти, а҃бы самóго того҃ комѹ ѿ҃бецу́етⷮ, и҃ѵ е҃го҃ па҃ⷭ-

stusowych, gdy albo starzawszy sye rozwali sye, albo dla zakładania fudamentow roskopana będźie, albo inakszym iakowym sposobem, wszystko kamienie rozmiotane będźie, nie mianuię tu przykryćia wierzchniego, ale ściany, y wszystko co wnątrz Kościćla, gdźie były Cherubiny, na ten czas on przydzie, wszelakimi znakami, y (kartka 68 ob.) Cudami fałszywemi, przebaczaiąc wszelakie Bałwany.

Z pierwotku ludzkość albo miłośierdźie na zdradźie maiąc, a opośledz okrutność y nie ludzkość pokaże, a nawięcey na Swiętych Bożych mowi bowiem: Patrzałem a oto Rog ten czynił woynę z Swiętemi. Y zaś na inszym mieyscu mowi: Będzie czas frasunliwy, y frasunek, iaki nie bywał, od tego czasu iako na źiemi ludźie, aż do tego czasu.

Wyrozumienie.

NIe od Krolow otrzyma Państwo. To iest, nie od onych śiedmi, albo dźieśięći Krolow będźie wsadzon, na Państwo Rzymskie albo na ich Państwo, ktorzy go zewszystkim posłuszni będą, ale Kuglarzstwem nie iakim, kto- (kartka 69) rym w Raiu Szatan zwiodł Adama tymże y on, podgarnie ich pod swoię władzę, obiecuiąc ich iako Bogami tu na świećie poczynić, aby [iedno] samego tego komu obie-

Generated on 2015-06-23 18:32 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

ство^{м} по^{л} свою҆ мо́цъ и҆ вла́дзѣ по^{л}горнѧти.

А҆ и^{ж} на рі^{м}ское па^{п}ство, ꙗко нн҃ѣ ви́ди^{м} [1]). не кро́леве цѣсарѧ ѡ҆кира́ю^{т}. а҆лбо поста-новлма́ю^{т}, а҆ле дѹхо́^{в}ные дѹхо́^{в}ны$_{х}$ на мона́^{р}хію рі́мскѹю, на па^{п}ство сѣ́кта того҆ прекла-да́ю^{т}. Кото́рі҆е бж҃ію и҆ сѣ́кц҃кѹю вла́дзѣ к рі́мѣ на се́бе порва^{в}-ши. и҆ о́нѹю по^{в}се^{м} сѣ́тѣ ро^{з}-шира́ючи доде́ржа^{т}. и҆ подда-дѧ^{т} о҃номѹ ѡ҆ста^{т}немѹ кнажа́ти сѣ́кта того҆ (картка 70) а^{н}ти́-христвѣ. Ꙗко кирѵ^{л} сѵ҃ты҆ в де-ка́томъ знакѣ пи҃ше^{т}, мо́кчи. А҆то зае́ме рі́мского косте́ла о҆у҃чи́теле҆ сѵ҃т вы да́^{в}ц а м и.

А҆ и^{ж} са мѣ^{л} а^{н}ті́христъ та^{к} о^{п} о҆ста^{т}ні́й ꙗк҃ и҆ тепе́рѣшнїи е҆го҆ предоте́чѣ [2]) по^{л}нести҆ и҆ вы́кыс҆ити са на^{л} вса́кого называ́емого бг҃а. [и҆ли бо^{ж}ни́цѣ, не мо́ви^{т} зго́ла на^{л} бг҃а, кото́рїй е^{ст} е҆ди^{н} и҆стин҆ны҆ бъ. а҆ле на^{л} вса́ко^{г} называ́емого бг҃а.] то҆ е҃стъ на^{л} вс҆ѣ кро́л҆ѣ зе́мныи мѣ҆ласа по^{л}нести҆, кото́рїй назва́^{н}ныи а҃ не ѳласныи сѵ҃т бого́ве.

И҆ ты^{ж} на^{л} вс҆ѣ сѵ҃ты҆и бо́жіи мѣ^{л} са вы́висити [3]) то҆ е҃стъ и^{х} де́крета [лама́ти,] и҆ вн҆ко́што ѡ҆бороча́ти. а҆ свои^{х} вы҆-мыслѡ^{в} ро́зказы запов҆ѣсть держа́ти. И҆ на^{л} бо^{ж}ни́цѣ [4]). то҆ е҃стъ, Ꙗко златоу҆сты҆ мо́ви^{т}. не ꙗкобы до ба^{л}вохва^{л}ства (картка 70 об.) приведе^{т} лю́ди,

cuie, wespoły z Państwem iego pod swoię moc y władzą podgarnął.

A iż na Rzymskie Państwo iako dźiś widźimy[1]) nie Krolowie Cesarza obiraią, albo stanowią, ale duchowni duchownych, na Monarchią Rzymską na Państwo świata tego przekładaią, ktorzy Bożą y świecką władzę w Rzymie na się foremnie porwawszy, y onę powszystkim świećie rozszyrzaiąc dotrzymaią, i podadzą onemu ostatniemu Książecią świata tego Antichrystu, iako Cyryllus święty w Dźiewiątym znaku pisze mowiąc: A tego zaiste Rzymskiego Kościoła Vczyćiele są *podawcami:*

A iż miał Antichrystus tak on ostatni[2]) iako y teraznieyszy iego Predoteczy[3]), podnieść sye y wywyszszać nad (картка 69 об.) wszelakiego nazwanego Boga to iest, nad wszystkie Krole ziemskie miał sye podnieść, ktorzy nazwani, a nie własni są Bogowie.

Y też nad wszystkie święte Boże miał sye wywyszyć, [albo raczey ich wzgardźić,] to iest, [postanowienia ich, y] Dekreta [Kanonow przez nie duchem świętym zmocnione] wniewecz obracać miał, a swoie wymysły, [iako Hyppolitus święty pisze], gwałtownie] roskaże [wszędzie]

На боцї: [1]) зна^{к} а҃. [2]) в҃. [3]) г҃. [4]) д҃.

На боцї: [1]) Znak I. [2]) 2. [3]) [2. thess. 2].

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:32 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ѣ́ле собѣ́ самóмъ клáняти сѧ, и роскáжет себѣ́ в мѣ́сто Бá почитáти. и тáкъ з велѝкою пы́шною и потꙋ́жностю прíйдет до Іюдéи. Ꙗко тꙋ́ нижѐ взнакꙋ́ ѥдинáцатомъ Кѵ́рилъ сты́ пи́шет.

trzymać. Y nad Bożnicę, to iest, iako Złotousty [święty] mowi, nie iakoby do Bałwochwalstwa przywiedźie lud, ale sobie samemu kłaniać sye roskaże, y siebie w miasto Boga poczytać: y tak z wielką nadętością, y potężnością, przydzie do Judskiey ziemię, iako tu niżey w Jedennastym Znaku Cyryllus święty pisze. **(картка 70)**.

ЗНАК ЄДИНАЦАТЫЙ.

Znak Jedenasty

Зрóкгїй звѣ́р змíй велѝкїй. людмѝ незвѣ́тажóны, готóвы пожертꙋ́. ѡ котóро мнóгы смы мѣ́ли мóвити з божествéнаго писмá, ѣ́ле тепéръ для покóры на томъ мѣ́ймо дóсы.

SRogi Zwierz, *Smok* wielki, ludzmi nie źwiećiężony, gotowy pożrzyć, o ktorym wiele bysmy mieli mowić z Bozskiego pisma, ale teraz dla pokory na tym mieymy dośić.

Для тóго вѣ́даючи [с]протѝвного [велѝкость] ѧ мѝлꙋючи бѫ́говѣ́рны мóви, гъ[1]. на тот час бꙋ́дꙋчїи во Іюдéи нехѧ́ бѣ́жат на гóры, ѧ éслѝ сѧ ꙋ́зет ктѡ́ моцны быти ѧ́бы зборо шáтана нехѧ́ достóит. не ѡ́слабля́ю вовѣ́м цр҃кóвны жѝлъ и ѡ́ше нехѧ́ (картка 71) мóвит. и ктó нас розлꙋ́чит ѿ любвѐ бóжеи и дáлѣ́. ѣ́ле страшлѝвыи нехѧ́ вѣ́дают. ѧ ѝшїи застановимó сѧ.

Dla tegoż wiedząc *Przeciwnika*, a miłuiąc prawowiernych, mowił Pan[1]: Na ten czas będąc w Judskiey źiemi, niech bieżą na Gory: A iesli sye kto czuie mocnym być aby *zmogł* Szatana, niech dostoi, abowiem nie osłabiewam Cerkiewnych żył, y owszem niech mowi: Y ktoż nas rozłączy od miłośći Bożey, etc. Ale *lękliwi* niech wiedzą, a inszy zastanowimy sye.

Бꙋ́дет вовѣ́м тогды́ фрасꙋ́нок велѝкій, ꙗковы́ не бывáт спочáтку свѣ́та. и потóм не

Będźie bowiem na ten czas frasunek wielki, iaki nie był z początku świata, y potym nie

На боцꙋ: [1]) гды́ прѝдет до Іерслѝма.

На боцꙋ: [1]) gdy przydźie do Jeruzalem.

Generated on 2015-06-23 18:32 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

бѫдетъ. ѧле хвалю бѫ, жѣ велїкость фрасѫнку на малы чо шписуетъ. мовитъ бовѣмъ, длѧ выбраныхъ скорочены бѫдѫтъ днѣ тые.

Ѧ бѫдетъ антїхристъ пановѣти токо полчвартѣ лѣта. непророкую, ѧле ѡ данила пророка моклю. такъ пишетъ. дастсѧ в рѫкѫ его до времене и временѫ и по времене.

врема тодѣ естъ рокъ единъ, в которїй ѳурости прихожъ его. а двѣ времени дрѫгіи лѣта злости его и такъ сѫтъ три лѣта а пожъ рокѫ естъ шесть мцїй. И зло на иншомъ мѣци мовитъ, тотже данїилъ[1]), и заклѧвъ сѧ живымъ (картка 71 об.) его на вѣки. ѩко въ врема и во временѫ и повремене бѣдѫ нѣкоторїе мѣти, и далѣ. днѡвъ тисѧчадвѣстѣ и девѧтсотъ. щаслївы которій перетерпитъ, и дождетъ днїй тисѧча трїста трицатъ пѧтого. Для того пристоитъ таитсѧ и ѳубѣгати. ѧзали не возметъ конца мѣсто їилсое до того днѧ, в которї сынъ члчїй прїде.

Ктожъ щаслївы, которїй для Хѫ вдѧчне мѫки прїйметъ тогдѣ, надъ всѣхъ бовѣмъ мѫченикѡвъ такъ ми сѧ видитъ тогдашнїи мѫченики бѫдѫтъ. ѳные бобѣмъ што пѣрвѣе были злюмъ самыми вонѫ точили. а которые при антїхристѣ, из самымъ шатаномъ очевїсте по-

будзie. Ale chwalę Boga, że wielkość frasunku na mały czas opisuie, mowi bo- (картка 70 об.) wiem: Dla wybranych skrocone będą dni te.

A będzie Antichrystus Panować, telko połczwarta lata, nie prorokuię, ale od Proroka Daniela mowię, tak [bowiem] pisze: Dasye w ręce iego do czasu, y czasow, y połczasu.

Czas tedy iest Rok ieden, w ktory vrośćie przyście iego. A dwa Roki, drugie [dwie] lecie Praw gwałcenia iego, y tak są trzy lata: A poł roku, iest sześć Mieśięcy. Y zaś na inszym mieyscu mowi tenże Daniel: Y zaklął sye żywym iego na wieki, iż w czasie, y w czasiech, y połczasu biady będą nie ktorzy *ćierpieć*, etc. Dniow tyśiąc dwieśćie y dźiewiędźieśiąt szczęśliwy ktory *przetrwa*, y doczeka do dnia tyśiąc trzysta trzydźieści piątego. Dla tegoż *słusznie* kryć sye y vbiegać a zali nie weźmie końca miasto Izraelskie do tego dnia, w ktory przydźie Syn człowieczy. (картка 71).

[A] ktoż szczęśliwy: ktory dla Chrystusa vdźięcznie męki *podeymie* na ten czas, nad wszystkich bowiem męczenikow tak mi sye zda *one* męczenicy będą, abowiem one co pierwey byli, z ludźmi samymi woynę toczyli, a ktorzy przy Antichrystuśie, y z samym Szatanem oczewiśćie

На боцѣ: [1]) [данїилъ гїѣ.].

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:32 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

бо́рѕ т сѧ. Та ж е ты ѻ́ные да́вные кро́лѣ пренаслѣдѕючи то́лко ѕ҃бива́ли, а̂ мертвы (картка 72) не воскр҃ша́лъ. а̂ тѕ й̂ зра́дою примѕше́е зло́е й̂ та и пре сти и̵мами е̂сли̵̂ зможе й̂ навыборнѣ́шихъ зале́двѣ бовѣ тогды̵̂ кто̀ помы́сли а̂бы̵ х҃е м̂ѣлъ што̀ бо́лше ѕ҃чини́ти на не́го.

Таково́ю мо́цѕ то́е справѕе. е̂сли́бы ѻ̵̀ъ нехотѣ те́ды бы е̂мѕ не ѕ҃ста́нова.

А̂ле тѧ ѕ҃певня́е й̂ пе́рше сего а̃пл̃ъ мо́вѧчи[1]). И̂ дѧто́го пошле ѻ̵̀ъ таковы справѕ фа́лшѕ. а̂ што́то пошле, мо́вѧчи. допѕ́сти томѕ бы́ти. не и́бы сѧ ты вы́мовили, а̃ле а̂бы̵ сѧ ѡ̂сѕди́ли невѣ́рѕючи пра́вдѣ. то̀ е̃сть пра́вди́вомѕ х҃ѕ.

И̂ ѕ҃ста́пи е̂мѕ бъ й̂ вча пренаслѣдова́ѧ. не и́бы й̂ тогды̵̂ не мо́г борони́ти, а̃ле дѧ вы́тръва́ѧ мѕ ве́ле звы́г чаю коронѕе свои мѕченикѡ́. ве́сполъ з сво́ими пр҃ѡ́рѡ́- (картка 72 об.) ки й̂ а̂пл̃ы. а̂бы̵ мале̵̂ ча пото́рпѣ́ши вѣ́но й̂ небе́сное прина́ли цр҃тво. ѻ̂ чо Даніи мо́ви, ѡ̃ного ча́сѕ зба́влени бѫдѕ люди твои вс̑ѣ, напи́са́ные в кни́га а̂ пе́вне живо́тны. й̂ мно̂го к землй̂ ѡ̂ зе̂лѣ бѫ́дѕчи спѧ, кото́-

pobiją sye: *Abowiém* one dawne Krole przesladuiąc telko zabijali, a martwych nie wskrzeszali, a tu [y strachem], y zdradą złe przymuszenie będźie, tak iż oszuka y zmami iesli zmoże y nawybornieyszych, zaledwie bowiem na ten czas kto pomyśli aby Chrystus miał co więcey vczynić nad niego.

[Y będą mowić,] Jakaż mocą to sprawuie: Jesliby Bog niechćiał, tedyby mu nie vstąpił.

Ale ćię vpewnia y pierwey tego Apostoł mowiąc[1]): Y dla tegoż poszle takowym Bog sprawę fałszu: A coż to poszlę? mowi, dopuśći temu być, nie iżby sye tym wymowili, ale aby (kartka 71 ob.) sye osądźili, że nie wierzyli prawdźie, to iest, prawdźiwemu Chrystusowi, [ale zezwalali na nieprawdę, to iest, Antichrystusowi].

A vstąpił mu Bog, y czasu przenasladowania, nie iżby y na ten czas nie mogł bronić, ale [aby] dla wytrwania mąk wedle zwyczaiu korunował swoich męczenikow, wespoł z swemi Proroki y Apostoły, aby mały czas wyćierpiawszy, wieczne y Niebieskie przyięli Krolestwo. o czym Daniel mowi: Onego czasu zbawieni bedą ludźie twoie wszyscy, napisane w Kśięgach, a pewnie żywota. Y wiele w źiemi z źiemie będących spi, ktorzy pow-

На боцї: [1]) [дѧ чо́го ѻ̵̀ъ допѕщѧ́етъ зра́дѕ] ѻ̵̀. за. ѻ̵̀.

На боцї: [1]) 2. thess. 3.

Generated on 2015-06-23 18:32 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

рые по^{з}ста́нѹ^{т} в жи́знь в҃^{к}^{з}нюю. а҆ ты҆е на га^{в}бѹ в҃^{к}^{з}нюю и҆ сромо́тѹ. и҆ о҆ные свѣ҃тѧ^{т} сѧ ꙗ҆къ свѣ҃тѝлници кр҃ѹгѡ^{в} небе́сны^{х}. а҆ и́ные ѿ справедл҃ли́вы^{х} ꙗ҆къ зв҃^{в}ды на́ вѣ҃ки.

БЫРОЗѢѴМѢNѧ.

Na то^{т} ча^{с}, бѹ́дѹчии въ і҆ю-де́и нех҆а҃ бѣ҃жа^{т} на го́ры) Кото́рїе мѹ^{к} не могѹ^{т} терпѣ҃ти; ра́ди^{т} и^{м} х҃с то^{г}ды҆ на ча^{с} ѹ҆^{с}тѹпа́ти. а҆бы҆ собла^{з}ни^{в}ши сѧ а҃лбо побоѧ́вши сѧ в҃^{к}^{з}не не поги́^{б}ли.

а҆ кото́рїе ста́лые на^{х} вс҃^{х} мѹ́ченикѡ^{в} пе́рши^{х} (**картка 73 знач. G.**) защ҃^{н}ѣ҃шими бѹдѹ^{т}, в҆^{т} то^{т} ча^{с} за х҃а мѹ́ки по^{х}на́^{в}ши. а҆бовѣ҃^{м} не спро́сты^{м} чл҃ко^{м} а҃ле з самы^{м} дїа́воломъ побі́ю^{т} сѧ. не то́лко и҆ ѿ страхѡ^{в} и҆ мѹ^{к} а҃ле кото́рїе и҆ ѿ зра́ды и^{х} незоста́нѹ^{т} зв҃^{т}ѧжени. и҆ ꙗ҆ко мн҃ко мно́го и^{х} погорши́ти сѧ дла́ пре́лести, мо́вячи. И҆ х҃с не што҆ бо́лше чини^{в}. и҆ е҆сли́ бы сѧ то҆ неподоба́ло бѹ҆ непо-пѹсти́л҃бы не вѣ҃дающи небожа́та спра^{в} бж҃їи^{х}, же҆ то҆ чи́ни^{т} дла́ причи́нъ пе́вны^{х}. то҆ е҆^{с}тъ злы́и и^{ж} не вѣ҃рили пра́^{в}дѣ҃ посыла́е^{т} и҃мъ пре́лесть, а҆бы҆ сѫ́дшъне ѡ҆сѹди́вши сѧ поги́^{б}ли. же́ не^{к} пра^{в}дѣ҃, а҃ле к фа́л҃-шѹ приста́ли. а҆ до^{б}рїи за^{с} а҆бы сѧ в҆^{к}ѣ҃^{р}ѣ҃ спробова́ли и҆ до кон҃ца́ стате^{з}не вы́тр҃ва^{в}ши бо^{а}-шѹю запла́тѹ соб҃ѣ҃ заслѹжи́ли.

staną do żywota wiecznego, a ci na hańbę wieczną y sromotę, y one świecić sye [będą] iako światła krągow Niebieskich, a ine z między sprawiedliwych iako Gwiadzy (sic) na wieki. **(kartka 72 znach. T.).**

Wyrozumienie.

NAten czas będące w *Judskiej ziemi* niech bieżą na Gory) Ktorzy mąk nie mogą ćierpieć, radźi im [Pan] Chrystus na ten czas vstąpić, aby zgorszywszy sye y zląkszy sye wiecznie nie zginęli.

A ktorzy sstali, nad wszystkich męczenikow pierwszych zacnieyszymi będą w ten czas za [Pana] Chrystusa męki podiąwszy. Abowiem nie sprostym człowiekiem, ale z samym Diabłem pobiją sye. [Y] nie telko od strachow y mąk, ale ktorzy [y od pochlebstwa, y zawiedźienia] ich niezostaną żwiećiężeni. Y iako wiele ich miało sye zgorzszyć dla zdrady, mowiąc: y Chrystus nie więcey co czynił, y iesli by sye to nie podobało Bogu nie dopuśćiłby, nie wiedząc niebożęta spraw Bożych, że to czyni dla przyczyn pewnych, to iest, zli iż nie wierzyli prawdźie, posłał im (**kartka 72 ob.**) zdradę, aby słusznie osądzeni będąc zginęli, ponieważ nie k prawdzie, ale k fałszu przystali. A dobrzy zaś aby sye w wierze sprobowali, y do konca

Generated on 2015-06-23 18:33 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

котóрꙋю сѣдѧ пришéдъши всѣ̑х (картка 73 об.) зáрꙋ платúти бꙋдє. Пóты сѫ̑т знакѝ ѻ̀ а̑нтíхристѣ сто̑го кѷ̀рíла. Далѣ̀ в роздѣлѣ̑х є̑гѡ̀ ꙋ̑чи̑т, ꙗ̑бы ѝ сам̑ кóжды̀ пи̑лно выразꙋмѣ́вал̑ ѝ ѝномꙋ ѡ̑повѣ̀дáлъ.

РОЗДѢЛЪ ПѧТЫИ.

Пи̑лно кóждого ꙋ̑поминáет правослáвного хрестїáнúна, ꙗ̑бы ты́ми знакáми вы̑ше пи́саными ѡ̑ а̑нтíхристѣ. ꙋ̑пе̑вни́вши сѧ, ѝ сам̑ є̑щѐ к̑ѧше с того̀ порозꙋмѣ́вши ꙋ̑пе̑внѧ̑в сѧ, ѝ кóждомꙋ ѡ̑повѣ̀дал̑. ꙗ̑бы жа̑денъ не прїи́мúлъ лжúвого. а̑̃къ правдúвого.

И̑ є̑щѐ [тéды] ꙋ̑пе̑́вни сѧ сам̑ чловéче. мáешъ бовѣ̑м̑ знакѝ а̑нтíхрїстовы. ѝ не тóлко сам̑ є̑дин̑ памѧтáй тóє, а̑̃ле ѝ всѣ̑м̑ бе̑з̑ зáвѣсти повѣ̀дà є̑слѝ дѣ̑ти мáешъ рóд̑ные то̀ зáрꙋ навчáй и̑̃. ѝ є̑слѝ кого̀ ꙋ̑чúти бꙋдешъ, то̀ нáпервѣ̀ в то̑м̑ ꙋ̑пе́вни є̑гѡ̀, ꙗ̑бы лжúвого не прї́ми̑м̑ а̑̃къ прав̑дúвого. (картка 74) Тáе̑ница бовѣ̑м̑ ꙋ̑жѐ справꙋ́ет сѧ бе̑з̑закóн̑ства. страшáт мѧ вѡ̀ны постороннїи. страшáт мѧ, ѿщепе̑нства цр̃ко́вныи. срáшит мѧ ненáвистъ брáтнѧ. ꙗ̑бы̑ то ѡ̑ чо̑м̑ мóвимо при нас̑ сѧ незбылѡ̀, є̑днáк̑ же приносѧ́имо сѧ. ѝ тóлкѡ ѡ̑ а̑нтíхрїстѣ.

Жд̑ѣмо̑ж тéды ѝ ѡ̑ чекивá̏мо пн̃а, з нéба прихóдячого на оболо́ко̑х. трꙋ́бы а̑̃гг̃лскіи тогды̑ затрꙋ́бят. ꙗ̑ котóрıе для

statecznie wytrwawszy, więtszą zapłatę sobie zasłużyli, kthorą Sędźia sprawiedliwy przyszedszy, wszystkim *iednego czasu* płacić będźie. Poty są znaki o Antichryśćie świętego Cyrylla. A daley w rozdźialech iego vczy, aby y sam każdy wyrozumiewał, y inemu opowiadał.

Rozdźiał Piąty.

Pilno każdego Chrześćianina prawosławnego vpomina, aby tymi znakami wysze pisanemi o Antichryśćie, vpewniwszy sie y sam ieszcze więcey z tego porozumiawszy vpewniał sye, y każdemu opowiadał, aby żaden nieprzyiął łżywego za prawdźiwego.

I Ieszcze vpewniay sye sam człowiecze, masz bowiem znaki Antichrystusowe, y nie tel (картка 73) ko sam ieden tho pamiętay, ale y wszystkim bez zadrośći powiaday, iesli masz dźieći rodzone, tedy zaraz nauczay ich, y iesli kogo vczyć będźiesz, tedy napierwey w tym vpewni go, aby fałszywego nie przyiął iako prawdźiwego. taiemnica bowiem iuż sprawuie sye Bezzakońśtwa. Straszą mię woyny postronne, straszą mię odszczepieństwa Cerkiewne, straszy mie nienawiść bratnia, aby to o czym mowimy przy nas sye niestało. Jednakże przypasuymy sye. Y telko o Antichrystuśie.

Czekaymyż tedy y *spodźiewaymy* sye pana z Nieba przychodzącego na obłokoch, trąby Anielskie w ten czas zatrąbią,

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:33 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ѿ҃а помéр'ли пéр'ше повстáнѫт. зв҃кт҃ѧ́ство ѻ҆упрíймости прúмѫю́чи а҃бы нáд чловéки почтéни бы́ли понева́ж нáд чл҃ка тер'плúвости приняли. а҆бов҃кѫ Пáвелъ а҆п҃лъ пи҃ше[1]). мóвячи. Йжъ сáмъ г҃ь в росказа́нїе гóлосѫ а҆рха́нгелового, и҆ в трѫбѣ́ божóю зы́де з нéба. а҆ мéртвыи ѡ҆ х҃т҃ѣ встáнѫт пéр'ше потомже мы жúвы (картка 74 об.) и҆ ѻ҆стáвленыи вéспо҆ з нúми въсхитúм ся на оболоц҃ѣх. наспотыка́нїе на вóздѫхѫ. и҆ та́к зáв'жды з гóсподе҆м бу́демо.

Вѣ́даючи тéды тóе ѻ҆бóе я҆къ прихо́а г҃днь. та́к же и҆ до ко҆нчéніе того́ св҃кта е҆клисiа́сти҃. мóви҆[2]). весели́ ся ю҆нóше в мóлодости своéй. и҆ потом, ѿки҆ гн҃ѣвъ ѿ ср҆ца своéго. и҆ про҆ вѣдь҆ проныр҃ство ѿ тѣ́ла своéго и҆ вспомянú на створúтелѧ своéго, пóки перéйдѫт дн҃ы҆ злослúвые, поки не затмúт ся сл҃нце. и҆ св҃кт и҆ м҃ць и҆ зв҃ѣ́зды, и҆ всѣ́ помéр'кнет. и҆ бѫдѫт глѧдѣ́ти я҆къ в дý пли. и҆ та́к прúповѣ́стю всю́ потем҆нѣ́лую свѣ́тло҃ст дѫплем҆ мѣ́кни. а҃ж ся розóрвет лúна срéбрнаѧ тѡ҆ е҃стъ, нéбо зв҃ѣ́здáми сплéтеное котóрое я҆къ срéбро ся ви́дит. и҆ зóтрет ся а҆нде́ (картка 75) мїй злáтый. а҆ тѡ҆ злотовúдное сл҃нце мѣ́книт. а҃ндосъ ков҃км называ́ет ся в кр҃ѫгъ

На боцї: [1]) [къ солѫ҆. а҃. глава҃. д҃.]. [2]) е҆кле҃ а҃ї и҆ в҃ї.

a ktorzy dla Chrystusa pomarli, pierwey powstaną źwiećieżstwo vprzymoyśći przymuiąc, aby nad ludźie vczczone byli, ponieważ nad ludźie ćierpliwość podięli, abowiem Paweł Apostoł pisze mowiąc: Iż sam Pan w rozkazaniu głosu Ar- (**kartka 63 ob.**) chanyoła, y w trąbie Bożey znidźie z Nieba, y martwi dla Chrystusa powstaną pierwiey, a potym my żywi pozostali wespoł z nim pochwyceni będźiem na obłokach spotykaiąc [Pana] na powietrzu, y tak zawżdy będźiem z Panem.

Wiedząc tedy to oboie, iako przyśćie Pańskie, także y dokończenie tego świata Ekklezyastes y mowił[1]): Wesel sye Junosze w młodośći twoiey. A potym: *odwroć* gniew od serca swego, y precz oddal *namiętności* ćiała swego, a wspomni na stworzyćiela twego, poki przeydą dni złośliwe, poki sye nie zaćmi Słońce, świat, mieśiąc, y Gwiazdy, y wszystko pomierzknie, y będą patrzyć iako w *ćieniu*, y tak przypowieśćią wszystkę poćiemnałą światłość *ćieniem* mieni, aż sye rozerwie Lina śrebrna, to iest, Niebo Gwiazdami splecione, ktore iako śrebrne sye widzi, y zetrze sye Anthimiey (**kartka 74**) Złoty, a to złotowidne Słońce mieni być, Anthos bowiem nazywa sye Kwiat wkrąg wiele

На боцї: [1]) eklesi. 11. 12.

Generated on 2015-06-23 18:33 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

мнѡгїе листо́ч҃ки ма́ючїй. и̂ по́в ста́не́т кри́к пта́ства.

и̂ пото́м ѡ̂ба́ча́т зкысо́кости стра́х по доро́га́х и́ж ꙋ҆зра́т тогды̀ сн҃а члове́чого прихо́дѧчого на о́болоц҃ѣх и̂ бꙋ́дꙋ́т нарѣка́ти пла́чꙋ́чи поколѣ́нѧ на поколѣ́нѧ. а҆ кгды̀ хс̃ прі́йде́т все ꙋ҆ти́хне́т. и̂ проквитне́т Кла́пы́шъ. и̂ ꙋ҆то́в ста́ѣ́т ко́ни́к, и̂ ро́в сы́пле́т сѧ кипари́съ. а̂ ꙗ̂къ тол҃ко́вники пов҃да́ю́т. Кла́пы́шъ цв҃т҃ значи́т. кото́рїй в҃ зимѣ̀ зе́мл҃а̂ в со́бѣ скрива́е́т. и̂ тогды̀ позимѣ́ т̂ѣла нш̃ѣ процвитꙋ́т цв҃т҃ нб҃ны́. и̂ ꙋ҆то́ст̂ѣ́е́т ко́ни́к дш̃а крила́тѧ ѡ̂боло́кши сѧ в҃ т̂ѣло. и̂ ро́в сы́пле́т сѧ кипари҃. то̀ е̃ст҃ъ высо́ко ве́рхіе зако́но пре ст ꙋ́пници розо́г҃на (картка 75 об.) ны бꙋ́дꙋ́т.

ви́диш҃ли ꗟкъ впе́ре́д о҆пов҃да́ю́т прихо́д г҃дн҃ь. ви́диш҃ъ ꗟкъ зна́ю́т го́ло́с птâства. ꗟко́ж дознали́҃смы го́лосꙋ. сам̀ бо г҃ь к го́лос҃ѣ а̂рха́н҃гелов҃ѣ и̂ в трꙋ́б҃ѣ бж̃ой зы̀де́т з не́ба. а̃г҃л҃ъ во́в гласи́т вс҃ѣм мо́вѧчи. вста́н҃те на спотыка́нїе г҃дне, и̂ на стра́ш҃ны̀ прі́хо́д г҃дн҃ь. Я̃ дв̃дъ зл҃ мо́ви́т[1]). е̃ъ ꗟв҃но прі́йде́т, а҆ е̃ъ нш҃ъ и̂ незамо́лчи́т. о̃гнь пре́ни́м҃ ро́в па́ли́т сѧ а̂ о́коло не́го кꙋ́рѧ вели́кѧ и̂ да́л҃ѣ̀.

Прі́йде́т ѡ̂ ѡц̃а, ве́дле пи̂сма, кото́рое ны́нѣ́ чита́е́т сѧ, на

На боцї: [1]) [ψлᵃ. м̃д.].

listeczkow maiący. Y powstanie kryk ptactwa.

A potym obaczą z wysokośći strach po drogach, abowiem, obaczą na ten czas Syna człowieczego przychodzącego na obłokoch, y będą narzekać płacząc pokolenie na pokolenie, a gdy [Pan] Chrystus przydźie, wszystko vćichnie, y zakwitnie *Amigdala*, y ogrubieie Konik y rossypie sye Cyparys, a iako Tłumacze powiadaią, *Amigdala* kwiat znaczy ktorego na źimę źiemia w sobie skrywa, y na ten czas po źimie ćiała nasze zakwitną Kwiat Niebieski, y ogrubieie Konik, Dusza kryłata oblokszy sye w ćiało, y rossypie sye Cyparys, to iest, wysokowierzche Zakonu *gwałtownicy* rozegnani będą.

Widźisz iako wprzod opowiadaią przyśćie Pańskie, widźisz iako znaią **(картка 74 об.)** głos Ptactwa, iakoż doznalismy głosu, sam bowiem Pan w głosie Archanyoła, y w trąbie Bożey znidźie z nieba, Anyoł wołać będźie wszystkim mowiąc, wstańćie na potykanie Pańskie, y na straszne przyśćie Pańskie, abowiem Dawid mowi: Bog iawnie przydźie, Bog nasz, y nie zamielczy, ogień przed nim rospali sye, a około niego *zaburzenie* wielkie, etc.

Przydźie od Oyca, wedle pisma ktore sie dźiś czyta na obło-

На боцї: [1]) [1. kor. 3.].

Generated on 2015-06-23 18:33 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

о́болоцѣ^{х} сн̃ъ. а̂ рѣка́, ѿгни́стам ꙗ̀гчй̃ бꙋдє^{т} пробꙋю́чи члк̃ѡ^{в}. є̂слй̃ кто̀ золотꙑи ꙋ-чи^{н}ки ма́є^{т} свѣтлѣ́ишїи бꙋдꙋ^{т} а̂ кто̀ соло́мѧныи ꙋчи́^{н}ки мѣ́тн б̃ꙋдє^{т} и̂ не трва́ючіи по́й-ма^{н} бꙋдє^{т} ѿгнє^{м}.

А̂ Ѻц̃ъ бꙋдє^{т} сѣдѣ́ти ма́ю (картка 76) чи ѿдѣ́ждꙋ свою̑ ꙗ̃кѣ снѣ^{г} бѣ́лꙋю, а̂ во́лосы голо-вы̑ є̂гѡ̀ ꙗ̃кѣ рꙋно чи́стоє, а̂ то̀ ве́дле людꙑ́й мо́ви^{т} сѧ. дла̀ чо́го^{ж}; понева^{ж} е̃стъ кро́ле^{м} ты^{х} кото́ріе сѧ незма́зали грѣ-хами. а̂вовѣ^{м} мо́ви^{т}. ꙋбѣлю̑ грѣхи́ ва́шѣ ꙗ̃кѣ снѣ^{г}, и̂ ꙗ̃кѣ ꙗ̀ринꙋ̀. што̀ е̃стъ зна́къ, грѣ-хѡ^{в} Ѻпꙋще́нїѧ, и̑ли негрѣше^{н}ѧ.

А̀ прїи́де^{т} з не́ба на ѡ́болоцѣ^{х} и̂ взыше́лъ на ѡ́болоцѣ^{х}. са^{м} бо́вѣ^{м} мо́вилъ. и̂ ѡ̂глада́ю^{т} сн̃а прихо́дѧчого на ѡ̂болоцѣ^{х} не^{с}ны^{х} и^{в} мо́цꙋ и^{в} сла́вою вели́кою.

koch Syn, y Rzeka ognista ćiec będźie probuiąc człowiekow. Jesli kto złote vczynki ma, świetleysze bedą, a kto słomiane vczynki mieć będzie, y nietrwaiące, *za-trzyman* będźie ogniem.

A Oyćiec będźie śiedźieć, maiąc odźienie swoie iako śnieg białe, a włosy Głowy iego iako Runo czyste, a to sye mowi wedle ludźi, dla czegoż? ponieważ iest Krolem tych, ktorzy sye nie zmazali grzechami, abo (картка 75) wiem mowi: Białe vczynię grzechy wasze iako Snieg, y iako Jarzynę, co iest znak, grzechom odpuszczenia, albo nie grzeszenie.

A przydźie z Nieba na obłokoch, iako też y wszedł na obłokoch, sam bowiem mowi: Y vyźrzą Syna człowieczego, przychodzącego na obłokoch Niebieskich, z mocą y z sławą wielką.

Наука.

Ꙗ̀ко хва̀ прихо́дꙋ ждати, та^{ж} же а^{н}тїхриста ꙋстаи́чне сѧ варова́ти ма̂е^{м}. а̂ є̂слй̃ кто̀ ѿ є̂гѡ̀ ѡ̂крꙋ́тности см̃рть подо̀ме^{т}. х̃с и^{ж} ско́ро прїйтѝ мае^{т}. в'пере^{д} та- (картка 76 об.) ковы^{х} бꙋдє^{т} корꙋнова́ти. ꙗ̀ко^{ж} и̂ ꙋпомина́е^{т} Кѵ̀ри^{л} сты̀ ѿ є̂клесїа́ста а̂бы́смы сѧ х̃ꙋ зовсѣ^{м} ѳ̑фѣрова́ли, и̂ є̂мꙋ̀ а̂ не соб̑ѣ квѡ́ли жі́ли. а̂вовѣ^{м} за́ра^{в}

Nauka.

[STraszą mię odszczepieństwa, Cerkiewne, aby to o czym mowimy przy nas sye nie stało, iednakże przypasuymy sye) naucza nas y vpomina], abysmy sye vstawicznie przyśćia Pana Chrystusowego spodźiewali, a od Antichrystusowey [zdrady] pilno sye warowali, [także y (картка 75 об.) okrutnośći iego abysmy sye nie lękali ponieważ], ieśli kto od

Generated on 2015-06-23 18:33 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

в'прихо^{д} [ѣгѡ̀] ѻ̑гнь ко^{ж}дого ѹ̑чин'ки ѣ̑сть^{т} прѣкова́ти.

iego tyraniey śmierć podeymie, [Pan] Chrystus że skoro przyść ma, wprzod takowych będźie Korunować, iakoż y vpomina Cyryllus Swięty od Ekklesiasta abysmy sye Panu Chrystusowi ze wszystkim ofiarowali, y iemu a nie sobie kwoli żyli, abowiem zaraz w przyśćie [Pana Chrystusowe], Ogień każdego vczynki probować będźie.

[штѡ̀ а̑вне ѹ̑каза^{л} т̑ѳ, и^{ж} сѧ ѣ̑рети́цѝ мы́лѧ^{т},] а̑бы̀ тепе́рь^{ъ} зара^{з} дꙋшь^{ѣ} бе^{з} т̑ѣла в о^{г}нѝ мѣ́ли сѧ полѧрова́ти. ѡ̑ чо^{м} сѧ ши́рѣ̀ писа́ло, в розъдѣ́лѣ вто́ро^{м}.

[Potłumia też tu Cyryllus święty w rozdźiale Piątym heretikow Oryhenesowey herezyiey nasladuiących ktorzy powiadaią] że dźiś zaraz sama Dusza bez ćiała, skoro [po śmierci każdego człowieka] w ogniu sye poleruie, a [iako to iest przećiw pismu świętemu, y wielkie zmamienie sumienia ludzkiego,] szyrzey sye o tym pisało, w rozdźiale wtorym. **(kartka 76 znac. V.).**

РОЗДѢЛ ШЕСТЫИ.

Rozdźiał Szosty.

Ꙗ̑ко пе́вны̀ зна́къ хрⷭ̃ъ, ма́е^{т} сѧ ѹ̑каза́ти в прихо^{д} ѣ̑гѡ̀. то̀ ѣ̑сть^{ъ}, кресть^{ъ} че^{с}тны̀й понесѣ^{т} пред ни^{м}, а̑бовѣ^{м} [а̑] с правѝцы ѡ̑ц̃а своѥ́го къста́вши, ѻ̑ста́тнее зѣ́тѫжество до́лъго терпѣ́нїѧ над не́прїѧтелы своѝми кресто^{м} свои^{м} пока́жет. кото́ры^{м} а̑ко ѻ̑рѫжїе^{м} ѡ̑ пра́вон сторонѣ̀ лѣва́ѧ пора́жена ѣ̑детъ.

Ꙗ̑ковѝ жѐ ѣ̑сть^{ъ} зна́къ прихо́дѣ ѣ̑гѡ̀, а̑бы̀ за^{с} [а̑къ] несмѣ́ла сѝла проти́в'ного прихо́дѣ ѣ̑гѡ̀ подоби́ти сѧ.

и̑ тогды̀ мо- (kartka 77 znac. T.) ви^{т}, ѡ̑ка́же^{т} сѧ зна́ма сѝ̃а чл̃ве^{г} на́ небѣ

IAkiyże iest Znak przyśćia iego, aby zaś [iakowym sposobem] nie śmiała moc przećiwne(g)o przyśćiu iego przyformować się.

Y na ten czas mowi: Okaże sye znamię Syna człowieczego na Niebie.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:33 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

А знáмѧ прⷭ̃дúвое и̂ влⷭ̃ное хⷭ̃во е̃стъ крⷭ̃тъ. ꙗ̂снꙑ̀ гéр'бъ крⷭ̃тнꙑ̀ ѹ̑прежáетъ крóлѧ. ѹ̑кáзꙋючи распѧтóго пéрше. а̂бы ѡ̂глѧдáв'ши жидовà, котóрiи е̂гò пéр'ше проболú. и̂ стрвожúвши сѧ, бꙋдꙋтъ плáкати мóвячи. Поколѣнiе до поколѣнiе, тӧ е̃стъ бúтꙑ̀ пó челюсти. ѳ̃то е̃стъ котóромꙋ на лицѣ ѳ̃ные плювáли. тотъ то е̃стъ котóрого лан'цꙋхáми вѧзáли ѳ̃ные прⷪ̃кове нш̃ѣ. тотъ е̃стъ. котóрого роспѧáли пéр'ше ѡ̂см·кáвши. гдѣ мóжемъ ѹ̑т·кáти ѿ оⷠ̃личности гн̃ѣва твоéго. а̂бов·кмъ а̃ггл̃ьскïе вóйска ѡ̂бстꙋ́пѧтъ их, ижⷤ жáнꙑмъ спóсобомъ ѹ̑т·кáти не змогꙋтъ.

стрáш'нꙑ̀ е̃стъ нѣприѧтелемъ гéр'бъ крⷭ̃т'нꙑ̀. а̂ прилáтелемъ рáдостнꙑ̀. котó- (**картка 77 об.**) рïи вѣрꙋ свою̀ до нéго простирáли, а̃лбо е̂го проповѣдáли, а̃лбо мꙋкꙋ для нéго пожнáли.

И кто̑ тогдꙑ̀ цѧслúвꙑ̀ бꙋдетъ; тотъ котóрïй прилáтелемъ хⷭ̃вымъ нàдетъ сѧ. не пребáчитъ бов·кмъ слꙋгъ своúхъ кроⷯ̃ тахъ слáвнꙑ̀, мáючи а̃гл̃ѡвъ гⷬ̃рцꙑ́рѡвъ, ѿ ѡ̈цѣмъ бꙋдꙋчи е̂диноú столúцы. и̂ абꙑ̀ сѧ не зм·кшáли вꙑ́бранꙑми ѿ нѣприѧтельми е̂гó. пошлетъ а̃ггл̃ѡвъ своúхъ з трꙋбóю велúкою. и̑берꙋтъ е̂го вꙑ́бранꙑхъ ѿ четорѡхъ вѣтрѡвъ. гдꙑ́ж' е̂диного Лóта непребáчитъ. я̂къ мóжетъ мнѡ̂го спрⷭ̃вѣдлúвꙑхъ прebáчити. а̃ле речéт', прий-

A Znamię prawdźiwe y własne [Pana] Chrystusowe iest Krzyż, iasny Herb Krzyżowy, vprzedzaiący Krola, y ukazuiąc vKrzyżowanego pierwey, aby oglądawszy Zydowie ktorzy go pierwiey przekłoli a **(картка 67 об.)** strwozywszy sye płakać będą; mowiąc Pokolenie do Pokolenia, Ten to iest, ktorego *poczelustkowano*, Oto iest, ktoremu na Twarz oni plwali, Ten to iest, kthorego Lańcuchami wiązali oni przodkowie naszy, Ten to iest, kthorego pierwey ośmiawszy vkrzyżowali, gdźie możem vćiekać od oblicznośći gniewu iego, abowiem Anyelskie Woyska ostąpią ich że żadnym sposobem vćiekać nie będą moc.

Straszny iest Nieprzyiaćielom Herb Krzyżowy, a Przyiaćielom radosny, kthorzy wiarę swoię do niego *mieli*, albo go przepowiadali, albo męki dla niego podięli.

Y kthoż na ten czas szczęśliwy będzie: ten ktory sye przyiaćielem [Pana] Chrystusowym naydźie, nie przebaczy bowiem sług swoich Krol tak sławny, maiąc Anyolow Hercerzow a z Oycem będąc iedney Stolice: Y aby sye nie zmieszali wybrani y z **(картка 77)** nieprzyiacioły iego poszle Anyołow swoich z Trąbą wielką, y zbiorą wybranych iego od czterzech wiatrow, gdyż iednego Lota nie przebaczył, iako może wiele Sprawiedliwych prze-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:33 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

дѣте всѣ блвенїи ѿца моего. и тогды на возах оболоковых и агглами зобрани бѫдѫт.

Але змовит, кто з межи вас вбогій есте. альбо тогды хорїи бѫдѫ лежати на постели. (картка 78) што мовишъ: єслі жона оу жорнов не бѫдет ѡставлена, ако бо ше нас не превачит.

Бодай теды певны члче абоквм сѫдїа ѡсобами не бракуе, анѣ ведле славы сѫдит, и не вед'ле розмовы декрет скаже. не почти мѫдрых над грѫбых. анѣ богатыхъ болъше нах вбогих. єслі и на нивѣ бѫдешъ возмѫт тя агглі. не мнѣмаж же владарѡв земных возмѫт, а тебе ѡрача ѡставатъ. але хотъ слѫга бѫдешъ, хот вбогій не фрасѫи ся. абоквм тот которїй ся стах слѫгою, слѫг не превачит. єслі и хорій на постели бѫдешъ лежати. ако писано естъ. тогды два бѫдѫт на єдномъ ложи, єдин взят бѫдет а другій ѡставлен. єслі и в неволю бѫдешъ дан до жер'нов. мѫж ілі жона, хотаж и дѣти маешъ, и при (картка 78 об.) жор'нах працѫешъ, не превачит тебе, которїй выводи ѡкован'ных мѫжством, которій квѣкн Іосифа з невол'ѣ и с тем'ниц'ѣ на кролевство. и тебе квѣкавит ѡ вѫтиckѡв до царестка небного. только мѣ надѣю токо рокі тол'ко с пилностю

baczyć, ale mowić będzie: Przydźćie wszyscy Błogosławieni Oyca mego: y na ten czas nas woźiech powietrznych przez Anyoły zebrane będą.

Ale zmowi kto zmiędzy was, vbogi iestem, albo na ten czas chory będę leżał na łożku. Co mowisz: Jesli niewiasta v Zorn nie będźie ostawiona, iako więcey nas nie przebaczy.

Bądź tedy pewnym człowiecze, abowiem Sędźia osobami nie brakuie, anie wedle sławy sądźi, y nie wedle rozmowy Dekret skazuie, nie poczći więcey mądrych nad grąbych, ani bogatych barźiey nad vbogich, iesli y na Niwie będźiesz, wezmą cię Anyeli, nle mniemay że [telko] Władarzow wezmą, a ćiebie Oracza ostawią, ale chocay sługa bę- (kartka 77 об.) dźiesz, chocay vbogi nie frasuy sye, abowiem ten ktory sye sstał sługą sług nie przebaczy, iesli y chory na pośćieli będźiesz leżeć, iako pisano iest: Na ten czas dwa będą na iednym Lożu, ieden wźięty będźie, a drugi zostanie, iesli y w niewolą będźiesz oddany do Zorn, Mąż, albo Zona, chocay y dźieći masz y przy Zornach pracuiesz, nie przebaczy cię ktory wywiodł okowanych męstwem ktory wywiodł Jozepha z niewoley y z ćiemnice na Krolestwo, y ćiebie *wywiedźie* z dolegliwości do krolestwa Niebieskiego, telko miey nadźieię,

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:33 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

стара҆сѧ нѣчо́го бовѣ҃ не згі҃не҃. напи́сана е҃стъ всѧ҆ твоѧ҆ ми́лостыню. написана е҃стъ всѧ҆ твоѧ҆ мл҃тва и҆ спѣва҃е. напи́сано е҃стъ всѣ твое́ а҃ка́нїе. напи́сана е҃стъ всѧ҆ твоѧ҆ вѣ́рность ма҃же́ства. напи́сана е҃стъ всѧ҆ твоѧ҆ во҃држ҃ли́вость и҆ што҆ ко҃ва҃е҃ сꙋчини҃есь дла҆ бг҃а. а҆ межи всѣ҃ ты҃, пере҃нѣ҆шꙋю корꙋнꙋ ма́е҃т пана҃ство и҆ чи́стость.

Ѻто́жъ всѣ то́е ма́ешъ а҆ко со҃нце. а҆ мнѣ҃ сѧ того҆ слꙋха҃ вдо҃не и҆ до́бре. та́кже за҃ послꙋха҆ не даю- **(картка 79)** чи́ сѧ проси́ти и҆ проти́вного. напи́сано ти е҃стъ всѧ́кое вшетечє́нство. напи́сано е҃стъ всѣ твоѣ҆ ла́ко҃ство всѣ сꙋро҃ство, и҆ блю҃нѣ҃рство и҆ чародѣ҆йство, и҆ злодѣ́йство, и҆ ꙋбі́йство, и҆ всѣ ꙋжѣ҆ напи́сꙋе҃т сѧ нн҃ѣ. е҆сли҆ по крещє́нии то́е҃ сꙋчи́нишъ пе́рвшее [бовѣ҃] ѡ҆чища́е҃т сѧ.

А҆ кгда҆ прі́йде҃т сн҃ъ чл҃вчїй вславѣ҃ свое́й, и҆ всі҆ а҃гг҃ли з ни҃. стережи҃ сѧ чл҃че, зѣ мнѡ҆гими бовѣ҃ на сꙋ҃ прі́йдешъ. и҆ вѣ́сь на́ро҃ чл҃вчїй то҃гда҆ та҃ ста́не҃т. помы́сль те́ды, а҆кѣ҆ вели́кш е҃стъ племѧ҆ рі҃ское. и҆ а҆кѣ҆ мнѡ҆го ны́нꙋ҃ повѣ҃тш҃ теперь живꙋ́чи҃. и҆ а҆кѣ҆ и҃ мнѡ҆го пре҃ сто҃ лѣ҃т помёрло, помы́сль ко́҃ко и҃ пре҃ ти́сѧчею лѣ҃т погре́бено, помы́сли всѣ҃ кото́рїи ѿ а҆да́ма, и҆ до нн҃ѣ́шнего дн҃е. а҆ко́е мнѡ҆го множе-

telko pracuy, telko s pilnośćią staray sye, nic bowiem niezginie, napisana iest wszelka twoia iałmużna, napisana iest wszelaka twoia Modlitwa, y śpiewanie, napisano iest, wszelakie twoie Ałkanie, napisana iest wszystka twoia wierność małżeństwa, napisana iest, wszystka twoia powściągliwość, y cokolwiek vczyniłeś dla Boga, a **(kartka 78)** między tym wszystkim przednieyszą Koronę ma Panieństwo, y czystość.

Otoż masz to wszystko iako słońce, a iakoś to słuchał wdzięcznie y dobrze, także zaś słuchay nie daiąc sie prosić y przećiwności: Napisanoć iest wszelakie twoie wszeteczeństwo, napisano iest wszelakie twoie łakomstwo, wszystko twoie surowstwo, y bluźnierzstwo, y czarowanie, y złodźieystwo, y zaboystwo, y wszystko iuż napisuie sye dźiś iesli co po krzćie vczynisz, pierwsze [telko vczynki krzczeniem] oczyszczaią sye.

A gdy przydźie Syn człowieczy w sławie swoiey, y wszyscy Anyeli z nim, strzeż że człowiecze, abowiem *nie sam ieden* na sąd przydźiesz, ale wszystek narod człowieczy na ten czas tam stanie, pomyśl telko iako wielkie iest Plemię rzymskie, y iak wiele inych powiatow teraz *mieszkaiących* y iak ich wiele przed stem lat pomarło, pomyśl wiele ich przed tyśiącem lat pogrzebiono, pomyśl wszy- **(kartka 78 ob.)** stkich ktorzy [byli począwszy]

Generated on 2015-06-23 19:10 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

ство (картка 79 об.) але и ещѐ то мало. бо ше боукъ ест аггла, деватъ десат и дека швецъ шнкх, а ти [то ест] всѐ человечество єдина толко. абоукъ ве ле велйкости мкцъ, всѣх мншго и мѐшка цъ помыслити прйстои. абоукъ всѧ земл на котороу живе якъ єдина точка в посре кѹ нба, а пре ся кое мает мно ство. а нбса нбные, ещѐ бо ше бе мкрнюю маю ли цѣ. абоукъ йсано ест, Тйсача тйсачами слжат ѐмѹ. и тмы тмами стоат пре ни. не и бы толко таково мно ство бы ло. але и пр°рок вымовити не могълъ бо ше.

od Adama y do dźisieszeygo dnia, iakie wielkie mnostwo, ale y ieszcze tho mało, więcey bowiem iest Anyołow dźiewięćdźiesiąt y dźiewięć Owiec onych, a ty, [mowiąc] wszystko człowieczeństwo iedna telko, abowiem wedle wielkośći mieysc wszystkich, wiele y mieszkańcow pomyślić przystoi, wszystka bowiem na kthorey mieszkamy źiemie iako iedna kropia w pośrzodku Nieba, a iednak iako wielkie ma mnostwo, [a Niebo zaś ktore ią ogarnęło, iako nad tho więtsze mnostwo ma], a Niebiosa Niebios ieszcze więtszą y niezmierną maią liczbę, abowiem pisano iest: Tysiące tysiącmi służą mu, y Cmy ćmami stoią przed nim, nie żeby takowe mnostwo było, ale że Prorok wymowić nie mogł więcey.

Наука.

Тогды ся ѡкаже знамя сна члчского на небесех) не йшій ест знакъ сна члчого, ано крест чстныі, которого на рамена свой хс (картка 80) на смрть йдчи, зъ мкста нклъ на горѹ голгоѳѹ, при котором тыж и тита ѥго ѡ пилата бы написа.

тот знак хсвъ, теперъ єдины зъ глупства и вздорѹ, згорди вши покинвли. а дрзгіе єретицй, и зопачивши єго на бошюю хѹ зжйкость на нога

Nauka.

NAten czas okaże sye Znamię Syna człowieczego na Niebie) Nie insze iest znamię Syna człowieczego telko Krzyż *święty* ktorego na Ramionach swoich [Pan] Chrystus na śmierć idąc z Miasta, niosł na Gorę Gołgotę: Przy ktorym też y Tituł iego od Piłata był napisan.

To Znamię [Pana] Chrystusowe, iedni z głupstwa y vporu wzgardźiwszy *odrzośili*, [y brzydzą sye nim]. A drudzy Heretycy ono zopaczywszy na więtszą, [Pana],

Generated on 2015-06-23 19:10 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

скои^{ж} но́сѧ^{т} и̂ на зе^{мл}и̂ пи́шꙋчи нога́ми топчꙋ^{т}.

Chrystusową zelżywość na nogach swych noszą. y na ziemi pisząc nogami depcą.

А̂ хр^{с}тіа́не правосла^{вн}ыи, то́е ч^{с}тное зна́менїе ге́р^{ꙋ}бъ х^{с}въ прина^{вш}и, на кото́ро^{м} бы́ли прибы́ты но́ги е̂го̀, о̃номꙋ сѧ кла́нѧю^{т} [1]). [И̂ко пи̂ше^{т}] [2]) вы-кыша́йте г̃а е̃а нш̃его и̂ кланя́̀те сѧ по^{д}но́^{жк}ови но^{г} е̂го̀, и̂ако с^{т}ъ е̃сть. и̂ про^{тв}и [всѧкои] непра́в^{ꙋ}ды о̃ного о^{ꙋ}жива́ю^{т} кладꙋчи на со́бѣ и̂ вы^{в}нача́ючи што̀ х̃с о^{ꙋ}чини^{л}. и̂ што̀ е̂ще́ ма́е^{т} о^{ꙋ}чини́ти. а̂бовѣ^{м} гды̀ ѿ головы̀ на жи̋во^{т} перено́си^{м} рꙋко́ю (картка 80 об.) значи^{м}, и̂ако х̃с з нб̃а приш^{л} к живо^{т} п р ч^{с} т о и. и̂ народи́^{вш}и сѧ чл̃ко^{м} всѐ што́ бы́ло потре́ба дл^{ѧ} на^{с} на зе^{мл}и̂ и̂ по^{д} зе^{мл}е́ю в о а́ д ѣ и̂ спра́ви^{л}.

A Chrześćijanie Prawosławni to święte Znamię Herb [Pana] Chrystusow, na ktorym były przybite święte Nogi iego, [y na kthorym stoiąc vczynil Zbawienie wszytkiemu światu,] przyiąwszy onemu sye kłaniaią[1]) (картка 79 об.) [y z wielkim nabożeństwem Swięći Patryarchowie na swych głowach podnoszą wypełniaiąc ono, co iest dawno przez Ducha świętego napisano:] [2]) Wywyszszayćie Pana Boga naszego, y kłaniayćie sye Podnożkowi Nog iego, abowiem święty iest. [Y na drugim mieyscu mowi [3]): Wnidźmy do mieszkania iego, y kłaianymy sye na mieyscu gdźie stały Nogi iego, przeto onemu kłaniaią sye], przećiw nieprawdy vżywaią go, y na sobie go kładąc wyznaczaią co Pan Chrystus vczynił, y co ieszcze ma vczynić. Abowiem gdy od Głowy na Zywot przenośimy ręką, znaczymy, iako *Syn Boży* z Nieba przyszedł w Zywot *czystey Panny*, y narodźiwszy sye człowiekiem, wszystko co było potrzeba dla nas na źiemi, y pod źiemią w *ćiemnośćiach* sprawił.

а̂ што̀ за^{с} ѿ до́лꙋ на пра́вꙋю рꙋ́кꙋ перено́си^{м}. значи́^{м} и^{жк} х̃с ѿ зе^{мл}ѣ на прави́цꙋ е̃а ѿц̃а [свое^{г}]

A co zaś od dołu na Prawą Rękę przenośimy, znaczymy że [Pan] Chrystus od źiemię na Pra-

На боцї: [1]) не дре́во а̃ле зна́мѧ почїта́емъ. [2]) ѱ^{лм}. ч̃и. ѱ^{лм}. р̃лд.

На боцї: [1]) Nie drzewo ale znamię poczytamy. [2]) Psal. 98. [3]) Psal. 131.

Generated on 2015-06-23 19:10 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

вознéслъ сѧ. а̂ и҃ѫ ѣ̂щѣ нѣ конецъ. ӑлѣ с правúц҃ѣ знóвѹ и҃з крестоⷨ а̂вы ѡ̂сѣдиⷯ лѣквúцѹ прїйтú мáєⷮ. прóтѡ с прáкои на лѣквóю стóронѹ [крⷭтъ] кончáючи покладáемⷨ. и҃значиⷨ и҃ѫ х҃с ѣ̂щѣ ѝ справúц҃ѣ на лѣквúцѹ. [тѡ̀ єⷭт], на противⷩного аⷩтíхриста, ѝ на вⷭ́е́ зґромажⷩє ѥ̂гѡ̀ прїйтѝ мáєⷮ. ѝ наⷯ всѣ́ми, котóріє кѣдѹⷮ [тогды̀] на лѣквúци конéⷱное звѣ́тѧⷭтво крⷭтоⷨ ѹ҃чúниⷮ. Ꙗ̂коѫ ѝ тєпéръ на лѣквúцѹ. тѡ̀ ѥ̃стъ на противⷩность ѝ непрⷩдѹ даⷯ наⷨ х҃с зна�Ⓚ свѡ̀ крⷭтъ чⷭтны̀ ꙗ̂ковы меⷮ (**картка 81 знач. V.**) на нéпрїѧтелѧ[1]). Прóтѡ ѿ правúцы тѡ̀ ѥ̃стъ, ѿ х҃а прáвды на лѣквúцѹ, тѡ̀ ѥ̃стъ на протúⷩного хв҃и крⷭтъ ѿнóсиⷨ.

Ꙗ̂лѣ хв҃ъ протúⷩникъ ꙗ̂къ воⷩвсеⷨ такⷦ ѝ в томⷨ противⷩ х҃ѹ постѹпѹючи ѝ поⷩставючúѝ з лѣквúц҃ѣ протúвѹ правúцы [тѡ̀ ѥ̃стъ дающúѝ мóцъ свою̀ на правúцѹ]. ѝ такóєѫ ꙗ̂ко хв҃о, ӑлѣ в҃ж҃ѣ нѣ тóє, бѡ̀ аⷩтúхв҃о, противⷩ ѡ̂бер҃нѹвши по свóємѹ на правúцѹ кончúти знá�Ⓚ свóй, ѩ̆лѣ на чewicę BOga Oyca wzniosł sye[1]). A iż ieszcze nie **(kartka 80 znach. Y.)** koniec, ale z Prawice znowu z Krzyżem aby osądził Lewicę przyść ma, przeto z Prawey na Lewą stronę kończąc pokładamy, y znaczym że [Pan] Chrystus ieszcze z Prawice na Lewicę [z Krzyżem] na przeciwnego Antichrystusa y na wszystko zgromadzenie iego przyść ma, [y iako pierwey Krzyżem vbił nieprzyiaćiela, iako pisze[2]). Czyniąc pokoy y ziednał obudwu iednym ćiałem Bogu, Krzyżem, vbił nieprzyiaźń na nim także y czasu ostatniego] nadewszystkimi kthorzy na Lewicy będą konieczne źwiećiężstwo Krzyżem vczyni, iakoż y teraz na Lewicę, to iest, na przećiwność y na nieprawdę dał nam [Pan] Chrystus Znamię swoie, Krzyż *święty*, iako miecz na nieprzyiaćiela[3]): Przeto od Prawice, to iest, od Chrystusa Prawdy, na Lewicę, tho iest, na przećiwnego [Panu] Chrystusowi Krzyż wynośim.

Lecy przećiwny [Panu] Chrystusowi, iako we wszystkim, tak y w tym **(kartka 80 ob.)** przećiwko Chrystusowi postępuiąc, y powstaiąc z Lewice [Krzyżem] przećiwko Prawice, [to iest, przesladuiący Prawdę:] Y takież iako Chrystusowe, ale iuż nie to bo Antichrystusowe, wspak obroćiw-

На боцї: [1]) ѱ҃лⷯ. ѱ҃д.

На боцї: [1]) [na prawą pierwey]. [2]) Efes 2. zacz. 221]. [3]) Psal. 59.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:10 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ѧ̀ѣ дае^{т}. Ꙗ̃ко ѡ не^{м} пи̑ше^{т} мо́вячи[1]), да^{ст} и^{м} зна́менiе на пра́вꙋю ру́кꙋ и^{х}, и̑ на чола̀ и^{х}, а̑ што̀ мо́ви^{т}, на пра́вꙋю ру́кꙋ и^{х}, и̑ на чола̀ и^{х}. то́ е̃сть, жѐ на свои^{х} ѿ кото́ры^{х} вы́ш'ли, и̑ ѿ кото́ры^{х} вѣ́рꙋ прина́ли ва^{а}чити [бꙋдꙋ^{т}].

szy po swemu na Prawicę kończyć znak swoy, albo na [samym] czele daie, iako o nim pisze [Ian święty] mowiąc[1]): Da im znamię na Prawą Rękę ich, albo na czoła ich. A co mowi, na prawą rękę, ich, albo na czoła ich, to iest, że na swoich pierwszych od ktorych wyszli y od ktorych [prawą] wiarę przyięli, na tych walczyć ich [nauczy, y sprzećiwiać sye].

РОЗДѢЛ СЄ̃МЫИ.

Ꙗ̃ко всѐ ѿц̑ъ сы́ном и̑спрáкни^{а} та^{к} и̑ сꙋдъ о̑ста^{т}нюю спрáвꙋ сы́ном ѻ̑чи́нит. и̑ я̃ко не и̑^{на}шаѧ влáдза ѿ- **(картка 81 об.)** цéва ѿ сыно́ъскон, и̑ сы́нова ѿ ѿцéкъскон, а̃ле е̑дна и̑ та́жъ.

Rozdźiał Siodmy.

IAko wszystko Oyćiec Synem sprawił, tak y Sąd ostatnią sprawę Synem odprawi, y iako nie inszą władza Oycowa od Synowskiey, y Synowa od Oycowskiey, ale taż, y iedna iest **(картка 81)**.

Прíйде^{т} тогды̀ на сꙋ^{а} г̃ь вс҃ѣ^{х} ѿц̑ъ, и̑ і̃с х̃с з ни^{м} сѣдя́чíй, и̑ дх̃ъ сты̀ з ни^{м} бꙋ́дꙋчíй. трꙋбо́ю а̃гг̃л^{с}кою вс҃ѣ^{х} призове^{т} ѻ̑чи^{и}ки ко́^{ж}дого но́сячи. Про́то^{ж} ѐще́ ли непови́^{и}ны^{с}мы ꙋ̑же́ ѿ сего̀ ча́сꙋ страда́ти сѧ. ци́ли мало́ю ка́^{в}нь, и̑ли мало́е то́е ѡ̑сꙋ^{ж}де́ніе ча̑че розꙋмѣ́шъ. кото́рое при тако^{м} мно^{в}ствѣ я̃в'но бꙋде^{т}, волѣ́^{а}бы лѣ^{и}ше мно̑го кро^{т} ѻ̑мрети̑, а̑ нѣ^{ж} това́ришо^{м} грѣхꙋ̀ свои̑ ѡ̑каза́ти. Постара́ймо сѧ бра́тїѧ а̑бы на^{с} бъ̃ не о^{б}вини^{а}. а̑бовѣ^{м} бъ̃ не потребꙋе^{т} на сꙋ́дѣ свѣ́^{а}кѡ^{в}. не мо^{в} и̑ж'е^{м} в ночи̑ попо^{а}на^{а} в'шетечён'ство, а̃л'бо чарова́лъ и̑ли и̑ное зло́е ѻ̑чи-

На боцї: [1]) а̑по^{к}. г҃ї.

PRzydźie tedy na Sąd Pan wszystkich Oyćiec, y Jezus Chrystus z nim śiedzący, y Duch święty z nim będący, Trąbą Anyelską wszystkich przyzowie, vczynki każdego nosząc, przetoż azali iuż nie powinnismy od tego czasu starać sye, a zali małą karność, albo małe to osądzenie człowiecze rozumiesz, kthore przy takim mnostwie iawno będźie, wolał by lepiey wielekroć vmrzeć, anieżli towarzyszom grzechi swoie okazać, postaraymy sye braćia aby nas Bog nie obwinił, abowiem Bog nie potrzebuie na sądźie świadkow, nie mow żem w nocy popełnił wszeteczeństwo, albo czarował, albo inego co złego

На боцї: [1]) Apok. 13.

Generated on 2015-06-23 18:38 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

ни^{в} и чл҃къ жа҆де^{и} не бы^{в} та^{м} и^{в}вла́сного сѹмнѣнѧ тво́его сѹдити тѧ бѹде^{т}. (картка 82), ме́жи токо́ю и мы́^{с}лами твои́ми пы́танѧ и ѿповѣда́нѧ бѹде^{т}. дн҃а о҃ного гды҃ бъ сѹди́ти бѹде^{т} скры́ты^{м} спра́ва^{м} лю^{х}ски^{м}. само́го тогды҃ сѹдїи стра́шное лице́ прими́си^{т} тѧ пра́^{в}ду мо́вити. а҆ хота́й бы^{с} и не хот҃^{х} мо́вити о҃нъ о҆бы҆а҆ви^{т}. и показа́^{и}ны҃ в҆ свои^{х} гр҃хах^{х} вѹста́нешъ. А҆ то́е ѿказа́лъ са^{м} і҃с сѹдїа҆ мо́вѧчи; ѿц҃ъ бов҃^{к} не сѹди^{т} н҃кто́мѹ, а҃ле в҆ве^{с} сы҃^{х} да^{л} сн҃ови не ѿдала́ючи себѣ ѿ влады҃, а҃ле сн҃о^{м} сѹдъ чи́нѧчи. по^{з}воле^{и}е^{м} то^{г}ды҃ ѿц҃е^{в}ски^{м} сѹди^{т} сн҃ъ. не и́^{и}ша҆ бов҃^{к} е҃сть ѿц҃ев҆ска҆ а и^{и}ша҆ сыно́^{в}на во́ла҆, а҃ле е҆дина҆ и та́^{ж}.

што^{ж} те́ды сѹдїа҆, роска́же^{т}ли́ принести҃ твои҃ вѹчи́^{и}ки. а҃лбо н҃^{т} и^{з}бер^{т} пре^{д} не́го вс҃^{х} на́родѡ^{в}. при́стои^{т} бов҃^{к} всѣ́ко^{м} кол҃не^{д} пре^{д} (картка 82 обор.) і҃о^{м} кла́нѧти сѧ нб^{с}ны^{х} и҆ зе́мны^{х} и҆ по^{д}зе́^{м}ны^{х}. и҆ ро^{з}лѹчи^{т} и^{х} е҆ди^{н} ѿ дрѹго́го. я҃къ па́стырь ѿлѹча́е^{т} ѡ҆в҆ц҃ъ ѿ ко́зъ. пасты҃^{х} я҃къ ро^{з}дѣла́е^{т} смо́три^{х}ли в҆ ре́естръ а҃лбо в кни́ги, ко́е е҃сть ѿв҆ца҆ а҆ коѐ коза҆, и҆ли зве́р҆хы҃ ра^{з}сѹжда́е^{т}. а҆за́ли не во́^{в}на о҃в҆цы҃ вѹка́зѹе^{т} я҃къ и҆ коз҃ы҃ о҃стрые ко́смы. та́^{к}же и҆ ты҃ е҆сли҃ ѡчи́стиш҆ сѧ н҃^{к} ѿ гр҃хѡ^{в} бѹде́шъ мѣ́кти чи́стѹю во^{в}нѹ, и҆ бѹде^{т} ти не^{з}ма́заная ша҆та҆. и҆ мо^{в} за^{в}жды

вczynił, y człowiek żaden nie był tam, y z własnego sumnienia twego sądźić cie będźie, między tobą y myślami twemi pytanie y odpowiadanie będźie, dnia onego, gdy Bog sądźić będźie skrytym sprawam ludzkim, samego tedy Sędźiego strzaszna twarz przy- (картка 81 об.) muśi ćię prawdę mowić, a chocay byś nie chciał mowić on obiawi, y okazanny w swoich grzechach vstaniesz. A to okazał sam [Pan] Chrystus Sędźia mowiąc: Oyćiec bowiem nie sądźi nikomu, ale wszystek sąd dał Synowi nie oddalaiąc śiebie od władzy, ale Synem Sąd czyniąc: Pozwoleniem thedy Oycowskim sądźi Syn, nie insza bowiem Oycowska a insza Synowska wola, ale iedna y taż.

Coż tedy sędźia roskażeli przynieść twoie vczynki albo nie, y zbiorą przedeń wszystkich narodow, przystoi bowiem wszelakiemu Kolanu przed [Panem] Chrystusem kłaniać sye, Niebieskich, y Ziemskich, y podziemnych, y rozłączy ich ieden od drugiego, iako Pasterz odłącza Owce od Koz. Pasterz iako rozdźiela, patrzyli w Regestr, albo w Kśięgi ktora iest Owca, a ktora Koza, albo zwierzchu rozsądza, azali nie wełna Owcę vkazuie, iako y Kozę (картка 82) ostre kosmy, także y ty iesli sye oczyśćisz dźiś od grzechow, będźiesz mieć czystą wełnę, y będźieć nie zmazana szata, y mow zawżdy

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:10 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

нагъ ѣсмь, и ꙗкъ же сѧ wболочꙋ маю. W одежѣ тѣды wвечеи познаш бꙋдешъ. а ѣслиже сѧ волосатый знайдешъ ꙗкъ иса в волосами оброслы, а глꙋпствомъ перъвенство своѣ вꙋтратилъ, и честь продалъ за малꙋю потравꙋ, на лѣвици бꙋдешъ. не дай бе абы кто (картка 83) з васъ бы wтрꙋчонъ w ласки божеи анѣ для злыхъ вꙋчинъкшвъ на лѣвици взгромажењю грѣшныхъ мѣсѧ знати. прикры запрады сꙋ и страшливы и самои повѣсти абовѣмъ црство небное ѣстъ, и огнь вѣчны наготованы и ꙗкъ же речете ми можемъ сѧ огня вꙋстеречи а до црства небного вотꙋ.

знаже дорогꙋ. не потреба тепер йшого нѣчого мовити, толко што мовлено чинити. то ѣстъ, ажкалъемъ [и] далисте ми ꙗсти. прагнꙋвшемъ [и] напоилисте мѧ. былемъ постороннїй и вѣвелисте мя вдомъ свой. нагымъ а высте мѧ приодѣли. хорымъ, а высте мѧ навѣдили. в темници былемъ и пришлисте до мене. тое ѣслиже бꙋдешъ чинити, з нимъ бꙋдешъ кролловати. а ѣслиже того не вꙋ- (картка 83 об.) чинишъ, осꙋженъ бꙋдешъ. и зарав почни тое чинити, а моцно трва в вѣрѣ. не такъ ꙗко глꙋпые дѣвцы але хотѧчи елею кꙋпити, всѣ вꙋчинь што сѧ рекло выш'ше. не токо свѣчꙋ мѣ, але старай сѧ жебы и горѣла. абы сѧ свѣтлостъ wнagi iestem, y iakoż sye oblec mam: od odzienia tedy poznan będziesz owczego, a iesli sye włosaty naydziesz iako ISab włosami obrosły, a głupstwem przodkowanie swoie vtraćił, y vczćiwość przedał za *kęs* potrawy, na Lewicy będziesz: Nie dayże Boże aby kto z was był odtrącon od łaski Bożey, ani dla złych vczynkow na Lewicy w zgromadzeniu Grzesznych miał sye naleść, przykry zaprawde sąd y straszny z samey powieśći, abowiem y Krolewstwo Niebieskie iest, y Ogień wieczny nagotowany, y iakoż rzekniecie mi możemy sye ognia vwarować, a do Krolestwa Niebieskiego wniść.

Wiedz że drogę, nie potrzeba teraz nic inego mowić, telko co iuż mowiono czynić, to iest, Laknąłem, daliśćie mi ieść, pragnąłem napoiliśćie mię, byłem postronnim, y (kartka 82 obor.) wwiedliśćie mię w dom swoy, [byłem] Nagim, a wyśćie mię przyodźiali, Chorym, a wyśćie mię nawiedźili, w Ciemnicy byłem, y przyszliśćie do mnie, to iesli będźiesz czynić, z nim będźiesz Krolować, a iesli tego nie vczynisz, osądzon będźiesz. Y zaraz zaczni to czynić, a mocno trway w wierze, nie tak iako głupe Dźiewice, ale chcąc Oleiu kupić wszystko to vczyń co sye wyszszey rzekło, nie telko miey Swiece, ale staray sye aby y gorzała, aby sye światłość okazała spraw

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:10 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

казáла спрáвы твои́хъ дóбрыхъ прéдъ чл҃ки. дабы́ сѧ тобóю не зо҃жи҃ хр҃с. оу҃бери́ сѧ ѡ҃дóбне в одéжь непокáлáнную дх҃а дóбрыхъ.

И што҃ ѡ҃ бз҃а ѡ҃дéржа҃ шáфунь ты҃ бá҃не и̂ пристó҃не. е҃слú мáе҃ность. éслú [и̂] слóво нáуки звѣ́рено ти е҃стъ, роспрáвú҃ дóбре дýша҃ котóрïе слýхаю҃т. éслú мóжеш҃ кого ѡ҃ крú҃вды боронúти пи́҃но сѧ старáй. и̂ и҃ши҃х мнóго е҃стъ спóсобѡ҃ спрáвъ дóбрыхъ тóл҃ко дабы́ з на҃ жáде҃ не бы҃ ѡ҃сýже҃ ѡ҃ бз҃а и̂ ѡ҃дáле҃. и̂ дабы́смы з смѣ́лостю х҃а по҃кáли (картка 84) кѣ҃ного крóлѧ. сýдïю́ живы҃ и̂ ме҃ртвы҃ котóрíй за живы҃х и̂ мер҃твы҃х оу҃ме҃рлъ. Ꙗ҃ко и̂ пáвелъ мóви҃ нáто бовѣ҃ хр҃с и̂ оу҃мéръ и̂ о҃жú҃, дабы́ и̂ мер҃твы́ми и̂ живы́ми влáдáа҃.

На то҃ ро҃дѣ҃ сéмы҃ нѣ҃чого сѧ не писáло, понева҃ и̂ са҃ в сóбѣ҃ мáе҃ звы҃клýю нáуку, а̂ што҃ ѡ҃ хр҃ѣ мóви҃ нúжé҃ оу҃слы́шишъ.

twoich dobrych przed ludźmi, aby sye tobą nie zelżył [Pan] Chrystus, vbierzże sye ozdobnie w odźieżę niepokalaną spraw dobrych.

A coś od Boga otrzymał, szafuy tym bacznie y przystoynie, iesli maiętność. iesli słowo nauki zwierzonoć iest, rosprawuy dobrze duszam ktore słuchaią, iesli możesz od krzywdy kogo bronić pilno sye staray, y inszych wiele iest sposobow spraw dobrych, telko aby z nas żaden nie był osądzon **(картка 83)** od Boga y oddalon, y abysmy z smiałością Pana Chrystusa potykali wiecznego Krola, Sędźiego żywym y martwym, ktory za żywych y martwych vmarł, iako y Paweł święty mowi: Na to bowiem Chrystus y vmarl y ożył, aby y Martwemi, y żywymi władnął.

Na ten rozdźiał śiodmy nic sye nie pisało, ponieważ y sam w sobie ma zwykłą naukę: A co [o władzy Pana] Chrystusowey [Paweł] mowi, niżey vsłyszysz.

РОЗДѢЛ ѠСМЫЙ.

Ꙗ҃ко сѧ мáемъ ѡ҃ двоáкúх е҃рети́ковъ карова́ти. пéрвы҃х котóрíи оу҃ча҃т, жé х҃а влáдза по ѯ҃нии сѣ́дномъ докон҃чúтъ сѧ. дабовѣ҃ бг҃ѕ ѡ҃ц҃ѕ своéмѕ ѡ҃дáстъ своé црт҃во. дрѕгúхъ, котóрíи оу҃чáтъ, жé х҃с верънѣвъшú сѧ до ѡ҃ц҃а нá нéбо, бóльше ю҃жъ не влáдáетъ. áле йнѣю́ гóловѕ тѣ́лѕ цр҃кви своéй оу҃чúнúвшú зостáви҃. котóрѹ҃ всю҃ влáдзѕ свою҃ ѡ҃дáлъ. а̂ сáмъ причúнъцею

Iako sye mamy od dwoiakich Heretikow warować, Pierwszych, ktorzy vczą, że [Pana] Chrystusowa władza po dniu Sądnym dokończy sye, abowiem Bogu Oycu swemu odda swoie Krolewstwo. Drugich, ktorzy vczą, że Pan Chrystus wroćiwszy sye do Oyca na Niebo więcey iuż **(картка 83 обор.)** nie władnie, ale inszą Głowę ćiału Cerkwi swoiey

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:10 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

зостáлъ до ѿц҃а за нáми. [и ѩко тáм дрꙋгáм ѣресь надъ пéрвꙋю ѣстъ заразълúвшам].

Я гды кого ѕслы́шишъ мóвячи. жѣ цр҃ство х҃во конéцъ бꙋдет мѣти, не слꙋхай. бо (картка 84 обор.) то ѣстъ ѣресь змúева, йн҃шам головà нóво вы́никлам. авовѣм и в галáтѣх смѣх нѣкто мóвити, иж по скон҃чéнїи того свѣта х҃с не цáрествꙋет. и ещè смѣх мóвити. Глóво ѿ ѿц҃а вы́шедши, и тóеж зас к воц҃а вернꙋ́вши сам бóлше не пребывáет, блꙋзнячи мóвих. не слꙋхаючи самóго г҃а котóрый мóвит. Сн҃ъ пребывáет во вѣки. И гаврїих ѡповѣдáет. и бꙋдет царствовáти в домꙋ́ іаковли во вѣки. а цр҃ствꙋ егò не бꙋдет конца́.

вúдишъ чогò нн҃ѣ еретицы́ члци бꙋчат ѡ х҃ѣ а штò Гаврїих архагелъ ѡ вѣчномъ пребывáнїи егò ꙋказах. комꙋ́ бóлше вѣровати мáешъ éслы не гаврїúлови.

Глꙋ́хай нн҃ѣшнет данúлова свѣдóцтва. вúдѣмъ мóвит в видéнію ночномъ и ѻто на óболоцѣх нб҃ных іакóбы сн҃ъ (картка 85 знач. Ѕ.) члчúй прихóдит. и дошóлъ аж до старóго лѣты, и томꙋ́ дáла влáдза, и чсть и цáрество. и вс҃ѣ лю́де поколѣнам [ѡ погáнъ] слꙋжúти емꙋ́ бꙋдꙋт. а влáдза егò влáдза вѣчнам, котóрам нѣгды не

vczyniwszy zostawił, ktorey wszystką władzę swoię oddał, a sam został przyczyńcą do Oyca za nami.

A Gdy kogo vsłyszysz mowiąc, że Krolestwo Chrystusowe koniec będźie mieć, nie słuchay, bo to iest Herezyia *Smocza*, insza Głowa nowowynikła, Abowiem y w Gałaćie śmiał niekto mowić: Ze po skończeniu tego świata Chrystus nie *będźie Krolował*. Y ieszcze śmiał mowić: Słowo z Oyca wyszedszy, y toż zaś w Oyca wroćiwszy sye więcey [iuż] nie *trwa*, bluźniąc mowił, nie słuchaiąc samego Pana, ktory mowi: Syn *trwa* na wieki. Y Gabryel opowiada: Y będźie Krolować w Domu Iakubowym na wieki, a Krolestwu iego nie będźie końca.

Widźisz czego dźiś Hereticy człowiecy vczą o Chrystuśie, A co Gabryel Archanyoł o wiecznym prze- (**картка 84 знач. Z**) bywaniu iego vkazał, komu więcey masz wierzyć, azali nie Gabryelowi.

Słuchay dźiśieyszego Danielowego świadectwa: Widźiałem mowi, w widzeniu nocnym, a oto na obłokach Niebieskich iakoby Syn Człowieczy przychodźi, y doszedł aż do starego laty, y temu dała się władza y cześć, y Krolestwo, y wszystkich ludźi Pokolenie służyć mu będą, a władza iego władza wieczna, ktora sye nigdy nie odmieni,

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:10 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ѿмѣнитъ сѧ и цр҃ство є҆гѡ не зо҃сѵ҆тъ сѧ.

то́є те́ды пріймѵ҆ томѹ вѣ́рѵй а҆ є҆рети҃ческое поки́дай. а҆в҃не вовѣ҃ слы́шишъ о҆бе҃конє҃но҃м цар҃ствѣ҃.

ма́ешъ ты҃ж та҃м бли҃ко по́вѣсть о҆ данїи́ла ѡ҆ ка́мени, кото́рїй ѿ горы҃ бе҃з рѹ́къ [ѿта҃,] то҆ є҆́стъ х҃с вє҃ле т҃ѣла. и цр҃ство є҆гѡ лю́дє҃м и҃ны҃м не бѵ҆дє҃тъ ѡ҆ста́вле́но.

та́к҃же и Дв҃дъ и҃ногды мо́ви҃тъ, ма́ества҃ твои́ бо҃е на́ вѣ́ки вѣ́ч҃ные. а҆ и҃ног҃ды. на почта҃кѹ ты҃ г҃и зе́м҃лю ѳ҃ѹ҆ѳѕ҃дова́л҃. и҆ пото҃м ты҃е поги́нѹ҃тъ, а҆ ты҃ за҃вжды бѵ҆деши҃ъ. и҆ пото҃м, ты҃ то́҃же є҆́сте҃, (картка 85 об.) и҆ лѣ́та твои҃ невме́ш҃а҃тъ сѧ. а҆ то҆ ѡ҆ сн҃ѣ Па҃велъ повѣда́етъ.

y Krolestwo iego nie zepsuie sye.

To tedy przymuy, temu wierz, a Heretickie odrzocay, iawnie bowiem słyszysz o bezkoniecznym [Chrystusowym] Krolewstwie.

Masz też tam blisko wiadomość, v Daniela o Kamieniu, ktory od Gory bez Rąk, to iest, Chrystus wedle ćiała, a Krolestwo iego ludźiom inym nie bęostawiono.

Także y Dawid czasem mowi: Maiestat twoy Boże na wieki wieczne, a czasem: Na początku ty Pa- **(картка 84 об.)** nie źiemię vfundował, a potym: Te zginą, a ty zawżdy *trwasz* y *daley mowi*: Ty tenże iesteś, y lata twoie nie vmnieyszą sye, a to o Synie Paweł powiedźiał.

Наука.

Головнѣ́йшихъ є҆ретико҃въ тѵ҆ Кирі҃а҃ сѵ҃ѣ҃ѣ҃ потлѵ҃мла́є҃тъ кото́рїи зле́ вѣ́рѵю҃тъ ѡ҆ сн҃ѵ҆ бж҃о҃м. Пе҃рвыхъ кото́рїе зле́ розѵмѣ́ю҃тъ до́бре пи҃смо а҆҃пс҃лское и҆ мо́ва҃тъ, же́ х҃с по сѵ҆но҃м дн҃и зда҃ст своє́ цр҃ство бг҃ѵ҆ ѿц҃ѵ҆. проти҃въ кото́рыхъ и҆ тѵ҆ и҆ в розѵ҆́дѣлѣ дева́то҃м пи҃ше҃тъ.

Дрѵги́хъ потлѵ҃мла́є҃тъ лютѣ҃йшихъ, кото́рїи смѣ́ю҃тъ мо́вити, же́ х҃с вер҃нѵ҃ѵ҆ши сѧ до ѿц҃а ѳ҃ѹ҆же́ главо́ю тѣ́лѵ҆ цр҃кви своє́й не пребыва́е҃тъ. тѵ҆ю҃ е҆́ресь назы-

Nauka.

[CO] Głownieyszych HEretikow tu Cyryllus Swięty potłumia, ktorzy zle o Synu Bożym wierzą [y vczą]. Pierwszych, ktorzy źle rozumieią dobre pismo Apostolskie, y mowią, że Chrystus po sądnym dniu zda swoie Krolestwo Bogu Oycu, przećiw ktorych y tu, y w Rozdźiale dźiewiątym pisze.

Drugich potłumia *sprośnieyszych*, ktorzy śmieią mowić, że Chrystus wroćiwszy sye do Oyca, iuż Głową Ciała Cerkwie swoiey nie przebywa, *ktorą* Herezyę na-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:38 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ва́етъ змі́евою йною но́во прони́к'лою главо́ю. и̂ чи́нитъ дово́ды. жѐ ѯ̃с и̂ вла́дза е̂го̀ не то́л'ко ве́мле невиди́мого бо̃ства, а̃ле и̂ ве́мле ви́домого ч҃ка пребыва́етъ въ кѣки. гдѐ пи̂- (картка 86) шетъ [1]) ка́мень w̑ горы̀ без' рꙋкъ то̀ е̃стъ ѯ̃с ве́д'ле тѣла. а̂ цр҃ство е̂го̀ лю̀демъ йны̀мъ не бꙋдетъ w̑ста́влено. и̂ на дрꙋго̀мъ мѣсци мо́витъ [2]). и̂ бꙋдетъ цр҃ствова́ти в домꙋ і̂а̂ковли на́ вѣки. и̂ г҃ь речѐ; Сн̃ъ пребыва́етъ во вѣки.

Йко́ж и̂ до рі̀мля̀нъ пи̂шетъ а̂пс҃лъ [3]). На то́е бо ѯ̃с и̂ бꙋмёръ, и̂ w̑жѝвѣ, а̃бы̀ мр҃тві́ми и̂ живы́ми влада̀. и̂ са̀мъ Сн̃ъ бо́жій мо́вѝ [4]) и̂ ѿто и̂̃ е̃стѐмъ з ва́ми по всѣ̀ ча́сы, до ко̀нца̀ вѣкꙋ а̂мѝнь. ра̀з бовѣ̀мъ з'ед'но́чив'ши сѧ з на́ми нѣгды сѧ не w̑дѣла́етъ и̂ не бꙋмира́етъ.

А̂ прѐ сѧ смѣю̀тъ е̂ретїцы̀ твер'ди́ти, жѐ ѯ̃с бꙋставѝтельне не пребыва́етъ. и̂ тѣлꙋ цр҃кви е̂го̀ йнои̂ головы̀ потре́ба, кото́раѧ бы бꙋставѝтельне [не́] тр'ва́ла. и̂ та̀к мѣзѐрныи в'зъго́рдивши живы̀мъ ѯ̃о̀мъ на́ вѣки, пра̀вди́вою голово́ю. смер'те́л'ного ч҃ка всемꙋ тѣлꙋ косте́лови (картка 86 об.) голово́ю бы̀ти повѣда́ютъ. w̑ чо̀мъ писа́ло сѧ в знакѣ пе́р'во̀мъ.

На боцї: [1]) данїѝл. в̃. [2]) лоу̀к. а̃. [3]) к рн̀м. д̃ї. [4]) ма̀ѳ. на ко̀нцѝ.

zywa *Smoczą* iną **(картка 85)** nowowynikłą Głową, y czyni dowody, że Chrystus y władza iego nie telko wedle nie widomego Bostwa, ale y wedle widomego *człowieczeństwa* przebywa na wieki. Gdźie pisze [1]): Kamień od Gory bez Rąk, to iest, Chrystus wedle ćiała, a Krolestwo iego ludźiom inym nie będźie ostawione. Y na drugim mieyscu mowi [2]): Y będźie Krolować w domu Iakobowym na wieki. Y Pan mowi: Syn przebywa na wieki.

Iakoż y do Rzymian pisząc Apostoł [Paweł] mowi [3]). Dla tego bowiem Chrystus y vmarł y ożył, aby martwemi y żywymi władnął. Y sam Syn Boży mowi [4]). Y oto ia iestem z wami po wszystkie czasy, do skończenia wieku Amen. Raz bowiem ziednoczywszy sye z nami nigdy sye nie oddźiela, y nie vmira.

A przedśię śmieią Hereticy twierdźić, że Chrystus vstawicznie nie **(картка 85 об.)** przebywa, y Ciału Cerkwi iego iney Głowy potrzeba, ktoraby vstawicznie trwała: Y tak mizerni wzgardźiwszy żywym Chrystusem na wieki prawdźiwą Głową, śmiertelnego człowieka wszystkiego ćiała Kościołowi Głową być powiadaią, o czym sye pisało w znaku Pierwszym.

На боцї: [1]) Daniel. 2. [2]) Luk. 1. [3]) Rzym: 14. [4]) Math: na koncu.

Generated on 2015-06-23 18:38 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

А и҃ж тáкъ смеⷬтеⷯномꙋ чл҃кꙋ беꙁсмеⷬтⷩнаго хр҃а блюꙁнꙗчи, бóлⷩшꙋю влáдзꙋ приꙁнавáюⷮ мóвꙗчи. чл҃къ глава̀ в костéлѣ нѣгды не ѹмираⷮ. а̂ і҃с пошоⷯ нá нб҃о и̂ не пребывáⷮ ѹставиⷯне тѣлꙋ цр҃кви своéй главóю. тóⷯко причиⷩцею нш҃иⷨ ѥстъ ѹ҃ ба҃.

на котóріⷯ же [геретикꙋꙁ] гóрше гнѣваⷮ сѧ Гс҃ъ бж҃ій ѥслі̀ на óныⷯ къторіи мóвѧⷮ, по сꙋⷣноⷨ днѝ здаⷭⷮ ѿц҃ꙋ всю̀ свою̀ влáдзꙋ. а҃лⷩбо на сиⷯ котóрїи ѹчатⷮ жѐ скóро ѿшоⷯ дó нб҃а всю̀ свою̀ влáдзꙋ на ѥдинóго чл҃ка взѧⷯ, котóрого и̂ головóю тѣлꙋ цр҃кви ѹчиниⷯ. а̂ сⷨ сѧ за нáми причинáⷮ подóбⷩно ѥгò ѻбóи зарóꙁвно блюꙁнѧⷮ. протиⷨ котóрыⷯ пи̂шеⷮ сⷭ҃ы̀ Златоꙋⷭⷮ к маргарúтѣ (картка 87) ѡ̀ вочловечéнїи хр҃ѣ тѣ́ми слóвы.

Ѳ ѡ̂каѧ́нныⷩ и̂ ѹлóмⷩныⷩ, гдꙑ̂ речéⷮ ти і҃с ѻ҃ного днѧ̀ иⷨ ꙗ̂ тѣ́ло твоѐ ѡ̂божиⷯ, а̀ тꙑ̀ мо̀ дх҃ъ в натꙋ́рꙋ створéнѧ сторгнꙋⷯ вúдѣⷯесѣ меⷬтвóе а̂ ѻно̀ вóскреⷭло. вúдѣⷯесѣ а҃но тóѥⷨ сопрестóлⷩно. тò ѥ҃стъ, кéспⷯ на прⷭтóлѣ ѥ҃стъ) вúдѣлⷩеⷭ иⷨ выш'ше всѧкого начáла, и̂ пáнⷩства и̂ влáдзы. я̂ко тéды не вⷩстыдáеш'сѧ. нш҃ѥ почитáⷮ бъ҃, а̂ мꙑ бж҃ее не почитáⷨ. а҃ле вѣ́даю мóвиⷮ

A iż tak śmiertelnemu człowiekowi nieśmiertelnego Chrystusa bluźniąc więtszą władzę przyznawaią mowiąc: Człowiek Głowa w Kościele nigdy nie vmira, A Chrystus poszedł na Niebo y nie przebywa vstawicznie Ciała Cerkwi swoiey Głową, telko przyczyńcą naszym v Boga iest.

Na ktorychże *barźiey* gniewa sye Syn Boży, iesli na onych ktorzy mowią, [Syn] po sądnym dniu zda Oycu wszytkę swoię władzę: Albo na owych ktorzy vczą, że skoro odszedł do Nieba, wszystkę swoię władzę na (**kartka 86**) iednego człowieka *wlał*, tak że go y głową Ciała Cerkwi [swoiey] vczynił, a sam do Oyca za nami przyczynia sye? Podobno go zarowno oboie bluźnią, przećiw ktorych pisze Swięty Złotousty [w Kśięgach swoich] Margarytarion o wćieleniu Pana Chrystusowym, temi słowy [1]).

O mizerny y vłomny, gdyć rzeknie Chrystus onego dnia, że ia ćiało twoie *Boskie vczynił*, a ty moy Duch w naturę stworzenia stargnąłeś: Widźiałeś martwe, a ono wskrzesło, widźiałeś ali toż soprzestolno, to iest, wespoł iest na *Maiestacie*, widźiałeś że wyszszey wszelakiey *Monarchyey*, y Państwa, y władzy, iakoż sye tedy nie wstydasz, nasze poczyta Bog, a my Bożego nie poczytamy, ale wiem mowi złość Here-

На бощї: [1]) [Złatousty].

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

зло^{ст} ѣретическꙋю, котораѧ проти^{в} пра^{в}дѣ воюе^{т} вѣдаемо мова^{т}[1]) тѣло тое вознесло сѧ на нбса але не так далеце почитано маѣ^{т} быти. але абы^{с}мы помо^{ч}ника мѣли котораго за на^{с} ба моли^{т}. просто^{ж} не^{в}стыдливыи ѩзыцы, и не накара^{н}нам дша. мова^{т} и на рын'ку. сро- (картка 87 обор.) мотаючи сты^{х} не вѣдаю ѩкъ. абовѣ^{м} самꙗ розмова га^{н}бы не хочꙋ мовити але роз^{м} wбѩв'лю. ты мова^{т} помоли сѧ w на^{с}. и бер^{т} собѣ слово w ап^{с}ла роззнав^{ш}и. не мови^{т} ли ап^{с}лъ, хс ꙋмеръ и воскресъ. которыи ѣстъ на правицы бжѣ. которыи и приповѣдаѣ^{т} w на^{с}. цы мы ли мова^{т} тое вымыслили. ци мы ли бо^{в}скіе справы оклеветали. Павелъ мови^{т}. ха приповѣдающа, то ѣ^{ст}, молачого сѧ. неразꙁмѣючи што ѣстъ приповѣданіе[2]).

абовѣ^{м} велика ѣстъ роз^{но}^{ст} межи мо^{л}бою и пріповѣданіе^{м}. ѣсли бы тое^{ж} было молити^{с} и приповѣдати. не рекъ бы w мѣтвѣ Павелъ. хочꙋ абысте чинили молитвы, молѣнїѧ и моль'бы, благодарѣніѧ. абовѣ^{м} моле- (картка 88) нїе разꙁмѣе^{т} сѧ, кгды кто моли^{т} [сѧ] бꙋ w ѩко речи. а моль'ба зл^{с}, гды кто вихваля^{т} ба. а мѣтва гды [кто] wбеця^{т} сѧ.

На боцї: [1]) [ѣретицѝ]. [2]) [приповѣдань̀е опокѣдань̀е].

ticką, kthora przećiw prawdźie walczy: Wiemy mowią ćiało to wzniosło sye na Niebiosa, ale nie tak dalece poczytano ma być, ale (**картка 86 об.**) abysmy pomocnika mieli, ktory za nas Boga modli, przetoż nie wstydliwe lęzyki nie nakaraney dusze, mowią y na Rynku, sromocąc świętych nie wiem iako, abowiem samę rozmowę *bluźnierstwa* niechcę mowić, ale rozum *opowiem*: Ty mowią modl sye za nami [do Boga, y przymawiay sye dla nas] y biorą sobie słowo od Apostoła rozumu nie vznawszy: Azali nie mowi Apostoł[1]). Chrystus vmarł y zmartwych powstał, kthory iest na prawicy Bożey, ktory sye y *opowiada* o nas: Czyli my mowią to wymyślili, czyli my Boskie sprawy obełgali. Paweł mowi Chrystusa *opowiadaiącego* sye o nas, to iest, modlącego sye, nie rozumieiąc co iest opowiadanie.

Abowiem wielka iest rozność między modłą y *opowiedaniem*, iesli by toż było modlić sye y opowiadać sye, nie rzekłby o Modlitwie Paweł, Chcę abyśćie czynili Modlitwy, Modlenia, y Modły, y Dźięki, (**картка 87**) Abowiem modlenie rozumie sye, gdy sye kto Bogu modli o iakiey rzeczy, a modła zaś gdy kto wychwala Boga, a Modlitwa, gdy w czym obiecuie sye, a dzięki gdy

На боцї: [1]) [Rzym. 8].

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:38 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

а·благодарéнїе, гды кто за добродѣ`ства дáкуетъ бу. а приповѣдáнїе розумѣетъ сѧ, гды кто на оукриважáючыхъ ѡповѣдуéтъ сѧ бгви, призывáючи егò на пóмстꙋ].

А иж приповѣдáти не éстъ тóеж штò молúти, але пытáти й ѡповѣдꙋ прїмáти. скѣзчитъ ѡ томъ старій зáконъ мóвячи; рече бъ до Ілíй прорóка. штó ты тꙋтъ Ілíю. пытáетъ бъ прорóка, й ѡповѣдáетъ бу пророкъ, мóвячи. рекꙋючи реновáлꙗмъ по гдѣ бѣ всèдержúтели. иж тѧ ѡстáвили сынóве їлевы, олтарѣ твой роскопáли, прорóки твой побúли, й остáхъ ѧ єдинъ й йщутъ дшꙋ мою взáти. то не бы- (картка 88 обор.) ла моѧкà. анѣ молитва. але пытанѧ й ѡповѣдáнїе бы́ло. ꙗкъ же послꙋхай Пáвла котóрїй` мóвитъ [1]) áлкосте не читáли во прорóцѣхъ, что мóвитъ пúсмо, ꙗкъ приповѣдꙋетъ бгви на їйлѧ. прóтож розумѣ` иж приповѣдáнїе не éстъ молéнїе але кгваѧтъ пророчїй, котóрій оповѣдáетъ бгви такꙋю сѧклость.

Поневаж апли й в'погáнѣхъ проповѣдꙋючи бѣды прїмáли. ѡ кнѧзáхъ й пѣшъ волочени, й ѡ жидѡвъ пренаслѣдованúи. оучиѧ ихъ всегò занеѧкавáти, изгнáнїе, фрасꙋнокъ й смéртъ. й тѣшачи ихъ мóвитъ [2]),

На боцї: [1]) к римъ. áї. [2]) к римъ. й.

kto za dobrodźieystwa dziękuie Bogu, a *Opowiadanie* rozumie sye, gdy kto na vkrzywdzaiących opowiada sye Bogu, przyzywaiąc go na pomste.

A iż *opowiadanie* nie iest toż co modlić sye, ale pytać y odpowiedź przymować, świadczy o tym stary Zakon mowiąc: [1]) Rzekł Bog do Eliasza Proroka: Co ty tu Eliaszu, pyta Bog Proroka, y odpowiada Bogu Prorok mowiąc: *Zarćiem żarłem sye* dla Pana Boga wszechmogącego, że ćię opuścili Synowie Izraelscy, Ołtarze twoie roskopali, Proroki twoie pobili, y zostałem ia ieden y szukaią wźiąć dusze moie. To nie była modła, ani modlitwa, ale pytanie, y odpowiadanie, y opowiadanie było. A iako? posłuchay Pa- (kartka 87 ob.) wła ktory mowi: [2]) Alboście nie czytali w Prorocych, co mowi pismo: iako *opowiada* Bogu na Izraela, przetoż rozumiey, że opowiadanie nie iest modlenie, ale gwałt Prorokowi, kthory opowiada Bogu takową śmiałość.

Ponieważ Apostoli w Pogaństwie przepowiadaiąc biady podeymowali, od Kśiążąt y Panow *włoczenia*, y od Zydow *przenaśladowania*, vczył ich wszystkiego zaniedbywać, wygnanie, frasunki, y śmierć, y ćiesząc ich mowi: [3])

На боцї: [1]) [3. krol. 16.]. [2]) Rzym. 11. [3]) Rzym. 8.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:38 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

єслі̑ и̂ вы нѣчо́го не вѹ́дете мо́вити на ты̑х кото́рі̑е вл̃с кри́вѣдѧ̀т. є̑ст кто̀ ѡ̂ вас ѡ̂повѣда́е̑т, кото́рїй ѿ нас зла́нїе прина̑ѧ. кто̀ по́двы кладе̑т на вы́браны̑х бж̃и̑х, бъ̃ и̑х ѹ̑спра- **(картка 89 знач. Ф.)** ве̑ли́ви̑т кто̀ ѡ̂сѹ́жда́е̑т. хс̃ ѹ̑ме́ръ на̑то и̂ воскре̑. и̂ е̑стъ на правѝцы бг̃а, кото́рїй и̂ приповѣдѹ́е̑т ѡ̂ нас.

Е̑сли́бы моли́̑ ся а̂кы̀бы сидѣ̑. а̂за́ли не стоя̑т кото́рїи ся мо́ля̑т. а̂за́ли ви́дѣ̑ешь кого̀ а̂ко слѹгѹ̀ приповѣда́ючи сидя́чого на правѝцы кня́зя. про́то̑. пока́зѹе̑т ста̑ мо́вячи. кото́рїй е̑стъ на правѝцы бг̃а, кото́рїй о̂повѣдѹ́е̑т ѡ̂ нас. а̂кобы мо́ви̑, не стара́̀̀йте ся вы̀ нѣчо́го ѡ̂ то̑ што̀ вас потыка́е̑т. то̑ко пи̑нѹ̀̀йте ѹ̑чи́ти. а̂ до́бре дѣ̑а́ти не переста́̀̀йте. и̂ не мо̑вте, г̃и ко́ль̀ко тер̀пи̑, го́ня̑т нас, ненави́дя̑т нас, ма́ешь та̑ кото́рїй за те́бе мо́ви̑т, кото́рїй о̂повѣдѹ́е̑т. а̂ о̂повѣдѹ́е̑т Сн̃ъ Ѿц̃ѹ̀ не ме́ншїй са́но̑. а̂ле а̂ко Сн̃ъ з̀Ѿц̃е̑ роⷭмоⷭля̑е̑т ѡ̂ вс̀ю̑ што́ ся дѣ̀е̑т. [Е̑слі̑ вѣ̀рнїи **(картка 89 обор.)** вѝ нас зѝобижѐни бываю̑т, гони́ми ненавиди́ми. дла̑ чо̑г то̀ пребы́чено бываѐ̑т, пока́зѹе̑т Сн̃а кото́рїй о̂повѣдѹ́е̑т. то́е вокѣ̑ и̂ са̑ ѝзъѣбави́те̑ мо́ви̑т до жидѡⷭ [1]). а̃л̀бо мнѣма́е̑те жѐ а̂ на вас мо́вити вѹ́дѹ, е̑стъ

Jesli y wy nic nie będźiećie mowić na tych ktorzy was krzywdzą, iest kto o was opowiada, ktory od nas *ćiało* przyiął, kto kładźie pozwy na wybrannych Bożych, Bog ich vsprawiedliwił ktho osądza, Chrystus vmarł, nadto y zmartwychwstał, y iest na Prawicy Boga, ktory y *opowiada* o nas.

Iesli by sye modlił iakoby siedźiał, azali nie stoią ktorzy sye mo- **(картка 88 знач. Аа)** dlą, azali widźiałeś kogo iako sługę *opowiadaiąc* sye śiedzącego na prawicy Kśiążęćia, a przeto pokazuie stan, mowiąc: Ktory iest na prawicy Boga, kthory *opowiada* o nas, iakoby mowił, nie staraycie sye wy nic o tym co was potyka, telko pilnuyćie vczyć, y dobrze czynić nie przestaycie, y nie mowćie, Panie iako ćierpim, gonią nas, nienawidzą nas, masz tam ktory za cię mowi, ktory opowiada. A opowiada Syn Oycu nie mnieyszy stanem, ale iako Syn z Oycem rozmawiaiąc o wszystkim co sye dźieie.

На боцї: [1]) [і̂ѡ̑. ѥ̑.].

Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

котóрїй на вас мóвит мó сéй[1]), на котóрого вы́ нáдѣете ся].

Меншій лй по твóемъ мнѣ-мáню Сн҃ъ, иж ѡповѣдáет Ѳц҃е-ви, éслй ѹслы́шишъ бá котó-рій ѡповѣдáет ся чл҃кѹ на не-вѣ́рныхъ, чим éго ѹчи́нишъ.

Слы́ши штò мóвит г҃ъ къ їереми́и[2]), Ви́диш ли штó ми ѹчинúла нерозумна цóрка їю-дова, ѡстáвила мене́, й пошлà кслѣхъ бг҃ѡв чжихъ. нехà тò чл҃къ ѡшовѣдáет бг҃ви. дла-чóгоже бъ ѡповѣдáетъ человé-кови. Й йшїй мóвит[3]) й нѣ ты́ чл҃че юдéйскій, котóрїй жи ké- (картка 90) шъ въ їерслмѣ. сѣдй мéжи мнóю й мéжи ви-ногрáдомъ моимъ. штò прúстоѧло ми ѹчинúти ѧ не ѹчинúлемъ. Такóже й хс̃ пóки в тѣлѣ прó-мыслъ бж҃їй выполнѧхъ, їерéй выхъ мóлбы приноситъ, й молúтъ ся Ѳц҃ѹ телéсныхъ прóмыслом. а ѡ того́ чáсѹ йкъ вшóлъ нá нб҃о, тóлько сѣдитъ слáвимыхъ. нѣ мóлитъ ся, нѣ ѳповѣдáетъ. Й éслй ѳповѣдáетъ. йко Сн҃ъ Ѳц҃éви, понекàж й бъ прóрóкѹ ѹказáетъ ся ѳповѣдаючи. Прó-тожде пáвелъ мóвитъ, áбы ѹказáлъ жè хс̃ не йко сщ҃éнникъ стоитъ, гóрѣ принóсячи мл҃твы ѳ сóбѣ й ѡ людéхъ. áле сѣдитъ. мóвитъ вокѣмъ[4]) такового намъ прúстоѧло мѣти áрхиерéѧ. котóрїй

На боцї: [1]) [ѣ. мѳ. йї]. [2]) [їрѧ. г҃.]. [3]) їсй. ѣ. [4]) [ѣврѧ. з҃ гѧ г҃ї.].

Azali mnieyszy Syn według mniemania twego że opowiada Oycowi, a gdy vsłyszysz Boga ktory sye opowiada człowieku na niewiernych, czym go vczynisz?

Słuchay co mowi Pan do Ieremiasza: Widźisz co mi vczyniła nierozumna Corka Iudska, ostawiła mię, y poszła wślad Bogow cudzych. **(картка 88 об.)** Niechby to człowiek opowiadał Bogu, dlaczegoż Bog opowiada człowiekowi. A iny mowi:[1]) Y dźiś ty człowiecze Iudski, kthory mieszkasz w Ieruzalem, rozsądź między mną y między winnicą [moią], co mi przystało vczynić a nie vczyniłem. Także y [Pan] Chrystus poki w ćiele *promysł* Boży wypełniał Kapłan był, modły czynił, y modlił sye Oycu ćieleśnym *obmyszlewaniem*: A od tego czasu iako wszedł na Niebo, telko siedźi vwielbiony, ani sye modli, ani opowiada[2]): A iesli opowiada, iako Syn Oycu, ponieważ y Bog Prorokowi vkazuie sye opowiadaiąc. Przetoż Paweł mowi, aby vkazał, że Chrystus nie iako Kapłan stoi, ku gorze podnosząc modlitwy, o sobie y o ludźiach, ale śiedźi. Mowi bowiem: Takiego nam przystało mieć Arcybiskupa, ktory siadł

На боцї: [1]) Izay: 5. [2]) [Nje ieszcze sie modli syn ale iuż wszytko vczynił].

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:38 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

сѣ̀ на правѝци маестáтѹ вєлѝчества на высóкихъ, превы̑шѝше всѧ́кого начáла и̑ кѝла- (картка 90 обор.) дзы. котóрій нѣ̀ мáєт примѹшéна на кóждый дн҃ь ꙗ̑ко а̑рхіерéй приноси́ти ѻ҆фѣ́рѹ, ѻ҆ свои̑х, и̑ ѡ людскѝх невѣ́домостѧх. тóє бо-кѣ̀ бꙋчинѝ є҆ди̑н ра҃ себѣ̀ принє҃ [1]).

Для чóгоже тéды вѣ̀сѹю́т сѧ на бл҃гочéстїе є҆слѝ нѣ̀мáет мѹ́сѹ. а̑ ты̑ мѹ́со̑ є҆гѡ̀ ведéшъ, котóрый є҆стъ бы̑ше всѧ́кого примѹшéнѧ. а̑ є҆щѐ приводѝт Пав҃елъ [2]). Ꙗ̑вовѣ̀ хр҃с не вшо̑ до сѵ̑тѣ́йшого прибы́ткѹ рѹкóю бꙋчи́не(но)го. кѣтóрїй бы̑ визерѹ́нко̑ правдѝвого. а҃ле є҆ сáмое нб҃о ѻ҆казáти лицѣ̀ бж҃їю ѡ̑ нас. и̑ не мóвит ѡ̑казовати сѧ, є҆ди̑н бовѣ̀ ра҃ ѡ̑казáсѧ, а҃ не мнѡ́го крот. а҃нѣ ты̑ а̑бы мѣ́лъ на кóжды̑ час҃ себѣ̀ приноси́ти, ꙗ̑ко пе́рво-сщ҃е́ник вхѡ́дячи в҃ сѵ̑та́ѧ сѵ̑ты̑х на кóждый рок. Ѧ҆ нн҃ѣ хр҃с для̑ ѡ̑вер-жéнѧ грѣхѹ̀ є҆ди̑н ра҃ ѻ҆ (картка 91) фѣ́рою своéю ѡ̑казáл сѧ [3]). а̑ и̑ны̑ї і҆ерéи на кóждый дн҃ь стоячѝ слѹ́жат тѧ́же и̑ офѣ́ры мнóгокрот прїнóсѧт. а҃ле хр҃с є҆ди̑н ра҃ за грѣхѝ̑ принéслъ ѡ̑фѣ́рѹ, заꙗ̑жды сѣ́дит на правѝцы ѣ҃, ждѹчѝ ѧ̑ пóки положéни бѹ́дѹт врáгоговє є҆гѡ̀ по-

На боцї: [1]) Ра҃ тóꙗ̑ко молѝсѧ сѧ гды̑ ѻ҆фѣ́ровал сѧ. [2]) є҆врѣ̀. ѳ҃. [3]) Ра҃ бꙋчинѝ сѧ̑ а̑ нас҃ роказáсѧ заꙗ̑жды.

na prawicy Maiestatu *vwielbienia* na *wysokościach*, wyszszey wszelakiego początku y władzy, ktory niema przy- (картка 89) muszenia na każdy dźień iako Arcybiskup przynośić ofiarę o swoich y o ludzkich niewiadomośćiach, to bowiem vczynił ieden raz śiebie przyniosł [1]).

Dla czegoż tedy *szaléiąc* [rzucaią sie] na *dobrą vczćiwość*, ponieważ nie ma musu, a ty go musem wiedźiesz ktory iest wyszszey wszelakiego przymuszenia. Y ieszcze przywodzi Paweł [2]): Abowiem Chrystus nie wszedł do świętego Przybytku Ręką vczynionego, kthory był Wizerunkiem prawdźiwemu, ale w same Niebo okazać sye Oblicznośći Bożey *dla* nas, y nie mowi okazywać sye, ieden bowiem raz okazał sye, a nie wielekroć, ani theż aby miał na każdy czas śiebie przynośić, iako *Arcybiskup* wchodząc w święte świętych na każdy Rok. A dźiś Chrystus dla odrzocenia grzechu ieden raz ofiarą swoią okazał sye [3]), a insze Kapłani, na każdy dźień stoiąc służą, także y ofiary wielekroć przynoszą, ale Chry- (картка 89 об.) stus ieden raz za grzechy przyniosł ofiarę, zawżdy śiedźi na prawicy Boga, czekaiąc

На боцї: [1]) Raz telko modlił sye gdy sye ofiarował. [2]) Ebre. 9. [3]) Raz vczynił sam, a nam roskazał zawżdy.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:38 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ноги его. и гды wповѣдаетъ сѣди. а для чогожъ досажаешъ добродѣтельствꙋ. поты сꙋть слова стго хрисостома.

Аи йжъ припоповѣдание[1]) не розꙋмѣетъ ся причина, анѣ мѣтва, але wповѣдание, и скарга, ꙗко стый златоꙋстъ въ маргаритѣ и индѣ вси́ды на апльскїе листы еднако згодливе пишетъ. [прото зле] еретїцы выверта́ютъ по своей волѣ бжественное писмо. которое правдиве ведъле грецкого писъма такъ ся в собѣ маетъ што Павелъ о хвомъ человечествѣ пишетъ[2]) (**картка 91 об.**) Прото́мъ избавити можетъ до конца, тыхъ которїи приходятъ ними до бга. завжды живъ бꙋдꙋчи и wповѣдати о нихъ[3]). при томъ стомъ Златоꙋстъ объясняючи мовитъ[4]). Яко и Wцъ, такъже и снъ мертвыхъ воскрешаетъ и кого хочетъ живы́ми чинитъ. и завжды живъ бꙋдꙋчи избавляетъ до конца, то естъ досконале. а значитъ тꙋтъ и тлмницꙋ нѣкакꙋю, иж не только тꙋтъ але и тамъ которїи хочꙋтъ вѣровати к него и приходятъ ними до Wца.

На боцї: [1]) смотрй. [2]) евреѣ. з. [3]) [По грецъкꙋ енътухани]. [4]) натꙋрою человечею ꙗко и божою завлаетъ, во двохъ водно єдинъ хс.

aż poki położone będą nieprzyiaćiele iego pod nogi iego. A gdy [sye] opowiada śiedźi, a dlaczegoż *vymuiesz czći* dobrodzieystwu. poty są [własne] słowa Chryzostoma świętego [o Opowiadaniu Pana Chrystusowym].

A Iż *Opowiadanie*[1]) nie rozumie sye *przyczynienie* ani modlenie sye, ale opowiadanie y skarga: iako [tu] Swięty Chrysostom w *Kazaniu* swoim, y indziey wszędźie na Listy Apostolskie pisząc, iednako y zgodliwie *vczy*, [nie tak iako teraz] Heretycy wywracaiąc po swey woley Boskie pismo, ktore prawdźiwie wedle Greckiego [y Słowieńskiego] tak sye w sobie ma, iako Paweł [Swięty] o [Pana] Chrystusowym człowieczeństwie pisze[2]): Przetoż y zbawić może *do szczędu* tych kthorzy przychodzą *przezeń* do Boga, zawżdy żywym będąc, [kie (**картка 90**) Entichanin yper auton, to iest], y opowiadać o nich. Przytym Chrysostom Swięty objaśnia mowiąc[3]). Iako y Oyćiec także y Syn Martwych Wskrzesza, y kogo chce żywymi czyni, y zawżdy żyw będąc zbawia do końca, to iest, doskonale. A znaczy tu y taiemnice nieiaką, że nie telko tu, ale y tam ktho-

На боцї: [1]) Patrz. [2]) Ebr. 7. [3]) Naturą Człowieczą iako y Boską zbawia, we dwu abowiem ieden Chrystus.

Generated on 2015-06-23 18:38 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

(тѡ̀ е̑ст̃ до по̾на̾ѫ̀ и̑сти̾ного ко тро̀ицѝ е̂диного бо̃а).

Тѡ̀ сѳ̾т̃ слова̀ сто̃го а̑пс̃ла Па̾вла и̂ сто̃го златоу̑ст̃. кото́рїи зна́кѳ не̾спомина́ю̾т̃, а̑кы̀ сы̃̀ къ бж̃і́й мо́лѧ̀ сѧ за на́ми причина́ти. а̑ле и̂ ѡ̾ше̾м̃ свѣ̾ча̾т̃ жѐ до ко̾нца̀ вѣ́кѳ прихо́дѧщи̾х̃ ко е̑ди̾но̑ст̃ до бо̃а, причáстїе̾м̃ т̂е̂ла и̂ кро́ве е̂го̀ (картка 92) и̾̀зба́вити доскона́ле сѧ̾м̃ мо́же̾т̃, не то́лько ве́̑ле бо́̑ства, а̑ле и̂ ве́̑ле чловѣ́че̾ства з̾' кото́ри̾м̃ з̾'е̑ди̾но́чи̾вши сѧ никогды̀ сѧ не ѿдѣла́е̾т̃. и̂ е̂де̾и̃ е̑ст̃ъ во е̂дино́й пер̾'со́нѣ а̂ всѣ̾х̃ и̾̀зба̾вла́е̾т̃. а̃ко пи̂ше̾т̃ [1]), кто̀ и̑сть т̂е̂ло моѐ и̂ пи̂е̾т̃ кро̾̀ мою̀ ма̂е̾т̃ живо̾т̃ вѣ̑чны̀, и̂ а̂ е̂го̀ воскр̃шѳ. во послѣ̑днѝ дн̃ь и̂ е̂ще мо́кить̃ъ [2]). Кто̀ и̑сть т̂е̂ло моѐ и̂ пи̂етъ кро́къ мою̀, въ мънѣ̀ пребыва́етъ и̂ а̂ в не́мъ и̂ е̂щѐ [3]). Е̂сли̂ не бу́дете и̑сти т̂е̂ла сы̃̀ чл̃ча̀ и̂ пи́ти кро́ве е̂го̀ живота̀ не ма́ете в̾'собѣ̀.

Потре́ба те́ды вѣ́дати и̑жъ х̃с бу́дѧчи месі́ти̾с̃, [тѡ̀ е̂ст̃] ходота̀ [4]). и̑ли посре́дни̾к̃. [ю̂жѐ] бл̃чини̾т̃ на̾̀м̃ вѣ̑чны̀ по̾ко̀, а̂ко и̂ пи̂ше̾т̃ [5]). Прѝма́е̾т̃ о̃бра̾з̃ ко-

На боцї: [1]) і̂ѡ̾н̃. ѕ̃. кг̃. [2]) [і̂ѡ̾н̃. а̃ї.]. [3]) і̂ѡ̾н̃. ѕ̃. кг̃. [4]) а̂ко х̃с ходета́й бы̀лъ. [5]) [златоу̑ст̃ тл̾̀ же ѡ̂ вочлокче́нїи х̃в̃е̂].

rzy chcą wierzyć weń, y przychodzą przezeń do Oyca. (To iest, do poznania prawdźiwego w Troycy iedinego Boga).

To są słowa Swiętego Pawła, y Swiętego Złotoustego, [kthorzy *tu namniey zmianki nie czynią*,] aby Syn Boży [iako ini Swięći], miał sye za nami do Boga przyczyniać, ale y owszem świadczą [kthorym mamy doskonale wierzyć], że do końca wieku przychodzących w iedność do boga przyięćiem Ciała y Krwie iego zbawić doskonale sam może, nie telko wedle Bostwa, ale y wedle człowie- (kartka 90 об.) czeństwa, ktore [z Bostwem] złączywszy nigdy sye go nie oddźiela, y ieden iest, w iedney Personie, a wszystkich zbawia iako *mowi*[1]). Ktho ie Ciało moie y pije Krew moie ma żywot wieczny, a ia go wskrzeszę w ostatny dźień. Y ieszcze [do tedoż Pan] mowi: Kto ie ćiało moie, y piie Krew moie we mnie przebywa, a ia w nim. Y ieszcze [tamże mowi[2]). A] Iesli nie będźiećie ieść ćiała Syna człowieczego y pić Krwie iego, żywota nie maćie w sobie.

Potrzeba tedy wiedźieć, iż [Pan] Chrystus [iako Greckim lęzykiem nazywamy] Mesytis będąc, [co sye na nasz Słowieński rozumie] Chodotay, albo Pośrzed-

На боцї: [1]) Jan. 6. 23. [2]) Jan. 6. 23.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:38 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

то́рїй со҃да҃ к раѝ, и̂ вс҃ѣ́ми
до҃рыми по́ст҃в҃ками о҃у҃краси҃.
и̂ проти҃в ра̀ского кы́ст҃в҃кв
да҃ е̂мв до́бры҃х (картка 92 об.)
о҃у҃чи҃кш҃в выпо҃н҃ѣ́нїе. к раѝ по́-
кар҃мо҃м пре҃сти҃ сѧ кы҃ а̀да҃м,
а̀ т҃ѣ́ло хр҃о по́сто҃м кор҃в҃нв́е҃тсѧ.
в раѝ пе́р҃вѧ во҃на̀. а̀ на п҃щи
вто̀рое ши҃рм҃ѣ҃рство з҃ дїа́во-
ло҃м. Прихо́ди҃т а̂бов҃ѣ҃м и҃зба-
ви́тель поновля́ючи т҃о́е ство-
ре́҃нїе. и̂ в҃сѧ́кими до́бр҃ыми
о҃у҃чи҃́ими кор҃в҃нв́е҃т. и̂ в҃хо́ди҃т
в҃ посре́до҃м е҃на҃нїе чи҃нѧчи [ме́-
жи] бг҃о҃м и̂ чл҃ко҃м. прише҃ш҃ ѡ҃-
кецв́ю́чи то҃м҃в сѣ́т҃в, и҃ж сѧ
поновѝти ма́е҃т о҃у҃па́вшы҃ о҃бра҃.
и̂ по҃кои҃т҃в҃ѧ҃ сѧ и̂ сѣ́се҃м ста́҃ сѧ.
а̀ не мо҃гл҃бы то́е о҃беща̂ти
е҃сли́бы не бы҃ посре́҃ни҃к а̂ко-
гды҃ за́ц҃нык҃ м҃в҃ж о҃беща́е҃т што̀
ме҃́шемв. не сѧ҃т҃ѣ҃ о҃бѣ҃т҃ницѣ҃ к
проси́ти ме҃́шій е҃слѝ не ма́е҃т
посре҃́ника. Понека҃ж невиди́мык҃.
бы҃ бъ̀ а̂ сѣ҃т҃ се́й види́мык҃.
да́е҃т посре́҃ника достоѣ҃рного. посре́҃ни҃к ков҃ѣ҃м бг҃в и̂
чл҃ко҃м чл҃къ хр҃с. Посре́҃ни҃к е҃слѝ
(картка 93 знач. X.) нѣ҃ ма́е҃т по-
виновá҃тства не мо́же҃т бы́ти по-
сре҃́ни҃к. а̂ понева҃ж посре҃́ни҃к
бг҃в и̂ чл҃ко҃м хр҃с, при́сталомв
о҃у҃каза́ти҃ сро́҃номв бг҃в, и̂ сро́҃-
номв чл҃ко҃м, и̂ бы́ти а̃кобы
про́мыслъ сре҃́нїй. з҃вого҃м к҃в҃-
пѣ҃ по вожествѣ҃в, а̂ с чл҃ки з҃е҃-
но́чи҃ш҃и сѧ по члове́чествв.

nik[1]), [to iest, ktory między Bogiem y człowiekiem] *Przymierze* vczynił, [nie doczęśne], ale wieczne, [nie wątpliwe, ale doskonałe, niewielekroć iako ini Ofiarownicy, ale to sam sobą ieden raz a wiecznie vczynił, dźiwnym sposobem], iako [Złotousty w onymże Kazaniu o wćieleniu Syna Bożego] *mowi*: Przyiął (kartka 91) *Postać*, ktorą vczynił w Raiu, y wszelakimi vczćiwemi postępkami ozdobił, y przećiw Rayskiemu występkowi, dał mu dobrych vczynkow wypełnienie. w Raiu pokarmem dał syę był zwieść Adam, a ćiało [Pana] Chrystusowe *dla Postu* Korunuie sye, w Raiu pierwsza woyna, a na puszczy wtore szyrmierstwo z Diiabłem: *Przyszedł* bowiem Zbawićiel [chcąc] odnowić to stworzenie, y wszelakimi *pobożnemi* vczynkami Korunuie go, y wchodźi w pośrzodek ziednoczenie czyniąc Boga z człowiekiem: Przyszedł obiecuiąc temu światu, że sye ma ponowić vpadły Obraz, y dźwignion iest y zbawion, a nie mogłby to obiecać iesliby nie był Pośrzednikiem: Iako gdy maż zacny obieca co mnieyszemu, nie śmie obietnice prośić mnieyszy iesli nie ma Po(ś)rzednika. [A] ponieważ niewidomy był Bog, a świat ten widomy, daie Pośrzednika *wiernego*, Pośrzednik abowiem Boga, y (kartka 91

На боцѣ: [1]) [Jako P. Chrystus był Porśrzednik].

Generated on 2015-06-23 18:38 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

об.) ludźi, Człowiek Chrystus. Pośrzednik, [zaś ktory] nie ma spowinowacenia nie może być Pośrzednikiem. A ponieważ *z iednoczeniem* Bogu y ludźiom Pan Chrystus, przystało mu okazać sye rodzonemu być Bogu, y rodzonemu Ludźiom, y być iakoby Przemyslewanie śrzednie, z Bogiem w kupie wedle Bostwa, a z ludźmi ziednoczywszy sye wedle człowieczeństwa.

й штѡ чи́нитъ, [понева҃ж] пе́рвше чи́нитъ й ѹчитъ а̂ потомъ поновлѧ́етъ, й ста́етсѧ посре́дникъ, й споръ҃никъ, й повѣда́етъ бо҃скїи чл҃ко҃мъ, а̂ члове́ческїи бг҃ви.

Y co czyni? pierwey czyni y vczy, a potym odnawia, y staie sye Pośrzednik y Rekoymia, y powiada Boskie ludźiom, a ludzkie Bogu.

понева҃ж бо҃вѣ҃мъ во́ро҃тъ бы҃лъ чл҃чїй ро҃мъ бг҃ви. дла҃ вы҃сту҃пкѹ, не вѣ́ри҃мъ ни чл҃кѣ бг҃ви, ни҃ бѣ чл҃кѹ а̂бы҃ сѧ мѣ҃мъ поидна́ти ѹпа́лы҃ кро́мѣ посре҃ника. про́то҃ж мо́ви҃мъ лю҃де҃мъ, вѣ́рѹйте и҃ж бѹ́де҃тъ въскр҃сніе, а̂ тома҃ поръ҃ка, воз҃ма҃ѧ҃ ѿ вл҃с т҃ѣ́ло й ѿда҃мъ е҃гѡ̀ смр҃ти. й е҃лі҃ е҃гѡ̀ не воскрешѝ҃ не вѣ́рте ми. й зарѹча́етъ лю҃де҃мъ бг҃а, а̂ бг҃ѹ лю҃дє̀. й ꙗ̃ко (картка 93 об.) бы мо́ви҃мъ ѿ ме́не чл҃ка прі҃и҃мешъ а̂ е҃гѡ̀ повно҃влю҃, а̂ е҃гѡ̀ ѹчиню́ же́ сѧ ѿкы҃не пре́лести й поз҃на́етъ пра҃вдѹ. при҃ми҃ мѧ поръ҃кѹ, а̂бы҃ й ѡни҃ при҃ми҃ли мѧ за поръ҃кѹ твое́и мо́ци.

ꙗ҆ко бы҃лъ х҃с посре҃никъ ѕка́зѹетъ тѡ̀ писмо̀ й ꙗ̃ко ты҃ж й споръ҃никъ е҃стъ й до́сы҃тъ ѹ-

Ponieważ bowiem Nieprzyiaćielem był ludzki Narod Bogu dla występku, nie wierzył ani człowiek Bogu, ani Bog człowiekowi aby sye miał ziednać vpadły bez Pośrzednika. Przetoż mowił do ludźi, wierzćie że będźie Zmartwychwstanie, ia temu Rękoymia, wezmę od was ćiało y oddam go śmierći, a iesli go nie wskrzeszę nie wierzćie mi, y za- **(картка 92 знач. Bb)** ręcza, ludźiom Boga, a Bogu ludźi, y iakoby mowił, odemnie człowieka przymiesz, Ia go odnowię, Ia go vczynię że sye odrzoći zdrady, y pozna prawdę, przyymi mię Rękoymią [za ludźie], aby y oni przyięli mie za Rękoymią twey mocy.

Iako [Pan] Chrystus był Pośrzednik vkazuie to pismo, y iako też Rękoymią iest, y dośić vczy-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:38 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

чинйтє. гдѣ з'нлхóдимъ, âбы́смы сѧ не показáли своѝ словà кáжꙋчи в' цр҃кви. ѣслѝ своѝ мóвлю, нâ ш'тожъ мóвлю. â ѣслѝ бжїи ôповѣдáю, тò ѿ дх҃а ст҃го ôз'нáмꙋю, пріймѝ тꙋю нáꙋкꙋ. Й̂ и҃ж йспорꙋ́чникъ ѣ̃стъ х҃с. [ꙗко] Пâвелъ ст҃ы́ мóкиⁿ [1]). Ты̀ ѣ̂сѝ їерѣ̀ во вѣ́кки, вє́лє порáдкꙋ мє́лхиседéкового. ѝ дложи. Й̂ нн҃ѣ лꙋ́чшеи достꙋпи́лисмо слꙋ́жбы. понєвлъ ѝ лꙋ́чшаго тєстамє́нтꙋ, йспорꙋ́чникъ ѣ̃стъ х҃с ѝ ѻ̃то зарꙋчáєⁿ ѣ̃л чл҃кмъ, зарꙋчáєⁿ, (картка 94) члка ѣ̃ѕ ѝ ꙗкъ рѣклъ поновѝти нáс, ѝ поновлáєⁿ. ѝ кѣсмéртїємъ нáс почитáти, ѝ почитáєⁿ.

кò гды̀ твориⁿ âдáма, не чиниⁿ зарꙋ́ки, ѧнѣ ôбѣ́тницѣ. â гды̀ ѣ̂гò воⁿдвизáєⁿ, ѝ штò не ôбѣцаⁿ, тò ѣмꙋ́ даⁿ, ꙗко нб҃о зємлю рầ ѝ йныи. â ш'тò з'порꙋ́кою ѡ̂бѣцаⁿ, не даⁿ ли. ѣ̂вгл҃їє тò ѣ̃стъ новы̀ тєстамéн'тъ. Пóты ст҃ы́й Златоꙋ́ст҃.

nićielem, gdźie naydźiemy, abysmy sye nie pokazali swoie słowa każąc w Cerkwi, iesli swoie mowię, dla czegoż mowię? a iesli Boże opowiadam, to od Ducha świętego oznaymuię, przymi tę naukę: A iż iest Rękomią [Pan] Chrystus, Paweł Swięty mowi[1]): Ty iesteś Ierey na wieki wedle porządku Melchysedekowego, y dołożył. A dźiś lepszey dostąpilismy służby, ponieważ y lepszego testamentu Rękoymią iest [Pan] Chrystus, y oto zaręcza Boga Ludźiom, zaręcza *Lud* Bogu: Y iako rzekł odnowić nas, y **(картка 92 об.)** odnawia, y począć nas nieśmiertelnością, y poczyta.

Abowiem gdy tworzył Adama nie czynił zaręki, ani obietnice: a gdy go wydźwiga, y co nie obiecał to mu dał, iako [to], Niebo, Ziemię, Ray, y ine: A co z zaręką obiecał, azali nie dał, [iako to], Ewanyelię, to iest, Nowy Testament, [ktorego dać koniecznie przez Proroki swoie obiecał, o czym Ieremiasz mowi[2]): Y będźie w ostatnie dni mowi Pan, vczynię Testament nowy. y sam Zbawićiel daiąc Taiemnicę mowi[3]): To iest Krew moia Nowego testamentu. y Paweł S. mowi[4]): Przystąpiliśćie do Gory Syon, y wiele tyśięcy Anyołow y do Cerkwie Pierworodnych. y

На боцї: [1]) єкрє. з҃.

На боцї: [1]) Do żydow. 7. [2]) [ieremiasz 31. 32. 33]. [3]) [Math: 29.] [4]) [Do żydow 12].

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:38 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Ви́дишъ же́ ю́ж на́м сходо-тан᷑ по́кѡ᷑ в᷑ки᷑ и̑ новы᷑ тестáме᷑тъ пода᷑ на᷑. и̑ ѹчини᷑ е̑ди᷑ ра᷑ доскона́лое при-ми́рье, ме́жи бг᷑о᷑м и̑ лю᷑ми. а̑ бо́л'ше ю́ж [мо́лчи сѧ] не ходата́ствуе᷑. са᷑ бо́г᷑м в'сѣ᷑х до ко᷑ца᷑ и᷑збáвити мо́же᷑. и̑ про́то не причи́᷑ца. а̑ле и᷑збави́те᷑ на́шъ е̑сть.

А̑ што́ проти́᷑ницы[1]) зописова́ное пре᷑ толко᷑ники м̑ѣс'це ѹ̑ Іѡа́на сг᷑го хв᷑и на зе᷑жи̑ко᷑ст привóдѧ᷑. а̑коы (картка 94 об.) і̑ѡа᷑ причи́᷑цею е̑го́ написа᷑ бы́ти. Которое ве́᷑ле гре́ц'ки᷑ зво́до᷑, та᷑ се вла᷑не в'со́бѣ᷑ ма́е᷑[2]). сыно́ве не согрѣша́᷑те, а̑ е̑(с)ли̑ кто́ з'грѣши᷑ параᷤли́та (то́ е̑сть, ѹтѣши́телѧ) ма́емо ѹ̑ Ѿц̑а і̑с х᷑а пра́ве᷑ника. и̑ то́ е̑сть ѡ̑чи̑ще́ніе ѡ̑ грѣсе᷑ нш᷑и᷑. ви́дишъ же́ не мо́ви᷑, причинѧ́е᷑ сѧ до Ѿц̑а за на́ми дла̑ грѣхѡ᷑. а̑ле ѕ᷑ѣши́а᷑ на᷑ ве᷑-по́лъ Ѿц̑е᷑м вѣ́дѧчи. гды̑ загрѣхи̑ жа́лѹе᷑ и̑ за ни᷑ пла̑че᷑ и̑ са᷑ з' ни᷑ на᷑ вы́бавити мо́же᷑. а̑ко мо́ви᷑, и̑ то́ е̑сть ѡ̑чи̑ще́нїе ѡ̑ грѣсе᷑ на́ши᷑. и̑ и᷑де са᷑ мо́ви᷑. Прии̑дѣте ко᷑нѣ᷑ в'сѣ᷑ працю́ючїи и̑ ѡ᷑тѧ́женыи грѣха́ми, а̑ а̑ ва᷑ ѹпоко́ю.

do Pośrzednika Nowego Testamentu Iezusowego]. poty Swięty Złotousty.

Widźisz że iuż nam ziednał *Przymierze* wieczne, y Nowy testament [iuż] nam podał, y vczynił ieden raz **(картка 93)** doskonały [y wieczny] *Pokoy* między Bogiem y ludźmi, a więcey iuż nie przyczynia sye [do żadnego nam zbawienie iednaiąc], sam bowiem wszystkich do końca zbawić może, y przeto nie przyczyńcą ale zbawićielem naszym iest.

A co Przećiwnicy[1]) zepsowane przez Tłumacze mieysce v Iana Swiętego Chrystusowi na zelżywość przywodzą, iakoby Ian [święty] Przyczyńcą go być napisał, ktore wedle Greckich *Ekzemplarzow* tak sye właśnie w sobie ma[2]). Dźieći nie grzeszćie, a iesli kto zgrzeszy Paraklita (to iest, Poćieszyćiela) mamy v Oyca Iezusa Chrystusa sprawiedliwego, y ten iest oczyszczenie o grzechach naszych. [Przytym Chryzostom Swięty toż mowi: Abyśćie nie mowili że nie grzeszymy, ale gdy zgrzeszy ktho ieden raz, nie trwayćie więcey w grzechach waszych, oczyszći bowiem **(карт-93 об.)** grzechy wasze Iezus Chrystus ktory z Oycem iest]. Widźisz że nie mowi przyczynia sye do Oyca za nami dla grzechow [naszych], ale ćieszy nas gdy za grzechy żałuiemy, y za

На боцї: [1]) а̑. [2]) а̑. і̑ѡа᷑. в̑.

На боцї: [1]) 1. [2]) Jan. 2.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:38 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Й ѣщѐ прывóдѧ[т] [1]) дóб'рое з'лѐ з'розȣмѣ́вши пи[с]мó а҃пл҃ъское ꙗ҃ковы҃ мѣ[к] и҃ паракли[т] дх҃ъ стый, (котóры҃ а҃нѣ т҃кла не приня[к] на (картка 95) сéбѐ) до о҃ц҃а за нáми причинѧѐ[т] сѧ. штò пи҃ше[т] до ры[м]л[н], ты́ми слóвы[1]). ѡ҃ што бы[с]мы мѣ́ли проси́ти ꙗ҃къ при́стои[т] не[в]на́е[м]. а҃ле сѧ[м] дх҃ъ посре[д]ствȣ́ѐ[т] (тò ѣ҃стъ ѡ҃зъна҃мȣ́ѐ[т]) ѡ҃ на[с] въздыха́нїе[м] невымó[в]ны[м]. а҃ котóрїй выбáдȣѐ[т] ср[д]ца вѣ́дае[т] што ѣ҃стъ мȣдрова́ніе дх҃а и҃[ж] вé[д]ле бг҃а мóли[т] сѧ ве[д]ле с҃ты[х]. При то[м] златоу[ст] широ́ко пи́шȣчи мóви[т] ро́[з]ные дх҃и тò ѣ҃стъ да́ры с҃тго д҃ха цр҃кви дае[т] бг҃ъ. межи которы́ми, и҃ то[т] да[р] дх҃ъ вѣ́домости. ѡ҃ны[х] ча́сѡ[в] приходи[м] на е[д]но́го челове́ка, котóры҃ в' мѣ́сто в'сѣ[х] моли[м] сѧ. вѣ́дающи ѡ҃то[м], штò ѣ҃стъ цр҃кви́ пожите́чно. Й҃ нн҃ѣ дїа́ко[н] то[т] ѻ҃ру[д] на со́бѣ ма́е[т]. Которы́й в' ча[с] моле́нїа стоѧчи сере[д] цр҃кве ѡ҃ што сѧ ма́е[м] моли́ти в'сѣ[м] ѡ҃повѣ- (картка 95 об.) дȣе[т] гды́ сѧ мо́ли[т] ѡ҃ спс҃нїи дш҃ъ нш҃и[х] и҃ про́чаѧ. Й то́е тò пока́зȣе[т] Па҃ве[д], мóкѧчи ѡ҃

nie płaczemy y sam wespoł z Oycem będąc z nich nas wybawić może, iako [tu] mowi: y ten iest oczyszczenie o grzechach naszych y indźiey sam mowi: Przydźćie do mnie wszyscy pracuiący, y obciążeni (grzechami) a Ia was vspokoię:

Y ieszcze przywodzą [1]) dobre źle zrozumiawszy pismo Apostolskie, iako by miał y Paraklit Duch Swięty (ktory anie ćiała nie przyiął na się) do Oyca za nami przyczyniać sye, co pisze do Rzymian temi słowy[2]): O co bysmy mieli prośić iako przystoi nie wiemy, ale sam Duch Srzodkuie (tho iest oznaymuie) o nas wzdychaniem niewymownym a ktory wybaduie Serca wie *iakowe* iest mudrowanie Ducha, że wedle (**картка 94**) Boga modli sye, wedle Swietych. Przytym Chryzostom [Swięty] szyroko pisząc mowi: Rozne Duchy, to iest, dary świętego Ducha Cerkwi daie [Pan] Bog, między ktoremi y ten dar, Duch wiadomośći, onych czasow przychodźił na iednego człowieka, ktory wmiasto wszystkich modlił sye, wiedząc o tym co iest Cerkwi pożytecznego, a teraz Dijakon ten vrząd na sobie ma, ktory czasu modlitw stoiąc wpośrzodku Cerkwie o co sye mamy modlić wszystkim opowiada, gdy *wszczyna* [mowiąc]: o zbawieniu Dusz naszych etc. Y to pokazuie Paweł S. mowiąc:

На боцї: [1]) к҃.. [2]) ри[м]. н҃.

На боцї: [1]) 2. [2]) Rzym. 8.

Generated on 2015-06-23 18:38 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

што бысмы проси́ти мѣ́ли ꙗ̂къ при́стои т нев᷉на́ем᷉. а̑ле сам᷉ дх᷉ посре᷉ствѣ́ет᷉ ѡ̑ на᷉с, въз᷉дыха́нии невымо́вными. то̀ е̑ст᷉ гды́ сѧ мо́литъ дх᷉ов᷉не. Дїа́конъ. за кото́рого моли́твами и̑ на́шъ дх᷉ъ невымо́кънымъ [моле́нїемъ] воз᷉дыха́етъ. ап᷉лъ.

А̑ кото́рыи выба́дѵет᷉ ср᷉це. златоу᷉ст᷉. Ви́диш᷉ъ и᷉ж᷉ не ѡ̑ парак᷉ли́т᷉къ ѡ̑ное мо́ви т, а̑ле ѡ̑ ср᷉цѣ дх᷉о᷉но᷉м᷉. и̑ е̑сликы не т᷉ак᷉ бы́ло те́ды мѣ́къ мо́ви т а̑ ѡ᷉ кото́рый выба́дѵет᷉ дх᷉а. а̑ле а̑бы᷉с᷉ е̑кда᷉ и᷉ж᷉ ѡ̑ чл᷉вѣ᷉цѣ дх᷉о᷉но᷉м᷉ мо́ви т, кото́рыи моле́нїѧ да᷉р᷉ ма́ет᷉, и̑ для᷉ то́го приве᷉д᷉. А̑п᷉лъ. кото́рыи выба́дѵет᷉ ср᷉ца, е̑́дае т штѡ̀ е̑́ст᷉ мѵ᷉дрова᷉не дх᷉а (то̀ е̑́ст᷉ъ, чл᷉вка (картка 96) дх᷉о᷉ного) и᷉ж᷉ по ко́зѣ мо́ли т сѧ по ст᷉ы᷉х᷉,

а̑бы́ сѧ и̑ мы ѡ̑ не́го бу᷉чи́ли, ѡ᷉ што сѧ ма́ем᷉ моли́ти. И̑ е̑щѐ собѣ̀ вер᷉ т на по́мо᷉щ᷉ 1) што̀ е̑́ст᷉ъ пи́сано 2). А̑ в᷉сѣ́ ѡ̑ бо᷉а, кото́рій на᷉съ собѣ̀ примири᷉в᷉ їс᷉ хр᷉то᷉м᷉. и̑ да᷉л᷉ на᷉м᷉ слѵ᷉жѵ᷉ примире́нїѧ. А̑вовѣ᷉м᷉ е̑́ъ бы᷉л᷉ в᷉ х᷉ѣ свѣ᷉т᷉ собѣ̀ е᷉на́ючи, не причита́ючи и᷉м᷉ гр᷉ѣхѡ᷉в᷉ и᷉х᷉ и̑ положи᷉л᷉ в᷉на᷉с слѡ́во примира, мѣ᷉сто х᷉а. те́ды про́симо ꙗ̂ко бг᷉ъ пре᷉з᷉ на᷉с про́си т. прѡ́си᷉м᷉ те́ды в᷉ мѣ᷉сто х᷉а, прїмири́те сѧ з᷉ бг᷉о᷉м᷉. При то᷉м᷉ проти᷉в᷉ницы мо́ва᷉т᷉ понева᷉ж᷉ ѡ᷉ц᷉ъ пре᷉в᷉ людѐ послѡ᷉в᷉ свои᷉х᷉ про́си т᷉

На боцї: 1) ѓ. 2) ѣ. ко᷉р᷉. е᷉.

O cobysmy prosić mieli iako przystoi nie wiemy, ale sam Duch Srzodkuie o nas wzdychaniem niewymownym, [to iest gdy sye modli duchownie Dijakon, za ktorego modlitwami y nasz Duch nie wymownie wzdycha]. Apostoł.

A kthory wybadywa Serca. Złotousty [na to:] Widżisz że nie o Pa- (**картка 94 обор.**) raklićie ono mowi, ale o Sercu duchownym, y iesliby nie tak było, tedy miał mowić, a on ktory wybadywa Ducha, ale abyś wiedźiał że o człowieku duchownym mowi, ktory Modlenia Dar ma, y dla tego przywiodl: Apostoł. [A] ktory wybadywa Serca wie iakowe iest mudrowanie Ducha, tho iest, człowieka duchownego, iż *wedle* Boga modli sye *wedle* świętych.

aby sye y my od niego vczyli o co sye mamy modlić.

Y ieszcze sobie biorą na pomoc[1]) co iest pisano[2]): A wszystko od Boga, ktory nas sobie poiednał Iezusem Chrystusem, y dał nam służbę przymierza, abowiem Bog był w Chrystuśie Swiat sobie iednaiąc, nie przyczytaiąc im grzechow ich, y położył w nas słowo przymierza, w miasto Chrystusa tedy prosimy, iako Bog przez nas prosi, prosimy tedy w miasto Chrystusa poiednay- (**картка 95**) ćie sye z Bogiem. Przytym Przećiwnicy mowią: Ponieważ Oyćiec

На боцї: 1) 3. 2) 2. Kor. 5

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:38 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

нас, тѣды и сн҃ъ в' натѵ́рѣ людской прóсит ѿц҃а за нáми. Але то з'лѣ розѵмѣю, абовѣм єслй х҃с ꙗко и ст҃ы́и причинáєт сѧ за нáми не єст ѿ нúх рóзны. и бѵдєт створéнє, а не створúтєл. што єст велй- (картка 96 обор.) коѣ блюзнѣрство. Але слѵш'нѣ так мóвити, и вѣрити мáю; иж ст҃ы́и ꙗкъ ѿ х҃а и б҃а нас прóсят тáкже сѧ и за нáми до б҃а мóлят. [а҃] х҃с бѵдучи рождєн а҃ не сотворєн. [єдин раз] вѣчное примирєнє ѵчинúвши, ж сѧ не мóлит. [ꙗко т҃ѵ пн҃шєт] 1). Але ст҃ы́м тот ѵрáд з'лещи, и ѡни в' мѣсто х҃а ꙗкъ нас ѿ б҃а, также за грѣхы нáшѣ х҃а б҃а прóсят. а х҃с сам собóю [покѡ] ѵчинúвши ѡчúсти грѣхы нáшѣ. ꙗко пн҃шєт 2).

przez ludźi posły swoie nas prosi, tedy y Syn w naturze ludzkiey prosi Oyca za nami. Ale to zle rozumicią: Abowiem iesli [Pan] Chrystus iako y Swięći [wybrani iego ieszcze] przyczynia sye za nami, [tedy] nie *będźie* od nich roznym, y będźie stworzenie a nie Stworzyćiel, co iest wielkie bluźnierstwo. ale *tak właśnie* mowić y wierzyć maią. [wedle tych iasnych słow Apostolskich]: Iż Swięći [wybrani Boży], iako *w miasto* Chrystusa y Boga nas proszą, także sye y do Boga za nami modlą. [ponieważ Pan Chrystus im to zlećił, iako mowi[1]): W on dźień w imię moie prosić będźiećie: y nie mowię wam że ia będę Oyca prosić za wami. Abowiem Pan] Chrystus, że iest Rodzonym a nie stworzonym[2]), y vczynił Przymierze wieczne [y służbę swoię dokonał, iako rzekł[3]): Wykonało sye, (**картка 95 обор.**) y iuż więcey iako nie służy, także] ani sye modli, ale świętym [sługom swoim] ten vrząd zdał, y oni wmiasto Chrystusa, iako nas od Boga, także y za nami Chrystusa Boga proszą, a Pan Chrystus sam sobą vczyniwszy nam oczyszczenie, [śiadł na Maiestaćie swoim], iako pisze:

Собóю ѡчѣщєнє ѵчинúлъ грѣхѡм нúим, сѣл на прáвицы мажестáтѣ вєлúчествїа на

[Sam] sobą oczyszczenie vczynił grzechow naszych, Siadł na Prawicy Maiestatu *vwielbienia na*

На боцї: 1) їѡáнъ. ѕї҃. зач. н҃є. 2) [єврє. а҃].

На боцї: 1) Ian. 16. zacz: 55. 3) Philip. 2. 3) ian. 19. 61. 4) Do żydow 1.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:38 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

кысо́кихъ. При томъ Златоустъ широ́ко пи̑шꙋчи мо́ви т. Не про́сто сѣ̀лъ а̑ле гды̑ насъ ѡ̑чи́стиⷯ. понева҃ къплоти́лъ сѧ. и̑ та́мъже ни̑жѐ мо́ви т [1]). собо́ю примири насъ бг҃ꙋ, и̑ всѣ̀ докона гды̑ вознесъ насъ крⷭтомъ свои́мъ [2]) (картка 97 знач. ѳ) а̑ ѡ̑покꙋдзе т воскрⷭнїе и̑ воз҃несе́ніе на нб҃са приво́дячи, и̑ сѣ на правици̑ велїчествїѧ на кысо́кіхъ.

А̑ а̑ко тꙋ тъ и̑ на дрꙋгомъ мѣ́сци всѣ̀ ѡ̑ вла́дзы пречи́стого кочловечє́нїѧ гдня пи̑шꙋчи мо́ви т [3]). Воскреси ѣ̀гѡ ѳ̑ мертвы и посади на правици̑ себѣ̀ на нбсны превы̑шꙋше вса́кон мона́рхіи, и̑ вла́дзы, и̑ мо́цы и̑ па́ństва, и̑ вса́кого и̑менѝ и̑менꙋ́емого не то́лько во кѣцѣ сем а̑ле ни прии̑шлом. При томъ Златоустъ.

Не мо́ви т спро́ста вы̑шꙋше, а̑ле высо́кост ꙋка́зꙋе т [велїкꙋю). и̑ дла́того превы̑шꙋше мо́ви т. а̑ковѣмъ сꙋ аггльскимъ сі̑ла и̑менà. и̑ тепе́ръ [ѳ̑ мнѡ̑ги] не и̑менова́ны, а̀ тогды̑ бꙋдꙋ познáны. а̑ковѣмъ не е̑денымі кла́нетъ. а̀ дрꙋги́ми не вла́нетъ. а̑ле кѣсѣ́ми бе пло́тны- (картка 97 обор.) ми сі́лами. А̑

На боцї: [1]) [филипп҃с ѕ҃]. [2]) [їѡа҃н. ѳ҃ї. зл҃.]. [3]) ефе҃с. а҃. сн҃ї.

wysokościach. Przytym Złotousty szyroko pisząc mowi: Nie prosto vsiadł, ale gdy nas oczyścił, ponieważ wcielił sye. Y tamże niżey mowi: [Sam] sobą poiednał nas z Bogiem, y wszystko dokonał gdy wzniosł nas Krzyżem swym, a opowiada zmartwychwstanie, y na Niebiosa wzniesienie przywodząc: Y śiadł na Prawicy *vwielbienia na wysokościach.* **(картка 96 знач. Сс.).**

A iako tu, tak y na drugim mieyscu wszystko o Władzy przenayczystszego Bożego *człowieczeństwa* pisząc [do Ephezow] mowi [1]): Wskrzesił go od vmarłych [to iest, Bog człowieczeństwo, z kthorym wespoł iest], y posadźił na Prawicy v śiebie na *niebieśiech,* naywyszey wszelakiey Monarchyey, y Władzy, y Mocy, y Państwa, y wszelakiego imienia mianowanego, nie telko w tym wieku, ale y w przyszłym. Przytym Swięty Chrysostom pisze:

Nie mowi sprosta, *wysoko,* ale [wielką] wysokość vkazuie, y dla tego naywyszszey mowi, abowiem są Anyelskim śiłam imiona, y teraz nie mianowane, a *potym* vznane będą, abowiem nie iednemi władnie a drugimi nie władnie a drugimi nie władnie, ale wszystkimi *Zastępy.* A to abysmy rozumieli po przyię-

На боцї: [1]) Efes. 1. 218.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:38 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

тóє а҃бы́смы розѵмѣ́ли по принѧ́тїю тѣ́ла, котóрое дла҃ прóмыслѵ҃ прїѧ́т ѡ҃ хр̃ѣ мóкит Па́велъ. а҃бовѣ́м пре҃ воплощéніем а҃кв'но е҃стъ, и҃же бъ слóво ро҃но к'сѣ҃ мѣ́лъ з' ѿц̃е́м вѣ́чле к'ла́дзы штò и҃ на҃то нн̃ѣ по въплощéнїи ма҃ет. (а҃пслъ).

И҃ в'сѣ҃ покори҃ по҃ но́ги е҃гò.

(златоуст) Слышачи тéды е҃гò и҃же сѣдит превы҃ш'ше а҃бы҃ не м'нѣкма҃, и҃же тòл'ко поч'тє҃ е҃стъ. прóто ѡ҃бна҃ет, и҃же и҃ к'ладарем е҃гò ѵчини҃ в'сѣ́м. (а҃пслъ)

И҃ того̀ да҃ главѣ̀. (златоуст 1).

И҃ цр̃ко҃ си́лою хр̃ою ро҃но посади҃ на о́но҃ маестатѣ. а҃бовѣ́м гдѣ е҃стъ глава̀, та҃м и҃ йное тѣ́ло. (а҃пслъ)

Вы҃ш'ше всѣ́х цр̃кве́й.

(златоуст) На҃ а҃гг̃лы и҃ арха́гг̃лы, само́го сн̃а да҃ главо́ю. на҃ в'сѣ́х ви́димы́х и҃ розу́мны́х (картка 98) хр̃л. и҃ надъ к'с̃ѣ҃ добродѣ̃йства, то́є ѵчини́лъ на́йкольшее. же сн̃а ѵчини́лъ главо́ю. (а҃пслъ)

То̀ ест тѣ́ло е҃гò. (златоуст)

И҃ на́йко҃ше што̀ ест. а҃бы҃ не м'нѣкма҃ слы́шачи е҃гò главо́ю 2) нѣкотороѵ̀ то҃ко ча́сти

На боцї: 1) Чловéчее прирожє҃е бо́ским ро́вно. 2) глава̀ видо́мая хр̃с.

ćiu ćiała ktore dla *zrządzenia* przyiął, o Chrystu- **(картка 96 б.)** śie mowi Paweł, abowiem przed wćieleniem iawnie iest, że Bog Słowo rowno wszystko miał z Oycem wedle władzy, co y nad tho dziś po wćieleniu ma. Apostoł:

Y wszystko pokorzył pod nogi iego.

Chrysostom: Słysząc go tedy iż śiedźi naywyszszey, abyś nie mniemał że telko vczczon iest, przeto obiaśnia, że go y Władarzem vczynił wszystkim. Apostoł.

Y tego dał Głowę. Złotousty[1]):

Y Cerkiew mocą Chrystusową rowno posadźił na onym maiestaćie, abowiem gdźie iest Głowa, tam y insze ciało. Apostoł.

Wyszey nad wszytkimi Cerkwiami.

Chrysostom: Nad Anyoły y Archanyoły, samego Syna dał Gło- **(картка 97)** wą nad wszystkie widome y rozumne Chrystusa, y nad wszystkie dobrodźieystwa to vczynił nawiętsze, że Syna vczynił Głową. Apostoł:

To iest, Ciało iego. Złotousty:

A nawięcey co iest, abyś nie mniemał słysząc go Głową[2]), niktorey telko częśći Przełożo-

На боцї: 1) Człowiecza natura z bozską rowno. 2) Głowa widoma Chrystus.

Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

преложéны^{м}. гды^{ж} телес^{но} мóки^{т} нам^{ъ} главóю. а цр҃ко^{вь} ѣстъ доскана́лость (sic) хв҃а. напол'нáе^{т} ковѣ^{м} и доскона́лою чи́ни^{т} т҃кло главѹ́, ꙗко ты^{ж} и на^{ъ}то глава́ доскона́лость е^{ст} т҃кла. (апс^{л}ъ)

Напо^{л}не́нїе напо'на́ючего в'се ко^{вс}ѣ^{х}.

Присмотри^{ж} сѧ, ꙗко ти ѹ҃ка́зѹе, же́ не то́лко ве^{ъ}ле человечен'ства ѣстъ главóю и па́но^{м} в'семѹ́ створѣ́нию, а́ле и створи́теле^{м} ве^{ъ}ле бо^{ж}ства. ꙗко їѡа^{нн} пи́ше^{т} [1]). Кото́ры^{м} сѧ в'сѣ ста́ло, а бе^{з} не́го нѣчто́го сѧ не ста́ло, ш'то́ сѧ ста́ло. (**картка 98 об.**) И ѡ҃ного ѡц҃ъ ꙗко пи́ше^{т} ве́д'ле члвчс^{тва} [2]) да^{в} дѣ́дичо^{м} в'сѣ^{м} (ѻно^{г}) кото́ри^{м} и вѣ́кы сотвори^{л}. которї̀ вла́сны̀ сїа́ніе сла́вы ѡ҃чи, и ѻбра^{з} и по́стаси є҃гѡ. и но́сѧчи в'сѣ мо́кою мо́ци свое́и. собо́ю ѳ҃чини^{в} ѳц҃ѣще^{нїе} гр҃хѡ^{в} нши^{х}. сѣ^{лъ} на пра́вици маестáтѹ ве́личествїѧ на высо́ки^{х}. и та^{к} бо́лши^{м} зоста^{в}ши ѡ а҃гг҃ло^{в} ꙗко пресла́^{в}ніѣе на^{д} ни^{х} ѡ҃дѣ́дичи^{в} и҃мя́. Кома҃ ковѣ^{м} мо́ки^{л} коли́ ѡ а^{нг}ле^{хв}. сн҃ъ мо҆ ты҆ е҃сте^{с}. ꙗ нн҃ѣ роди́л' е^{м} тѧ. и за^{с}. ꙗ кѹ́дѹ є҃ма҃ ѡц҃е^{м}, а ѡ^{нъ} мнѣ҆ ѣ҃зде^{т} сн҃о^{м}. а гды҆ з'но́вѹ в'ко́ди^{т} пе́р҃воро́^{ж}ного ко^{вс}еле́^{нн}ю мо́ки^{т}. нехáй покло́ня^{т} сѧ є҃ма҃ всѝ а҃гг҃ли бж҃їи. а до а҃гг҃лѡ^{в} мо́ки^{т}. (тома҃) кото́рій тво́ри^{т} а^{нг}елы

nym, przeto ćieleśnie mowi nam [iest] Głową, a Cerkiew iest doskonałość Chrystusowa, napełnia bowiem y doskonałą czyni Ciało Głowę, iako też y nadto Głowa doskonałość iest ciału. Apostoł:

Napełnienie napelniaiącego wszystko we wszystkich.

Przypatrz że sye iakoć vkazuie że nie telko wedle człowieczeństwa iest Głową y Panem wszystkiemu stworzeniu, ale y Stworzyćielem wedle Bostwa iako Ian [Swięty] pisze [1]): Ktorym sye wszystko stało, a **(kartką 97 об.)** bez niego nic sye nie stało, co sye stało. Y onego Oyćiec iako pisze wedle człowieczeństwa [2]): Dał Dziedźiczem wszystkiemu (onego) ktorym y wieki stworzył, ktory własną Swiatłośćią Sławy Oycowskiey, y Obraz [wyrażony] *isnośći* iego, a nosząc wszystko mową mocy swoiey, sam sobą vczyniwszy oczyszczenie grzechow naszych, śiadł na Prawicy Maiestatu *vwielbienia na wysokośćiach*, y tak więtszym zostawszy nad Anyołow, iako przenasławniey nad nie odźiedźiczył imię. Bo komuż kiedy z Anyołow rzekł: Tyś iest Syn moy, Iam ćiebie dźiś vrodźił? Y zasię, Ia mu będę Oycem: a on mnie będźie synem? A gdy zaśię wprowadza Pierworodzonego we wszystek świat,

На боцї: [1]) їѡа́нъ. а҃. [2]) є҃вре^{м}. а҃.

На боцї: [1]) Jan. 1. [2]) Ewrey. 1.

Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

свои дх҃и. и̂ слⷭги свои ѡ҃ненапа́л'ныи. и̂ до сн҃а, Маестат҃' (картка 99) тво҃ е҃е на́ вѣки вѣ́чные. скі́петро пра́вле́нїа, сцепе҃тро кролéк'ства твоéго

mowi: Niech mu sye pokłonią wszyscy Anyołowie Boży? A do Anyołow mowi (temu) kthory tworzy Anyoły swoie Duchy, a sługi swoie ogniem pałaiące. y do Syna [mowi]: Ma- (картка 98) iestat twoy Boże na wieki wieczne Laska prawośći, laska Krolestwa twego.

Ви́дишъ велúчество хр҃ои пло́ти ви́дишъ хр҃а всеи́ тва́ри кро́ла и̂ створи́тела. ви́дишъ жѐ е҃мꙋ в'сѣ́ тва҃р со ѡ҃ц҃е́м и̂ с҃ты́м дх҃о́м ро́вно сѣдя́чемꙋ на маестáтѣ покланя́е҃т сѧ. на҃д вс҃ѣ́хъ бо́вѣ́м а҃гг҃лꙋ҃в о҃н ѐстъ. на҃ што ма́еш' тꙋ доко҃д.

Widźisz [w iakowey] iest wielebności *człowieczeństwo* Boże, widźisz [Pana] Chrystusa wszystkiemu stworzeniu Krola y Stworzyćiela, widźisz że mu wszelakie stworzenie z Oycem, y z Duchem świętym rowno śiedzącemu na Maiestaćie kłania sye. Nad wszystkie bowiem Anyoły on iest, na co tu masz dowody.

Пе́рвы́ [1]) и҃же ѡ҃ц҃ъ жа́ного а҃гг҃ла не назва҃ сн҃о́м. а҃ко хр҃а называ́е҃т, в'ла́сным҃ ꙋрожо́ным҃, а҃ не приспосо́бленым҃ сн҃о́м.

Pierwszy[1]), że Oyćiec żadnego Anyoła nie nazwał Synem, iako Chrystusa nazywa własnym vrodzonym a nie przysposobionym Synem. [Ktorego on dźiśia, to iest, wiecznie rodźi. Bo w wieczności nie masz czasu przeszłego, ani przyszłego, ale vstawiczne dźiśia].

Дрꙋги́н [2]) и҃же сѧ е҃мꙋ кла́ня-ю҃т а҃гг҃ли.

Drugi[2]), że sye mu kłaniaią wszyscy Anyołowie. (картка 98 об.).

Трéтiй [3]) и҃же а҃гг҃лове сꙋ҃т слꙋ́зи, а̂ хр҃с сн҃о́м и̂ бо́го́м.

Trzeći[3]), że Anyołowie są słudzy, a Chrystus Synem y Bogiem.

Четве́ртый [4]). и҃же хр҃с ѐстъ створи́те҃л, а̂ а҃гг҃ли е҃го́ сотво́рѣ́нѧ.

Czwarty [dowod] [4]), że Chrystus iest Stworzyćiel, a Anyołowie iego stworzenie, [Bo tu Paweł ś. przywodźi rozmaite pisma,

На боцї: [1]) а҃. [2]) в҃. [3]) г҃. [4]) д.

На боцї: [1]) 1. [2]) 2. [3]) 3. [4]) 4.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:10 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Пáтыı[1]) и҃ ✠с сѣдитъ на правúцы бóжей, â ãгглове людемъ слýжатъ.

Íкоже сѧ тý не встыдáешъ нâ дос҃ (картка 99 об.) êгò стѧгáючи. гдѣ̂ ем҃ êщé причúщею ходотаем҃ енач҃е, молéбникомъ, ѻфѣрóвникомъ, слугóю своим҃ чúнишъ. Не хотѧчú розумѣ́ти жè тò всѐ êдиным҃ рáзом҃ досконáле сáм҃ собóю ѵчинúт҃. âбы сѧ причúнáючи и̂ молячú сѧ ѵставúт҃не не ѻфѣ́рокалъ. Íле ãбы сáм҃ вскѣ́ми ı̂акъ пáн҃ владалъ. ѡ̀ чом҃ пúшет҃[2]). На тóе бовѣ́м҃ ✠с ѵмéръ и̂ воскрес҃, âбы мр҃твы́ми и̂ живы́ми влáдáт҃.

Íже̂ êслú и̂ слы́шишъ, штò [ѡ̂ нем҃] до рим҃лян҃ Пâвелъ пúшет҃[3]). йж' ѡ̂ нáсъ ѻповѣ́дает҃. При том҃ златоуст҃ так҃ пúшет҃. Не розумѣ́ вт҃ мен҃шость ãле то самóю любов҃ êгò ѵказует҃. âбовѣ́м҃ êслú он҃ живот҃ и̂ всемѵ добр҃ѵ жрѵ́ало. и̂ êслú тóен҃ сúлы штò и̂ ѿц҃ъ. и̂ мер'твы́х воскрешáет҃, и̂ ѡ̂живлáет҃, и̂ йное вс҃ѐ (картка 100) твóрит҃. ı̂ак'бы ѡ̂ нас҃ ходотáйствовал҃, йли молúл' сѧ, ı̂акъ êретицы́ мóкл҃т҃. ı̂акóе молéнїе чинúти мáет҃ тò. котóрїй ѡ̂клáн҃ны́х и̂ ѡ̂сѣ-

nie o Bogu Oycu, ale o Chrystuśie Panie naszym, ktory tworzy Anyoły swoie Duchy, y ktory na początku ziemię vfundował, y dźiałem rąk iego są Niebiosa].

Piąty [dowod][1]), że Chrystus śiedźi na Prawicy *Oycowskiey*, a Anyołowie mu służą.

Iakoż sye tu nie wstydasz na doł go *wlokąc*, gdy go ieszcze przyczyńcą swoim iednaczem, ofiarownikiem, Pośrzednikiem, sługą swoim czynisz: nie chcąc rozumiec, że to wszystko iednym razem doskonale sam sobą vczynił, aby sye iuż przyczyniaiąc vstawicznie, y modląc (**картка 99**) sye nie ofiarował, ale aby sam wszystkimi iako Pan władnął, o czym pisze[2]): Na to bowiem Chrystus vmarł, y zmartwych wstał, aby żywymi y martwemi władnął.

A iesli słyszysz co Paweł [Swięty] do Rzymian pisze[3]): Ze [Syn Oycu] opowiadanie czyni o nas, [o czym sye wyszszey wspomniało, tedy] przy tym Chrysostom [święty] tak mowi: Nie rozumie tu [Paweł] mnieyszość, ale telko samę miłość iego vkazuie. Abowiem iesli on żywot, y żrodło wszystkiemu dobremu, y iesli teyże mocy co y Oyćiec, y martwych wskrzesza y ożywia, y insze wszystkie [rzeczy] tworzy, iakby o nas *Pośrzednictwo sprawował* albo sye mod-

На боцї: [1]) ѣ̈. [2]) к рим҃. д̈ї. [3]) к рим҃. ї̈.

На боцї: [1]) 5.. [2]) Rzym. 14. [3]) Rzym. 8.

Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

женыхъ своéю сúлою ѿ ѡсѕжéнїѧ вы҃свободи҃. и̂ прáвы҃ными бж҃ми сн҃ми ꙋчинúлъ. и̂ такъ кѕ нá҃вышшю́ ꙋчтúвости в҃ зв҃кы҃. и̂ ѡ чóмъ жа҃ной надꙺки не мꙺлимсмы, тóе в҃ доскона́ло ст҃ привꙺкы҃. ꙗкож, прóшѕ; гдꙑ҃ ѿное всѐ доконáлъ. и̂ е с т е с т в ѡ̀ нш҃е на цр҃ком҃ маестáтꙋ посáженое ꙋказ҃е т, дла̂ малыхъ и̂ лац҃ныхъ спра҃ хододта̀ства ꙗли молéнїѧ потребѕе т.

Присмотри҃ сѧ прáвꙺдꙋ и̂ ѡба҃ рóзѕмъ ст҃го. котóрꙋ̀ и̂ и҃де пи҃ше т [1]), на тóе што̀ дїáво҃ до хр҃а мóвилъ. е̂слú е̂сте с сн҃ъ бж҃ій р҃ц҃и̂ ꙗбꙑ камꙺне тóе хлꙺбомъ бꙑло. и̂ мóви т (картка 100 об.) златоꙋ́стꙑ̀. ѡ е̂ретíче хотя̀ дїáвола послꙋ́ха̀. ꙗбовꙺк҃ е̂ретицꙋ̀, гдꙑ҃ молúтвы чúня т. мóва т помолú сѧ ѿц҃ѕ своéмѕ. а̂ дїáво҃ не мóки т помолú сѧ. а̑ле е̂слú сн҃ъ е̂сú бж҃ій р҃ц҃и̂. бо̀ то̀ ꙋказ҃е влас҃ное прирожи҃е, ꙗбꙑ сн҃ъ ꙗко и̂ ѿц҃ъ роскáзовалъ.

и̂ ни́жей там҃же пи҃ше т. р҃ц҃и̂ ѡ̀ е̂ретíче, мóки т ли сн҃ъ ѿц҃éви. прошѕ́ та допѕсти́ ми ра҃бо́ника повестú в҃ ра̀. ц҃и̂ потрéба

лił, iako Hereticy mowią, iakie modły czynić ma ten, kthory nędznych, y osądzonych swoią mocą z osądzenia wyswobodźił, y sprawiedliwemi Bożymi Synami vczynił: y tak ku naywyszey vczći- (kartka 99 об.) wośći wzwiodł, y o czym nie mielismy żadney nadźieie, to w doskonałość przywiodł, iakoż, prosze? gdy ono wszystko dokonał, y *naturę* naszę na Krolewskim Maiestaćie posadźił, dla małych y łacnych spraw Pośrzednictwa albo modlenia sye potrzebuie.

Przypatrz że sye [szczyrey] prawdźie, a obacz rozum świętego, ktory [nie telko tu, ale y] indźiey [w trzećim kazaniu o krzczeniu Chrystusowym] pisze: Na to co Dijabeł do [Pana] Chrystusa mowił: Iesli iesteś Syn Boży, rzekni aby kamienie to chlebem było, y mowi Chrysostom [święty]: O Heretiku, chocay Dijabła posłuchay: Abowiem Hereticy gdy modlitwy czynią, mowią: Modl sye Oycu swemu, a Dijabeł nie mowi modl sye, ale iesli Syn iesteś Boży rzekni, bo to vkazuie własne przyrodzenie, aby Syn iako y Oyćieć roskazował. (kartka 100 znach. Dd.).

Y niżey tamże pisze [Chryzostom Swięty mowiąc]: Powiedz mi o Heretiku, iesli mowi Syn do Oyca proszę cię dopuść

На боцї: [1]) [Въ г҃ слóвѣ на крещéнїе в҃ маргарéтѣ].

Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

бы҃ло моли́твы. нѝ дла҂ чо́го. понева҂ж вели́ка҂ бы҃ла ѣ҆́кра ра҃збо҆́ника. а҆́нѣ мо́ви҃т ѥ҆мѹ҆ помоли҃с. а҆́ле помяни́ ма҂. [про́то] вели́кою те́ды ѡ҆дёр'жа҃т ла́ѕ҃ка. запра́҃вды запра́҃вды мо҃лю тебѣ҆́ нн҃ѣ҆́ бу҆́деши со мно́ю в раѝ.

Слу́хай же ѥ҆щѐ на коне́цъ, ѡ҆ то́м' вели́комъ а҆рхиере́и. кото́рій то҃- (**картка 101 знач. Ц.**) ды ра҃ѕ ѳ҆фѣ́рова҂ сѧ. а҆ пото҂м в'зышо҂ превы҃ш'ше в'сѣ҃х нёсъ и҃ южѐ бо́л'ше не ѳ҆фѣ́рѹе҃т, а҆нѣ҆ сѧ мо́ли҃т. я҆́ко пи҃ше҃т [1]). Таково́го на҂м прі́стоило мѣ́кти а҆рхиере́а҂. пр҃пр҃ного не зло-сли́вого, бе҃ѕ змя́зы, и҃ ѿлѹчённого ѿ грѣ́шникѡ҃. и҃ вы҃ш'ше нёсъ бы҃. (златоу҃ст)

На само҂м то҂м сѣ́ди҃т ѿ҆ц҃е҃ско҂м маестя́тѣ҆. а҆ што҆ мо́ви҃т а҆́бы бы҃, то́е ѡ҆ пло́ти е҆гѡ҆ мо́ви҃т. бѡ҆ сло́во бж҃їе бе҃ѕ вѹ҃тре҃ня҂ за҃вжды вы҃ш'ше нёсъ е҃ст.

(а҆п҃ѕ҃лъ Кото́рій не мае҃т прїе҆мѹ҆ше҃ня҂ на ко҃жды҆ дн҃ь, я҆́ко пе́рвосщі҃е҃ници. пе́рше за свои́ грѣ́хѡ҆ ѡ҆фѣ́рн приноси́ти. а҆ пото҂м ѡ҆ лю҃ѕ҃ки҃х. то́е бокѣ҆҂ ѻ҆҃чини҃ ѥ҆де҃ ра҃ѕ себѣ҆ прине́съ. (златоу҃ст).

ѡ҆повѣ҆́дуе҃т ро́ѕ҃ность е҃г ѿ жидо҃вски҃х ѥ҆ре́ѡ҃, не то҃ко жѐ бе҃ѕ грѣ́ха́ ѥ҆́стъ. а҆́ле и҃ спо́со҆б ин'ши҆́й (**картка 101 об.**) мѣ҆҃к҃

На боцї: [1]) ѥ҆вънрѐ. з҃.

mi Zboicę wwieść do Raiu, była li potrzeba modlitwy? nie. dla czego, Ponieważ wielka była wiara Zboycę onego, [kthory] nie mowi modl sye [za mną], ale wspomni na mię, [wielką daleś wiarę], wielką weźmi łaskę: Zaprawdę, zaprawdę powiadam ći: Dźiś ze mną będźiesz w raiu.

Słuchayże ieszcze na koniec o tym wielkim Archyereiu, ktory raz ofiarował sye, a potym wszedł przenaywyszszey wszystkich Niebios, y iuż więcey nie ofiaruie, ani sye modli: o czym [Paweł Swięty do Zydow] pisze [1]): Takiego nam przystało mieć Archyereia *Swiętego, nie winnego,* niepokalanego y odłączonego od grzesznikow, y [ktoryby] wyższey Niebios był. [Przytym S.] Chryzostom [mowi]: **(kartka 100 ob.).**

Na samym onym siedźi Oycowskim Maiestaćie. A co mowi aby był, to o ćiele iego mowi, bo słowo Boże bez wątpienia zawżdy iest wyszszey niebios.

Apostoł Ktory nie ma przymuszenia na każdy dźień iako przednieysze Iereie, pierwey za swoie grzechy ofiary przynośić, a potym za ludskie: bo to vczynił ieden raz [samego] śiebie przyniosł. Chrysostom.

Opowiada go roznym być od Zydowskich Iereiow, nie telko że iest bez grzechu, ale że y sposob inszy miał w ofiarowaniu, to

На боцї: [1]) Ebr. 7. [318].

Generated on 2015-06-23 18:48 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

къ ѡ҃фкрока҇ю. то҆ ѣ҆сть҃, не за сѣбе ѡ҃фкрова҇, а҆бовѣ҃ не мѣ҃ грѣхѹ҆. а҆ле за лю҆а҇скїе грѣхи҃. А҆ жидо҆в҇скїе і҆ере́и пе҃рше со҆ свои҃х грѣхо҃х а҆ по́то҃м ѡ҃ лю҆а҇ски҃х прино́шовали ѡ҃фкры. А҆ слы́шачи е҆го҃ а҆рхі҆ере́а҃ не мнѣ҃мъ е҆го҃ за҇жды бы҃т а҆рхіе҆ре́ѡ҃ а҆бовѣ҃ то́е промыслъ спра҆ва бы҃ла. и҆ ѹ҆чини҇ви҃ши то́е е҆дс҃ ра҃з а҆ бо́л҆ше с҃ѣлъ на ѡ҃ц҃е́вской столи́ци. и҆ ѹ҆же не пребыва́е҃т ходота́е҃м. присвои́то бо́вѣ҃ ѣ҆сть҃ і҆ере́ю стоѧ҆чи слѹ҆жи́ти. а҆ што҆ сѣ҃сти, ѹ҆каза́е҃т. и҆҃ е҆ди҃н ра҃з ѡ҃фкрѹ҆ прине҃с҃. то҆ е҆с҃т҃, свое҆ т҃ѣло. и҆ ю҆же сѣ҃дит҃ на престо́лѣ҃. Кото́ромъ слѹ҆жа҃т а҆н҆гели. по́ты сты҃ Златоу́сты҃.

А҆ле реку҃т҃ проти҇вници[1]) то҆ ѹ҆же тепе́рь і҆ере́йства҆ и҆ ѡ҃фкръ в҆҃ це҃ркви христо́вой не потре́ба. (картка 102).

Ѡ҃ і҆ере́ствѣ҃ и҆ же́ртвѣ҃.

Пи҆сано ѣ҆сть҃[2]) бе҃з в҆сѧ҆кого спо́рѹ҆ ме҃ншїй ѡ҃ бо́л҆шого нехо҆ сѧ҆ благосло҇вла́е҃т. В҃ старо҃м за҆ко́нѣ҃ бы҃т а҆ро́нъ ко́л҆шїй, ѡ҃ кото́рого ке҃а҇ле е҆го҃ пора҆́кѹ҆ в҆҃сѣ҃ і҆ере́и блг҃ословке҃и҇ство бра́ли. А҆ле ме́л҆хисе҃де҃ки҃ йного пора҆́кѹ҆ кото́рі҆ бы҃т і҆ере҆ ба҃ вы҃шнѧ҃г҃ а҆ хр҃ѹ҆ ф҃ѣкгѹ҆́рою, то҃т бы҃т на҃х а҆рона да́лѣко бо́л҆шїй. понева҃ же҃ на́кол҆шїй патрі҆

iest, nie za śiebie ofiarował, abowiem nie miał grzechu, ale za ludzkie grzechy, a Zydowskie Iereie pierwey za swoie grzechy, a potym za ludzkie sprawowali ofiary: A słysząc go Archyiereiem, nie mniemay go zawżdy być Archyereiem, abowiem to *przeźrzenia* Bożego sprawa była, y v- (картка 101) czyniwszy to ieden raz, a więcey iuż siadł na Oycowskiey stolicy, y iuż [więcey] nie przebywa Pośrzednikiem, przyzwoito bowiem iest Iereiu stoiąc służyć, a co śieść, vkazuie że ieden raz Ofiarę przyniosł, to iest, swoie ćiało, y iuż śiedźi na *maiestaćie*, a służą mu Anyeli. poty Swięty złotovsty.

Ale rzekną przećiwnicy, to iuż teraz Iereystwa y ofiar w Cerkwi Pana Chrystusowey ofiarować nie potrzeba.

O Jereystwie y ofierze.

Plsano iest, że: Bez wszelakiego sproru (sic) mnieyszy od więtszego niechay sye błogosławi. W starym [tedy] Zakonie, był Aron [Jerey] *przednieyszy*, od ktorego wedle iego porządku wszyscy Jereie Błogosławieństwo brali, [y od onego szła Chyrotonija na (картка 101 об.) wszystkich do przyśćia Pana Chrystusowego]. Ale Melchysedek inego porządku,

На боцї: [1]) [Геретикъ]. [2]) [ѣвъре҆. з҃].

Generated on 2015-06-23 19:16 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

ár'χa. aʷρααˣ êмѕ дaˣ десатúны. кѕ томѕ меˣχиседéкъ îерéωˣ ѳ҃ставúˣне во îерé҃ствѣ своéго порáˣкѕ. мѣˣ тръкáти. â ãронъ з' своˣ îерé҃ствоˣ постановˈлеˣ до чáсѕ. и̂ не моᵍлú ᵉʳ îерéи вѣˣне тр'вáти. смр̃ть ãронова иˣ закрочúла. про'тw х̃с не вéд'ле ãронового дочáсного ãле веˣле мел'χиседéково вѣчного порáˣкѕ. пришоˣ ãр'χинéрѐ вѣˣныˣ (картка 102 об.) дóбръ. и̂ ꙗ̃ко сaˣ нѣгды не ѳ҃мнрáᵉᵀ тáˣже îерé҃ство êгò вéˣле порáˣкѕ мéл'χиседéкового нá вѣки не ѳ҃ставáᵉᵀ. ꙗ̃ко пи̂шеᵀ. Ты̂ ˆсú îерѐ̀ во вѣки кéˣле порáˣкѕ мелχ'иседéкового.

Ѳ҃стáло тéды aᵖχинéрéйство ãроново ꙗ̃ко дочáсное, â настѕпúло хр̃о вѣˣное. котóрúˀ з меᵖтвыˣ в'стáᵛши своиˣ âᵖᶜлwᵛ нâ то посвáтиˣ прéᵛ χиротóнїю. тò ѣ̃стъ, прéᵛ рѕкоположéніе. Ꙗ̃ко пи̂шеᵀ [1]). И̂ поˣнéслъ рѕки своú и̂ бᶜлвиˣ иˣ. â сaˣ взышоˣ на нѣ̃о.

Â̂пᶜлwве заᶜ ѐпᶜкпwᵛ постúли. ꙗ̃ко пи̂шеᵀ [2]). Тоᵍды̂ пóстиᵛши сѧ и̂ молúᵛши сѧ и̂ по-

ktory był Jerey Boga *naywyszego* a Figurą Pánu Chrystusowi, a ten był nad Arona daleko więtszym, ponieważ nawiętszy Patryarcha Abraam iemu dał dźieśięćiny. Ku temu Melchysedek Jereiem vstawicznie w Jereystwie swego porządku miał trwać, a Aron z swym Jereystwem [był] postawion do czasu, y nie mogli iego JEreie wiecznie trwać, [bo] śmierć iego im zakroczyła. Przeto [Pan] Chrystus nie wedle Aronowego docześnego, ale wedle Melchysedekowego wiecznego porządku przyszedł Archyerey wiecznych dobr, y iako sam nigdy nie vmira, także y Jereystwo iego wedle porządku Melchysedekowego na wieki nie vstanie, iako pisze: Tyś iest Jereiem na wieki wedle porządku Melchysedekowego.

Vstało tedy Archyereystwo Aro- (**картка 102**) nowe [y z ofiarami iego] iako docześne, a nastąpiło [Pana] Chrystusowe wieczne [y z ofiarą iego], kthory zmartwych wstawszy swoich Apostołow na to poświęcił przez Chyrotoniją, to iest, przez Rękopołożenie, iako pisze [Lukasz święty w ostatnim mowiąc]: Y podniosł Ręce swoie y Błogosławił ich, a sam na niebo wszedł.

Apostołowie zaś Episkopow poświęcili, iako pisze [w Dźieiach Apostolskich] [1]): Na ten czas

На боцї: [1]) [лѕᵏ. на коᶰцѝ]. [2]) д·кѧᵢᵢ. гї.

На боцї: [1]) Dźieie. 13.

Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

ложи́вши на ни́х рѹ́ки и̂ посла́ли и́х.

А̑ є̂пⷭкпи зⷯ по́пѡвъ. ꙗ̑ко пи́шетъ [1]). Дла̀ то́гоⷯ тѧ зоста́ви́ⷯ к'кри́т'к, а̑бы̀ недоко́нча́ноє и̂спра́ви́ⷯ. и̂ поста́ви́ⷯ (картка 103) попы̀ по к'сѣ́хъ мⷭ'ѣ́ст'кⷯ ꙗ̑коⷯ ти роⷭка́заⷯ.

Ото ма́еши҃ъ і҆ерѣ́йство хⷯ̃ѡ. кото́рій не прише́ⷯ зопсова́ти, а̑ле ста́рыѝ за́коⷩ, и̂ є҆го̀ і҆ерѣ́̀ство, в' новы̀ пра́вдившїй и̂ вѣ́чны̀ за́коⷩ ѿмⷭкни́ти. ꙗ̑ко пи́шетъ [2]). А̑бовⷭ'кⷨ дла̀ ѿмⷭ'кны і҆ерѣйства, мѹ́сиⷮ ты̀ж бы́ти и̂ за́конѹ ѿмⷭ'кна. то̀ ѣ̑стъ, в' мⷭ'ксто і҆ерѣ́ѡв аро́нова пора́ⷯкѹ, да́ⷯ на́ⷨ свои́ⷯ меⷯхиседе́ковымⷨ пора́ⷯкомъ. а̑ в' мⷭ'ксто а̑рономъ ѿфⷭ'кръ бара́ⷩка и̂ кро́ѣ росⷭ'каза́ⷯ на́ⷨ т҃'кло и̂ кро́вь свою̑ в' хлⷭ'ѣ́бⷭ'к и̂ в' кинⷭ'ѣ̀ ѻ̑фⷭ'кроватн. мо́вѧчи. то́є чинⷭ'кте, то̀ єⷭт ѻ̑фⷭ'крѹ́йте. на па́мⷯ'кть мою̑. а̑бы ꙗ̑ко пи́шетъ [3]). Ѻ̈на́вши пе́р'кое, постанови́ⷭ в'то́роє.

poszcząc y modląc sye y położywszy na nich Ręce y posłali ich.

A Episkopi zaś Popow [poświęcili] iako pisze [Paweł święty do Titusa mowiąc] [1]): Dla tegom ćię zostawił w Kryćie, abyś niedokończone [sprawy] dokonał, y postanowił Popy po wszystkich Mieśćiech, iakom ci roskazał.

Oto masz Jereystwo [Pana] Chrystusowe, ktory nie przyszedł zepsować starego Zakonu, ale [go wypeł- **(картка 102 об.)** nić, to iest], onego y Iereystwo iego w nowy prawdźiwszy y wieczny Zakon odmienić, iako [do Zydow] pisze: Abowiem dla odmiany Iereystwa, muśi też być y Zakonu odmiana, to iest, że w miasto Iereiow Aronowego porządku, dał nam swoie Melchysedekowym Porządkiem, a w miasto Aronowych ofiar Baranka y K(r)wie, roskazał nam Ciało y Krew swoie w chlebie y w winie ofiarować, mowiąc: To czyńćie, to iest, ofiaruyćie na pamiątkę moie, aby iako pisze: Odiąwszy pierwsze postanowił wtore.

А̑ понева́ж ѿмⷭ'кни́ло сѧ пе́рвоє и̂ і҆ерѣ́̀ство, то̀ и̂ ѻ̑фⷭ'кра. бо то́є в' кѹ́пⷭ'к бывае́ⷮ. и̂ ед'но̀ бе́ⷭ (картка 103 об.) дрѹго́го не мо́же бы́ти. А̑бовⷭ'кⷨ да́вно бъ̀ є҆щѐ жидо́ⷨ пре́ⷭ про́рока ѡ̑ то́ⷨ

A ponieważ odmieniło sye pierwsze Iereystwo, tedy y ofiara, bo to w kupie bywa, y iedno bez drugiego nie może być, abowiem dawno Bog ieszcze Zydom przez Proroka [Malachyasza] o

На боцї: [1]) тиⷮ. а̑. [2]) [до єврѣ̀. з̑]. [3]) [євъврѣ̀. ї].

На боцї: [1]) Tit. 1.

Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

повѣклъ мо́вячи [1]). Нѣ ѣ́стъ во́лѧ моѧ в' ва̑ мо́ки т гь всѣдержи́тель. и̑ офе́ры не пры́мѫ ѿ рѫ̑ ва́шихъ. а̑бовѣ̀ ѿ в'схо́дѫ сл҃н̃ца, и̑ до за́хо́дѫ е̑го̀ и̑мѧ моѣ̀ сла́вити с ѣ́ѕдет в' пога́нѣхъ. [и̑ на ко́ждо̑м мѣ́сци фїмнѧ пр҃ї̈носи́ти сѧ и̑менѝ моє́мѫ и̑ офе́ра чи́стаѧ ѣ́ѕдет. а̑бовѣ̀ велїкш и̑мѧ̀ моѣ̀ в' пога́нѣхъ].

Мо́ви гь, ѩ не хо́чет у̑жѣ̀ ѡ̑фѣ́ръ ѿ рѫ̑ жидо́вскихъ, и̑ наи̑менока ї̈нѭ о̑фе́рѫ собѣ̀ любе́знѭ тромѧ̀ пора́зками написа́вши. ѩ мѣ̀кла бы́т ме́жы пога́ны. и̑ на ко́ждо̑м мѣ́сци. и̑ офе́ра чи́стаѧ. и̑ то̀ ѣ́ст' та́ѧ о̑фе́ра. кото́рѫю це́рквъ хрт҃іа́нскаѧ ѿ пога̑ кы́бранаѧ прино́сит на̑сем свѣ́тѣ гѫ ѣ̃ѕ. и̑ до (картка 104) ко̑нца̀ вѣ́кѫ̀ прино́сити ѣ́ѕдет т̑е́ло и̑ кро́въ га нш̃его ї̃с ха на па́мѧ́тѫ̀ см҃рти е̑го̀. и̑ то̀е про́ро́чество доста́тѣ́чно ѣ́стъ до ѹ̑вѣ́рѣ́ня. понева́ мо́цно и̑ непревѣ́тѧжено ест. а̃бовѣ̀ тыхъ трѡ рѣ́чій. в' не́мъ напи́саны, в' жа́дно̀ ї̈но̀ о̑фе́рѣ̀ кро́мѣ то́е на̀ти́ сѧ не мо́же.

Пе҃рвое бовѣ̀ не на̀де сѧ къ о̑фе́рѣ̀ г҃днѐ, кото́рая на кре҃тѣ̀ бы́ла. а̃бовѣ̀мъ не ме́жи пога́ны, а̃ле в жидо́ствѣ̀. и̑ не на̑се́кѡ мѣ́сци, а̃ле то́л'ко на ѡ̑дино̑м на горѣ̀ гол'го́фѣ̀. и̑ не в'сѣ́гды, а̃ле е̑де ра.

tym opowiedźiał mowiąc [1]): Nie iest wola moia w was mowi Pan wszechmogący, y ofiary nie przymę z rąk waszych, (картка 103) abowiem od wschodu Słońca y do zachodu iego Imię moię sławić będźie w Poganiech.

Mowił Pan, iż iuż nie chce ofiar z rąk żydowskich, y namianował iną ofiarę sobie *namilszą*, przez trzy *sposoby oznaymiwszy*. [Pierwszy] [2]), że miała być między Pogany. [Wtory] [3]), że na każdym mieyscu. [Trzeći] [4]), że ofiara czysta: A to iest ta ofiara ktorą Cerkiew Chrześćiańska z Pogan wybrana przynośi po wszystkim świećie Panu Bogu, y do końca wieku przynośić będźie Ciało y Krew Pana naszego Iezusa Chrystusa, na pamiątę śmierći iego. A to Proroctwo dostateczne iest do vwierzenia, ponieważ mocne y nieprzewiećiężone iest: abowiem tych trzech rzeczy w nim napisanych, w żadney iney ofierze kromia tey naleść nie możemy.

Pierwsza bowiem, nie nayduie sye w ofierze Pańskiey, kthora na Krzyżu była: abowiem nie między (картка 103 об.) Pogany, ale w żydowstwie. Y nie na wszelakim mieyscu, ale telko na iednym na Gorze Gol-

На боцї: [1]) мл҃х. а̃.

На боцї: [1]) Mal: 1. [2]) 1. [3]) 2. [4]) 3.

Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Не мо́же ты́ж то́е приходи́ти, а̃нѣ до ѳ҃фѣры хвалы, и̂ до жа̀ꙁноѥ и̃ноѥ ѳ҃фѣры на́шеи в'нѹ́трънеи. а̃бовѣ́м жа̀ꙁнаѧ не на́ꙁдет сѧ чи́ста прѐꙁ лице́м бж̃їим. а̂ко пи̃ше́т [1]). кто́ сѧ пох̀ка́лит чи́с- (картка 104 об.) то мѣ́сти ср҃це, и̃ли кто̀ смѣ́ет чи́стъ бы́ти ѿ гр҃ѣхѡ̀в. и̂ ещѐ и̂ и҃де пи̃ше́т [2]). и̂ не̃бо не е́ст чи́сто, и̂ зв҃ѣ́ꙁды не сѹ́т чи́сты прѐꙁ ни́м. и̂ жа̀ꙁны́м спо́собо́м ты́х слѡ̀в не мо́же́т розѹмѣ́сти ѳ҃ жа̀ꙁно̀ и̃но̀ ѳ҃фѣр҃ѣ. кро́мѣ тоѥ́и. кото́раѧ ѿ вознесе́нїа г҃о́дна на не̃са и̂ до нѣ̃ѣ в' це́рквѝ хр҃ста̀нскѡ̀ на҃сѧ́ко́м мѣ́сци прино́сит сѧ. ѳ҃фѣра чи́ста т҃ѣ́ла и̂ кро́ве кара́н'ка бж̃іѧ. кото́рїй гр҃ѣхѡ̀ не ѹ҃чинѝ а̃нѣ сѧ нашо̀ фа́л'шъ въ ѹ҃стѣ́х е́гѡ̀.

gоćie. Y nie zawżdy, ale ieden raz.

Nie może też tho *przytosować* ani do ofiary chwały, ani do żadney inszey Ofiary naszey wnątrzney, abowiem żadna [insza] nie nayduie sye czysta, przed oblicznośćią Bożą iako pisze [1]): Kto sye pochwali czyste mieć Serce, albo kto śmie czystym być od grzechu. Y ieszcze *na drugim mieyscu* pisze[2]). Y niebo nie iest czyste, y Gwiazdy nie czyste są przed nim. A [tak] żadnym sposobem tych słow nie może rozumieć o żadney iney ofierze, kromia tey, ktora od wstąpienia Pańskiego na Niebiosa, y po dźiś w Cerkwi Chrześćiiańskiey na każdym mieyscu *ofiaruie sye* ofiara czysta, Ciała y Krwie Baranka Bożego, kthory grzechu nie vczynił, ani sye nalazł fałsz w vściech iego.

[Y ta święta Ofiara nie iest, ani ofiara chwały, ani skruszonego serca, ani modli- (картка 104 знач. Ее.) twy, ani iałmużny, abowiem te nie są nowe ofiary, ponieważ były w starym zakonie y w nowym, ale ta iest iedna ofiara nowa, w zakonie starym nigdy nie bywała, to iest, Ciało y krew Pańska, iako sam Pan mowi: Ten Kielich nowy Testament Krwie moiey, ktora sye za was wyliwa, ta Cerkiew Chrześćiiańska zawżdy na każdy dźień Bogu Oycu w ofiarę przynośi, dla przyięćia łaski y miłośierdźia, na pamiątkę śmierći Syna iego na Krzyżu. Wypełnia sye też w tym figora ofiary powszedniey Kościoła Salomonowego, w ktorym na każdy dźień rano y w wieczor Baranka przynaszano, insze bowiem ofiary nie na każdy dzień ale roznemi czasy przynaszano, a tę ofiarę Pan nasz sam pierwey począł na tayney wieczerzy, abowiem sam był Iereiem y ofiarą, a potym czynić roskazał

На боцї: [1]) Прит. к̃. [2]) і̂ѡ̀в. ѕ̃ї. к̃ѕ.

На боцї: [1]) Przypowieśći. 20. [2]) Jop. 15. 25.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Apostołom, y po nich prawdziwym Iereiem mowiąc: To czyńćie na pamiatkę moię. Nie telko tedy **(картка 104 об.)** ieść y pić roskazał, iako Prorocy łżywi mowią, ale wszystko czynić roskazał co sam czynił, y te słowa iako zawżdy Cerkiew vżywa godne są do wszystkiego porządku Wieczerzy Pańskiey, gdy wźiął chleb dzięki czynił y błogosławił a potym łamał y dawał: Y tym co wziął chleb dzięki czynił y błogosławił, ofiarę vczynił, a potym ofiarę przyniosszy łamał y dawał, y to wszystko Apostołom y Iereiom czynić kazał. Iesli bowiem tam telko ieść a pić roskazał, niechże nam powiedzą łżywi Prorocy gdźie poświącać kazał, ponieważ bez znamienia Krzyża ś. albo oświęcenia słowa Pańskiego, ktorym sye wszystko sstało taiem(n)ica stać sye nie może[1]): Y tak iesli chcą mieć taiemnicę, muszą wyznać, że Pan tymi słowy. To czyńćie, nie telko ieść y pić roskazał, co iest poślednieyszego, ale y co iest pierwszego poświącać, y ofiarę przynośić. A nauczymy sye temu y od Apostoła, że pierwey potrzeba **(картка 105)** być ofierze ćiała y krwie Pańskiey a niżli przyymowaniu, abowiem tak mowi[2]): Kielich błogosławieństwa ktorego błogosławimy azali nie społeczność iest Krwie Chrystusowey, y chleb ktorego łamiemy azali nie iest społeczność ćiała Chrystusowego. Y abyś nie rozumiał sprosta pić y łamać bez ofiarowania, iako czynią przećiwnicy, zaraz przywiodł od starego zakonu abyś lepiey zrozumiał: Widźicie mowi Izraela wedle ćiała, azali nie ći ktorzy iedzą ofiarowanie społecznicy są ołtarza, skąd widźisz, że w starym zakonie po ofiarowaniu przymowali to co przynoszono na ołtarz tak też y w nowym testamencie, po ofiarowaniu Ciała y Krwie Pańskiey vcześnikami bywaią pierwey Iereie, a potym y ini wierni. Y ieszcze tho więcey zrozumiesz, gdy dalsze słowa Apostolskie poymiesz, ktoremi roskazuie, ofiar dijabłu ofiarywanych strzec sye, rozność kładąc między Kielichem ofiary Pań- **(картка 105 об.)** skiey y Kielichem Ofiary dijabelskiey, między kielichem stołu pańskiego, y kielichem stołu dijabelskiego, dzie tak mowi: Abowiem co ofiaruią poganie, dijabłom ofiaruią a nie Bogowi, nie chcę tedy was społecznikami być dijabłom, abowiem nie możećie Kielich Pański pić, y kielich Dijabełski, nie możećie Stołu Pańskiemu vcześnikami być, y stołu dijabelskiego: Y coż iest Kielich y stoł dijabelski? telko pićie y iedzenie Bełwanom (sic) ofiarowane, co Poganie czynili: Y coż iest Kielich Pański? telko ktorego Ierey słowem Pańskim błogosławi, y Bogu w ofiarę przynosi kielich Nowego Testamentu we Krwi Pańskiey w personie wina, coż iest stoł pański? telko pokarm duszewny Ciała Pana naszego Iezusa Chrystusa, Panu Bogu w personie chleba ofiara przynie-

На боцї: [1]) Timot. 4. [2]) Kor. 10.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

śiona, iako też y sam Pan ofiarę przyniosł. Y tey ofiary czystey tego stołu y kielicha Pańskiego Chrześćiianie bywaią **(картка 106)** vcześnikami].

[Й] твю с҃тю оф҃ꙁрꙋ ѥ҆цѣ ѿ а҆пⷭлъ цⷬрковь хв҃а ѹжива҃ѥⷨ принꙗвъ҆ши ѿправꙋⷣ҃. Понева҃ⷦ не то́л'ко што҆ [а҆по́столове] написа́ли, а҃ле што҆ и҃ пода́ли, всѣ в'ц҃клѣ [принꙗ҃ши] заховала. то҆ ѥ҃стъ, о҆бы́ча҆ [ве и҃коп] и҃ на҆кыш'шен а҆пⷭкои і҆ерⷭлм'- **(картка 105 знач. Ч.)** скои заховꙋⷣ҃ⷨ, а҃ бокѣⷨ роска́зано ѥ҃стъ. а҆ко пи҃шеⷮ [1]). И гды҆ проходи҃ⷨ, па҆велъ мѣ҃ста и҃ се́ла, роска́зова҃ⷨ и҃ⷨ заховыва́ти о҆бы́чаи сꙋжены ѿ а҆пⷭлъ и҃ старѣ҃шⷩ, кото́рїи во і҆ерⷭлмѣ.

А҃ле проти́ⷥ҃ници набо́л'шꙋю винꙋ҆ кладꙋⷮ на ц҃рⷦ҃. и҃жъ с҃ты́е та҃́ны лы҃жкою чⷬрплеⷨ [а҃ не го́лою рꙋко́ю] дле҃ⷨ. к чⷨ҃ и҃ⷨ гл҃ⷩп'ство Соломо҃ⷩ мꙋ́дры҆ гамꙋеⷮ пи́шꙋчи [2]). Мꙋдрость бж҃їа҃ (то҆ еⷭⷮ сн҃ъ бж҃їй) зѣ҃дова҃ⷨ собѣ҃ до́мъ, (цр҃ковъ) и҃ ꙁмощни҃ⷥ стоⷨпⷭ҃ⷥ сеⷨ҃м (в'селе́ⷨски҃ⷯ собо́рⷭ҃ⷥ) и҃ заколо҃ⷥ свою҆ о҆ф҃ꙁрꙋ и҃ че́ⷬрплеⷮ в' ке́лиⷯ҃ꙋ своеⷨ҃ вино҆. и҃ посла҃ⷨ свои҃ сло́ги, з го́лоⷭ҃ны҃ⷨ, ѿповѣда́ⷨ҃емъ. призыва́ючи до ке́лиⷯа. кто҆ ѥ҃стъ гл҃ꙋпы҃ⷨ нехва҃́ сѧ склони҃ⷮ до ме́не. и҃ которіи ро́ꙁꙋмꙋ потрѣбꙋю҃ⷮ ѻ҃нымъ' мо́- **(картка 105 обор.)** ки҃ⷮ. прійдѣ҃те и҃ їжте мо҆́ хлѣⷦ, и҃ пи҃́те [моѥ҃] вино҆, которое ва҃ⷨ че́р'плю.

На боцї: [1]) Дѣ҃ⷩ҃. ѕї҃. [2]) Прⷱⷮ. д.

Te *czystą* Ofiarę ieszcze od Apostołow Cerkiew Chrystusowa [vstawicznym] vżywanie przyiąwszy *ofiaruie*, ponieważ nie telko to co napisali, ale y to [co w używaniu] podali wszystko wcale zachowała, to iest, Obyczay naywyszey Apostolskiey [Cerkwie] Ieruzalimskiey [vżywaniem] zachowywa, *co* iest roskazano iako pisze [1]). A gdy przechadzał Paweł miasta y śioła roskazował im zachowywać Obyczaie sądzone od Apostołow y Starcow ktorzy w Ieruzalem.

Ale przećiwnicy nawiętszą winę na *nas* kładą, że święte Taiemnice Lyżką czyrpiemy y [ludźiom] daiemy w czym ich głupstwo Salomon mądry hamuie pisząc [2]). Mądrość Boża (Syn Boży) zbudował sobie dom (Cerkiew) y vmocnil Słupow śiedm (Powszechnych Soborow) y zakłoł swoię ofiarę, y czyrpie w kielichu swoim wino [y zgotował swoy Stoł] y posłał swoie sługi z opowiadaniem głośnym przyzywa- **(картка 106 об.)** iąc do kielicha mowiąc: ktho iest głupim niech sye skłoni do mnie, y ktorzy rozumu potrzebuią mowi im przydźćie a iedźćie moy Chleb, y piycie wino, kthore wam

На боцї: [1]) Dźieie. 16. [2]) Przypow 9.

Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

ѡ̂ста҃те глу́пство, и̂ бу́дете жи́ви и̂ на́ вѣ́ки бу́дете цр҃ствова́ти. по́ты Соломо́н му́дры̀. боро́нячи цр҃кви хр҃вы пи̂шѐт до глу́пы̀х кото́рiи не розумѣ́ючи пи҃сма̀ з до́брого [цр҃ко́вного] пора́дку насмѣ́ваю̀т сѧ и̂ в'розмаи́тые е҆ресѣ́ падаю̀т бло́ды. [а҆ле ѡ̂ста́ки҃ши, тепе҃р то́е на коне́цъ ве҃рнѣ́м сѧ. а҆ко кѷ̈ри́лъ ст҃ы́й злокѣ́рны̀х до ко҃ца̀ потлу́мъла́ѥтъ].

czerpię, ostawćie głupstwo, y żywi będźiećie y na wieki Krolować będźiećie. Poty Salomon mądry pisze do głupich, broniąc Cerkwie Chrystusowey, ktorzy nie wiedząc pisma [Bożego] z dobrego [iey] porządku śmieią sye, [y odszczepiwszy sye] w rozmayte *herezyie* wpadaią, [że odrzoćiwszy od kielicha łyżkę nie mogą, ani dźieći małych, ani ludźi chorych przystoynie Ciała y Krwie Pana Chrystusowey komunikować. Lecz Iereie Boży będąc iego Anyołami to iest, Posłami prawdźiwemi y taiemnic iego szafarzmi, nie iako ćiało y krew prostą, ale iako Boskie y z bostwem ziednoczone rozdawaią, nie nagą ręką, gdyż iest człowieczeństwo bostwem, iako żelazo ogniem ogarnione, maiąc do tey isności figurę zakonu starego gdźie **(картка 107)** Ezayiasz mowi [1]): Y puścił sye do mnie ieden z Serafinow, maiąc w ręku Węgiel goraiący, ktorego wźiął kleszczami od Ołtarza, y dotknął sye vst moich y rzekł, oto odrzocone będą. złości twoie, y grzechy twoie oczyśći. wedle oney tedy figury zakonu starego, iako węgiel ogniem ogarniony Anyoł kleszczami Ezayiaszowi do vst podawał, także teraz Ciało Chrystusowe Bostwem ogarnione Iereie łyżką ludowi Bożemu do vst daią, dla ich zbawienia y dla grzechow oczyszczenia].

На бо҃цї: [1]) Ezayasz. 6.

Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

РОЗЪДѢЛ ДЄВѧТЫЙ [1]).

Ѹказꙋєт ѣретикѡ причи́нꙋ, ѩко ѡни ѣдно малóе слóво дóброе злѣ зрозꙋмѣвши велиκіе на нéмъ ѣреси бꙋдꙋют. а мѣновѝте ѩко тóе словѣко (дóнѣдеже) на мнѡгο мѣсѧцехъ к' пи́см'ѣ значит вѣчность, ѧ не дочáсность

Я хóчеш' ли вѣдати причи́нꙋ ѳному их шалéнствꙋ, котóріе ꙋчат проти́вно, и чита́ют злѣ (картка 106) дóброе пи́смо ѧпо́лкое. Ѧбовѣмъ прíстон ѣмꙋ цр҃твовáти. а́ж пóки полóжит всѣх вóрогѡв своúх поднóжкóм ног свои́х, и мóвит, и́ж бóлше не бꙋдет кроловáти, гдыж ю́ж полóжены бꙋдꙋтъ. вóрогове ѣго́ подъ но́ги ѣго́, злѣ а гллше тóе розꙋмѣючи. ѧвовѣмъ кролюючи прѧзвѣтáжство вóрогов, ѩкъ позвѣтáжствѣ не мáет кроловáти. Й ѣщѣ смѣю мóвити. ѩкъ ест пи́сано. а гды́ сѧ подадꙋт ѣмꙋ в'сѣ, тогдыж и сѧ сѫ́ъ подáст сѧ ѣмꙋ котóрїж подáдꙋ всѣх. и тых ли то ѡ всѣх бевожнѣ́шїи, выж бꙋдучи хв҃о створѣнѧ тръвáете, ѧ хс, котóрым и вы и всѣ створѣнѧ сѧ стáло погúнет блꙋзнѣръскій то́ ѥ́стъ гóлос. ѧкóже сѧ ѣмꙋ подадꙋт в'сѣ. ты́е ли, котóріе погúнꙋт, áбо тые котóріе бꙋдꙋт тръвáти. и тáкли йн'шїи котóріе сѧ (картка 106 обор.) подадꙋт сѫ́ъ пребывáют, а хс подáкши сѧ ѡц҃ꙋ не пребывáет ли. а подáсть сѧ, не ижбы тепер почáх ѡц҃ꙋ подавáти сѧ зáжды бовѣмъ всѣ повóли ѣго́ чúнит. ѩле ѧвы ѳуказáлъ, иж и тогдыж ѣго́ послꙋшны бꙋдет. и не с примꙋшéнѧ послꙋшéнство к нéмꙋ мáет, ѩле з дóброи вóлѣ подáнство чúнит. не ест бовѣмъ слꙋгóю, ѧвы сѧ подáх з прїмꙋшéнѧ, ѩле сѫ́ом ѧвы з дóброи вóлѣ ив любвѣ подавáх сѧ. Спытáймо их и о тóе, штò то ѥ́стъ, дóндеже, ѩл'бо донéлѣже. ѧкѡ сѧ тò розꙋмѣет. ѧ бовѣмъ ты́м слóвом, тáкóже в' пи́смѣ йнáше нáтй постарáю сѧ. поневáж смѣли рéчй. ѩжъ пóки полóжит вóроги свой подножкóм нога́м своúм, ѳказꙋют ты́м ѣмꙋ конéцъ бы́ти. й смѣли ѳграничити вѣчное цр҃тво хв҃о й застано- (картка 107) вúти слóвом, не ѳставáючꙋю влáдзꙋ, тóе тéды читáмо въ ѧпóстолѣ подóбно ѳномꙋ. ѩле пановáла смр҃ть ѡ ѧдáма áж до мóсéа [2]). Бестіа глꙋпы́, ѩл'бо ѣно́ дóты ѳумирáли, а по мóсеи ю́ж жáдеи не ѳмéръ. ѩлбо ю́ж по зáконѣ не была смр҃ть чл҃кꙋ, ѩле ѧкно ѥ́стъ иж (дóндеже) тóе слóво, чáсъ не замѣкрéнны́ значит. Ѧле певнѣ тóе тых ѩкъ пáвелъ ѳповѣдает. он прáдúвы́ й чꙋ́дны́ мꙋ́ж. иж ѳный на ѧдáма вы́даны́ дéкрет стѣгáет сѧ й на нéго й на всѣх йшúх. котóріе хотѧ ѳны́м ѧдáмовым непослꙋшéнством невгрѣшили. Ѩкож идé пáвелъ мóвит. й потѣшáючи

На ѻоцї: [1]) В польскім текстї сего роздїлу нема. [2]) К рим. ї.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

самы́х себѣ ко́жды́ дн҃ь а҃ по́ки дн҃ь называ́ет сѧ. то҃ ѥ҆в҃но и҃ за́ише ѥ҆ко ковѣ́м почя́токъ дн҃о́м хв҃ы́м҆ не при́стоит повѣда́ти. та́ѥжене при҃ (картка 107 обор.) мр҃ гды҃ кто҃ мо́вит коне́ц҆ цр҃ства хв҃а. цр҃тво во҃вѣ́м ѥ҆го҃ цр҃тво вѣ́чное, та́ѥ е҆ст к҆ пи҃сме́ ва́рзо мнѡ́г свѣдо́ц҆ства[1]). ѡ҃бе҃коне́ч҆но́м и҃ не ѡ҃мѣ́нно́м цр҃тве́ хв҃о́м, а҆ тепе́р до́сыт҆ ми на то́м, дѧ продо҃ѧжѣ́м часо́. а҆ ты҃ ѥ҆ко҃ послу́шный томѹ цр҃ѹ кла́нѧ́сѧ, и҃ ѹбѣ́гѫ҆ ѡ҃ всѧ́кои ѥ҆ретїче҃кои ле҃ти. а҆ кгды҃ да҃ст бг҃ъ, в҆ чо́м бы҃те вѹ҃тпили ча́сѹ своего, ѻ҃повѣ́м ка́м. а҆ бг҃ъ всѣ́х҃ нехя҆ заховя́ет, кото́рые памятаю́т на з҆наки́ ско҃ча́нїѧ сѵ҃вѣта, и҃ кото́рые тр҆ва́ю́т не҃вѣ́тѧжены а҃нтїхристо́м. ѻ҃то҃ ж҃ ѡ҃дер҃жа҃есь знаки́ зра́҆цы кото́рыи҆ при҃и́ти ма́ет. ѡ҃дер҃жа҃есь ты҃ ж҃ ѹ҆казанїе пра҃ди́вого и҃зба́ви́теля х҃а сходячо҃г ѥ҆в҃не з҆ нб҃а. о҃но҃г те́ды фа҃ри́сѣйского выстерѣгя́҆ сѧ. а҆ сего҃ пра҃ди́вого ѡ҃жида҆. наѹ҆чи́л҆есь сѧ доро́ги, ѥ҆кбы҃ знашо́ сѧ на (картка 108). на правиц҃и в҆ дн҃ь сѹ҃дны҃. заховя҆ преда́нїе кото́рое е҆ст пода́но ѡ҃ х҃ѣ доброты́ми ѹ҆чи҃ка́ми сѵ҃вѣтячи. а҃бы҃ сѧ҆клѣ ста҃ши пре҃ сѹдїе́ю ѻ҃де́ржа҃ цр҃тво нб҃ное. кото́ры҃ и҃з ны҃ ве́спи҃ ѡ҃ц҃ѹ хвала́ со сты҃ дх҃о҃ нн҃ѣ и҃ за҃ждыи҆ на́ вѣ́ки вѣ́чные а҆ми҃.

СѸММЯ

вс҃ѣ҃х҃ знакѡ҃в҃ а҃нтїхрїстовы҃х҃.

Summa

wszystkich znakow Antichrostusowych.

[Ian Swięty pisze mowiąc[1])]. Tu iest rozum, a kto ma mądrość niechay zrachuie liczbę źwierza, abowiem liczba człowieczа, y liczba iego iest sześćset, sześćdźieśiąt, sześć. Dwu tu nam vkazuie [Ian święty iednego] człowieka, a [drugiego] Zwierza, kto- (картка 107 об.) rzy tą liczbą nazwać sye mogą.

A iż nam ieszcze y trzeciego Smoka w [inym] rozdźiale vkazuie, [y wespoł z tymi dwiema złącza) mowiąc[2]). Y widziałem

Гоу҃т е҃ст ро́зѹ҃м҃[2]). а҆ кто҃ ма́ет мѹ́др҃ст, нехя҆ зрахѹ́е ли҃чѹ҃ сѵ҃вѣ́тра, ѥ҆вовѣ́м ли҃чба чл҃ча. и҃ лич҆ба҆ ѥ҆го҃ е҃ст. ше́сть со҃т ше҃десѧ҃т и҃ ше҃. дво́е т҃ѹ҃ на҃м ѻ҃ка́зѹ҃е҃т, чл҃ка, и҃ сѵ҃вѣ́тра. кото́рые тою҃ ли҃чбою назва́ти сѧ могѹ҃т.

а҆ ѥ҆ко҃ в҆гла҃ [с҃ї҃ пи҃ше҃т][3]). ѥ҆ще҃ и҃ тре́тѧ҃г смо́ка ѕка́ѕѹ҃е҃т. мо́вячи. И҃ ви́дѣхле҃м и҃з ѕ́ст҃ъ смо́ковы҃х҃, и҃з ѕ́ст҆ сѵ҃вѣ́тра, и҃з

На боцї҃: [1]) ѱа҆ло҃. рм҃д. [2]) а҃по҃. гї҃. [3]) а҃по҃. с҃ї҃.

[1]) Apok. 13. [2]) Apok: 16.

Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

ѓ́стъ фа᷑ши́вого пр᷒ро́ка трѝ нечи́стыи дх᷑и, ꙗ̆ко жа́бы выхо́дѧчїе. на в᷑сю̀ вселе᷑нную до кро́лw᷑ згромажа́ючи иᷓ на во̀́ѝ. (картка 108 обор.).

z vst Smokowych, y z vst zwierza, y z vst fałszywego Proroka trzy nie czyste duchy, iako żaby wychodzące, na wszystkę ziemię do Krolow, zgromadzaiąc ich na woynę [Przez ktorego to Smoka rozumie sye on stary szatan, to iest, Lucyferus, a iako Pogańscy Filozofowie nazywaią go Tytan Bog podźiemny, a ten czasow ostatnich miał sam sobą wyniść, y mieszkać w iednym widomym człowieku, fałszywym Proroku: przez ktorego to człowieka rozumie sye sam Antichryst: a przez Zwierza rozumie sie lud Antichrystow.

Rachuyże sobie te trzy Persony, pismem greckim kthorym y liczbę Grekowie czynią, y Ian święty to obijawienie po grecku pisał, a to inaczey rachować nie możemy iedno iako Iryneusz, Hyppolitus Papież y Męczenik ś. y inych wiele].

Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Змі́й,
Smok,

τειτὰν

Бг҃ъ по҃зе́мны҃
Bog podziemny

ἄντεμος

Проти́к'никъ
Przećiwnik

τ	300	α	1
ε	5	ν	50
ι	10	τ	300
τ	300	ε	5
α	1	μ	40
ν	50	ο	70
	666	ς	200
			666

Чл҃къ,
Człowiek,

παπεῖσκος

Папе́жкокъ
Papieżyk

θεὸς εἰμὶ
ἐπὶ γαίης

Бъ е҃сте́м на́ зе́мли
Bog iestem na żiemi

π	80	ϑ	9
α	1	ε	5
π	80	ο	70
ε	5	ς	200
ι	10	ε	5
ς	200	ι	10
κ	20	μ	40
ο	70	ι	10
ς	200	ε	5
	666	π	80
		ι	10
		γ	3
		α	1
		ι	10
		η	8
		ς	200
			666

Звѣ́ръ.
Zwierz.

ἐκκλησία
'Ιταλικὰ

цр҃кꙋ клоскаѧ
Kościoł włoski

λατεῖνος

Лати́н'никъ
Lacinnik

ε	5	λ	30
κ	20	α	1
κ	20	τ	300
λ	30	ε	5
η	8	ι	10
σ	200	ν	50
ι	10	ο	70
α	1	ς	200
ι	10		**666**
τ	300		
α	1		
λ	30		
ι	10		
κ	20		
α	1		
	666		

Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Незвісний твір Клирика Острогского (1599 р.).

На дрꙋгїй лúстъ велеб҃ного w҃ц҃а ѷпáтїа володы-мерскогѡ ѷ берестéскогѡ ё҃пⷭпа, до ч҃сне ѳсвецóногѡ кн҃ежáти костаⷯтúна ѳстрожскогѡ воевóды кїеⷯскогѡ (прóсячи âбы гнѣквъ свѡ҆ ег кⷯ[1]) мⷯ ѳпꙋстúти[2]) рáчиⷯ. â поведáючи[3]) иⷯ ѳнѝ влⷯкве нѣчóго в' цр҃кви въстоⷯнѡ́ не нарꙋшили, тоⷯко длѧ непорѧⷯкꙋ патрїáрха Wстꙋпúли) писáны. Сирáⷯ. Ꙗко ⷭт красеⷯ сѣдúнаⷯ розсоꙋдоⷯ, ѷ стáршиⷯ розмѣкти[4]) рáдоꙋ, вѣнéцъ стáршыⷯ мнóго раⷯличьное ѷскоꙋ́ство, ѷ похвала иⷯ страⷯ гн҃ь.

До Читеⷯника.

В дóмꙋ велúкоⷯ (цр҃кви бж҃ой) читéлникꙋ лáскавы҃[5]), не тоⷯко нáчинѧ злóтые срѣ́бръные[6]), âле дереⷯáные ѷ глинáные бы҃ти моꙋ́сятъ. бо҃ Ꙗко тѣ́ло ѐднѡ҆ ⷭт, ѷ члóⷯки мáⷮ мнóгїй, (обор.) â всѣ члóн'ки ѐдногѡ[7]) тѣ́ла мнóгїе боꙋ́дячи, ѐднѡ҆[8]) ⷭт тѣ́ло. таⷯ ѷ ц҃рквⷭ ѣа живáго. ѧчъ мнóгїе члóн'ки мнóгїе нáчинѧ, мнóгїе ремесни́ки мáетъ, ѧле хотя́й ѷ нáйбоⷯше живопúсцоⷯ, ѧбо малѧроⷭ, кгды́ на ѐдноꙋ́[9]) пер'сóнꙋ ѷ wсóбоꙋ гладячи малю́ютⷮ, всѣ ѻбразы собѣ подóбни бывáютⷮ, таⷯ ѷ мнóгиⷯ wбы́чай, г҃дь ѐднóи[10]) стеⷠки ц҃ркóвного порѧⷯкꙋ стерéгоꙋⷮ, W всѣⷯ побóжноⷭти ѳѣг҃оꙋ́ра просїавáⷮ. Мáетъ ц҃ркóвъ бж҃їа пáстыроⷭ, мáⷮ лóвцоⷭ, мáетъ пер҃г҃úмоⷭ[11]), мáⷮ пръвохꙋдóжникоⷭ, мáⷮ вꙋдóвничиⷯ, мáⷮ зéм-

В врехівському еґземпляри: [1]) Княжⷯкиа. [2]) wⷮпꙋстúти. [3]) повѣдáючи. [4]) розмѣквáти. [5]) читателⷯникꙋ любúмы҃. [6]) срéбрные. [7]) wⷯного. [8]) wⷯно. [9]) wⷯнꙋ. [10]) wⷯнои. [11]) пелгримоⷭ.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ледѣ́кл'цо^{ж}, ма́е^{т} страда^{ж}цо^{ж}, ма́е^{т} ри́церо^{ж}. Ты́е всѣ́ е̂дны^{ж}[1]) дхо^{ж}, и̂ в' едно̂ тѣ́ло покр҃ще́нии[2]), и̂ не мо́же о̑ко рещѝ мо́вити, не потре́бна ты́, а̂нѝ голова̀ nosѣ̀ мо́вити, ничо́го по тобѣ̀. а̑ле́ кото́рые чло́н'ки здадѳ^{т}ся наплох^{ж}ши́е[3]) бы́ти, ты́е дале́ко бо^{ж}ше потребнѣ́йшїй сѳ^{т}, бо̀ та́к' бъ раствори^{ж} тѣ́ло ме́н'шемѳ пода^{ж} бо́^{ж}шѳю че^{ст}, а̂бы не была̀ ра́спр҃а в тѣ́лѣ̀, и̂ а̂бы вс҃ѣ̀ е̂дна́кое в' боудова́н'ю тѣ́ла х҃ва чини́ли чло́^{ж}ки (картка 2).

З межѝ кото́ры^{х} и̂ а̑̀ е̂ди́нъ, а̂чъ ѿ вс҃ѣ^{х} не потребнѣ̀ши́й, е̂дна^{х}же[4]) бж҃їе творе́нїе, за таки^{ж} пе́кны^{ж} и̂ мо́цны^{ж} цы́то^{ж} писма̀ сѣ̃го повто́ре ѿповѣ́да́ти на ли^{ст} в' бо́sѣ̀ еле^{б}ного о̑ца и̂па́тїа володи́ме^{р}ского е̂п^{с}па выстоу́пѳю. а̂ и^{ж} бы́ та^{к} то^{т}[5]) е̂п^{с}пъ са^{ж}, ш^{к} и̂ хто̀ и̑н'ши́й з' стороны́, жѐ неслу́шнаа е^{ст} ре́чъ ме́н'шомѳ бо^{ж}шого[6]), а̂ прост҃ѣ́йшомѳ бу́чо́ного[7]) бу́чи́ти, и̂ строфова́ти. не ре^{к}, и̂ ты^{ж} не соумни^{ж} см҃. проти^{в} тако́го припомсоу́ю бро́^{ж}. По^{ж}ма́ре́мнѝ бе^{з}гла́се^{н}, а̑бо̀ ѿсе^{ж}, чловѣ́чи^{ж}[8]) го́лосо^{ж} промо́ви^{в}ши́й, о̂блича́е^{т} пр҃о^{р}ока̀ безоу́мїе. С таки^{ж} о̂рѣ́жїе^{ж} и̑дѣ́ бу́важа́ти и̂ строфова́ти е̂п^{с}па, о̑ного, и̂ з ни^{ж} про́чи^{х} е̂го̀ е̂диномысл'нико^{в}[9]), неро^{з}соу^{ж}ны̀ и̂ ле^{г}комы́сл'ный постоу́по^{ж} мѣ̀шанои[10]) а̂ вихрова́той и̂ бѣ̀рли́вой зго́ды. прида́ю до то́го стосова́н'е а̂ бу́важе́н'е[11]) пор^{ж}ко^{ж}, въсто́чной цр҃кви старожи́тны^{х}, с пор^{ж}ками ри^{м}скими, что чите^{ж}ника̀ хр^{с}тїа́н'скїй чита́ючи бу́важа̀ а̂ с пра́вдою[12]) переста̀ здра^{в}ствѳй, здра^{в}ствѳй, Писа^{н}ѳ̀ о̑стро́ѳ в шко^{ж}ѣ̀ гре^{ц}ко̀, в ро^{к} а̑ф҃ѣ҃д҃ (картка 2 обор.)

ѣ̃ ти^{ж}дѣ̀ гла^{в}. ѣ̃.

Тве́рдое ѡ̂снова́нїе бж҃їе сто́и^{т}, ма́ючи печа^{т} сїю, позна̀ гъ соу́щїа е̂го̀. и̂ да̀ Ѿстѳпи^{т} ѿ непра́кды вс҃ѣ^{х} и̑менову́^{ж}[13]) и̑ма̀ г҃не.

В кѳ̃ѣ̀ вселе́нны̀ г҃дне ѡ̃ч҃е вла^{ж}ка волоѯ^{ж}ме^{р}скїѝ.

Вели́кїе а̑ высо́кїе сѳмнѣ́н'е[14]) и̂ дш҃ѳ заходя́чїе ре́чи вели́кои ста́лости. а̂ Пова^{ж}ного и̂ розмы́сл'но^{го} по́стоуп'кѳ, ш^{к} з мно́ги^{х} па́ма^{ти} го́ды^{х} при́кладо^{в} и̂ бг҃омы́сл'ны^{х} писма̀ с^{т} нау^{к} о̂ба́чаемо потребоу́ю^{т}. Вели́кѳю бовѣ̀^{к} и̂ высо́це ва^{ж}ноую ре^{ч}, Пова^{ж}ны̀ и̂ прм^{ц}ры̀ а̂р'хите^{к}то^{н} и̂ мѳ^{ж}ны̀ бу́ ѻповѣ́да́н'ю е̂ва^{г}лїа вое́вни^{к} па́ве^{ж}; ш^{к}о мо́цноую а̂н'ги́рѳ в' ср^{ц}цахъ тврѣ̀дою вѣ̀рою спана̀лы^{х} засажа́ючи,

---

В крех. ега.: [1]) ѡ^{ж}ным [2]) по кр҃щенїи [3]) на̀плохшїе [4]) ѡ^{ж}накже [5]) бы такъ тотъ поменены̀ [6]) бо^{ж}шаго [7]) бучон'шого [8]) чловѣ́чи^{ж} [9]) е̂диномыслен^{н}ико^{в} [10]) мешано̀ [11]) стосова́на бу́важена [12]) а спра^{в}дою бу́важай и [13]) именѳый [14]) сѳмне́на.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

стате҃не и҆ предѝвне ва҃жны҄и по́стоупо҃к оу҆мы́слоу бж҃его. в ко́торо҃м хотѧ́чи бг҃ъ дⷣ́дичо҃м о҆бⷦ́тницⷦ҄, ѡ҆бфи҃тшеи҆ ѡ҆каза́ти неѡ҆мⷦ́нно҃ст ра́ды сво́еи, причини҃ прися́гоу, а҆бы́смо кⷭ҇ то́мⷭ҇ бⷦ́гⷭ҇ѧчи. мо́цное потⷦ́кше҃е[1]) мⷭ҇ли, и҆ заложо́ноую надⷦ́кю о҆дръ́жали, кото́рⷭ҇ю маѣ́мо ѧ҃ а҆нⷩ́гѝрⷭ҇ а҃бо ко́твицⷭ҇ дшⷣ҃ⷦ҄, мо́цнⷭ҇ и҆ пѣ́кноу, кото́рала вхо́ди҃т а҃ⷭ҇ къ внⷭ҇тр҃нее (картка 3) закⷦ́сы, Гдⷭ҇ пр҃тча за на҃с оста҃ши а҆рхїере́е҃ водлⷭ҇ пора҃зⷭ҇ ме҃хиседе́кового на вⷦ́кы вшо҃ѧ҃ ѯ҃с[2]).

То҃т҃же незвитѧжо́нⷭ҇ а҆рхистрати҃г ста́лости, кото́рого и҆ самѝ си́лы нб҃сныа з҃ о҃ною ро҃злоучи́ти не могⷭ҇т҃[3]), на колⷦ́на къ о҆ц҃ⷭ҇ г҃а на́шего ї҃с҃ ха҃ о҆упада́ючи про́сѧ҃т[4]). Ѩбы́смо дⷯ҃о҃м ѡ҃ного мо́ци о҆укрⷦ́пле́ни боу҆дⷭ҇чи, ф҃ⷭ҇дамен҃тъ нⷲ҇еи҆ надⷦ́кѝ не о҆уклоⷩ҇но статѐ҃не заховоу́ючи, пре҃ⷭ҇ тако́ую ста́ло҃ст вⷦ́кы, и҆ о҃ный прѝкла҃ⷭ҇ вⷦ́рно҃го о҃ного патрїа́рха, и҆ о҃ц҃а мно́ги҃м на́родо҃м, кото́рⷭ҇ѝ статѐ҃не вⷦ́кы додръжа́вши бг҃ⷭ҇, ро҃зⷭ҇кⷭ҇ѧ҃ в҆ бл҃ⷭ҇вⷩ҇ствⷦ҄ѧ҃ ѕвⷦ҄здⷭ҇ нб҃сныⷭ҇, мно҃жество҃м пото҃ⷭ҇ства, ѡ҆чества незе́много Ѩвраа́мова,[5]), ѧ҃ го́стⷦ҄ а҆ пер҃ⷭ҇ѓри́мове на́ земли, а҃ле лⷦ́пшого нб҃сного в҆зыскоу́ючи дост҃ⷭ҇повали[6]). Ста́ло҃ст скали́стого а҆ о҃почи́стого тве҃рдости вызна́ѧ вⷦ́кы пе́тръ. Пова҃жне на та́блица҃ⷭ҇ ср҃ⷣ҆цъ плота́ны҃ⷭ҇ рысоу́ючи, и҆ лⷦ҄нⷦ́кю ѡ҆ не́й рода́чи҃ⷭ҇ сѧ҃ добродⷦ́телїй, выво́дѧчи ѡ҆ⷦ҄ф҃и́ты҃ в҆стоу҃ⷭ҇ къ вⷦ́чное цр҃ство бг҃а нⷲ҇его ї҃с҃ ха҃, о҃бещⷭ҇ⷦ҄т҃. (картка 3 обор.) Ста́ло҃ст, ѧ҃къ нⷦ҄ѧ҃кїй ф҃ⷦ҄лѧ҃р дⷯ҃о́вного вⷭ҇дова́нѧ҃ премоу́дрый сира҃ⷭ҇ на свⷦ҄тъ выста́вⷭ҇ючи мо́ви҃т[7]). Ср҃ⷣ҆це о҆снова́н҃но на со́вⷦ́кости ра́ⷭ҇зма ѧ҃ко тын҃кова́н҃е вапле́ное ка́ме҃ное стⷦ́ны, ѧ҃ко вⷭ҇за́н҃е и҆ ба́л҃ки вⷦ҄ вⷭ҇дова́нїю мо́цне зна́тые, ф҃ⷦ҄ма́н҃е не росто҃ргноу҃т сѧ҃. Та҃к и҆ ср҃ⷣ҆це ро҃змысле́ною ра́дою[8]) оу҆моцне́ное жа҃ⷭ҇ного ча́соу не оу҆ла́кне҃т сѧ҃. Ста́лостю ро҃змы́сльны҃ⷭ҇ по́стоуп҃ко҃в и҆ моу҃жⷭ҇тве́ными ср҃ⷣ҆цы, пра́ве҃нїй и҆ при҃ⷭ҇кнїй о҃ный велѝкїе патрїа́рси, во дне҃ⷭ҇ сво́и҃ⷭ҇ процвита́ли и҆ на҃ⷭ҇ сл҃нце сїа́ли. моу҃жїе о҃ный добродⷦ́те҃ⷭ҇ми бога́тїй, кото́ры҃ⷭ҇ и҆́мена живоу҃т в ро́ды, и҆ па́ма҃т и҆́хъ ве́дле соломо́на и҆ сира́ха[9]) с похва́лами, и҆ къ бл҃вⷦ҄нїи҃ⷭ҇, и҆ ко́сти и҃ⷭ҇ процвита́ю҃т ѡ҆ мⷦ́ста своѐго і҆ и҆́ма и҃ⷭ҇ заставле́т҃ на сн҃ⷦ҄ⷭ҇ прославле́ны҃ⷭ҇. Стато́чностю о҆уме́сло҃, и҆ мо́цною (ѧ҃ко свⷦ҄дⷦ́т҃ство о҃ны҃ⷭ҇ вⷦ́дле҃т пⷯ҃ве҃ⷭ҇)[10]) вⷦ́крою, вс҃и҆ ст҃ыи҆ звитѧжа́ли кролеⷭ҇ства, выконива́ли пра́вдоу, достоу҃повали о҆бⷦ́тницъ. (картка 4) [замыка́ли о҆уста́ лво҃ⷭ҇, погаси́ша си́лⷭ҇ о҆гни́стⷭ҇ю и҆ про҃ⷣ҆ⷭ҇ѧ҃][11]). Ста́ло҃ст вⷦ́кы е҃ст҃ ѓроу҃н҃то҃м ре́чїй тⷭ҇ы́хъ

В крех. еѓз.: [1]) потⷦ́кше́ны҃ⷭ҇ [2]) по „вшо҃ⷭ҇. ѯ҃с҃“. маємо ще в крехівській рукописи слова: „И҃ко зерцало нл҃ прикла҃ⷭ҇ на҃ⷭ҇ зоставⷭ҇ⷦ҄т҃“. [3]) На боці: ѐфе҃с҃ г҃ [4]) ѐре҃ⷭ҇ і҃ [5]) ѐкре́о҃ⷭ҇ а҃і. [6]) в҃ пе҃тр҃, а҃ [7]) Сѝра҃ⷭ҇ к҆в, [8]) в крех. еѓз.: ра́достю [9]) Сира҃ⷭ҇ м҃ѕ [10]) ѐвре҃ⷭ҇, а҃і҃ [11]) Слів, взятих в [ ], не достав в крехівськім еѓземпляри.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

котóры^х сѧ сподѣва́емо и̂ вык'шта^нтова́н'ьѥ невѝдимы^х, чре^з котóрое свѣдѣц'тво wдер^жал^хи ѿ҃ц҃и наши, на^х зер^ца́ло на҆у́ки зоста́вивши, абы^с мы̑ ма́ючи та^х вели́кїй о҃болок^ wбдръжа́чїй на́съ свѣ^тко^в, теста́ме^нтъ и^х бг҃омы́сл'ной ста́лости в' ср^ца свои́ в'пои́вши, стате́чне в за́вод^ъ заложо́но^го кры́соу[1]) (взира́ючи на нача́^тника вѣ́ры и̂ съвръши́теля ї҃са, кото́ры̀ въ мѣ́сто пре҆длежа́цїѧ ѥ̂мѹ̀ ра́дости, претръпѣ́въ кр^тъ, и̂ wу҃ га́^нвѣ́[2]) не два^х) не ѹ҆ставáючи а҆нѣ̀ ѡ҆слабѣва́ючи бѣ́гли. [Бо є̂слѝ бы́сте̂ мови^т, сн҃ве а҆вра́амли бы́ли, и ѹ҆чи^нки авраа́мли бы́сте чини́ли][3]). Ѥ҃ко смѣ́кти боу́демо, г҃ва^то^м неналежа́чїй собѣ̀ титоу^ сн҃вѣ́ства, сталы^х о҃ны^х вели́кы^х, в' мы́сла^х и̂ постоу^пко^х[4]) бг҃омы́сл'ны^х ѹ҆г҃роу^то́ван'ны^х и̂ вкорене́ны^х про^ко^в на́ши^х, привлаща́ти, г҃дѣ̀ ѿ ста́лости вѣ́ры и^х, сво́ими непостоа^нствы, свое́ю лег'комысл'но^стю (картка 4 об.) выро́димо сѧ, г҃дѣ̀ и^х прирожо́ное подо́бїе[5]) сво́ими ѿмѣ́н'ками, сво́ими мѣ́лкымѝ ѹ҆мы́сл'ками, ствáри своѥ́ї҆страти́мо змаже́мо. [Сла́ва мо́ви^т о҃ц҃е^ прпа^бїе дѣ́тѐ, и̂ ѹ҆чти́во^ст Па́но^м сѫже́нїй стра́хъ][6]). Ѥ҃кѫю сла́воу прпа^бїѧ з на^с wу҃ц҃и на́ши мѣ̀ти боу́дѫ^т, г҃дѣ̀ и^х сли́чной ста́лости ма́рне зволока́ючи сѧ о҃бнажа́емо сѧ, г҃дѣ̀ сво́ими пло́хими смѣ́ло^стми, а҆́ко о҃блацы бе^во́дный, ѿ вѣ́тръ преноси́ми, и̂ съвѣ́здѣ̀ блѫда́чїе, с прибы́тко^в и̂ до́мо^в и^х, на ка́мени ста́лости ѹ҆ѳоу^дова́ны^х выстоу^пѫ́емо. [Є̂ли́ци мови^т, дхо^м бж҃ї^н во́да^т сѧ, сі҃ѝ соу^т сн҃о́ве бж҃ї^и][7]) Ѥ҃ко сѧ ма́емо называ́ти сы́н'мѝ бж҃ї́ими, ро́до^м и^вра́н'ны^м, цр^ки^м сщ҃е́нїем', а҆́зыко^м сты^м, г҃дѣ̀ не доу́хо^м кр҃ѣ́пости, не дх҃о^м сокѣ́та, не дх҃о^м съмы́сла не дх҃о^м ра^зу́ма и̂ премоу́дрости бж҃ѥ́и. Ѥ҃ле ле́да вѣ́тромъ сла́бы^х на́ши^х постоу́п'ко^в, по сти́хїѧ^м сѣ́кта се́го во́дачи сѧ, ѿ пле́мени и̂ повинова^т- (картка 5) ства сн҃о́въ бж҃ї^и ѹ҆плыва́емо[8]). Бо̂ што́[9]) за҆ ѹ҆часни^нство свѣ́тоу с те́мностю; свѣ́тъ бовѣ^м до свѣ́тлости присвоа́е^тсѧ, и̂ справедли́вомоу̀ справедли́вое, и̂ до́бромоу̀ до́бро҆е и̂ нетле^нномоу̀ нетле́н'ное. Ѥ҃къ ма́емо сте^жка́ми ѡ^ц сво́и^х ходи́ти, г҃дѣ̀ сѧ и^х ста́лости и^х вели́ки^х ро^змы́сло^в[10]) и̂ несквапли́вы^м постоу́п'ка^м, не то́^лко мно́ги^м и̂ згола вѣ́сѣ^м, а҆́ле е^дно́моу[11]) з ни^х присмотри́ти, и̂ поревнова́ти не хо́че^м[12]). [Испыта́̀те мо́ви^т

На боцї: [1]) є҆вре^м, вѣ́. [2]) В крех. еѓз.: ѡ̂ срамотѣ̀ [3]) Цитат, взятий в [ ], пропущений в крехівськім еѓземпляри. [4]) к постоу^пкахъ [5]) В крех. еѓз.: подобїе а҆́бо финосо́мїю [6]) В крех. еѓз. цитат пропущений [7]) В крех. еѓз. цитат пропущений [8]) На боцї: а҃ пе^тр҃ ѣ҃, їса҃ а҃і. [9]) В крех. еѓз.: Почто. [10]) йхъ велики^м розмысло^м ѡ^но́мѕ. [11]) ѡ^но́мѕ. [12]) На боцї: Григо^рии нискїй.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Писа́нїа, ꙗ҆кы́ мнѝте в нихъ и҆мѣ́ти живо́т вѣ́чны҃] [1]). Ѝ та́къ къзмѣ́мо собѣ́ на прїкла́съ а҆ присмотрѣ́мо сѧ бу҆ква́жному, и҆ не свапли́вомѹ вре́часъ высо́це ва́жныхъ, о҃ного вели́кого бо́жа и҆ кн҃жати на́съ лю́дѡмъ, Мѡ́ѷсе҆ сѣда постоу́пи́вѣ. Пре҆ чоу́дное[2]) и҆ стра́шное поволя́нїе, и҆ на послоу́гѹ бо́жїю везва́нїе с коупины́ огнемъ пала́ючей[3]). [Мо́ѷсе҆, мо́йсей ꙗ҆ е҃сте́мъ Кото́рыѝ е҆́ст. гдⷭ҃ бⷭ҃ъ Ѡ҃цевъ ва́шихъ, бⷭ҃ъ а҆враа́мо҃въ бⷭ҃ъ Ісаа́ковъ, бⷭ҃ъ Ія́коковъ, и҆дѣ́ къ фараѡ́нѹ цр҃ю е҆гѵ́пе҆тскомѹ] [4]). Што́ на́то стате҆́ного и҆ роз҃- (картка 5 обор.) соу́дноѷ бѹмы́слоѷ чл҃къ, ви́дѧчи то҃ же҆ на та́кѡ вели́кѹю ре҆ч҃ е҆гѡ́ поволыва́ютъ Ѡ҃повѣ́дилъ. [Гⷭ҃и а҃ што́мъ за҃ч е҆́ст, а҆кы́м мѣ́ч҃ и҆ти́ къ фараѡ́нѹ а҆ выводи́ти лю҃д з҃ е҆гѵ́пта][5]). Ѡ҃повѣ́дилъ е҆моу́ го́лосъ бж҃ї҃и, и҆дѣ́ а҃ боу́дѹ с тобо́ю, по вто́ре почаⷭ҃ сѧ вымовла́ти бл҃гоговѣ́нѡ҃наѧ дш҃а, не и҆́же бы́ мо́ци бж҃е҆ не бу҆фа҃ч[6]), а҃ле ро҃змы́сломъ свое҆ кре́в҃кости на та́къ вели́коѹю ре҆ч҃ не то́ргавѡ҃ сѧ мо́вѧчи. [Гⷭ҃и молю́ тисѧ, ꙗ҆ не ма́ю ꙗ҆зы́ка спосо́бного къ мове́нѡ҃ю][7]). Ѡ҃повѣ́дѧ҃ е҆моу́ бⷭ҃ъ, хто́ да҃ оустѣ́ чл҃кви, хто́ лѝ е҆гѡ́ чи́ни҃ глоухы́м и҆ нѣ́мы́м, и҆ди́же тепе҃р, ꙗ҆ напра́влю бу҆стѣ́ твои́ коу вымо́вѣ. По тре́те вымовла́ючисѧ мѡ́ѷси, не ты́м са́мы́м же҆ несмѣ́ле а҆ небез҃пе́чне до послу́ги бж҃е҆ то́ргавъ сѧ, а҆ле и҆́же ре҆к҃, кого̀ йн҃шого пошли́. Таки́м бѹпо́ро҃м прогнѣ́ваⷭ҃ бы́ гⷭ҃а. Но҃ алѐ дла҆ е҆гѡ́ ста́лости а҆ спанѧ́лого ср҃ца, бу҆чтиⷭ҃ и҆ бу҆титѹлова҃ е҆гѡ́ бⷭ҃ъ та҃к. [о҃то да́ле҃м тебѣ҆ бⷭ҃а фараѡ́нѹ. И҆ зась. вѣ́к҃ тѧ наⷭ҃ всѣ҃хъ, знашо́ле҃с ла́скѹ предомно́ю][9]). и҆ е҆́ще придано́ е҆моу́ (картка 6) на по́мо҃ч Ꙗ҃рона, до́кромѹ до́бро҃го спосп҃ше҃ника а҃кѡ̀ помо҃чника, Бысмы Ѡ҃чє влады́ка втако́е зе҃рца́ло ста́лости (а҆ е҆́ще прїда́ючи до того̀ о҃ные, е҆слѝ бы́ смо са́ми себѣ҆ ра҃соужа́ли, не бы́хо҃м о҆соужѐни бы́ли слова̀) ча́сто помышлѧ́ючи свою́ кре҃ко҃ст присмотро́ва҃ниⷢ[10]), не то҃ргноу́ли бысмѡ̀ тако́го кото́рыѝ е҆́ст наⷭ҃ си́лѹ на́шѹ не то҃ргноу́ли бысмѡ̀ сѧ тако́го, кото́рїѝ е҆́ст наⷭ҃ си́лоѷ на́шоѷ, тѧжа́рь дви́гати, и҆ не бы́ли бы́смо те҆́же з҃ о҃ны́м, кото́рыѝ непораховакши сѧ с ма́етностю свое́ю то҃ргноу҃сѧ сто҃ⷨ҃ъ а҃бо ве́жоу, ко́што҃м вели́кы́м, всю҃ маетно҃ст е҆гѡ́ перевы҃шаючи҃м, боудова́ти, в лн҃ѣ҃. кре́мени бо҃ мо́ви҃т[11]). На́че себѣ҆ не въз҃движи҆. Присмотрѣ́мо сѧ и҆ ѡ҃номоѷ вели́комѹ бл҃говѣ́нствѹ, а҆ ты́м бо́ⷭ҃шомъ и҆ стате́чномъ в҃ мо́лодости лѣ҃т, про-

---

[1]) В крех. еѓз. цитат пропущений. [2]) чюдо́вное. На боцї: [3]) к҃ мо҃ д҃. [4]) В крех. еѓз. сей цитат пропущений. [5]) цитат, взятий в [ ], пропущений в крех. еѓз. [6]) не дѹфа҃ч. [7]) в крех. еѓз. цитат пропущений. [8]) На боцї: к҃. мо҃ з҃. [9]) В крех. еѓз. цитат, взятий [ ], пропущений. [10]) На боцї: а҃ ко҃р... [11]) Сира҃х.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

рóка Їєремéй рóзꙋмыслоу. не ѿ чл҃ка, а҆ле ѿ нáйвышꙋшого, ста҃ сѧ гóлоc такїй[1]). И пéре҃ нѣ҃жлй в҃ животѣ створилє҃ тѧ҆. познáлє҃ тебѣ, й нѣ҃жлй вышолеc ѿ ма҃ки, ѡ҆стйлє҃ тѧ҆. й прqрка мéжи нáроды дáлє҃ тѧ҆. (картка 6 об.) штоѫ҃ бг҃омы́слꙋностю ꙋкрѣплéнаа дш҃а злѧ҃ши сѧ та҃ великого преложéнꙋства й҆ ꙋсѧмнйвꙋши сѧ спрáвы, крыкноу҃ с плáчем҃. [Сы́й кла҃ко г҃и, ѣ҃ не вмѣ҃ю мóвити, ѧ҆ ѣ҃стє҃ дитина][2]). Їѣ҃ко бы рє҃ то҆ єс҃т рє҃ великаа, ва҃жнаа, котóраа мой рóзоу҃м, мóй смы́слъ переважáе҃т, котóро҆ ѧ҆ подвйвши сѧ, спростáти не могоу́! Неполичóно ѣ҃моу́ того пéвне за ѣ҃кóе непослꙋше҃ство й҆ ꙋпоp, а҆ле за тáкоую стáлос҃т й҆ рóзꙋмыслꙋно҃ст ꙋчти҃ ѣ҃гò ѣ҃ъ таки҃. [ѻ҃то дáлє҃ слóва мой въ ꙋстà твоѝ][3]). Й҆ ѿ҃то тéрпа҃ [4]), а҃бо сéгодн҃ѧ постáвилє҃ тѧ҆ на҃ нáроды, й҆ на҃ кролє҃ствы. а҆бы́c вы́торга҃, й҆ боу́ри҃ роспороша҃, вынища҃, кꙋдова҃, й҆ насажа҃. Ѡ҆бáчъмо ѣ҃ко роꙋмы́слꙋное, стáлое а҆ нес҃кваплйвое послꙋшéнꙋство до лáски бж҃ей й҆ до вы҃шо(го) преложе҃ства приводи҃т. Споча҃тк҃ѹ мóви҃ ѣ҃моу́ ѣ҃ъ, в҃ животѣ ма҃ки твоéе поꙋнáлє҃ тѧ҆, й҆ ѡ҆стйлє҃ тѧ҆ й҆ прqрка мéжи народа҃ы (картка 7) дáлє҃ тѧ҆, а҆ потом҃ дáлей, йжеc та҃ статéчного й҆ спанѧ́лого[5]) ꙋмы́слоу, жѣ не наскáкоуеш҃ на рéчи велйкїе сквапли́ве безрóзмыслꙋ. Прóто тє҃ж с та҃ велйкы҃м а҆ повáжны҃м твóн҃ ꙋмы́слом҃ прекладáю тебѣ на҃ велйкими а҆ повáжны҃ми рéчами, не на҃ ѣ҃ды҃м[6]) мѣ҃стом҃ а҆лбо̀ повѣ҃том҃, а҆ле на҃ кролéвствы, вычищáти злóсти и҃ сръдéцъ люд҃скы҃х, а҆ штò бо҃шего даю, слова̀ мой въ ꙋстà твой. Їѣ҃ко ѡ҃номоу великомоу Їáковоу патрїа́рше[7]). Гдꙋ стáлымъ ꙋмы́слом҃ пре҃ цѣлꙋю но҃ з҃ а҆гг҃лом҃ бж҃и҃м запáсы хóди҃, й҆ гдꙋ а҃ж день҃ница[8]) надышлà. рє҃ а҆гг҃лъ, поусти́ мѧ, а҆ ѡ҃нъ мóви҃, не пꙋщꙋ тѧ҆, пóколѧ мѧ҆ не бc҃лвйшъ, вúдѧчи г҃ъ ѣ҃ъ стало҃ст мóжноro сра҃ца, рє҃ й҆ ꙋчти҃ ѣ҃гò таc҃, поне҃ж ꙋкрѣпи҃ сѧ ѣ҃стеc з҃ ѣ҃го҃м, и҃ люд҃мй сúле҃ бꙋдешъ. зда҃ ѣ҃моу́ титоу҃, ю҃ж и҃ѧ твоѣ не боу́де҃т бóл҃ше Їáкоа҃ а҆́ле Їи҃ль҃[9]). Не и҃ж бы а҆́г҃лъ бж҃ій мóцю чл҃ꙋ немóцномꙋ (картка 7 об.) тле҃номꙋ (бо̀ ѣ҃дин҃ а҆гг҃лъ всéмꙋ свѣ҃тоу съ протúвоу стоа҃телє҃ єс҃т) спростáти не мо҃г, тоа҃кож҃ статéчности ꙋмы́слоу, й҆ пóстоуп҃коа҃ люд҃скы҃х пробоу́е҃т ѣ҃ъ. Таc҃же й҆ томоу́ прqрквн бж҃емꙋ Їєремéй, за статéчноcть спанѧ́лого оу҃мыслоу, и҃ ѝ҃же небеcтоу́дне й҆ нелг҃комысл҃не до послꙋгѝ бж҃ѣ̀, й҆ на та҃ велйкꙋю рє҃ склонйв҃сѧ т҃кнꙋ҃ш҃ѣ҃ъ роукóю своéю оу҃ст ѣ҃гò, да҃ в҃ ни҃х слóва свой[10]). Што҃ж ѻ҃ные слова̀ въ ꙋстáх҃ прqрцъки҃х мóвили а҆ за̀ не крыча҃, а҆ за̀

На боцї: [1]) Ѣ҃рє҃ ѧ҃. [2]) В крех. еѓз. сей цитат пропущений. [3]) В крех. еѓз. цитат пропущений. [4]) теперъ. [5]) стáлого, [6]) ѿ҃ны҃. [7]) На боцї: ѧ҃ мѡ҃ л҃в. [8]) В крех. еѓз. зорни́ца. [9]) На боцї: Зла҃ѵ҃с҃т. [10]) Іерє҃. ѣ҃.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

не вола[х], а̂ за̀ не оу̑помина[х], а̂ за̀ не гро́зи[х], а̂ за̀ не ѿводи[х] ѿ смѣ́лой легкомы́сл'ности людѐ неро[в]мы́сл'ны[х]. Оу̑жасни[с] ѝбо и̂ въ-стрепещѝ зе[м]ле́, гл҃е[т] гдь, я̂ко дв҃ѣ л҃ѣва́ѣ сътвори́ша [лю́дїе моѝ, мене́ о̂стави́ша] [1]) и̂сточника вш[х] жи́вы[х] и̂ скопа́ша се́бѣ кла́да[в] съкроу̑ше́ный: Слы[ш] гл҃ѳе шале́ны̀, кото́ры̀ нѣма́ешъ срдца, и̂ кото́рые ма́ючи о̑́чи, неви[дѣ]те, ѕши і̂ неслышите. (картка 8) Менѐ не оу̑бо[я]те́ см҃а ли҃; и̂ ѿ лица̀ моего́ не ра[в]боли́тесѧ, кото́рїй положи[х] грани́цоу вѣ́чноую, мо́рю пѣсо́къ, и̂ не порѵ̑шо́нѵю, кото́рѡ̀ и̂ во́л'ны мо[р]скїа дви́гаючи см҃а не могоу[т] перѐти́, а̂ люде[м] ты[м] е̑[ст] ср[х]це неѣ́рно, Встоупи́ли и̂ пошлѝ, и̂ не мо́вили в' ср[х]цоу свое[м] оу̑бои[х] см҃а гл҃а бг҃а на́шего. Гл҃ѵ присмотри́ти см҃а спи́[х]ностю потре́ба, и̂́ж' пребе[в]доу̑шнѵю и̂ нѣмоую ре[ч] во́дѵ мо́р'скѵю (кото́раа а̂́чъ в натоурѣ сво́ей та[к] е̑[ст] непостоа́н'на, жѐ в'стави́чне на е̂дно[м] [2]) мѣцѵ стоа́ти не мо́же[т]. пре[х] см҃а[ж] и̂ та́а грани́цъ сво́и[х] поло́жены[х] ѿ бг҃а не перескаѵ̑е[т]). ле́г'комы́слно[ст] лю[х]скѵю строфоу́е̑тъ слѣпы́ми глоухи́ми, ша́леными бе[в]сръдэ́ч'ными, то̂ е̑[ст] нестате[м]ного, и̂ не гроу[м]то́вного ср[х]ца называ́ючи. Ꙗ̑ко̀ о̑́но и̂ а́гг҃лъ бж҃ї̀й оурїи́лъ [3]) е̑́здроу презви́тера и̂ пр҃орка, кото́ры̀ не оустави́чностю ро́звмѵ сво́его оу̑носа́чисѧ, коу́си[х]см҃а шпы́рати [4]) о̑́коло ре́чїй бж҃ї̈и[х] вели́ки[х], строфова[х] пре[в] такїйже при́кла[х] мо́вачи. Пришо́ле[м] до нѣкото́рой пѵ̑сты́нѣ, гдѣ̂ дре́ва ра[х]у оу̑чини́ли (картка 8 обор.) мо́вачи, прїйдѣ́те ходѣ́мо, и̂ двигнѣ́мо во́йноу на мо́ре, жѐ бы оу̑текло̀ пре[х] на́ми, и̂́же бысмы собѣ́ оу̑чини́ли бо[х]ши́е дѵ̑бра́вы. Та[к]же и̂ во[х]ны мор'скїе ра[х]у оу̑чини́ли мо́вачи по[х]несѣ́мо во́йнѵ на́ лѣ́сы по[х]скїе [5]) жѐ бысмы̀ зва[х]чивши и[х], причини́ли собѣ́ бо[х]ше мѣ́сца, г҃ды бы[с] былъ е̑́здро соудею на[х] на́ми [6]), кого́ бы[с] пра́ки[м] а̂ кого́ бы[с] ви́н'ны[м] оу̑чини[х], Ѳповѣ́ди[х] е̑́здра̀, запра[в]ды в' поро́жнюю ра́доу вдава́ли см҃а, поне́же зе[м]лѧ да̀на лѣ́со[м], а̂ мо́рю мѣ́сто. Ѳповѣ́ди[х] а́гг҃лъ [7]), до́бре[с] о̑с҃ди[х], чемоу[ж] себѣ̀ не ѿсоу́дишъ, и̂ зась, не посла[х] пр҃орки, а̂ о̑нѝ тека́хѵ. не гл҃а[х] к ни́мъ и̂ тїѝ пророчествова[х]у, слыша[х] и̂́же рекоша́ проро́цы [8]), пророчествоу́ючи въ и̂́мѧ моѐ кла[х]ство. Поне́же о̑стави́ша мѧ ѿ́цы ва́ши, речѐ г҃дь, и̂ и̑до́ша по бж҃ѣ[х] чю́жи[х], и̂ послоужи́ша и[м], и̂ поклони́ша см҃а, мене́ же о̑ста́виша, и̂ зако[м] мо́й несъхрани́ша. Сего́ ра́ди [9]) сїа ре[ч] г҃дь навѣ́жоу̑ и[х] чты[р]ма подобе́н'ствы, ме[ч], на заби[т]е, ѱы̀ на[р]сто[р]га́н'е, пта́хи нб҃ны̀й, и̂ звѣ́ри зе[м]-(картка 9) ны̀й на расхище́н'е, и̂ на пожра[х]е. И̑ е̑слѝ ста́ноу[т]

---

[1]) Зачеркнених клямрами слів не достав в крех. ет҃з. [2]) В крех. ет҃з. на ѿ[х]но[м]. [3]) На боці: г҃ е̑зра д҃. [4]) В крех. ет҃з.: шпырати. [5]) В крех. ет҃з.: по́лные. [6]) В крех. ет҃з.: на́дъ ними. [7]) На боці: е̑ре[м] кг҃. [8]) е̑́ре[м] ѕ҃. [9]) е̑ре[м], е̑і.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:49 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

мшѵсѝ ѝ са́мои̑ пере̑ мно́ю за лю̑мѝ таки́ми, не выслу̑ха́ю и, а̂ за што̀ такїй гнѣвъ; дла̀ мана́сїй сы́на е̂зикїйна, а̂ мана́сїа̀ што̀ та̑ зло́го зброи̑; сътво́ри̑ лоукавое пре̑ о́чи́ма гн̃има. ѝ́ бу̑чини̑ во́л'ноу̑ю крыдли́во̑ст, ѡ̂ста́вивши за́ко̑ о́ц̃овъ сво́и̑, пошо̑ въ сл'кдъ чоужи̑х, ѝ ѡ̂свѧча̑ сн̃ы свои̑ въ о̂гнь. воро́ж'ки, ча́ры, а̂ зв'кздо̑чества строѧчь. такїй пожи́то̑ неро̑мы́сл'но̑ лю̑ска̀ бу̑ ле́г'кое бу̑важе́н'е грани́цъ ѝ доро̑ ѡц̃е́в'ски̑ выстоу́пѹючи̑ прино́си̑. до́бре то̀ бу̑ се́бе о́'нꙑ̀ премоу́дрꙑ̀ бу̑ва́живши, ре́къ[1]). Не забыва́й сказа́нїй ста́рески̑х, и̂бо̀ ѝ ѡ̂нѣ̀ нау̑чи́ша сѧ ѡ о̃ц̃овъ ско́и̑ а̂ е́'ще ди́вн'кй, ди́вны̀ о́'нꙑ̀ е́'здецъ ѡ̂гне́н'ной коле́сниц'к кр'кня̑ мо́ѧчи Ѩлїа[2]). Н'ксмь а́' л'кп'шїй ѡ о́'ц̃овъ мо́и̑х, ча́до̑ бо̀ че́стнаа похва́ла, ѡц̃е́в'ска̀ сла́ва. бо̀ гдѐ л'кн'ка̀ по́стоу̑по̑, ѝ зако́новъ ѡцо̑ски̑х ѡ сѣ̃въ не загла́жоу̑т сѧ, ѝ ѡ рожа́ю врожа́й ц'кло захо́воу̑т сѧ, та̑ е̑ст ро̑ несме̑рте́л'нꙑ̀. То́й ѝ тако̀ л'кн'кй са̑ найвышїй почато̑ кы́нал'кз'ши, (картка 9 обор.) ѝ не в л е д а̀ до́моу а́'ле бу̑ о́'но̑, ѡ̂ кото́ро̑ засв'кча̑, бу̑ бл̑ве́нїй боу́доу̑т о̂ с'кмени твое̑, вс'к на́роды на́ зе̑ли, зоста́ви̑ мо́ѧчи, не скры́ю ѡ а̂враа́ма слꙋгѝ моего, што̀ а́' чиню́, в'к̑ бо̀ и̃́ко за́пов'ксть а̂враа̑ сн̃о́мъ сво́и̑[3]) ѝ до́мови своему̀. по со́б'к а̂бы захова́ли доро́ги г̃ни, тоу́ю л'кн'кю выпра́воу̑ючи та́ни̑ н̑е́бный ре̑, непови̑ны соу̑ сн̃ве о́'ц̃е̑, а̂'ле о́'ц̃и сн̃о̑ звира́ти ѝм'кнїа то̀ е̑ст дх̃о́вноу̑ю ма́етно̑ст,нау́'кѳ, не сн̃о́ве ма́ю̑ ѡц̃е́къ, а̂'ле ѡц̃и сн̃о́въ бу̑чи́ти.

О̂ба́'мо̑ е́'щѐ стате́чнꙑ̀ превели́ко̀ поко́р'к бу̑мы́слъ моу́жнаго гедео́на, до кото́рого приш̃е̑ши а̂г̃глъ бж̃їй, поздоро́ви̑ е̂го̀, г̃дь с тобо́ю моу́жѳ си́л'нꙑ̀, ѡпов'кд'к̑ е̂моу̑ гедеѡ̑[4]), г̃и мо́й е̂сли̑ж г̃ь межи на́ми, чомоу́ж' пришло̀ на ва̑[5]) всѐ зло́е, ѝ чомоу́ вы́да̑ на̑ в роу́ки мадїа̑нчико̑. Присмотри́ сѧ вели́кой ста́лости ѝ поко́р'к, г̃ь б̃ъ е̂го̀ само́го вывыша̑, е̂моу̑ само́моу̑ ла́скоу̑ ѡпов'кда̑, е̂моу̑ поздорове́н'е чини̑, а̂ о́'нъ бо̀ѧчисѧ вырива́ти, ѝ л'кп'ши̑ на̑ ѝ'н'ши̑х сѧ чинѝти. Ѩ̃ле в лич'б'к, (картка 10) съ вс'кми себѣ̀ кладоу́чи. Ѡка́зоу̑т. не мо́ви̑ е̂слѝ г̃ь съ мно́ю е̂дны̑, а́'ле е̂слѝ г̃дь е̑ст с на́ми, и̃́ко бы рекъ, а̂' са̑ ма́ло спра́влю бе̑ ѝ'н'ши̑х кра́тїй мое́й. Ви́дѧчи г̃ь стате́чное дрѳголю́б'ство, и̑ж не то̑ко са̑ не см'ке̑ до ре́чей вели́кы̑х, а̃ле ѝ вс'к̑ оу̑ча́стника̑ тое̑ ла́ски бж̃е́й чини̑, мо́ви̑ е̂моу̑. [Ѩдѝ в мо́ци Твоѐ то́й, кы́бави̑ Ѩ̂и́л̃а з роу̑ м е д ї а̑ с к ы̑х][6]). Присмотри́сѧ великомѳ бл̃гоговѣ́н'ства пожи̑тк̑ѳ. ѡ̑ са̑ о̂ со́б'к ле̑це розоу́мѣ̑. не

На боцї: [1]) сирах. [2]) цар. г̃. [3]) В крех. ев. Ѩ̂и́левы̑. [4]) На боцї: ере̑ s̃. [5]) В крех. ев.: на на̑. [6]) В крех. ев. сей цитат пропущений.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

мо́ви^{т} ѡдрѫ́жꙋ сѧ^{м} ѥ́дин^{и} сла́кꙋ, бꙋчти́во^{ст}, и̂ зв҃ркно^{ст} и̂ про^{з}кова́н'е мѣ́жи вс҃ѣ́ми и̂ пре^{з} вс҃ѣ́ми. а҃ле спо^{з}ного добра̀ и̂ пожи^{т}кꙋ вс҃ѣ^{м} пра́гне^{т}. а҃ гⷣь бⷭ҃ъ са́мого ѥ́гѡ̀. ты^{м} вс҃ѣ^{м} и̂ то́ю че́стїю ч'ти^{т}. к тѡ̀ мо́ци твоѥ̀, вы́кавшꙋ їи̂ла. к тѡ̀ мо́ци ста́лого бꙋмы́слꙋ, и̂ мѧ́жного ср^{з}ца. кото́рого^{м} в то́вѣ҃ досвѣ҃^{з}чи^{м}. такїй пожи́то^{к} ста́ло^{ст} прино́си^{т}. Не мѣ^{з} и̂ на то^{м} ѥ̈ще до́сы^{т} бꙋка́жне бꙋпа^{т}роꙋ́ючїй[1]) ста́лый моꙋ́жъ, зѧмѣ҃кши сѧ велїкости ре́чи[2]) Ѡповѣ҃ди^{м}. гⷣи, чи^{м} и̂ а҃ко а҃ ма́ю вы́вакити їи̂ла, а҃ ѥ̈сте^{м} ты́сѧ^{ч}ми хоꙋ́жъ^{а}шїй (картка 10 об.) к мана́сїй, и̂ на́мен'шїй в до́моꙋ о҃ц҃а мое́го, и^{м} ѥ̀гѡ̀ бо^{з}ше вы́вы́ша́но, ты^{м} сѧ ѡ҃нъ бо^{з}ше понижа^{з}, и̂ та^{к} не смѣ҃^{з}ъ по^{з}на́тисѧ тако́й троꙋ́д'ной и̂ вели́кой ре́чи на се́бе бра́ти, а^{ж} за до^{з}гими на мо́ками, за вели́кыми и̂ преди́вными чоꙋда^{мш}[3]) спале́н'емъ бе^{в} ѥ̂гны҃ю о҃фѣ́ры, споꙋцра́не^{м} на роꙋ́но ро҃ы, и̂ до́бре намы́сливши сѧ, зале́две намо́вити сѧ да^{з}. И̂ не розоꙋмѣ҃йимо. а҂вы ѥ̂вѣ҃ о҃ные ре́чи презре́нѧ нѣ҃ка́кого таѥ́много бж҃ого кѳ ѡ҃стороз҃ѣ̀. а҂вы́смо ѡ҃ны^{м} присмотроꙋ́ючисѧ о҃стро́жне и̂ ро^{з}мы́сл'не пост҃ѣ́новали, и̂ в со́бѣ҃ не замыка́ли. ѣ҃ако и̂ а҂по^{л}ъ пре^{з} при́кла^{з} ста́рыхъ дѣ҃въ, на^{с} о҃стерѣ҃га́ѥ^{т} мо́вячи[4]). не блꙋдѣ҃мо ѣ҃ако нѣ҃кото́рїѥ ѡ҃ ни^{х} поблꙋди́ли сѧ, и̂ поги́бло и^{х} въ ѥ̀де́нъ де^{н}, два^{ц}ѧ^{т} и̂ три́ ти́сѧчи. А҂ о҃ ко^{м} то мо́ви^{т} о҃ ны^{х} ле́гкомысл'ны^{х} їзра́и^{з}чико^{в}, кото́рые меш'ка́ючи к са^{т}ги́мѣ҃, ѡстоꙋпи́вши, ѡ҃йчи́стого набожѥ́н'ства, слѫжи́ли въ ѥ^{з}фего́рѳ, новы́е вѣ҃ры змышля́ючи. А҂ ѡ҃ о҃но^{м} ста́ло^{м} и̂ ро^{з}мы́сл'но^{м} по́стоꙋп'кѳ проро́ка данїи́ла, гⷣы (картка 11) бысмы́ пама^{т}а́ли, кото́рыѥ̀ мо́ви^{т} а҃ да́нилъ, гⷣы^{м} розоꙋмѣ҃^{з} в' кни́га^{х} ли́чѳ лѣ҃^{т}. ѡ҃ кото́ры^{х} пода́но бы́ло сло́во г҃не, до про^{р}ка їѥремі́и на выпо^{з}не́н'е ѡ҃поуст҃кнїа їер^{с}ли́ма, о҃ лѣ҃^{т}, о҃бе^{р}нꙋ́ле^{м} лицѥ̀ своѥ̀ къ г҃оу бⷭ҃у, а҂вы^{м} шоꙋка^{х} ма҃твы и̂ про^{з}бы з го́лодо^{м}, въ кре́тици и̂ по́пелѣ҃. ПРоро^{к} бж҃їй вели́кїй моꙋ^{ж} помыш҃ле́нїй. кото́ромоꙋ таѥ́мниц҃ вели́кїѥ стра́шны^{х} спра́въ прѣ҃зре́нѧ бж҃его ѠкрЫ́ты[5]). То^{т} моли́твы и̂ мо^{з}бы пред ѳ҃ставле́ны^{м} часо^{м} не смѣ҃^{з} принестѝ бг҃ꙋ. а^{ж} прѫ҃кѣ҃й до^{з}го намышля́ючи сѧ и̂ ро^{з}соꙋжа́ючи, ѡ҃ба́чи^{з} и^{ж} промина́ю^{т}, о҃, лѣ҃^{т}, зворе́нѧ їер^{с}ли$_{м}$ского. ѳ҃ вели́ко^{м} смꙋ^{т}тѫ и̂ жа́лости тръпѣ҃кл҃ъ. ѣ҃ако са^{м} свѣ҃д'чи^{т}, мно́гїа дн҃и. вожа́чисѧ, а҂вы не по поро^{ж}ници моли́^{з}сѧ. Не ѡ҃поусти́^{з} г҃ⷭ бⷭ҃ъ надаре́мне ѥ̀гѡ̀ тако́го ро^{з}мы́сла. а҂вы таки^{м} при́кладо^{м}, и̂ на^{с} нау҃чи^{з} и̂ не бе^{в}росꙋ́дне до ре́чѐ вели́ки^{х} то́р'гати сѧ. и̂ а҂вы на на^{с} не ѡ҃ста́ли ѡ҃ны҃е сло́ва[6]). Про́сите и̂ непрїемле́те, а҂бо́вѣ҃^{м} злѐ проси́те. до́брал ѥ^{ст} ре́чъ. ѣ҃а проси́ти, а҃ле зла́а гⷣы не по (картка 11 об.) ко́ли ѥ̀гѡ̀ про́си^{т}. а̂ гⷣы мо́ви^{т} да́-

[1]) В крех. еѣз.: ѳ҃смотря́ючи. [2]) вели^{х} рече́й. [3]) нѫ́ждами. [4]) На боцї: а҃ ко^{р}, г҃. [5]) зла^{т}ꙋ^{ст}, сло^{в} г҃ на їѳде... [6]) Їа́ко^{в} д҃.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

нїи, былє на молитвѣ, што мѵ гаврїи, котóрого видѣ в' виденїй моє летáчого, дот'кноусѧ мнѣ и мóви, данїиле, тепр йз'стоупи́ле напрáвити тобѣ рóзѳ и wповѣдúти тобѣ, бо ёстесь моу помышлéнїй пó мысли бжо, роумышлѧи wт слóвѣ, и розѳмѣ и виденїй. ꙗко бы рє їже в рéчи велúкой дого намышлѧсѧ, и нелцеважачи з вéликы рóзмысло пристоупова, ѳто тобѣ бо шїй таемницѣ wкрывáю. гды бысмы на того моужа помышлéнїй áбо желáнїй памятáли (ꙗко в рéча постѳпова в тые дни) и данїи быле в' жáлю мнóгїе дни, три тыж'днѣ хлѣба помышлéнїа не ѧдáле, мáсо и винò не входúло дó оуст мóи, áнисѧ олѣе помазова, и зáсь в гóлодѣ wболóкшисѧ ѳу врéтице и ѳу пóпелѣ, не величáючи подóбно въ скрылїа рысъ свóи, анѣ перфѳрами[1]) намáзѳючи сѧ, страсѧ и прóси бга w высокоже є крáтїй своє з невóлѣ и ш направоу домѳ бжє (картка 12) лéпѣ бысмò рéчи велúкїе и мы ѳуказáти ѳумѣли. Присмотрѳючи сѧ на такїе пи ны (статéчные бгомысл'ны дшъ пóстоупъки) [ꙗко][2]) ꙗко до сáмы спси́тє ны гóлосо бóжїи ѳупевнéны спра, з рóзмысло велúкы, велúкїе и в добродѣтеле роскорéные, повáжные вóжѣ, настáвники и wцѣ нáшѣ пристѳповали, тые котóрые тепр áнй за росказáн'емъ гóлосѳ бжóго, áнй на рéчи пéвные сквапли́ве легкомысл'не ѳудáвшисѧ, и поплынѳкши з вѣтро не ѳуставúчности, роздвóены ѳумысло, и пошáрпаны сѳмнѣн'є торгноу́ли сѧ в тех рéчи вáжной, и велúкой, дѳшй, сѳмнѣнѧ, збавéнѧ заходáчой, старожитнос, фѣлр, и фоун'дáмен'тъ, wкрáсы, и слáкы и по по́ри нáродѳ нáшего. Перемѣни́ти, выницовáти, роспорошúти, и пáматкѳ с'шоумо погѳбúти, и вы́коренити въ ако с ки зостáти в личѣ, чúими wзывáти сѧ сня́ми, з'аки сно стка знáко (почо бы их стáлые[3]) wные побожные ѳцы (картка 12 об.) познáвши рекли, ѳво мы и дѣти, а не мóвили, Wйдѣте W нас, не знáе вас) ѳказати хотя; Бою сѧ áбы такáя бестоудная смѣлос не в'прáвила кого в лицоу з' ѳными смѣлыми, и бестоудными дѳхами, котóрїе смѣле до рéчи торгаю сѧ, гды ѳно мóви бъ[4]). Кто йде и прел'сти áхáва цáря; áбы пошó изгúноу врамéдѣ галастѣ, мóвило вшиство нбное. Так, так, áто так вы́ствпивши доу єдúнъ то єст, лѳкáвы, бестоудны, мóви, а пойдоу и прел'щоу єго, мóви до нéго бъ. ꙗким спосóбо wповѣди дѳ в'ствплю в' єго прорки, и боудѳ дѳхо клалúвы въ ѳстáхъ всѣх пророко єго, мóви бъ прелестишъ так. Такóво єст

[1]) В крех. еѓз.: перфѳми. [2]) В крех. еѓз. пропущено се слово. [3]) В крех. еѓз.: старые. [4]) На боцї: а цр кв.

Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

неро^{в}мы́сл'ное бе^{в}стоу́д'ство, бе^{в} посыла́нѧ, бе^{в} роска́занѧ са́мо то́р-
гае^{т}сѧ, са́мо наска́коуе^{т}, кото́рые до́хи ты́е лѣка́кые ча́сто з вели́-
кою пи́л'ностю звы́кли в' мы́сл' лю́дѣ ле^{г}комы́сл'ны^{х} в'кладати,
а҃бы та́къ на ре́чи вели́кїе небу́да^{ж}не то́^{р}гнѹвшисѧ, до (картка 13)
гн$\acute{ѣ}$кѹ бж҃его и҃ до бу́па^{х}кѹ приходи́ли, а҃ко о҃ны^{х} кор^{р}е́а, дада́на,
и҃ а҃вирона, кото́рїе бу́до^{р}не а҃ неро^{в}соудне на ре́чи вели́кїе ка́жачисѧ,
и҃ вели́кїй ро^{в}рѹ^{х} в лю́де^{х} бу́чини́вши. не то́^{л}ко з дома́ми сво́ими
гро́зны́ю и҃ стра́шны́ю ка́знь ѿнесли́, а҃ле и҃ чты^{р}на^{х}ца^{т} ты́ca^{ч}, и҃
сѣ^{м}со^{т} дш҃ъ з ни^{мн} пⷬестака́ючи^{х} в пацѣкѹ на пожра́н'е зе́мл'к
и҃ до дна҃ а҃дова бу́пра́вили. ¶ Та^{к} што҃ к' ли́стѣ свое^{м} ѿче ѐпи́с-
копе ѡ҃ то^{т} гн$\acute{ѣ}$кѣ же́ сѧ к^{и} е^{г} м^{и} проти^{в} вм҃ о҃бража́е^{т} писа́ти ра́-
чишъ, за пра́вды и҃ гн$\acute{ѣ}$кѹати сѧ (а҃ йле не та́ки^{м} гн$\acute{ѣ}$кво$_{м}$ кото́ры҃
а҃ко писмо҃ мо́ви^{т} [1]), гн$\acute{ѣ}$^{в} мѫ́жѹ пра́вдѹ бж҃ію несъдѣ́лока́е^{т}) е^{от}
о҃што҃. ѐдна^{х}же гн$\acute{ѣ}$кѣ такїй не спро́ста за гн$\acute{ѣ}$кѣ посполи́тый
бу́ до́бре[2]) лю́дїй бу́важа́ючи^{х}, а҃ле за о҃ный. ревноу́ѧ поревнова^{х} по
г҃ѣ вс҃ѣ мое^{м}, почита́нъ бы́ти ма́е^{т}. г҃ды^{ж} не то́^{л}ко ты́е, кото́рїе
высту́пѹю^{т}, а҃ле и҃ ты́е, кото́рые, мо́ви^{т}, а҃по^{л}ъ[3]). во́лю и^{х} дѣ́ю^{т}. то҃
е^{от} побла́жа́ю^{т} а҃бо не ѡ҃лича́ю^{т} и҃ не бу́помина́ю^{т} и^{х}. го^{х}ни сѫ́рти
соу́тъ и҃ а҃ко не то^{л}ко (мо́вѧт бу́чи́тели)[4]) приходити (картка 13
об.) и҃ ревнова́ти добродѣ́те^{л}, а҃ле и҃ ты^{х} кото́рые прихо́дѧ^{т}, хва-
ли́ти, и҃ диви́тисѧ, прино́ся^{т} на^{м} нѣ҃кѹюсь запла́тѹ не ма́лѹю.
Та^{к}же и҃ не то́^{л}ко ревнова́ти зло́бѣ, а҃ле и҃ ме^{ш}ка́ючи^{х} в не́й хвали́-
ти, прино́си^{т} мѫ́кѹ нема́лѹю, и҃ за^{с}, то$_{т}$ кото́ры҃ пада́е^{т}, а҃бо гр$\acute{ѣ}$-
ши^{т}, не ѡ҃ свое^{м} бу́па^{х}кѹ пр҃їймоу́е^{т} сѣ́дъ, а҃ле и^{ж} йны^{м} запина́е^{т}, а҃бо
пого^{р}ша́е^{т}. Та^{к}же и҃ кото́рїй сто́и^{т} не ѡ҃ свое҃ то^{л}ко добродѣ́тели
корона́^{и} быва́е^{т}. а҃ле и^{ж} і҃ йны^{х} приво́ди^{т} в тѹю^{ж} ревно^{ст}. Того҃ и҃
ѡ҃ са́мого го́лосѹ бж҃его до патрїар'хи ре́чёного бу́чимо́сѧ, бл^{с}ва́-
цлаа тѧ҃ бл^{с}влю, и҃ кленѹцлаа прокленоу́, и҃ за^{с} прославлѧ́ющи^{х} мѧ
просла^{в}влю҃ а҃ бу́ничижоу́. и҃ о҃бе^{в}че́цѹ, кто з' бг҃о^{м} до́бре, и҃ мы
з ни^{м} любо́вне[5]), съ пр^{х}пбны^{м} бо҃ мо́ви^{т} пр^{р}о^{к}ъ. пр^{х}пбе^{и} бѫ́деши.
На^{х}то҃, не вѣ^{м} а҃ко́го кро^{т}ко^{го}, и҃ скло́н'ного[6]) ср^{х}ца такїй ле^{г}це бу́-
ва^{ж}ны҃ по́стоупокъ ва^{ш} не розгнѣ́ви^{т}; кого́ ѡ҃ се́бе не ѡ҃то́п'хне^{т};
чїего наспокойнѣ́шого бу́мыслѹ не ро^{в}а́ри^{т}; хто҃ до́бре бу́важа́ючи҃
ре́чи (картка 14) в то^{м} пре^{х}сма́к'за́тю ва́ше^{м} ва^{м} бу́частни^{ц}ствова^{т}^{и} бѫ́де^{т}. Каса́ѧ бо҃ сѧ, мо́ви^{т} [7]) [ц҃рко́вни^{к}] [8]) пе́клѣ о҃чѣ́рни^{т}сѧ. бы-
ва́е^{т} (те^{ж} мовѧ^{т} бу́чи́тели)[9]) и҃ а҃^{р}о^{ст} многа́жды бл҃гы^{м} и҃ пра́вы^{м}

---

[1]) На боцї: ſа́ко^{в} а҃. [2]) В врех. ета.: бу́ добры^{х}. [3]) На боцї: ри^{м}, а҃. [4]) Зла^{т}у^{ст} о҃сау^{х} и҃ дв҃кд слов в҃. [5]) В врех. ета.: любе^{в}не. [6]) скро^{м}ного. [7]) На боцї: Сира^{х} г҃і. [8]) В врех. ета. сего слова брак. [9]) На боцї: вл^{с} ве^{х}.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

дѣкла́нїѡ[м], слꙋга̀. про́то з дво́[х] ре́чїй є́дноꙋ ѡ҃бира́ючи, волѧ[т] к҃[ж] є[г] м[т] переста́ти з о҃ными. къзненавидѣ́хъ ц҃ркве лоукавнꙋющи[х], а҃нѣ[ж] лѝ з' о҃вым҃; бꙋквоза́ю[т] въ со́кѣтє[х], а҃же помышлѧ́ю[т] сло́вы. є[ст] бо̀ (кѣ[м] мо́ви[т] прѧ[т]ры̀ [1]) пѕ[т], кото́рыѝ зда[ст]сѧ лю́де[м] пра[в] бы́ти. а҃ле послѣ́днѧѧ є́гѡ̀ прїйдꙋ[т] въ дно̀ а҃дово, дла҃чо́го ѡ҃стерѣгае́[т] мо́кѧчи [2]) неспѣ́шїй сѧ ꙋ҃стꙑ твои́ми, и҃ ср[ц]е твоє̀ нехо̀ не ꙋ҃ско́ри[т] и[в]не́сти сло́во, а҃ко пре[т] лице́мъ бж҃ї[м]. Бо̀ е҃[ъ] на́ нѣ҃[к] высо́ко, а҃ ты́ на́ зе[м]лѝ ни[в]ко, є҃слѝ слова̀ та[к] [ле́дѧѧко] [3]), неро[з]мы́сл'не, и҃ ры́хло не ка́же[т] вы́носити, к м҃ кото́рые [4]) самы́й скоꙋто[к] ре́чи по вѣтрꙋ сѣ́ючи. а҃кїй о҃вецъ ста́лости а҃не тростиноꙋ вѣ́тро[м] колѣбле́моу пожа́ти; а҃коѝ ѡ҃ людє̀ похва́лы и҃ зы[ч]ли́кости, а҃ ѡ҃ ба҃ запла́ты, а҃ не по[м]сты м҃ти, (картка 14 обор.) сподѣква́еш сѧ. Хто́ сѧ присмотри́вши по́стоуп'кꙋ, и҃ поча[т]коу̀ ва́шеѝ спра́вы, и҃ ко[н]ца̀ є̀ а҃сно̀ нѣ҃[ж]лѝ взер'ца́лѣ҃[к] тепе[р] за́ра[з] не ѡ҃ба́чи[т]; а҃за сло́вы пре-моу́драго ѡ҃ного нема́ко па́[т]це[м] вы́т'кнена. а҃ко[ж] гра[т] стѣ́нами роз'-ва́ленъ, та[к] [и҃ спра́ва моу́жа] [5]), кото́рыѝ бе[з]ра́ды и҃ бе[з] ро́змыслꙋ всѐ тво́ри[т]. а҃за́ то не фѣ҃ра ва́шеѝ вла́сна спра́ви, кото́рая ѡ҃ вс҃ѣ[х] сторо́[н] стѣна́ми ро[з]ка́лена, подѣ[р]ко́вана, та[к], жѐ, не то́[т]ко жа[т]ного пе́вногѡ ѳ҃н'дамен'ту стѣ́ны, а҃нѝ ꙋ҃моцне́нѧ, а҃ле и҃ на́мнѣ́йшого вароу́н'коу нѣма́е[т]. Не о҃стережо́на о҃ными сло́вы [6]). Не вѣ́й вса́ки[м] вѣ́тро[м] и҃ не ходи́ вса́цѣ҃[м] поу́тє[м] неподо́бны[м], а҃къ чи́ни[т] зло[ст]ни[к] роздко́ёного а҃зы́ка, кꙋ[т] ꙋ҃моцне́нъ к розꙋмѣ̀ твоє̀мъ. и҃ ста́ло нехо̀ боу́де[т] сло́во твоє. Й за[с], кро́мѣ҃ ра́ды нѣ҃кто́го неспра-воу́й. Ї и҃н'шїй. Рады шоукѧ̀ мно́го в пере[т], нѣ҃ж'ли ма́ешъ што̀ мо́кити, а҃бо̀ справова́ти [7]), а҃ковѣ҃[м] нѣма́ешѝ (картка 15) тако́й мо́цы, наза[т] ве[р]ноу́ти того̀. што̀ вы́мови[ш] а҃[т]во ꙋ҃чи́нишъ. Кождѐ спра́вы конецъ прѣ҃зрѣ҃[к]й ꙋ҃смотри́вши почато[к] зачина́й. мо́ви[т] пра́во гл҃ющее [8]) и҃ за́сь [9]). хотѧ̀ бе[з] ли[ч]вы боу́де[м] мꙋ́дри, и҃ всѐ што̀ нале́жи[т] постерега́ти ꙋ҃мѣ́[м], пре[т]сѧ ча҃ци є̀смо̀, требоу́е[м] ра́ды бо̀ є̀ди[н] є[ст] бг҃ъ въ всѐ доста́точе[н], и҃ є̀ди́нъ не по-требоу́е[т] ра́ды, Про́то о̀ не[м] са́мо[м] мо́влено, хто̀ позна[т] ꙋ҃мы́слъ гн҃ь; а҃бо хто пора[т]цею є̀мꙋ́ бы[т]; а҃ лю́ди, хотѧ̀ и҃ бе[з] ли[ч]вы бꙋ́де[м] мꙋ́дры, мно́го кро[т] вла́ди[м], и҃ прирожѐнѧ на́шего кре́в'ко[ст] а҃вна е[ст], про́то мови[т] [10]). Лѣ́пше з ро[з]мы́сло[м] ѡ҃мешка́[н]е [11]), нѣ҃[ж]жлѝ бе[з] ро[з]сꙋ́дкꙋ проу́[т]ко[ст]. Й҃ко и҃ гдь бъ та[к] ꙋ҃стави[т]не а҃ то̀ всѐ на

---

[1]) прит, д҃ї. [2]) єкле[с], е҃. [3]) В крех. ет̀з.: сего слова не достав. [4]) В крех. ет̀з.: которы̀. [5]) зачеркнених слів в крех. ет̀з. не достав. [6]) На боці: Сирд[х], е҃. [7]) Сирд[х], а҃к. [8]) злу[ст]. [9]) бг҃сло[в]. [10]) На боці: зла[т]у[ст] о҃рла[в] (?) блу[д]ници. [11]) В крех. ет̀з.: з розмы́сломъ косненїе (сирѣчъ ѡ҃мешканиѧ).

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

прíкла^{a} нáшъ, чинúти зкы́клъ. ско$_{р}$ на^{a}боудокáн'е. â косéнъ на разорéнїе. â бáчъ и^{ж} такъ е^{ст}. За ше^{ст} дн҃їй[1]) сътвóри^{a} бъ йко й зе^{м}лю, гóры велúкїе, хо^{a}мы, пѫсты́ня. рѣки. йстоⷱники, мóре велúкое й простáн'ное. бстрóвы й прóсто (картка 15 об.) мóжачи, та^{к} велúкꙋю махúноу. й всю вúдимꙋю п'строгоу. й ѡздóбоу за ча^{с} малы́ та^{к} спрáви^{a}, â гды́ хотѣ^{a} éдно гдѣ мѣсто разорити, ѣко бное плóхое мѣстыско[2]) éрихóнъ. прѣквѣй з дн҃їй (зна^{к} й нáꙋкꙋ несквапли́вого пóстꙋпкꙋ зостáвꙗючи) казáлъ ѡбходúти вколо мѣсто. а^{ж} ѡ҃смого дн҃я бꙋпáли стѣны е^{го}. та^{к}же й нинéвїю мѣстꙋ[3]) трй дни ро^{к}[4]) до разорéня бы^{a} залóжи^{a}, â пото^{м} й того роскáвшися, до прорóка Їѡны, котóры́ неро^{a}мысл'не, не бꙋмѣючи бꙋважáти до^{a}ло тръпелúвости бж҃ей. й не хотя́чи людéм к слóвѣ зостáти, жада^{a} ры́хло бꙋпáд'коу мѣстꙋ, гóлосъ бж҃їй мóви^{a} та^{к}[5]). Ты Їѡна скоⷱ-би^{ш} ѡ҃ тúккѣ, ѡ҃ котóрой не працовáлесь, й не кормu^{a} éй. котóрая ѡ҃б нощъ вы́росла â бб нóщи погúбла, â а҃ нѣ мáюлй зжáлити ся на^{a}нинéвїею мѣсто^{м} велúкы^{м} в' котóро^{м} мéш'кают бо^{a}ше дванá^{a}цате^{м}[6]) людé âко дꙋ^{ш} (картка 16). Мꙋжїе Ниневи^{т}стїй, мови^{т} Хс^{с}[7]), въстáнꙋ^{т} на сꙋ^{д} з нáродо^{м} тáки^{м}, й ѡсꙋдя^{т} éго, й ѡ҃ то бо^{a}ше Їѡны здѣ царúца ю^{ж}ская въстáне^{т} на соу^{д} з нáродо^{м} ты^{м}, й ѡсꙋдя^{т} éго. â ѡ҃ то кóл'ше Соломона здѣ. На кáшъ й проти^{в} ва^{с} гдне ѡ^{чс} вла^{к}ка пóстоупо^{к} й спрáвы не моужїе Ниневи^{т}стїй дванá^{a}цате^{м}[8]), а҃ле тмáми те^{м} нáродо^{в}, ѣко на ѡны^{х} свѣдчено мóжачи. ѿ крóве Ꙗвелѧ; до крóве захáрїй сна варáхїина, та^{к} й тоу$_{9}$ ѿ почá^{т}кꙋ кроплéнїя крóвїю завѣта вѣчнаго гá нáшего Іс ха. й ѿ рожéня водóю й дх҃о^{м} ѡны́хъ. праⷭ҇щ҃ъ й ѿщ҃ъ нáшы^{х} в' цр҃кви въстóчной, неподви́жимо[9]) стоя́чи^{х} лúки сты^{х} моужé Прв҃ни^{к} Пр^{и}бны^{х}, мⷱнко^{в}, éрáрхо^{в}, патрїáрховъ. ѣко пов'стáти и^{з} вáми сѣдúти ся (éцїе съдръзновéнїе^{м}. ѣко мóви^{т} соломо^{и} велúкы^{м}[10]) нѣмáю^{т}. и^{ж} кы не éрúхо^{и}. âни Нинéвїю. а҃ле гра^{х} цр҃я велúкаго, сїóнъ, цр҃квъ мóвлю, ѡ҃ котóро^{м} ѱа^{л}мѡнѣвца бáчивши проⷹ҇цки^{м} здáлека ѣкомъ (картка 16 об.) на ꙋмны^{х} гоу́слѡ^{х}, вдарáи^{т}, й гоу́де^{т} мóжачи. Ѡснованїа[11]) éго на гора^{х} сты^{х}, лю́би^{т} гдь врáта сїóня. Преслáвныа глы[12]) мóклено ѡ҃ тéвѣ мѣсто бжее розорáете й ѡснова́чїа[13]) на гора^{х} сты^{х}, то е^{ст}, на вселéн'скы^{х} сты^{х} велúкы^{х} синóде^{х} на^{л} гóры âрара^{т}скїй вы́ш'ши^{х}, бꙋмоцнéные по^{л}копывáете, й поко' вѣчны́ з бопо^{л}ной

---

[1]) На боцї: а҃ Мѡ҃ а҃к. [2]) В крех. ет̃з.: мѣстечко. [3]) гра^{л}. [4]) і ро^{к}. [5]) На боцї: Їѡна. д҃. [6]) В крех. ет̃з.: дванá^{л}цати те^{м}. [7]) На боцї: ма^{р}. е҃ї. [8]) В крех. ет̃з.: дванá^{л}ца^{т} те^{м}. [9]) непоколѣбимо. [10]) Ѡснованїе. [11]) речи. [12]) ѡснованїе.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

мл°ти ѕмоцнéныѝ грани́цами, и҃ в цⷯле ненарꙋшо́не (о҃пѕстúвши посто́рон'ные сѕсⷯд'ства) в са́мо᷎м то᷎м є҆дно᷎м кролéвствⷯ, ѿ мúш'ка[1]) мона́рхи по᷎́ского, и҃ володы́мера рⷭ́ского, за кото́ры᷎х ты́е на́роды сидя́чїе в те́мностú, ви́дⷯша свⷯ́тъ ве́лíй кр̃цéнїа, бо᷎́ше шестú со́тъ л᷎ⷯт споко́йне заѯо́каныѝ зрокшáете, а҆ рога́тꙋю нѣ́ꙗкꙋю° (пла́ще᷎м р'ко́мо зве́рхѕ поко́ю, а҆́ле вноꙋ́трънего ро᷎ѵрꙋ́хѕ прикры́тꙋю) мо᷎стра́н'цїю, мнⷯма́ной зго́ды клⷯтитѐ. Въ проро́це᷎х о҃ный и҃ вели́кыѝ двы᷎́ кото́рыѝ свⷯдец'твомъ (картка 17) го́лосѕ бж̃ого о҃укра́шенъ, та᷎́, знашо́лемъ дв᷎́а моꙋ́жа Iесе́шка по ср᷎́цоꙋ моéмѕ то҆ е҃́стъ по ср᷎́цоꙋ и҃ мы́сли бж̃ой, пра́ведныѝ и҃ кро᷎́тк̃ïй, кото́рого побо᷎́жности и҃ свѧтобли́кости за вⷯ́ко᷎м на́ши᷎х, трокдно ѯто҆ подо́бно спроста́ти а҆́бо зровна́ти мо́же᷎т, кото́рыѝ мо́ви᷎т; пе́пе᷎м, я҆́ко хлⷯ́бъ ꙗ҆до᷎́х, и҃ пи́тїе моѐ съ пла́че᷎м растваря᷎́х, слезáми мо́ими, и҃змы́ю на всáкѕ но́щъ ло́же моѐ, се́дмъ кра᷎т на́ день молúтвы на́вы᷎шомѕ ѿдава᷎́х, о҃у кре́тице ся о҃дⷯква᷎́х, по́сто᷎м дшѕ о҃упокоря᷎́х, ѿ гла́са въздыха́нїа, хлⷯ́ба ꙗ҆сти забыва᷎́х. Такїй великїй пра́ведникъ о҃умы́сли᷎м на ср᷎́цоꙋ свое᷎м ре́чь до́брꙋю, свѧтоблúкꙋю, а҆ ещѐ с та᷎́ вели́кою ѡ҆хо́тою и҃ ре́вностю, и҃ с тако́ю несы́тою жáждею заприся᷎́ мо́качи[2]). Не в'ствплю в до᷎м мо҆́, а҆нú да᷎м сноꙋ́ о҃чо᷎м мои́м, а҆нú вⷯ́ко᷎м мои́м дрⷯмáнїа, и҃ покóа скранїя᷎м мои́м, докóлⷯ знá҆дѕ мⷭ҃це г҃ви, селéнїе ѕ҃ѕ і҆́ковлю. ѿповⷭ҃да᷎т (картка 17 об.) ємоꙋ́ голо́съ бж̃ïй[3]), не боꙋ́дешъ ты ѕ҃здока́ти до́моꙋ и҃мени моéмоу, а᷎́ѕ сн̃ъ твóй по токⷭ҃ѕ звоꙋдѕе᷎т, я҆́ко бы рекъ, до́брои ре́чи потребѕе́шъ и҃ пра́гнешъ, и҃ добре° оꙋ́мы́сли᷎м, а҆́ле а҆́бы́сь ся наꙋ́чи᷎м та́къ ты, я҆́къ и҃ всⷭ҃ по тéвⷯ́к, и҃ж' вели́каа ре᷎ч вели́кого ро́змыслѕ потребоꙋе᷎т. А҆́ сн̃ъ дв᷎́ѵъ соломо᷎м, ри́хло лú ѕ҃ѕдова́лъ то᷎т до᷎м; ле́две за ки᷎́ка де́ся᷎т л᷎ⷯт, и҃ то҆ за о҃ѕ'фúты᷎м выливáн'е᷎м сле᷎ и҃ мⷭ҃тва́ми до ѕ҃а[4]), ле᷎́во докон᷎чи᷎м, а҆́ле и҃ж᷎ на́йвышїй не рѕкотворе́ныхъ, мо́ви᷎т пръвом᷎ни́къ, хра́м᷎ⷯх живе᷎т, мы бо҆ є°мо҆ ве᷎́ле па́вла, цр̃кви ѕ҃а живáго. В мⷣ те́ды ѡ҆чє влады́ка тоꙋ́ю свою а҆рхи синагóгоꙋ зго́ды, не на та́блица᷎х ср᷎́цъ плотя́ны᷎х, кото́раа бы мо́цнⷯ́й сталúстою г҃рафⷯ́кею на ка́мени дїамéн'тово᷎м выкштá᷎товáнѫ в' ср᷎́ца᷎ вⷯ́рны᷎х въпоúласѧ, а҆́ле на пⷯ́скоꙋ ле᷎ᵣкомысл'ного о҃упóроу, оу҃тлыми стⷯ́кн'ка́ми лⷯ́кающи, за та᷎́ коро᷎́ткы᷎ ча° склⷯ́тúти о҃у- (картка 18) силоꙋ́ючисѧ, я҆́кого ко᷎́нца сподⷯква́ете ся, я҆кóй потⷯ́хи сподⷯква́етесѧ[5]), и҃ запла́ты.

О҃стерⷯгáти бы ся о҃ного стра́шного де́кретѕ за таки᷎м по́стꙋ᷎́ком потре́ба, го́ре ча́ды ѡ҆врⷭ҃гъшасѧ, сѐ г҃ле᷎т[6]) сътвори́сте

---

[1]) В крех. ег҃з.: ѿ мешкáня. [2]) На боцї: ѱ҃ало᷎м, рл̃ [3]) в' ца᷎р, ѕ҃ї, а҆ па᷎р(?), ѕ҃. [4]) На боцї: дⷯ́ма᷎м, ѕ҃. [5]) В крех. ег҃з.: ѡ҆жидаете. [6]) гл̃етъ г°дь.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

совѣ҃ты не мно́ю, и̂ злав҃ты[1]) не дх҃омъ мои́мъ з'стоу҃па́ючи до е҃ги́п'тѕ, а̂ менѐ не пыта́ючи сѧ, го́ре твора́щимъ со́вѣ҃тъ глѕбо́че, а̃ не ѓмъ, го́ре твора́щимъ ра́дѕ пота́емне. а̂бы бы́ли к тёмности дѣла̀ и̑хъ. и̂ а̂бы рекли́, хто̀ на҃ зна́е҃т, и̂ хто̀ розѕмѣ́етъ што̀ мы твори́м, а̂ за̀ не ѩко глина ган'ча́р'скаа намѣ́нитсѧ. гдѣ̀ бъ мо́ви҃т бѣда̀, та́м ю҄ж пот҃ѣ́хи нѣма́шъ. неда́рмо Ѿводя́чи Ѿ та́кихъ покры́тыхъ но́чныхъ спра́въ пота́емныхъ, са́м хс̃ мо́витъ, ходя́ въ сѣ́т҃ѣ҃ непот'кне҃тсѧ, а̂ ходя́й въ тмѣ̀, не вѣ́ст, ка́мо и̑де́тъ, всѣ̀ бо̀ ѩвля́емое[2]) свѣ҃т е҃ст, бысмо̀ то̀ памѧта́ли, сѣ́тлобысмо свѣ́тлые спра́вы Ѿправова́ли, а̂ не та҃къ зачина́ли[3]). Тако́во е҃ст непостоа́н'ствѡ. (картка 18 обор.) а̂ невда́чно҃ст прирожена́ лю҃ского проти҃ѕ, и҄ж гды̀ е̂моу҃ да҃ст што̀ до́брого, са́ди҃тсѧ, того̀ не ѕ҃дѕ҃ѣ́чи вдя́ченъ на и̑н'шее. и̂ за ты҃м и̂ то́е тра́ти҃т што̀ ма́е҃т, и̂ ѣ҃а до гнѣ́кѕ повѕ҃жа́е҃т. Сътвори́лъ бы҃ѕ бъ чл҃ка ро́до нача҃ника на́шего нѣ́йстле́нїе, а̂бо в нескази́те҃но҃ст, на о҃бра҃ и̂ подобе́н'ство своѐ, и̂ свое́го ра҃ума сподоби҃, и̂ сло́ко҃м вымо́вы на҃ всѣ̀ живо́тные ѹ҃краси҃, назира́тела ѹ҃чини́х видо́мого створе́нѧ, а̂ таѣ́мника оу҃много, зе́много нб҃ного[4]), дх҃о́вного и̂ теле́сного, д̃ъ да҃ за̀ ла́скѕ, а̂ тѣ́ло а̂бы сѧ не го́р'ди҃, и̂ на҃ дѣ́лы роу҃къ свои́х поста́ви҃, невда́ч҃ѣ҃ бы҃ та́къ вели́кого добродѣ́йства чл҃къ, сади҃сѧ на и̑н'шее бо҃шое, а̂ вто҃м, и̂ то́е што̀ мѣ́лъ стра́ти҃. Ѩзà невла́сне вм҃ Ѿче влады́ка та́ки҃м подобе́н'ство҃м, невда́чностю приѿболо́к'шисѧ и̂ заслони́вши о҃чи презо́р'ство҃м, ле҃це са́нъ с҃ти́те҃ски҃, на кото́ры҃ повола́ни е̑сте бы́ли, но́вы҃ нѣ́кѣ́йсѧ собѣ҃ ѹ҃творя́ючи, знека́жили и̂ пасты́ра свое́го, въ ѕбо́з'ствѣ҃. (картка 19) патрїа́рха боу҃дѕчого ти́хого, скро́мно҃го ѹ҃ничижи́ли, и̂ ново́го ѹ҃твори́ли, Ѩле бы е̂дно̀ не на ѿ҃вые (а҃ч про́сты҃ при́кла҃ е̂дна҄же и̑ са҃м хс̃, мно́го таки҃х про́сты҃х, пре҃ѕ не́во҃, пре҃ѕ наснѣ́н'е, пре҃ѕ винограа҃, пре҃ѕ пта́хи при́кладо҃ѕ, ѹ҃жива҃) ѡ̀ вчо́ла҃х[5]) вн҃ѣ́шнїе ба́йки, вышо҃ѕ такїй коне҃ц, кото́рые па́стыре҃м свои҃м то̀ е҃ст ма҃тко҄ю дла̀ е̂ѐ вели́кое поко́ры, жѐ жа́҃номоу҃ роба́чкоки не ѹ҃мѣ́е҃т Ѳна́ти сѧ, гды̀ згор҃да҃т, і̀ и̑н'шю са́ми собѣ҃ ма҃тко҄ѕ по́чноу҃т чини́ти, те́ды бы́лагѕ҃т трау҃тна, кото́рїй пото҃м а҃ч мно́го шѕми҃т. а̃ле жа҃ного пожи҃тко҄ѕ и҄х не ѹ҃чини҃т, то҃ѕко всю пра́цѕ и҄х бы́истъ[6]), о̂ба́чоу҃ю҃тсѧ а̃ле невча҃. Невда́ченъ бы҃ѕ о҃ный на́рша҃, пожива́ючи на поу҃ци ма҃нѕ з' нѣ́ба, ѩко пи́смо мо́ви҃т, хлѣ́бъ а҃нгло҃кы҃ ѣ҃дѕчи. про́си҃ѕ о҃ мя́со, да҃ и҄м бъ ве́дле пожадли́вости[7]) и҄х, а̃ле к пе́редъ та́къ пре҃ѕ мѹ҃сеа Ѿка́за҃ѕ, да҃ст гъ

[1]) совѣ҃ты. [2]) В крех. ев.: ѩкшаемо Ѿ сѣ́тта. [3]) значи́ли. [4]) В крех. ев.: нб҃ного дочя́сного несмр҃телнаго видо́мого і̂ оу҃много. [5]) ѡ̀ пчёлах. [6]) вы́ссе҃т. [7]) пожада́нїа.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

вáмъ мáсо, ѣсти, ѝ боу́дете не ѕ є́дин дéнь, âнѣ́ ѳу́ два, âнѝ пѧт, ѣнѝ дéсѧт ѣсти мáсо, ѣле âж пóйдет нóздрами вáшими (картка 19 обор.), ѝ боу́дет въ мр҃зост вáм, иж ѣсте непокорúли сѧ гдⷭ, тѳ̀ ест, зневáжили добродѣ́йство є́гѳ̀, ѳ чом проро́к дáвы мóки, ѣще пóкармⷭ сⷭцⷭ къ ѳустѣ́хъ их, ѝ гнѣ́въ кжїй в҃зышóл на ни́х, ѝ поби мнóги з ни́х. І҃ мⷣ ѿче влады́ка ѳбáчъ пи҃но, єслѝ не ты шлáком йдéте, невдáчны боу́дⷭчи мáн҃ны нбⷭной, до котóрой желáю ѣгг҃ли [кжїй][1]) приникнⷭти ѝ не тáкою, котóрая нá землю росóю пáдала, ѣле котóрая ѿ сáмы живонóсны рéбръ животодáвца йстѣкáючи, жúвот вѣ́чны дароу́ет, ѝ ѿного хлѣ́ба, котóры сам ѳ сóбѣ свѣ́чт. ѝ ѣстем хлѣ́къ сходя́чїй з нб҃а, хт҃ѳ̀ шест ѿ хлѣ́ба сéго, жив боу́дет въ вѣ́ки. Ѩко ѳны́е жúдове до єгúпе҃ скы́х мⷭ ѝ покармовъ, тáк҃ ѝ в мⷣ до ѿв҃цы́х[2]) ѝ незвы́клы́х церемóнѣ́й, ѝ набожéн҃ствъ, зéрхⷭ ѳчом лю́д҃ скы́м ѿкрашóны́х, ср҃ца ѝ хóти свой склонáете, ѣле не дóбры конéцъ ѳны́м принеслѝ ты́е мáса. ѝ пожадлúвости ср҃цъ йхъ âж сѧ ѳбер҃ноу́ли в мерзост (картка 20) им. Не вѣ́м єслѝ ѝ вáши́х, âркóмо ѿцⷭкроко́ваны́х потрáв ѳскóмины, не тóл҃ко вам, ѝ нам, ѣле ѝ сн҃ом нáши́м на зоу́бѣ́х не ѿстáноу́т, бы є́смо ты҃ко их свячéною водóю скропúли сѧ. Не вѧ́чем бы нáрш ѳный, котóромоу сам гдⷣ ѣ҃ бы застоу́пнико́м ѝ вóжем, прáвячи ѝ коронячѝ их, мóцною правúцею, ѝ вы́неслы́м рáменем ведⷭчѝ в дéнь стоп҃ном ѳблачны́м, â в ночѝ ѳгнúстымъ, мóкячи, ѝ боу́дⷭ вам в҃ Бж҃, ѝ вы боу́дете мѣ́нѣ в лю́дїе, лег҃це тѳ̀ ѳнѝ вáжачи, просúли чере самоúла пророка[3]), не подóбала сѧ ре҃ч их легкомы́сл҃ного прѣ҃сѧвзя́т҃ѧ пр҃орокови бж҃ему, ѝ молúл҃сѧ къ гоу ѣⷭ, мóки ѣ҃ъ до сáмоила, послу҃ха́й слове их, ѿ што́ мóвили тéкѣ, ѣо не тобóю згорⷣкáли, ѣле мнóю, жѐ бы мⷣ ѧ҃ цр҃ствова над ни́ми, ѝ всѣ́ справы ѝ порѧ́дки, ѝ прáва мой зневáжили, Я́ прóто послу҃ха́й гóлосⷭ йхъ, ѳднаж҃де ѿскѣд҃чисѧ, ѝ ѿповѣ́дѧ им в прѣ҃ прáво кролевское, котóрый боу́дет пановáти над ни́ми, сны их брáти боу́детъ, ѝ починит возни́цами, (картка 20 обор.) ѣздцами, до ношéня зброй, до вѣ́гана пере возáми йнши́х тисѧ҃чника́ми, сóтниками, дроу́ги садóвника́ми жен҃ца́ми, ремесника́ми, до҃ки их почúнитъ собѣ́ некарка́ми âвѳ̀ кѳхар҃ка́ми, пóлѧ, виногра́ды маéтности их бероу́чѝ, кѳ́дет давати слугам свóим ѝ ѿ всѣ́х маéтностїй их, боу́дет҃ десятúноу брáти, ѝ сáми боу́дⷭ ємⷭ за невóлники ѝ боу́дⷭт крычáти ѿ лица цр҃ва

[1]) В крех. ет҃з. сего слова нема. [2]) В крех. ет҃з.: ѿц҃ы́х. [3]) В крех. ет҃з. після слова: пророка додані ще слова: г҃да Бг҃а и҃ кролѧ.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

и̑ѫ в дéнь ѡ̑и, а̑ле не вы̑слу́хаетъ и̑ѫ гд̑ь. Што̑ѫ ле̑гкомы̑сленыѝ въ своемъ о̑у̑по́рномъ пре̑смѧзя́тю на́ро̑ѫ, не послу́хали самоила а̑нѝ го́лосъ бж̑го, кры̑кнꙋ́ли, нѣ̀ нехáй боу́детъ кро́ль на̑ѫ на́ми, и̑ нехáй бꙋ́демо и̑ мы, ꙗ̑ѫ и̑нꙋ́ѣ наро́ды, жѐ бы̑ бы̑ли о̑у̑ на̑с поря̑дки, жѐ бы̑ было комоу́ за на̑с ва̑̀чити, и̑ застановля́ти ся. О̑бачъ, а̑ о̑у̑ка́жа̀ пи̑не ѡ̑ч влады́ка, е̑слѝ то̑ не вла́сна ва́ши̑ѫ ср̑цъ пожадли́востїй ѳ̑ѣ́гоу́ра.

Ма́ючи па́стиря и̑ строи́теля о̑ного вели́кого а̑рхїере́а, проникнꙋ́вшаго и̑бса̀, І̑са сы̑на бж̑їа, кото́рыѝ в'кшта̑тѣ̀ бж̑о̑ѫ боу́дучи, са̑ѫ себѣ̀ пони́жи̑ѫ, и̑ кшта̑тъ слꙋ́жебничїй прина̑ѫ, и̑ кро́вїю сво́ею и̑ о̑ѳ̑кро́ю (картка 21) само́го себѣ̀ в ко̑ѫчи́ноу лѣ̀т принёс'ши, о̑каза̑ѫся лицꙋ́ бж̑ему за на̑с, и̑ в'стꙋпи́вши не вроу́котворе́н'ная сты̑ѧ, а̑ле в са́мое нб̑о, и̑ сѣ̀лъ по пра́вици маеста́тоу, вели́чествїа на висо́кыхъ прибы̑тꙋ́ правди́вого[1]), кото́рого спра́ви̑ѫ г̑дь, а̑ не чл̑̀къ в нéбѣ̀. Маючи во́жа застоу́п'ника, и̑ о̑боро́н'ця, кро́ля па́на на́шего, ѡ̑т б̑а на̑ѫ да́н'ного, и̑ прейзра́ного[2]) на́ земли, то̑ всѣ̀ ле̑гцѣ̀ зневáживши, но́вы̑ѫ пра́въ чоужозе̑мскихъ, незвы̑клы̑ѫ поря̑дко̑ѫ жада́ете, ново́го а̑рхїере̑а пра́гнете, ново́го па́на шꙋка́ете, с кр̑е̑ѕ грани́цъ Ѿцев'ски̑ѫ[3]) выла́моуетеся, и̑ Ѡ ѕ̑ча́стни̑ѫства старожи́тноѝ соле́чности вылучáетеся, нам̑ѣ́стнико̑ѫ и̑ въспрїе́мнико̑ѫ пр̑е̑тло̑ѫ а̑п̑о̑лкы̑ѫ, о̑бражáючи ся до ни̑ѫ и̑ѫ о̑у̑бо̑ѫ́ство̑ѫ, и̑ непоря̑дкам̑ѫ (ꙗ̑̀ко в' писáню свое̑ѫ Ѡ̑ч̑е влады́ка зм̑ѣ́н'коу, и̑ѫ̑ѫ и̑ в сéбе до́ма ря̑ѫ нѣ̀ма́е̑ѫ, про́то е̑смо е̑гѡ̀ Ѡстꙋпи́ли, чи́нишъ) Ѡм̑ѣ́та́ете ся, ꙗ̑̀ко́ю вымо́воу м̑ѣ́ти боу́дете, е̑ще то̑ ма́лые причи́ны, поря̑дкы, л̑ѣ́п'шая быва́е̑ѫ, ча́со̑ѫ хворостáная коу́чка а̑враа́мова, на̑ѫ мо́ры содо̑ѫмскїе, (картка 21 об.), и̑ поустыня і̑wа́н'нова, на̑ѫ ма́р'моуровые пала́цы І̑родовы. Дава́ли такоу́ю причи́нꙋ та̑к вла́сне и̑зрди̑ѫчици, го̑рдячи̑ сы̑н'ми слмоилевы̑ѫ жѐ бира́ли посꙋ́лы, и̑ переворочáли пра́вдоу, ꙗ̑̀к и̑ е̑м Ѡче е̑пи́скопе ча́сто с ты̑ѫ на пля̑цъ на прело̑жо́ны̑ѫ ц̑р̑кве въсто́чной выл̑ѣ́та́ешъ, зазрячи̑ поря̑дка̑ѫ ме́жи и̑нꙋ́ѣ на́роды, собѣ̀ в' ты̑ѫ з ве̑рхꙋ́ блищáчи̑ѫ стро́ѧ̑ѫ и̑ церемо́нїѧхъ. кото́рїе на́мн̑ѣ́й бе̑ѕ фоудаме́н'тоу и̑ ста́лости вѣ̀ры и̑ о̑у̑чи́н'ко̑ѫ до́бры̑ѫ, бꙋ́ незве́р'хней, а̑ле внеу́тр'ней ѡ̑кра́сы потребоу́е̑ѫ бъ до спⷭ̑нїа. непомага́ю̑ѫ смакоу́ешъ. подо́бно шоу̑ѫ соуе́тноѝ о̑кра́сы сѣ̀кта того̀ выбы̑ѫ змы́сли в мⷭ̑ ны̑е слова̀. Ѡстáви Ѡ ме́не шоу̑ѫ пѣ̀сней тво́и̑ѫ, и̑ ѱа̑ѫма̀ о̑ргáнъ тво́и̑ѫ не оуслы́шꙋ. Алѐ не помогло̀ то̑ пре̑смѧзя́тю ѡ̑но̑го на́родꙋ жидо́в'ского кꙋ вымо́вѣ̀, жѐ дава́ли га̑боу для̀ посꙋ́лъ сно̑ѫ самоилевы̑ѫ а и̑ѫ̑ не о̑у̑мѣ̀ли

[1]) В врех. еѓз.: великого і̑ правди́вого. [2]) і̑ предержа̑цꙋ. [3]) ѡ̑йчи́стыхъ.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:43 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

и̂ не моглѝ чини́ти поржа̀ко̀в. пре́то о̂нѝ жада́ли поржа̀ко̀в лѣ́пшихъ о҃ста̀в люд'скы̀х, а҃кося̀ ѝх ты̀е поржа̀ки, ми́мо бж҃ïе лю̀скïе о҃ста́вы, (картка 22) заплати́ли, а̂ пра́ве ко́стю в гор'лѣ ста́ли, Писмо́, а̂вы́смо с҃а̀ бы́ли чо҃жи́ми прито́дами кара́ли, свѣд'чѝт. Гды̀ в'стоупѝх на кролев'ство Рокоа̀х сн҃ъ Саломо́новъ, пришлѝ до не́го о҃бива́тели[1]) кролевства мо́вячи: ѡтэ́цъ тво́й о҃тэ̀чѝх а҃рмо на на̂, тэ́ды ты̀ в'жды тепе́ръ о҃блѐчѝ нево́лю зло́ю ѡца твое́го, и̂ а҃рѐх той тэ̀жкïй, кото́рïй вложи́̀х на на̂, а̂ мы боу́демо служи́ти тобѣ, ѡнъ лѐкомы́сл'ною ра́дою нара́дивши с҃а̀, а̂ тѐж не мно́го на такоу́ю рѐч прѐх с҃а̀ нема́лою, то̀́ко три̂ дни̂ намышла̀́х и̂ ѡказа̀х до нѝх, ѡтэ́цъ мо́й о҃тэ̀жа́̀х а҃рѐх ва́шъ, а̂ а҃ е҃ще приложоу́, ѡтец̀ мо́й кара̀х ва́сть ра́нами а҃ а̀ кара́ти ва̂ коу́дѣ роспрошен'ѐх выниціе́нïѐх. И̂ ва̀х ѡч҃е кла̀ка, а҃ко вымо́ва та́а перѐх маеста́то̀х бж҃ïѝх, и̂ тоу̀ прѐхлюд'ми̂, же́ с҃а̀ порда̀́ками вымовла́ючи, наставниками сво́ими дла̂ ѝх простоты̀ а҃ко писмо мо́вѝт[2]) коу́йстка о҃ х҃к, кото́рое ѐст на̀х всѣ̀ свѣ́кта того́ филосо́фïй, доро̀жшее, кото́рое т'мѣ̂ ѡ вселе́н'ныа ѡгна́ло, кото́рое свѣ̀т ра̂ума приве́ло. Гор'дячи̂ а̂рма̀ х҃ка до́врого зно́сного, и̂ бре́мени ле́гкого ѡстоупѣ́те а̂ ка́рки свои̂ по̀х (картка 22 об.) о҃ста́ви нѣ́кïись но́во змышле́нïй и̂ до а̂рма̀ ты̀х, кото́рïе вклада́ю̀т на лю́де бре́мена та̀жкïе, а̂ са́ми прѣ́сто̀м не хота̀т роу́шити, по̀кладае́те, слу́шне за вымо́вѣ пойти ма́ѐт, а̂ што̂ та̀жшо̀го не до́сы̀т на то̀м жѐ са́ми запрага́ете с҃а̀, а҃бо̀ ю҃ж наза̀х трою́дно запра́г'ши с҃а̀ а҃ле йн'шѝх ши̂, (зат'кноу́вши ѡ о҃нѝх сло̀х оу́ши свои̂, жѐ са́мовла̀ст̀ного ч҃ка̀ сътвори́̀х бъ, и̂ дв҃ѣ доро́ги живота̀ и̂ затрачен'е положѝх прѐх о҃чи е҃моу́, и̂ х҃с е҃сли̂ что̂ хо́чѐт мо́кѝт, а̂ нѐ моу́сѝт за мно́ю йти̂) в' понево́л'ное а҃рмо, и̂ к са́мые пра́сы а̂ клю́бы нево́лѣ, сови́ты̀х небѐпечен'ствъ шр҃воу́ете, а҃ко̀ сама̀ та́а спра́ва ва́ша о҃ вс҃ѣ̀х людѐ нена́висти ва̀м е҃дна́ти нѣма́ѐт, а҃ко ѡ̂ ва̂ шамрани́на[3]) и̂ го́лосы нарѣка́нѧ[4]) (сприда̀ко̀м ѡ̂вы̀х. ѝк да̀ и̂змѐтс҃а тако́вы̀ ѡ сре́ды ва́шея сло́въ) вы́ти не ма́ѐт; што̂ е҃сте в'ц҃ркви въсточ'ной злого ѡба́чили; чѝм с҃а до не́е о҃бража́ете, лю́дïе мои̂ (бъ мо́кѝт) [5]) чѝм ва̂ оскрѣ́кѝх, коѐ о҃брѣто́ша къ мнѣ̀ съгрѣ̀шенѝе, лю́дïе мои̂ что̂ ми̂ възда́ете, за ма́н'нѫ же́л'чь, за во́дѫ (картка 23) ѡ҃ц̀ѐ, са́вле, са́вле, что̂ ма̀ гони́ши. Слы́ши нѐко, и̂ къноу́шѝ зе́мле а҃ко г҃ь г'летъ, сн҃ы родѝх, и̂ къзвысѝх, тïѝж ѡвръго́шася̀ менѐ[6]). Ѩкѝх жѐ порда̀ко̀в ѡч҃е кла̀ка ми́мо старожи́тные бж҃ïе, новы̀х лю̀скѝх пра́гнете; чѝмже е҃ст̀ до сп҃о̀нïа певнѣ̀шïй

---

[1]) В крех. еѓз.: непрïателѣ. [2]) На боцї: зло̀оу̀ст̀, сл... ѣ. о̂ непо... стижѝм... [3]) В крех. еѓз.: шемра́нина. [4]) накарана. [5]) На боцї: Ѩрѐм, ѣ. [6]) Ѩса̀, а҃.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:15 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

порѧдокъ ѡ҃ныѧ. вызнавае҃м и҃ж то҃ко под' ѣ҆дно́ю ѳсо́бою правдѝвыѧ и҆ досконалыѧ хс҃ а҆ тѣ́ло бра́но быва́е҃т. на҃ ѻ҃выѧ; е҆сли́ не снѣ́сте пло́ти сы́на чл҃ч҃ска, и҆ не пїе́те кро́ви его́ живота́ не и҆ма́ете[1]). Чи҃м пекнѣ́шїй тѣ҃ на҃ и҃сти҃нѕ; со́нъ на҃ свѣ́тло, а҆за́ не ле́пѣ ꙗко мо́ви҃т ѳучи́те҃ вели́кїй[2]), лѣ́пше мнѣ́ до́брооу҃бразїе ви́димо на҃то́е, кото́рое быва́е҃т сло́во҃м вы҃малева́но[3]), и҆ бога҃тство кото́рое кроу́ка҃х ма́ю, нѣ҃жли́ што҆ пре҃ ѡ҃нъ ви́жоу. Та҃же и҆ кро́въ сп҃си́те҃нна́[4]), кото́рою ѳу҃ ѳсо́бѣ вина́ ви́жѕ, а҆ то́е трооу҃дно во҃и҃ с хра́миныѧ вы҃носити, чего҆ к домоу҃ не ма́еш҃ъ. Чи҃м е҃ст ва́жнѣйшїй ва́ши шоу́мные ѡ҃рга́ны, на҃ дх҃ъ съкроу́шен'ный и҆ смире́н'ное ср҃це. И҃сти҃нїй ко҆ плокло́҃ницы[5]) (sic) кланя́ю҃т ся дх҃о҃м і҆ и҃сти҃ною, тако́выѫ҃ (картка 23 обор.) ѣ҃ъ потребоу́е҃т, кото́рїе нѣ́чего́ сѣно́вно, то҆ е҃ст тѣ́ню нѣ҃ ма́ю҃т, поне҃ж дх҃ъ е҃ст, дх҃о́вныѫ҃ хо́чет҃ъ, ꙗко и҆ а҃п҃лъ мо́ви҃т[6]). Е҆сли́ мы дх҃о́вные ре́чи ва҃м сѣ́ма́ли, вели́ко ли́, е҆сли́ теле́сные ва́ши пожне҃м. про́то дх҃о́вные выкладачи мо́ꙗ҃т. Ѱа҃тыр кра́сенъ съ гоу́сл'ми, Ѱа҃тыр е҃ст оу҃м а҆ гоу́сли мы́сли, а҆ строу́ны па҃цѣ́: а҆ ѡ҃рга҃н доу́ма до́бра́ до ѣ҃а, а҆ трооу́ба́, го́рло, чи҃м лѣ́пшїй ра҃; и҆ ти҃ к до҃м ва҃ш, до кото́рого ти́сне҃тс҃а весе́л'е, ни҃жли́ в до҃м пла́ѕ, выпо҃на́ючи, а҆ не противꙗчи́ с҃а ѳвѣ́тницѣ[7]) А҆ми҃н гл҃ю ва҃м ꙗко въспла́чете и҆ въ҃рыда́ете вы҃, а҆ сѣ҃т въ҃ра҃ду҃е҃т с҃а. Чи҃м лѣ́пше вели́кїе кълага́лица а҃бо скар'бы ѡ҃ и҃збы҃тка, на҃ дв҃ѣ цр҃тѣ ѕбо́гои вдо́кы з недоста҃тѕ; чи҃м лѣ́пше разора́ти мѣ́ншїй жи́тницѣ, бога҃тствъ сѣ́та того́, а҆ бо҃ѕшїе боу́довати на҃ о҃но. ничо́го не внелсѝсмона то҃ сѣ́т҃, ꙗ҃вно, и҃ж вы́нести не мо́жемо. Прида́вшн. жи́тїе на́ше на ҃нбсе҃х е҃ст: чи҃м лѣ́пшїй на҃ о҃ный го́лосъ: а҆ббако́ а҆ кайа́со. ѳу҃пада́ти пре҃ чл҃ко҃м тлѣ́нны҃м на҃ о҃во, г҃ѕ ѣ҃ѕ твоѣ́ѕ поклони́ши҃с, пада҃ши[8]). ѡ҃ и҃мени і҆сѣ҃ѣ всѧ́ко колѣ́но поклони҃т с҃а, чи҃м е҃стъ (картка 24) лѣ́пшїй титоу́҃ а҃бо на́звыско. Папе҃ж. на҃ о҃вы҃[9]), моу́ жїе кра́тїа. годи҃т с҃а з' мл҃стїю мо́вити доклс҃ ѡ҃ Патрїа́рсѣ. и҆ зас҃. І҆ако́в родѝ двана҃цатъ патрїа́рховъ. о҃вое патрїа́рхъ и҃мѧ, мае҃т свѣдѣ́ц'тво старожи́тности в' пи́смѣ сѣ҃о҃м, а҆ ѡ҃ о҃вы҃м, хто҆ ма́е҃т и҃ ѡ҃кола́ ꙗкоу́ю вѣ́домо҃ст, нехо҆ и҆ на́съ просвѣ́ти҃т; чи҃м е҃ст лѣ́пшїй порѧ́до҃к ѿ́вый. Па́па повше́хни҃м всѣ́хъ е҃ст соу́дїею. на҃ ѡ҃кый[10]) ѣ҆дни҃ е҃ст зако́-

[1]) На боцї: І҆ѡа҃н, ѕ҃. [2]) григо҃р ѐ, по сло҃в. [3]) В крех. еѓа.: вымокленo. [4]) Спс҃ителꙗ. [5]) На боцї: Ѳу҃гліе ѕ҃читс҃ ѡ҃ самара҃н. [6]) а҃, ко҃р ѯ. [7]) і҆ѡа҃н, ѕ҃і. [8]) В крех. еѓа.: придла҃ши. [9]) На боцї: дѣ́кан ѝ, зач҃. з҃. [10]) І҆ако҃в, д҃.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:48 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

нополо́жни^{к} и̂ соу́дїа, могы́ спⷭти, и̂ погѕби́ти. чи^{м} є^{ст} годнѣ́йшїй поⷬдо^{к} ѿвы̀. жа́дные съ҃бо́ры пра^{в} не могоу^{т} косте́лови ри^{м}ском^{ѕ} писа́ти. на^{а} ѻ҃вый[1]). хотѧ̀ римлѧне на дїа́конⷭство и̂ на прєзви́терⷭство кⷭтѕпѕ́ючи^{м} ѻпѕща^{тц} жо́ны росказ҃ю^{т}, а҃ле мы̀ (то́ ше́сты̀ сѣно́дъ) цѣ́лѕ бы́ти дїа́ко^{н}скомоу̀ и̂ презви́тер^{с}ском^{ѕ} съ҃жи́тїю (в ма^{а}же^{н}ствѣ) повелѣва́е^{м}. а҃то писа́ный пра́ва проти^{в} косте́лови ры^{м}ском^{ѕ}, чи^{м} є^{ст} поⷬдо^{к} ѿвы̀ лѣп'шїй; пова́га бі́скѕпа ри^{м}ско^{го}, вы́ш'ша є^{ст} на^{а} всѣ̀ съ҃бо́ры, и̂ жа^{а}ны^{х} ро^{з}соу^{а}кови не по^{а}лага́е^{т}. на^{а} ѻ҃вый[2]) костⷩ^{н}ти́на гра́да съ҃бо^{р} ѻно́рїа па́пѕ ри^{м}ского и̂ се́ргїа костⷩ^{н}тинопо҂ско^{го}, и̂ про́чи^{х} скида́е^{т}. а҃то по^{а}лѣ^{гае}^{т} ро^{з}сѕ^{а}кови синодо^{во}^{му}. (картка 24 обор.) чи^{м} є^{ст} лѣп'шїй ра^{а}, ро^{з}дє^{р}то́ю [па́ще^{ко}ю][3]) ꙗко до со^{н}но^{го} ѣ҃а (насмѣква́е^{т}ⷭ Їлїа) крыча́ти, на^{а} ѻ҃вый[4]). Бе^{з}чи́н'ны̀ во́плѣ в'цр҃кви непрїа́те^{н} съ҃ѵмиле́нїе^{м} и̂ книма́нїе^{м} вели́кы^{м}, подоба́е^{т} пѣ́нїе приноси́ти та́йны^{х} вѣ́д'цѕ ѣ҃оу, а̂ не крича́ти бе^{з}чи́н'ны^{м} кры́ко^{м} прирожє́н'е на кры^{л} понѕжа́ючи. Чи^{м} преславнѣ́йше ра^{а} на высо́кы^{х} кате́дра^{х} въпи́ти, и̂ на ѻздо́бны^{х} пⷭтлѣ^{х} надыма́ти ⷭ. на^{а} ѻ҃вѡ̀[5]). Їⷭ ѵ҃працова́вшиⷭ ѿ҃ хо́дѕ, сѣдѣ^{а} та^{а} на (голо^{м}) и̂стоⷣ^{а}ницѣ, а^{а}бо ѻ҃во, бы́ло ви́дѣти вели́ко^{го} ѵ҃чи́теля ѻ҃ного, на пⷭтлѣ̀ зверѣ́хѕ плете́ны^{м} хворо́сто^{м}, а̂ вноу́трь благⷩ^{а}т'ми, седя́чого ꙗко ц҃р҃ⷬ нѣ́коего, кото́ро^{го} ѻ́крѕжа́ли ꙗко премоу́дрые бче́лы[6]) до́брое съ҃бра́нїе. Чи^{м} ѥ́стъ лѣп'шїй ра^{а}, кра́сными и̂ мно^{го}цѣ́н'ными ри́зами краси́ти ⷭ, на^{а} ѿ҃вы̀[7]). И̂ бы^{а} Їѡ^{а}^{н} ѡ҃блече^{н} кла́сы ве^{а}блю́жими, придавши, є҃пⷭпи а^{а}бо́ презви́теры и̂ дїа́коны ѵ҃краша́ючїиⷭ свѣ́тлыми ры́зами, и̂ бг҃оⷬха^{н}ными во́нѧми. по ва́шемѕ перфѕ́ⷨами, пома́зѕючїи ⷭ, запреще́нїе да̀ прїи́моу^{т}. Чи^{м} є^{ст} лѣ^{н}шїй ра^{а} пре^{з} гва^{а}ттъ (картка 25) пре^{з} мѕ́съ до вѣ́ры, а҃лбо слы́шнѣ̀ мо́вѧчи до послѹше́н'ства ва^{м} своего́ приворочáтн, на^{а} ѻ҃вы̀[8]), Є҃пⷭпъ кото́рїй боу^{а} вѣ́рного а҃бо и̂ невѣ́рного би́ти кѕ́де^{т}, да̀ и̂зврѣ́же^{т}ⷭ. Придавши[9]). дх҃о́вно^{г} повѝн'но^{ст} ѻ҃бличи́ти то^{а}ко, и̂ смѣ́ло^{ст} показа́ти, а̂ не ѻрѕ́жїа подвиза́ти, нѝщиты похища́ти, нѝ ко́пїа потрⷬса́ти, нѝ лѕ́къ натⷬга́ти. Чи^{м} є^{ст} певнѣ̀-

---

[1]) S̃ съ҃бо^{р} пра^{в}, ѓ҃і. зрѝ. [2]) S̃ съ҃бо^{р} то^{а} на а̃ пра^{в}. [3]) В крех. еѓз. сего слова нема. [4]) На боцї: S̃ съ҃бо^{р} прав. ѻ҃ѓ. [5]) їѡа^{н} ѥ҃. [6]) В крех. еѓз.: пчѐлы. [7]) На боцї: S̃ съ҃бо^{р}. пра^{в}, S̃і. [8]) сⷮты^{х} а̂пⷭл пра^{в} кѕ҃. [9]) зла^{т}ѵ^{ст} ѡ҃ ѻ҃зїй, сло^{в}, ѓ.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:48 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

шїй звакéнѧ рѧ, владѣти народы, и пановáти королéкствы, на ѻвы [1]), сѣ҃ чл҃чскїй не пришо҃ жебы ѣмѹ слѹжóно, áле ábы послѹжи҃, придáвши [2]). добродѣте҃ ѻ҃чи́теле҃ є҃ст, áни слáвы áни чéсти не йскáти сéбѣ, ѿ по҃собóю бѹдѹ́чих, áле збавéнѧ нх. а éслй бы того шоу́ка҃, не є҃ст ѻ҃чи́те҃, áле мѹ́чи́те҃. Чи҃ є҃ст ч҃тнѣ́й называ́тисѧ, петрóвыми, пáвловыми, ап҃полóсовыми, на҃ óво ázá роз҃дѣли҃ сѧ хр҃с, ázá Пáве҃ распя҃тсѧ за ва҃, придав҃ши. ѣди́нъ є҃ст ѿцъ н ѻ҃чи́те҃ ваш на нбсе҃х, а вы вси бráтїа éсте, хотя́ бо́кѣ҃ мно́го про́менѣ, но всѣ ѣдны҃ пра́ве҃ны҃ сѣ҃нце҃ хр҃о҃ състоя́тсѧ. Чи҃ є҃ст пристоу́пнѣ́й и блúжнѣ҃ до збавéнѧ, петрá ап҃ла ка́ме҃ вызнава́ти. на҃ ѡ҃во [3]). ка́ме҃ же б҃ъ хр҃с, (картка 25 об.) придáвши [4]), то́ є҃ст ка́ме҃ ѻ҃кореня҃ ѣко взгор҃женый, ѿ ва҃ боу҃дѹчи, которїйсѧ ста҃ голóвою ѻ҃глоу́. Чи҃ без҃печнѣ́йшїй поря́до҃ на пе́трѣ ц҃ркъвь збдóванїю кѣ́рити, ѣне на ѻ҃вы҃ вызнáню, ты éси хр҃с сн҃ъ б҃а живáго. Придав҃ши ва́ши҃ же свѣ҃ко҃, не менѐ на то́бѣ, áле тебѐ, пе҃тре на мнѣ҃ бдоу́ю. Чи҃ ва҃ поря́до҃ ры҃ских҃ стрмéнїй соло҃ши́й, на҃ са́мые жро́дла сїон҃скїе ѻ҃бфи́те (на҃ писмо́ свѣ҃чи҃ [5]). нач҃е҃ ѿ їер҃ли́ма вко́ло и до ири́ли́ки, и до ко́нецъ зе́млѣ, на по҃на́ючїе ѥ҃ѵ҃лїе хр҃во. Придáвши димáса пáпы ри҃ского з ли́стѹ до їерóнима ѻ҃ вифлеѥ́мѣ мешканючого. слóва. Пр҃о́шѹ те҃ над҃то любвй твоéй, жѐ якось áлеѯáн҃дра спóлъ презви́тера на́шего нау́чи҃ на ло́нѣ҃ гр҃е́ц҃ко҃ та҃ й на҃ любо́в҃ твоя́ розрѧди́ти ра́чъ, бо́ велúкаа ѡ҃мы́ка҃ простоты́ ѻ҃ на҃ є҃ст. и про҃ѧ, ѿ того́ ла́тве ѻ҃вáжити, гдѣ є҃ст жро́дло и почáто҃ порѧ҃ка҃ ѿ вѣ҃сто҃, (мóви҃ ѱало҃ни҃к) сѣ҃нца до за́па҃, а не ѿ заходѹ на вѣ҃сто҃, хва҃но йма҃ гн҃е. Чи҃ ма́ете тѣ҃ши҃ти҃ [6]). вы́лѹчивши сѧ з мало́й коу́п҃ки сїóня҃, а приста́вши до вели́кой на҃ ѻ҃во. молѣ҃те҃ бы́ти (картка 26) ѿ ма́лы҃х. придав҃ши [7]). весел҃тѣ сѧ и радѹйте сѧ, живоу́щѐ в҃ сїóнѣ҃, ѡ҃ста́вы҃ в҃ сїóнѣ҃, и ѡ҃ста́вы҃ въ їер҃ли́мѣ҃, сѫ҃ти прозвоу҃тсѧ вси которїи напи́саны к҃ живо҃т в҃ їер҃ли́мѣ҃. Чи҃ є҃ст лѣ́п҃шїй поря́до҃, Петрá, ап҃ла, áко ѡ҃ што́ вы ѻ҃силѹ́ете҃, папéжа ри҃ского, вѣ҃рити головóю ц҃ркви, на҃ ѻ҃во [8]), хр҃с є҃ст глáва тѣ҃лоу ц҃ркви, и҃ж є҃ст нача́то҃

---

[1]) На боцї: ма҃р, ї҃. [2]) зла҃ѵ҃ст на... ѣфе҃ник... н҃. [3]) а҃ ко҃р, ї҃. [4]) дѣа҃, д҃. [5]) зри́ лѕ҃ кд҃, ри҃. ѕї҃. дѣа҃ а҃. [6]) В крех. ета.: Чи҃же сѧ ма́ете тѣ҃шити. [7]) На боцї: їса҃, д҃ и, вї҃. [8]) кола҃, а҃, а҃ ко҃р, в҃ ѣфе҃, д҃.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:49 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

прѣвороженъ и҃мр҃твы҃х, выже ѥсте тѣло ӿво, и члоⷭки ѿ частн. Придаⷯши. Небыва҆мо южъ боⷯше дѣти оу҃мо҃м, фѣючисѧ, и слоняючи сѧ въ всѣко҃м вѣтрѣ нау҃х, въ клаⷣствѣ люⷣско҃м, и въ хитрости наѣздо҃в облѣды, ѧлѥ истиⷩствуючи въ мл҃сти, ѧбысмо взростали в него всѣ рѣчи, которы҆ ѥ҃ст головѧ ӿс. великаа смѣло҃ст и невдачно҃ст ты҃х, которїе мимо такѹю пѣвноую головоу, ïⷭ҆шей шѹкаю҃т, чи҃м ѥ҃ст важнѣйшїй ѻный слова, кого҃ разрѣшиⷰшъ на земли, бѹдѥ҃т разрѣшенъ на ⷩбсѝ, наⷯ ѻвые, которы҃м ѿпѹстите грѣхи ѿпѹстѧ҃тсѧ, ѧ которы҃м задрѣжите, задрѣжа҃тсѧ. Придакши, ѻвые кипрїана с҃т слова[1]). Ты҃м ты҃ж бы҃ли дрѹгїе ѧпⷭлѣ, (картка 26 обор.) чи҃м бы҃ⷯ и петръ ѥ҃наⷦкоⷣ повагн и мощи. Чи҃м ѥ҃ст важнѣйше и лѣпше ѻвые слова, пасн ѻвца мо҃а, наⷯ ѻвые. В которо҃м ва҃с поставн҃ⷯ дх҃ъ ст҃ы҃й пасти цр҃ковъ г҃а и б҃а, и хто҆ ва҃с слухае҃т, менѐ слухае҃т. Придавши. павловы ѹстѧ, х҃вы ѕ҃ст҃а. Чи҃м ѥ҃ст лѣпⷰшїй петръ ключа҃р нб҃сны҆, наⷯ павла таинника ⷯбо секретара третего ⷩка. Чи҃м же ка҃м старожитные законо положёные порⷯки не подобали сѧ; чи҃м и в чо҃м ка҃м патрїархове такъ далеце вин҃ни; чомоу҃ бе҃з дана причины и҃х ѿстѹпаете; чомоу҃ и҃х бе҃честите; чомоу҃ о них злоречите; чомоу҃ и҃м порѹгаете сѧ; ѧ за то҃ пристои҃т; ѧза ѥ҃ст призкоито хр҃стїано҃м, ѧ на вⷯше дх҃овны҃м, бо҃ны҃м хоробы, ѹшⷭзены҃м[2]) рань, в темници затворены҃м за҃ков҃, смоу҃тны҃м въздыхання, причинати. Ѧ за҃ж то҃ не власнаа призкоито҃ст людѐ превротныхъ. клеветнико҃в роздорнико҃в, шепотнико҃в, которїе не та҃ж тѣшата҃тсѧ з҃ своего щастѧ, ѩкъ з людского нещастѧ и пригоды, и которїе з добры҃х рѣчїй злы҃е, и добры҃х людѐ недобры҃ми ницовата҃ми, (картка 27) перекорочати и ѹдавати звы҃кли. Клеветници, ѡбмовницы[3]), видачи ѐсли ⷦто҃ пости҃т сѧ, ѹдаю҃т покры҃тецъ ѥ҃ст, ѥ҃сли ⷦ҃ст[4]), мова҃т ѻбъжирца, ѐсли ходи҃т, мова҃т неспокойны҆, ѐсли ѹѐдинае҃тсѧ[5]), ѧ сѣди҃т, мова҃т, лѣнивы҆. ѐсли мовчи҃т, мова҃т простакъ, глоу҃пый, ѐсли мови҃т, повѣдаю҃т, цѣветливъ, велерѣчи҃в, ѐсли даⷭ҃т мл҃сты҃ню, мова҃т т҆ⷱеславникъ. ѐсли не даⷭ҃т, мова҃т скоу҃пецъ[6]), ѧ лакомецъ. ѐсли моудрый мова҃т гордо҆, ѐсли смирён҆ны҆ ти҃хїй, мова҃т понѹрый, сатѹрнова҃тый, ѐсли весолы҆, мова҃т роспѹстны҆, ѐсли до людѐ дар҆кїй[7]), ѧ склон҆ны҆ мова҃т похлѣбца, ѐсли люде ни кого҃ неласкави, мова҃т, злые ѡ не҃м ѡ людей голосы,

---

[1]) На боцї: Кипрїа҃н о простотѣ прⷭвитерства. [2]) В крех. еѓз.: ѹранⷩны҃м. [3]) ѡкмовци. [4]) ѣ҃ст. [5]) ѹединяе҃тсѧ. [6]) скѹпы҆. [7]) дерскїй.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:15 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

лѡтръ· такѝми ѝ власны́ми тѣ́ми слова́, лю́де оумысла́, ѝ ср҃ца зави́стного, прелож҃ны́хъ цр҃кви въсто́чное цѝнлю́т. Тѣ́ми и҃ безче́стѧ т, а҆ хотѧ́ бы было́ въсто́чны҃х дх҃о́вны҃х до ки҃нкѹ со́тъ, ѝ до ки҃нкѹ тѝсѧчѣ́ а҃бо ѝ те҃м, пре҃сѧ ѡ҃кмо҃цы ѝ посѫжа́чи[1]), зави́сны҃м ѡ҃бы́чае҃м сво́и҃м жа҃номѹ з' ни҃х, жа҃дней добродѣ́тели призна́ти не хотѧ́т, што҆ ко҃ле и҃х зави́сти ѝ по́кр҃сти быти не мо́же т ѝ не є҆ст (картка 27 обор.). Въ гды҃ ѝ в пи́смѣ на҆доу́е тсѧ, же҆ а҃ко тако́го нѝ є҆дно́го пра́ведника, кото́рыи҆ бы стр҃сти а҃ко́ѝ к со́кѣ не мѣ́лъ, ѝ нѣ́гды не з'грѣшѝ́лъ. (еди҃и҃ бо҃ є҆ст бе҃стр҃сте и҃, ѝ ке҃грѣ́шенъ, к' кото́рого жа́дна҃ лє҆ст не поста́ла въ оу҃стѣ҃х, а҆ всѧ́кїи҆ чл҃къ кла҃ца) та҃ же҃ тако́го непра́ве҃ника ѝ грѣ́шнїка҃, кото́рыи҆ бы чего́ до́брого коли҆ ко҃ке҃ оучини́ти немѣ҃, нѣ́ма́шъ. А҆ле не́ ди҃ клеве́тнико҃м, а҃кїи҆ ко́ре҃, та́кїи҆ вѣ́тви. а҆ за҆ мо́же т є҆дно҆ жро́до го́р'кѹю ѝ соло҃кѹю во́дѹ точи́ти; а҆ за҆ зби ра́ю т ѿ кода́чѧ фѣ́гѡ, а҃бо сте́рнѹ ви҃ные гро́на; Та҃к ѝ про́д'кове и҃х посѫжа́ли, мо́вѧчи, ви́дѣли і҃ѡа́нна кр҃стлѧ постѧ́чого сѧ, мо́вили, бѣ́са има т, ви́дѣли х҃а҆ а҆доу́ца ѝ пїю́ца, мо́вили о҆бжи́р'ца, ѝ винопі́йца, ви́дѣли х҃а дх҃и нечи́стые ѝ бѣ́сы выгона́чого, мо́вили, ѡ҃ ве҃зевоу́лѣ и҃го́ни т бѣ́сы[2]). Лѣ́кр҃'ше късто́ч'нико҃м злорече́н'е Фноси́ти. нѣкж'лѝ злоре чи́ти. лѣ́кр҃ше ѡ҃кмо́киско слы́шати, нѣкж'лѝ ѡ҃ люде҃х мо́вити. а҃къ мо́ви т є҆ди́нъ оучи́те҃[3]) злѣ҆ слы́шати лу҃ше, не҃жлѝ гла́ти злѣ, лу҃ше (картка 28) о҆ур҃га́нїе пр҃їймока́ти, нѣкжлѝ ѡ҃ всѣ҃х с похва́лы кеселѝ́тисѧ. Бѣ҆да́ мо́ви т гды҃ доброре́чити ва҃ мо҃ ѹ҃дѹ т вс҃ѣ ч҃ци. Ла́тина ре́чь є҆ст посѫжати нѣ́кжли само́мѹ до́бры҃м бы́ти. І҃ ѝ н'ши҃х строфова́ти, мо́ви т оучи́те҃[4]), Не тро́у́дна҆ є҆ст ре́чь ѝ ко҃же домѹ хто҆ хо́че т ла́тна, а҃ле ско́ѝ ро́зоу҃ о҆ур҃ава́ти, то҆ є҆ст моу́жа побо́жного, оу҃ ма́ючого. Чи҃же ма́ю т въсто́чные дх҃овны҃е (а҃к мо́ви т чинонача́ни҃к смѣре́нїа, ѝ оукоз'стка и҃х вели́кїи҆ оучи́те҃[4]) мало дѣшествова́ти, ѝ҃ж' коне҆ не ма́ю т сре́бро оу҃здны҃х; а҃ле ма́ю т сл҃нце быстрѣ́йше бѣ́го҃, оу҃ ве҃ дн҃ь скѣтачѝ свою҆ скѣ́цоу, не ма́ю т сре́бра ѝ зло́та бла́скѹ, а҃ле ма́ю т лу́нѹ скѣта́чоую, непое҃з'джа́ю т на коле́сница҃х зла́токова́н'ны҃х, ѝ не но́са тсѧ на ле́ктица҃х[5]), а҃ле ма́ю т но́ги домо́воую коле́сницѹ, не ма́ю т когатства, слу́гъ, про́то чѣ́жи҃х но́гъ до хоже́нѧ не оужива́ю т, не сыпла́ю т на о҆дра҃х, а҆л'бо ло́жка҃ слоне́вы҃х, а҆ле ма́ю т зе́млю честнѣ́йшѹ на҃ многїе сло́ны. ро́скошенъ на́ не҆ поко́ѝ, ѝ скорыи҆ со҃, ѝ фрасоу҃ко҃ перемѣ́нене. не (картка 28 обор.) сѣда́ю т по҃ ѡ҃бѝ́те҃, ѝ по҃ зло-

---

[1]) В крех. еѓз.: посѫжа́ци. [2]) На боцї: а҃ пе҃р к҃. [3]) кл҃с ве҃л. [4]) кл҃с ве҃л. [5]) В крех. еѓз.: лектикахъ.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:48 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

тѝсты̑ покро́во̑. а҃ле мла҇ю҃т нѣбо, невымо́вною зв҃ѣздъ о҆здо́бою о҆украша́ено, е҆сли́ и҃х ѿ гра́да къ гра҃, ѿ пр҃тла на пр҃тлъ перегона́ю҃т, о҆нѝ мо́вѧ҃т, гн҃а ѥ҆́стъ зе́мля҃ і҆ йспо҃не́нїе ѥ҆̀, е҆сли́ и҃х стина́ю҃тъ, мле҃̑ і҆ѡа́н҃на кр҃стла҃, е҆сли́ ка́менїе҃̑ побива́ю҃т, ма́емо пр҃ѣво҃м҃ника сте́фана, е҆сли́ и҃х пила́ми трою́ть҃, ѡнѝ мо́вѧ҃т, ма́емо і҆са́їю пророка, е҆сли́ и҃х вмо́ре в҃кида́ю҃т, ѡнѝ мо́вѧ҃тъ, ма́емо і҆ѡно́у прр҃ка, е҆сли́ и҃х до а҃ во҃ вкида́ю҃т, ма́емо данїи́ла пр҃рка, е҆сли́ ма́етности ѫ҃х веро́у҃т, я҃ко҃̑ и҆ збы́тне веро́у҃т, о҆нѝ мо́вѧ҃т, на҃ги е҆́смѡ̀ кы́шли ѿ живото҃в ма́то҃к сво́ихъ, на҃ги ѿи́де҃̑ зно́вою҃, и҃х о҆у҃тѣша́е҃т потѣши́те҃лны̑ гла҃. Бл҃же́ни пла́чѫщїи см҃ нн҃ѣ, я҃ко҃ въ҆ см҃ѣе́тесѧ[1]). и҃х о҆у҃тѣша́е҃т, мѫ́дры̑ бы́ти на змїѝ. выда́ючи тѣ́ло на забит҃е, а҆ го́лово҃у҆ х҃а҃ хорони́ти[2]). Тебѣ̀ ра́ди ѵ҆мр҃ъ цѣла́еми е҆́смѡ̀ вес҃ дн҃ь, (по всѧ дни живота нашего) въ҆мѣни́хо҃̑ сѧ а҃ѕ ѻ҃вца на заколе́нїе[3]), и҃х ви́димо, а҆то́лѝ ни скрѫ́бъ а҆ толѝ нѝ тѣ́снота, а҃ толѝ ни гоненїе, (картка 29) а҆ то́ли ни го́ло҃̑, а҆ то́ли́ ни тѣ́снота, а҆толѝ ни гоне́нїе, а҆то́ли ни го́ло҃̑, а҆то́лѝ ни нагота̀, а҆ то́ли нѝ бѣ́дà, а҆то́лѝ нѝ ме҃ч, ве́дле а҆по҃ла, не мо́жет҃ роѕлѫчи́ти ѿ любвѐ бж҃е́ѝ. а҆то́ли не мо́жетъ ѿдали́ти ѿ за́коно҃у҆ х҃во́го, а҆то́ли не мо́же҃т дви́гнѫти ѿ ѳсновани́а а҆по҃лъ и҆ пр҃ркъ, а҃толѝ не мо́же҃т з стеж҃ки зоп҃хнѫ́ти зако́ноположе́нїа ѿчѣ́скаго, ѿ преданїѝ бг҃оно́сны̑ ѿцъ, ѵ҆мѣ́ю҃т в҃ цѣ́стю ѡ҆бѣфитова́ти. Показ҃ует҃ѧ и҃в и҃х премоу́дры̑ и҆ ѡ҆бѣ́фиты̑, кото́рїе на ѵ҆́весъ сѣ҃т вы́лили нау҃̑. ѵ҆мѣ́ю҃т в неща́стю, з҃ а҆по҃ло҃̑ лиша́тиѧ, Пока҃ует҃ѧ з҃ и҃х невымо́вне тр҃пли́востїи и҆ смѣре́нїа. ѵ҆мѣ́ю҃т скрѫ́би на҃ ра́дости че҃тнѣ́йши, и҆ смѫ́то҃̑ на҃ трїѵ҃ѵ҃фы̀ йсмѣ́хи пожито҃в҃нѣ́йшїѝ (з бг҃осло́вце҃̑)[4]) прекла҃да҃т҃и. Я҃ко҃̑ ѿ҆́ка вла҃ка смѣ́шъ, ты҃̑ дѣра́вы̑ цѝто҃̑, жѐ нѣ́чѳго ѥ҆́сте не ѿмѣни́ли, нѣ́чѳго не перестѫпи́ли, нѣ́чѳго не нароу́шили заслона́ти҃, я҃ко҃̑ ѿ҆́ные, кото́рые я҃снѣ́й сл҃нца ка҃ проме҃̑ми сво́ими о҆́чи ко́лю҃т, цѣ́ло зоста́нѫ҃т сло́ва҃[5]): Е҆́сли́ кото́ры̀ е҆̀п҃съ, а҃бо митропо́ли҃т проти҃в свое́го патрїа́рха дрѣ́зне҃т, розмѣ́ючи е҆́гѡ̀ бы́ти ви́нны̑, в пре҃ сѣ́да, и҆ съ҆бо́рѫ всѣ҃х е҆̀п҃по҃в. (картка 29 обор.) и҆ ѿстоу́пи҃т ѿ не́го, и҆ не помина́е҃т и҃мене е҆́гѡ̀ по слу҃жбѣ́, да҃ йзвръже҃тсѧ. Ѩ҃ такїй мо́цны̑ привиле҃̀ пора҃кѫ цр҃ко́вного ѿ ва҃ не є҃ст҃ скасо́ваный, а҆нѝ пошарпа́ны̀, я҃ко҃̑ шѫка́ючи пора́ко҃в лѣ́пшихъ, о҆ны̑ грани́цъ вѣ́чне

---

[1]) На боцї: ѱало҃̑ мѣ. [2]) В крех. ета.: після: хоронити, маємо ще слова: и цѣлы быти яко голѫбн; статечне при пану своєм трывати, ихъ оутѣшаетъ. [3]) На боцї: ри҃̑ и҃. [4]) григо҃р҃и, бг҃осло҃в. [5]) а҃, го, ѣ, го съко҃р костѝ въ хра҃ ст҃ы̑ а҃по҃лъ прав. ї҃, д҃і, е҃і.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:48 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

в' цр҃кви положе́ного поря́д'коу. Ѡ тринадца́ти со́тъ лѣ҃т цѣлотр'ва́ючого не нарокоу́шили е́сте́. Ѥги́п'то҃м и ли́вїею и пе҃нта-по́лїею алеѯа҃ндрїйскїй е́п҃с҃пъ а҃вы влады́ка҃. и римскїй е́п҃с҃пъ под' ри́мо҃м боу́дѧчими нехѫ̀ владае҃т. и ан҃тїохїйскїй и про́чїи е́п҃с҃пи, свои́ми е́пар'хїа́ми дѫ̀ влады́кю҃т[1]). а҃ко ѡ҃вы зка́зо҃к поко́ю, и клейно҃т порѫ҃кѣ, Ѡ васъ не е҃ст рострѣ́ганы и покрышо́ный. Предъ҃ка҃ ра́ди, то́ е҃ст дла҃ грани́цъ, ничто́ нехѫ̀ змѣ́н'ки не чи́ни҃т в' цр҃кви и не прїи́мѧе҃т чожо́го презви́тера, ни е́п҃с҃па, и ме́жи пога́ны боу́дѧчїе цр҃кви бж҃їе, ѡ҃бы́чѫ̀ с҃ты҃х Ѡц҃ъ. старожи́тны҃ нехѫ̀ дрѣ́жа҃т[2]). а҃ко҃ ѡ҃во Ѡ вас҃ не е҃ст нарѧшо́но, и в нѣ́кое҃ ѡ҃брѣ́нено, Пон҃тїйстїй а҃си́стїй и фракїйстїй, и по всѣ҃х вар'ва́р'скы҃х зе́мла҃х боу́дѧчїе е́п҃с҃пи, митрополити, (картка 30) Ѡ костан҃ти́нопо́ле҃ского патрїа́рхи. а҃вы поставля́ли сѧ[3]). а҃ зато не нас҃ варва́рскими земля́ми, е҃ще в то҃т ча҃с҃. гл҃ы е҃смо҃ кр҃ще́нїа не прина́ли бы́ли, граничачи параф҃ѣ́ кы называ́ли. Ѩ҃ко Ѡ вас҃ не е҃ст прест҃пле́ни ѻ҃вые кар҃фаге́н'ского кѵ҃ го и р҃ке́, і҃ р҃ли́ канѡ́ны, а҃вы жа́де҃ с причет҃нико҃в и з' презви́теро҃, и з' ста́но҃в дх҃о́вны҃х, Ѡ то́го ча́с҃ в' ѧки҃же ко҃лѣ҃к потре́бахъ. до ри҃мского е҃п҃с҃па не ѯ҃тѣка́ли҃с҃, а҃нѝ до не́го ходи́ли, а҃ е҃сли́ бы҃ кото́ры҃ ѯ҃чини҃л҃, Ѡ сполѣ́чности мѣ҃ бы́ти вы́лѧчо҃н[4]). а҃ко҃ вы҃ не ѯ҃ва́жите, и не ѯ҃страша́ете҃с҃ о҃ны҃х сло́въ, жеҀ запама҃та́лы҃м и затрача́ны҃м лю́де҃м зда҃т҃сѧ бы́ти мнѣ́йша пова́га, в' а҃фри́це поста́влены҃х е҃п҃с҃по҃в нижли́ ры҃мскы҃х. а҃ко не гризе҃т, и не пече҃т вас҃ сѧмне́н'е, на́ ѻ҃вые сло́ва[5]), жеҀ него́дна а҃нѝ мо́жна е҃ст ре҃ч, ты҃х кото́рїй ю҃ра҃ просвѣще́н'ны҃ми ста́ли сѧ. и вкоу́сили да́ра нб҃наго, и причас҃тниками ста́ли с҃ дх҃а с҃тго, и добра́ скоштова́ли сло́ва бж҃его и мо́ци пришло҃ вѣ҃кѧ и Ѡпа́ли. а҃бы зно́ѵ҃ мѣ҃ли Ѡновля́ти сѧ к' покаа́нїю. (картка 30 об.) кто́рое роспина́ючи собѣҀ сн҃а бж҃їа. Ѩ҃ко҃ вас҃ жа҃ и пла҃ и стра́х роѵ҃ши́ти нѣ҃ма́е҃т, иж вы сїо́нъ ма҃тѧ свою, кото́раа вас҃ сплодила, и на ло́нѣ҃ пѣ҃стоѵ҃ючи ѧ҃ ча́долюбивала го́лѧбица вы҃кор҃мила и вы҃хована. Ѡпѧстили[6]), и вы҃реклисѧ, а в' мѣ҃сто ѡ҃ной зкы҃клой пѣ҃снѣ҃ки дамаски́новы. Ра҃ѵ҃йсѧ сїо́не с҃ты҃ мѵ҃ти цр҃кваѧ бж҃їе жи́лище Ѡ се́мисо҃т лѣ҃т и ко́҃шеҀ, дѣ҃то҃к ѥҀЙ, ѥҀЙ ѯ҃ потѣ҃ск спѣ҃кано́и[7]); Тепе҃р пла҃, ѯ҃

[1]) На боцї: аҀ събо҃р никѥҀскѡҀѡ пра҃, ѕ҃. [2]) ѕҀ събо҃р коста҃н пра҃, ѕҀ. [3]) ха҃ки҃х правѝ кѯ҃. [4]) зри кипрїа҃н. [5]) ѥҀврѣ҃м ѕ҃. [6]) В крех. ег҃з.: ѡ҃пѯ҃стили. [7]) На боцї: гҀ. ѥҀдрѧ҃, іҀ.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:15 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

рыда́нїе и̂ во́плъ къ҃двиза́ете[8]) и̂ причина́ете, сїо́нъ ма҃кѳ цр҃квъ ккили́те, свѣ҃цѳ свѣ҃ти҃ника е̂и̂ ѳугаша́ете, о̂сщіе́нїа е̂и̂ запоу҃стоша́ете, w҃та́ръ съкрѳша́ете, ѱа҃ты҃р смѣра́ете, пѣснь загл҃ша́ете, ра́до҃ст҃ сва҃ѵете, кїѡ́тъ ново́го прем҃кра перекорача́ете, с҃тости и҃змѣна́ете, во҃но҃ст҃ по̀ блга҃тїю[9]) сѳцѳ ѳукора́ете, веле҃ное и҃ма сїо҃нско҃е, о̂бе҃вещава́ете. Ѩ҃ко́ежъ дръзнове́нїе до҃ бо҃а и̂ до людє́, г҃ды҃ сѳмне́н'е ка҃ не допѳщае҃т҃ (бо̀ не розѳмѣю а҃вы҃сте та҃ѯ ѕ̂ вели́кое ѡчада́нїе ѡпа́вши, сѳмнѣ҃е҃ свое҃ ((картка 31) ско҃тски бе҃ча҃чне потоп'та́вши, сра҃це҃ся колѣко́ ҃ве҃ѯ в'спомнѣ҃кши на лег҃комы́сл'ны҃ ѳу҃чи́но҃ѯ[8]) сво̀ не поу҃кали) мѣ҃ти хо́чете, [бо̀ а҃гг҃ко е҃ст҃ ве́дле ѳу҃чи́теле҃ на́ши҃х҃] [4]), не гр҃ѣши́ти, а̂ дїа́во҃ское згр҃ѣши́кши к' затве҃рдѣ҃лости сра҃ца и̂ ѕ̂порѣ҃ тр'вати, а̂ не ка́ати ся҃. а̂ члч҃ко и҃ гр҃ѣши́вши, пока́атисѧ. Пока́йте ся҃ и̂ вы҃ ѡ̃ е̂п҃пи, късплачи́те ся҃ свое́го ѡстѳпле́нїа, възрыда́йте гражан'ства сїо́н҃ского, ѡдале́ѧ ѳужа҃тесѧ, росточи́вши досто́йноую ча҃ст҃ ѡческаго и҃мѣ҃нїа, постыдѣ҃те҃ лиши́вши҃ и҃ѵ҃ѳбы́ча҃ства дх҃о́внаго хлѣ҃ба, и̂ жела́ющіи҃ насыти́ти ся҃ ро́жецъ сви҃ны҃х҃, ра҃ли҃чны҃х҃ по́хотѣ҃ бога҃тствъ свѣ҃та того̀, ѡ Іер҃ли́ма пра́вды въ е̂рихо́нъ ни҃ва҃шїе, и̂ на трїе҃х҃ пѳте҃х҃ ро҃ѵдво́еного и̂ ростро́еного ѳумы́сл, ле҃ѵѣ҃ жи́во повръже́ные[5]), навръне҃ѣте҃с҃. Прїйдѣ҃те҃ѭ къ сїо́нѳ, и̂ ѡбоймѣ҃те е̂го̀, и̂ дадѣ҃те сла҃ѵ҃ в не҃ѭ ме҃шка́ючомѳ бѳ[6]). на горо҃ѵ҃ высо́кѳ в'стоупѣ҃те, сїо́нѳ бл҃говѣ҃стите, в мо́ци го́ло҃с҃ сво̀ по҃несѣ҃те, ѳут҃кша̀те, ѳт҃ѳша̀те (картка 31 об.) лю́дїе мои҃ о̂ф҃кро́вники, г҃ле҃т҃ г҃ъ бъ[7]) мо́в'те в' сра҃ци і҃ер҃ли́мѳ т҃кш'те е̂го̀, я҃ко напо҃ни́лася покоро́ е̂го̀. ѳужаснѣ҃тесѧ и̂ ѳуслабѣ҃`те ѡ ѳу҃мыслѳ своего҃, ѳупїйте ся҃ не вино́мъ, а҃ле дх҃о҃ѭ пока́нїа, в'спомина́ючи, ѭ҃ всѣ҃х҃ мно́зство, кото́рїе кою҃ю҃т҃ на го́рѳ сїѡ́ню, не ѡ҃сто́а҃т҃ся, не замрѳжа́йте҃ѭ҃ о҃чїй сво́и҃х҃, позрѣ҃те а̂ ѡба́ч'те, а̂ о҃стережѣ҃те ся҃ сны҃ сїѡ́н'скїе, я҃ко выда́ете и̂ за неро́змыслъ прода́ете свое҃ досто́анїе, свое҃ дѣ҃ди҃цтво, свою ѡчи́зноу҃, к роу҃ки ты҃е, кото́рїе ѡ҃ ва́шѡ̀ мати́см҃ѣ, о҃ ва́ши҃х҃ вра҃де҃х҃, ѡ҃ ва́шихъ досто́ен'ствих҃, е҃ще за живо́то҃в ва́ши҃х҃ ме҃чѳ҃т҃ жре́вїа, а҃лбо лю́сы. кото́рїе я҃ко м'ши́ца а҃ѵ҃бо сара҃ча̀ е̂ги́пе҃тска, ты҃х҃ кѳ ко́н'цѳ наклоне́ны҃х҃ вѣ҃ко҃в҃, по всѣ҃х҃ нема҃ѯ҃ ча́стехъ свѣ҃та ро҃ѵ҃лет҃кши ся҃, по мно́ги҃х҃ кроле́въ҃стка҃х҃ в' сра҃ца҃х҃ лю҃ски҃х҃ гнѣ҃зда́ свои҃ ш'тоу҃чне ѳукива́ючи, ѡ҃ѵ҃во҃ѯ҃ сво̀ выл҃кга́ю҃т҃, и̂ примножа́ю҃т҃, и̂ вели́кїе кроле́к'ства, и̂ высо́кїе пресла́вные до́мы, я҃к҃ робо҃ство точа́чѝ, и̂ (картка 32) и̂ дѣ҃кр'коу҃ючи ѡ҃ѵ҃вала́ю҃т҃. што̀ не то҃ко҃ на посторо́н'ны҃х҃ кро-

[1]) В крех. еѓз.: во҃ѵдаете. [2]) по҃л҃ блг҃датїю. [3]) высѳпо҃к҃. [4]) Зачеркнених слів в крех. еѓз. недостає. [5]) В крех. еѓз.: поткне҃ные҃. [6]) На боці: і҃сл҃ ѡ҃. [7]) і҃сл҃ ко҃.

Generated on 2015-06-23 18:48 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

лѣв'ства ѩсно и̑ знáчно сѧ ѡказáло. (а҃ з нѣкотóрыхъ моу́сѣно ихъ ѩко ѿсы ѧбо мотылúцѣ прѣ҃ ды́момъ вы́кѹрити) ѩле и̑ в томъ пахствѣ нóво ѧ свѣ́жо ихъ вы́двóр'ные ѧ вылѣтáючїе дх҃ки до такóго коѹ́цѧ бѹ́ховѧ бѣ, котóрыи бы з' сáмымъ небе҃печéн'ствомъ здорóвѧ его́ королéв'ское м҃: побо́ж҃ного и̑ скѧтоблúвэго, и̑ ѿ мнóгихъ лѣ҃т пожадáного пáна нáшего (чогò бы всѧ корóна до сѹ́дного дн҃ѧ ѿжáловати не могла, ѧнн̀ дѧ̀ бе҃ заносúсѧ) мáло не привелú. Нов'стахъже ѿ такóго сн҃оу́ заблѹжéнѧ, навер҃нѣ́тесѧ къ чоу́дномѹ въстокѹ свѣ́та[1]), в'ствпѣ́те въ виногра҃ сїóн'скїй, вселѣ́тесѧ в' мѣ́ста ѧрома҃т, събирáйте бг҃оно́сныхъ крúнъ цвѣ́ты, не мóк'те ѿц҃а мáемо ѧвраáма, ѧнн̀ презор҃ствоу́йте, ѧнн̀ гор҃дѣ́тесѧ, и̑ не пох҃носѣ́те в' гнѣ́вѣ рóга вáшего, на тóе малóе дх҃вное ѹпоминáн'е, не ствпáйте в слѣ́дъ ѻ҃ныхъ котóрые мóвили, коéю ѿбластїю сїѧ творúши, ѩко смѣ́ет҃ нога́ бѹдѹчи, нас҃ ѽчéй, (картка 32 об.) епс҃пов҃ ѹ҃помина́ти, [сúле҃н ест҃ бъ и̑ ѿ кáмене пот҃ство ѧвраáмово зводúти][2]), сúле҃н ест҃ и̑ мáло оу҃мнымн дѣ́т҃ми, велúкихъ, и̑ в добродѣ́телехъ высо́кихъ, сты́хъ ѿц҃ев҃ (котóрыхъ ѧбысте и̑ вы достоупúли) ѹ҃чúти, и̑ невѣ́стам҃ пр҃мрыхъ ѹ҃чúтелїй ѩкóвыхъ тепер҃ мáло, наставлѧ́ти. Йзмѣ́ште такóе лѹкав҃ство спосре҃дѣ себѐ, ѧ не спо҃коу́йте сѧ с тáкимъ зводúтелем҃ хúтрим҃, котóрыи и̑ мръ҃скыхъ бо҃у и̑ людéмъ ѿвоцов҃ и̑ ѹ҃чúн'ковъ (ѽ котóрыхъ е҆слн̀ мы мо́ч҃ати бо҃удем҃, теды зем҃лѧ́ стогнáти и̑ волáти бѹ́дет҃) набро́их҃. с котóрым҃ [неты́ч҃ко ѹ҃частни҃ствовáти, ѧле вéдле пáвла, ѧнн̀ ѩсти подóбает҃. тот҃ в тò вашò ѣ҃дности вам҃ не то́ч҃ко][3]) спо҃ковач҃. ѧле мáло не нача҃ствовач҃ и̑ прех҃водúтелем҃ бы́ч҃. Оувах҃тех҃ дóбролн̀ ест҃ злóто и҃з ржéю мѣшéно, не шкодлúвъ лн̀ ест҃ мар'ципáнъ с трѹ́тúзною припрáвны̀, добрà лн̀ мл҃стын҃ѧ ѿ рѹ́кн̀ граблéнїа; прїéмна лн̀ на ѳфѣ́рѹ кровъ свúнїа, и̑ стéревъ смер҃дя́чїй; гоч҃но лн̀ (картка 33) моу́ры їер҃слúмскїе ѽправовáти, и̑ цр҃ковь под'носúти зорокавéлеву, вéспоч҃ съ навач҃томъ. Не ест҃ бо́ мóвит҃ речъ гóднаа вам҃ и̑ нам҃ боудовáти дом҃ г҃ѹ бо́, чúсты́хъ бо́ чúстые дѣ́кла прч҃стый прїймоу́ет҃[4]). Непристóйнаа ест҃ рет҃, з раслабле́ным҃ ѳ мóцы з' слѣ́пым҃ ѽ свѣ́тѣ з разбóйникомъ ѽ покóю и̑ згóдѣ, з' блоу́дникомъ ѽ чистотѣ, з драпеж҃цею ѽ мл҃стынѣ, з' бев҃стоу́дным҃ ѽ бл҃говѣ́н'ствѣ, з' ѳб'жúр'цею ѽ пóстѣ, с пáнúцею ѽ встремежлúвости роковáти, и̑ рáдити сѧ. Оу҃слы́шъте҃ сны́ сїѡ́нскїе, мáтер҃ свою плачоу́щѹ, и̑ рóждъшѹю вас҃ глю́щѹ, прїйдѣ́те и̑ видúте сны́, поне҃ вдовúца ѽставлéна ѣ҃смъ. въспи-

---

[1]) В крех. еґз.: слн̀ца. [2]) Зачеркнені слова пропущені в крех. еґземпляри. [3]) В крех. еґз. сих слів недостає. [4]) На боцї: те҃ ѕ҃. ѝ ѣ҃зр҃л ѣ҃.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:48 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

тахъ васъ з рáдостю, â погѵбúлахъ васъ съ скóрбïю, Штóжъ терáмáю чинúти з вáми, ѧ вдовúца сúрóтна, тóлько йдѣте сины мои, à простѣте Ѿ гà млсти. ѿблачѧтеся, â ѹзнáйте сѧ, ꙗко їсáвовыми наслѣдúниками стáлисте сѧ, стрáтивши прѣвосхóдства своегó добротѣ, (картка 33 об.) блсвенїа патрїáрха ѹмногó їúлѧ Ѿпáли éстѣ, поздрѣвши насадóвнюю того свѣта красотоу, Прелестúлистеся ѵмомъ й дѣáнїемъ, й погѵбúли пръвоздáннюю блголѣпїа добротѣ, ѿскврънúлисте тѣла своегó шáтѵ, й ѿкалáли по óбразѣ бжїе създан'ное, ѿчрънúлѧ єстè дшéвны свѣт, й ѿкалáли страстными слáстми оу, разодрáли éсте прѣвыю одéждѵ Ѿ ѕиждúтелѧ йстиннюю[1]), сшиваютсѧ вам' кóжаные ризы, й ѿбнажáете сѧ бготкáнныа ѿдéжда, ѿбвиваéте сѧ смокóвны лúствïемъ дѣáнїй, й одѣваéтес пстрúми пóхотми срцъ вáшихъ, прѣпочлú éстè любовéщное й любо стѧжáтѣльное жúтїе, ѹкрасúли éсте телéсного воквáна свѣта того ѿкрáсою, пробáчили éсте блгообразїе въноутр'него члка, ѹдалúли сѧ éстè дхóвнаго едéма, рà'скїа порóды. Й нѣ что сътворѵ чáда моá йсчáдїа моà оскѵдѣста óчи мои слезáми. смѵтис срцè моè. раçсыпáсѧ (картка 34) пó зли слáва моà, хто мнѣ порáдитъ; хто менè потѣшитъ сúве мои; понесѧ й подвишѧ сѧ кели ѹпáкоу моегó, й что вѣчитъ; всѣ приходáчїе й мїнáючїе пѵтемъ, покивáютъ головáми й повúздютъ[2]) гóлосами, ѿтворáютъ ѹстà й зѓрытаютъ звáми, й мóвятъ. Тó лú єст мáти сїóнъ, тó лú єст корóна, слáва, й потѣха всѣ зли, ѿтóжъ мáемо днь котóрогомо óжидáли, й годúнѵ котóрой éсмо прáгнѵли, тепéр тоую одръжáли éсмо [й вúдимо][3]), съ крѵшѣмож éй, потоп'чѣмо, й потребѣмо Ѿ зèмлѧ живоущихъ[4]), óто чстный сúве сїóни одѣáный прѣвымъ злáтомъ, Ѿмѣнили сѧ éсте в нáчин'е глинáное, й в робóтѵ рѵкъ гнчáръскихъ, Ѿто лóвцѣ половúли васъ ꙗко шпáконъ[5]) дáрмо, й ѹморúли в' потóцѣ жúвот мò, й вложúли на мéне кáмень тѧжкїй жáлю. óто рослúла сѧ водá слезмóихъ вы́ш'ше головы моéй, óко моè погрáзло, помркло, й помкнѵло сѧ[6]), й не òтвóритсѧ докóлѧ не въсïметъ свѣт прáвды, прѣкороты мóими, докóлѣ дницà (картка 34 об.) не ѿзаритъ сѧ в' срцѵ моемъ. Прїйдѣтеже сúве въстóчнїй въшéдшемѵ на нбо нбное на въстóки, припадѣте, сѣдѧщемѵ ѡдéснюю óц поклонѣте сѧ, выслѵхаетъ васъ, ѿбрънѣтесѧ до нéго, òбрънетсѧ до васъ, простѣте, й прїймете, тоцѣте, й Ѿкрѵзетъ вамъ двéрь млрдïа, двéрь рáйскїа

---

[1]) В крех. ет. : їстканнюю. [2]) В крех. ет. : посвúствютъ. [3]) Сих слів в крех. ет. недостає. [4]) В крех. ет. : живыхъ. [5]) птшковъ. [6]) помкнѵло сѧ.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:48 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

двéр'ѣ ѳгрáды цр҃квныа. Âбы́сте ѯ҃вошéꙗшин в невѣ́стни҂ нб҃ны̀, в ложни́цꙋ ѳблюбéн'ца цр҃кве х҃вы, в нерꙋкотворéн'ны̀ прибы́то҂, ѳвоцъ животны̀ принáли, и҆ ѿ кѣ́ка з'готовáн'ны҂ дóбръ боя́щи҂ сѧ є҆гѡ̀, насыти́ли сѧ. Што̀ всѐ за ѯ҃знáн'е҃ и҆ покаáнїе҃, â наврѣнéн'е҃ каши҃, и҆ ѿ ѣ҃ послѣ́ꙗнее бл҃овéнїе нáх пе҃ршее, и҆ ѿ людѐ съвúтꙋю прихи́ꙗно҂ст и҆ ласкꙋ, и҆ ѿ свóи҂ ѿвéчо҂ велúкꙋю любо҃, и҆ послꙋшéнъство ѿдрѣ́жите.

Âмѝ. Éсли не ѯ҃знáете сѧ, и҆ не навéр'нете сѧ, гнѣ҂ гн҃ь, помо҂ст ва҃, Âми҃.

„Relacia, y Vważenie...“ друк. в р. 1609.

(картка I ненумерована).

Relacia, y Vważenie
Postępkow niektorych około
Cerkwi Ruskich Wileńskich.
Roku 1608. y 1609. Wilnu wszytkiemu świadomych.

S. Paweł do Ephezow w 4.
Odnowćie się Duchem myśli waszey, y
obleczćie nowego człowieka, ktory według
Boga stworzony iest w sprawiedliwośći
y w świątobliwośći prawdy. Przeto skła-
daiąc kłamstwo, mowćie prawdę każdy
do Bliźniego swego, ¦ abowiem iestesmy
wespoł członkami.

(картка I обор. ненумер.)

S. Jan Złotousty y S. Damascena in
Parallelis Cap: 19.
Potęga prawdy żadney pomocy nie potrze-
buie, niechay woyska będą tych co ią za-
tłumić vśiłuią, nietylko iey nie zgaszą nigdy,
ale iey tym więcey światłośći przydadzą,
śmieie się z tych co na nię szturmuią.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:49 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

S. Iustinus tamże v Damascena.
Swiatłość będąc światłością nie może
być ćiemnością: tak y prawda nasza nigdy
nie pokaże się być fałszem: abowiem prawda
iest, a nad prawdę nic nie iest mocnieyszego,
ktokolwiek mogąc prawdę obwieścić pra-
wdę tłumi, tego prawie Bog petłumi.

(картка 2., значена в долї A. 2).

Przedmowa do Czytelnika.

PIsze Arystoteles, iż pod czas fałsz za rzecz podobną ku wierzeniu y za prawdę (choć na czas krotki) bywa od wielu poczytany. Co niskąd inąd nie pochodźi iedno za sposobnym vdaniem ludźi przewrotnych. A tak to vpatruiąc, biorę sobie za pierwszą przyczynę pisania, y wydania na świat scriptu tego. Obawiaiąc się, aby więc prawda potwarnym y kłamliwym vdaniem zatłumiona nie była: albo raczey, aby fałsz szczery za prawdę v ludźi, obie vszy na każdą powieść skłaniaiących nie był miany. Ku temu oglądaiąc się na tych z ktoremi sprawę mamy, ktorzy chitrość wrodzoną y obłudę swoię, pod czas dźiećinną prostotą pokrywaiąc płaczą, a za co by ich bito nic nie powiadaią: podczas złośći dźikiey naturze przyzwoitey naśladuią, biwszy y płakać nie dadzą. Czego szyroce dowodźić nie trzeba, ponieważ otarło się to iuż nie raz o vszy wszytkich stanow ludźi, y z tego scriptu każdy bacżny łatwie zrozumieć może. Druga przyczyna ktora mię do tego pobudźiła, nie wy- **(картка 2 обор. ненумер.)** powiedźiany żal, y niesłychany w tym państwie despekt pasterza kośćioła Bożego Arcybiskupa naszego od osoby błahey, duchem adwersarzow do tego złego vczynku natchnioney. Czytamy w Historyi S.[1]) o Lewićie onym starego zakonu: ktory oświadczaiąc żal swoy, z śmierći żony swey obelżywie od Gabaonczykow synow Belialowych zamordowaney, iż wszedł do domu swego, a porwawszy miecz trup on na dwanaśćie częśći rozrąbał y rozesłał po wszytkich granicach Izraelskich: na co wszyscy patrzaiąc z rzewliwośći wołali. Iż prawi takowa rzecz nigdy się ieszcze w Izraelu nie sstała. Jesli się tedy godźiło Lewićie onemu śmierć obelżywą żony swey a despekt swoy tak oświadczyć, daleko więcey godźiło się nam ten szkarady vczynek synow prawdźiwie Belialowych iarzmo żwierzchnośći, y przełożeństwa swowolnie z śiebie zdźieraiących do wiadomośći tym pisaniem

[1]) Iudicu 19.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:49 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

wszytkich przywieść, a zatym z Lewitą onym mowić[1]). Iż nigdy tokowa (sic) niecnota, y tak haniebny grzech nie sstał się w tym zacnym Państwie **(картка 3. знач. А 3.)** postanowćież co czynić maćie, zabiegaiąc za to srogiey pomśćie Bożey, przykład sąsiecki swieży przed oczyma maiąc. Poyrzemy iedno na Moskwę a vważaymy przyczynę dla ktoreyby tak wielkie vtrapienie, a pewne y rychłe zniszczenie swoie ponośiła? Niech kto raczy z Platonem *fatali periodo regnorum* iey ten vpadek przyczyta, ia temu dalece nie przeczę: aczkolwiek chrześćiańskiemu człowiekowi przystoyniey z Mędrcem rozumieć y mowić, iż *iusticia eleuat gentem, miseros autem facit peccatum.* Iako y on Afrykanus poganin v Cicerona w te słowa mowi. *Nostris vitiis non casu aliquo Rempublicam verbo retinemus re vero ipsa iam pridem amisimus.* Niech kto chce y niewinney krwie rozlaniu braćiey naszey (ktore się tam od nich nie słusznie *contra ius gentium* sstało) przypisuie, y to nie iest od rzeczy. Lecz ia osobliwie okrutnemu zamordowaniu pasterza kośćioła Bożego Isidora onego błogosławionego Metropolity Kiowskiego przyznać muszę: ktorego oni pokoy Chrystusow y iedność świętą zalecaiącego zamordowali. Abowiem iesli co bar- **(картка 3 обор. ненумер.)** żiey iako nievszanowanie, a pogotowiu niewinne krwie rozlanie, sług Bożych gniew pański do pomsty pobudza, O czym sama wiekuista prawda wyświadcża mowiąc, Kto się (prawi) was dotknie, dotknie się zrżenice oka mego, y dawne przykłady w Historyach kośćielnych, toż potwierdzaią. Co Carogrod za wygnaniem S. Złotoustego, także S. Ignacyusa y inych Patryarchow Constantinopolskich vćierpiał: Więc iesli nie rychła ta pomsta, ale dosyć znaczna y pamiętna z niedośćigłych (żadnym dowćipem stworzonym) sądow Bożych na te czasy nasze zachowana. O czym tak iest napisano: iż Attingit a fine vsque ad finem fortiter, et disponit omnia suauiter. Ale o tym dosyć do rzeczy iuż samey przystępuie. Ty czytelniku łaskawy czytay, a zdrowym rozsądkiem wszytko vważay.

(картка 4 ненумер.).

ROZDZIAŁ I.

Skąd rozruchy vrosły, y za czyim powodem.

PEwny vpadek y zniszczenie w Cerkwi y w ludźiach religiey Graeckiey, y z niskąd inąd po niełasce Bożey nie pochodźi: tylko za wielką ożiębłośćią, ku chwale miłego Boga, ludźi świeckich a osobliwie

---

На боцї: [1]) cap. 20.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:49 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Duchownych: a zaniedbaniem nauk y pisma zakonu Bożego. Co oni sami widząc, do tego się częstokroć brali, lecz iż w rozerwaniu od iedności kościoła Bożego, y zatym w niełasce Bozey ich przedsięwzięćie bywało skutku pożądanego mieć nigdy nie mogło. Teraz lepak za tą iednością świętą niektorzy bogoboyni ludźie, za osobliwym natchnieniem pańskim, a za błogosławieństwem Pastyrzow starszych swoich, vdali się na to aby wzaiem regułę świętego Basilego, według vstaw iego, do kluby przywiedli, y ćwiczenie w naukach młodych ludźi wzbudźili. Mianowićie oćiec Weliamin Rucki, vrodzeniem w domu szlacheckim nauką, pobo- **(картка 4 обор. ненум.)** żnym życiem v wszytkich ludźi zacnych wzięty, na co obrali sobie mieysce w Wilnie Manaster ś. Troyce, gdźie się wiele młodych vczćiwych ludźi do tego świętego towarzystwa Panu Bogu poślubiło. Będąc w tym Manasterze na ten czas od Jego M. oyca Metropolity za Archymędrytę podany nieiaki Samowiło Sienczyło Wilenczyk: o ktorego wychowaniu y zachowaniu niżey się pomieni: Temu ich przedsięwzięćiu pobożnemu, przećiwić się szatan przeklęty począł: y wzbudźił zewnątrz nieprzyiaćioł iedności ś. ktorzy wszytkimi śiłami iawnie y potaiemnie ono zebranie burzyć vśiłowali. Naostatek y wnętrznych nieprzyiaćioł przepuśćił, z tych ludźi z ktorych raczey pomocy spodźiewać się, a niżeli iakiey zdrady obawiać się potrzeba było: To iest wzwysz mianowanego Samoiła Sienczyła Archymędrytę ich własnego, y Bartłomieia Zaskowskiego, protopopę Wilenskiego, ktorzy złośliwą przyiaźń miedzy sobą zawarszy z przyczyn (o ktorych się niżey powie) nietylko to zgromadzenie święte, rosproszyć, ale y ie- **(картка 5 знач. В.)** dność świętą (wypowiedziawszy starszym swoim posłuszeństwo) rozerwać: y cerkwie przećiwnikom do rąk oddać, zdradźiecko vmyślili byli.

Rozdział 2.

Co zacz to byli Sienczyło, y Bártłomiey y co ich do tego przedsięwzięćia pobudźiło.

CO się tknie Samoiła Sienczyła, ten iest rodźic z Wilna, wychowania prostego, y swowolnego, co się samym skutkiem pokazało: Bo zaraz po śmierci oyca swego wszytkę maiętnoskę swoię, ktora częścią puścizny nań była spadła. Na bruku kurćiansko żyiąc, potyrał, y zatym excesow wiele popełniwszy mężoboystwem ręce swoie pomazał, za co w czarne Xięgi był opisany, y przez vrząd mieyski banniowany, tułał się potym to sam to tam, a gdy iuż wzaiem z dobrą sławą oyczyznę vtraćił, vdał się do kłobuka y w manasteru Supraslskim czerncem

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:49 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

został. (**картка 5 обор. ненумер**) Tam nie długo coś przemieszkawszy z Masalskim ktory tam na ten czas był Archimandrytem, czernce buntował przeciwko zwierzchności oyca Metropolita, począł do wypowiedzenia posłuszeństwa y do spisow pobudźił. Lecz czernicy obaczywszy się w tym nieprzystoynym swoim postępku, znowu Jego M. oyca Metropolitę, (grzech swoy wyznawszy) przeprośili, y listy one do ręku oddali. A Sienczyło w rychle potym będąc od J. mości Pana Wileńskiego za iakieś Excesa iako od Patrona tamtego Manastera wygnany, vciekł się do oyca Metropolita, ktorego on za występki swoie żałuiącego iako dobrotliwy pasterz, do łaski swoiey przyiął, przy ktorym mieszkał czas nie mały, niemal przez trzy lata, hoynie łaski iego we wszytkich potrzebach swoich doznawaiąc, y vmiał tak maszkarą skromności y pokory, rospustne nałogi swoie pokrić, iż wszyscy pomniąc na przeszły żywot iego, dźiwną odmianę w nim, za osobliwą łaską Pańską przyznawali. Temi tedy zmyslonemi postępkami swemi tak się był wkradł w (**картка 6 знач. В. 2**) łaskę wszytkich, a osobliwie oyca Metropolity, że go na stan kapłański poświęćił, a potym Archimandrytą Wileńskim vczynił, y wychowaniem przystoynym opatrzył, rozumieiąc że miał w teyże skromności y pokorze na tym przełożeństwie mieszkać. Tam iuż na swobodźie żyiąc, wstecz (lecz z lekka) do onych swoich pirwszych obyczaiow wracać się począł, w skromności, życiu zakonniczemu przyzwoitey, iako w szaćiech, tak y w iedzeniu wykraczaiąc: tak że mu onych dochodow, ktoreby skromnemu życiu czernieckiemu dostarczyć na rok cały mogły, w połroka nic nie zostawało. Iuż mu się też y Jnfuły Assistentia Opacka podobać poczęła, o co się pilnie v Jego mości Oyca Metropolity iako v tego, ktory to we władzy swoiey ma starał, y łatwie dostąpił v tego, ktory się o ozdobę Cerkwie Bożey stara, nie vpatruiąc co nieporządna godności, chćiwość w sercu iego gniezdźiła. Nadto vprośił mu v Jego k. mości Przywiley na Archymadrystwo y dobra do niego należące, z tym iednak dokładem (iako iest w przy- (**картка 6 обор. ненум.**) wileiu napisano) że miał być iemu iako zwierzchnemu Pasterzowi posłuszny, trwaiąc aż do ostatecznego żywota swego w iedności ś. z kościołem Rzymskim. Lecz te wszytkie dobrodźieystwa w iad y w trućiznę sobie obracał (o zdradźie y odstempstwie przemyślaiąc) iako skutek sam pokazał, wziąwszy tego przyczynę y praetext słaby, o ktorym się niżey mowić będźie.

A Bartłomiey Zaskowski, iakowego by był zachowania, sama Relacya Popow Przemyskich na vrzędźie Grodzkim Przemyskim vczyniona, dosyć znacznie wyświadcza, ktoram ia dla wiadomości wszytkich od słowa do słowa, iako się w sobie ma tu położę. Ad Officium & Acta Przemyslen. Castren. Capitanealia Przemyslien personaliter venientes

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:49 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Religiosi & Nobiles Demetrius Sidorski Protopopa, alias Namieśnik Ioannes Nicolinski, Theodor tatomir. Demetrius Burda, Namiesnik Dubienski, Petrus Iuriewski, & Thoma Praesbyteri, atque Ignatius Diacon Vicarij, alias Kryłoszanae Ecclesiae Cathedralis Przemyslien. religionis & ritus Graecorum. Requisisti existentes de quodam Popone Bartholo- **(картка 7 знач. В. 3)** meo seu Varcholomeo, qui praeteritis annis Iaroslauia ob scelera cum quadam foemina perpetrata aufugiens nunc Vilnae grassatur, tale testimonium perhibuerunt. Iż ten Bartłomiey malarczyk, będąc rodźic z Halicza vbogich rodźicow, ktorzy y teraz we Lwowie z zarobku żyią, chował się zaczkiem (Skąd teraz Zaczkowskim abo Saszkowskim nazywa się) przy szkołach Ruskich po rożnych mieśćiech, Potym w Jarosławiu przy Jakowie Srzedźie namiestniku Jarosławskim lat kilka szkołę trzymaiąc zmieszkał y za namową y przywodem tegoż Srzody namiestnika Jarosławskiego, od nieboszczyka sławney pamięći Xiędza Michała Kopysteńskiego, Władyki Przemyskiego bezżennym, poślubiwszy dźiewictwo, popem postawion został. Na vpewnienie wiarę y rękoiemstwo zań tegoż Srzody przyśięgą obudwu potwierdzone. Przy ktorym to Srzedźie w Jarosławiu rok abo kilka zmieszkawszy ten Bartłomiey, popem w dźiewiczym stanie, a potym śiostrę rodzoną tegoż Srzody popa Jarosławskiego pannę, ktora iuż była do Lwowa za mąż **(картка 7 обор. ненум.)** zmowiona, iedno że wespoł z nim przy braćie swym tym to namiestniku Jarosławskim mieszkała zwiodł, że od niego brzemienia dostawszy, y dźiećię straćili, zaczym nie mogąc iuż tam w Jarosławiu z nią mieszkać dłużey, vćiekli oboie do Podtelicza ośm mil od Jarosławia z diocezyey Władyctwa Przemyskiego, y tam v powinnych tey to zwiedźioney kryiomie pokiby ozdrowiała zmieszkawszy, ziechali na Wołyń, a z tamtąd do Wilna, o co nieboszczyk Władyka Przemyski, iako krzywoprzysiężcę y zbrodnika (gdyż bez przyśięgi przezen o zachowaniu dźiewictwa vczynioney) nie zostałby był popem. Abowiem po poświęceniu na kapłaństwo, małżeństwa Kanony kośćielne zabraniaią, tego Bartłomieia popa zbiega wyklął y pomieniony Jakub Srzoda namiestnik Jarosławski rękoymia iego, długo był w nie łasce nieboszczyka władyki o to, także prędko y namiestnistwa Jarosławskiego postradał. A ten Bartłomiey boiąc sie karania ktoreby go było nie minęło wracać się tu y do tego czasu nieśmiał. Qod sic & non aliter **(картка 8 ненумер.)** fieri praenominati recognoscentes sub onere constientiae fideliter, & vere recognouerunt. Act. in Castr. Praemislien. Sabbato post Dominicam exaudi proximo. Anno Dni. 1609. Ten tedy zbrodźień tak szkaradnym vczynkiem, Bogu y ludźiom przemierzłym w tamtych podgorskich kraiach osławiony, zbiegł na Wołyn, y do Jego mośći Oyca Metropolita vdał się, maiąc po sobie wielkie zalecenie od

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:49 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

nieiakiego Hierowskiego na ten czas Archymandryty zaharowskiego, a słysząc o dobrotliwey naturze Jego M. iako się w ludźiach duchownych, pobożnych, trzeźwich, y vczonych kochał, zmyślił sobie takowąsz postać, skąd od niego był do dworu łaskawie przyięty, gdźie przez niemały czas mięszkaiąc nic się takowego po nim nie pokazało, Zatym gdy do Wilna Jego Mość Oćiec Metropolit przyiachał, gdźie Protopopy na ten czas nie było, a widząc dobre ale zmyślione postępki iego y nie maiąc żadney wiadomośći o zbrodniach tamtych iego vpośledźiwszy w tym starszych y zasłużeńszych duchownych, tego człowieka Pa-**(картка 8 обор. ненум.)** nom Burmistrzom y mieszczanom zalećiwszy Protopopą go do łaski swey vczynił, a on zdradźieczką myśl przy onych szkaradych zbrodniach swoich katowni okrutney godnych taiąc dobrowolnie, (vbespieczaiąc Jego M. oyca Metropolitę) takowy dał list na się ręką swą własną pisany. Iż miał przy tey ś. iedności z kośćiołem Rzymskim stateczńie stoiąc, y inych do niey nauką y przykładem swoim wiodąc, być we wszytkim posłusznym Jego mośći Oycu Metropolićie iako Panu y Pastyrzowi swemu, aż do ostatniego żywota swego, w ktorym posłuszeństwie y przychilności do iedności S. iako się ten lis stateczńym być pokazował, sami przećiwnicy wyświadczyć mogą, ale gdy się iuż one zdrodnie iego (o ktorych żadnego mniemania nie rzekąc doskonałey wiadomośći v nas ieszcze nie było) poczęli światu wyiawiać częścią przez pisanie, częścią przez powieść ludzką: a osobliwie przez One Xiąszki Antigraph nazwane, od przećiwnikow wydane, w ktorych Autor iakiś bezimienny palcem prawie wytyka iako tych **(картка 9 знач. С.)** vczynkow iego świadomszy, on też iuż przemysliać o sobie zdradźieczko począł, obawiaiąc się gdy by się to iuż skuteczńie do vszu pasterza doniosło, godnego za to nie odniosł karania, przydał złość do złośći, a przepomniawszy boiaźni B. y ludzkośći dobrodźieia swego nawet y sumnienia własnego odstąpił y zdradźiecko wydał, vdaiąc kłamliwie, Jakoby J. M. oćiec Metropolita miał starożytną Religią, y ceremoniae Grackiego kośćioła wniwecz obracać, prawa y przywilegia ich łamać tym, iż oyca Ruckiego namiestnikiem głownym w tych kraiach postawił, co słusznie vczynić musiał dla wielu przyczyn: a osobliwie, iż mu się iuż nie godźiło mieć przełożonym Duchownym takowego, ktory miedzy vczćiwemi ludźmi meysce był vtraćił. Ci tedy pomienieni ludźie czego się ważyć nie śmieli? ktorych sumnienie tak wielce zawiedźione było, pierwszego to iest Samoiła Sćiżną chćiwośćią nieporządną godności y życia swobodnego: Drugiego zaś to iest Bartłomieia, ćiężkim y szkaradym występkiem.

Generated on 2015-06-23 18:49 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

(картка 9 обор. ненумер.).

Rozdział 3.

Sposob y pretext ktorym do tego przedśięwźięćia przystąpili.

Szło im tylko o to iakimby sposobem do tego przystąpić mogli, Sienczyło Archimandryta vdawać pokątnie począł, przed Pany Burmistrzami, y inemi ludźmi, Jakoby iego mość Oćiec Metropolita przemyśliał o zgubie y zniszczeniu Religiey ich Graeckiey, oyca Ruckiego, ktorego sam w cżernce postrzygał, y z nim przez kilka lat żył: za Laćinnika y Rzymskiego kościoła kapłana vdawał, twierdząc iż to przedśięwźięćie iego było, aby Cyrkiew ś. Troyce Jezuitom podał, y Regułę świętego Bazilego w Jezuicką obrośił, y tym zamysłem mieszkanie w manasterze ś. Troyce zakonnikom murował ktore aby do skutku swego nie przychodźiło fortylami rożnemi przeszkadzał, potym niektorych cżerncow rozmawiać począł.

Młodź ktora się na ten cżas tam na służbę Bożą zgromadzała, rospraszał, a to wstytko (sic) **(картка 10 знач. С. 2.)** tym vmysłem cżynił, żeby ono mieysce, ogołośiwszy, sam tylko według woley swey opanował: a potym przećiwnikom naszym w ręce podał z ktoremi iuż pokątne namowy y vmowy cżynił: ich rady y pomocy zażywał. Na koniec tylko ćiałem w manasterze, a tam duszą przemieszkiwał, cżego gdy się oćiec Rucki dowiedźiał temu złemu wszelakim sposobem zabiegać począł. A J. mość oćiec Metropolit o tm Sienczyla do śiebie przypozwał, a gdy się nie stawił iako Contumacem przećiwko żwierzchnośći od Boga podaney, y iako buntownika w klątwę włożył. A o kłamliwe y wielce Cerkwi Bożey szkodliwe, tych bogoboynych zakonnikow przed ludźmi vdanie paena talionis z vrzędu degradował, lecz publikacyą tak klątwy iako y tey degradacyey, do cżasu pewnego zawieśił, aby się w tym występku swoim upamiętawszy żałował, ale mu to namniey do serca nie weszło, y owszem iako drugi Judasz te wszytkie dobrodźieystwa, y poblażania za nic sobie maiąc, schadzki pokątne z nieprzyiaćielmi stroił, praktyki do rostyr- **(картка 10 обор. ненумер.)** kow y nie znasek s prokuratormi cżynił. Cżego mu Protopopa Zaszkowski dopomagał, y inszych popow do sedicyi, do wypowiedzenia posłuszeństwa praetextem wzwysz pomienionym pobudzał, nie na napominanie posłańca Jego mośći Oyca Metropolity, ani na to że Oćiec Rucki dobrowolnie ono officyalstwo (co go naywięcey bolało) albo namieśnistwo składał, byleby się pokoy y miłość spolna nie targała. Rzućili się tedy do takowych złych sposobow dnia 10. Decembra, schadzkę potaiemną sobie w nocy w domu

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:54 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

iednego mieszczanina Wileńskiego złożyli, y tam się zszedszy z drugiemi popami y świeckimi ludzmi bractwa Wilenskiego nowey cerkwie, postanowili to naprzod wypowiedźieć sollenniter posłuszeństwo Jego mości oycu Metropolićie, potym w sequestr y possesyą swoie Cerkwie y skarby pobrać. Szło im tylko o monaster ś. Troyce gdźie oćiec Rucki z cżerncami mieszkal, skąd nie mogąc go prawnie y słusznie wyrugować, gwałtem wyrzućić takim sposobem postanowili, w Niedźiele to iest 15. Decembra mieli się wszyscy zniść na iutrznią, y tam we- (**картка 11 знач. С. 3)** dług osobliwego zwyczaiu Na sławosłowiie albo ad laudes, mieli Soborem vbrawszy się wyniść, y oyca Ruckiego z sobą zaćiągnąwszy, w pośrzod cerkwie stanąć, ktorego Archymandryta miał porwawszy gwałtem pospolstwu wydać, mowiąc te słowa (ktore herstom za hasło były dane) Wynidź wen haeretyku nie masz tu co cżynić. A tę Coniuracyą swoię stwierdzaiąc szli do Przeniesienia S. Mikoły, tamże na Ewangeligi S. popowie vbrawszy się w stuły poprzyśięgali, a nazaiutrz protestacyą na roczkach Wileńskich, wypowiedaiąc posłuszeństwo Jego M. Oycu Metropolićie vczynili, w ktorą szczyrey potwarzy y fałszu nakładli, a od tego cżasu zmianki według zwyczaiu powinnego o Jego mości Oycu Metropolićie w liturgiey nie cżynieli.

Nowy a Abiron y Hon. a przy nich iako pismo mowi[1]), et alii de filiis Israel ducenti quinquaginta viri proneces Synagogae: et qui tempore Concilii per nomina vocabuntur. O tey ich Coniurcyi, gdy się vrząd grodzki dowiedźiał, posłał do vrzędu mieyskiego, aby takim tumultom (ktoreby stąd wielkie były (**картка 11 обор. ненумер.)** vrosły) zabiegał y cżerncow vpominał aby się iuż mieli na pieczy, y okazyey żadney do tego nie dawali. Vpomniał y Sienczyła, także y Bartłomieia, aby żadnych tumultow nie wszczynali, bo by pewnie sami ich drzewiey przypłaćić gardłem musieli. Vrząd mieyski vpomniony, y maiąc o tym z pewney inquisicyey wiadomość przez całą noc z soboty na Niedzielę z ratusza nie schodźili y kilkom Cechom tamże pogotowiu być roskazali, y tak za łaską Pańską te złośliwe rady ich skutku żadnego nie mieli. A że się bractwo pomienione nowey Cerkwie do tey Coniuracyey przyszyło było, te są pewne znaki kilka dni przed tym niektorzy z przednieyszych ich hordy wezwali do domu swego zakonnika iednego bogoboynego S. Troyce, cheąc go poćiągnąć do swey bałamutni, w ktorym przedśięwźięćiu, gdy się im przez disputacyą nie szancowało, pewnym a rychłym zamieszaniem, y krwie na ostatek rozlaniem grożić mu poczęli, na co ow zakonnik, iako baczny nic nie dbaiąc, y owszem do pokoiu, y zgody S. ich vpominaiąc, od nich **(картка 12 ненумер.)**

[1]) На боцї: Nume. ca 16.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:15 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

odszedł, oni zaś drugiego dnia otez się przez pisanie kuśili, na koniec prośili y vpominali, aby przez one kilka dni z Wilna gdźie precz odiachał, a w manastyrze nie był, skąd każdy baczny rozsądźić może, do czego się te ich traktaty ściągały. Za tym zesłany z ramienia Jego mości oyca Metropolity Sienczyłowi mieszkanie w manasterze wypowiedźiał, y posłuszeństwa iemu oddawać czernicom y czernicom, iako iawnemu zdraycy zakazał. Na co on namniey niedbał, hultajow y ludźi swowolnych z przeszkodą vbogich zakonnikow, celi swoiey nawodźił: y gdźie mogł na dobrey sławie wszędźie ich szczypał y na zdrowie się ich, a osobliwie oyca Ruckiego przegrażał. W tym się Seym przybliżał na ktorj się on z pomocnikami swoimi gotował spisy stroiąc, y kogo mogł za sobą fałszem y zdradliwym vdawaniem poćiągał. Częste Kollekty od pospolitego człowieka pieniężne wyćiągali. Vniuersały do rożnych powiatow sobie y przedśięwźięćiu swemu podobne rospisowali, ktoremi wiele ludźi a zwłaszcza duchownych, pobuntowali.

(картка 12 обор. ненумерована).

Rozdział 4.

Co na Seymie czynili.

TAk się przygotowawszy na Seym iachali, gdźie z przećiwnikami naszymi, to iest, z Bractwem Wileńskim, przećiwko J. mości Oycu Metropolićie wołali iako więc pospolićie zwykli na każdym Seymie, iakoby miał czynić krzywdy następuiąc im na sumnienia, gwałtem do tey iednośći poćiągaiąc, a to wszytko ogulną powieścią nic szczegulnego dowodnie pokazać nie mogąc, biegali do Senatorow, w Poselskiey izbie zawsze ich było pełno poważne obmyślawanie o dobru Rzeczypospolitey swemi plotkami turbuiąc. Przypomnieć y o tym nie wadźi, iż po kilka kroć, Ich mość z Panow Senatorow, także y z koła Poselskiego, pewne osoby po kilka kroć były deputowane, od Pana, aby tego doyrzeli, ktoraby strona słuszność miała, a zatym żeby miedzy nimi Composicyą iaką dla pokoiu pospolitego vczynili. Tam Jego mości Oćiec Metropo-
(картка 13 знач. D.) lita, iasnie dowodźił, iż ta iedność święta z Kościołem Rzymskim, nie teraz, ale dawno powszechnym Soborem zawarta była, y od wszytkiego Ruskiego Duchowieństwa Panow, y Szlachty przyięta. Pokazował przywileia, iako wszytkie wolności y praerogatywy duchowieństwu Ruskiemu za tą iednością świętą, były nadane. Przekładał dowodnie niewinność swoię, w czym go adwersarze nie wstydliwie zawsze pomawiaią. Na ostatek, prosił aby Synod był na to złożony, na

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:54 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ktorymby te wszytkie sprawy Duchowne (według dawnego kościoła Bożego zwyczaiu) pokazane y dowodzone były. Na to oni wszytko słusznie nic nie odpowiedaiąc, na tym nie przestali, Synodu nie chćieli. Y tak dla ich vporu Ich Mość Panowie deputowani, nic nie sprawiwszy odchodźili. Jednak Seymową vchwałą dla pokoiu pospolitego Constitucyą warowano było, aby żadnym sposobem y praetextem oppressyi y przenagabania iedna strona drugiey nie czyniła, ale w pokoiu w Cerkwiach y w dostoieństwach swoich zachowane by- **(картка 13 обор. ненумер.)** ły: pod winą dźieśiąćia tyśięcy złotych, ktoby co na potym przećiw temu vczynił, o co forum na Trybunał, tego dokładaiąc, iż iesliby co ktora strona gwałtem, aboli iakimkolwiek sposobem, od Seymu przeszłego drugiey stronie odięła, tedy o to wolne prawemczynienie przed Trybunałem compositi iudicii (to iest gdźie Ich M. Panowie deputaći Duchowni z świeckimi zaśiadaią) zostawili, y tak z tym do domu odiechali. A przed skończeniem Seymu J. M. Oćiec Metropolit obawiaiąc się, aby za złożeniem słusznym y prawnym Sienczyła, Archimandritia Wilenska z iakim niebespieczeństwem nie wakowała, vprośił v J. K. M. przywiley na to Archimandrystwo Oycu Ruckiemu, ktory zaraz z tamtąd do Wilna odiachał maiąc listy J. K. M. do vrzędu mieyskiego, gdźie J. K. M. roskazować raczy, aby te Cerkwie ktore swowolnie Popi niesłusznie z possesiey Jego M. Oyca Metropolita odięli, przywrocone onemu zaś były.

(картка 14 знач. D. 2).

Rozdział 5.

Co do Wilna z Seymu przyiachawszy czynili.

A Tak gdy Oćiec Rucki z Warszawy ieszcże przed skończeniem Seymu do Wilna przyiachał, y wźiąwszy przez Dworzanina J. K. M. w possesyą Manaster ś. Troyce, listy one J. K. M. na vrzędźie oddał, prosząc aby według roskazania J. K. M. exekucya bez odwłoki była czyniona. Panowie Burmistrzowie roczni Lawice Ruskiey, to iest nieiaki Iwan Tupieka, a Izak Kononowicz, będąc teyże hordy bratszczykami, lekce sobie te listy y roskazanie J. K. M. poważyli, bo ie nie vważnie po stole pomykaiąc, swoie iakieś na pargaminie pisane nad nie przekładali: a zatym respons na nie od dnia do dnia odkładali, praktyki stroili, przed pospolstwem ie czytali, obćiążaiąc na Pana, iż zatym wielkie krzywdy ponośili, y tak lud pospolity, wzruszywszy onego dnia, ktorego **(картка 14 обор. ненумер.)** respons dawać mieli, przyść na

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:54 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ratusz kazali, ktory z wielkim tumultem przyszedł y znieważeniem vrzędu, mieysca J. K. M. Abowiem do iżby Radźieckiey ćisnąć się v drzwi zawiasy wyłamali, y do niey się wdarli, gdźie okrzyk vczyniwszy, cerkwie aby nie były w possesyą Jego mośći oyca Metropolity wydawane, wołali. Et ex procacitate ingenii[1]), ktora iest iako choroba wrodzona motłochu śiła mowili. A Panowie Burmistrzowie o to nic nie dbali, y owszem im w tym pobłażali, nawet śmieli to wyrzec: dał się (prawi) znać Gdansk Krolowi y w Wilnie toż się mu dostać może. Taki to iest duch pokory tey bezecney sekty, we wszem podobny onemu, Donatistow y Circelianow. Prośił oćiec Rucki, aby wzdam te listy były w Xięgi nigrossowane, ale y tego przećiwko słuszności y prawu pospolitemu zabraniali, y Cerkwi odebrać nie chćieli, y owszem o to oyca Ruckiego do prawa nie należniego, to iest Trybunału świeckiego poćiągać śmieli, cżym y sprawiedliwość święta na ktorą przyśięgli, y wierność swoię przeći- **(картка 15 знач. D. 3)** wko dostoyności Pańskiey barzo byli naruszyli, o cżym się niżey mowić będźie. A Sienczyło z drużyną swoią do Wilna po Seymie przyiachawszy, do buntow y sedycyi się zwykłey rzućili, abowiem pozwał y Jego mość oyca Metropolitę, także y oyca Ruckiego do Trybunału głownego świeckiego, przećiwko prawu w Statućie y w Constitucyi opisanemu[2]), iakoby mu mieli manaster ś. Troyce gwałtem odiąć, a zatym mieli popaść w winę, w Constitucyi Seymu niedawno przeszłego opisaną: Interim na iawne znieważenie starszeństwa od Boga y J. K. M. podanego, nic nie dbaiąc na klątwę Pastyrza swego publice, niezwykłą pompą służbę Bożą, y ine Cerkiewne ceremonie śmiał odprawować, to iest, vbrawszy się w koronę Arcybiskupią y z Pastorałem processye stroił, wszytko lekce sobie ważąc, y owszem hardźie pogrozki krwie rożlaniem stroiąc pospolstwo pobudzał, aby senatory swe, ktorzy buntow im pomagać nie chćieli, nie za Rayce, ale za zd(r)ayce swe mieli. O takowym iego swowoleństwie oćiec Metro- **(картка 15 обор. ненум.)** polit J. K. M. oznaymić nie zaniechał, prosząc aby iakimkolwiek sposobem pohamowana była, K. J. M. iako słusznie y prawnie przekonanego y wyklętego bannitią nań z Kancellaryey wydać y publikować roskazał: iakoż była wydana, y publikowana, ale on y na to mało dbał, bowiem gdy termin onych iego pozwow przypadł, stawił się bespiecżnie, iako Legitim(us) actor na poparćie onych przed sądem Trybunalskim koła świeckiego, stanął tamże y oćiec Rucki, z vmocowanym Jego mośći oyca Metropolity, cżyniąc Exceptią od ich sądow, a prosząc aby byli odesłani do koła Duchownego, iako do sądu należnego. Przychodźili też tam Ich mość Xięża Deputaći koła Duchownego, prosząc aby tey sprawy nie

[1]) Tacitus lib. 11. [2]) W Rozdż. 3 art. 32. Const. anno 1609.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

sądząc do ich koła Duchownego, przydawszy z pośrzodku śiebie Colle gow naznaczonych, odesłali. Lecż Ich mość Panowie Trybunalistowie strony powodowey za omylną instancyą nic się nie oglądaiąc, ani na sprawę mere duchowną, ani na osoby duchowne, mimo iasne prawa w Statućie opisane, Constytu- (**картка 16 ненумер**) cyą Seymu blisko przeszłego wyraźnemi słowy warowane: gdźie tam tak stoi, tego dokładaiąc, iż iesliby co ktora strona gwałtem abo iakimkolwiek sposobem od Seymu przeszłego, drugiey stronie odięła, tedy to wolnym prawem czynienie przed Trybunałem Compositi Iudicii, (to iest, gdźie duchowni z świeckimi, a nie tam gdźie rożney religiey ludźie, iako ich mędrkowie te słowa Constytucyi tłumaczą, zaśiadaią) zostawuiemy: Na to mowie wszytko nic nie dbaiąc, przyznawszy v sądu swego forum tę sprawę (stronę obżałowaną in contumatiam wzdawszy) sądźili, dekret taki vczynili. Naprzod Jego mośći oyca Metropolitę z Jurisdictiey duchowney odsądźili tak w podawaniu Cerkwi y sprawowaniu ich, iako y sądzeniu osob duchownych, a przysądźili ią Patryarsze Constantinopolskiemu y osobom świeckim, to iest Burmistrzom ławice Ruskiey: ktorzy też tamże przypozwali byli J. mość oyca Metropolitę, y oyca Ruckiego, iż mimo ius (iakieś ich) patronatus Cerkiew S. Troyce, y Archimandrytią dźierżą. Winę **(картка 16 обор. ненум.)** w Constytucyi Seymu przeszłego opisana, to iest dźieśięć tyśięcy złotych na oycu Metropilićie y oycu Ruckim skazali, więc gdźie o forum szło, Constytucyą na stronę odłożywszy znieważyli, a gdźie o winy, obiema się rękoma chwyćili: Osobliwa sprawiedliwość y vważenie praw pospolitych. A iż też bratszczykowie Wileńscy, (ktorych pospolićie Nalewaykami zową) przez iakieś starosty swoie, pozwali byli oyca Ruckiego do tego sądu, o to, iakoby on będąc Xiędzem religiey Rzymskiey, śmiał sobie beneficium Archimandryty v Jego K. M. vprośić. Sąd Trybunalski to wszytko vznawszy za kapłana kośćioła Rzymskiego Oyca Ruckiego osądził, y z tąd wszędźie w dekrećie swym nie oycem (iako Ruś swoich duchownych pospolićie mianuie) ale Xiędzem go nazywaią: co iż iest iawna potwarz, pięćią całych smysłow (iż tak rzekę) dosyć każdy może. Ale co śmieszniejsza, Sienczyła w tymże dekrećie swoim, gdźie Jego mośći oycu Metropolićie iurisdictiey żadney nie vznawaią, oycem y Archimandrytem na- **(картка 17 знач. Е.)** zywaią, ktory od niego tę dostoyność y vrząd kapłański otrzymał, skąd z tego zdania swego wywikłać się żadną miarą nie mogą. W tym też dekrećie on zawołany przywiley Patryachy Constantinopolskiego pomienionym bratszczykom nadany stwierdzaią, w ktorym iawnie poddaie, Metropolitę, Władyki, y duchowieństwo pod ich iurisdictią świecką, za ktorym przywileiem, sądźić od spraw duchownych odłączać iako nie sposobnych, rozsądkiem swoim ludźie stanu świeckiego.

Generated on 2015-06-23 18:54 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

y obeścia podłego mogą, iakoż się tego nie poiednokroć iuż ważyli. A w tym przywileiu te są własne słowa[1]). Maią też ludźi duchownych y sług Cerkiewnych nieprzystoynie sprawuiących się, vpornych y nieposłusznych przełożeństwu, y o cerkiew Bożą niedbaiących, przez te dźierżawce, y urzędniki Cerkwi Bożych, od Cerkwi odłączać, a inych na to mieysce godnych według Kanonow świętych oycow postanawiać roskazuiem dźierżawcom tego manastera y Cerkwi ś. Troyce mieszczanom miasta Wileńskiego zakonu Graeckiego wzwysz pomie- **(картка 17 обор. ненумер.)** nionym. Tu iuż każdy bacżny cżłowiek zdźiwić się nie pomału muśi, nie tak dalece śmiałośći tych mało vważnych ludźi, ktorzy się o to starszego swego ważyli żądać, iako daleko więcey błahemu rozsądkowi tego Patryarchy, ktorym wielce znieważył stan duchowny, przećiwko iasnym Kanonom Synodow powszechnych, nawet prawu Bożemu, y rozumowi samemu, duchownych poddaiąc ludźiom świeckim, oyce synom, pastyrze owieczkom. W cżym go żaden niewiadomością, albo podstępkiem iakim chytrym (iakowego więc zwykli pospolićie ći ludźie zażywać) wymawiać słusznie nie może, ponieważ takowąż (albo raczey większą) śmiałośćią ważył się w Moskwie będąc vrząd swoy Patryarszy za małą summę pieniędzy z śiebie złożywszy, iurisdictią stolicę Constantinopolskiey wieczną czasy w tym tam kraiu zostawić: Skąd teraz Patryarcha się tytułuie ten, co przed tym był tylko Metropolitą, y iuż od tego cżasu do Constantinopola w prawach duchownych nie iezdcżą. Abowiem wiedźiała to dobrze **(картка 18 знач. E. 2.)** Moskwa, iakowe niebiespieczeństwa żwierzchność ta, tyranowi nie nasyconemu Państwy Chrześćiańskimi, podległa zaćiągała: y dla tego o to się pilnie zawsze wszelakim sposobem starała, aby kiedykolwiek od niey wolna była. Lecż naszy w wolnośćiach swoich, w ktorych opływaią, tak są zaślepieni, że tey niewoley widźieć nie chcą, y tego prawem warować chcą, co iest przećiwne prawu pospolitemu. Dla tey tedy przyczyny, osobliwie starszy duchowni naszy, widząc iako się z nimi ći Patryarchowie obchodźili, właśnie iakoby iaką kupią niemą tarżeli, radźi nie radźi przemyślawać o sobie muśieli, aby przy zbawieniu dusznym, wolnośći duchowney: ktorą im prawo Bożе, Kanony oycow śś. y prawo pospolite warowało, ochronili, y tam się vćiekli, gdźie oni oycowie ś. y Patryarchowie w vćiskach swoich apellować zwykli[2]) y pewnego ratunku

[1]) На боцї: An. 1587. Jul. 23. [2]) На боцї: Paweł Co(n)stanti. Atha. Alexan. Patryarcha, o cżym Historikowie Greccy Sozonomeus lib. 3. cap. 8. Socrates lib. 15 cap. 11. Theod. y Ammianus. S. Złotousty Co(n)stantino. Theophil. Alexand. o cżym Theodoretus lib. 4 cap. 6. S. Ignatius Patriarcha Constant. o cżym Nicefas Paphlagenus & c.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:15 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

doznawali, to iest do stolice Piotra ś. y namiestnikow iego, y gdźie im Kanony ś. drogę vkazowały, za to tedy teraz tak wielkie y cżęste prześladowania ćierpią, alete- (**картка 18 обор. ненумер.**) raz o tym dosyć. Wracaiąc się do przedśięwźięćia swego. Gdy ten sąd Panowie deputaći koła świeckiego temere odprawowali, w tym też Ich mość X. deputaći niechcąc iakiego preiudicium vczynić w tey sprawie sądowi swemu, zaśiadszy sami na mieyscu zwykłym według sposobu w prawie opisanego, tę też sprawę sądźili, y według sprawiedliwośći ś. wyrokiem swoim Cerkwie y manastyr ś. Troyce Jego mośći oycu Metropolićie y oycu Ruckiemu iako Archimandryćie, od niego tam postanowionemu przysądźili. Sienczyła za banita osądźili: z win w Constitucyi opisaney oyca Metropolitę y oyca Ruckiego wyzwolili, na koniec na declaracyą tego wszytkiego do sądu J. K. Mośći odesłali. Za tym dekretem sądu duchownego trybunalskiego mandatami Jego K. mośći tamtę stronę o zły przewod prawa iako v sądu nienależnego J. mość oćiec Metropolit pozwał, ku temu też y Bartłomieia Protopopę, iż gwałtownie a zdradźiecko z posesyey Jego mośći oyca metropolity Pana y pasterza swego z drugimi swo- (**картка 19 знач. Е. 3)** wolnemi popy, wszytkie Cerkwie w mieśćie Wileńskim będące odiąć vśiłował. Obchodźiło też to słusznie J. K. mość, iż takowe dekreta z vrażą dostoyności iego Pańskiey y z vbliżeniem sprawiedliwośći S. wychodźiły, skąd J. K. M. za prośbą Jego mośći oyca Metropolity, wydać z Cancellaryey listy roskazać raczył do vrzędu, aby ża (sic) takimi dekrety execucya żadna sie nie działa.

Rozdział 6.

Co się za przyiachaniem szczęśliwym do Wilna J. K. M. dźiało?

A Gdy termin za szczęśliwym przyiachaniem J. K. mośći do Wilna tych mandatow przypadł, sąd Assesorski (nad ktorym było wiele z Ich M. Panow Senatorow) weyrzawszy w prawa, y w przywileia od przodkow J. K. mośći Metropolitom dawno nadane, y od niego samego confirmowane, y w słuszność sprawy samey. Cerkwie wszytkie y popy oycu Metropoli- (**картка 19 обор. ненум.**) ćie, iako pasterzowi własnemu przysądźili, w ktorego iurisdictiey, aż do tego cżasu in quieta possesione byli: A potym w kilka niedźiel przypadł termin za mandaty J. K. m. v tegoż sądu Assesorskiego, tamtey stronie o zły przewod prawa v Trybunału koła świeckiego, ktore iż było miedzy personami duchownemi z oboiey strony, y o rzecż duchowną, naostatek iż on dekret tykał iurisdictiey y dostoyności Pańskiey, ku temu iż znosił Constitucyą wszytkiey Rzeczypospolitey vchwałą postanowioną, tedy go iako niesłuszny, y nie według prawa pospolitego vczyniony, sąd Assesorski

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:54 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

skasował, y annihilował. Na Sienczyła banicyą wydaną confirmował, y winę dźieśięć tyśięcy na pewnych osobach w Constytucyi z tey miary, opisaną skazał: tamże też y inych o bunty mandatami J. K. mośći od oyca Metropolity przypozwanych według prawa dekretował, mianowićie Protopopę Nowogrodzkiego, ktory także za poduszczeniem tych zdradźiec, y buntownikow Wileńskich wypowiedźiawszy posłuszeństwo Jego mo- **(картка 20 ненумер.)** śći oycu metropolićie, nie zdawszy skarbow ktore miał w ręku swoich, vćiekł do inszey Cerkwie, gdźie z nieiakim Pawłem Czerncem biegunem, y zbrodnikiem wierutnym schadzki stroili, lud pospolity y szlachtę kłamliwym vdaniem swoim przećiwko J. m. Oycu metropolićie buntowali, listy vniwersałowe rospisali, y iako mogąc do sedycyi wzruszali. Bolało to barzo (ale nie słusznie) PP. Trybunalistow, że ich dekreta skasowane były y słali z tym do J. K. mośći, na co takowy respons odnośili. Iż się w sprawy sądowi swemu nie należące temere wdawali, tedy raczey sami przez się dekreta swoie w znieważenie, y skasowanie przywodźili: a J. K. mość będąc naywyższym strożem praw, y wolnośći: niechcąc aby za szczęśliwym Panowaniem iego krzywdę, y bezprawie iakie kto ćierpiał, te dekreta przez się nie ważne, przez sąd Assesorski millitatis deklarował, y na potym iesli by się takowych dekretow ferować ważyli takowegoż też onych vważenia spodźiewali się. Podobieństwo tego daiąc, gdyby Trybunał dekretem **(картка 20 обор. ненумер.)** swoim szlachćica cźći odsądźił, a zaż by to tym samym takowy dekret ostać się mogł, że iest w trybunale ferowany? nihil minus. Daleko mniey ostać się mogą, gdy duchownych degraduią, Biskupow iurisdictiey odsądzaią, (iako się, oni ważyli) cźego y sam pomazaniec Boży w ręku swoich nie ma: pogotowiu Sąd Trybunalski, tego się y tykać nie może, ktory personę iego na sobie nośi. W tym J. K. mość chcąc wiedźieć o przyczynach y autorach onych tumultow ktore się pod cźas przynieśienia listow iego na ratuszu od pospolstwa sstały, także y po insze cźasy. Zesłać raczył Jego mośći Pana Bohdana Chrebtowicza Referendarża y Jego mośći Pana Sękowskiego dworzanina y Sekretarza swego na ratusz, aby tam przełożywszy przed wszytkim vrzędem niektore punkta, ktore były niemałą przyczyną do sedycyi, zlećili im to, aby się pilnie dowiadowali o autorach, a potym y J. K. m. o wszytkim oznaymili, co oni z pilnośćią vczynili, auctores praecipuos tych rozruchow między sobą dwuch należli, Iwana Tupiekę, **(картка 21 знач. F.)** a Izaka Kononowicza Raycow roczných ławice Ruskiey, insze rzeczy ktorych doszli w skrutyniey swoiey in rotulo occluso. J. K. m. odesłali, skąd ći pomienieni Burmistrzowie mandatem przed J. K. m. przez Instigatora byli pozwani, in crimine lesae Maiestatis, A punkta na ktore się powinni byli sprawić, te im były podane, ktore

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:54 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ia tu położę, aby każdy obaczyć mogł, iż nie dla religiey (iako oni swoie zbrodnie pokrywaiąc śmieią vdawać) ale dla tych przyczyn, ktore swą wolą y rebellią pachną.

Punkt 1. Seditiones tumultus, rebelliones & illiciata conuenticula czynili.

2. Dekreta, priuilegia Mandata J. K. M, iedne znieważali, a drugie supprimowali.

3. Do Trybunału na znieśienie zwierzchnośći J. K. m. et Priuilegiorum tum & decretorum actiones mouerunt & cassationes eorum obtinuerunt.

4. Fide fragos excommunicatos, & bannitos fouent, ac protegunt.

5. Literas S. R. M. actis ciuilibus Public: ingrossari non premiserunt, Magistratumque ciuilem tunc temporis dishonorarunt **(картка 21 обор. ненум.)**.

6. Daninom y listom K. J. m. przyganili.

7. Mandaty Krola J. m. po roznych niezwykłych mieyscach, z Ratusza one wźiąwszy do wykładu tumultuantibus donośili.

8. Gdańsk K. J. m. exprobrowali, a zatym Wilnem grożili. Ktore wszytkie y inne excessy szerzey na roku declarowane y proponowane były. A mianowićie, iż nieiakiego Poroszka, z tamtego bractwa Wileńskiego buntownika wysłali na granice Moskiewskie, vskarżaiąc się y kłamliwie vdaiąc, iakoby J. K. m. miał następować gwałtem na sumnienia y religią ich. Po tych dowodach od Instigatora wnieśionych, w taiemney radźie czytany był on rotuł zamkniony Burmistrzow Wileńskich przed J. K. m. Z tych wszytkich dowodow y skrutiniey reos perduellionis & Criminis lesae Maiestatis J. K. m. onych dwuch pomienionych Burmistrzow sprawiedliwym wyrokiem swoim, osądźić raczył: za co aczkolwiek zasłużyli aby byli na gardle karani, wszakoż J. K. m. z dobrotliwey a miłośierney natury swoiey darować ich tym raczył, z urzędu tylko ktory na **(картка 22 знач. F. II.)** sobie po ten czas niegodnie nośili, degradował et inhabiles na potym do wszytkich inych miesckich vrzędow vczynił, y od wolnośći miesckiey odsądził. Kosztem własnym coby było lub do ozdoby, lubo do obrony miasta tedo (sic) Wileńskiego, budować roskazał. Naostatek, iż nie byli przyczyną inych tumultow y zdrady, przyśięgą odwieść się mieli.

Generated on 2015-06-23 18:54 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Rozdział 7.

O rekuperowaniu Cerkwi swowolnie przez popy odstępne od J. M. Oyca Metropolity odiętych, y co się w tym stało.

ZOstawało tylko, aby te Cerkwie iako własne y sprawiedliwym sądem J. K. m. przysądzone J. m. oycu metropolitowi były do possesiey pierwszey z rąk tych zdradźiec przywrocone. Przeto J. K. m. zesłać raczył Pana Sękowskiego Sekretarza y dworzanina swego, ktory wprzod Cerkiew Soborną, to iest Cathedralną ś. Przeczystey, z **(картка 22 обор. ненумер.)** dworem gdźie zawsze Metropolitowie mieszkali, w sequestr Jego K. m. wźiąwszy, w kilka dni potym iego mośći oycu Metropolićie oddał. Inszych cerkwi odbieranie na inszy czas odłożywszy, dla pewnych przyczyn, a osobliwie dla tego, że snadź on Bartłomiey bywszy Protopopa na to się vsadźił aby iaki tumult przy odbieraniu Cerkwie Przenieśienia ś. Mikołaia, gdźie y sam do tego czasu mieszkał, y skarby cerkiewne chowane były, wszczął: na co się był dobrze przygotował, drzwi zewsząd zatarasowawszy, na pewnych mieyscach prochy (iako się niżey powie) podsadźił y tak hardźie ten bezecny człowiek przy tey Cerkwi ostać myślił, że też onego cudownego obrazu Panny naświętszey (ktory tam na ten czas w skarbie schowany był) wydać Panom Burmistrzom nie dopuśćił aby go Jego Kro. mość z Krolową iey mością y ż Krolewicem v świętey Troyce (gdźie był y dla przysłuchania się nabożeństwu Ruskiemu, a osobliwie dla niego przyiachać raczył) widźieć mogł. Przy tey Cerkwi ś. Przeczystey zastano dwuch **(картка 23 знач. F III.)** popow, Grodźieńskiego y Trockiego, a trzećiego Dyakona, ktory był niedawno od iego mośći oyca Metropolity na ten stan poświęcony, tych tedy iako sprzećiwiaiących się vrzędowi, na ten czas tamże zatrzymano było. A gdy ta Cerkiew ś: Przeczystey iego mośći oycu Metropolićie oddana była, onych też popow y Dyakonika, nie tak dalece dla swowolnego nieposłuszeństwa ich, iako więcey dla nieiakichśi znacznych excessow osadźić vczćiwie do rosprawy duchowney roskazał. Bowiem mianowićie Protopopa Grodźieński był przylicznym szkodcą skarbow cerkwie Grodźieńskiey, za co był wyklęty, a potym y słownie degrarowany, ktorzy gdy się vćiekli z prośbą do iego mośći oyca Metropolity, aby im łaskawie te ich excessa iako od inych zawiedźionym, mianowićie od Protopopy Wileńskiego przebaczyć raczył. Oćiec Metropolit skłonnieyszy do miłośierdźia a niżeli pomsty, słowy oycowskiemi niestateczność ich strofowawszy, to coby im potym v sądu iego zadane było na czas inszy odłożył, y ich wolno wypuśćić **(картка 23 обор. ненумер.)** roskazał, oni dobrowolnie wyznawszy występek swoy posłu-

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:54 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

szeństwo powinne poprzyśięgli, ale obłudnym (iako zwykli) sercem. Bowiem skoro iedno z manastyra ś. Troyce zeszli, natychmiast tam gdźie iest prawie stek wszytkich nieposłusznych y swowolnikow, ktorych stąd słusznie Nalewaykami zowią, vćiekli. Potym dnia 9. Augusta znowu Je. K. M. zesłać raczył tegoż dworzanina swego, ktory insze cerkwie w sequestr swoy wziąwszy dnia 11. Aug. Jego mośći oycu Metropolićie w pierwszą possesią oddał, skarby wszytkie panom Burmistrzom rewidować y zreiestrować roskazał, ktore na ten czas w Cerkwi przenieśienia ś. Mikołaia do czasu słusznego zchowane były. Tegoż dnia iego mość oćiec Metropolit chcąc widźieć y vczćić obraz Panny naświętszey, y insze rzeczy iesli w swey całośći zostały, szedł do tey cerkwie popołudniu, y tam wszytkiemu się z pilnośćią przypatruiąc, pod ołtarzem ktory iest w przedźiele z przychodu po lewey ręce, znaleźiono baryłkę pełnę prochu ruczńicznego ten co tam miał czynić? Sam **(картка 24 ненумер.)** by tylko ten zbrodźien vmiał dobrze powiedźieć ktory go tam vmyślnie podsadźił. Otoli strzegł Pan Bog, iż iako w inszych niezbożnych zamysłach swoich skutku przedśięwźiętego nie dochodzą, tak też y w tym dość nie mogli, wszędźie się ich złość y vpor przemierzły na świat wynurza. Jakoż tym barźiey iuz dostateczńiey się wynurzył potomnym czasom, na brzydkie podźiwienie a na ich wieczne pohańbienie. Wołali, skarżyli się że się im krzywda od nas dźieie, ale tego nigdy prawdą dowieść nie mogli, grozili krwie rozlaniem (vpewniaiąc żeby ten ręce swoie poświęćił ktoby Metropolitę zabił) tego iuż dokazali, abowiem rzućili się śmiałością przeklętą na osobę zacną Kapłana Bożego Arcybiskupa y pasterza swego, ieśli nie ręką własną, ale od nich naprawioną, śmiem rzec przenaiętą. Bo tegoż dnia gdy iego mość oćiec Metropolit do domu się swego od iego mośći X. Biskupa Wileńskiego wracał, w rynku przed samym Ratuszem, pod bytność J. K. m. w Wilnie śrzod białego dnia, hayduk ieden maiąc iuż **(картка 24 обор. ненумер.)** dobytą a dobrze zaostrzoną szablę pod delią, skradszy się ćiął na J. m. oyca metropolitę w szyię mu zdrayca godząc. Lecz przeyźrzenie Pańskie osobliwe było, y cudowne, bo przećiąwszy kilko kolec w łańcuchu y kołnierz v sutanny kitayczaney, y v koszule, szyie namniey nie obraźiła tylko śiność na piądź długą krwią nabiegłą od vderzenia zostawila, tamże za iednym podobno albo za drugim ćięćiem, v ręki lewey dwa palca człowiek niezbożny odćiął, a drugie dwa ochromił szkodliwie, oprocz wielkiego palca, ten cały został. Tego okrutnego zboycę gdy zaraz poymano y pytano ieśliby się tego z swey własney woley czyli z naprawy dopuśćił: przyznał że z naprawy, ale tego potym powiedźieć niechćiał, gdy go mistrz pod ratuszem pytał, snadź iż był dobrze na to przygotowany, aby choć do naćięszszych mąk przyszło.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:54 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

tego nie powiadał. Wszakoż że był naprawiony, z tych okoliczności każdy baczny człowiek doiść łatwie może. Abowiem kilka dni przedtym po nabożeństwie swoim niezbożnym w cerkwi Nalewaykowskiey **(картка 25 знач. G.)** (o czym Pan iego, przy ktorym na ten czas był wyświadczał) iako phanaticus, to tam, to sam tułał się: znać że mu nabożeństwo ono wielką chęć do tey piekielney roboty wzbudziło. Czego y po inych znacznie dochodzimy, ktorzy iedno kolwiek v nich podobnego nabożeństwa zażyli, iż właśnie iako niegdy oni od Katylinowego Sakramentu odchodzą. Druga, że ten złoczyńca (iako tenże Pan iego wyświadczał) gdy do Wilna przyiachał ledwie kilka szelągow miał przy sobie, a potym znaleziono przy nim czerwonych złotych czternaśćie, a monetą kilkanaśćie złotych, skądże mu proszę takie dostatki przypadły? mam za to, że z oney iałmużny ktora mu się dla dosyć tego vczynienia od nich dostała. Skąd mu wżdam ta zła wola przeciw oycu Metropolićie, ktorego przed tym mało co znał y widał przyszła: albo takowa śmiałość niesłychana chłopu nikczemnemu do obelżenia tak wielkiey osoby przypadła? Dla czego ći dobrzy ludźie, skoro po tym złym vczynku z Cerkwie swey wszytko chowali y indźiey przenośili? po- **(картка 25 обор. ненумер.)** spolićie mowią, a dobrze iuristowie, iż fuga facit reum. a naszy, na złodźieiu czapka gore. Naostatek, skąd owa chluba ich pochodźi, że tego iawnego zbrodnia y łotra za męczennika y Angioła Bożego maią, y vdaią, iż dźiwy iakieś (ktore pewnie ten co go na to złe z nimi poduśćił, sprawował) w Cerkwi swey (takim męczenikom przystoyny) widźieli, w ktorey gdy go kat sprawował, modły zań czynili? Do czego się owe pogrożki y odpowiedźi od nich vczynione, mianowićie przez onego Pawelka Czernca albo raczey wierutnego zbrodnia śćiągaią? żeby się nadto czego ieszcze więtszego y gorszego na się iego mość oćiec Metropolit spodźiewał, ieśliby się do ich przeklętey Scizmy nie wrośił? Niech się iedno tedy tkną sumnienia swego, y pomnią na to, iż nic niemasz na świećie tak skrytego, co by się potym na iawią wynurzyć nie miało. A zatym niech wiedzą, isz to co oni z światem obelżeniem nazywaią, tey zacney osobie Arcybiskupowi wielkiemu, Pasterzowi Kośćioła Bożego czuynemu, ozdobą **(картка 26 ненумер.)** wieczną y kleynotem niepośledniejszym w domu cney familiey iego zostanie, y niezwiędłą w niebie koronę prawda święta (dla ktorey to wszytko ponośi) zgotuie.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:15 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Рукопись Мелетия Смотрицького з р. 1609.

DEMONSTRATIO 1-a:

Quicunque per media, uel opera Diaboli, (qualia Sunt, Rixae, Contentiones, Seditiones, bella, uiolentia, ambitio, tyrannis, Sacrilegium, et aliae turpes ac Diabolicae Circumuentiones), officium pastorale assequitur, is proprie non a Deo, uerum ab eius hoste Diabolo habet suam Missionem. At PP: R: talibus Mediis officium Suum assequitur. Ergo PP: non a Deo Sed propriè ab eius inimico habet Suam missionem.

Propositio Probarum: 1-o ex S: Scriptura:

Vos facitis opera Patris uestri: Vos ex Patre Diabolo estis: et desideria patris uestri uultis facere, ille homicida erat ab initio, et in ueritate non stetit: quia non est ueritas in eo. Cum loquitur mendacium ex propriis loquitur, quia mendax est et Pater eius[1]).

Qui facit peccatum ex Diabolo est[2]).

Probarum 2-o: Decreto PP:

In Nomine Domini nostri Iesu Christi et Saluatoris — Praepositis sanctis Euangeliis uenerabilis Pontifex (Nicolaus PP:) decernens ait[3]). Si quis per Seditionem uel praesumptionem, aut quolibet ingenio, (ut pote pecuniâ uel gratiâ humana, aut populari seu militari tumultu)[4]) electus aut exordinatus seu inthronicatus fuerit, auctoritate diuina et

---

На боцї: [1]) Ioann, c. 8-o. [2]) 1-a: Ioann, 3-io. [3]) Nicolaus PP: ut habet Gratianus distin: 23-ia: Canone, In Nomine Domini: [4]) Vt habet Platina in uita Nicolai, 2.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:54 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

SS: Apostolorum Petri et Pauli perpetuò anathemate cum suis authoribus et fautoribus et Sequacibus, à liminibus Sanctae Dei Ecclesiae Separatus abiiciatur, Sicut Antichristus[1]) et inuasor et destructor totius Christianitatis: (non Apostolicus, Sed Apostaticus habeatur) nec aliqua Super hoc ei audientia reseruetur. Sed ab omni **(картка I обор.)** Ecclesiastico gradu in quocunque fuerat prius, Sine retractatione deponatur. Cui quis adhaeserit, uel qualemcunque tanquam Pontifici reuerentiam exhibuerit, aut in aliquo eum defendere praesumpserit, pari Sententia Sit mancipatus. In hâc uita et in futura furorem Sentiet Dei, et cum impiis qui non resurgent in iudicio reputetur. — Obseruatores autem huius nostri Decreti, Omnipotentis Gratia protegat.

Probarum assumptio: 1-o:

Pierwszym Srzodkiem ktory Się Zowie Contentio, abo Swar czartowskim sługam należącym, wszedł na Papiezstwo Bonifacius 3-i, napierwey: O czym w te słowa Historia Swiadczy.

Bonifacius 3-ius,, magna Contentione obtinuit, ut Sedes Romana Caput Ecclesiarum diceretur: quem locum Ecclesia Constantinopolitana Sibi uendicare Conabatur[2]). Id quidem Bonifacius 3-ius, à Phoca Imperatore obtinuit, magna tamen Contentione. Pontificis suasione hoc factum est, ut omnis orbis Ecclesiae Pontifici Romano obedirent, qui retroactis temporibus non ad unguem Seruabatur maxime à Graecis[3]). Et usque ad tempora Phocae Principatum Vrbis Romanae in Imperatoris potestate fuisse, ut caetera omittam, certissimum argumentum est, quod Bonifacius 4-us, Cupiens eo loco, quo Pantheonis templum uiSebatur delubrum in honorem intemeratae Virginis extruere, necesse ei fuerit facultatem aedificandi à Phoca, Imperatore Obtinere: adeo Pontifex (urbis non tam Dominus, quam inquilinus) omni ditione carebat, ut **(картка 2)** ne sacellum quidem unum Sine Imperatoris iussu aedificare potuerit[4]).

Patrz Co zacz był ten Phocas:

Phocas occiso Mauritio eiusque Filiis Romanorum Imperium inuadens, per octo annorum curricula principatum obtinuit: Hic rogante Papa Bonifacio statuit Sedem Romanae Ecclesiae caput esse omnium Ecclesiarum[5]).

На вопї: [1]) uide, Quis Antichrist: [2]) Platina in Bonifacii 3-ii uita. Cuspianus: Polidorus Vergilius. [3]) Nauclerus uolum, 2-o: Generat: 21-a: et Aymonius Monachus lib, 4-o: cap, 4-o. [4]) Hieronymus Balbus, libro de Coronat: ad Carolum 5-um. [5]) Paulus Diaconus de Gestis Longobardorum, cap. 37-o.

Generated on 2015-06-23 18:54 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

P r o b a r u m II-o.

Drugy srzodek, Gwałt:

o którym Bellaminus iegoż Wierne mancipium w te słowa przed wszytkim światem wysznawa.

Non ignoratis quas Tragoedias in Ecclesia Imperatores[1]) extitarunt (sic!) et quasi haec parua fuissent, addidit Satan Romanos Pontifices contra Pontifices commouere.

Gwałtem Urzędu dostali Ci, o których Historia tak pisze:

Christophorus 1-us Pontificiae dignitatis cupiditate ardens, Leonem postea 5-um dictum, cui familiaris fuerat, cepit[2]): Quod quidem sine magna Seditione et multorum interitu fieri non potuit. Eoque in uincula coniecto, vi et Armis[3]), imo et Meretricum ope pontificatum sibi rapuit[4]). Ubi Leo paulo post animi maerore extinctus est, uidens nimirum a suo domestico, quem omnis generis officiis et dignitatibus ornârat[5]), et ut lupum domi aluerat, eam sibi referri gratiam[6]).

Lecz sprawiedliwość Boża w pomśćie nieomieszkała przeciw Przeciwnikowemu temu Posłańcowi, iak Historia o tym pisze **(обор. (карт-ки 2-oї).**

Christophorus malis artibus pontificatum adeptus, male amisit. Septimo nam mense dignitate ac merito quidem eiectus, a Sergio (3: dicto), captus in uinculaque coniectus[7]); ubi misere uitam finire coactus est[8]).

Cóż ieszcze więcey Z Vczynkow Mistrza
Swe(g)o Diabła ten Sergius Posłaniec iego Czyni?

Sergius[9]) Christophorum arctiore custodia reuinctum, Formosi (Papae) acta ita improbauit, ut denuo ad sacros ordines eos admittere necesse fuerit, quos Formosus antea sacerdotali ordine dignos censuerat. Neque hanc quidem ignominiam Mortuo intulisse contentus, eius cadauer e Sepulcro tractum capitali supplicio, acSi uiueret, affecit, Corpusque ipsum in Tyberim proiecit tanquam Sepultura et honore humano indignum.

На боцї: [1]) in Praefatione Controuersiae de Rom: Pontifice. (Є се натяк на твір Беллярміна: Disputationes de controuersiis fidei Christianae T. I, де місто imperatores... читаємо Henricus IV. Henricus V. Otto IV. Fridericus II. aliique nonnulli diuersis temporibus excitarint. (Гляди видане з р. 1600. Coloniae Agrippinae. Praefatio p. 499. [2]) Sigibertus: et Trithemius. [3]) Platina et Panuinius. [4]) Baleus. [5]) Nauclerus. [6]) Platina. [7]) Platina in uita Christophori 1-i: et Sergii 3-ii. [8]) Thritemius, et Ranulphus. [9]) Plat: in Sergio 3-io.

Generated on 2015-06-23 18:54 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Temu czartowskiemu uczynkowi dziwuiącz
Się, Historik do czytelnika mówi,

Sergius[1]) Formosi factionem persequebatur, quod antea ei impedimento fuerat, quominus pontificatum Consequeretur. Vide quaeso, quantum isti (Papae) degenerauerint a Maioribus suis! Illi nam utpote uiri Sanctissimi dignitatem, ultro oblatam Contemnebant, orationi et doctrinae Christianae uacantes: Hi uero largitione et ambitione pontificatum quaerentes et adepti, posthabito diuino cultu, inimicitias non Secus ac Seuissimi Tyranni[2]) inter SeSe exercebant, Suas uoluptates postea Securius expleturi, cùm nullibi extarent, qui eorum uitia Coercerent.

Stądże do tego przychodziło, yż Merchy iawne publica scorta, były **(картка 3)** im powodem radą swą y pomocą do tych gwałtow, przez ktore miłego Pana Swego Urzędu dostępowali, o czym Historia mówi.

Theodora[3]) nobile eius temporis Romae scortum in turpem libidinem non tantum blanditiis allexit (Ioannem 11-um, postea dictum[4]), sed et impulit. — Eiusdem Theodorae amasiae impulsu, priori Ecclesia (scilicet Bononiensi Episcopatu) Rauennatènsem ambit, eamque impetrat. Paulò post Romanus Pontifex defunctus est. Theodora igitur, quo Saepius eius frueretur Concubitu Suam eum Ecclesiam deserere Romanumque appetere, imò inuadere coegit, ac res ex uotis utrique Successit.

Iednak iak nabył, tak pozbył tego urzędu: W te abowiem słowa o tym Historia mowi[5]).

Guido Tusciae Comes — Marosiae instinctu (meretricis famosae) suum ex Sergio Papa filium (scilicet Ioannem postea 12-um, 13-ium, dictum) ad Pontificiam dignitatem promouere Conantis, impetum facit in Pontificem optime de Se et Romanis meritum (scilicet Ioannem 11-um) ac Pontificem captum, trucidato prius in conspectu fratre eius Petro, in carcerem coniecit: ubi a militibus Guidonis ceruicalibus super os eius impositis suffocatur. In locum eius per seditionem substituitur Ioannes alius, eius nominis 12-us: Sergii Papae ex Marosia Meretrice filius.

На боцї: [1]) Plat: in Sergio 3-io: [2]) uid: Papae Tyranni. [3]) Luitprandus ut habent testes ueritatis tomo 2-o: fol. 290. [4]) Ioann: 11-us erat filius Landonis Papae ex adulterio. [5]) Luitpr: libro 3. cap: 12-o: Sigebertus: Blondus: Palmerius: Plat: in Ioanne: 11-o: et alli, ut habent testes ueritatis tomo, 2-o, fol. 295.

Generated on 2015-06-23 18:54 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

P r o b a r u m 3-io.

Trzeci Srzodek Okrutny Mord:

(картка 3 обор.) Tenże Ioannes 12-us, będąc Z urzędu Zrzucony tym go okrutnym mordem, iak pisze Historia[1]), znowu dostał.

Leone et Stephano uenenatis poculis sublatis, Ioannes Romanus Marosiae ex Sergio Papa filius ad Romanae Ecclesiae fastigium, unde prius deiectus erat, iterum conscendit.

Ten potym od innych Historików Janem 13-ym nazwany iest. Ktory tak Cnotliwy był z mocy tey promociey uczynku, Że też Historia o nim iawnie te słowa napisała.

Ea illi flagitia obiecta sunt à Congregatis in Concilio (Romano ab Othone imperatore Congregato) quae uix Credibilia etiam in sicario aut pagano[2]).

Abowiem Ciż Zgromadzeni na Concilium, De adulterio dixerunt, quod oculis non uiderant, Sed pro certo scirent uiduam Rayneri et Stephanam Patris Concubinam et Annam uiduam cum nepte sua abusum esse, et sanctum palatium lupanar et prostibulum fecisse. — Benedictum Spiritualem Patrem suum lumine priuasse et mox mortuum esse. Ioannem Cardinalem subdiaconum uirilibus amputatis occidisse: Diaboli in amorem uinum bibisse, omnes tam Clerici quam laici acclamauerunt. In ludo aleae, Iouis, Veneris, Caeterorumque Daemonum auxilium poposcisse dixerunt[3]).

Zaczym nie dziw Że też odtychze Promotorów swoich tak dal gardło[4]): Dum Se cum cuiusdam uiri uxore oblectaret, in tempore adeo à Diabolo est percussus, ut intra dierum octo spatium eodem Sit uulnere mortuus. Sed Eucharistiae uiaticum ipsius instinctu, qui eum percusserat, non percepit.

Wszakże poprawił tegoż uczynku Czartowskiego **(картка 4)** Bonifacius 7-us, który iako pisze Historia, Pontificatum malis artibus adeptus, male et amisit[5]), Prioris Pontificis (Boni) Sanguine Cruentus[6]). Zaczym iako pisze Historia[7]).

Conspirantibus Simul bonis Ciuibus relinquere urbem coactus, pretiosissina quoque è Basilica Petri subtrahens Constantinopolim Confugit:

На боцї: [1]) ut habet Catalogus testium ueritatis, tomo 2-o: fol: 292: Praeter alios autores ex Leone Hostiensi libro, 1-o: cap. 18: Chronici Cassinenses: et Luitprando. [2]) Luitpr: lib. 6: cap. 7-o. [3]) Idem libro 6: cap. 8: 9: [4]) Idem, libro 6-o, cap. 11. [5]) Platina: Sabellicus Nauclerus. [6]) Remense Concilium. [7]) Plat: in Bonifacio 4-o. Złodziey PP.

Generated on 2015-06-23 19:15 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

ubi tamdiu substitit, quoad diuenditis, quae Sacrilegio abstulerat magnam uim pecuniarum comparasset: quibus tandem adminiculis occupandae Tyrannidis fretus, urbem repetit. (відступ, почім): Iednak iako robił, taką wziął Zapłatę: abowiem Turpiter uitam finiuit[1]) subitanda morte[2]). Cadauer eius terrae mandari primum non sunt passi Romani: sed proiectum in lateranensi platea, à quouis lanceis et Contis impune transfodiebatur[3]). (відступ) A Słusznie bo Złodziey każdy, a daleko więcey tak wielky inakszego pogrzebu niegodzien, iaky ten był. Na ktore złodzieystwo Sama Historia, taki lament Czyniąc, mowi, Vide quaeso quantum degenerauerint hi Pontifices à Maioribus suis![4]).

Pontifex Romanus Sacrorum Pater et rex sacra ipsa furto abstulit, et qui uindicare Sacrilegia debuerat, tanti Sacrilegii factus est autor.

Tegoż uczynku robotą Złośliwą, Damasus 2-us, dostał urzędu. Romani Pontificem (scilicet Clementem 2-um) ueneno e medio sustulêre[5]).

(картка 4 обор.) Scribunt autores uenenum ipsum in hos usus a Stephano paratum, qui ei in pontificatu successit, Damasusque 2-us appellatus est[6]). (відступ) Ale co po wielu, gdyż Sam Grzegorz 7-us, iako pisze Historia[7]), Conciliauerat sibi quendam in Comparabilibus maleficiis asuetum Gerhardum Nomine, qui Subdola familiaritate dicitur Sex Romanos Pontifices intra spatium tredecim annorum ueneno suffocasse.

Dlategoż też Synod Brixensky taki napisał o nim Dekret[8]), Quod sit Inuasor Sedis Romanae, Sacrilegus Monachus, qui malis artibus Sedem occupauit. (відступ) A tak nie dziw, że zdychaiąc wyznał[9]) Se suadente Diabolo Contra humanum genus iram et odium Dei Concitasse.

Zaczym słusznie od Historiey nazwan Titio inferni, głownią piekielną.

Lecz Sixtus 5-us: Grzegorz 14-us: Urban 4-us: Innocentius 9-us, przeszłych lat w krotkim czasie trucizną ustąpiwszy, dziSieyszemu Pawłowi 5-mu iasnie wyświadczaią, yż podziśdzień ten to Czartowski uczynek Mord sztuczną trucizną pokryty iednego po drugim na ten urząd wsadza. Izaż sam trzewik Papiezsky[10]) do pocałowania bezbożnego ludowi Chrzescianskiemu krwią Christusową poświęconemu nagotowany, na ktorym est gemma ne ueneno infici abosculantium ore possit[11]), tegoż Oczewiście nie pokazuie.

На боцї: [1]) Platina: ibidem. [2]) Blondus, titulo 3-io: decadis 2-ae. [3]) Antoninus, libro 16, cap. 1-o ex Ioanne de Columna. [4]) Plat: in Bonifac: 7. [5]) Plat: in Clemente 2. [6]) Papież struł Papieża. [7]) Benno Cardinalis et abbas Vspergensis, Anno 1010: Papież struł Szesciu Papieżow. [8]) Albertus Crantzius Saxoniae, lib. 5: cap. 8. [9]) Matthaeus Parisiensis. [10]) Trzewik Papiezsky. [11]) Hasenmuller in Historia Iesuitica.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:54 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

(картка 5) Probarum 4-o.

Czwarty Srzodek Czary abo Czarnoksięstwo: przez ktore ważył Się dostać urzędu swego Papa.

Syluester 2-us[1]), Gerebertus antea uocatus, malis artibus (ut aiunt) pontificatum adeptus est. Adolescens enim Monachus, relicto Monasterio, Diabolum Sequutus, cui se totum tradidit. Ambitione et Diabolica dominandi cupiditate impulsus, largitione primoquidem Archiepiscopatum Remensem, inde Rauennatem adeptus, pontificatum postremo maiore Conatu, adiuuante Diabolo Consequutus est: hâc tamen lege, ut post mortem totus illius esset, cuius fraudibus tantam dignitatem adeptus erat. Nam cùm regnandi cupidus Diabolum sciscitaretur, quamdiu in pontificatu uicturus esset, respondit humani generis hostis ambigue, ut solet: Si non attigeris Hierusalem, diu uiues. Dum itaque pontificatus sui anno quarto in Basilica Sanctae crucis in Hierusalem Romae sacrificaret, fato moriturum Se statim Cognouit: unde Poenitentia Motus et errorem Suum coram populo fassus omnes primò posthabita ambitione et Diabolicis fraudibus, ad bene et Sanctè uiuendum adhortatus est: Deinde enim unumquemque rogauit, ut post mortem truncum Corporis Sui laceri et disiecti quem admodum merebatur bigae Superimponerent eoque loci Sepelirent, quo Sponte ab equis uectum foret[2]). Ferunt itaque equos ipsos ad Lateranensem Basilicam peruenisse, eoque loci Sepultum eius Corpus fuisse.

(картка 5 обор.) Eius Sepulcrum Collisione ossium et Sudore emisso uel humectatione potius, ab eodem tempore dicitur Semper morituri pontificis signum dare: Hanc ob causam, ut Syluestri magister Significaret[3]) cum Pontificibus Successoribus eandem Sibi fore necessitudinem, quae cum Syluestro intercesserat, quem suae mortis monuerat ante obitum.

Ktorego Nagrobek tym distichem skonczon[4]):
„Quisquis ad hunc tumulum denixa lumina uertis,
Omnipotens Domine, dic, miserere Sui".

На боцї: [1]) Platina ad Sixtum 4-um, cuius iussu uitas Rom. Pontificum Collegit: Martinus Polonus Archiepiscopus Consentinus Confessioranius PP. Ao 1278. Galfridus Basseus. Benno. Barnus: Supplementum Chronicorum: Petrus Praemostratensis Monachus: Ioannes Stella Venetus: Vincentius Belluacensis: Henricus de Erfordia: A przed tymi wszytkimi poSpolita sława iako pisze Sigibertus, Anno 1150-o będący. [2]) Dobrego miał wozniçę. [3]) Barnus. [4]) Onuphrius Annot: in Platinam de Syluestro 2-o.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:54 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Owa niedarmo y drugy tych Czasów przedni Rzymsky Scribent wysznał[1]). Fatemur fieri posse, ut Petri successor Diabolicis artibus operam nauet.

P r o b a r u m 5-o.

Piąty Srzodek Swiętokupstwo:

Które iako Same Decreta Papiezskie Sądzą, Est maius Crimen quam Haeresis: Imo maius est Crimen quam aliud aliquod Crimen[2]). Omnes Simoniacos ipso facto et iure excomunicatos esse, Suspensos, Separatos, in perpetuum anathematizatos, infames: Crimen Comittentes quod nullâ poenitentia deletur[3]).

Tym tedy uczynkiem tak złosliwym Czartowskim, yż Papa urzędu Swego doszedł, to także iawny dowod ma w Historiey iego, Że Żadna rzecz iasnieyszego mieć nie może. Abowiem tym Sposobem nastąpił Formosus[4]), qui antea iureiurando affirmauerat, Se nunquam postea uel Romam uel ad Episcopatum rediturum, **(картка 6)** ad Pontificatum non ita multó post Largitione potius, quam uirtute Contradicentibus quibusdam assumitur. To krzywoprzysięzstwo y Swiętokupstwo:

Zatym tym że uczynkiem wstąpił Stephan, Largitionibus Papa factus est Stephanus 6-us[5]): qui tanto odio persequutus est Formosi nomen[6]), ut statim eius decreta abrogauerit, res gestas resciderit. Hoc odium ex ambitione Ortum fuit, cum iam eo deuenerant Ecclesiastici, ut non coacti, ut antea, Sed Sponte et Largitionibus pontificium munus obirent[7]). Hinc odium Ortum est, quo etiam in Mortuum Stephanum saeviebat, quod ei antea impedimento fuisset, quominus optata Sede potiretur.

Które okrucieństwo Srogie Historia tak opisuie:

Stephanus tanta rabie deseuiit, ut habito Concilio, Corpus Formosi è tumulo tractum, pontificali habitu Spoliatum, indutumque Seculari Sepulturae laicorum mandauerit, abscissis tamen dexterae eius duobus digitis, quibus in Consecratione Sacerdotes utuntur, in Tyberimque proiectis[8]).

Czym, prawie Synem własnym Oyca mężoboyce wiecznego nie zaprzał Się, lecz potym daley poprawił Się w tymże uczynku nienago-

---

На боцї: [1]) Costerus Iesuita in Enchiridio de Primatu. [2]) Causa 15-a, questio 3: Can. Sanct: in glossa. [3]) Causa 1-a, questio 4-a Can: Conuenientibus: Et Causa 1-a questio 5-a Can: Reperiuntur: Causa 4: questio 5-a Can: Requiritis. [4]) Plat: in uita Formosi: Leo Hostiensis lib. 5-o: cap. 48. in Chronico Cassinensi. [5]) Supplementum Chronicorum. [6]) Platina in uita Stephani 6. [7]) Świętokupstwo Papiezskie. [8]) idem, Platina ibidem.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:54 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

rzey Ioannes 18-us[1]): qui potentia Crescentii Romani Consulis fretus, quem pecuniâ Corrupisse creditum est, tempore Gregorii 5: per factionem pontificatum occupat. Tantum enim pecuniarum ex Constantinopoli ad urbem secum detulerat, ut Constantes ex sua argitione ad maleficium impelli potuissent **(картка 6 об.)** ne dum Crescentius homo auarissimus.

Dlategoż też Smiele o nim Historia taką Conclusią Czyni, Ioannes fur Certè in Pontificatu et latro nec non ut par fuerat per Ostium intrauit[2]).

Tąż dziurą potym Syluester 3-y, Grzegorz 6-y weszli, kupiwszy Sobie ieden u drugiego naprzemianę urząd Papiezsky, O czym Historia mowi:

Benedictus 9-us Ioanni Archipresbytero, qui postea Gregorius 6-us appellatus est pontificium munus — vendidit. Hanc ob rem meritò ab omnibus Benedictus ipse accusatus est, et iudicio diuino damnatus. Constat enim Simulacrum eius admodum Monstruosam post Mortem cuidam apparuisse: interrogatumque, quod illa horrida imago prae Se ferret, cum antea pontifex fuisset? Quia inquit in uita Sine Lege et ratione uixi[3]). Syluestrum Pontificem Creatum, non à Collegio Patrum, Sed Largitione — quidam tradunt: qui quidem pulsus ac merito, cum non per ostium, sed per Posticum intrasset ut Fur et Latro[4]).

Dlategoż też tak zamyka Historią: yż Henricus 2-us habita Synodo Benedictum 9-um, Syluestrum 3-ium, Gregorium 6-um, tanquam tria teterrima Monstra abdicare Se Magistratu Coegit[5]).

Gdzie każdy słysząc takie tituły, y zaż z nich Synow Oyca Maszkar piekielnych nie uzna? Ale to nie dziw, że takim Srzodkiem urzędu Papa dostępował, gdyż iako pisze taż Historia[6]): Eo tum pontificatus deuenerat, **(картка 7)** ut qui plus Largitione non Sanctitate uitae et doctrinâ ualeret: is tantummodo dignitatis gradum oppressis et reiectis bonis obtineret. — Sed hoc parum est, peiora, ni Deus caueat, uisuri aliquando sumus. (відступ) Iakoż prawdziwe iey w tym proroctwo: abowiem do tego Papie przyszło na ostatek, yż iako przez Kardinalstwo do Papiezstwa, tak do Kardinalstwa przez wszeteczne Kupiectwo przyszedł: yż też strach nawet go y czytać, gdy mnie tak wyrzuca na oczy Historia[7]): Non dubitasti Paule (3-ie) ambire purpureum galerum, et cum ter esses à Collegio repudiatus, germana tua Soror, Iulia Fernesia tan-

---

На боцї: [1]) Plat: in Ioanne 18: Chronicon Quedliburgense: Stella Venetus et Szaffnaburgensis. [2]) Plat: in Ioanne 18. [3]) Plat: in Benedicto 9-o: Gratianus distinct. 23: Can. In Nomine Domini: in glossa, [4]) Platina in Vita Syluestri 3-ii. [5]) Plat: in Vita Gregorii 6. [6]) idem, in uita Syluestri 3-ii. [7]) Libellus in Paulum 3-um, ut habet Sleidanus. lib. 25.

Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

dem peruicit: Cum enim Copiam Sui non Se facturam esse deinceps minaretur, Alexander 6-us Pontifex offensionem ueritus et iram illius in Cardinalium Coetum te allegit.

Ten Paweł 3-y Concilium Tridenskie odprawował.

P r o b a r u m 6-o.

Z wszetecznego Oszukania Papieża Ioanny:
O ktorym oszukaniu Historia tak pisze:

Anno Domini 854o: Anno Lotarii 14-o: Successit Leoni 4-o, Ioanna mulier[1]), Sexum mentita uirilem, impraegnata per familiarem Suum[2]). Verum partûs tempus ignorans, cum de Sancto Petro in Lateranum tenderet, angustita inter Colosseum et Sancti Clementis Ecclesiam, et postea mortua ibidem Sepultaque fuit. Propterea Dominus Papa Semper eandem uiam obliquat, scilicet ob detestationem facti[3]). Marmorea statua propter rei perpetuam memoriam erecta est[5]), quam Pius 5-us in Tyberim abiecit ut memoriam Historiae aboleret[5]).

(картка 7 обор.) Hic pendet — — — — — — — — — — — —
Foemina cui triplici Phrygiam diademate mitram
Extollebat apex et pontificalis adulter[6])

Haec, quod mulieribus negatum est, Contulit sacros ordines, promouit Episcopos, ministrauit sacramenta, nec irrita sunt eius facta[7]). Multi hanc Historiam propter rei faeditatem omiserunt[8]). Haec ego de illa scripsi, ne omisisse uidear, quod omnes fere affirmant[9]).

Ista meretrix Babylonis mulier Scortationum, iak Ian S. Antichrista nieomylnego Posłanca Czartowskiego zowie (Apoc: 17-o) trzymała papiezstwo lat 2-ie: Miesięcy 5-ie, dni 4-y[10]).

P r o b a r u m 7-o.

Siodmy Srzodek Szybalskiego Oszukania:

o ktorym Z Platiny Marcin Bielsky w Swey Chronice w te słowa pisze[11]):

На боцї: [1]) Rodolphus Flauiacensis natus circa A: 930-um. Et Sigebertus A-o 1110: teste Baronio Card: Jesui: Scotus Marianus libro 3-o circa A-m 1080. [2]) Crantzius Decanus in Catalogo Pontificum. [3]) Mart: Pol. Penitentiarius PP: Nicolai 3-ii, Archiepiscopus Consentinus An. 1278. [4]) Antoninus Archiepiscopus Florent: Dominicanus Canonizatus parte Hist. 2-a: tit, 16: cap. 1-o Sect. 4-a. [5]) Hansenmullerus in Historia Iesuitica. [6]) Baptista Mant: Mon: [7]) Baptista Mantuanus, Mon: cap. 3. Alphonsi in... opothesia Tartari. [8]) Cornelius Agrippa, cap. de vita monastica, libro de Vanitate. [9]) Raphael Volaterannus in... Pontif. dica... lib. 22-. [10]) Platina in vita Joann. 8. [11]) Xiąg 2: fol. 185 y L. Valla de Constant. donatione.

Generated on 2015-06-23 18:54 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Benedictus Anagninus Chytry (który potym Bonifaciusem 8-ym nazwany był) bacząc Celestina 5-o: człowieka prostego, upatrzywszy swoy czas, kazał Się Zakraść chłopcu pod łoże iego, gdzie Sam legal Papież, a w nocy wołać, Iesli Celestinie nie spuscisz Papiezstwa Benedictowi, zbawion nie będziesz, boś go nie godzien. Piszą drudzy, yż rurą przytknąwszy do ucha mowił. Nazaiutrz Papież szedł do Kardinałow, spuscił Papiestwo, a żywot pustelniczy chciał przyiąć. Ale go rzeczony Benedict poymał, y w Więzieniu umorzył, boiąc Się by go ieszcze kto nie namowił na Papiestwo. Sam potym umorzon w Więzieniu od Philippa krola Francuzkiego, y co on nad drugim Czynił, tą miarką mu było odmierzono. Stądże ona pospolita o nim przypowieść.

(картка 8) Intrauit ut uulpes: Regnauit ut Leo: mortuus ut Canis[1]):

Drugy przykład z tegoż Bielskiego, tamże fol. 186.

Ian 22-y tak wybran na Papiestwo, Gdy były roznice między Kardynały dwie lecie około obierania. Było w ten czas Gwaszkow (bo to dom wielki a zacny we Włoszech) wiele między Kardinały, którzy chcieli aby ieden Z nich byl Papieżem, drudzy temu byli na naodpor: Naostatek dali to na wolą Samemu iednemu Biskupowi Iakubowi w moc, kogo on chce między niemi wybrać, y wybrał Się Sam. (A iako inne Historiae piszą, dawszy mu w rękę płaszcz Papiezsky, aby na kogo włożył by go, ten był Papieżem. Czego gdy Się każdy Spodziewał od niego, Sam go na Siebie włożywszy, Samego Siebie Papieżem uczynił). A gdy mu tę moc zupełną, dali na to iuż nie mogli inaczey uczynić.

Trzeci przykład szybalstwa:

Fraudes, Machinationes, Dolos, cautelas, HypocriSes, Subtilitates quibus electus est Gregorius 12-us; Christianitatem ludificando, et decipiendo et Collusiones, uersutias, et palliationes describere Chartae et atramentum non sufficiunt[2]).

Z tey tedy iasnie, dowodnie y rzeczywiscie pokazaney y dowiedzioney assumptiey, prawdziwie inferuię, Ergo Papa non a Deo, Sed proprie ab eius hoste Diabolo suam missionem habet.

(Оборот картки осьмої порожний).

(картка 9)

DEMONSTRATIO 2-a.

Quicunque manifeste Seminat et promouet idololatriam, is non est a Deo, Sed ab eius hoste Diabolo habet suam missionem. At talis est PP. Ergo.

На боцї: [1]) ut habet Garanza Africanus in Summa Conciliorum de Bonifacio 8. [2]) Theodoricus à Niem. lib. 2-o, de Schismate, cap. 42-o:

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:54 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Propositio probarum: 1-o Ex S. scriptura.

Cognoscet de Doctrina utrum ex Deo est[1]).

Czworaky Sposob Bałwofałstwa:

Pierwszy nagrubszy, Cum Creatura habetur et adoratur pro Deo Seu Creatore[2]).

Drugy mało Co grubszy, Cùm aequè Colitur Creatura atque ipse Deus, quod certe idololatria est[3]). Idololatriae est omnis generis oratio, quae laudes Continet diuinitatis proprias[4]).

Trzeci tey że wagi, Si imagini exhibetur cultus (latriae) idem qui Deo[5]).

Czwarty, Cum adoratur imago, quae representat id, quod nihil est fallaciter (?) (może: formaliter) et consequenter nec sit[6]).

Probarum Assumptio z Samych że Wyrokow.

Papiezskich y iego Scribentow:

Pierwsze Bałwofalstwo ono nagrubsze: to iest, Vdawanie Stworzenia za Stworzyciela iest, gdy mowią:

Eucharistia non est Creatura, Sed Creator[7]).

Nullus dubitandi locus relinquitur, quin omnes Christiani fideles latriae cultum, qui Deo debetur Sanctissimo Sacramento in ueneratione exhibent[8]).

Ktorym wyrokom opponuntur Sententiae Patrum:

Vidisti Sacramenta posita Super Altare, et ipsam quidem miratus es creaturam: **(картка 9 обор.)** tamen Creatura solennis est nota[9]). Eum Calicem qui est Creatura, suum Corpus Confirmauit Dominus[10]). O magni Dei figmentum in manibus uestris ferentes[11]).

Vczy przeto Papież onych Swych wyrokow y nad Swego Zachodniego Kościoła zwyczay, gdzie mowi[12]): Panis — dicitur Corpus Christi, Sed improprie, Sub modo, non rei ueritate, Sed Significante mysterio. Vocatur Corpus Christi, idem significat. Y nad powszechney Cerkwie

---

На боцї: [1]) Ioann, c. 7-o. [2]) Bell: de Ecclesia Triumphante: lib. 2-o: Cap. 7-o. [3]) idem: ibidem, cap. 24-o. [4]) Greg: Valentianus Iez: lib. de Idololatria. [5]) Bell: lib. 2-o, cap. 24-o De Triumph: Ecclesia. [6]) Idèm ut supra, c. 24-o Wuiek Ies: na list 1-y. Corinth. cap. 8. 4-o. [7]) Turzianus Jos. Contra Sudeelem: et Conc: Trid. de Eucharistia. [8]) Conc. Trid. Sess. 13-ia: cap. 5-o. [9]) Ambr. lib. 4-o, de Sacram: cap. 3-io. [10]) Irenaeus lib. 5-o. [11]) Nazianz: in Carminibus ad Episcopos. [12]) ut habet Gratianus de Consecr. dist. 2-a: Can: Hoc est in Glossa.

Generated on 2015-06-23 18:54 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

uchwałę ktora naucza[1]): In diuina mensa ne humiliter intenti Simus ad propositum Panem et Poculum, Sed attollentes mentem fide intelligamus, Situm in sacra illa mensa Agnum illum Dei tollentem peccata mundi.

Wtory Sposob bałwofalstwa oddawanie własney

Czci y chwały Bożey stworzeniu:

Pannę naŚwiętszą zowie Iehową y Jezusem:

O Pierwszym Swiadkiem Są te słowa,

Tetragrammaton, (quod est Deo proprium apud Hebraeos[2]), et quidem maxime proprium ueri Dei est, Iudaeis Jehowa, Graecis *Τετραγράμματον*, nobis, Omnipotens Nomen eius)[3]) est Nomen Sacerrimae Virginis: ne hoc solum, sed et suo modo ineffabile, non solum hominibus, uerum et ipsis Angelis[4]).

O drugim Zaś te słowa są swiadkiem,

Nec praetermitendum est illud Doctissimi Idiotae illustre Encomium, dedit tibi Maria tota Trinitas Nomen ut in Nomine tuo flectatur omne genu, coelestium, terrestrium et infernorum: Non **(картка 10)** tantae virtutis, ut ad eius inuocationem caelum rideat, infernus Conturbetur, et illa spiraculum hominis: quia sublato eius patrocinio peccator diutius uiuere non possit[5]).

Y Zaś, Non defuerunt uiri celebres, qui dixerunt, Deum Regni sui, quod ex iustitia et misericordia Constat, dimidium, hoc est Misericordiam in Mariam transtulisse, Iustitiam retinuisse Sibi[6]).

Stąd że też y owe słowa

Si quis à Filio, qui ad Patris dexteram Sedit, terreatur, quia Iudex est: Matrem adeat, quia medicina est[7]): y tak może przystępować do niey, że też iemu te słowa każe iey mowić,

Iube Filio felix puerpera,
Iure Matris imperà
Redemptori[8]):

Iakoż poprawił tego przykładem tym, o ktorym tak Historia pisze[9]). Christum ad Patris dexteram iratum surrexisse, ut interficeret omnes peccatores terrae, et à Matre sua, ut parceret tantisper, quoad Dominicus et Franciscus ad homines mitterentur, orante: placatum esse. A to iest rowność krolewstwa łaski Mariey Pannie z Bogiem.

На боцї: [1]) Conc. 1-um Nicenum. [2]) Vega Jes. in Apocal, 12: Sect, 1: num. 9-o: [3]) Bell: Jes: lib, 1-o: de Christo, c. 7. [4]) Vega ibid. [5]) Vega ibidem, Sect 2-a, numero 6. [6]) Cassander lib, Consultationum, Articulo 25-o. [7]) Holgot in lib, Sapien, lect, 36: in Edit: ueteri. [8]) Dureus Jes: in Vittalierum fol. 352. [9]) Antoninus Histor. par. 3. Tit, 23: c. 3.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Słuchay O krolewstwie przełożenstwa, y O Iedney z Bogiem Synem chwale iey:

Merito Virgo Domina dictatur: Est enim Virgo Domina per Excellentiam et Princeps omnium Creaturarum, ut egregiè expendit Arnoldus Sic Scribens: Maria, lingua Siriaca, Domina dicitur, Christus Dominus: et licet ipsa Se profiteatur Christi ancillam, hoc Seruitutis genus omni regno Sublimius esse intelligit. Constituta quippe est Super **(картка 10 обор.)** omnem creaturam: Et quicunque Iesu Curuat genu, Matri quoque pronus supplicat: Et Filii gloriam cum Matre non tam communem iudico, quam eandem[1]).

Stąd Papa Pius 2-us, w Modlitwie mowi, Pia Dei genitrix — tua potestas nullis Coarctatur finibus[2]).

Stąd y Iego wierni służebnicy,

Matrem suam Omnipotens ille Deus diuinae Maiestatis potestatisque Sociam, quominus licuit, adsciuit. Huic olim coelestium mortaliumque principatum detulit: Ad huius arbitrium (quoad hominum tutela postulat) terras, Maria caelum, naturamque moderatur: Hâc annuente et per hanc diuinos thesauros mortalibus et coelestia dona largitur[3]).

Stąd y w Dobroći ią Bogu Oycu rowna PP.

Dubitant aliqui, An Maria adeo Bona Mater Christi dici debeat, ac bonus est Pater aeternus: Et certé diuersa est admodum generatio et diuersa natura, quam Pater Filio dedit, ab ea, quam Mater dedit. — Et hâc in re excedit aeternus Pater Mariam Matrem. At enim: Si dumtaxat, Filium ab utroque genitum attendamus: In nihilo Pater excedit Matrem, idem enim Filius est ab utroque genitus. Et hâc ratione Mater àdeo bona Maria est, ac aeternus Pater[4]). Cui igitur Beatam Mariam Comparemus? Non Euae, non Sarrae, nec Racheli, nec Hester, nec Lunae, nec Soli: cui igitur? Plane Deo bona omnia continenti[5]).

Stąd nazywana bywa, Dea nata[6]):

Przytym Psalmy Dawydowe, y Hymn: Te Deum laudamus, na chwale Panny naświętszey przełożone: Przytych **(картка 11)** y Modlitwa z Officium abo z godzin P: Mariey według Zwyczaiu braciey Zakonu Kaznodzieyskiego przez X. Adama Piekarskiego, tegoż Zakonu Lectora Theologiey na Polskie przełożone y do druku podane.

На боцї: [1]) Vega Ies: in Apoc. 12. cap. Sect. 2 Num 3-io. [2]) ut habet Tursellinus lib. 1-o: Histor. Lauretanae, ca, 26. [3]) Idem Tursellinus in Praefat: ad Papam. [4]) Osorius Iez: in Assump: Virg. tom. 3. Maria tak ovszem dobra iak Bog Ociec. [5]) Idem, tomo 5-o. Dominica 4-a Epiphan. [6]) Noiactius Poeta in Carm: dicato Paulo 3-o: ut habet Tursell: Iez: lib. 1-o c. 14-o.

Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Dlategoż też w chwale y Ćći wieczney z Bogiem ią złącza gdy Cokolwiek kończąc, w te słowa cześć iey oddawa[1]). Laus Deo, Virginique Matri Mariae, y[2])

Gloria Deo, et Beatae Virgini Mariae, Dominae nostrae, item Iesu Christo: Tu wprzod chwałę Swiętey Pannie, przed Synem Bożym czyni.

Stąd że y przy Zaczynaniu każdey Sprawy mowić Zwykli, Aspirante Deo, Deiparaque, quorum opè maximè nitimur[3]). Maria fauente nihil non prosperé cedit[4]).

Przeciw Czemu Awgustin S:

Quando dixeris, auxilium meum non à Sanctis, Sed à Domino, non solum tibi non succensebunt Sancti, Sed tunc amabunt, tunc magis fauebunt: Si in ipsis Spem tuam posueris, Contristabuntur[5]).

Trzeci Sposób Bałwofalstwa: Oddawanie

Latriey, abo nabożney czci własney Bożskiey Obrazowi. Gdzie mowią, Non inficiamur nos latriae adoratione Christi prae Clarissimam crucem uenerari[6]). Nec solum fatendum est fideles in Ecclesia adoràre Coram imaginibus, ut nonnulli ad Cautelam fortè loquuntur, Sed et adorare Imaginem Sine quouis uolueris scrupulo, et eam illo cultu uenerari, quo **(картка II обор.)** et Prototypon eius. Propter quod Si illud habet adorari latriâ, et illá habet adorari latriâ[7]). Illi exhibemus Latriae cultum in quo ponimus Spem Salutis: Sed in Cruce Christi ponimus Spem Salutis[8]): Cantat enim Ecclesia.

O Crux aue Spes unica
Hoc passionis tempore,
Auge piis iusticiam
Reisque dona ueniam[9]).

Ergo Crux Christi adoranda est adoratione Latriae.

Tymże duchem y Wuiek Iezuita[10]).

На боцї: [1]) Bell: de triumph: Eccl: in fine: Et Laterna Iez: w Arfie na koncu. [2]) Greg: Valentianus Iez: in fine tractato de Satisfactione. [3]) Tursellinus Ies: in Praefat: Lauretaneae Historiae. [4]) idem, ibidemque. [5]) Tomo, 9-o: de Pastoribus. [6]) Andradius Orthodoxa explic. lib. 9-o et Alex. et alii, ut habet Bell: lib. 2-o, de imag: c. 19-o. [7]) Nauclantius Clugiensis in c. 1. Rom. [8]) Thomas Aqu: Sum: par. 3-ia: qu, 25-a. [9]) ut habet breuiarium Romanum Pii 5-i: in festo inuent: Crucis. [10]) w Apolog. fol. 517.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Papież nie tylko Bałwanow chwalić nie zakazuie, ale owszem tyle Bogow chwali, ile iest Swiętych y Swięcić w Niebie: y ile iest rytych y malowanych Obrazow na ziemi przed nimi Się kłaniaiąc y klękaiąc, a tak żadną miarą Antichristem nie iest.

Rownie y Ociec S: Papież[1]) w podaney Instructiey, iako ma byc odprawowana ta cześć Krzyżowi, Sacerdos Completis orationibus, incipiens solus Antiphonam: Ecce lignum Crucis, in quo salus mundi pependit: Choro respondente, Venite adoremus: Deponit calceamenta et accedit ad adorandum Crucem, ter genua flectens ante deosculationem Crucis. Hoc facto reuertitur et accipit calceamenta. Postmodum Ministri Altaris, deinde alii, ter genibus flexis, ut dictum est, Crucem adorant.

Przeciw temu Ambrosius S: [2]).

Helena Crucem inuenit, Regem adorauit non lignum, Quia hic gentilis est error et uanitas impiorum.

Dlategoż też on Caesar wielky[3]) z Consilium swym (**картка 12**) wszyskim temu zabiegaiąc złemu, tak się protestował: Non nos imagines in Basilicis positas Idola nuncupamus, Sed ne Idola nuncupentur, adorare eas et colere, eisque Seruitium impendere recusamus.

Przeto bez wszelakiey Controuersiey ta Conclusia prawdziwa schodzi, yż Papież nie od Boga, ale własnie od Iego Sprzeciwnika posłanie Swoie ma:

(картка 12 обор.).

DEMONSTRATIO 3-ia.

Quicunque Seminat et promouet blasphemias aduersus Maiestatem Nominis et gloriae unius in Trinitate Dei, et aduersus gloriam omnium eius Sanctorum tam in coelo quam in terris existentium, uidelicet aduersus Catholicam seu Vniuersalem Ecclesiam Dei, is proprie non à Deo, Sed ab eius hoste Diabolo habet Suam missionem:

At talis est Papa: Ergo:

Fundamentum Propositionis:

Simile factum est Regnum caelorum homini qui Seminauit bonum Semen in agro Suo. Cum autem dormirent homines, Venit inimicus eius et SuperSeminauit zizania in medio tritici[4]).

На боцї: [1]) Pius, 5-us: in Missali Rom. feria 6: in Parasc. Mag. [2]) De obitu Theodosii Imp. [3]) Carolus M: libro 4-o: de Imagin: c. 16: Idem habet Greg. M. lib. Epl. 1-o Epistola, 9-a. [4]) Matth: cap. 13.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:04 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Ne quis nos Seducat ullo modo: quoniam nisi uenerit discessio primum et reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, qui aduersatur et extollitur Super omne quod dicitur Deus, aut quod Colitur, ita ut in templo Dei Sedeat, ostendens Se tanquam Sit Deus. Cuius aduentus est secundum operationem Satanae in omni uirtute et Signis, et prodigiis mendacibus[1]).

Probarum Assumptio:

Dwa Sposoby Są zbluźnienia Maiestatu chwały Bożey, ktoremi Antichrist bluzni:

Pierwszy, o ktorym Złotousty S: [2]) Że Sobie wszytkę moc y władzę Bozską przywłaszczy, y będzie Się zwał Bogiem wszytkich, a Bogiem naywiętszym nade wszytkie Bogi. y Drugy, Doctor[3]) acz nie tak stary pisze, Że Się Antichrist wyniesie y nad Samę Troycę przena-Swiętszą. Czego y Daniel potwierdza tymi słowy, **картка 13)** Że przeciwko xiążęcia nad xiążęty powstanie, y przeciwko Bogu będzie mowił wielmożne rzeczy[4]): a iako Ian S: w Obiawieniu pisze, będzie bluznił imię Boże[5]).

Wtory Sposob, o ktorym Wuiek Iezuita pisze[6]), Krótko mowiąc wyniesie Się Antichrist nad Samego Boga nie rzkąc nad starsze swoie y nad wszytkie Swięte, y nad Kościoł powszechny. Co daie znać Danie kiedy mowi, yż nie będzie dbał na Boga Oycow swoich: A iako Ian S: w obiawieniu pisze, będzie bluznił y przybytek Boży, y te, ktorzy mieszkaią na niebie. Przetoż w Iana S: obiawieniu nazwany iest (Antichrist) wielką Nierządnicą, pełną imion bluznierstw.

Dowody yż Papież tym dwoiakim bluznierstwem iest Zmazany z tych przyczyn:

1-a przyczyna, yż Się dopuszcza zwać Bogiem: y Sam Się też Bogiem zowie: ktorego Słowa są:

Constat a Pio Principe Constantino — (me Papam) Deum appellatum esse[7]). Et exiguum est quod Papam pro Deo in terris, potestatem omnem in caelo et in terra habentem, haberi. Potest enim facere illud Totum, quod ad deducendas in Paradysum animas necessarium est, remouens omnia obstacula, quae mundus et Daemon dolose et fraudulenter opponunt[8]). Omnia, excepto peccato, facere potest, quae Deus potest[9]).

На боцї: [1]) 2-a Thessal: cap. 2-o; et Daniel: cap. 8: uersu 11-o et caet. [2]) Hom: in Ioannem, 40-a. [3]) Haymo 2-a Thess. c. 2-o. [4]) Dan: 8-o. [5]) Apoc. c. 13-io. [6]) w Apolog. fol. 514: w Kazaniu o Antichriscie. [7]) Nicolaus PP: dist, 96: Can, Satis. [8]) Bellar: respon: ad Gerson: in Contr: Venet: Consid: 11-a. [9]) Abbas in Can: Licet de Electione.

Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Stądże dopuscił Się tak witać, na Concilium Lateranenskim: Dominis Deus Papa noster[1]):

Dopuscił y na bramach rowny z Bogiem titul Sobie napisać, oto ten: Paulo 3-io: Optimo: Maximo in terris Deo[2]). **(картка 13 обор.)**.

Owa y w Xięgach tak Się mianować dopuszcza: Supremum Numen in terris[3]):

Naprzećiw Czemu, wyrok Błog. Grzegorza PP:[4]) Nunquid, cum Se Antichristus ueniens Deum dixerit non friuolum ualde erit? Sed tamen nimis perniciosum. Sin quantitatem Sermonis attendimus, Duae Sunt Syllabae: (Deus). Si enim pondus iniquitatis, uniuersa pernicies.

2-a Przyczyna, yż Się rownym Bogu czyni w tym troiakim maiestacie chwały.

Naprzod yż by y nawystępnieyszy był, Sądzon ni od kogo być nie chce: Powtore, yż o Sobie twierdzi, że żadnemu w Wierze błędowi nie podlega: Po trzecie, yż trzykrotnym pobożnym pokłonem, (niż Się Całuie noga iego od Krolow y Xiążąt et caet.) chwalić Się dopuszcza.

Co wszytko troie Samemu Bogu iest własne:

O czym taky iest Decret:

Si Papa Suae et fraternae salutis negligens deprehenditur, et Secum ducit innumerabiles populos gehennae plagis cum ipso multis in aeternum uapulaturos: Huius culpas hic redarquere praeSumat Mortalium nullus: quod ipse iudicaturus est omnes à Nemine iudicandus[5]). Cum nec posse Deum ab hominibus iudicari manifestum sit[6]).

Przeciwko Czemu iegoż własni służebnicy piszą,

Ecclesia a Ministris non solum exigere rationem, Sed etiam eos deponere et repudiare potest, Si non sunt idonei. Impii autem Nostri Pontifices ab Ecclesia quidem argui et in Ordinem cogi nolunt, **(картка 14)** quasi Domini Sint, non ministri[7]). Multos Antichristos inesse Romanensibus — opera ostendunt. Nam — homo ille, qui dicitur Papa, diuitiis nimium auctus maximo pietatis Christianae detrimento, Omnia Sibi licere more Tyrannorum pessimorum putat rationem actuum Nemini (quasi Sit Deus) reddere uult: id quod soli Deo conuenit, usurpat[8]). Nec Sibi dici aequo animo fert, Cur ita agis? Illud Satyricum inculcat,

---

На боцї: [1]) de Verborum Significatione Can. Cum interim, Extrauagante Ioanne 22-o. [2]) In Porta Tolentini in Italia. [3]) Stapleton in Epistola ante Principia doctrinae. [4]) Greg: Magn. lib. 6. epistola 30-a. [5])Bonif. 8-us: Dist. 40-a. Can. Si Papa. [6]) Nicol. PP. dist. 96. Can. Satis. [7]) Ferus Ordinis Minorum. Com. in Caput 11. Actorum in Princip. [8]) Caesar. Frider. 2-us. Et Archiepiscopus Carisburgensis Colonien; Lincoliensisque, ut habet Arentinus lib. 4-o.

Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Sic uolo, sic iubeo, Sit pro ratione uoluntas[1]).

Wtorey rzeczy dowod: — Że PP. errare non potest:

Siue pontifex in definiendo studium adhibeat, siue non, modo tamen Controuersiam definiat, infallibiliter certe definiet[2]). Concludendo et asserendo nunquam errat[3]). Eius iudicium, Iudicium Dei reputatur, et Sententia eius et Consistorium, Consistorium Dei[4]).

Stąd że poszły te bezrozumne słowa za Artikuł wiary Papiezskiey Katholickiey,

Omnes Catholici in his duobus inter se Conueniunt. Primum, Pontificem in generali Concilio: Secundum est Pontificem uel solum, uel in suo particulari Concilio aliquod in redubia statuentem, Siue errare possit, Siue non, esse ab omnibus fidelibus obedienter audiendum[5]).

Przeciw czemu pismo S:

Omnis homo mendax[6]):

Obsequium uestrum sit rationale[7]).

przeciw temuż y Skargi ludzkie:

Homo ille, qui dicitur Papa — id quod Soli Deo conuenit, usurpat: Se errare, ullaue mendacii relligione astringi non posse: Credi Sibi impudentissime, Simulque impiosè postulat: **(картка 14 обор.)** fraudes, dolos, Commenta, fucum taceri. Qui Seruus Seruorum est, Dominus Dominorum perinde acsi Deus foret, esse cupit. Ingentia loquitur, quasi enim Deus esset — perditus homo ille, quem Antichristum uocare solent, in cuius fronte Contumeliae Nomen Scriptum est, Deus Sum, errare non possum: in templo Dei Sedet, longe lateque dominatur[8]).

Trzeciey rzeczy dowod — Pokłon nabożny z Pocałowaniem Nogi, Z Decretu iego.

Omnes homines, cuiuscunque Sint dignitatis et praeeminentiae, ut primum in Conspectum Papae uenerint, distantibus Spatiis, ter debeant ante illum genua flectere, et eius pedes osculari[9]).

Co Papież Swemu Scribentowi Bibliothekarzowi pochwala, mowiącemu,

Audis Summum Pontificem — Deum appellatum, et habitum pro Deo? Adorauit (Constantinus) uti Deum: Diuinos honores ei, quoad eius potuit, Contulit[10]).

На боці: [1]) Gerochus Gregory 7-i acer defensor, ut Auentinus habet lib. 5-o. [2]) Geogr: Valentianus Iez: Analysi fidei libro 8-o: cap. 3. [3]) Stapl: lib. 8: doctore participiorum, c. 3. [4]) Turrecrem: lib. 2-o: Summa de Ecclesia, c. 26. [5]) Bellar: de Verbo Dei, cap. 2: Sectione, Deinde. [6]) Psal. [7]) Rom. c. 12-o. [8]) Ut Supra Auentinus libro, 7-o. [9]) Extrauag: Can, Solitae de Maiorit: et Obedient. [10]) Aug. Steuchus lib: de Donat: Const: pag. 141.

Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Skąd iego nasladowcy do tego przyszli, yż[1]) Paluerem, quem equus ipsius albus pedibus calcauit, osculantur, et instar Sanctissimarum relliquiarum Colligunt, domi reponentes, ad Daemonia et morbos propulsandos.

A nie dziw Że to czynią, gdyż ich odpust do tego, od niego dany w te słowa przywodzi[2]): Si quis excomunicatus osculetur calceos Papae, statim absolutus praesumitur.

(картка 15) A to czyni PP: z przykładu Poganskich Tyranow, O czym Polydorus Vergilius pisze[3]), Sumpto exemplo ab Ethnicis, hoc est Diocletiano et Caligula, qui edicto Sanxerunt, uti omnes, Sine generis discrimine, prostrati pedes Sibi exoscularentur.

Co w Papieżu Iegoż Doctor gani:

Papa in Verbis Se dicit Seruum Seruorum, Sed de facto permittit Se adorari[4]), quod Angelus in Apocalypsi refugit[5]). Voluit item Cornelius Centurio pedes Apostoli Petri osculari[6]), Sed Pater mansuetudinis plenus id fieri non est passus, dicens: Surge. — O uocem memorabilem atque Saluturem: O Si nostri Sacerdotes, ita Se homines esse perpenderent, qui Se post hominum memoriam imperiosissimos Dominos praebent, non communes Patres uti fieri deberet. Istud institutum â Romanis (Ethnicis) Pontificibus dixerim. Nam ut Plutarchus testatur: Pedes iis reliqui osculabantur.

O tym brzydkim postępku, gdzie o Antichriscie Sybilla opowiada, mowi, yż Scelerato pede munera dabit. Bo też PP: przez pocałowanie Nogi, Cesarskie y krolewskie Korony daie, xiążece czapki, kardinalskie Birety, Biskupskie infuły daie:

Przyczyny Zbluznienia Maiestatu Christa Pana:

Pierwsza przyczyna: Papa in Natiuitatis Domini benedicit ensem, quem postea donat alicui principi in Signum infinitae Potentiae illi oblatae, iuxta illud, **(картка 15 обор.)** Data est mihi omnis potestas in coelo et in terra[7]), y zas, Ipsi aerei terreni, inferi Spiritus Siue genii, uerentur ac trepidant coelestem illam (Papae) in terris potestatem, uel inuite, uel reluctantes agnoscunt[8]).

На боцї: [1]) Hasenmuler in Hist. Jesuitica. [2]) De Priuileg: Can: Cum olim. [3]) lib. 4-o: de inuentione rerum cap. 13-io: Historik Papiezsky. [4]) Ioannes Fabri Praefat: Instit. [5]) Apoc. c. 19-o. [6]) Polyd: Virg: lib. 4-o, ut Supra. [7]) lib. 5-o Ceremon: Pontific. cap. 7-o. [8]) Iustus Lypsi.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Druga przyczyna, Nos iustitiam nostram et Ecclesiae Sponsae nostrae nolumus negligere[1]): przez co czyni Sobie Oblubiennicę Christusową podłożnicą.

Zaczym PP: iest Synem Zatracenia, iako ten, ktory niema kościola powszechnego Sobie za Matkę, maiąc ią za Oblubiennicę, gdyż, Non habebit Deum Patrem, qui non habet Ecclesiam Matrem. Augustin S: powiedział[2]).

A tak słusznie Sam on, stary Biskup Rzymsky powiedział, yż Nomen Vniuersalis Episcopi est nomen blasphemiae[3]) est Nomen Superbum, quod primus Apostata inuenit[4]), qui dixit, ascendam Super altitudines nubium, Similis ero altissimo[5]). y zas tenże Quis in hoc tam peruerso uocabulo, nisi ille ad imitandum proponitur, qui despectis Angelorum legionibus Secum socialiter Constitutis, ad culmen Conatus est Singularitatis erumpere: ut et nullis subesse, et Solus omnibus praeesse uideretur[6]).

3-ia Zbluznionego maiestatu P: Christusowego przyczyna ta iest, Że Się Zbawicielem Zwać dopuszcza:

Ecce uenit Leo de tribu Iuda: Te Leo Saluatorem expectauimus[7])

Ztąd y dzis sławią y uczą:

Pauci eius (uid: Papae) Sublimitatem et Splendorem capiunt et assequuntur. Potest enim facere illud Totum, quod ad deducendas in Paradysum animas necesarium[8]): y indzie tenże, Data est ei potestas illimitata, — dispensandi, remittendi prout opus fuerit[9]):

Czemu Się własny iegoż Doctor Sprzeciwił, mowiąc[10]), Si Deus habet clauem Autoritatis, quominus absolute remittit: **(картка 16)** Christus Mediator clauem Excellentiae, quominus Satisfecit pro mundi peccatis: Singuli Apostoli, Episcopi, Pastores clauem ministerii, quominus beneficium mortis Christi praedicant: quam quaeso praerogatiuam hic habebit Petrus prae ceteris Apostolis, quam et ipsius Vicarius prae ceteris Pastoribus, nisi quominus diligentius ministerium exerceant? Sin enim aliquid amplius Sibi arrogant, nonne hoc est Dei autoritatem et ueritatem Christi inuadere?

На боцї: [1]) Bonif: 8-us: de Immunitate, Can. Quoniam. [2]) lib. 4: c. 10-o de Symbolo. [3]) Greg: M: lib. 4-o Epistola 36. [4]) lib. 6. Ep. 24-a. [5]) lib. 4, Ep. 38. [6]) ibidem. [7]) Simon Begnius, Episcopus Modrusiae in Conc. Lateran: ad Leonem: 10-um. [8]) Bell. Consid. 11: Contra Gersonem in Veneta Controuersia. [9]) idem, proposit. 4-a: Controu: Venet. [10]) Durand: dist. 18 quaest. 1-a: art 5: 8: et dist. 19: quaest. 2: Artic. 5: lib. 4-o.

Generated on 2015-06-23 19:04 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Stąd y Owe niezbożne wyszły taxy[1]):

Parricidium, Matricidium, Fratricidium, Sororicidium, taxatur Turonicis 4-or: ducato, 1-o Similiter uxoricidium. Sed Si occissor petierit licentiam Contrahendi cum alia, tur. 8-o: duc. 2: Et qui maritum in eo facto iuuit, taxa tur. 2: pro uiro et uxore Simul, taxa tur. 6: duc. 2: Absolutio ab actu Cum Monialibus intra et extra Claustrum, aut Cum Consanguineis, et aliis quibusuis ab unoquoque tur. 36: duc. 3. Pro actu Contra Naturam uel cum brutis tur. 90: duc. 12. Absolutio ab adultero pro laico tur. 4-or. In primo gradu affinitatis dispensare taxa tur. 30: duc. 4: In 2-o Consanguinitatis uel affinitatis gradu, dispensatur tantum per Signariam Papae, aut Sede uacante, per Summum poenitentiarium et taxa est tur. 50: duc. 52. Licentia ut Concioni eius interessentes (sic!) certas dies indulgentiarum Consequantur tur. 40-a: duc. 10. et caet.

Na ktorą Oyca Swego S: y podzisdzien nie ustałą niezbożną Złość, nie dziw yż on Biskup tak żałosny okrzyk uczynić musiał). Habeat iam Roma pudorem, et tam nullius frontis criminum omne genus Catalogum prostituere deSinat. **(картка 16 обор).**

Stąd y owe rozmaite naprzeciw Maiestatu Christa Pana bluznierstwa.

Papam esse Christo Clementiorem, cuius operâ nusquam legatur in Scripturis, aliquem poenis Purgatorii solutum esse, quibus infinitos in dies absoluat Pontificis Misericordia[3]).

y zas, Si Christus in una Sederit Cathedra, et Papa in altera, et hic aliquid ipsi mandaret, ille uero diuersum, Se papae potius quam Christi morem gesturum[4]).

y zas, Soli Domino atqe Romano Pontifici seruire ac oboedire non aliter ac Christo ipsi[5]).

y zas, Si mihi Coram Papa causa agenda esset, mallem a meis partibus Iesuitas, quam Christum habere. Illi enim plus quam Christus autoritatis et gratiae in illius oculis et mente obtinent[6]).

На боцї: [1]) Taxa Camerae, Seu Cancellariae Apostolicae, edita Lucetiae Anno 1520-o: Cum Priuiligio Parlam: Parisiensis, ex Die Iun: 6: eod. Ann. [2]) Claudius Espenseus in Epistola ad Tit. cap. 1-o. [3]) Erasmus in Epistola ad Timoth: cap. 1-o: Papież Miłosernieyszy niż Christus. [4]) Vide Apologiam Herodoti. [5]) Form: Voti 4: Ies. quam Confirmarunt Paulus 3: et Iulius 3-ius: ut habet Hasenmuller fol. 570. [6]) idem, fol. 204.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

y Zas, Subesse Romano Pontifici omnem humanam Creaturam declaramus, dicimus et definimus esse de necessitate salutis[1]).

y Zas, Papa est Rex Regum et Dominus dominantium[2]). Papa est admirabilis, quia uices Dei in terris gerit: inde Papa stupor mnndi[3]).

y Zas Papa et Christus faciunt unum Consistorium[4]).

y Zas Papa est Causa causarum, unde non est de eius potestate inquirendum, cum primae causae nulla sit causa[5]).

Stąd Że y owe drugie bluznierstwa.

Francisce Iesu Typice, dux normaque minorum, Sedes nobis perpetue da regni Caelorum[6]).

A o drugim Dominus Christus est Dominus absoluté, Dominicus possessione[7]).

Zas, o pierwszym Beatus Franciscus fuit exem- **(картка 17)** plar omnis perfectionis. Totum Euangelium obseruauit ad literam, mundus ab omni peccato usque ad Quadrantem ultimum, Sanctus ad perfectionis apicem[8]). Per nouissimum et ultimum quadrantem fere omnes intelligunt minuta peccata: quadrans enim est minima moneta[9]), Significans minima peccata[10]).

O tym że w Miescie Francuzskim Blesia, pod Iego Obrazem na drzwiach koscielnych wymalowanym, taki iest podpis: Quaeretur peccatum illius et non reperietur. Y Zas, O Dominiku[11]), Dominus dilexit nos et lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo: Dominicus enim charitatis perfectione non uacuus, trinam disciplinam quotidie — ferrea Catena usque ad sanguinis effusionem capiebat: pro suis culpis unam, quae minimae erant, — tertiam proiis qui uersantur in Mundo.

Y Zas[12]), Dominus nascitur super terram mundam, Sed ne nimis laedatur a frigore, à Matre uirgine in prosaepio collocatur. Dominicus natus — egressus è lectulo, quasi iam Carnis delicias abhorreret, Super nudam terram iacere Saepius est repertus. Dominus Comedit agnum paschalem (scilicet tempore Quadragesimae) propter obseruantiam legis: Dominicus — totam quadragesimam pane et aqua peregit — Suis uinum et lacticinia Concedens.

На боцї: [1]) Augustus: de Anchora in Summa aurea. [2]) Bonif. 8-us. Can. Unam. S. Eccleisam in Extrauagante. [3]) Glossa in Praemio Clementinorum. [4]) Abbas de Electione Can. Licet. [5]) Baldus. [6]) In lib. conformitum Franc. a Greg. 9-o: Nicolao 3: Bened 12: et allis Confirmato. [7]) Antoninus Histor. part. 3: tit. 23: 24. [8]) Conform: lib. 1-o: Parte 6-a et 13-a.. [9]) Bell. lib. de Purg. 1-o: cap. 7. sect. de Sexto. [10]) idem in Indice Script: tomo 1-o: de hoc loco Matthaei. [11]) Antoninus ut supra. [12]) Idem, ibidem.

Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Stąd że y Owa Niezbożnosć:

Potuisse Deum ex indulgentia non tantum Christum, Sed Thomam Aquinatem ad absolutam pro uniuerso mundo satisfactionem Suscipere[1]): Co iest własne Zrzucenie z Maiestatu Christa Pana, na ktore słusznie **(картка 17 обор.)** Syn tegoż Oyca w te słowa narzekał[2]): Nunc uidemus pluris fieri inter Monachos quid statuerint Benedictus aut Franciscus, quam quid is docuerit, de quo uno uox Patris audita est, Ipsum audite: Illi ferre non possunt, Si quis eleuet Dominici aut Francisci autoritatem: et nos feremus aequo animo Seruos anteponi Domino.

Co też Z dawnych Czasow iegoż Kardynał w te
Słowa przyznawał mu[3]),

Videtur Bone Iesu (inquit Bernardus) Contra te coniurasse uniuersitas Christianorum, et illi in persequutione primi Sunt, qui in Ecclesia tua uidentur primatum obtinere.

Stąd y owa Kacerstwa Pelagianska Nauka[4]):

Mogli Poganie y Narody wszytkie Zbawieni być, w iednego Boga wierząc, a wedle prawa przyrodzonego Cnotliwie żyiąc, a O Troicy y trzech Personach nie wiedząc. Iakoteż y Zydowie mogli Zbawienie mieć, choć Znacznie y wyraznie O Christusie nie wiedzieli, aby był Bogiem tym Co y Ociec.

Co twierdzić, iest Zaiste Z Maiestatu Christa Pana tey chwały Zrzucić, którą Sobie przypiSuie mowiąc ogulnie,

Nikt do Oyca nie przychodzi tylko przez mię[5]). y zas, Kto kolwiek Syna przy, ten ani Oyca ma[6]): Iedna wiara, ieden Bog ieden Pan[7]), ieden Posrzednik Boga y ludzi Iezus Christus[8]). Nie masz w nikim inszim Zbawienia[9]). Dlategoż słusznie **(картка 18)** Augustin S: na przodki tego Bluznierstwa Pelagiany tak uderzył, Quantaelibet uirtutis fuisse antiquos Praedices iustos, non eos Saluos fecit, — nisi fides Mediatoris, qui in remissionem peccatorum Sanguinem fudit. Dicit enim Apostolus Petrus, Credimus per gratiam Domini nostri Iesu Christi saluari Sicut et illi. Hoc uos non uultis inimici gratiae Christi, ut eadem gratia Iesu Christi salui facti Credantur antiqui, quasi hominibus ante legem et in lege Sanguis Christi non fuerit necessarius, euacuantes quod dictum est: Unus enim Deus, Unus et Mediator. etc.[10]).

На боцї: [1]) Gitfordus in Caluino Turcismo pag. 561. [2]) Erasmus in Matthaeum, cap. 10. [3]) Hugo Cardinalis ex Bernardo. [4]) Skarga Iezuita w Kazaniu O Troicy S: przeciw Arr. [5]) Ioann, c. 14-o. [6]) Ioann, c. 2-o. [7]) Ephes. c. 4-o. [8]) Tim, 5-a c. 2-o. [9]) Act: cap. 4-o. [10]) Aug. Contr: duas literas Pelagiani, lib. 5-o: cap. 25-o.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Przyczyny Zbluznionego Maiestatu Boga Ducha S: od Papieża: ktore Się z tych iego pism pokazuią:

Scriptura pendet ab Ecclesia quoad nos[1]):

Haereticae assertio haec, maior est Authoritas Scripturae, quam Ecclesiae[2]):

Si tollamus autoritatem praesentis Ecclesiae et praesentis Concilii (Tridentini) in dubium poterant reuocari omnium Conciliorum decreta, et tota fides Christiana[3]).

Pio Sensu dici potuisse, Scripturas non plus quam Fabulas Aesopi ualere, absque Ecclesiae testimonio[4]).

Samym pismam wierzyć, iest Nic nie wierzyć[5]):

Przeciw czemu iegoż Doctor mowi[6]).

Quod dicitur de approbatione Scripturae per Ecclesiam, non intelligitur niSi de ea, quae erat tempore Apostolorum, qui Spiritu S: repleti erant, uiderant miracula et doctrinam Christi audiuerant: Atque ideo probati erant testes ueritatis Scripturae, Sed qui hanc autoritatem extendere uult ad Ecclesiam, quae postea sequuta est, is Certe Hae- **(картка 18 обор.)** reticus censendus est, cuiuscunque Sit Conditionis. A to Się na tym Pisma S: fundamencie gruntuie,

Duch S: wyda Swiadectwo O mnie[7]):

Stąd Że o Swych decretach tak mowi PP:

Sic omnes Sanctiones Apostolicae Sedis accipiendae Sunt, tanquam ipsius diuinâ uoce Petri firmata[8]). Quas pari pietatis affectu ac reuerentiâ suscipit ac ueneratur Ecclesia: uidelicet iak y pismo Swięte[9]).

Przeciw Czemu Ieronim S:[10]).

Quamuis Sanctus Sit aliquis post Apostolos, quamuis diSertus Sit, non habet autoritatem, quoniam Deus narrat in Scriptura, non uerbo.

Stąd też y owego uczą, yż

Scripturae (Sacrae) Sine traditionibus nec Necessariae, nec Sufficientes ad doctrinam necessariam Siue de fide, Siue de moribus fuissent[11]).

На боцї: [1]) Ius. Canon: et Bell: lib. 2-o: de Conc, cap. 52-o. [2]) Eccius in Enchirid: de Autoritate Ecclesiae. [3]) Bell: de Effectu Sacramentorum lib. 1. c. 25. [4]) Hosius Cardin: de autoritate script. lib. 3-io. [5]) Wuiek Iez: w Apolog: fol. 658. [6]) Durandus de Approbatione scripturae lib. 3: dist. 24: quaest, 1-a. Art. 9-o. [7]) Ioann, 15-o. [8]) Agatho PP: dist: 19-a Can, Sic omnes. [9]) Pius 5-us: in Conc. Trident: decr: de Can: lib. 15-o. [10]) in Psal, 86-um. [11]) Bell: de verbo Dei non scripto, lib. 4-o: cap. 3: 4.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Stąd tegoż też słowa smiałe nazbyt,

Nisi habeamus uerbum Dei non Scriptum, nulla nobis erit fides[1]).

Stąd że y te drugiego,

Ecclesiam multò melius habituram fuisse, Si nullum extaret descriptum Euangelium[2]).

Przeciw czemu Gerson powiedział, yż

Reiectio scripturae est praeparatio certissima ad Antichristi Susceptionem[3]).

Stąd y te bluznierstwo:

Scriptura S: potest (ut Cardinalis Cusanus recte dicit) pro temporum ratione aliter atque aliter exponi[4]). Bo ynak iako drugy iego towarzysz **(картка 19)** mowi, Si Scripturam Solam fidei regulam Christus Ecclesiae reliquisset, quid aliud quam Delphicum gladium habemus, quare inquit Aristoteles in Politicis, fabri aerarii faciunt ob inopiam[5]). Protestantes falsó negant scripturam esse ueluti nasum quendam Cereum, in omnem Sensum flexibilem[6]). Quae instar nasi cerei ducetur quo quis uult[7]). Mutato Iudicio Ecclesiae, mutatum est et Dei iudicium[8]).

Stąd że one Antichristianskie nad Pohanskie Tyranstwo gorsze słowa:

Sententia Pastoris etiam iniqua tenenda et timenda est[9]).

Co oboie nie na Boży ale na Czartowsky Koscioł należeć, ieden z Doctorow koscielnych powiedział mowiąc, Christi Ecclesia Sedula et cauta depositorum apud se dogmatum Custos, nihil in his unquam permutat, nihil minuit, nihil addit, non amputat uerba, non apponit superflua. y drugy rownie

---

На боцї: [1]) idem ibidem, cap. 4-o. [2]) Hosius Card: in Petri Confessione. [3]) Gerson Accad. Paris: Cancel. [4]) Duraeus Ios: Contra Vittalerum, fol. 45-o. [5]) Turrianus Jos: Contra Sadeclem, pag. 99-a. [6]) Melchior Canus locorum Theolog. lib. 3: cap. 2-o. [7]) Salmeron Ies. Comm. in Epistolam Pauli in genere disput: 8. Sect. 3. [8]) Cusan: Card. Epistola 2-a et 3: ad Bohemos. [9]) Bell: in responsione ad Gers: in Veneta Contrauersia: Lyrinensis, cap. 32-o.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Patientia aSinina est, non curare quod ei imponatur aurum uel lutum[1]). Facere malum quouis iubente magistro, Constat non esse obedientiam Sed inobedientiam, inquit Bernardus: Et Gregorius, Cauete (inquit) ne plus quam expedit Subditi Sitis, ne Praepositorum uitia ueneremini[2]).

Stąd y te bluzniestwo na S-e: Ewanielisty:

Verum prius Matri, quam aliis Christus apparuerit? Responsio: quia sic: Quod probatur, — Primo: Mater Super omnes doluit, Super omnes Consolari debuit: Sed Negligentes Euangelistae non faciunt mentionem de hâc apparitione[3]).

Non nego Apostolos in Scribendo errare potuise[4]).

Papież wynosi Się nad wszytkie Swięte:
Którego głos o swey Zwierzchnosci.

Maior est Papae auctoritas, quam Sanctorum Omnium[5]):

Papa statuere potest Contra Epistolas Pauli[6]): Est enim Maior Paulo[7]). Maior omnibus autoribus ueteris testamenti, et ideo potest Contra Vetus Testamentum dispensare[8]). Maioris est in Ecclesia Christi authoritatis, quam fuerit Aaron[9]).

Stąd że y Owo,

Franciscus Plus fuit quam Ioannes Baptista: Ioannes enim uerbum de Paenitentia accepit a Domino: Franciscus autem a Domino et Papa, quod plus est. Melior Apostolis, quia illi nauem tantum et alia reliquerunt, non tamen uestimentum, quod in dorso habebant. Franciscus autem non solum omnium terrenorum facultati abrenunciauit: Sed et Pannos et Foemoralia reiecit. Quod de nullo alio Sancto legimus. Vnde benè Christo poterat dicere: Reliqui omnia, et Sequutus Sum te[10]).

Agios Paulus per istum itur ad Christum:
Agios Dominicus facilius itur per istum:

На бощ: [1]) Poraldus Episcopus Tomo 1-o: de Beatitud. [2]) idem, tomo 1-o de iustitia, cap. 5-o. [3]) Gabr. Baralet. Dominicanus Sermone in die resur: fol. 145-o in 4-o impresso Anno 1507: Parisiis. [4]) Giffordus in Caluino Turcismo lib. 1-o: cap. 6. [5]) Antoninus in Summa. [6]) Carolus Ruisius Consol. 109. num. 1. vol. 5. [7]) Antonin: de Rosel: tract. de Conciliis. [8]) Glossa de Translat: Episc: ad can. Quanto. [9]) Bell: de Clericis lib. 1-o. c. 28: Sect: His igitur. [10]) Libro Conformitatum Franciscan.

Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Nec mireris de scriptura huiusmodi, quia doctrina Pauli Sicut et caeterorum Apostolum erat doctrina inducens ad fidem: Doctrina Dominici ad Obseruationem Consiliorum, et ideo facilius per ipsum itur ad Christum[1]).

Tegoż Ducha są y Regulę Iezuitską zalecaiące słowa, o ktorey mowią.

Noster Decalogus est Regula Votorum ab Ignatio Loiola tradita, imo Decalogi Legibus praestantior: quod in Decalogo tantum Sint Mandatoria: in nostra autem Regula plura sunt quam lex exigit, nempe Consilia[2]).

(картка 20).

yż Się Papież nad wszytko Duchowienstwo bluzniersko wyniosł:

Omnis Ordinaria Iurisdictio Episcoporum descendit Immediatè a Papa, et est in eo, et ab eo in alios deriuatur[3]). Quae autoritas non tribuitur ei ab Apostolis: Non a Concilio Generali: non à Cardinalibus. Est Simul Episcopus, Archiepiscopus, Patriarcha et Papa[4]). Hinc inSignis titulus Romano Episcopo proprius. Uniuersalis Ecclesiae Episcopus[5]).

Przeciw czemu pismo Boże:

Iak mię Ociec posłał, tak ia też Was posyłam[6]):
Przeciw temuż y pismo S: Oycow[7]):

Petro Cura totius Ecclesiae et principatus committitur: et tamen Uniuersalis Apostolus non uocatur: Et Vir Sanctissimus ConSacerdos meus Ioannes uocari Uniuersalis Episcopus Conatur: Exclamare Compellor ac dicere: O tempora! O mores! Nunquid ego hâc in re piissime Domine propriam causam defendo? Et Magis causam Omnipotentis Dei, quam causam Uniuersalis Ecclesiae? Quid est iste qui Contra statuta Euangelica[8]), Contra Canonum Decreta[9]), Nouum Sibi usurpare Nomen praeSumit? — Sed absit à Cordibus Christianorum Nomen istud blas-

---

На боцї: [1]) Anton: Hist: part. 3: tit. 23-io. [2]) Crusius Ies: in explicationibus Regularum Loiolae. [3]) Bell: de Rom. Pont. et de Clericis. [4]) ibidem in Indice libri de Summo Pontifice. [5]) idem, ibidem, lib. 2-o: cap. 35-o. [6]) Ioann, 20. [7]) Greg: Magn: lib. 4: Epistola 32-a. [8]) Matt, 23-o. [9]) Conc: Nicaen: Can: 6: Grat: dist: 65: Can: Mos Antiqu: Et Cart. 3: Can 26: Primae Sedis apud Gratianum.

Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

phemiae: in quo Omnium Sacerdotum Honor adimitur, dum ab uno sibi dementer arrogatur.

A słusznie dementer, abo bezrozumnie: gdyż

Caeteri Apostoli cum Petro pari Consortio honorem et potestatem acceperunt[1]). Zaczym

Vbicunque fuerit Episcopus, Siue Romae, Siue Eugubii, Siue Constantinopoli, Siue Rhegii, Siue Alexandriae, Siue Thebis, **(картка 20 обор.)** eiusdem meriti est, et eiusdem Sacerdotii: Omnes Apostolorum Successores sunt[2]).

Stąd u Papieża Powaga Conciliorum Za nic:

Pontifex est absolute Supra Concilium generale, et nullum in terris supra se iudicium agnoscit: Contraria Sententia non est toleranda![3]). Si totus mundus Sententiaret in aliquo negotio Contra Papam, uidetur, quod Sententiae Papae standum Sit[4]).

Stąd Zaraz y te słowa,

Concilia suo modo utilia, non tamen absolutè[5]).

Co wszytko yzaż nie wywraca tey godności od Christa Pana Duchowienstwu daney[6]): Powiedz Kosciołowi:

Abo y tego iegoż własnego Decreta, Si autoritates quereretur, Orbis maior est Vrbe (Roma)[7]).

Przeciw temu bluznierskiemu wywyszeniu skargi:

Audiui Saepe à Doctissimis uiris, omnique uirtute praeditis omnium malorum Seminarium esse Summum, uidelicet, Pontificem Concilio Uniuersali obedire nolle[8]).

Na toż Się w Papieżu y Graekowie skarzą:

Solam causam Contiuuati Schismatis esse eam, quod Episcopus Romanus nollet subjici oecumenico Concilio[9]).

Zaczym powszechney Apostasiey nieomylne niebezpieczenstwo, gdyż,

Vniuersa Ecclesia à statu Suo corruit, quando is, qui est Vniuersalis cadit[10]): nullus iam Episcopus in ueritate inuenitur[11]).

На боцї: [1]) Anacl: dist: 21. Can: In nouo Testamento apud Gratianum. [2]) Hier. dist, 93: Can. Legimus apud Gratianum. [3]) Bell. lib. 2-o de Conc. Cap. 14. [4]) Antoninus in Summa. et caet. [5]) Bell: de Conc. libro 1: cap. 10. [6]) Matt: 18. [7]) Gratian: dist. 93-ia: Can. Legimus. [8]) Ortonius in Epistola ad Lectorem, quae habetur in fascic. rerum expetendarum. [9]) Nilus Archiep. Thess: lib. 1. de Primatu R. P. [10]) Greg: Magn: lib. 4-o: Epistola 32-a. [11]) idem epistola 35-a.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Dlategoż słusznie Concilium niektore tak iako pisze Samże potym Papież, taky Decret ferowało,

Haec est ueritas fidei Catholicae, Generale Concilium esse Supra omnem aliam potestatem in terris. — Qui Se his autoritatibus opponit, pertinaciter Haereticus est[1]). Pontifex nisi Subjiciatur autoritati Concilii, Non est Filius (Matris Ecclesiae)[2]). **(картка 21).**

Ktorym yż Sie iawnie Sprzeciwia Papież dzisieyszy, Zapomniawszy też Swego Antecessora tych słow[3]): Contra statuta Patrum aliquid Condere, aut mutare, nec nostrae Sedis potest autoritas.

Stąd y wszytkich Duchownego Stanu ludzi Zbluznienie y zniewaga:

Tollerandum est iugum, quod a Sancta Sede imponitur, licet intolerabile uideatur[4]). Id, Quod Papa approbat, uel reprobat, nos approbare uel reprobare debemus[5]). Verum (на горі: prawdę, на боцї: idem) quoque Contra Papam dicere, est Contra Inramentum Episcoporum[6]).

Naprzeciw Czemu, iegoż Sie skarzą asseclae[7]):

Ipsa Christiana Religio, à Cuius origine Christus finem imposuit Caeremoniis, nunc hoc Canonum iure plus habet, quàm unquam olim habuerunt Iudaei, quorum pondere addito, ipsum leue ac Suaue Christi iugum Nunc redditum sit Omnium grauissimum. Cogunturque Christiani plus ex Canonum Praescripto, quam ex ipso, uiuere Euangelio. Non sunt hae leges et Canones à Deo nec ad Deum, Sed à Corrupta hominum natura ingenioque perfecta ad questum et auaritiam excogitata.

yż Papież bluzni Swięte Swieckiego stanu:

Sicut aurum excellit plumbum, Sic dignitas Papae excellit Imperatorem. Et Sicut Sol dicitur Pater Planetarum et dominus, ita Papa est omnium dignitatum[8]). Terra maior est Septies Luna, Sol autem maior est octies lunâ: Sequitur dignitatem Pontificis Romano 47-ies (!) Maiorem esse regali dignitate[9]):

На боцї: [1]) Aeneas Syluius de gestis Conc: Basiliensis, Concl: 1-a et 3-ia. [2]) ibidem lib. 2-o cap. 14-o. [3]) Zosimus PP: ut habet Cusanus lib. 2-o, de Concord: Cathol: cap. 18 et 20-o. [4]) Gratian: dist, 19-a: tit. in Canonem: In memoriam. [5]) ibidem in glossa Can: Si Romanorum. [6]) Aeneas Syl: postea Pius 2-us: Epistola ad Moguntinum Capitulum. [7]) Cornelius Agrippa, de Vanitate Scientiarum, cap. 92-o. [8]) Innocentius 3-ius. lib. 3: decretal: Tit. 33: Can. Solitae. [9]) ibidem in Glossa.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Stądże nie mniey bluznierskie słowa iego pochlebcow,

Ecclesiastici tam longè sunt Super **(картка 21 обор.)** Principes, quam anima Super Corpus[1]). Sacerdos praestat Regi, quantum homo bestiae[2]): Taką uczciwość Pomazańcom Bożym Papież wyrządza: O ktorych pierwszi Chrzescianie tak trzymali mowiąc, Colimus Imperatorem ut hominem à Deo minorem[3]). Nullum esse Supra Imperatorem praeter Solum Deum, qui fecit Imperatorem[4]). Ipsum Super terram Parem non habere[5]):

Starzy zas Oycowie S: iak Cesarzow Czcili:

Ego indignus pietatis nostrae famulus. Ego haec dominis meis loquens, quid Sum nisi puluis et uermis? — Ad hoc enim potestas Super omnes homines Dominorum meorum pietati caelitus data est, ut qui bona appetunt, adiuuentur. Exolui, quod debui: Imperatori oboedientiam praebui, atque Deo quod Sensi minimè tacui[6]).

Stąd y owe zbluznienie Swietskich Swiętych:

Nos, nos imperia, regna, principatus, et quidquid mortales habere possunt, auferre ei dare possumus[7]). Deponere Imperatorem, transferre imperium de Oriente in Occidentem[8]).

Przeciw Czemu, decret Swięty Starych Oycow, w prawież Papiezskim:

Iesus Christus, Sic actibus propriis et dignitatibus distinctis officia potestatis utriusque discreuit, ut Deo militans minime Se Secularibus negotiis implicaret: ac uicissim ne ille rebus Diuinis praesidere uideretur, qui esset Secularibus negotiis implicatus[9]). Cum ergo partes istae Sint distinctae (scilicet Sacerdotium et Imperium), est hic argumentum, quod imperium Non habetur à Papa. Et quod PP: non habet utrumque gladium. Nam exercitus facit Imperatorem, et Imperium à Solo Deo habetur. Alioquin Si ab ipso haberetur, licite appellaretur in temporalibus ad ipsum: quod prohibet Alexander (Papa): Et dicit quod **(картка 22)** illa non Contingunt Suam iurisdictionem: et quod Ecclesiae soluunt tributum imperatori[10]).

На боцї: [1]) Bell: de Laicis, cap. 18. [2]) Orzechouius in Chymera. [3]) Tertillianus ad Scupulam. [4]) Optatus Contra: Parmenianum lib. 3. [5]) Chrysost: Hom: 2-a ad populum Antioch. [6]) Greg: Magn: lib. 2: Epistola 61-a. [7]) Greg. 7-us, ut habet Platina in uita eius. [8]) Dist. 10-a in Glossa, Can. Quoniam. [9]) Cyprianus Iuliano Episcopo, ut habet Gratian: dist: 10-a: Can. Quoniam. [10]) ibidem in glossa.

Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Na co też y Bernard S: Z narzekaniem uskarza Sie:

Plánum est, Apostolis interdicitur dominatus. I ergo tu et tibi usurpare aude, aut dominans Apostolatum, aut Apostolicus dominatum. Plane ab alterutro prohiberis: Si utrumque Similiter habere uoles, perdes utrumque. Alioquin non te exceptum illorum numero putes, de quibus queritur Deus Sic[1]): Ipsi regnauerunt non ex me principes extiterunt, et non Cognoui eos, Iam Si regnare Sine Deo iuuat, habe gloriam Sed non apud Deum[2]). (Ergo apud Diabolum).

Nad Całowanie Nog Papiezskich, y Masztalerzmi Cesarze, Krole, y Xiążęta czyni:

Quando Papa ascendit equum, maior princeps, qui praesens adest, Et Si esset Imperator Stapham equi Papae tenere debet, et deinde equum ducere per frenum aliquantulum. Quod si ita placeat Papae, ut non equo Sed Sella uehatur, tunc Imperator uel Rex, Si quis adsit, debet ipsam sellam Humeris Suis Sustinere[3]).

Dla ktorych y inszich Papiezskich bluznierstw przysłowie urosło,

Si quis alteri malum precari uult, precetur ut Papa fiat,[4])

y zas, Fieri non potest ut (ad Paparum salutem) Sufficiat residua, quae est apud Deum misericordia?[5]).

Ergo PP: nie od Boga ale od Iego Sprzeciwnika własne swe posłanie ma.

(картка 22 обор.).

DEMONSTRATIO 4-a.

Quicunque est Archihereticus, uel Princeps Heresεων et earum defensor et Propagator, is non à Deó Sed proprié ab eius hoste Diabolo habet Suam missionem:

Sed talis est Papa R: Ergo:

Propositionis ius, Z nauki pozna, iesli z Boga iest[6]).

Probatio assumptionis:

Dwoiaky Sposob RozSiewania Haeretictwa:

Pierwszy, Haeretikami Są y ci, ktorzy błędy te, ktore są dawno w Kosciele, w onych starych Haeretikach potępione, Za Ewanielią obieraią y udawaią: a prawie Znowu Z piekła wskrzeszaią[7]).

На боцї: [1]) Bernardus lib. 2: Considerat: ad Eugenium Papam. [2]) Oseae, c. 8-o uersu, 4-o. [3]) Ceremonia Pontifical: lib. 1-o Sect, 3: cap. 2-o et 3-io: fol 264. [4]) Petrarcha. [5]) Platina in Vita Marcellini. [6]) Ioann, 4. [7]) Wuiek in Apolog. fol. 551.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Drugy: Obacz, Że to iest własna nieuczonych a niestatecznych ludzi, (iakowi są Haereticy wszyscy) psować nie tylko pisma trudne, ale y insze lacne wykładami falszywemi na swe y innych wiele ludzi Zatracenie[1]).

A ten trzeći Sposob z Błog(o): Apostoła Pawła:

Będzie czas, gdy zdrowey nauki nie Scierpią, ale według Swych pożądliwości nagromadzą Sobie Vczycielow maiąc Swierzbiące uszy: a od prawdyć słuchanie odwrocą, a ku basniom Się obrocą[2]).

Haeretictwo Walentinianow: Papież (остатне слово перечеркнене).

Cùm ex Scripturis (Haeretici Valentiniani) arguuntur, in accuSationem conuertuntur ipsarum, quaSi — non Sint ex autoritate, et quia non possit ex his inueniri Veritas **(картка 23)**, qui nesciant Traditionem[3]). Non enim per literas traditam illam, Sed per uiuam uocem, ob quam Causam et Paulum dixisse[4]): Sapientiam autem loquimur inter perfectos, Sapientiam autem non mundi huius.

Tegoż y Papież uczy:

Że tylko słowem Bożym iest Co napisano, nie to Co tez ustnie podano, Diabeł to tak uczy[5]).

y Zas, Scripturas Sine Traditionibus non esse Sufficientes[6]) (uid: ku wszelkiey prawdy okazaniu.

Haeretictwo Eustatianow:

Scripsit Athanasius ad Eustachium Contra eos qui Iubent Credere quod ipsi dicunt, et Non perspicero deceat ne an non deceat. Istorum Haeresim, ait cunctas Haereses renouare et cunctas Superare. Iubent isti, inquit, accipere Simpliciter quae dicuntur, ut nemo exquirat, quod in iis, aut decens aut indecens Sit: Non expendam, quid utile, quid proposito Consentaneum, quid Mysterio dignum, quid cum Veritate concordans? Haec Athanasius[7]).

На боцї: [1]) Tenze, na list 2: Piotr: cap. 3: vers. 16 w Bibliey. [2]) 2-o: Tim, 4-o. [3]) Irenaeus libro, 3: cap. 2. [4]) 1-o. Cor: 2-o. [5]) Paulinus Iez: w Missiey, fol. 26. [6]) Bell: de Verbo non scripto. lib. 4: cap. 4-o. [7]) Turrianus Jes: in Epistola ante Greg: Valentiani: Contra Vbiquistas Arianistas.

Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Tegoż uczy y Papież:

Romanus Pontifex est Summus Ecclesiae Iudex, Cuius interpretatio est Sensus Spiritus S: [1]) Qui errare non potest, Siue in definiendo studium adhibeat, Siue non[2]). Ita ut non quid, Sed quis loquatur, fidelis populus debeat attendere: Ordinarius Pastor Ecclesiae audiendus est, non examinandus[3]). Papa Siue errare possit, Siue non: est ab omnibus fidelibus obedienter audiendus[4]). Etiam Si Dei uerbo Contraria praecipiat, tamen ei Simpliciter Obediendum. Quia Papa est uiua lex Dei, uiuum Verbum Dei, Cui omnes Sub poena aeternae damnationis obedire, necesse habentur[5]) Et si immemor Suae Salutis Sit, nemo illi dicere potest, Cur hoc facias? [6])

(картка 23 обор.).

Haeretictwo Pelagianow:

Fidem Catholicorum in Humano fundari testimonio, est Pelagianum:

Tegoż uczy y Papież:

Omnes Sanctiones Apostolicae Sedis accipiendae Sunt, tanquam ipsius diuina uoce Petri firmatae[7]). Id quod PP: approbat uel reprobat, nos approbare uel reprobare debemus[8]). Et quod opus est Lectione Bibliorum, cum nobis Sint salutaria Ecclesiae praecepta, quae uicem Bibliorum apud Catholicos obtinere debent[9]). Haeretici Semper Haeretica in nos urgent Biblia: Nos Biblia habemus Pontificem Romanum, quem Sequentes, errare et decipi non possumus. Hic Seipsum interpretari potest, Biblia autem nequaquam. Ideo tutius illius Decretis, quam huius obscuritatibus confidere possumus[10]). Ille est lex Dei uiua, Cui magis quàm literae Bibliorum est Credendum[11]).

Haeretictwo Manichaeow: Rozmaite:

Pierwsze: Cum (Manichaei) ad tegendam infidelitatem suam nostris audeant interesse mysteriis, ita in Sacramentorum Communione Se temperant, ut interdum tutius lateant. Ore indigno Christi Corpus

---

На боцї: [1]) Bell: lib. 3-io: de Verbo Dei, cap. 4: et 5-o. [2]) Greg: Valent: Iez: Analit: fidei lib. 8: cap. 3. [3]) Stapleton lib. 1-o: de doctrina: Princ: c. 5-o. [4]) Bell: lib. 4-o: de Rom. Pont: cap. 2: Sect. Deinde. [5]) Fabricius Ies. [6]) Bonifacius, 8-us: dist: 40-a. Can. Si papa. [7]) Agatho PP: dist, 39-a: Can, Sic omnes. [8]) in Glossa: Canone, Si Romanorum. [9]) Hoffeus Ies. [10]) Fabricius Ies: Papież Biblia pewnieysza, niż pisana. [11]) Idem Fabr: et Torrensis Iesuita.

Generated on 2015-06-23 18:59 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

accipiunt, Sanguinem autem redemptionis nostrae Haurire omnino declinant: Quod ideo uestram uolumus Scire Sanctitatem, ut uobis huiuscemodi homines, et ab his manifestentur indiciis: et quorum deprehensa fuerit Sacrilega Simulatio, Notati et proditi á Sanctorum Societate Sacerdotali autoritate pellantur[1]). — Rogamus uos fratres ut obseruetis eos, qui dispensationes et offendicula propter doctrinam, quam didicistis, faciunt, et declinate ab illis[2]).

Toż Zachowuie y Papież:

Licet Christus suis discipulis administrauerit Sub utraque specie **(картка 24)** Panis et uini hoc uenerabile Sacramentum: Et Similiter licet in primitiua Ecclesia huiusmodi Sacramentum reciperetur à fidelibus Sub Vtraque Specie: Postea à Conficientibus Sub utraque, et à Laicis tantummodo Sub Specie panis Suscipiatur[3]).

Wtore Haeretictwo Manichaeow: Vobis per fabulam in escis omnibus Christus ligatus apponitur: adhuc ligandus nostris uisceribus, soluendus ructatibus[4]):

Tegoż uczy y Papież:

Ore et corde profiteor: Non solum Sacramentum, Sed et uerum Corpus et Sanguinem Domini nostri Iesu Christi esse in altari: et Sensualiter, non solum Sacramentum Sed iu ueritate manibus Sacerdotum tractari, Frangi et fidelium dentibus afferi[5]). Verè et proprie manducari etiam et Corpore, et transmitti ad stomachum[6]). Et Si mus, uel Canis Consecratam Hostiam manducet, Substantia Corporis Christi non desinit esse sub Speciebus. Quamdiu Species illae manent[7]). Etiam in Cloaca[8]). Potest à Mure Comedi, et euomi[9]).

Przeciw Czemu Swiętych Zdanie:

Christus esca mentis non uentris[10]). Vt quid paras dentes et uentrem? Crede et manducasti[11]).

На боцї: [1]) Leo Magn. Serm. 4. Quadragesimae. [2]) Rom. c. 16-o. [3]) Conc. Constant: Sess: 3-ia. [4]) Aug: Contra Faustum Manich: lib. 20: c. 53. [5]) Nicol. PP: de Consecrat: dist. 2: Can: Ego Berengarius. [6]) Bell: de Euchar. lib. 1: c. 11: Idem habet Missale Rom. Oratione post Communionem Corpus tuum. [7]) Thomas Aqu: Parte 3: Summae, quaest: 8. art. 3. [8]) Bonauentura in 4-o Sententiarum: dist. 13: quaestio 1: lit. E. [9]) Fortalitium fidei lib. 3. [10]) Cyprianus. [11]) Aug: ut habet Gratian: de Consecr: dist. 2: Can. Vt quid.

Generated on 2015-06-23 19:15 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Trzecie Manichaeow Haeretictwo:

Auditores qui appellantnr apud eos, et Carnibus uescuntur, — et Si uoluerint, Vxores habent: quorum nihil faciunt qui uocantur Electi. — Sacerdotes[1]).

Toż Haeretictwo wskrzesił Papież:

Melius est Scortari et uri, quam post unam forni- (картка 24 об.) cationem uotum caelibatus uiolando, ad Nuptias transire[2]). Sacerdos Si fornicetur, aut domi Concubinam foueat, — grauius peccat Si Contrahat Matrimonium. Nullo modo permittendum est Coniugium Sucerdotibus, quia non desunt rationes aliae Seruandae Castitatis[3]).

Stąd że y Owo bezecne Iezuitskie Zdanie:

Si quis desideret habere pollutionem ob finem bonum: ut Ob Sanitatem, aut leuandas tentationes Carnis, quibus interdum affligitur, Non est peccatum[4]).

Stąd takaż Czystosć Xiężey Rzymskiey:

Nunquid Compelli potest Clericus Concubinam abiurare? Videtur quod non. Videtur quod hoc Crimen Meretricii Ecclesia sub dissimulatione tránsire debet. Si non castè, tamen cautè[5]):

Stądże ostrzegaiąc tey Swey Zmysloney Czystości, takowe głosy są wydane:

Quamuis tactus et oscula Sint praeludia Incontinentiae in laicis, Secus tamen est in clericis. Nam Clericus praeSumitur ista facere pro charitate et bono zelo[6]). Si Clericus amplectatur mulierem, (laicus) interpretabitur, quòd causa benedicendi eam hoc faciat[7]).

Haeretictwo Eutichianow:

Corpus Christi esse posse ubique Simul, uel esse posse in Infinitis locis simul, immensitatem plane diuinam requirit: et Eutichianorum Haeresis est[8]).

На боцї: [1]) Aug: Epistola 74-a. [2]) Bell: de Monachatu lib. 2: cap. 34-o. [3]) Costerus Ies: Enchir: tract: de Coelibatu. [4]) Tolletus Card: Ies: lib. 5-o: Instruct: cap. 13. [5]) Constitution: Othonis de Concubinis Clericorum remouendis: Canone, Licet ad profugendum in glossa: [6]) Petrus Romanus(?) in Glossa, Extra de immunitate Ecclesiae. [7]) Gratianus, causa 11-a: quaestio 3: Can, Absit in glossa. [8]) Bell: lib. de Notis Ecclesiae: cap. 9-o: et de Christo, lib. 3. cap. 18.

Generated on 2015-06-23 19:15 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Papież tegoż Vczy:

Ciało Christusowe — Może być Zaraz nie na iednym mieyscu, to iest, na roznych mieyscach[1]).

Owa, Esse ubique, ubicunque Sunt Hostiae Consecratae[2]).

Haeretictwo Marcionitow:

(картка 25).

Haeretictwo Marcionitow:

Dat etiam (Marcion) permissionem Mulieribus ut Baptismum dent[3]).

Tegoż y gorszego uczy Papież:

Mulier in Conuentu quamuis docta et Sancta docere uel aliquos baptisare non praeSumat, Nisi necessitate Cogente[4]). Non reiteretur Baptisma quod a Pagano administratur[5]). Neo rebaptizari debent, baptisati à Iudeo[6]).

Zaczym Znieważone iest ono pisma Swiętego,

Nikt Sobie nie bierze urzędu, aż będzie wezwan iako Aaron[7]), y zas, Nie dawaycie Swiętego Psom: (iakowi Są Poganie y Zydzi)[8]). Ponieważ Non priuatio Sed Contemptus baptismi damnat[9]) y Canon, Mulier baptizare non praeSumat[10]):

Haeretictwo Priscillianitow:

Priscillianistae Sentiebant, licere Sibi aliquando Mentiri[11]).

Tegoż uczy y Papież:

Aliquando licet uti aequiuocatione et decipere audientem: Non Semper, Sed quando Iudex Contra iustitiam petit iuramentum, licet uti aequiuocatione et iurare secundum Suam mentem Contra mentem Iudicis. Vt puta querenti Iudici, Fecisti ne illud? Respondeat non feci: Intelligendo Inter Se, ut dicam tibi, uel hoc tempore: uel quid simile. Et si uir uxorem petat, an Sit adultera? ista potest dicere non sum, quamuis uerum fuerit, intelligendo, ut tibi reuellem. Sic qui Cogitur

---

На боцї: [1]) Wuiek Iez: w Bibliey na Iana, c. 20, u. 19. [2]) Bell: de Christo, lib. 3: c. 18. [3]) Epiphan: Haeresi, 42-a. [4]) Dist. 4-a: de ConSecrat: Can. Mulier. [5]) ibidem Titulo, Can. Romanus. [6]) ibidem, Nicol: PP: Can: A quodam Iudaeo. [7]) Hebr. 5. [8]) Matt, 5-o. [9]) Bernard: Epistola 77-a. [10]) Conc. Cartag. 4-um: Can. 500. [11]) Sixtus Senensis lib. 3-io.

Generated on 2015-06-23 19:04 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

iurare, in Sponsam accepturum alteram, intelligendo, Si postea placùerit[1]).

Taką Haereticką Iaskinią wlazł Grzegorz 7, na Papiezstwo, ktory iako pisze Iezuita iego, Tempore Magni Schismatis, antéquam Pontifex Crearetur, iurauit publico et **(картка 25 обор.)** Solenni ritu SeSe abdicaturum Pontificia potestate: Postea enim Pontifex electus noluit Pontificatum deponere[2]). A tak prawdziwie o iego stolicy powiedziano zdawna, Romam Scholam esse, in quo licet mentiri, fallere, iurare, peierare[3]):

Yż Papież Nowego y Starego Testamentu pismo gwałc falszywym wykładem:

Przykazanie Boże pierwsze, pierwszey Tablice:

Będziesz miłował P: Boga twego Z całego Serca twego, Z całey dusze twoiey, Z całey mysli twoiey, y Ze wszytkich Sił twoich[4]).

Co tak Augustin S: wykłada:

Cum ait toto Corde, tota mente, tota anima, et omnibus uiribus, nullam tibi reliquit partem uacantem[5]).

Papież toż tak wykłada:

Quantum ad intentionem dilectionis, Non tenemur Sub praecepto Deum plus Omnibus diligere[6]). Hoc praeceptum diligendi Deum doctrinale est, Non obligatorium[7]). Illa uerba ex omnibus uiribus non significant ex omnibus potentiis animae Sed — quod uulgo dicimus, pro uiribus[8]).

Przeciw Czemu teyże Hordy Kyrisnik
taky Krzyk czyni.

Absit, ut primum et maximum praeceptum, tam Hyperbolicè nobis traditum esse putemus[9]).

На боцї: [1]) Toletus Ies: lib. 4-o: de instruct: Sacerdotum cap. 21-o: 22-o. [2]) Axorius Ies: lib. 5-o: institutionum Moralium, cap. 15-o. [3]) Laurentius Valla. [4]) Matt: c. 22-o: Lucae 10-o. [5]) Aug: de Doctr: Christiana, lib. 1-o: cap. 22. [6]) Tolletus Ies: lib. 4-o: de instruct: Sacerdotum, cap. 9. [7]) Stapleton, lib. 6. de Iustific: c. 10-o. [8]) Bell: De Monachatu, lib. 2. c. 13. Sect: Porro illa etc. [9]) Vega Iez: de Iustific: c. 16: tit. 11-o.

Generated on 2015-06-23 19:04 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Zgwałcenie Przykazania wtorey Tablice:

A blizniego twego będziesz miłował iako Siebie Samego: Pro iis qui obstinato Sunt animo in malis orandum est. At pro Haereticis ac Schimaticis, Non est publicé orandum[1]).

(картка 26).

Zgwałcenie przykazania: 1-go:

Nie miey Bogow Cudzich przedemną:
Przeciw Czemu yż Papież uczy wyszey Sie pokazało.

Oney wymowki Zniesienie:

Dulia debetur Deo, tanquam Domino: Latria uero nonniSi Deo, tanquam Deo[2]).

Zgwałcenie przykazania 2-ego:

Nie czyń Sobie Obrazu, ani wszelkiego podobienstwa:
Nie będziesz Się im kłaniał, ani ich chwalił, abo czcił.
Imagines Sunt per Se et proprie Colendae[3]) (osculatione, Capitis apertione, geniculatione)[4]) nulla ratione habita ad exemplar. (відступ) y zas drugy.

Commodius est omnia in Ciuitate Lupanaria ingredi, quam abnegare adorationem Imaginis Domini, aus eius Sanctae genitricis[5]).

Przeciw Czemu Grzegorz w.

Quod Sanctorum Imagines adorari uetuisses, omnino laudauimus. Conuocandi sunt dispersi Ecclesiae filii, eisque Scripturae Sacrae et testimoniis ostendendum, quod Omne Manu factum adorare non liceat; quoniam Scriptum est: Dominum Deum tuum adorabis et illi Soli Seruies. Adorare Imagines omnibus modis deuita[6]).

Zgwałcenie przykazania 3-iego:

Nie będziesz brał Imienia P. Boga twego Nadaremnie:
Si iuraui me soluturum alicui pecuniam qui excomunicatur, non teneor soluere[7]). Ad Haereticorum istorum (scilicet Euangelicorum)

На боцї: [1]) Axorius Iez: lib. 9: Institutionum, cap. 13. [2]) Aug: Sup. Exodum: quaest. 94-a. [3]) Bell: lib. 2-o: De Imag: c. 21. [4]) Conc: Trid: Sess. 13. [5]) Theodoretus Abbas in Conc: Nic: 2-o: ut habet Car: M: lib. 3: c. 33: Et Hadrianus 1: Respons: ad Carolum. [6]) Greg. M: lib. 9-o: Epistola 9-a. [7]) Gratianus, causa 15-a: quaest. 6: in glossa.

Generated on 2015-06-23 19:04 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

poenam et odium **(картка 26 обор.)** etiam pertinere, quod fides data illis, Seruanda non Sit: (ut in Concilio Constantiensi factum) Non obstante iuramento. Cum his nullum Commercium nec pacem ullam esse posse Catholico[1]). Sciant omnes, etiamsi quid Speciali rescripto uel pacto ab illis impetratum Sit, non ualere[2]).

Przeciw Czemu Bernardus:

Qui dupliciter iurat, dupliciter reus fit: quia Nomen Domini in uanum assumpsit et proximum dolo cápit[3]).

Zgwałcenie przykazania 4-ego:

Pamiętay abys dzień Niedzielny Swięcił:

Homo tenetur Sub Mortali peccato ad Sanctificandum festum, Sed non tenetur ad bené sanctificandum[4]).

Mos non est improbandus quo Vidua pro dignitate perSonae post Obitum uiri Causa luctûs domi Se continet ad Annùm, nec Missam audiat[5]).

Zgwałcenie przykazania 5-ego:

Czci oyca twego y Matkę twoią:

Potest Filius uxorem ducere Se dignam Invitis parentibus, Sine peccato Mortali[6]). Licebit filiis inuitis parentibus ad relligionem (monasticam) transire[7]). Conantibus parentibus, amicis et magistratui aliquem ex Societate ad Comunis uitae Commercium reuocare, In faciem expuendum ac dicendum est: Sinite Mortuos Sepelire Mortuos et vade post me Satana[8]).

Co Sie Sprzeciwia pismu Bożemu ktore mowi,

Nie dasz Synowi twemu Corki Chanaan Za Zonę, ani Corce Za Męża Chanaanczyka[9]). Iesliby przeciwny był Ociec slubowi, y sluby y przySięgi iego nieważne będą[10]).

На боцї: [1]) Iacobus Simonista Episcopus Parensis(?) lib. Institution: c. 46. [2]) Becanus Ies: disp: de fide seruanda Haeret: cap. 10-o: Anno 1607. [3]) De interiori domo, c. 11. [4]) Tolletus Ies: lib. 4-o: Instruct: cap. 24. [5]) Azorius Ies: Instit: lib. 7: cap. 7-o. [6]) Tolletus Ies: lib. 5: Instruct: c. 1-o. [7]) Bell: lib. 2-o: de Monachatu, cap. 36. [8]) Crusius Ies: in Explic: Regulae de deserendis parentibus. [9]) Exod, 34-o. [10]) Deuter: c. 7: Numero 30.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:15 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

(картка 27).

Sprzeciwia Sie temu y stary decret Papiezsky:

Uxor petatur, et á parentibus propinquioribus SponSetur. Aliter enim praesumpta Non Coniugia, Sed adulteria uel stupra uel fornicationes potiús quam legitima Coniugia esse non dubitaris[1]).

Zaczym gwałći Papież y Owe Przykazanie:

Słudzi bądz że poddani we wszelkiey boiazni Panom (Krolom y innym) nie tylko dobrym y skromnym, ale tez y przykrym: Bo ta iest wola Boża[2]):

Tyrannum Imperatorem Regem Siue Principem Occidere honestum est, quod cuiuis facere impunè permittitur. Quid interim ferro an ueneno perimus? cúm concessa sit dolo et fraude agendi facultas? [3])

Dlategoż y onego Mężaboyce ktory Zabił Krola Franc: Henrika Sam Papież w zgromadzeniu Kardinałow nazwał, Longé maiorem Sancta muliere Iudith[4]).

Przeciw Czemu starzy Chrzescianie:

Christianus, nullius est hostis nedum Imperatoris, quem sciens à Deo Suo Constitui, necesse est ut et ipsum diligat, et reuereatur et honoret, et saluum uelit cum toto Romano Imperio. Colimus ergo Imperatorem Sic quomodo et Nobis licet, et ipsi expedit, ut hominem à Deo Secundum, et quidquid est à Deo Consecutum, Solo Deo Minorem[5]). Iulianus extitit infidelis imperator. Non ne extitit Apostata, iniquus idololatra? Milites Christiani Seruierunt Imperatori infideli. Vbi ueniebatur ad Causam Christi, non agnoscebant nisi illum, qui in coelo erat. Quando uolebat, ut Idola Colerent, ut thurificarent, praeponebant illi Deum. Quando autem dicebat, producite aciem: Ite contra illam gentem, statim obtemperabant. Distinguebant Dominum aeternum a Domino temporali[6]).

На боцї: [1]) Euaristus PP: Epistola 1: ad Episcopos Afric: Vide causa 32: quaestio 2: Canone Hoc. Sanctum: apud Gratianum. [2]) 1-a Petr. 2-o. [3]) Ioannes Marianna Ies: de Rege 1-o cap. 6-o: et 7-o. [4]) Sixtus PP: 5-us: Orat: in Consist: Patrum habita Pag. 8 et 10: Anno 1589: 2 Septembris. [5]) Tertullianus ad Scapulam. [6]) August: in Psalm: 124.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:04 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

(картка 27 обор.)

Zgwałcenie Szostego przykazania:

Nie będziesz Zabiiał:

Cum quis motu repentino Correptus, adeo ut non Sit rationis Compos alium occiderit, peccato Mortali liber est[1]). Cum homo profert uerbum Contumeliosum non ex plena deliberatione, non est mortale peccatum. Vel Si adsit plena deliberatio, tamen Si inter personas parui momenti, ut inter mulierculas. Cum homo irâ aliqua, uel alta animi passione non aduertens uerba quae proferebat, protulit blasphemiam, non est peccatum mortale, nisi homo assuetus Sit blasphemiae[2]).

O tego to Iezuity Tolleta pismach papież Grzegorz 13-y, powiedział, y napisał, yż

Tantae tua doctrina, ut tua Scripta, Sicut caeterorum aliorum iudicio et examini Subjici aequum non Sit[3]).

Zgwałcenie przykazania 7-go:

Nie będziesz Cudzołożył:

Etiam Si lege Coelibatus sublatâ, et quaedam peccata et Sacrilegia impedirentur Sacerdotum, tolleranda tamen ipsa lex non est[4]). Melius est Scortari et (sic!) uri (Sacerdotem)[5]) Grauius peccat Si ducat uxorem, quam Si fornicetur, aut domi alat Scortum[6]).

Wyrok temu przeciwny Oycow SS:

Augustinus Basilio aequalis permultis rationibus probauit, Connubia post Votum Contracta non debere dirimi, uelut in Decretalibus 27-a Causa: Quaestione 1-a: Canone, Nuptiarum plane extat, etc[7]).

A drugy przeciw temuż dokłada,

In Concilio Neocaesariensi[8]) Magis punitur Sacerdos qui fornicatur post Votum, quam qui publicè Contrahit[9]).

На боцї: [1]) Tolletus Ies. lib. 5: de Instruct. Sacerd: cap. 6. [2]) idem, lib. 4-o: cap. 13. [3]) Greg. 13-ius: Sicut habet Vasquez Iesuita Epistola dedicatioria ante Commentar: in Lucam. [4]) Greg: Valentianus Iez: de Coelibatu, c. ultimo. [5]) Bellarm: ut Supra: [6]) Costerus ut Supra. [7]) Polyd: Virgil, lib. 7-o. Inuentionum, cap. 1-o. [8]) Cassander libro Consultat: Art: 23. [9]) Can. 1-o: ut habet Garanza.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:04 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

(картка 28).

Zgwałcenie przykazania 8-ego:

Nie będziesz kradł:

Pauperes non faciunt furtum, cum pressi extrema necessitate rem aliquam capiunt[1]). Is qui iusto precio non potest uendere uinum, uel propter iniquitatem Iudicis, uel propter emptorum malitiam, qui Conueniunt inter Se, ut pauci emant ad precium remittendum: tunc possit Minuere mensuram, aut paululum aquae miscere, ac uendere pro puro, et Completa mensura, iusto exigendo precio, dummodo non dicat mendacium: quod Si dicat, Non erit Mortale peccatum[2]). Is, apud quem Haereticus aliquid deposuerit, non tenebitur post manifestam Haeresim, rem depositam illi reddere[3]).

Zgwałcenie dziewiątego przykazania:

Nie mow falsziwego Swiadectwa przeciw blizniemu twemu:

Non peccat (Iudex) Si aliquem damnat Secundum legem, licet ipse eum sciat esse innocentem[4]), Quamuis Sint in hâc quaestione uariae opiniones: tamen Communior et uerior est, quod Iudex licite possit damnare innocentem, quem in priuata Sua Persona Innocentem esse nouit[5]).

Przeciw Czemu Zakon Boży mowi,

Ten ktory usprawiedliwia Złosnika, y ktory Sprawiedliwego potępia, obadwa Są ći obrzydłymi Panu[6]):

A przeciw Onemu Siodmego przykazania Zgwałceniu:

Dwoiaka waga y dwoiaka miara, oboie iest obrzydliwoscią przed Panem[7]).

(картка 28 обор.).

Zwałcenie przykazania 10-ego:

Nie będziesz pożądał wszelkiego, Cokolwiek cudze iest.

Si quis desideret habere pollutionem ob finem bonum, ut ob sanitatem, aut ad leuandas tentationes Carnis, quibus interdum affligitur, non est peccatum[8]).

На боцї: [1]) Maldonat Ies: in Sumul: quaest. 8-a Artic. 3. [2]) Tollet: Ies. instr: Sacer. tract. de 7 pecc: cap. 49-o. [3]) Simancha Episc: Pacensis institut: Catholic: tit. 46: Sect, 73. [4]) Maldonat, Ies: in Sumul: quaest. 7. Art. 3. [5]) Tollet: Ies: lib. 5-o: de Instruct: Sacerd: cap. 56. [6]) Prouerb. 14-o: y Esai 5-o. [7]) Prouerb, 20-o. [8]) Tollet: Ies: lib. 5: Instr: Sacerd: cap. 13.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:04 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Przeciw Czemu Zakon Boży:

Iesliby kto miedzy Wami nieczystym był z iakiey nocney przygody, tedy od poranku aż do wieczora nieczystym będzie: wodą Sie omyie.

Czemu Sie y własny Papieżnik Sprzeciwił, mowiąc, Est prorsus peccatum mortale[1]):

Gwałt Sie temuż przykazaniu dzieie, gdy mowią,

Concupiscentia qualis remanet renatis, nullum ex Se uel natura Sua est peccatum[2]).

Przeciw Czemu Apostoł S: odrodzony iuż będąc mowi,

yż Z Zakonu nauczył Sie, być grzechem pożądliwość, ktory mowi, nie pożądasz[3]).

(картка 29).

Opera Supererogationis:

Dicimus opera religionis — opera esse bona et meritoria uitae aeternae, et Conducere ad Satisfaciendum pro peccatis. Addimus posse Monachos facere alios homines operum suorum bonorum participes[4]).

Quid Conferat Cucullus:

Imo eadem gratia descendit Super eum qui habitum religionis assumit, et Super eum qui baptizatur. Inductio Cucullae dat illi plenariam peccatorum remissionem à poena et â culpa[5]).

Quid Conferat Ordo Francisci:

Omnes saluantur, qui moriuntur in Ordine et sub Regula Beati Francisci[6]).

De loco Purgatorii.

Vbi Sit Purgatorium? De hâc quaestione Ecclesia nihil definiuit: Sunt autem multae opiniones. Ibi animas purgari ubi peccauerant, id

---

На боцї: [1]) Dominic: Sotus in 4-o: lib. Sententiar: dist. 12: quaest 1: Art. 7. [2]) Bell: lib. 5-o: de amissione gratiae, cap. 7. [3]) Rom. c. 7. [4]) Bell: de Iustificac: lib. 4-o: cap. 7-o: et lib. Iudicii de Concordia mendacii 22. [5]) Bernardinus in Rosario: Thom: Aqu: et Bell: ut Supra. [6]) lib. conformitatum.

Generated on 2015-06-23 19:04 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

est uariis in locis, in Balneis, — in flumine — in aere Caliginoso ubi daemones uersantur[1]).

Przeciw Czemu

Fides Catholicorum Credit primum locum esse Regnum coelorum, Secundum Gehennam: tertium neque Scit, neque in Scripturis sacris esse reperit[2]): (відступ) y zas drugy,

In Antiquis Scriptoribus de Purgatorio fere nulla mentio est, potissimum apud Graecos[3]). (відступ) y zas inszy,

Non anima defuncti est, quae ista dicit, Sed Daemon qui haec (ut audientes decipiat) effingit. Neque enim potest anima à Corpore Separata in his regionibus errare. Iustorum animae in manu Dei sunt, infantium quoque. Peccatorum uero post hunc exitum Continuo abducuntur[4]). (відступ) y inszy,

Sanè Scripturae credendum est et de mortuorum apparitionibus non Curandum[5]).

de Coelibatu Sacerdotum:

Sic dixit Pontifex Pius 2-us: (цїле се речене перечеркнене). Sacerdotibus magnâ ratione Sublatae sunt nuptiae: maiorem restituendae uidentur[6]): Quoniam multi saluarentur in Sacerdotio Coniugato, qui in sterili presbyteratu damnantur[7]).

Naprzeciw wyniosłey pysze Papiezskiey:

Wszelka dusza Zwierzchności wyższej niech będzie poddana[8]).

Na Co Złotousty S: pisze:

Siue Apostolus fueris, Siue Euangelista, Siue Propheta, aut Quisquis tandem, magistratui Subesse debes: Nec enim Subiectio ista pietatem euertit[9]).

De Abolendis Haereticis, Canon Papiezsky:

Omnes aliter Sentientes et docentes, quam praedicat et tenet Romana Ecclesia, esse puniendos Capitis Supplicio[10]).

На боцї: [1]) Bell: de Purgatorio, lib. 2. c. 7. [2]) Aug: lib. 5-o: Hypognosticorum. [3]) Alphonsus libro de Haeresibus, Tit: Purgatorium: in Initio. [4]) Chrisostomus in Matt. [5]) Anselmus in Luc. 16. [6]) Plat: in uita Pii 2-a. [7]) Pius 2-us lib. 2-a: Aen. Syl: in actis Conci. Basiliensis. [8]) Rom. 13. [9]) Serm. 23 in caput 13: ad Rom. [10]) Can: ad abolendam de, Haereticis.

Generated on 2015-06-23 19:04 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

yż Cuda ustały:

Nunc operatio Signorum Sublata est omnimo, magis autem reperitura apud eos, qui falsi sunt Christiani. Nunc nullo modo Cognosci potest, quae Sit uera Ecclesia, Nisi per Scripturas[1]).

Nolite fratres mei Signa amare, quae possunt Cum reprobis haberi Communia[2]).

Si fidelis es ut oportet: Si Christum diligis, ut diligendus est, non indiges Signis. Signa enim incredulis dantur[3]).

Posłancy Antichristowi iakiey powagi:

Sicut Christus Pauperes et Idiotas elegit, et Simplices: Sic Antichristus assumit astutos, et diuites[4]).

(картка 30).

Sibyllae prophetia O Antichriscie[5]):

Ἔσσετ' ἄναξ πολιόκρανος, ἔχων πέλας οὔνομα πόντου,
Κόσμον ἐποπτεύων μιαρῷ ποδί, δῶρα πορίζων,
Χρυσὸν μὲν πάμπλειστον ἔχων, καὶ ἄργυρον ἐχθρὸν
Πλείονα συλλέξας, καὶ γυμνώσας ἀναλύσει.
Καὶ μαγικῶν ἀδύτων μυστήρια πάντα μεθέξει,
Παῖδα θεὸν δείκνυσιν, ἅπαντα σεβάσματα λύσει,
Κἀξ ἀρχῆς τὰ πλάνης μυστήρια πᾶσιν ἀνοίξει.
Αἴλινος ἔκτοτε καιρὸς, ὅτ ἄιλινος αὐτὸς ὀλεῖται.
Καί ποτε δῆμος ἐρεῖ. Μέγα δὸν κράτος, ἄστυ, πεσεῖται,
Εἰδὼς εὐθὺ τὸ μέλλον ἐπερχόμενον κακόν ἦμαρ.
Καὶ τότε πενθήσουσιν ὁμοῦ, τὴν σὴν προβλέποντες
Οἰκροτάτην μοῖραν, πατέρες καὶ νήπια τέκνα
Αἴ, αἴ, θρηνήσουσι λυγραῖς παρὰ Θύμβριδος ὄχθαις.

Na Synodzie Florenskim Biskupowie wschodni witaiąc Papieża całowali rękę y twarz Siedzącego[6]): a Gdy go iuż po skleconey Vniey Żegnali, całowali go w rękę (poszło im Na podwyszenie, od twarzy do Nog) y w kolana[7]). Naszi Zas mili Apostatae Pociey y Terlecky, nie tylko do całowania twarzy Papiezskiey niedopuszczeni ale ani do ręki: co Znieważnieysza, ani do Kolona, (sic!) ale ledwie do Nogi. O Czym

---

На боцї: [1]) Chrysost: in opere mixto in Matt: Hom. 49. [2]) Nazianz. [3]) Chrys: in Ioan, Hom. 23. [4]) Greg. M. lib. 13: in Iob. [5]) lib. 8: Sybyll: Oracul. [6]) w Opisaniu Polskim tego Synodu pag. 13. [7]) Tamże, pag. 413.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:04 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Baroniusz w te słowa pisze[1]), Statuta autem die, uidelicet 23: Mensis decembris eiusdem Anni 1595: Sabbato Ieiunii 4-or temporum in aula Constantiniana Palatii Vaticani Coram ipso Summo Pontifiice et S. R. E. Cardinalibus, aliisque diuersi Ordinis diuersarumque dignitatum Insignibus proceribus in publicum auditorium Sunt admissi (uid: Episcopi Russiae Legati) legationis munus, quod obirent **(картка 30 обор.)** publicé exposituri. Tum igitur ingressi, ut á longè Conspicati Sint ipsum Rom: Pontificem, uenerationis ergo prostrauerunt Se in terram: Surgereque Iussi atque accedere ad thronum Pontificis, ad eiusdem pedes eodem humillimo cultu et reuerentia strati, eos sunt deosculati. To witaiąc Czynili:

A zas po przySiędze:

Omnibus denique Solemni ritu ex Sacrorum Canonum praeScripto (Sacrorum Canonum praescriptum nazywa, rozciągac Sie przed Papieżem y Na twarz przed nim upadac, y nogę iego Całować) peractis et absolutis, iterum ad pedes Sanctissimi accesserunt (a tusz li na kolanach, bo tey Swey legaciey y PrzySięgi Sposob odprawowali, klęcząc) eosque deosculati sunt[2]). Otoż masz pokore Christusowego namiestnika.

Potym iesli komu z naszich do iegoż dworu Z pokłonem udać Się zażąda, obawiam Sie by im tam Całowac nie kazano, Czego Sie Czasu niektorego, błazen Posłow Weneckich obawiał, gdy Swych Panow Nogi Papiezskie całuiące, widział, aby iemu do czego lichszego nie przyszło, uciekał.

Definitio Ecclesiae, Secundum Romanenses:

Ecclesia Catholica (extra quam, nulla salus) est coetus fidelium et Congregatio facta ab Episcopis, sub Uno uisibili capite Romano Pontifice[3]). Ecclesia una est non propter Christum, Sed propter Papam, qui eam Conseruat unam[4]). Cui omnem Humanam creaturam omnino Subesse de necessitate Salutis pronunciamus[5]). Cuius Sponsus, est Papa[6]).

На боцї: [1]) De Rutenis ad Communionem Sedis Apostolicae receptis Monumentum: Sanctissimo P. N. Clementi 8: Pon. M: Caesar Baronius S. R. E. Protonotarius. ktory Monument iest wydany w Roku 1601: w Mogunciey Z Drukarni Baltasari Lipsii, przy Siodmym tomie Eccl: Annalium od niego Zebranych. pagina, 989 et 990. [2]) Tamże. pag. 994. [3]) Turrianus lib. de Ecclesia et Ordinatione Ministrorum: Bell: libro de Ecclesia: libro 3: cap. 2-o. [4]) Rossensis. [5]) Bonif: 8-us in extrauagante de Maioritate et Obedientia: Can. Unam Sanctam. [6]) Bell: lib. 2: c. 31-o: de Papa.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:05 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Przeciw Czemu Oycow SS: Zdania:

Dominus noster Iesus Christus à Deo Patre missus, inquit: Una est Columba mea, perfecta mea: Hoc est, ipsa Sancta Sponsa Catholica Ecclesia. Columba propter masuetudinem ac vitae puritatem: perfecta uero propterea, quod perfectam à Deo accepit gratiam ac Scientiam ab ipso Saluatore per Spiritum S: Ipse igitur Sponsus: Sponsa autem ipsius etiam ipsa placida Columba[1]).

Ecclesia est Tabernaculum à Deo fixum, non ab homine: et e locis in alia loca migrat in perSecutionibus, fugit a Ciuitate in Ciuitatem, Sed non fugit á pietate ad impietatem[2]).

Desponsaui, inquit Ecclesia, Sponsum coelestem per legem, per Prophetas: Alteri Se non potest Ecclesia adiungere[3]).

Fundamentum aliud, inquit Paulus, ponere nemo potest, praeter id, quod positum est, quod est Iesus Christus. Super hoc igitur aedificemus et pro fundamento habeamus, et nullum Sit medium inter nos et Christum: quod Si medium aliquod intercederet, id quam primum aboleamus. etc.: Ipse Caput, nos Corpus. Nunquid esse potest ulla media inter Corpus et Caput distantia?[4]).

Corpus huius Capitis (Christi) Ecclesia est: non quae hoc loco est, Sed quae hoc loco et per totum orbem terrarum, nec ulla quae hoc tempore, Sed ab ipso Abel usque ad eos qui nasciturі sunt, usque in finem, et Credituri in Christum, totus populus Sanctorum ad unam Ciuitatem pertinentium, quae Ciuitas Corpus est Christi, Cui Caput est Christus[5]).

(картка 31 обор.) Ecce Roma, Ecce Carthago, Ecce aliae et aliae Ciuitates Filiae Regum Sunt, et delectauerunt Regem suum in honore ipsius, et ex omnibus fit Vna quaedam regina de qua dicitur, Adstitit regina à dextris tuis[6]).

Ecclesia Romana non est Vniuersalis, licet Sit de uniuersitate.

Haec est una felix fidei Petra, quam Petrus ore suo Confessus est[7]). — Super hanc petram Confessionis Petri est aedificatio Ecclesiae[8]).

На боцї: [1]) Epiphanius Haeresi, 35. [2]) Chrisost: in Psalm. 14. et 114. [3]) Idem Hom: de Virtute. [4]) Idem in 1-a Corinth: 3-io: Hom, 8-a. [5]) August: in Psal. 90-um. [6]) Idem in psal: 44. [7]) Gratianus: Can. Ecce Dist, 99-a, in Glossa, Hilar: de Trinitate lib. 21. [8]) idem ibidem, lib. 6.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:05 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Si Authoritas quereretur: Orbis maior est urbe: (Roma) Vbicunque fuerit Episcopus, Siue Romae, Siue Eugubii, Siue Constantinopoli, Siue Rhegii, Siue Alexandriae, eiusdem meriti est et eiusdem Sacerdotii. Sed dices, quomodo Romae ad testimonium Diaconi Presbyter ordinatur? Quid nam profers unius urbis Consuetudinem? Quid paucitatem, de qua ortum est supercidium in leges Ecclesiae uendicans.

Si unus Episcopus uocatur Vniuersalis, uniuersa Ecclesia Corruit, Si unus uniuersus cadit: Sed absit haec stultitia, absit haec leuitas ab auribus meis[1]).

Sancti ante legem, Sancti Sub lege, Sancti Sub gratia, omnes hi perficientes Corpus Domini in membris Sunt Ecclesiae Constituti et nemo Se unquam uniuersalem uocare uoluit. Quo nomine uocari nullus praesumpsit qui ueraciter sanctus fuit[2]). Nemo decessorum meorum hoc tam profano uocabulo uti Consensit. Et Petrus Vniuersalis Apostolus non uocatur[3]).

Sic ubi audieris eos, qui dicuntur Christiani, non à Domino Iesu Christo, Sed à quoquam alio nuncupari, ut Marcionitas, Valentinianos, Scito non Ecclesiam Christi, Sed Antichristi esse Synagogam[4]).

Sumus Christiani non Petriani[5]).

A Papieżnicy OSobie tak Decretuią:

Iedno iest byc Papieżnikiem od Papieża nazwanym, a byc Chrzescianinem od Christusa abo Katholikiem[6]).

Wierze Koscioł S: Katholicky Rzymsky: kto by tego słowa (Rzymsky) w Hiszpanii nie przydawał w Credzie, bywa palony: **(картка 32)** Papam nullo Sibi iure Summam et uniuersalem in omnes Ecclesias administrationem et potestatem Sumere: neque id ullo fieri Sancti Petri exemplo[7]).

Skąd poznawany bywa Koscioł Prawdziwy:

Secundum Romanenses, (відступ) Tam iest Koscioł Katholicky ten ktory ma to imie, Katholicky Koscioł, Starodawność, Szerokość abo Wielkość, y rozmaitość wierzących, Successią Biskupow iednego po drugim, od Apostołow, Sławę Cudow, Swiętnosc, Wielmożnosc, Szczęscie

---

На боцї: [1]) Greg: Mag: lib. 6. Epistola, 24. [2]) idem lib. 4-o: Epistola 38. [3]) idem, lib. 4-o: Epistola 36: 37 (?). [4]) Hieron: Contra Lucipherian. [5]) Aug: in Psal. 44. [6]) Wuiek Iez: na Dzieie Apostol, cap. 11. uers: 34. [7]) Zabarella de Electe: Can, Licet.

Generated on 2015-06-23 19:05 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

doczesne, iako Zwycięzstwa, pomnożenie Bogactw, Maiętnosci, etc.: O czym Szyroce Bellarminus: libro 4: de Notis 15. Ecclesiae:

Przeciw Czemu Oycow SS: Zdanie:

Si uides hominem Christianum, statim Considera: Si Confessio eius Conueniat cum Scripturis, uerus est Christianus: Si autem non est quaemadmodum Christus mandauit, falsus est. Indicium Christianitatis non ad nomen retulit, Sed ad Confessionem: quia non solum Nomen Christi Christianum facit, Sed ueritas: quia in nomine Christi multi ambulant, pauci autem in ueritate[1]).

Successio fidei, propriè Successio existimanda est. Nam qui eandem fidei doctrinam profitetur eiusdem quoque Throni particeps est: qui autem Contrariam fidem amplectitur, aduersarius quoque in Throno censeri debet. Atque haec quidem (Successio PerSonarum) Nomen: illa nam (Successio fidei) rem ipsam et ueritatem habet Successionis. Alias, perinde est, ac Si quis Se Successorem dicat, quemadmodum morbum sanitati, et tenebras luci Succedere dicimus[2]).

Vbi sunt tandem qui paupertatem nobis exprobrant, opesque Suas insolenter iactant, qui Ecclesiam multitudine definiunt, gregemque pusillum aspernant: etc. Hi domos habent, nos inquilinium: **(картка 32 об.)** hi templa, nos Deum: Praeterea Dei templa Sumus, uictimae uiuae et spirituales: hi uulgus habent, nos Angelos, hi temeritatem et audaciam, nos fidem, hi minas, nos preces: etc: Hi aurum et argentum, nos repurgatam fidei doctrinam puram[3]).

Non in Numeri multitudine, Sed in Virtutis probitate multitudo Consistit. Elias unus erat, Sed totus mundus non erat dignus, qui rependeretur ipsi: Melior est unus faciens Dei uoluntatem, quam decem millia peccatorum:[4]).

Quaestio inter nos et Donatistas, ubi Sit Ecclesia? quae utique una est, quam maiores nostri Catholicam nominarunt. Quid ergo facturi sumus, in uerbis nostris eam quaesituri? an in uerbis Capitis Sui Domini nostri Iesu Christi? Puto quod in illius potiùs uerbis eam quaerere debemus, quia ueritas est: etc.[5]): Ecclesiam ergo suam demonstrent[6]), Si possunt, non in Sermonibus et rumoribus, non in literis et Conciliis Episcoporum suorum, non in Signis et prodigiis fallacibus, quia etiam

---

На боцї: [1]) Chrisost, in Matth. cap. 7-o: et in Acta Apostolorum Hom. 33. tomo, 3. [2]) Greg: Naz: Oratione in laudem Athanasii. [3]) Greg: Naz: Oratione Contr: Arrianos. [4]) Chrysost: Homil. 40: ad popul: Antioch. [5]) Aug: de Verit: Ecclesiae, cap. 2. [6]) idem ibidem cap. 16.

Generated on 2015-06-23 19:05 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Contra ista uerba Domini cauti redditi sumus: Sed in omnibus Canonicis Sanctorum librorum autoritatibus. Nec ita, ut ea Colligant et Commemorent, quae Obscurè, uel ambigué, uel figuratè dicta sunt, quae quisque sicut uoluerit interpretetur secundum sensum suum. Talia enim rectè intelligi exponique non possunt, niSi prius ea quae apertissime dicta sunt firma fide teneantur etc. Ego ipsam Ecclesiam requiro, ubi sit: quae audiendo uerba Christi et faciendo aedificat Super Petram: etc.: Omissis ergo Morarum tendiculis, ostendat Ecclesiam uel in sola Africa perditis tot gentibus retinendam, uel ex Africa in omnibus gentibus reparandam: et Sic ostendat, ut non dicat, uerum est, quia hoc ego dico, aut illi Episcopi, uel Clerici, uel laici nostri. Aut, quía illa et illa Mirabilia fecit Donatus uel quilibet alius: aut quia homines ad memorias Mortuorum nostrorum orant et exaudiuntur; aut, quia illa et illa ibi Contingunt: aut, quia ille aut illa tale uisum uigilans uidet, aut **(картка 33)** dormiens somniauit. Remoueantur ista uel figmenta mendacium hominum uel portenta fallacium spirituum: ista magis cauere debemus Domino nos admonente[1]). Si aliquis in Haereticorum memoriis orans exauditur, non pro Merito loci, Sed pro merito desiderii sui recipit Siue malum, Siue bonum: etc: Nonne legimus à Deo exauditos non nullos in excelSis Montium Iudeae, qui tamen excelsa Deo displicebant? Exaudiuntur multi et multis modis non solum Christiani Catholici, Sed et Pagani et Iudaei Haeretici, uel á Spiritibus Seductoribus, uel ab ipso Dee, uel ad poenam Malitiae, uel ad solatium Miseriae, uel ad Monitionem querendae salutis aeternae: etc. De uiSis aut fallacibus legant quae scripta sunt, et quia ipse Sathanas transfigurat Se in Angelos lucis[2]), et quia multos Seduxerunt somnia sua[3]). Audiant, et quae nárrent pagani de templis et Diis suis mirabiliter uel facta uel uisa, et tamen Dii gentium daemonia: etc: In Scripturis Sanctis Canonicis Sicut Caput ipsum Christum, ita Corpus eius Ecclesiam debemus agnoscere, non in uariis hominum rumoribus et opinionibus et dictis et factis et uisis inquirere: etc.: Sed utrum ipsi Ecclesiam teneant, Non nisi diuinarum scripturarum Canonicis libris ostendant: quia nec nos propterea nobis dicimus credere oportere, quod in Ecclesia Christi Sumus, quia ipsam quam tenemus Commendauit Optatus, uel Ambrosius, uel alii innumerabiles nostrae Communionis Episcopi, aut quia nostrorum Collegarum Concilii ipsa praedicata est, aut quia per totum orbem in locis Sanctis tanta mirabilia uel exauditionum uel sanitatum fiunt: etc.: Ipse Dominus Iesus Christus cúm resurrexisset à Mortuis, et discipulo-

---

На боцї: [1]) Matth: cap. 24: u. 24, 25-o. [2]) 2-o Corinth: c. 11. u. 14-o: et. [3]) Eccl: c. 34: u. 7-o.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:05 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

rum oculis uidendum manibusque tangendum Corpus suum offerret, nequidem tamen fallaciae Se pati arbitrarentur, Magis eos testimonii legis et Prophetarum et Psalmorum Conflrmandos esse iudicauit. Haec Sunt Causae nostrae documenta, **(картка 33 обор.)** Haec fundamenta, haec firmamenta:

In Scripturis didicimus Christum, in Scripturis didicimus Ecclesiam: Has Scripturas Communiter habemus, quare non in eis et Christum et Ecclesiam Communiter retinemus? Ecce Scripturae communes: Ecce ubi nouimus Ecclesiam: Si Christum ipsum tenetis, ipsam Ecclesiam quare non tenetis? Si in ipsum Christum quem legitis et non uidetis, tamen propter ueritatem scripturarum creditis: quare Ecclesiam negatis quam et legitis et uidetis?[1]).

Eis qui Sunt in Ecclesia Praesbyteris oportet obaudire, his qui Successionem habent ab Apostolis, qui cum Episcopatus Successione Charisma (sic!) ueritatis Certum secundum placitum Patris acceperunt. Reliquos uero: qui absistunt à principali Successione (uid: à ueritate) et quorumque loco Colliguntur Suspectos habere, uel quasi Haereticos et malae Sententiae, uel quasi Scindentes et elatos, aut ut Hypocrytas, questus gratia et uanae gloriae hoc operantes[2]).

Si iustus es, noli numerare turbas hominum incedentes latas uias. Nolli illos attendere, multi sunt. Et quis numerat? Pauci autem per uiam angustam. Vide Contra pauca grana, quantam paleam leues[3]).

Haereses non tam nouitas, quam ueritas Conuincit. Quodcunque aduersus ueritatem Sapit, Hoc erit Haeresis et uetus Consuetudo[4]).

In uno et altero est Ecclesia[5]).

Id uerius, quod prius, id prius, quod ab initio: ab initio, quod ab Apostolis[6]).

Non filii Sanctorum sunt, qui tenent loca eorum: Sed qui exercent opera eorum[7]).

Non habent Haereditatem Petri, qui fidem Petri non habent[8]).

Dicat te quisquam Paganum, tu factis te ostende Christianum. Nam Si te factis non ostendis Christianum, omnes te Christianum uocent: quid tibi prodest nomen ubi res non inueuitur?[9]).

(**картка 34**) Dixit Christus. Tu es Petrus, et Super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam, etc.: Super hanc petram, non dixit Super

---

На боці: [1]) Idem (розум. Augustinus) Epistola 166. [2]) Iren: lib. 4: cap. 43. [3]) Aug: in Psalm 39. [4]) Tertull: de Virginibus uelandis. [5]) Idem, de Poenitentia. [6]) idem, lib. 4-o: Contra Marc: cap. 4. [7]) Hier: Epistola ad Heliodorum. [8]) Ambr: lib. 1-o de Poenit: cap. 6. [9]) August: in 1. Epistola Ioan: tract. 5-o.

Generated on 2015-06-23 19:05 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Petrum: non enim Super hominem, Sed Super fidem aedificauit Ecclesiam Suam. Quid autem erat fides? Tu es Christus Filius Dei uiui: — Quid est Super Petram? Hoc est, Super Confessionem, Super Sermones pietatis[1]).

Dixi in quodam loco de Apostolo Petro, quod in illo tanquam in Petra fundata Sit Ecclesia: — Sed Scio me postea Saepissimè Sic exposuisse, quod à Domino dictum est Tu est Petrus et Super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam, ut Super hanc, intelligeretur, quem Confessus est Petrus dicens, Tu es Christus Filius Dei uiui: Non enim dictum est illi, Tu es Petra, Sed tu es Petrus: Petra autem erat Christus[2]).

На бощї: [1]) Chrysost: Serm: 2: in Pentecost: tomo 3. [2]) Aug: Retract: lib. 2-: cap. 25-o.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:05 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

ПОКАЗЧИК

А.

Аббас (op. cit.) 266, 272.
Абірон, 21, 211, 238.
Авґуст (op. cit.) 272, 273, 284, 285, 287, 288, 290, 294.
сьв. Авґустин (op. cit.) 25, 270, 297, 298, 299, 301, 302.
Авґуст Стевх (op. cit.) 268.
Авель 213, 297.
Авраам, 22, 190, 203, 204, 203, 204, 205, 208, 227.
Аґат папа (op. cit.) 274, 283.
Аґриппа Корнелїй (op. cit.) 259, 279.
Адам, 62, 101, 143, 157, 177, 197.
Аймонїй Монах (op. cit.) 251.
Аксорій (op. cit.) 287, 288, 289.
Александер (?) (op. cit.) 264.
Александер папа, 105, 279.
„ VI. папа, 259.
Александер пресвітер, 221.
Александрия, 278, 298.
Альберт Кр. (Albertus Krantzius) (op. cit.) 255.
Альфонс (op. cit.) 294.
Амвросий, 300.
Амвросий (op. cit.) 261, 265, 301.
Амміян істор. гр. (op. cit.) 243.
Анаклєт (op. cit.) 278.
Андрадій Ортодокс (op. cit.) 264.
сьв. Андрей, 9, 125.
Андрей Люблинець, 8.
Андрей М., 1.
Анзельм (op. cit.) 294.
Анна, 254.
Антихрист, 31, 36, 37, 39, 40, 43, 44, 65, 71, 74, 75, 79, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 90, 91, 92, 94, 97, 104, 105, 114, 115, 116, 132, 134, 135, 137, 139, 140, 141, 142, 144, 146, 147, 149, 152, 159, 198, 199, 251, 259, 265, 266, 267, 268, 269, 295, 298.
Антихристовий знак, 31, 38, 39, 90, 91, 96, 98, 113, 115, 136, 144.
Антихристовий предтеча, 74, 82, 84, 85, 97, 113, 145, 149, 198.
Антихристовий прихід, 82, 85, 93, 114.
Антихристова столиця, 83.
„Антіґрафе“, 238.
Антонїн (op. cit.) 255, 262, 272, 276, 277, 278.
Антонїн архиеп. фльорент. (op. cit.) 259.

Generated on 2015-06-23 19:05 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Аполїнаристи єрет., 111.
апостольскі канони, 70, 71, 72, 105, 220, 224.
Авентин (op. cit.) 267, 268.
Аристотель (op. cit.) 231, 275.
Арій, 130.
Аріяни, 2, 25.
Арнольд, 263.
Арон, 102, 103, 112, 189, 190, 191, 205, 276, 286.
Атаназий Александр., 25, 27, 282.
Атаназий алекс. (op. cit.) 25, 120, 130, 243.
Африка 300.
Ахав, 210.
Ахая, 125.

Б.

Baytko ruski, 8.
Балєй (op. cit.) 252.
Бальд (Baldus) (op. cit.) 272.
Баптиста Мантуанус (op. cit.) 259.
Барнус (op. cit.) 256.
Баронїй (op. cit.) 259.
Бекам (op. cit.) 289.
Белліял божок, 231.
Беллярмін (op. cit.) 252, 261, 264, 266, 268, 272, 274, 275, 276, 277, 278, 280, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 293, 294, 296, 299.
Бенедикт, 254.
сьв. Бенедикт, 273.
Бенедикт „Anaguinus", 260.
Бенедикт IX. папа, 258.
Бенно кард. (op. cit.) 255, 256.
сьв. Бернард (op. cit.) 273, 276, 281, 286, 289, 293.
Бєльский Мартин (op. cit.) 259, 260.
Бжозів, 3.
Бльонд (op. cit.) 253, 255.
богослуженє руське, 14, 15.
Бонавентура (op. cit.) 284.
Бонїфатий III. папа 251.
Бонїфатий VII. папа 254.
Бонїфатий VIII. папа 260.
Бонїфатий VIII. п. (op. cit.) 267, 270, 272, 283, 296.
брацтво виленське, 238, 239, 242.
Бурда Дмитро, 235.

В.

Вавилон, 136, 137, 259.
Валєнтинїяни єретики, 282, 298.
Варахій, 213.
Варшава, 240.
сьв. Василий, 23, 27, 233, 237, 291.
сьв. Василий (op. cit.) 23, 25, 130, 131, 211, 223.
Василь (Конст. Осторожський), 32.
Васкез, єзуїт (op. cit.) 291.
Вега єзуїт (op. cit.) 262, 263, 287.
Вендроговій (Vędrogouius) 2.
Венера, 254.
Веспазиян, 103.
Вильно, 13, 14, 15, 32, 35, 230, 233, 235, 236, 239, 240, 241, 244, 246, 248, 249.
Вінкентий Б... (Vincentius Belluacensis) (op. cit.) 256.
віра грецька, 8, 15.
„ католицька, 24, 27, 268.
„ православна, 33, 36, 119.
„ руська 9.
Вірілїй папа, 64.
Вірмени, 5, 6, 7, 8, 9.
Віттембергія, 5.
Владислав, кор. польськ. і угорський, 9.
Волинь, 235.
Володимир, князь, 214.
Вуєк, єзуїт (op. cit.) 261, 264, 266, 274, 281, 282, 286, 291, 298.

Г.

Гавриїл арханг., 139, 164, 210.
Гавриїл Баралєт (op. cit.) 276.
Гадриян I. (op. cit.) 288.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:05 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Ґазенмуллєр (op. cit.) 255, 259, 269, 271.
Ґаймо, (op. cit.) 266.
Ґалич, 235.
Генрик de Erfordia (op cit.) 256.
Генрик, кор. франц., 290.
Генрик II. цїсар, 258.
Гербест Ляскі Бенедикт, 1.
Герборт Станїслав, 1
Геродот (op. cit.) 271.
Гієровський, 236.
Гієронїм, 11.
сьв. Гієронім, 4.
сьв. Гієронім (op. cit.) 5, 10, 274, 278, 298, 300.
Гієронїм Бальб (op. cit.) 251.
Гілярий (op. cit.) 297.
сьв. Гіполїт, 144.
Гіполїт папа, 199.
Гозий, кард., 3.
Гозий кард. (op. cit.) 274, 275.
Голгофта, 157, 192.
Голова церкви, 38, 87, 88, 89, 91, 163, 166, 167, 183, 297, 300.
Гольґот (op. cit.) 262.
Гомора, 21.
Гонорий папа, 220.
Гоффей єзуїт (op. cit.) 283.
Греки, 7, 8, 9, 20, 36, 91, 93, 199, 251, 262, 294.
Греция, 99.
Григорий, 276.
Григорий благосл., 267.
Григорий Богослов (op. cit.) 49, 212, 224.
Григорий Валентиян єзуїт (op. cit.) 261. 264, 268, 282, 283, 291.
св. Григорий Вел. (op. cit.) 265, 267, 270, 277, 278, 280, 288, 295, 298.
Григорий Назиянзен., 27.
Григорий Назиянзен. (op. cit) 23, 106, 124, 261, 299.
Григорий Нисенський, 27.
Григорий Нисенський (op. cit.) 23, 204.
Григорий патр. вірм., 6.
Григорий V., 258.
Григорий VI, 258.
Григорий VII., 255, 287.
Григорий VII. (op. cit.) 280.
Григорий XII., 260.
Григорий XIII., 82.
Григорий XIII. (op. cit.) 291.
Григорій XIV., 255.
Гуґо кард. (op. cit.) 273.

Ґ.

Ґабаонцї, 231.
Ґалата, 164.
Ґальфрід Бассей (op. cit.) 265.
Ґаранца Африк. (op. cit.) 260, 291.
Ґвашки, 260.
Ґвідо, 253.
Ґданьск, 241, 246.
Ґегенна, 294.
Ґедеон, 208.
Ґергард, 255.
Ґерзон (op. cit.) 275.
Ґіффорд (op. cit.) 273, 276.
Góra święta, 3.
Ґрациян (op. cit.) 50, 250, 258, 261, 277, 278, 279, 280, 285, 288, 290, 297.

Д.

Давид, 4, 17, 165, 214, 216, 263.
Дамаз II, 255.
Дамаз папа (op. cit) 128, 131.
Дамаскин (op. cit.) 49, 128, 230, 231.
Даниїл пр., 41, 77, 104, 146, 147, 164, 165, 209, 210, 223, 266.
Димас п., 221.
Діоклєциян, 269.
Діонїзий (op. cit.) 7, 126.
Домінїк, 262, 272, 276, 277.
Домінїк Sotus (op. cit.) 293.
Донатисти, 241.
Дубєнський, 235.
Дуранд (op. cit.) 270, 274.

Generated on 2015-06-23 19:05 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Дурей, єзуіт (op. cit.) 262, 275.
св. Дух „даром божим", 17, 18.
„ „dchnienie boże", 16, 17.
св. Дух „пальцем божим", 18.
св. Дух „від Отця і Сина", 25, 116, 117, 122, 123, 130, 131, 132.

Е.

Ева, 263.
Еварист (op. cit.) 290.
Евгенїй п., 10.
Евґубіюм, 278, 298.
Евнїкія, 34.
Евстатияни єрет., 282.
Евстахий, 282.
Евтихіяни, 285.
Ездра, 207.
Езекиїл, 208.
Езоп (op. cit.) 274.
„Екклєзияст", 153.
Extravag. (op. cit.) 268.
Еккий (Eccius) (op. cit.) 274.
Елфегор, 209.
Еней Сильвій (op. cit.) 279, 294.
Енох, 137.
Епіфаній (op. cit.) 60, 286, 297.
Еразм (op. cit.) 271, 273.
Естера, 263.
св. Ефрем, 23.

Є.

Єгипет, 107, 108, 109, 205, 215, 225.
Єгова, 262.
єдність, 10, 28, 29, 96, 233, 234, 236, 239.
Єремія царгор. патр., 97, 125.
Єремія пророк, 100, 171.
єресь, 27, 31, 38, 40, 71, 82, 92, 101, 111, 117, 134, 164, 165, 196, 197, 255, 282, 283, 284, 286, 292, 301.
єресь манїхейська, 60, 67, 71.
єресь Оріґенова, 150.
єретик, 15, 23, 24, 25, 48, 49, 51, 52, 54, 55, 56, 58, 59, 60, 64, 66, 69, 70, 71, 72, 75, 82, 85, 86, 99, 110, 111, 115, 118, 123, 126, 153, 157, 163, 164, 165, 166, 173, 187, 197, 238, 281, 282, 283, 288, 294, 300, 301.
Єрихон, 213, 226.
Єрусалим, 89, 99, 102, 103, 105, 171, 195, 209, 221, 226, 256.
Єссе, 119.
Єссей, 214.

Ж.

Жебровський Щасний, 13, 14.
жертівник, 102, 103, 104.
Жиди, 9, 10, 11, 72, 82, 107, 110, 112, 113, 137, 142, 154, 169, 191, 216, 262, 273, 279, 286, 300.

З.

Забарелля de Electe (op. cit.) 298.
Засковський vel Зачковський, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 244, 247.
Захарий, 213.
Зевес, 29.
„Зерцало", 42, 203.
Зизаній-Стефан, 13, 14, 35 і op. cit. стр. 14, 15, 16, 17, 19, 20, 23, 24, 25, 26, 29, 30.
Зосим п. (op. cit.) 279.

И.

св. Йоан, 12, 199, 259, 266.
Иоан архипресв., 258.
Йоан Баптист, 276.
Йоан de Columna (op. cit.) 255.
Йоан Златоуст (Хризостом) (op. cit.) 15, 16, 17, 23, 38, 49, 50, 51, 57, 62, 72, 75, 89, 104, 110, 111, 126, 127, 141,

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:05 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

145, 174, 178, 179, 180, 182, 183, 186, 187, 188, 206, 209, 211, 212, 218, 220, 221, 243, 266, 280, 294, 295, 297, 299, 302.
Йоан кард., 254.
Йоан Хреститель, 224.
Йоан Мариянна єз. (op. cit.) 290.
Йоан Предтеча, 118, 119.
Йоан Стелля Венет (op. cit.) 256, 258.
Йоан Фабр (op. cit.) 269.
Йоан XI., 253.
Йоан XII., 254.
Йоан XIII., 254.
Йоан XVIII., 258.
Йоан XXII., 260.
Йоанна папісса, 259.
Йоахим алекс. патр., 97.
Йоана, 224.
Йордан, 118, 119.

І.

св. Ігнатий, 232, 243.
Ігнатий діякон, 235.
Ієремей, 206, 209.
Ізидор київ. митр., 232.
Ізраіль, 26, 194, 206, 208, 209, 217, 231, 238.
Ілия, 11, 137, 169, 208, 220.
Індия, 9, 11.
Іннокентий III op. cit. 279.
Іннокентий IX, 255.
Іпатий Потїй, 201, 202, 295.
Іреней (Irenaeus) (op. cit.) 261, 282, 301.
Іриней, 199.
Ірод, 217.
Ісаак, 205.
Ісаб (в), 162.
Ісая, 19, 100, 120, 196, 224.
Іспанїя, 298.

К.

Казань 2, 3, 5, 29, 31, 50, 106, 127, 131, 173.
календар старий, 35, 36.
Калїґула, 269.
Калїш, 2, 10, 12.
Кароль Великий (op. cit.) 265, 288.
Кароль цїсар рим., 92.
Кароль Руїзий (Ruissius) (op. cit.) 276.
Картаґіна, 297.
Кассандер (op. cit.) 262, 291.
Catalogus testium veritatis, 254.
Кипріян (op. cit.) 24, 222, 225, 280, 284.
Кирило Алекс., 17, 20.
Кирило Александр. (op. cit.) 18, 19, 102, 125, 128, 129.
Кирило єрусалимськ., 41.
Кирило єрусалимськ. (op. cit.) 31, 40, 50, 76, 85, 86, 94, 96, 102, 113, 117, 124, 137, 139, 144, 145, 153, 165.
св. Климент, 259.
Климент п., 8.
Климент II. п., 255.
Клирик Острогський, 201.
Клявдий Есп. (Espenseus) (op. cit.) 271.
Коммендон кард., 5.
конець сьвіта, 36, 54, 66, 81, 97, 98, 137, 150, 164.
Кононович Ісаак, 240, 245.
Константин цїс., 6, 27, 92, 266.
Константинополь, 92, 220, 243, 254, 258, 278, 298.
Копистенський Михайло, 235.
Корреа, 211.
Костер (Costerus) (op. cit.) 257, 285, 291.
Косциній (Coscinius) 2.
Краків, 2, 3.
Кранций Декан (op. cit.) 259.
Кресценций конз. римськ., 258.
Крета, 191.
Кронос, 129.
Крузий єзуїт (op. cit.) 277, 289.
Кузан кард. (op. cit.) 275, 279.
Кукуль, 293.
Курнїциян, 2.
Кутерлян, 2.

Generated on 2015-06-23 19:05 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Л.

Лаврентий Валля (op. cit.) 286.
Лазар, 22.
латинник, 19, 20, 25, 29, 200.
Лев великий (op. cit.) 284.
Лев III., 92.
Лев Г. (Hostiensis) op. cit. 254, 257.
Лев IV., 259.
Лев V., 252, 254.
Левит, 231, 232.
Лиса гора, 10.
Литва, 3, 10.
Лїбель (Libellus) (op. cit.) 258.
Liber confirmitatum Franciscan, 272, 276, 293.
Лїбія, 225.
Лука ап., 21, 112, 190.
Люітпранд (op. cit.) 253, 254.
Лютер, 3.
Лютеранин, 5.
Люцинер, 199.
Ляндон п., 253.
Лятерна єзуіт (op. cit.) 264.
Львів, 5, 8, 235.
Льойда, 34.
Льойоля Ігнат, 277.
Льот, 154.
Льотарий, 14, 259.

М.

Маврикий, 251.
Мадиямці, 208.
Македонїй, 25.
св. Максим (op. cit.) 131.
Малахія, 191.
Мальдонат єзуїт (op. cit.) 292.
Манассія, 208, 209.
Мавїхеї, 60, 64, 283, 284.
Марґарит, 137, 173.
Мария, 262, 263, 264.
Марозія 253, 254.
Мартинїян, 27.
Мартин Поляк (Martinus Polonus) (op. cit.) 256, 259.
Марціонїти, 286, 298.
Массальский, 234.
Матей, 76.
Матей Пар. (Parisiensis) (op. cit.) 255.
Мелхіседек, 103, 112, 117, 189, 190, 191, 203.
Мельхіор Canus (op. cit.) 275.
Менандер, 85.
Мессія, 82.
Мешко, 214.
св. Микола, 238, 247.
Михайло, 11.
Missale, 284.
x. Michał, 7.
Могамет, 93,
Мойсей, 22, 197.
Москва, 7, 232, 243.
Москвич, 3.
Мостиска, 6.
муки вічні, 49, 51, 54, 55, 57.
муки дочасні, 50, 51, 64, 65.
муки по смерти, 20, 21, 22.

Н.

Навуходоносор, 136.
Навклєр (op. cit.) 251, 252, 254.
Навкляниий „Clugiensis“ (op. cit.) 264.
Назіянзен (op. cit.) 295.
Наливайки, 242, 248.
Наливайківська церква, 249.
Несторий, 19.
Никифор (op. cit.) 6, 10.
Никифор хартофілякс (op. cit.) 116.
Николай п., 250.
Николай п., (op. cit.) 266, 284, 286.
Нинєвія, 213.
Нїкефас пафляґонський, 243.
Нїколїньский Іван, 235.
Нїль (op. cit.) 278.
Нїмцї, 8, 9.
нововірець, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12.
новохрещенець, 2, 38.
Ное, 48, 68.
Ноякций (op. cit.) 263,

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:05 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

О.

Огнисте озеро, 58.
огонь вічний 21, 162.
Ожеховский Станїслав, 4, 9.
Ожеховский Ст. (op. cit.) 280.
Озорій єзуіт (op. cit.) 263.
Онуфрий (op. cit.) 256.
Опатів, 10.
Оптат (op. cit.) 280.
Оригєн, 48, 49, 64, 153.
Ортонїй (op. cit.) 278.
Острог, 202.
Острожський Константин, 32, 33, 301.
Огон (Othon) (op. cit.) 285.
Оттон, 254.

П.

Павлїн, 131.
Павлїн єзуїт (op. cit.) 282.
св. Павло, 1, 7, 15, 22, 23, 24, 59, 60, 63, 114, 141, 150, 163, 165, 168, 171, 172, 174, 179, 183, 186, 195, 197, 202, 214, 221, 222, 227, 251, 276, 277, 282, 297.
Павло Діякон (op. cit.) 251.
Павло Константинопл., 243.
Павло Чернець, 244, 249.
Павло III., 258, 259, 267.
Павло V., 255.
Пальмерий (op. cit.) 253.
Пануїнїй (op. cit.) 252.
папа, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 36 99, 101, 116, 124, 219.
пасха, 72, 106, 109, 110, 112.
Пеляґіяни, 273, 283.
Перемишль, 3, 5, 6, 8, 234.
Перси, 91.
Петрарх (op. cit.) 281
св. Петро, 5, 8, 9, 10, 28, 86, 87, 90, 92, 121, 203, 221, 222, 244, 251, 257, 259, 270, 273, 274, 278, 283, 297, 298, 301, 302.
Петро Пр. М. (Praemonstratensis Monachus) (op. cit.) 256.
Петро (P. Romanus) (op. cit.) 285.
Петро римский (папа) 9.
Пекарський Адам, 263.
Пій п., 12.
Пій II. п., 263.
Пій II. (op. cit.) 294.
Пій V. п, 259.
Пій V. п. (op. cit.) 265, 274.
Плютарх, 269.
Платіна, 259.
Платіна (op. cit.) 50, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 280, 281, 294.
Познань, 5, 12.
Полїдор Вергілїй (op. cit.) 251, 269, 291.
Поляк(в), 4, 8, 9, 11.
Польща, 3, 9.
Поральд (op. cit.) 276.
Порошок, 246.
Потій Іпат., 201, 202, 295.
православні християни, 11, 82, 89, 97, 149, 158.
Присцилїяніти, 286.

Р.

Равенський епископат, 253, 256
Радзївіл, 3.
рай, 23, 61, 62, 101, 177, 183.
Райнер п., 254.
Ранульф (op. cit.) 252.
Рафаіл (R. Volaterannus) (op. cit.) 259.
Рахиль, 263.
Реґіюм, 278, 298.
„Relacia y Vważenie“, 230.
релїґія грецька, 232, 237.
Рим, 6, 10, 86, 88, 89, 90, 92, 93, 101, 116, 137, 139, 140, 144, 225, 251, 253, 256, 257, 271, 278, 287, 297, 298.
Римляни, 88, 253, 255.
ріка огниста, 38.

Generated on 2015-06-23 19:05 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Робоам, 107, 218.
Родольф Флявіяценський (op. cit.) 259.
Rossensis (op. cit.) 296.
Русь, 2, 5, 7, 8, 9, 15, 29, 242, 296.
Рутський Вен., 233, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 244.

С.

Савелій, 128, 130.
Савл, 218.
Сальмерон єзуіт (op. cit.) 274.
Самбір, 5.
Самуїл 208, 216, 217.
Сарра, 263.
сатана, 3, 10, 21, 29, 79, 86, 98, 101, 135, 141, 143, 145, 146, 252, 266, 289, 300.
Секст (S-us Senensis) (op. cit.) 286.
секта, 3, 8, 241.
Сенковський, 245, 247.
Сергій константиноп., 220.
Сергій III. п., 252, 253, 254.
Середа (Srzoda) Яков, 235.
Сенчило Самуіл, 233, 234, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 244, 245.
Сибілля, 269.
Sybillae oracula, 295.
Сикст V. п., 255.
Сикст V. (op. cit.) 290.
Сильвестер п., 6.
Сильвестер II, 256.
Символ віри нїкейський, 14, 101, 123.
Симон, 2, 7.
Симон волхв самарийськ., 85, 86, 87, 90.
Симон (Begnius) (op. cit.) 270.
Симон Петро, 86.
Синаксар, 50.
Сігеберт (op. cit.) 252, 253, 256, 259.
Сїдорський Дмитро, 235.
Сіль м., 5, 12.
Сіон, 177, 225, 226.
Сіманха (op. cit.) 292.
Сірах (Іс. Сир.) 201.
Скарга (op. cit.) 125, 273.
Скот М. (Scotus Marianus) (op. cit.) 259.
Смотрицький Мел., 250.
Собор базилейський (кан.) 279.
„ бріксенський, 19, 20, 255.
„ ефеський (кан.) 123.
„ картагінський (кан.) 286.
„ константинопольский, 25, 26, 123.
Собор констанцький, 289.
„ „ (кан) 220, 224, 225, 284.
Собор люґдунський, 17, 25.
„ ляодикійський (кан.) 105.
„ лятеранський, 267.
„ нїкейський 101.
„ „ (кан.) 123, 225, 262, 277.
Собор новокезарейський, 291.
„ тридентський, 259, 274.
„ „ (кан.) 261, 274, 288.
Собор фльорентський, 7, 19, 20.
„ „ (кан.) 225.
соборів, 7 вселенських, 99, 100, 101, 116, 195.
Содома, 21.
Созономей (op. cit.) 243.
сойм люблинський, 3.
Сократ, 3.
Сократ істор. грецьк. (op. cit.) 243.
Соломон, 196, 203, 213, 214, 218.
Спас, монастир, 8.
св. Станїслав, 3, 5.
Стаплетон (op. cit.) 267, 268, 283, 287.
Статут литовський, 241, 142.
Стефан п., 254, 255.
Стефан первомуч., 23, 224.
Стрийковський (Strzykowiusz) (op. cit.) 42.
судний день, 20, 21, 22, 23, 25, 29, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 57, 58, 62, 167.

Generated on 2015-06-23 19:05 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

суд окремий по смерти, 20, 35, 53, 64.
суд остаточний, 20, 22, 65.
суд поодиноко, 53, 58, 64.
Supplementum Chronic. (op. cit.) 257.
Сціпіо Африк., 232.

Сьвяте письмо:

I. Старий завіт:

Давид:
Псальми:
11,—100.
13,—58.
17,—10, 47.
24,—59.
32 ст. 6,—17.
44,—7.
45,—224.
49,—47, 151.
50,—4.
54,—11.
59,—159.
68,—11.
96,—47.
98,—158.
101,—67.
106,—56.
130,—214.
131,—158.
143,—68.
144,—198.

Данилл:
2,—166.
3,—136.
7,—174.
8,—83, 266.
8. ст. 11,—126, 12,—146.

Ездра:
2 ст. 5,—227.
3 ст. 2,—100
3 ст. 4,—207.
61,—120.
66,—47.

Ісус Навин:
6,—100.
9,—100.

Ісус, Сирах. син:
5,—212.
13,—211.
22,—203.
32,—212.
46,—203.
??,—205, 208.

Книги судиїв:
19,—231.
20,—232.

Книга Царств:
1 гл. 7,—214.
1 „ 22,—210.
2 „ 17,—214.
3,—208.
3 гл. 14,—107.
3 „ 16,—169.

Малахія:
1,—103, 192,
3,—47.
5,—45.

Мойсей:
I. 32,—206, 213.
II. 4,—205.
II. 7,—205.
II. 12,—107, 108, 112.
II 14,—108.

Єремія:
1,—206.
2,—206, 218.
6,—207, 208,
10,—203.
15,—207.
23,—44, 207.
31,—177.
32,—177.
33,—177.

Захарія:
3,—100.
5,—100.

Йов:
15,—193.
25,—123.

Йона:
4,—213.

Ісаія:
1,—218.
3,—11.
4,—221.
5,—171, 292,
6,—196.
11,—119, 204.
12,—221.
13,—66.
29,—226.
40,—226.
48,—122.
52 ст. 10,—18.
53,—103.
III. 24,—107.
III. 25,—65.
V. 16,—107.
V. 18,—171.
V. 33,—62.

Книга „Битія“, 6,—69.
Книга „Ісход“, 34,—289.
Книга „Левіт“, 19 ст. 25,—21.
Книга „Чисел“, 30,—219.
Книга „Второзакон.“ 7,—286.

Осія:
8 ст. 4,—281.
14,—44.

Соломон:
Притчі:
9,—100, 195.
13,—212.
14,—292.
20,—193, 292.

Екклезіяст:
5,—212.
11,—44, 81, 150.
11 ст. 28,—20.
12,—150.
34 ст. 7,—300.

Премудрость:
3,—62.

II. Новий завіт:

Діянія Апостол.
1,—221.
2,—10, 99.
2 ст. 7,—219.
4,—221, 273.
6,—121.
7,—23, 214.
7 ст. 59,—23.
8,—86, 87.
13,—190.
16,—195.
17,—53.
20,—43.

Generated on 2015-06-23 19:05 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

Йоан еванг.:
1,—116, 117, 184.
2,—178, 273.
2 ст. 32,—119.
1 ст. 3,—117.
3,—119.
4,—273, 281.
5,—40, 52, 170, 220.
5,—219.
6 ст. 23,—108, 109, 174.
7,—261.
7 ст. 27,—95.
8,—250.
10,—10.
10 ст. 16,—13,
11,—10.
13,—110.
14,—16, 59, 121, 122, 123, 174,
15,—18, 19, 116, 118, 123, 275.
16 ст. 16,—103.
16 ст. 55,—181.
17 ст. 11, 18, 20, 23,—13.
19,—110.
19 ст. 61,—181.
20,—17, 277.
33,—132.

Апокалїпсіс:
11,—53, 136, 137.
13,—92, 160, 198, 266.
16,—83, 136, 198.
17,—83, 136.
19,—269.
22,—71.

Посланія:
I гл. 1,—89.
I гл. 2,—86, 116.
I гл. 2 ст. 1,—16.
I гл. 3,—250.

Лука еванг.:
1,—166.
6,—69.
8,—80.
10,—57, 287.
11 ст. 20,—18.
13,—69, 70.
14,—104.
16 ст. 22,—21.
21,—81.
22,—111, 112.
22 ст. 7,—23.
23,—61.
24,—221.

Марко еванг.:
9 ст. 42,—111.
10,—221.
14,—108, 110.
14 ст. 12,—23.
16,—5.
25,—92.

Матей еванг.:
5,—49, 286.
8,—56.
10,—43, 57.
10, 21,—10.
11,—45, 69, 70.
11 ст. 53,—106.
12,—54.
12 ст. 47,—132.
13,—53, 265.
13 ст. 30,—30.
13 ст. 56,—95.
15,—122, 213,
16,—10, 86, 88, 92.
18,—120, 278.
22,—10, 287.
23,—277.
23,—277.
24,—40, 66, 67, 83, 84, 93, 105, 134.
24 ст. 24, 25,—300.
25,—43, 54, 61.
26,—91, 109.
26 ст. 13,—23.
27 ст. 113,—102.
29,—117.
послїдн.,—116.

Посланія св. Павла:

до Ґалятів:
4,—73, 82.

до Ефезів:
1, 128,—182.
2 ст. 4,—221.
2 ст. 221,—159.
3,—203.
4,—75, 88, 230, 273.
4 ст. 217,—106.
5—40.
6,—56.

до Жидів:
1,—181.
5,—286.
7,—173, 177, 189, 191.
7 ст. 13—171.
7 ст. 25,—15.
7. 318,—188.
9,—172.
10,—191.
11,—63, 203.
12,—177, 204.

до Кольоссів:
1,—90, 221.
2,—72, 89.
2 ст. 255,—135.
3,—89.

до Коринтян:
1,—205, 221.
1 ст. 3,—46, 47, 50, 151,
1 ст. 4,—89, 90.
1 ст. 5,—55.
1 ст. 8,—129, 135.
1 ст. 9,—219.
1 ст. 10,—209, 221.
1 ст. 12,—40.
1 ст. 15,—4, 89, 90.
1 ст. 20,—61.
2 ст. 1,—1.
2 ст. 5,—52, 59, 180.
2 ст. 11,—43, 80.
10,—194.
I. гл. 3 ст. 13,—22.
II. гл. 5 ст. 1, 8,—22.
II. гл. 5 ст. 20,—16.

до Римлян:
1,—211.
5 ст. 5,—17.
7,—211.
8,—24, 70, 168, 169, 179, 186, 224.

Generated on 2015-06-23 19:10 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN

8 ст. 22,—16.
8 ст. 34,—15.
9,—89.
10,—82, 197.
11,—169.
12,—268.
13,—294.
14,—89, 90, 166, 186.
15,—221.
16,—284.
... ст. 107,—129.

до Солунян:
1 ст. 4,—150.
2,—89.

до Тессалїйців:
2,—71, 73.
2 ст. 1,—48.
2 ст. 2,—140, 144.
2 ст. 3,—147.
4,—59, 106.
II. гл. 2,—266.

до Тимотеїв:
2,—273.
2 ст. 1,—4, 34.
2 ст. 3,—43, 82.
2 ст. 4,—63, 282.
4,—194.
II. гл. 2,—102.

до Тита:
1,—191.
2,—46.
3,—70.
...,—121.

до Филипписеїв:
1,—59.
1 ст. 23,—22.
2,—181, 182.

Посланія Петра:
1 ст. 2,—88, 89, 204, 223, 290.
1 ст. 3,—55.
2,—40.
2 ст. 1,—203.
2 ст. 2,—57.
2 ст. 3,—48, 51, 80.
II. 2 ст. 4,—21.

Посланіе Юди:
1,—43, 56. 83.
.. ст. 7, 21.

Посланіе Якова:
1,—211.
3,—209.
4,—219.

Т.

Тальмуд, 10, 11.
Татомір Теодор, 235.
Тацит (op. cit.) 241.
Теби, 278.
Теодозий, цїс. вiз., 27.
Теодор істор., 243.
Теодора, 253.
Теодорет Аббас (op. cit) 243, 288.
Теодорик á Niem... (op. cit.) 260.
Теодорит (op. cit.) 131.
Теофілякт, 105.
Теофілякт (op. cit.) 50, 90, 97, 99, 103, 123, 128, 137.
Теофіл. Алекс.. 243.
Терідатес, 6.
Терлецький, 295.
Тертулліян (op. cit.) 280, 290, 301.
Тиберій, 27.
Тибр, 252, 257, 259.
Тимотей, 63.
Тит, 103.
Тімбрида, 295.
Толлет єзуїт, 291.
Толлет єз. (op. cit.) 285, 287, 289, 291, 292.
Тома з Аквіну, 273.
Тома з Аквіну (op. cit.) 264, 284, 293.
Тома, перем. пресв., 235.
Трітемій (op. cit.) 252.
сьв. Троїцї монаст. в Вильнї, 233, 237, 238, 239, 242, 243, 244, 247, 248.
св. Трійця, 2, 15, 16, 119, 120, 125, 126, 129, 174, 266.
Тупека Іван, 240, 245.
Турки, 9.
Туррекрем (op. cit.) 268.
Турриян єзуіт (op. cit.) 261, 275, 282, 296.
Турселлїн (op. cit.) 263, 264.
Тусция, 253.

У.

Угри, 8, 9.
Унія, 10, 13, 15, 26.
Урбан IV., 255.
Уриіл, 207.

Ф.

Фабриций єзуїт (op. cit.) 283.
Фараон, 205.
Фер (Ferus.) (op. cit.) 267.
Филип, кор. франц., 260.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:05 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Филип Мелянхтон., 5.
Фокас імп. віз., 251.
Формоз п., 116, 132, 252, 253, 257.
Формоз (op. cit.) 271.
Fortalitium fides (op. cit.) 284.
св. Франц'їшок, 262, 272, 273, 276.
св. Франц'їшка орден, 293.
Фриґія, 259.
Фрідерик II. ц'їсар (op. cit.) 267.

Х.

Ханаан, 289.
хл'їб квасний, 23, 106, 107, 111.
хл'їб прісний, 7, 23, 37, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113.
Ходкевич, 14.
Хоре Датан, 21.
Хребтович Богдан, 245.
хрест на небі, 38, 154, 157.
Хризостом гл. Йоан Зл. (Хр.).
Христос, голова церкви, 36, 38, 72, 73, 75, 87, 88, 89, 90, 91, 167, 183.
Христос посередник, 38, 175, 176, 178, 186.
Христос „przyczyńca", 15, 16, 178.
Христофор I. п., 252.
хрон'їка кведл'їнбурґська (op. cit.) 258.

Ц.

Царгород, 232.
Цезар Баронїй (op. cit.) 296.
Целєстин п., 123.
Целєстин V. п., 260.
цел'їбат, 294.
Ceromon. pontifical. (op. cit.) 281.
церква апостольска, 102, 105.
церква східна, 201, 202, 213, 217, 218, 223.
церква грецька, 232.
„ католицька, 265, 297.
„ одна, сьвята (соборна) католицька і апостолська, 85, 93, 99, 116, 134.
церква римська, 253, 297.
„ руська, 10, 13, 14, 230.
„ християнська, 10, 102, 103, 193.
церква Христова, 74, 95, 134, 189, 195, 196.
Цирцел'яни, 241.
Ціцеро, 231.

Ч.

Ченстохова, 3.
чистилище, 35, 36, 65, 293.
чуда, 6, 141, 142, 143.

Ю.

Юда, 237, 290.
Юда Симеон Іскаріот, 110
Юдея, 300.
Юдит, 290.
Юл'їя Фернезия 258.
Юл'їян Апостат, 290.
Юпітер, 254.
Юрек Вірменин, 6.
Юрієвський Петро, 235.
Юстин (op. cit.) 126, 129.
Юстин'ян, 27.
Юстус Л. (Iustus Lypsius) (op. cit.) 269.

Я.

св. Яков, 8, 205, 206.
Яков кард., 260.
Яков патр., 164, 166.
Яков Симон'їст (op. cit.) 289.
Ярослав м., 235.

Показчик зладив студ. фільоз.

Филип Мисько.

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF WISCONSIN
Generated on 2015-06-23 19:10 GMT / http://hdl.handle.net/2027/wu.89087915450
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google